

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΗΣ Ε.Ο.Κ.
ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΗΣ
ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΑΛΤΟΥΒΑΣ - ΜΑΝΩΛΟΣ ΜΙΧΑΛΗΣ

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Π Τ Υ Χ Ι Α Κ Η Ε Ρ Γ Α Σ Ι Α

ΘΕΜΑ: " Περιφερειακά αναπτυξιακά προγράμματα της Ε.Ο.Κ.
και ανάπτυξη της ελληνικής βιομηχανίας"

Εισηγήτρια:

ΠΗΤΤΑ ΜΑΡΙΑ

Σπουδαστές:

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΗΣ

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΑΛΤΟΥΒΑΣ-ΜΑΝΩΛΟΣ

ΜΙΧΑΛΗΣ

Π Α Τ Ρ Α 1991

ΑΡΙΘΜΟΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ
1124

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Η μελέτη η οποία ακολουθεί θα ασχοληθεί με τα αναπτυξιακά περιφερειακά προγράμματα της ΕΟΚ και την ανάπτυξη της Ελληνικής Βιομηχανίας.

Η ελικοιρότητα του θέματος και η σημασία του για την μελλοντική ανάπτυξη της χώρας μας, μας κέντρισε το ενδιαφέρον από την πρώτη στιγμή που το αναλάβαμε από το Φεβρουάριο του 1990 στην Πάτρα.

Για να ανταποκριθούμε στις μεγάλες απαιτήσεις του συγκεκριμένου θέματος, ξεκινήσαμε την προσπάθεια για συλλογή στοιχείων και πληροφοριών από την πρώτη στιγμή.

Μια προσπάθεια με πάρα πολλές δυσκολίες στην εκτέλεσή της και με απρόβλεπτα εμπόδια και καθυστερήσεις. Ήταν ακριβώς ο χαρακτήρας του θέματος που γεννούσε αυτές τις δυσχέρειες. Το γεγονός ότι το θέμα βρισκόταν και εξακολουθεί να βρίσκεται εν εξελίξει μαρτυρά την δυσκολία με την οποία γινόταν αυτή η συγκέντρωση των στοιχείων.

Παρόλες τις δυσκολίες που αντιμετωπίσαμε όλους αυτούς τους μήνες που διήρκεσε αυτή η προσπάθεια το αποτέλεσμα πιστεύουμε ότι αφήνει τον αναγνώστη καλυμμένο μπροστά στα ερωτήματα τα οποία απορρέουν από το θέμα. Η μελέτη λοιπόν αυτή έχει χωριστεί σε τέσσερις κύριες ενότητες, οι οποίες φυσικά αλληλοσυνδέονται.

Η πρώτη ενότητα αναφέρεται στην περιφερειακή πολιτική της Κοινότητας και της Ελλάδος. Συγκεκριμένα ξεκινάμε με μια αναφορά στο Ιστορικό των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, για να προχωρήσουμε

έπειτα στην παρουσίαση των περιφερειακών προβλημάτων της Ευρώπης και της ανάγκης για περιφερειακή πολιτική. Μετά από μια αναφορά στις προσπάθειες για συντονισμό των περιφερειακών πολιτικών των κρατών - μελών και την παρουσίαση του θεσμικού - νομικού πλαισίου της περιφερειακής πολιτικής γίνεται μια πλήρης και εκτενής αναφορά των οργάνων άσκησης της Κ.Π.Π.

Φτάνοντας στο σημείο αυτό κρίνουμε απαραίτητο την ενασχόλησή μας με τα ΜΟΠ τα ΣΠΑ, την αναδιάρθρωση των διαρθρωτικών ταμείων και τις πηγές χρηματοδότησης.

Κλείνουμε λοιπόν την πρώτη ενότητα καταλήγοντας σε συμπεράσματα για την περιφερειακή πολιτική της ΕΟΚ και της Ελλάδος.

Η δεύτερη ενότητα αναφέρεται στην βιομηχανία της Κοινότητας και της Ελλάδος. Μετά από αναφορά στην Β.Π. της Ε.Ο.Κ. και παρουσίαση της ανάγκης για Κοινοτική Β.Π. ακολουθεί μια συνοπτική παρουσίαση της κατάστασης της Βιομηχανίας (κατά κλάδο) στην Ε.Ο.Κ. και καταλήγουμε σε συμπεράσματα.

Προχωρώντας στο κυρίως αντικείμενο της Β' ενότητας την Ε.Β. περνάμε από την εισαγωγή, στην παρουσίαση και την μορφή ανάπτυξης της Ε.Β. πάντα στα πλαίσια της Ε.Ο.Κ.

Ακολουθεί μια πλήρης απεικόνιση της παρούσας κατάστασης της Ε.Β. κατά κλάδο, και μια σειρά προτάσεων - συμπερασμάτων που απορρέουν από τα προηγούμενα.

Μετά από την αναφορά των επιπτώσεων στην Βιομηχανία από την Β' διεύρυνση της Ε.Ο.Κ. ακολουθεί μια πλήρης παρουσίαση των διαρθρωτικών προβλημάτων της Ε.Β. και προτάσεις μας για ξεπερασμά

τους.

Μετά από μια ειδική αναφορά για τα ΜΟΠ και τα ΣΠΑ στην Ε.Β. και την παρουσίαση της σημερινής κατάστασης στο χώρο της Ε.Β. κλείνουμε την δεύτερη ενότητα με τις γενικές συμπερασματικές προτάσεις μας για την Ελληνική Βιομηχανία.

Η τρίτη ενότητα περιλαμβάνει τα γενικά συμπεράσματά μας, που απορρέουν από τις δύο προηγούμενες ενότητες, και κλείνει την μελέτη.

Η τέταρτη ενότητα είναι το παράρτημα το οποίο περιέχει στοιχεία και πίνακες τα οποία κρίναμε απαραίτητα για την ολοκληρωμένη μορφή της μελέτης μας.

Κρίνουμε απαραίτητο να γίνει μία αναφορά των πηγών στις οποίες απευθυνθήκαμε για συλλογή στοιχείων και πληροφοριών. Αυτές ήταν: Γραφεία της Ε.Ο.Κ. στην Αθήνα, ΥΠ.ΕΘ.Ο., Υπ. Οικονομικών, Υπ. Βιομηχανίας, Υπ. Δημοσίων Έργων, Ε.Τ.Ε.Β.Α., Ε.Τ.Β.Α., Κ.Ε.Π.Ε., Νομαρχίες Αθηνών - Κυκλάδων - Κρήτης, Βιβλιοθήκες Αθηνών - Βουλής - ΥΠ.ΕΘ.Ο. - Τραπεζής Ελλάδος.

Μεγάλο μερίδιο των πληροφοριών προήλθε από τον τύπο είτε περιοδικό είτε οικονομικό, και φυσικά την βιβλιογραφία η οποία λόγω της υφής του θέματος δεν επαρκούσε.

Μεγάλη συμβολή στην αποκόμιση έγκυρων και επίκαιρων πληροφοριών είχαν οι συνεντεύξεις αρμοδίων με τους οποίους συζητήσαμε και τους οποίους γι' αυτό το λόγο ευχαριστούμε. Ιδιαίτερα θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε την κα. Παπαγεωργίου και τον κ. Μαγγιώρο καθώς και τον κ. Κουκουλιά του ΥΠ.ΕΘ.Ο. αρμοδίους οικονομικούς διευθυντές του ΥΠ.ΕΘ.Ο. για τα περιφερειακά

προγράμματα.

Θα θέλαμε να κλείσουμε αυτό το εισαγωγικό σημείωμα με μια αναφορά στο πρόσωπο με το οποίο η συνεργασία μας καθόλη την διάρκεια της συγγραφής της μελέτης αυτής υπήρξε άφογη και ο ρόλος του καθοριστικός για την αίσια έκβασή της. Αυτό το πρόσωπο δεν είναι άλλο, από την εισηγήτρια του θέματος Καθηγήτρια του Τ.Ε.Ι. Πάτρας κα. Πήττα Μαρία την οποία θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε όλοι μας θερμά για την συμπαράστασή της.

Οι σπουδαστές του Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ

Αντωνίου Παντελής

Ελευθερίου Ιωάννης

Ατλουβάς - Μανώλος Μιχάλης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελίδα

1. Το ιστορικό των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων	
1.1. Γενικά	1
1.2. Σύνδεση της Ελλάδας	4
1.3. Προσχώρηση της Ελλάδος	6
1.4. Όργανα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων	7
2. Τα περιφερειακά προβλήματα της Ευρώπης	
2.1. Εισαγωγή	9
2.2. Γενικά	11
2.3. Η άνιση ανάπτυξη και τα προβλήματά της	13
2.4. Το ιστορικό πρόβλημα "Βορρά - Νότου" και ανισότητες	23
2.5. Η περιφερειακή ανάπτυξη επιδιώκεται για πολλούς λόγους	24
2.6. Η διαχρονική εξέλιξη των περιφερειακών διαφορών	27
3. Η ανάγκη της περιφερειακής πολιτικής	
3.1. Η ανάγκη της περιφερειακής πολιτικής	42
3.2. Η ανάγκη της περιφερειακής πολιτικής για την πρόοδο της οικονομικής ολοκλήρωσης	44
3.3. Η ανάγκη της περιφερειακής πολιτικής για την διατήρηση του περιβάλλοντος	46

3.4. Η ανάγκη της περιφερειακής πολιτικής για την καλύτερη χρησιμοποίηση των οικονομικών πόρων	47
4. Θεσμικό - Νομικό πλαίσιο της περιφερειακής πολιτικής	
4.1. Θεσμικό πλαίσιο και διαμόρφωση μιας περιφερειακής πολιτικής	49
4.2. Νομικό πλαίσιο της περιφερειακής πολιτικής	50
5. Συντονισμός των περιφερειακών πολιτικών των κρατών - μελών	
5.1. Κυβερνητικές περιφερειακές πολιτικές	53
5.2. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απέναντι στο πρόβλημα	54
5.3. Η πρώτη απόφαση πάνω στην περιφερειακή πολιτική (1/1/72)	56
5.4. 1/1/79. Δύο εναλλακτικοί παρονομαστές	58
5.5. Η εθνική περιφερειακή πολιτική	60
5.5.1. Η Ελληνική πολιτική περιφερειακής ανάπτυξης	
α. Θεσμοί - Στόχοι	61
β. Κριτική αξιολόγηση αποτελεσμάτων	65
6. Τα όργανα άσκησης της Κοινοτικής Περιφερειακής Πολιτικής	
6.1. Ονομαστικά	73
6.2. ΕΤΠΑ	
6.2.1. Γενικά	73
6.2.2. Σχέση ΕΤΠΑ και εθνικών περιφερειακών πολιτικών	76

	Σελίδα
6.2.3. "Εντός - Εκτός" Ποσοτώσεων	78
6.2.4. Ποιές επενδύσεις και υπό ποιούς όρους βοηθούνται από το ΕΤΠΑ	79
6.2.5. Τα προγράμματα περιφερειακής ανάπτυξης	81
6.2.6. Η αναμόρφωση του ΕΤΠΑ	83
6.2.7. Χρήσιμες πληροφορίες	85
6.3. Η επιτροπή περιφερειακής πολιτικής	
6.3.1. Γενικά	86
6.4. Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕ)	
6.4.1. Γενικά	87
6.4.2. Με ποιούς όρους χρηματοδοτεί;	89
6.5. Τα Ταμεία της ΕΚΑΧ	
6.5.1. Γενικά	90
6.6. Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ)	
6.6.1. Γενικά	91
6.7. Το Κοινωνικό Ταμείο	
6.7.1. Γενικά	93
6.7.2. Νέα κατεύθυνση μετά το 1983	95
6.7.3. Το Κοινωνικό Ταμείο και η Ελλάδα	97
6.8. Νέο Κοινοτικό Μέσο	
6.8.1. Γενικά	99
6.9. Αποτελέσματα της περιφερειακής πολιτικής των οργάνων της Κοινότητας.	101

7. Τα ΜΟΠ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας.	
7.1. Πως φτάσαμε στα ΜΟΠ	121
7.2. Τι περιλαμβάνουν τα ΜΟΠ	
Οι αρχικές προτάσεις της επιτροπής	126
7.3. Γενικά στοιχεία κανονισμού ΜΟΠ	129
7.4. Η μέθοδος διάθεσης των πιστώσεων	132
7.5. Σύγκριση χρηματοδότησης ΜΟΠ:	
Αρχική πρόταση - Κανονισμός	135
7.6. Κατάσταση των Μεσογειακών χωρών	136
7.7. Στόχοι των ΜΟΠ	138
7.8. Σημασία των ΜΟΠ	140
7.9. Ποιές περιοχές αφορούν τα ΜΟΠ	142
7.10. Ποιός είναι ο τύπος των μέτρων που προβλέπουν τα ΜΟΠ	143
7.11. Οργάνωση των ΜΟΠ σε κάθε χώρα	145
7.12. Πως έγινε η επεξεργασία των ΜΟΠ	146
7.13. Διαδικασία εφαρμογής των ΜΟΠ	147
7.14. Το περιεχόμενο του προς έγκριση ΜΟΠ	148
7.15. Σύμβαση προγράμματος ΜΟΠ	151
7.16. Συμπεράσματα	152
8. ΜΟΠ και Ελλάδα	
8.1. ΜΟΠ και Ελλάδα	156
8.1.1. Η Εμπειρία από τα Δοκιμαστικά Προπαρασκευαστικά Προγράμματα	158

8.2. Το περιφερειακό πρόβλημα της Ελλάδας	158
8.3. Συνοπτική παρουσίαση του Ελληνικού ΜΟΠ	161
8.4. Οικονομικά στοιχεία	163
8.4.1. ΜΟΠ: Καθυστερεί η απορρόφηση των ενισχύσεων από ΕΟΚ	167
8.5. Οι αρχές διοίκησης των ελληνικών ΜΟΠ	169
8.6. Βασικές ημερομηνίες για ενέργεια υποχρεώσεων απ' τους φορείς των ΜΟΠ	170
8.7. Προϋποθέσεις και όροι υπαγωγής στα ΜΟΠ	171
8.8. Το σύστημα διοίκησης για την εφαρμογή των ΜΟΠ	
8.8.1. Γενικά	177
8.8.2. Το Σύστημα Διοίκησης	178
8.8.3. Το Οργανωτικό Σύστημα	179
8.8.3.1. Όργανα Διοίκησης και Αρμοδιότητες	179
8.8.3.2. Οι φορείς σχεδιασμού και Υλοποίησης Έργων ΜΟΠ	185
8.8.3.3. Διαδικασίες διαχείρισης των ΜΟΠ	187
8.8.4. Το πληροφοριακό Σύστημα	187
8.8.4.1. Καταχώρηση και επεξεργασία πληροφοριών (Τράπεζα Πληροφοριών)	188
8.8.4.2. Τυποποιημένα έντυπα επικοινωνίας και αναφορών	189
8.8.4.3. Οργάνωση και Διαχείριση του Συστήματος Πληροφοριών	189

8.9. Διαδικασία εκταμίευσης Κοινοτικών πόρων	
8.9.1. Γενικά	191
8.9.2. Συνοπτική περιγραφή λειτουργίας των χρηματοδοτικών οργάνων των Ε.Κ. στα πλαίσια των ΜΟΠ	
8.9.2.1. Ε.Γ.Τ.Π.Ε-Π	192
8.9.2.2. ΕΤΠΑ	193
8.9.2.3. ΕΚΤ	194
8.9.2.4. Άρθρο 551 του Κ.Π.	197
8.9.2.5. ΕΤΕ - ΝΙC	198
8.9.3. Διαδικασίες εκταμίευσης πόρων ΜΟΠ	199
8.9.3.1. Αιτήσεις εκταμίευσης από τα Διαρθρωτικά Ταμεία	200
8.9.3.2. Αιτήσεις εκταμίευσης από το άρθρο 551	200
8.9.3.3. Πληρωμές Κοινοτικών Συνδρομών από τις Ελληνικές Αρχές προς τους φορείς Υλοποίησης	203
8.9.4. Δάνεια ΕΤΕ, Ν.Κ.Μ.	204
8.10. Ειδικά θέματα	
8.10.1. Η ευθύνη των φορέων υλοποίησης	205
8.10.2. Ισοτιμίες δρχ. - ECU	
8.10.2.1. Ισοτιμία στους προϋπολογισμούς των έργων	206

8.10.2.2. Ισοτιμία για τις δαπάνες των έργων	207
8.10.2.3. Η ισοτιμία εκτεταμίσευσης πόρων από την Κοινότητα	208
8.10.3. Επιτόπιοι Κοινοτικοί Ελεγχοί	209
8.11. Συμπεράσματα - Προτάσεις: για τα Ελληνικά ΜΟΠ	211
9. Αναδιάρθρωση διαρθρωτικών ταμείων	
9.1. Μεταρρύθμιση των διαρθρωτικών ταμείων	217
9.2. Τα διαρθρωτικά όργανα	219
9.3. Η μεταρρύθμιση	220
9.4. Οι βασικές αρχές της μεταρρύθμισης των Κ.Δ.Τ.	221
9.5. Νεωτερισμοί απ' την Μεταρρύθμιση	
9.5.1. Η Εταιρική σχέση	223
9.5.2. Η συνοχή ειδικότερα με τις οικονομικές πολιτικές των κρατών - μελών	226
9.5.3. Η καλύτερη διαχείριση των ταμείων	227
9.6. Χρηματοδοτικοί πόροι	228
9.7. Τι προβλέπει ο κανονισμός για την Ελλάδα	232
9.8. Συμπεράσματα απ' την εισαγωγή της Μεταρρύθμισης	233
10. ΣΠΑ και Ελλάδα	
10.1. Τα σχέδια Περιφερειακής Ανάπτυξης στην Ελλάδα	237
10.2. Κοινωνική και Οικονομική ανάλυση	240

10.3. Περιφερειακά προβλήματα	241
10.3.1. Προστασία του περιβάλλοντος	245
10.4. Αναπτυξιακή στρατηγική για τις περιφέρειες	246
10.4.1. Βασικές κατευθύνσεις περιφερειακής πολιτικής	247
10.5. Διαθέσιμοι πόροι και πηγές χρηματοδότησης	250
10.5.1. Η εξέλιξη των συνολικών επενδύσεων	250
10.5.2. Πηγές χρηματοδότησης των επενδυτικών δαπανών	253
10.5.3. Χρηματοδότηση δαπανών για επαγγελματική κατάρτιση και γεωργικές αναδιορθώσεις	259
11. Τα Συμπεράσματα της Περιφερειακής Πολιτικής για την Ελλάδα	
11.1. Δύο διαφορετικές πολιτικές	262
12. Συμπεράσματα Περιφερειακής Πολιτικής	
12.1. Δεν υπάρχει Περιφερειακή Πολιτική	265
12.2. Λόγοι που συντέλεσαν στην διαμόρφωση αυτής της κατάστασης	269
12.3. Τι δεν εκμεταλεύτηκε η Περιφερειακή Πολιτική	272
12.4. Κριτική της Κοινοτικής Περιφερειακής Πολιτικής	274
12.5. Προτάσεις - Συμπεράσματα	276

13. ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ	
13.1. Η Β.Π. της ΕΟΚ	280
13.1. Ι. Η ανάγκη για κοινοτική Β.Π.	282
13.1. ΙΙ. Η κατάσταση της Βιομηχανίας της ΕΟΚ	289
13.2. Συμπεράσματα για την κοινοτική Β.Π.	299
14. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ	
14.1. Εισαγωγή	307
14.2. Η Ε.Β. στα πλαίσια της ΕΟΚ	309
14.3. Χαρακτήρας και μορφή ανάπτυξης της Ε.Β. στα χρόνια της σύνδεσης	313
14.4. Απεικόνιση της κατάστασης της ΕΛΛ. Βιομηχανίας	319
14.4.α. Ελληνική Κλωστοϋφαντουργία	320
14.4.β. Η Ελληνική Ναυπηγοεπισκευαστική Βιομηχανία	322
14.4.γ. Ελληνική Βιομηχανία Σιδήρου - Χάλυβα	325
14.4.δ. Βιομηχανία Μηχανών και Εξοπλισμού	327
14.4.ε. Ελληνική Χημική Βιομηχανία	328
14.4.στ. Ελληνική Αυτοκινητοβιομηχανία	330
14.4.ζ. Πληροφορική στην Ελλάδα	332
14.5. Συμπεράσματα για την Ελλάδα από την ένταξη και προτάσεις αντιμετώπισης των αρνητικών συνεπειών της	336
14.6. Διαρθρωτικά προβλήματα της Ελληνικής Βιομηχανίας	344
14.6.α. Περιορισμένη έκταση αγοράς	344

14.6.β. Καθυστερημένες δομές της Ελληνικής Βιομηχανίας συγκριτικά με τις 9 χώρες της ΕΟΚ	349
14.7. Οι επιπτώσεις στην Βιομηχανία από την Β' διεύρυνση	364
14.8. Προτάσεις για λύση διαρθρωτικών προβλημάτων	370
14.9. ΜΟΠ, ΣΠΑ και Ελληνική Βιομηχανία	383
14.10. Η σημερινή κατάσταση στο χώρο της Ελληνικής Βιομηχανίας	392
14.11. Γενικές συμπερασματικές προτάσεις για την Ε.Β.	403
14.11.Α. Βραχυχρόνιες	403
14.11.Β. Μακροχρόνιες	409
15. Γενικά Συμπεράσματα	420
16. Παράρτημα	429

ΠΙΝΑΚΕΣ

1ος	Χώρες κάτω από τον κοινοτικό μέσο όρο	15
2ος	Επίπεδο κατά κεφαλή ΑΕΠ	16
3ος	Σχετικό επίπεδο κατά κεφαλή (περιφερειακού) ΑΕΠ 1981	17
4ος	Διαφορές παραγωγικότητας κατά τομέα	18
5ος	Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδους	19
6ος	Κατανομή πληθυσμού και ΑΕΠ κατά γεωγραφικές περιοχές	29
7ος	Δείκτης προτεραιότητας απασχόλησης κάθε περιφέρειας με την απασχόληση της πρωτεύουσας	33
8ος	Κατάταξη των περιφερειών Γαλλίας - Ιταλίας - Ελλάδας με δείκτη ΑΕΠ / κατά κεφαλή	33
9ος	Κατάταξη των περιφερειών Γαλλίας - Ιταλίας - Ελλάδας με δείκτη ΑΕΠ / κατά κεφαλή	35
10ος	Κατάταξη περιφερειών Γαλλίας - Ιταλίας - Ελλάδας με βάση το ΑΕΠ / κατά απασχολούμενο	35

11ος Διακυμάνσεις δείκτη ανεργίας για το 1979 μεταξύ των περιφερειών των χωρών της κοινότητας	37
12ος Αποκλίσεις ΑΕΠ κατά κεφαλή μεταξύ 1974-78 των περιφερειών των χωρών της ΕΟΚ και της Ελλάδας	39
13ος Κατά κεφαλή εισόδημα των 9 περιφερειών της Ελλάδας	39
14ος ΑΕΠ ποσοστιαία διάρθρωση κατά περιφέρεια	41
15ος Υψος επενδύσεων και επιχορηγήσεων κατά περιφέρειες	64
16ος Η κατανομή του ενεργού πληθυσμού, κατά γεωγραφικές περιφέρειες σε % σύμφωνα με την κατανομή περιφερειακής ανάπτυξης	65
17ος Επενδύσεις του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, κατά γεωγραφικές περιφέρειες (σε %) για το 1971 και 1974	67
18ος Κατανομή 1975 - 1986	77
19ος Κατανομή των ενισχύσεων του ΕΚΤ στις χώρες - μέλη (%)	97
20ος Ενισχύσεις ΕΚΤ στην Ελλάδα κατά κλάδο	98
21ος Καθαρές εισπράξεις Ελλάδας από ΕΟΚ	100

22ος Προορισμός δαπανών FEOGA	103
23ος Χρηματοδότηση περιφερειακής ανάπτυξης στα πλαίσια της Κοινότητας από το 1958-81	108
24ος Κατανομή της βοήθειας του ΕΤΠΑ κατά εθνικά μερίδια	111
25ος Ποσοστιαία συμμετοχή κάθε χώρας στην συνολική χρηματική βοήθεια του ΕΤΠΑ	114
26ος Η δραστηριότητα του ΕΤΠΑ	116
27ος Ορισμένα στοιχεία σχετικά με την περιφερειακή πολιτική των χωρών - μελών της ΕΟΚ για την περίοδο 1975-1977	118
28ος Εγκεκριμένα ελληνικά ΜΟΠ	165
29ος Κατανομή κατά ΜΟΠ και τομέα	166
30ος Ενδεικτική κατανομή ανά στοιχείο	230
31ος Κατανομή ανά κράτος - μέλος του 85% των αναλήψεων υποχρεώσεων του ΕΤΠΑ	231
32ος Συνολικές επενδύσεις Παγίου Κεφαλαίου	252

33ος	Δαπάνες και πηγές χρηματοδότησης ΠΔΕ	255
34ος	Χρηματοδότηση Επενδυτικών δαπανών Δ.Ε.Κ.Ο.	255
35ος	Χρηματοδότηση Ιδιωτικών Επενδύσεων	257
36ος	Κατανομή Συνολικών αναπτυξιακών δαπανών 1989-93 ανά περιφέρεια	261
37ος	Παραγωγικότητα στην Μεταποίηση	353
38ος	Εξέλιξη απασχόλησης κατά τομείς παραγωγής στην κοινότητα και στην Ελλάδα	355
39ος	Δείκτης μέσης ετησίας μεταβολής πληθυσμού και προϊόντος	360
40ος	Η μεταποίηση ως ποσοστό του ΑΕΠ και των εξαγωγών, Ισπανία Ελλάδα, Πορτογαλία και Ε.Ο.Κ. (των εννέα)	366
41ος	Δυνατά μέτρα για περιορισμό αναπτυξιακών διαφορών στην Ευρώπη των 12	368
42ος	Α.Ε.Π. 1991	399

ΧΑΡΤΕΣ

1.	Κατά κεφαλή Α.Ε.Π. 1981	20
2.	Επιλέξιμες περιοχές για τους στόχους 1,2	235
3.	Οι 13 περιφέρειες της Ελλάδος	236

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

1.	Καμπύλες του LORENZ για Γαλλία και Ελλάδα	32
2.	Κοινοτικές επιδοτήσεις	96
3.	Χρηματοδότηση περιφερειακής ανάπτυξης στην Κοινότητα από το 1978 ως το 1981	109
4.	Όργανα παρακολούθησης Μ.Ο.Π.	190
5.	Αύξηση της βιομηχανικής παραγωγής στο διάστημα 1985-89	393

1. Το ιστορικό των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

1.1. Γενικά.

Έξι ευρωπαϊκά κράτη, το Βέλγιο, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία, το Λουξεμβούργο και η Ολλανδία αποφάσισαν να προχωρήσουν σε μια στενότερη συνεργασία μεταξύ τους και ίδρυσαν τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες.

Οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες δημιουργήθηκαν σε δύο στάδια που απείχαν μεταξύ τους έξι χρόνια και με τρεις συνθήκες:

1η. Τη Συνθήκη του Παρισιού της 18 Απριλίου 1951, ιδρυτική της Κοινοπραξίας Ανθρακα και Χάλυβα (CECA), που τέθηκε σε ισχύ το 1953.

2η και 3η. Τις δύο Συνθήκες της Ρώμης της 25 Μαρτίου 1957, με τις οποίες ιδρύθηκαν η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (Euratom), που άρχισαν και οι δύο να ισχύουν την 1 Ιανουαρίου 1958.

Στο διάστημα που μεσολάβησε από τη Συνθήκη του Παρισιού ως τις Συνθήκες της Ρώμης έγινε προσπάθεια για τη σύσταση και μιας άλλης Κοινότητας στρατιωτικού κυρίως χαρακτήρα, της Ευρωπαϊκής Αμυντικής Κοινότητας. Η προσπάθεια όμως αυτή δεν καρποφόρησε, γιατί η σχετική Συνθήκη δεν επικυρώθηκε από όλα τα κράτη κι έτσι δεν μπόρεσε να τεθεί σε εφαρμογή.

Τα έξι αρχικά μέλη των Κοινοτήτων έγιναν εννέα το 1973 με την εισδοχή της Μεγάλης Βρετανίας, της Δανίας και της Ιρλανδίας, κατόπιν δέκα το 1981 με την ένταξη της Ελλάδας και

τέλος δώδεκα το 1986 με την ένταξη της Ισπανίας και της Πορτογαλίας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες.

Αν και οι τρεις Κοινότητες έχουν ιδιαίτερη νομική προσωπικότητα η καθεμιά, συνιστούν ωστόσο μια ενότητα, την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, η οποία απορρέει από τη σύνθεσή τους, τους στόχους που επιδιώκουν, τους θεμελιώδεις θεσμούς, τη νομική εξουσία που τους έχει απονεμηθεί, τους κοινούς κανόνες που διέπουν τη δραστηριότητά τους. Έτσι οι τρεις κοινότητες έχουν τα ίδια κράτη - μέλη και κάθε προσχώρηση νέων μελών προϋποθέτει την υπογραφή και των τριών ιδρυτικών συνθηκών. Ο ευρύτερος σκοπός τους είναι κοινός και αποβλέπει στην οικονομική ενοποίηση της Ευρώπης και στη στενότερη ένωση των ευρωπαϊκών λαών.

Αξιολογη θεσμική μεταβολή πραγματοποιήθηκε με τη Συνθήκη των Βρυξελλών στις 8 Απριλίου 1965 που άρχισε να ισχύει στις 17 Ιουλίου 1967, με την οποία ενοποιήθηκαν τα όργανα των τριών Κοινοτήτων. Η συγχώνευση αυτή δεν επέφερε σημαντικές μεταβολές στις αρμοδιότητες και τη λειτουργία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Δικαστηρίου, που ήταν από την αρχή κοινά για τις τρεις Κοινότητες.

Αντίθετα, μια και μόνη Επιτροπή υποκατέστησε την Υπατη Αρχή της Κοινοπραξίας Ανθράκα και Χάλυβα και τις Επιτροπές της Ε.Ο.Κ. και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας, και ένα και μόνο Συμβούλιο των Υπουργών υποκατέστησε το Συμβούλιο των Υπουργών της Ε.Κ.Α.Χ. και τα Συμβούλια της Ε.Ο.Κ. και της Ε.Κ.Α.Ε.

Τέλος οι νομικές εξουσίες που αναγνωρίζονται από τις Συνθήκες στις Κοινότητες είναι σε μεγάλο βαθμό στριφτές.

Όλα αυτά τα στοιχεία ενότητας των τριών Κοινοτήτων εξηγούν και νομιμοποιούν την επικράτηση της χρησιμοποίησης του ενικού σαν όρου που εκφράζει ολόκληρο το κοινοτικό σύστημα. Μιλώντας για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα εννοούμε τις τρεις Κοινότητες μαζί σαν ένα ενιαίο σύνολο.

Η κοινοτική ολοκλήρωση ή συσσωμάτωση αποτελεί ένα εξελικτικό σχήμα που στοχεύει στην πολιτική ενοποίηση της Ευρώπης. Αλλά η Ευρώπη δεν πρόκειται να ενωθεί μενός στο πολιτικό επίπεδο. Θα ενοποιηθούν σταδιακά και βαθμιαία ορισμένοι τομείς που το άπλωμα, το βάθος και ο πολλαπλασιασμός τους πρέπει να οδηγήσουν μια μέρα στην πολιτική ενοποίηση. Οι πρώτοι τομείς της ενοποίησης προβλέπονται και καθορίζονται από τις συνθήκες και ανάγονται βασικά στον οικονομικό τομέα. Πέρα απ' αυτούς χαράζονται απλώς τα πλαίσια των δραστηριοτήτων στις οποίες τα κοινοτικά όργανα, εφοδιασμένα από τις συνθήκες με τις κατάλληλες εξουσίες, αλλά και με την κοινή κοινοτική τους βούληση που σφραγίστηκε κατά την πορεία, θα προχωρήσουν την ενοποίηση στους χώρους όπου βρίσκουν το έδαφος πιο πρόσφορο ή που ανταποκρίνονται στις προτεραιότητες που έχουν τάξει. Η βαθμιαία αυτή πρόοδος της Κοινότητας σε πλάτος και βάθος αποτελεί την έκφραση της ιδιαίτερης δυναμικής της, που είναι το αποτέλεσμα της αλληλοεξάρτησης των οικονομικοπολιτικών φαινομένων και που μοιάζει να οδηγεί αναπόφευκτα στην πολιτική ενοποίηση.

1.2. Σύνδεση της Ελλάδος

Η Ελλάδα είναι η πρώτη χώρα που ζήτησε να συνδεθεί με την Κοινότητα. Η αίτησή της υποβλήθηκε στις 8 Ιουνίου 1959 και μετά από μακρές διαπραγματεύσεις οδήγησε στη Συμφωνία Σύνδεσης της 9 Ιουλίου 1961, που υπογράφηκε στην Αθήνα. Η Συμφωνία τέθηκε σε ισχύ στις 14 Μαρτίου 1962.

Ο σκοπός της Συμφωνίας Σύνδεσης, όπως εκφράζεται στο άρθρ. 2, είναι "να προαγάγη την διαρκή και ισόρροπον ενίσχυσιν των εμπορικών και οικονομικών σχέσεων μεταξύ των Μερών, λαμβανομένης πλήρως υπόψιν της ανάγκης όπως εξασφαλισθεί η επιτάχυνσις της αναπτύξεως της ελληνικής οικονομίας, ως και η ανύψωσις του επιπέδου απασχολήσεως και των βιοτικών συνθηκών του ελληνικού λαού".

Τα μέσα που προβλέπονται για την επίτευξη των στόχων που καθορίζονται στο άρθρο 2 της Συμφωνίας Σύνδεσης, αναγράφονται στη 2η παράγραφο του ίδιου άρθρου και συνίστανται: στη σύσταση τελωνειακής ένωσης, στην ανάληψη κοινής δράσης και την εναρμόνιση της πολιτικής των μερών στα πεδία που προβλέπονται από τη Συμφωνία και στη διάθεση πόρων που προορίζονται να διευκολύνου την επιτάχυνση της ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας.

Το καθεστώς της Σύνδεσης λειτουργήσε ομαλά και κατά τον αυτόματο τρόπο που προβλέπεται από τη Συμφωνία ως προς την τελωνειακή ένωση και επομένως ως προς το τμήμα που ευνοούσε κυρίως τα συμφέροντα των χωρών της Ε.Ο.Κ., που τα προϊόντα τους απέκτησαν προοδευτικώς ελεύθερη πρόσβαση στην ελληνική αγορά.

Αντίθετα η εναρμόνιση κυρίως στον βιοτικό για την ελληνική οικονομία γεωργικό τομέα δεν μπόρεσε να πραγματοποιηθεί και οι σχετικές διαβουλεύσεις οδηγήθηκαν από την αρχή σε αδιέξοδο. Στην κατάσταση αυτή ήρθε να προστεθεί και το καλούμενο "πάγωμα" του συνδικατικού καθεστώτος εξαιτίας του δικτατορικού καθεστώτος που επιβλήθηκε στην Ελλάδα. Πράγματι, το στρατιωτικό πραξικόπημα της 21 Απριλίου 1967 και το δικτατορικό καθεστώς που ακολούθησε είχαν σαν συνέπεια την αδρανοποίηση της Συμφωνίας Σύνδεσης κυρίως όσον αφορά την οικονομική βοήθεια προς την Ελλάδα.

Εικοσιτέσσερις ώρες μετά την απόφαση της Επιτροπής των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης της 15 Απριλίου 1970 σχετικά με την ελληνική υπόθεση στην Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας δημοσίευσε ένα ανακοινωθέν σύμφωνα με το οποίο "... οι παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του πολιτη οδηγούν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην αναθεώρηση της ήδη δύσκολης λειτουργίας της Συμφωνίας Σύνδεσης μεταξύ της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας". Παράλληλα γινόταν δεκτό στις Βρυξέλλες ότι η απουσία ενός δημοκρατικά εκλεγμένου κοινοβουλίου στην Ελλάδα καθιστούσε αδύνατη την ομαλή λειτουργία των οργάνων που προβλέπονται από τη Συμφωνία και τέλος, η προσχώρηση της Ελλάδας στην Κοινότητα θεωρήθηκε αδιανόητη εφόσον διαρκούσε το δικτατορικό καθεστώς.

Με την αποκατάσταση του κοινοβουλευτικού καθεστώτος στην Ελλάδα η Συμφωνία των Αθηνών εξακολούθησε να ισχύει και την 1 Νοεμβρίου 1974 ολοκληρώθηκε η εφαρμογή του χρονοδιαγράμματος (το οποίο τηρήθηκε από την ελληνική πλευρά και κατά την διάρκεια της

δικτατορίας) που προέβλεπε την κατάργηση των τελωνειακών δασμών των προϊόντων του πίνακα των 12 ετών. Η Ελληνική όμως Κυβέρνηση, μπροστά και σ' αυτήν τη μονομερή εφαρμογή της Συνθήκης αποφάσισε να επιδιώξει την πλήρη προσχώρηση της Ελλάδας στην Κοινότητα.

1.3. Προσχώρηση της Ελλάδος

Η αίτηση της Ελληνικής Κυβερνήσεως για την προσχώρηση της Ελλάδας στις τρεις Ευρωπαϊκές Κοινότητες υποβλήθηκε στις 5 Ιουνίου 1975. Ως υποδομή στο ελληνικό αίτημα προβλήθηκε η γεωγραφική και γεωπολιτική θέση της Ελλάδας στην Ευρώπη, οι κοινές πολιτιστικές της παραδόσεις με τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης και η πολιτική της βούληση για συμμετοχή στην ευρωπαϊκή ενσωμάωση. Οι άμεσοι στόχοι της έχουν πολιτικό και οικονομικό χαρακτήρα: Η σταθεροποίηση του δημοκρατικού καθεστώτος και η ενίσχυση των δημοκρατικών θεσμών, η εξασφάλισή της ακεραιότητας της χώρας σε συνδυασμό με την εξασφάλιση των προϋποθέσεων για την ουσιαστική οικονομική και κοινωνική της πρόοδο ώστε να μπορέσει να φτάσει στο σύγχρονο στάδιο βιομηχανικής ανάπτυξης.

Η ελληνική αίτηση έγινε μεν καταρχήν δεκτή από την Επιτροπή, η οποία όμως στη γνωμοδότησή της της 29 Ιανουαρίου 1976 πρότεινε την καθιέρωση προενταξιακής μεταβατικής περιόδου που είχε το νόημα ότι αφενός έπρεπε πρώτα να επιτευχθούν ορισμένοι οικονομικοί και πολιτικοί στόχοι από την ελληνική αλλά και την κοινοτική πλευρά και αφετέρου ότι η προσχώρηση έπρεπε να πραγματοποιηθεί μερικά, δηλαδή μόνο στους τομείς εκείνους της

κοινωνικής δραστηριότητας για τους οποίους η Ελλάδα ήταν σχετικά προετοιμασμένη. Όμως η Ελληνική Κυβέρνηση αντέδρασε και τελικά το Συμβούλιο των Υπουργών, με ομόφωνη απόφαση της 9 Φεβρουαρίου 1976, αποδέχτηκε το ελληνικό αίτημα της προσχώρησης.

Στις 28 Μαΐου 1979 υπογράφηκε στην Αθήνα η Συνθήκη με την οποία η Ελλάδα προσχωρούσε στις δύο Ευρωπαϊκές Κοινότητες, την Ε.Ο.Κ. και την Ε.Κ.Α.Ε., ενώ η προσχώρηση στην Ε.Κ.Α.Χ. πραγματοποιήθηκε με απόφαση του Συμβουλίου των Υπουργών της Κοινότητας στις 24 Μαΐου 1979.

Την Συνθήκη Προσχώρησης επικύρωσε η Βουλή των Ελλήνων με πλειοψηφία των 3/5 των μελών της (180 ψήφους). Μετά την επικύρωση της και από τα άλλα κράτη - μέλη, σύμφωνα με τους συνταγματικούς κανόνες τους, και την κατάθεση των εγγράφων επικυρώσεως, η Συνθήκη άρχισε να ισχύει από την 1 Ιανουαρίου 1981.

1.4. Τα Όργανα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

α) Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι αυτόνομος οργανισμός, του οποίου τα μέλη λειτουργούν μόνο προς όφελος της Κοινότητας, χωρίς να παίρνουν εντολές από καμιά κυβέρνηση. Έχει επιφορτιστεί με την επίβλεψη της τήρησης των κανονισμών της Κοινότητας και των αρχών της Κοινής Αγοράς, με την πρόταση μέτρων που προάγουν την κοινοτική πολιτική και με την εφαρμογή της πολιτικής αυτής, όταν έχει επέλθει η σχετική συμφωνία.

β) Το Συμβούλιο των Υπουργών έχει την ευθύνη για αποφάσεις - μετά την υποβολή προτάσεων από την Επιτροπή - που αφορούν τις βασικές πολιτικές κατευθύνσεις και τις κύριες επιλογές της κοινότητας.

γ) Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αν και δεν έχει νομοθετικές εξουσίες ανάλογες μ' αυτές που έχουν οι εθνικές Βουλές μπορεί, ωστόσο, να τροποποιήσει, να υιοθετήσει ή να απορρίψει τον κοινοτικό προϋπολογισμό. Επίσης, ζητείται η γνώμη του σχετικά με τις προτάσεις της Επιτροπής.

δ) Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο έχει ειδικό ρόλο. Αυτός είναι να κρίνει τους κοινοτικούς νόμους και να επιβλέπει την εφαρμογή τους, τόσο από τους ευρωπαϊκούς οργανισμούς όσο και από τα κράτη - μέλη.

ε) Το Ελεγκτικό Συνέδριο επιβλέπει την εκτέλεση του προϋπολογισμού της Κοινότητας.

2. Τα περιφερειακά προβλήματα της Ευρώπης.

2.1. Εισαγωγή

Καθ' όσον τον δέκατο ένατο αιώνα και τουλάχιστον το μισό του εικοστού, ο προσδιορισμός της θέσεως των οικονομικών δραστηριοτήτων γινόταν σχεδόν αποκλειστικά από τους επιχειρηματίες. Ο ρόλος του κράτους περιοριζόταν σχεδόν μόνο στο να δημιουργεί τις υποδομές και τις κοινωνικές υπηρεσίες, που παρείχαν "εξωτερικές οικονομίες" στις βιομηχανικές επιχειρήσεις. Αποτέλεσμα αυτού είναι ότι ορισμένες περιοχές της Ευρώπης εξελίχθηκαν πάρα πολύ από βιομηχανικής απόψεως, ενώ άλλες έμειναν καθυστερημένες. Έτσι όλα τα κράτη της Ευρώπης έχουν τώρα μικρά ή μεγάλα περιφερειακά προβλήματα, τα οποία εμποδίζουν την καλή λειτουργία της Κοινής Αγοράς, αξύνουν τα προβλήματα του περιβάλλοντος και εξαναγκάζουν σε σπατάλη οικονομικών πόρων.

Τώρα πλέον, όλα τα κράτη της Ευρώπης έχουν το καθένα δική του περιφερειακή πολιτική. Αλλά το αντικείμενο της περιφερειακής πολιτικής και τα όργανα, τα οποία είναι επιφορτισμένα με την εφαρμογή της, διαφέρουν πολύ ανάλογα με τα προβλήματα, τις τοπικές συνθήκες και το νομικό πλαίσιο κάθε κράτους. Η κοινή περιφερειακή πολιτική δεν μπορεί προς το παρόν, και ούτε χρειάζεται, ν' αντικαταστήσει τις περιφερειακές πολιτικές των κρατών - μελών, που είναι και καλύτεροι γνώστες των περιφερειακών τους προβλημάτων. Πρέπει όμως να τις εναρμονίσει για να μειώνει τις μεταξύ τους διαφορές και ν' αποφεύγει τον κίνδυνο αντιθέσεως

προς τους κανόνες ανταγωνισμού της Κοινότητας.

Αλλά η κοινή περιφερειακή πολιτική δεν αρκεί να εναρμονίζει τις περιφερειακές πολιτικές των κρατών - μελών. Πρέπει και να τις συμπληρώνει. Είναι αλήθεια ότι τα προβλήματα περιφερειακής ανάπτυξης υπάρχουν ήδη στο επίπεδο των χωρών. Αλλά γίνονται πολύ μεγαλύτερα στο επίπεδο της Κοινότητας. Η καθυστέρηση των νότιων περιοχών της Ιταλίας είναι ήδη μεγάλη, όταν τη συγκρίνει κανείς με την ανάπτυξη των βόρειων περιοχών της χώρας, αλλά φαίνεται ακόμη μεγαλύτερη όταν η σύγκριση γίνει με περιοχές της Δανίας ή της Δ. Γερμανίας. Για να καλύψει αυτή τη διαφορά η Κοινότητα πρέπει να διαθέτει πόρους για ανάπτυξη των πτωχών περιοχών της επί πλέον εκείνων που διαθέτουν ήδη τα κράτη - μέλη. Εξάλλου η διάθεση δημοσίων πόρων προς ανάπτυξη των περιοχών που έχουν ανάγκη μπορεί να γίνει πιο ορθολογικά από κοινοτικές αρχές που υφίστανται λιγότερο την επίδραση πολιτικών πιέσεων.

Σ' αυτή την ενότητα αφού εξετάσουμε την ανάγκη της κοινής περιφερειακής πολιτικής και το νομικό και θεσμικό της πλαίσιο, θα δούμε ότι η Ε.Ο.Κ. έχει αρχίσει να κάνει τα πρώτα βήματα για την επίτευξη της απαραίτητης αρμονίας μεταξύ των περιφερειακών δομών της. Όπως θα δούμε η περιφερειακή πολιτική της κοινότητας ασκείται κατά τρεις τρόπους:

- α) δια του συντονισμού των περιφερειακής σκοπιμότητας βοηθειών των κρατών - μελών,
- β) δια του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Π.Α.),

γ) δια του συντονισμού των άλλων κοινοτικών πιστωτικών θεσμών όπως το Αγροτικό Ταμείο, το Κοινωνικό Ταμείο, τα ταμεία της Ε.Κ.Α.Χ., η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και το νέο κοινοτικό μέσο.

2.2. Γενικά.

Από την βιομηχανική επανάσταση έως τώρα, ο προσδιορισμός της θέσεως των οικονομικών δραστηριοτήτων γίνεται σχεδόν αποκλειστικά από τους επιχειρηματίες. Αυτοί, ενδιαφερόμενοι πρώτα απ'όλα για την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεών τους, δύσκολα κάνουν επενδύσεις σε περιοχές που δεν διαθέτουν "εξωτερικές οικονομίες". Οι οικονομίες αυτές, που μεταφράζονται σε χαμηλότερο κόστος παραγωγής ή διαθέσεως των βιομηχανικών προϊόντων εξαρτώνται από την ύπαρξη, τη σπουδαιότητα και τη διάρθρωση των υποδομών, των κοινωνικών υπηρεσιών και του έμφυχου κεφαλαίου της περιοχής εγκαταστάσεως.

Οι υποδομές περιλαμβάνουν τα μέσα συγκοινωνίας και τηλεπικοινωνίας, τις εγκαταστάσεις, τα σικήματα και τις ανέσεις που ενθαρρύνουν και συνοδεύουν μια μεγάλη συγκέντρωση πληθυσμού. Οι κοινωνικές υπηρεσίες εκτείνονται από τη διανομή νερού και ηλεκτρικού ρεύματος μέχρι τα σχολεία, τις τεχνικές σχολές και τα πανεπιστήμια. Αυτές οι τελευταίες κοινωνικές υπηρεσίες δημιουργούν το κατάλληλο έμφυχο κεφάλαιο που είναι απαραίτητο για τη λειτουργία των σύγχρονων επιχειρήσεων.

Οι επενδύσεις για υποδομές και κοινωνικές υπηρεσίες παρέχονται κυρίως από δημόσια ταμεία δι' αποφάσεων της πολιτικής εξουσίας. Μέχρι τελευταία ακόμη, ο ρόλος αυτής, από περιφερειακής απόψεως, περιοριζόταν στο να ακολούθει χρονικά τις αποφάσεις των επιχειρήσεων ως προς το προσδιορισμό της θέσεως των οικονομικών δραστηριοτήτων και να δημιουργεί τις οικονομικές και κοινωνικές προϋποθέσεις για την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεών τους. Ο ρόλος αυτός της πολιτικής εξουσίας μπορεί να ευνοήσει την ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας αλλά δεν ευνοούσε καθόλου τη σύμμετρη ανάπτυξη όλων των περιοχών μιας χώρας. Έτσι δημιουργήθηκαν διατηρήθηκαν και επιδεινώθηκαν οι οικονομικές ανισότητες μεταξύ των διαφόρων περιοχών της Ευρώπης γενικά και της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας ειδικότερα.

Απλοποιώντας πάρα πολύ, μπορούμε να πούμε ότι όλα τα κράτη της κοινότητας έχουν τρεις τύπους περιοχών: κυρίως βιομηχανικές, ημι-βιομηχανικές και κυρίως αγροτικές. Τα χαρακτηριστικά των τριών αυτών τύπων περιοχών είναι πολύ διαφορετικά.

Οι κυρίως βιομηχανικές περιοχές χαρακτηρίζονται από μεγάλη συγκέντρωση βιομηχανικών μονάδων, υψηλή στάθμη υποδομών και μεγάλη ευρύτητα του τριτογενούς τομέα της οικονομίας. Η πυκνότητα του πληθυσμού είναι πολύ μεγάλη (περισσότεροι από 200 κάτοικοι ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο). Αντίθετα ο ενεργός αγροτικός πληθυσμός αποτελεί μικρό ποσοστό του συνόλου (μικρότερο από 10%). Αυτές οι περιοχές αντιπροσωπεύουν μόνο 10% του συνολικού εδάφους της Κοινότητας.

Ημι-βιομηχανικές περιοχές είναι εκείνες στις οποίες υπάρχει μια σημαντική αρχή εκβιομηχανίσεως οι υποδομές είναι αρκετά αναπτυγμένες και ο τομέας των υπηρεσιών αρκετά μεγάλος. Η πυκνότητα του πληθυσμού είναι περίπου 150 κάτοικοι ανά τετρ. χιλιόμετρο και ο αγροτικός πληθυσμός αποτελεί 15% του συνόλου. Αυτές οι περιοχές αντιπροσωπεύουν το 1/3 του εδάφους της Ε.Ο.Κ.

Οι κυρίως αγροτικές περιοχές χαρακτηρίζονται από τη σχεδόν πλήρη έλλειψη αυτόνομων βιομηχανικών δραστηριοτήτων. Οι υποδομές τους είναι πολύ λίγο αναπτυγμένες και ο τριτογενής τομέας όταν υπάρχει στρέφεται κυρίως γύρω από τη γεωργία. Ο πληθυσμός αυτών των περιοχών είναι αραιός (συνήθως λιγότεροι από 100 κάτοικοι ανά τετρ. χιλιόμετρο), ενώ τα ποσοστά του πληθυσμού που ασχολείται με τη γεωργία είναι ιδιαίτερα υψηλά (26% με 40% και κάποτε περισσότερα). Η έκταση αυτών των περιοχών καλύπτει περισσότερο από το μισό έδαφος της Ε.Ο.Κ.

2.3. Η άνιση ανάπτυξη και τα προβλήματα της.

Η οικονομική πορεία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας μας δείχνει ότι παρ' όλη την αρχική επιφανειακή ομοιογένεια των περιοχών της Ευρώπης τον 6 και την εικόνα ευημερίας που εμφανιζόταν πριν από την κρίση, οι ανισορροπίες ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών της παρέμειναν σημαντικές, στη συνέχεια με τη διεύρυνση των 9 και 10 έγιναν εντονότερες, η ένταξη δε της Ισπανίας και Πορτογαλίας ασφαλώς έχει προσδώσει μεγαλύτερη διάσταση στο πρόβλημα.

Χρησιμοποιώντας το απλό κριτήριο του κατά κεφαλήν εισοδήματος, και συγκεκριμένα της περιφέρειας και του μέσου επιπέδου του κάθε κράτους μέλους, φαίνεται καθαρά πως οι φτωχότερες περιοχές είναι αυτές που βρίσκονται στην περιφέρεια της Ευρώπης. Διαπιστώνεται επίσης ότι το μέγεθος της ανισοκατανομής του εισοδήματος και των ανισοτήτων στην ανάπτυξη μεταξύ των διαφόρων περιοχών των κρατών - μελών είναι οξύτερο στα φτωχότερα και λιγότερο αναπτυγμένα κράτη - μέλη. (Ελλάδα - Ιρλανδία - Πορτογαλία).

Πιο αναλυτικά, το κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν στις πλουσιότερες περιφέρειες (Παρίσι - Αμβούργο) είναι 4 ως 7 φορές υψηλότερο από εκείνο των πτωχών περιοχών, ενώ στη Νότια Ιταλία και την Ελλάδα είναι χαμηλότερο από το μισό του κοινοτικού μέσου όρου. Οι πίνακες και οι χάρτες που ακολουθούν μας παρουσιάζουν ανάγλυφα την κατάσταση, όπως αυτή διαμορφώθηκε με το πέρασμα του χρόνου στις Ευρωπαϊκές Λοιμότητες.

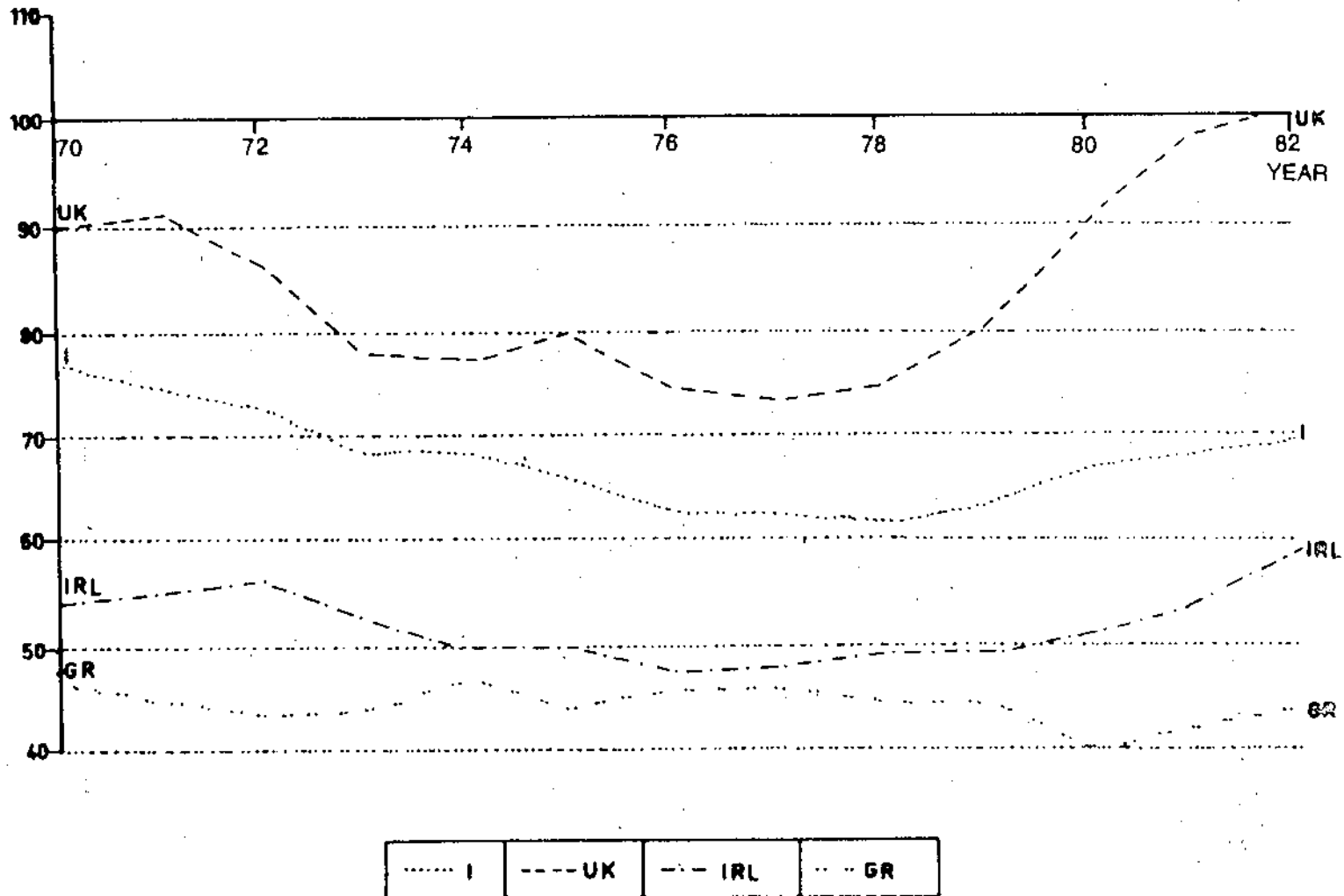
Η κατάσταση είναι ιδιαίτερα κρίσιμη στις πιο κάτω δύο κατηγορίες περιοχών:

α) Στις παραδοσιακά καθυστερημένες, όπως αποκαλούνται, περιοχές διαρθρωτικής υπανάπτυξης. Οι περιοχές αυτές χαρακτηρίζονται από έντονο γεωργικό χαρακτήρα, χαμηλό εισόδημα, υψηλή ανεργία και υποασχόληση, υψηλή μετανάστευση και περιορισμένη υποδομή. Εντοπίζονται στη Νότια Ιταλία, την Νοτιοδυτική Γαλλία, την Ιρλανδία και την Ελλάδα.

β) Στις αναπτυγμένες βιομηχανικές περιοχές που βρίσκονται σήμερα σε οικονομικό μαρασμό ως προς ιδιαίτερους κλάδους

ΠΙΝΑΚΑΣ 1ης:

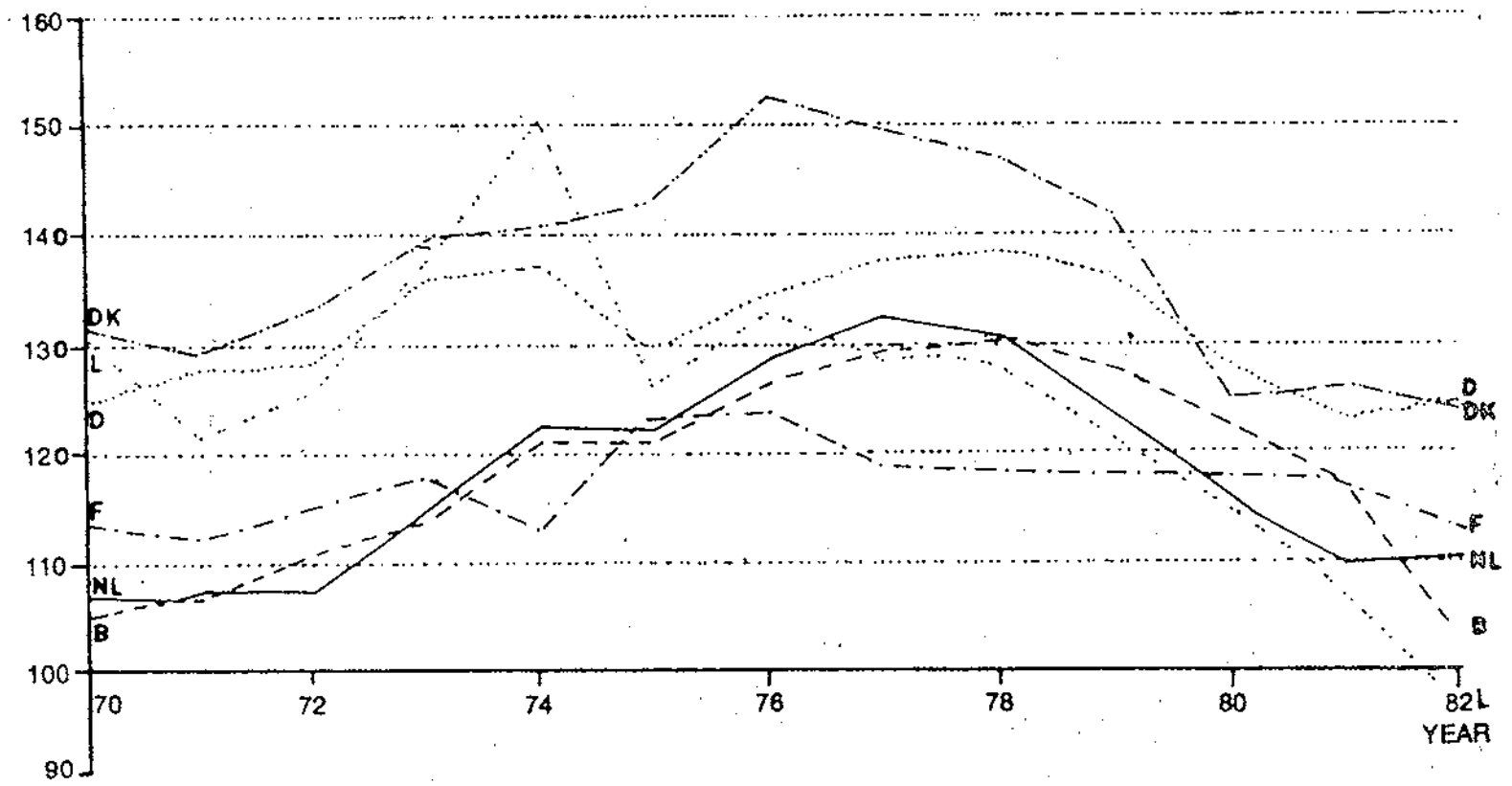
Χώρες κάτω από τον κοινοτικό μέσο όρο

ΠΙΝΑΚΑΣ 2ος :

Επίπεδο κατά κεφαλή ΑΕΠ
(σε τρέχουσες τιμές και συναλ/κες ισοτιμίες)
EUR 10=100

Χώρες πάνω από τον κοινοτικό μέσο όρο

ΠΙΝΑΚΑΣ 3^{ος} :

Σχετικό επίπεδο κατά κεφαλή (περιφερειακού) ΑΕΠ, 1981
EUR 10=100

	Σε τρέχουσες τιμές και συναλ/κές & ισοτιμίες ΕΑΜ			Σε σταθερές τιμές (1975) & ισοτιμίες ΕΑΜ			Ανισότητες ¹
	max.	min.	M.O.	max.	min.	M.O.	
EUR10 (4)	158	48	100	173	47	100	2,1 ² 3,0 ³
Ο. Δ. ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ	206	82	123	227	90	136	0,6
ΓΑΛΛΙΑ	175	86	117	184	91	123	1,2
ΙΤΑΛΙΑ	98	38	68	98	38	68	1,5
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	121	85	109	129 ⁴	90	116	0,3
ΒΕΛΓΙΟ	135	81	107	150	90	120	0,6
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	—	—	119	—	—	122	—
ΗΝ. ΒΑΣΙΛΕΙΟ	108	77	98	81	57	73	0,1
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	—	—	54	—	—	56	—
ΔΑΝΙΑ	142	116	126	158	129	140	—
ΕΛΛΑΔΑ	—	—	42	—	—	44	—

1. Δείκτης Theil * 100.

2. Σε τρέχουσες τιμές και ισοτιμίες ΕΑΜ.

3. Σε σταθερές τιμές (1975) και ισοτιμίες ΕΑΜ.

4. max. & min. = M.O. των 10 περιφερειών με τις υψηλότερες και τις χαμηλότερες τιμές αντίστοιχα.

Πηγή: Υπηρεσίες της Επιτροπής και εκτιμήσεις του EUROSTAT στο "The Regions of Europe".

ΠΙΝΑΚΑΣ 4^{ος} :

Διαφορές παραγωγικότητας κατά τομέα
(προστιθέμενη αξία ανά απασχολούμενο)

σε σταθερές τιμές (1975) και ισοτιμίες ΕΛΜ

	Γεωργία		Ενέργεια		Μεταποίηση		Κατασκευές		Υπηρεσίες (Ιδιωτικές)		Υπηρεσίες (Δημόσιες)		ΣΥΝΟΛΟ 1973-1980
	1973	1980	1973	1980	1973	1980	1973	1980	1983	1980	1973	1980	
EUR ¹	50	56	316	341	100	105	90	81	116	114	77	69	100
D	39	43	321	290	97	99	84	84	116	121	83	91	100
F	55	59	296	310	104	112	85	73	119	114	75	67	100
I	44	51	579	468	108	117	91	82	128	121	70	60	100
NL	73	90	533	571	103	113	74	60	94	93	101	95	100
B	89	95	270	369	94	109	96	93	110	100	78	68	100
L	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
U.K.	72	85	229	383	89	86	108	91	117	113	77	76	100
LRL	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
DK	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
GR	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

1. Επειδή τα σύνολα αναφέρονται στις 6 χώρες που διαθέτουν στοιχεία, συγκρίσεις μπορούν να γίνουν μόνο οριζόντια (όχι στις στήλες), αφού διαφέρουν τα γενικά επίπεδα παραγωγικότητας.

Πηγή: Υπηρεσίες της Επιτροπής, στο "The Regions of Europe" 2nd periodic Report 1983.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5^{ος} :

Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία κατά κλάδους, 1978

σε τρέχουσες τιμές και ισοτιμίες

	Πρωτο- γενής	Δευτερο- γενής	Τριτο- γενής	
EUR 10	4	41	55	100
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	3	45	53	100
ΓΑΛΛΙΑ	5	39	56	100
ΙΤΑΛΙΑ	7	42	51	100
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	4	35	61	100
ΒΕΛΓΙΟ	3	37	61	100
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	3	43	54	100
ΗΝ. ΒΑΣΙΛΕΙΟ	2	41	57	100
ΙΡΛΑΝΔΙΑ ¹	16	35	49	100
ΔΑΝΙΑ ¹	6	28	66	100
ΕΛΛΑΔΑ ¹	17	31	52	100

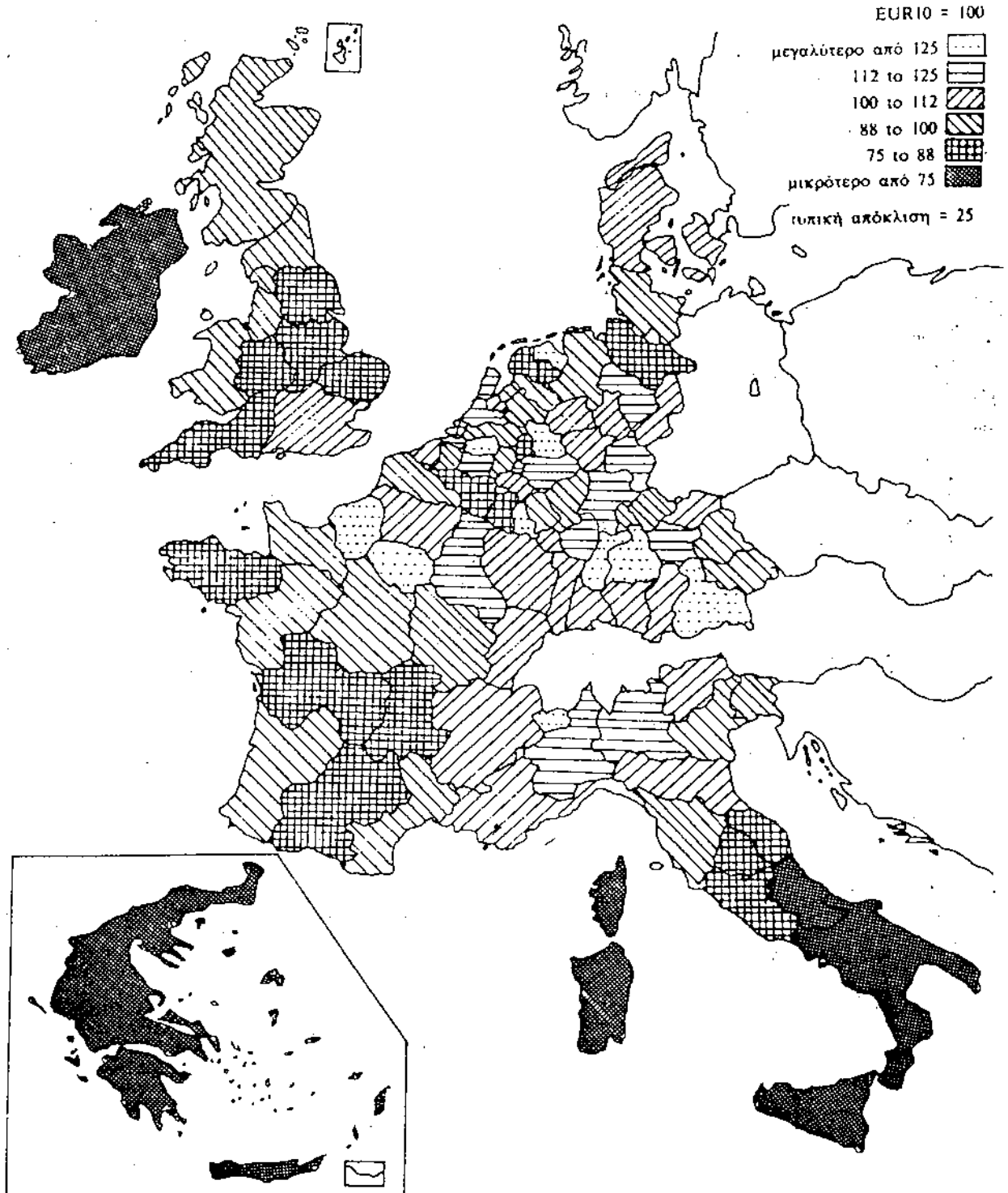
1. Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία σε τιμές συντελεστών παραγωγής.

Πηγή: EUROSTAT, Regional Accounts 1983.

ΧΑΡΤΗΣ 1:

Κατά κεφαλή ΑΕΠ, 1981
(σε τρέχουσες τιμές και ισοτιμίες αγοραστικής δύναμης)

Πηγή: EUROSTAT, Regional Accounts and Commission Services στο "the regions of Europe"

(άνθρακας, σιδηρουργία, ναυπηγική, κλωστούφαντουργία). Οι περιοχές αυτές χαρακτηρίζονται από ξεπερασμένη βιομηχανική διάρθρωση, υψηλή ανεργία, χαμηλή παραγωγικότητα, καθυστέρηση σε νέες τεχνολογίες, χαμηλό επίπεδο ανταγωνιστικότητας. Παραδείγματα τέτοιων περιοχών: Αγγλία, Βόρεια Γαλλία, Ν.Α. Βέλγιο.

Οι περιφερειακές ανισότητες, όπως πιο πάνω αναφέρθηκε, επιδεινώθηκαν τα τελευταία χρόνια. Το συμπέρασμα αυτό βγαίνει από μια διαχρονική σύγκριση του περιφερειακού εισοδήματος. Πράγματι η πρώτη περιοδική έκθεση της Επιτροπής Περιφερειακής Πολιτικής καταλήγει στην εκτίμηση ότι οι περιφερειακές ανισότητες παρουσιάζουν μια συνεχή επιδείνωση. Η οικονομική κρίση χειροτέρευε την κατάσταση.

Η δεύτερη περιοδική έκθεση για την κοινωνικοοικονομική κατάσταση των περιφερειών της Επιτροπής Περιφερειακής Πολιτικής αποδεικνύει ότι οι περιφερειακές ανισότητες σχετίζονται στενά με την παραγωγικότητα και την απασχόληση. Οι ανισότητες στην παραγωγή και παραγωγικότητα δεν μειώθηκαν τα τελευταία δέκα χρόνια στην Κοινότητα. Οι περιφέρειες με τις χαμηλότερες επιδόσεις, εκφρασμένες σε κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (ΑΕΠ) εντοπίζονται στη Γερμανία, το Βέλγιο, τη Δανία, τη Γαλλία και την Ολλανδία. Κυριότερος παράγοντας ανισοτήτων είναι η παραγωγικότητα, γεγονός που το επιβεβαιώνει η διαρθρωτική φύση των περιφερειακών προβλημάτων.

Από την παραπάνω ανάλυση διαπιστώνεται ότι ο γνωστός όρος της "Ευρώπης των δύο ταχυτήτων" αποδεικνύεται χαρακτηριστικό με την ύπαρξη από τη μια πλευρά ευρωπαϊκών περιοχών με κυρίαρχο τον

γεωργικό τομέα, που εξακολουθούν να παραμένουν μη προνομιούχες και από την άλλη με την ύπαρξη περιοχών αναπτυγμένων βιομηχανικών κέντρων που εξακολουθούν να ευημερούν συγκριτικά, παρ' όλη την κρίση που αντιμετωπίζουν πρόσφατα και την επιτακτική και επείγουσα ανάγκη αναδιάρθρωσής τους.

Συμπερασματικά, τα περιφερειακά προβλήματα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας προσδιορίζονται:

1. Από την ύπαρξη υπανάπτυκτων περιοχών που χαρακτηρίζονται:

α) από μείωση της απασχόλησης και την υποαπασχόληση στο γεωργικό τομέα. Το φαινόμενο αυτό συνοδεύεται από έντονα προβλήματα επαγγελματίστικου προσανατολισμού για τους εξερχόμενους από τον τομέα,

β) από μαρασμό και κάμψη των παραδοσιακών βιομηχανικών δραστηριοτήτων λόγω i) εξάντλησης ορισμένων πλουτοπαραγωγικών πηγών και ii) λόγω ανταγωνισμού από άλλες χώρες και παρεμφερή προϊόντα, με αβυσσώδεις επιπτώσεις και σε άλλους τομείς και περιοχές.

Τα περιφερειακά αυτά προβλήματα έχουν άμεσες ή έμμεσες επιπτώσεις στη δημιουργία:

- υψηλού επιπέδου αποδημίας και μετανάστευσης
- υψηλού ποσοστού διαρθρωτικής ανεργίας και υποαπασχόλησης
- χαμηλού επιπέδου εισοδήματος με βραδείς ρυθμούς αύξησής του
- σημαντικών ελλείψεων σε επίπεδο περιφερειακής υποδομής

2. Από την ύπαρξη υπερανπτυγμένων περιοχών, που χαρακτηρίζονται από τη συμφόρηση των αστικών κέντρων με συγκέντρωση μεγάλων ποσοστών πληθυσμού σε μικρές περιοχές και τη συνεχή πτώση της ποιότητας ζωής και περιβάλλοντος.

3. Από την ύπαρξη, τέλος, παραμεθωρίων περιοχών της Κοινότητας, που ανήκουν σε δύο ή περισσότερα κράτη - μέλη.

2.4. Το ιστορικό πρόβλημα "Βορρά - Νότου" και ανισότητες.

- Η δεύτερη περιοδική έκθεση έδειξε ότι οι περιοχές με τις χαμηλότερες επιδόσεις κατά κεφαλήν προϊόντος συγκεντρώνονται στην Ελλάδα, την Ιρλανδία, τη Ν. Ιταλία. Επιπλέον, η εκτίμηση των επιπτώσεων της διεύρυνσης, είναι αρνητική για τις μεσογειακές περιοχές. Με τη διεύρυνση μετατοπίζεται το κέντρο βάρους της Ε.Ο.Κ. προς τη Μεσόγειο, ενώ οι ανισότητες θα προβάλλουν εντονότερες στη διευρυμένη Κοινότητα. Στην ουσία, λοιπόν, το πρόβλημα της άνιση ανάπτυξης στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, είναι το πρόβλημα της ανισότητας μεταξύ ευρωπαϊκού βορρά και ευρωπαϊκού (μεσογειακού) νότου.

- Σε σχέση με τα προηγούμενα μια πολιτική μονομερών παραχών δεν επιλύει το πρόβλημα της διαρθρωτικής καθυστέρησης του "νότου". Αυτό γίνεται ακόμη πιο κρίσιμο γιατί η προοδευτική αναδιανομή μέσω των μεταβιβαστικών πληρωμών του προϋπολογισμού - ο οποίος σε εθνικό επίπεδο αποτελεί ισχυρό όργανο πολιτικής - στην πράξη της Ε.Ο.Κ. στερείται βιωσιμότητας αφού το "κονδύλιο" του κοινοτικού προϋπολογισμού για τον "περιφερειακό τομέα" είναι

περίπου ίσο με το ποσό για τα "διοικητικά έξοδα".

- Είναι γεγονός ότι ολοκλήρωση και "δυσίμορμος" μπορεί να συνυπάρχουν. Αλλά αποτελεσματική ολοκλήρωση σημαίνει τάση προς σύγκλιση των επιπέδων των παραγωγικών δομών και συνακόλουθα των επιπέδων του κατά κεφαλή εισοδήματος και όχι απλά την αναρμόνιση των εθνικών πολιτικών. Η αναρμόνιση έχει σημασία μόνο στο βαθμό που προωθεί τη σύγκλιση.

- Το αναπτυξιακό χάσμα "Βορρά - Νότου" επιβάλλει στην κοινότητα να υλοποιήσει μια, γενικά αποδεκτή, αντίληψη ότι απαιτείται "διαφοροποιημένη" μεταχείριση μεταξύ άνισων οικονομικά εταίρων.

- Τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα (Μ.Ο.Π.) φιλοδοξούν να βελτιώσουν την κοινωνικοοικονομική διάρθρωση Ελλάδας, Ν. Ιταλίας, Ν. Γαλλίας, Ισπανίας και Πορτογαλίας με στόχο τη δημιουργία πιο συγκρίσιμων δομών ανάμεσα στα κράτη - μέλη της Δ. Ευρώπης. Αν δεν επιτύχουν στο φιλόδοξο στόχο τους, τότε ο σημερινός χαρακτήρας των ενδο-ευρωπαϊκών σχέσεων κέντρου - περιφέρειας, μοιραία, θα ενισχυθεί ακόμη περισσότερο.

2.5. Η περιφερειακή ανάπτυξη επιδιώκεται για πολλούς λόγους:

- Πρώτον, επειδή πιστεύεται ότι με την πρόωση των καθυστερημένων περιοχών θα διευρυνθεί η αγορά των προϊόντων και θα διευκολυνθούν λύσεις οικονομικά πιο αποδοτικές: η ανάπτυξη λοιπόν των λιγότερο αναπτυγμένων περιοχών, που θα οδηγήσει σε αρμονική πρόοδο των περιοχών της Ευρώπης προϋποθέτει ταχύτερα

ρυθμό σ' αυτές, από ότι στις ήδη προηγμένες περιοχές και ωφείλει όχι μόνο τους κατοίκους των καθυστερημένων, αλλά και αυτούς που κατοικούν σε πόλεις, που ξεπέρασαν το άριστο μέγεθος.

Η πιο αρμονική όμως αυτή ανάπτυξη ανάμεσα στις καθυστερημένες και πιο αναπτυγμένες περιοχές προϋποθέτει μια καλύτερη κατανομή του εθνικού εισοδήματος κατά περιφέρειες και όχι τόσο τη μετατόπιση πληθυσμού, από περιοχές με χαμηλό κατά κεφαλή εισόδημα και απασχόληση, προς περιοχές με υψηλότερα εντούτοις, αυτό το τελευταίο φαίνεται να πραγματοποιήθηκε στην Ε.Ο.Κ. των 9 και σ' αυτό πρέπει να αποδοθεί ο περιορισμός των διαφορών στο Α.Ε.Π. κατά κεφαλή, ανάμεσα στις περιφέρειες των διαφόρων οικονομιών, ως το 1972 περίπου η λύση, όμως, αυτή δεν συμβιβάζεται απόλυτα με τον βασικότερο ίσως στόχο της περιφερειακής ανάπτυξης, δηλαδή την εξασφάλιση, στους πληθυσμούς του δικαιώματος να ζούν και να εργάζονται εκεί όπου γεννήθηκαν. Το γεγονός ότι, μετά το 1974, οι διαφορές στο Α.Ε.Π. κατά κεφαλή και κατά περιφέρειες έχουν και πάλι την τάση να εντείνονται, πράγμα που θα έπρεπε, φυσικά, να συνδυαστεί με την γενικότερη επιβολή περιορισμών στις μεταναστευτικές κινήσεις των πληθυσμών της Ευρώπης, είναι ενδεικτικό των παραπάνω αμφιβολιών και διαπιστώσεων.

— Ως δεύτερος στόχος της πολιτικής περιφερειακής ανάπτυξης, εφόσον φυσικά αποδειχθεί αποτελεσματική, είναι και ο περιορισμός του πληθωρισμού των πληθωριστικών πιέσεων. Ηδη από το 1971 αναγνωρίζεται ότι η υπερβολική συγκέντρωση πληθυσμού και δραστηριοτήτων, σε ορισμένα κέντρα, αποτελεί πηγή εμφάνισης ή

εκκολλητόμενου πληθωρισμού, ο οποίος διαχέεται και στις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές χάρη στην ομοιότητα του επιπέδου των τιμών στις αναπτυγμένες. Όταν η ζήτηση αγαθών και υπηρεσιών αυξάνει σε περιοχές που έχει εμφανιστεί ανεπάρκεια εργατικών χεριών, οι μισθοί θα αυξηθούν. Είναι αμφίβολο ότι η εσωτερική μετακίνηση θα εξασφαλίσει ισορροπία προσφοράς και ζήτησης απασχόλησης στις περιοχές αυτές, εξαιτίας της δυσκινησίας του συντελεστή "εργασία" και έτσι το πιθανότερο είναι ότι ο όγκος της υποαπασχόλησης ή ανεργίας δεν θα μεταβληθεί στην οικονομία, ενώ ταυτόχρονα θα είναι πολύ δύσκολο να ελεγχθεί ο πληθωρισμός. Εξάλλου, μια άλλη αιτία "περιφερειακού" πληθωρισμού, αυτός, από την πλευρά της ζήτησης, είναι και ο οφειλόμενος στο φαινόμενο της μίμησης του τρόπου ζωής των κατοίκων της πρωτεύουσας ή των μεγάλων αστικών κέντρων, από τους κατοίκους των καθυστερημένων περιοχών.

- Ως τρίτος στόχος της περιφερειακής ανάπτυξης αναγνωρίζεται η πραγματοποίηση όρων, που για το σύνολο της οικονομίας, να πλησιάζουν σε συνθήκες πλήρους απασχόλησης. Ο στόχος αυτός, εκτός από τις καθαρά κοινωνικής φύσεως πλευρές του, από άποψη οικονομική συνδέεται με το γενικότερο στόχο της πλήρους χρησιμοποίησης των συντελεστών της παραγωγής, εκεί όπου βρίσκονται και όχι ύστερα από την αναγκαστική τους μετακίνηση προς περιοχές πιο αναπτυγμένες. Η προσπάθεια προσέλευσης βιομηχανίας προς καθυστερημένες περιοχές εμφανίζει σημαντικά πλεονεκτήματα και σε εθνικό επίπεδο, όπως την αύξηση των εσόδων

του δημοσίου, εξαιτίας του περιορισμού των επιδομάτων ανεργίας και της δυνατότητας των νεοπροσληφθέντων να καταβάλλουν φόρους.

- Ως τέταρτος βασικός στόχος της πολιτικής για περιφερειακή ανάπτυξη αναγνωρίζεται και η ανάγκη περιορισμού των δαπανών και των μειονεκτημάτων που προέρχονται από τον υπερβολικό πληθυσμιακό και οικονομικό συγκεντρωτισμό σε ορισμένα αστικά κέντρα. Η δαπάνη κατά κάτοικο, στις πόλεις, μειώνεται στην αρχή με την αύξηση του αριθμού των κατοίκων, στη συνέχεια, όμως, και ύστερα από ένα σημείο που θεωρείται ως κρίσιμο, αυξάνει προοδευτικά, ενώ ο ρυθμός μεταβολής του κατά κεφαλή εισοδήματος περιορίζεται. Η ποιότητα των κοινωνικών υπηρεσιών, εξάλλου, δημιουργεί προβλήματα στις πολύ μεγάλες πόλεις, έτσι που να τίθεται το ζήτημα αν υπάρχει ένα άριστο μέγεθος πόλεων. Στην σχετική έρευνα του Colin Clark, που έγινε το 1945 και αφορά τις Η.Π.Α., τον Καναδά και το Queensland υποστηρίζεται ότι το άριστο μέγεθος των πόλεων κυμαίνεται μεταξύ 100.000 και 200.000 κατοίκων και ότι η κύρια αποστολή τους είναι να προσφέρουν υπηρεσίες και όχι πύ- βιομηχανία. Θα πρέπει, εντούτοις, να τονιστεί ότι η εμπειρία αποδεικνύει την πολύ περιορισμένη αποτελεσματικότητα των μέτρων ελέγχου του μεγέθους των πόλεων.

2.6. Η διαχρονική εξέλιξη των περιφερειακών διαφορών

Παραθέτοντας όσα περισσότερα επεξεργασμένα στοιχεία μπορούσαμε να συγκεντρώσουμε, σχετικά, θα προσπαθήσουμε να εξετάσουμε τα αποτελέσματα της πολιτικής περιφερειακής ανάπτυξης

της κάθε χώρας - μέλους της Ε.Ο.Κ. επάνω στις περιφερειακές διαφορές των επί μέρους οικονομιών. Παρ' όλο ότι η έρευνά μας αυτή αναφέρθηκε σε πολλαριθμίες πτυχές των περιφερειακών ανισοτήτων, δεν στάθηκε, όμως, δυνατή όπως θα φανεί αμέσως στη συνέχεια η εξαγωγή σαφών και αναμφισβήτητων συμπερασμάτων.

Ακόμη, είναι αδύνατο να διερευνηθεί με σιγουριά ποιά κατάσταση θα είχε επικρατήσει και αν αυτή θα ήταν ουσιαστικά διαφορετική από την παρούσα, σε περίπτωση ανυπαρξίας εθνικής πολιτικής περιφερειακής ανάπτυξης.

Στον πίνακα 6 εξετάζεται ο βαθμός συγκέντρωσης του πληθυσμού και του Α.Ε.Π. στο α) κατά γεωγραφικές περιοχές της Ελλάδας, για τα έτη 1950 και 1977 και στο β) κατά γεωγραφικές περιοχές της Γαλλίας, για τα ίδια χρόνια. Η επιλογή της Γαλλίας οφείλεται στο ότι, όπως ήδη τονίσαμε παραπάνω, αντιμετωπίζει και αυτή ανάλογο πρόβλημα υπερβολικού συγκεντρωτισμού, στην πρωτεύουσά της, όπως και η Ελλάδα.

Από τον πίνακα 6α) προκύπτουν, ειδικότερα οι ακόλουθες διαπιστώσεις:

- το μερίδιο της πρώτης ελληνικής περιφέρειας, που περιλαμβάνει και την πρωτεύουσα, μέσα στο Α.Ε.Π. και στον πληθυσμό συνόλου χώρας διευρύνεται σημαντικά, μεταξύ του 1950 και 1977· επομένως, η εθνική περιφερειακή πολιτική, που θα έπρεπε να θέσει ως κύριο στόχο της το διαχρονικό περιορισμό του δείκτη πληθυσμιακού και εισοδηματικού συγκεντρωτισμού της περιοχής της πρωτεύουσας, απέτυχε.

Πίνακας 63 Κατανομή πληθυσμού και Α.Ε.Π. κατά γεωγραφικές περιοχές

α) ΕΛΛΑΔΑ

Περιφέρειες	1950						1977					
					Αθροιστικό						Αθροιστικό	
	ΑΕΠ	%	Πληθ.	%	ΑΕΠ	Πληθ.	ΑΕΠ	%	Πληθ.	%	ΑΕΠ	Πληθ.
1. Στ. Ελλάδα	378	38,3	2287	30,0	38,3	30,0	11664	50,8	3992	42,9	50,8	42,9
2. Μακεδονία	212	21,5	1705	22,3	59,8	52,3	1514	6,6	664	7,1	57,4	49,8
3. Νήσοι Αιγαίου	60	6,1	529	6,9	65,9	59,2	2148	9,3	975	10,5	66,7	60,3
4. Θεσσαλία	70	7,1	624	8,2	73,0	67,4	4407	19,2	2023	21,7	85,9	82,0
5. Θράκη	37	3,7	337	4,4	76,7	71,8	368	1,6	175	1,9	87,5	83,9
6. Ν. Ιονίου	2,5	2,5	229	3,0	79,2	74,8	917	4,0	463	5,0	91,5	88,9
7. Πελοπόννησος	122	12,4	1129	14,8	91,6	89,6	804	3,5	406	4,4	95,0	93,3
8. Ήπειρος	3,5	3,5	331	4,3	95,1	93,9	627	2,7	324	3,5	97,7	96,9
9. Κρήτη	4,8	4,9	461	6,1	100,0	100,0	526	2,3	291	3,1	100,0	100,0
	987	100,0	7632	100,0			22975		9313			

Πηγή: «Regional Disparity and assisted areas in a EC of twelve» by W. Molle-Hein Van Haselen, Valencia, Νοέμβριος 1980. (πολυγραφημένο)

β) ΓΑΛΛΙΑ

	1950						1977					
	ΑΕΠ	%	Πληθ.	%	Αθροιστικό		ΑΕΠ	%	Πληθ.	%	Αθροιστικό	
1.	6679	29,5	7009	18,1	29,5	18,1	103819	29,2	9988	20,3	29,2	20,3
2.	1235	5,5	1874	4,8	35,0	22,9	13076	3,7	1621	3,3	32,9	23,6
3.	753	3,3	1196	3,1	38,3	26,0	35867	10,1	4871	9,9	43,0	33,5
4.	728	3,2	1232	3,2	41,5	29,2	9870	2,8	1343	2,7	45,8	36,2
5.	2099	9,3	3580	9,3	50,8	38,5	7754	2,2	1075	2,2	48,0	38,4
6.	1332	5,9	2351	6,1	56,7	44,6	11025	3,1	1542	3,1	51,1	41,5
7.	741	3,3	1355	3,5	60,0	48,1	11568	3,3	1701	3,4	54,4	44,9
8.	606	2,7	1110	2,7	62,7	50,8	14813	4,2	2195	4,4	58,6	49,3
9.	457	2,0	841	2,2	64,7	53,0	15526	4,4	2319	4,7	63,0	54,0
10.	376	1,7	760	2,0	66,4	55,0	10300	2,9	1582	3,2	65,9	57,2
11.	617	2,7	1261	3,3	69,1	58,3	24000	6,8	3801	7,7	72,7	64,9
12.	87	0,4	182	0,5	69,5	58,8	15770	4,4	2566	5,2	77,1	70,1
13.	642	2,8	1376	3,6	72,3	62,4	17292	4,9	2823	5,7	82,0	75,8
14.	1061	4,7	2293	5,9	77,0	68,3	7729	2,2	1310	2,7	84,2	78,5
15.	519	2,3	1145	3,0	79,3	71,3	9003	2,5	1532	3,1	86,7	81,6
16.	990	4,4	2206	5,7	83,7	77,0	7433	2,1	1322	2,7	88,8	84,3
17.	765	3,4	1758	4,5	87,1	81,5	9697	2,7	1812	3,7	91,5	88,0
18.	631	2,8	1453	3,8	89,9	85,3	3931	1,1	737	1,5	92,6	89,5
19.	999	4,4	2358	6,1	94,3	91,4	12082	3,4	2273	4,6	96,0	94,1
20.	556	2,5	1379	3,6	96,8	95,0	13333	3,8	2627	5,3	99,8	99,5
21.	782	3,5	1982	5,0	100,0	100,0	1129	0,2	229	0,6	100,0	100,0
ΣΥΝ	22665	100,0	38701	100,0			ΣΥΝ 355017	100,0	49269	100,0		

Πηγή: «Regional Disparity and assisted areas in a EC of twelve» by W. Molle-Hein Van Haselen, Valencia, Νοέμβριος 1980. (πολυγραφημένο)

- Εκκινώντας το 1950, από το 38,3% του Α.Ε.Π. και το 30,0% του συνολικού πληθυσμού, εμφανίζεται το 1977 με το 50,8% και το 42,9% αντίστοιχα· μια πρώτη γεύση, λοιπόν της σοβαρότητας του περιφερειακού ελληνικού προβλήματος και της διαχρονικής του επιδείνωσης προσφέρεται με την εικόνα της υδροκέφαλης πρώτης περιφέρειας· παράλληλα, όμως, θα έπρεπε ακόμη να παρατηρηθεί ότι η πρώτη περιφέρεια είναι και η μοναδική, και το 1950 αλλά και το 1977, στην οποία το ποσοστό του Α.Ε.Π. μέσα στο συνολικό είναι υψηλότερο του αντίστοιχου του πληθυσμού της, μέσα στο συνολικό πληθυσμό της χώρας· αυτό, βέβαια σημαίνει ότι το κατά κεφαλή Α.Ε.Π. των κατοίκων της πρώτης περιφέρειας είναι το 1950 και παραμένει και το 1977, υψηλότερο από το αντίστοιχο οποιασδήποτε άλλης από τις υπόλοιπες 8 γεωγραφικές περιφέρειες, όπως και του μέσου όρου της χώρας.

Συγκρίνοντας τους πίνακες 6α) και β) μπορούμε να καταλήξουμε στις ακόλουθες παρατηρήσεις:

- το ποσοστό του Α.Ε.Π. της γαλλικής προτεύουσας, μέσα στο συνολικό, εμφανίζει ασήμαντη μείωση μεταξύ του 1950 και του 1977, ενώ αντίθετα το ποσοστό του πληθυσμού της, μέσα στον συνολικό της χώρας, αύξηση· επομένως, η διαφορά στο κατά κεφαλή Α.Ε.Π. των κατοίκων της γαλλικής προτεύουσας και σ' αυτά των κατοίκων των λοιπών διαμερισμάτων της χώρας, διαχρονικά περιορίζεται· στην παρατήρηση αυτή θα πρέπει να προστεθεί και το ότι, στη Γαλλία (σε αντίθεση με την Ελλάδα), υπάρχουν και μερικές άλλες περιοχές εκτός της προτεύουσας, στις οποίες το ποσοστό του Α.Ε.Π. μέσα στο συνολικό είναι υψηλότερο από το αντίστοιχο του πληθυσμού, μέσα

στο συνολικό πληθυσμό της χώρας:

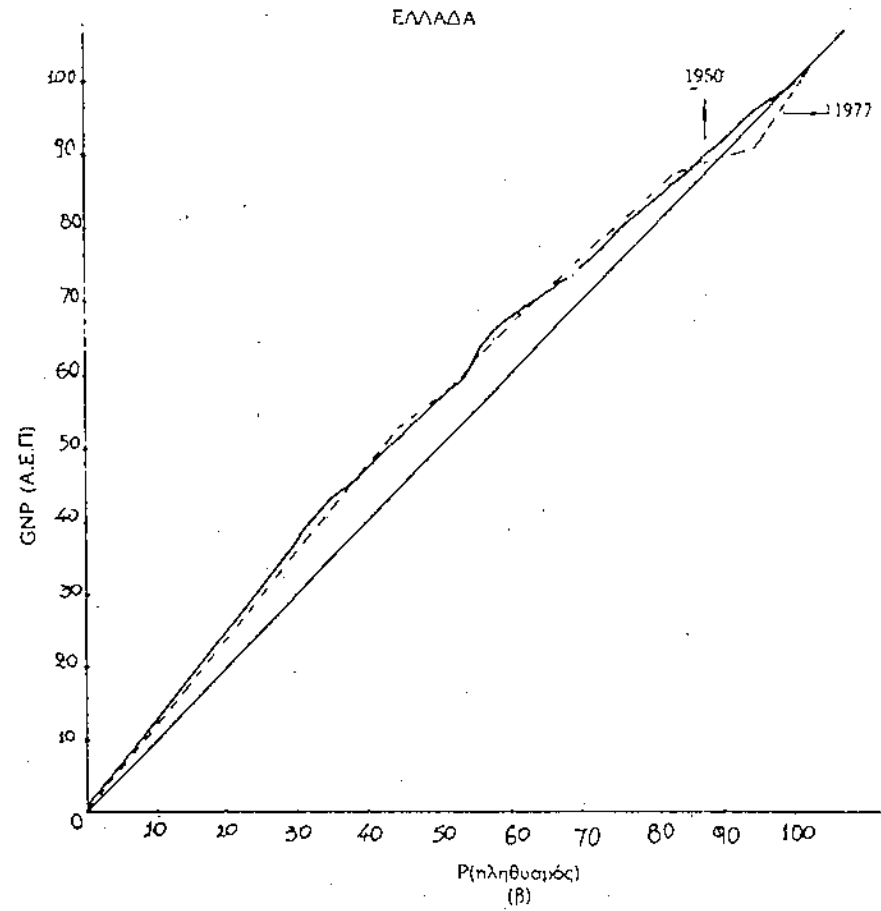
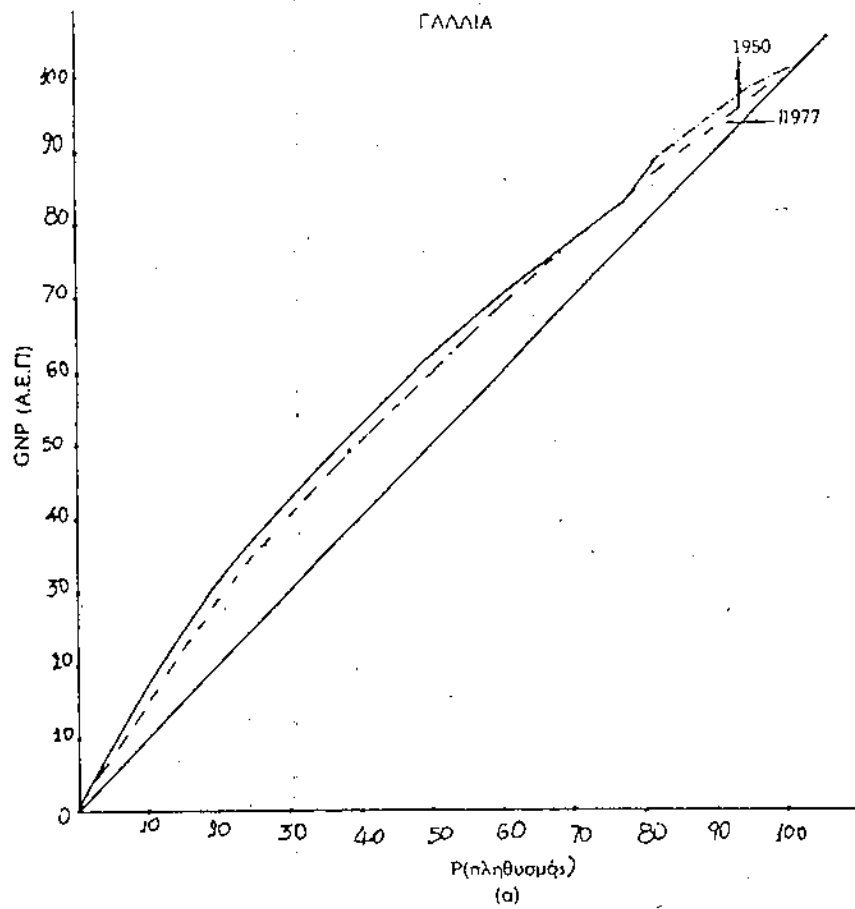
- ανεξάρτητα, από το αν τα σχετικά αποτελέσματα του τρόπου διαχρονικής κατανομής του πληθυσμού και του εισοδήματος, κατά γεωγραφικές περιοχές, στη Γαλλία και Ελλάδα, θα έπρεπε ή όχι να αποδοθούν στα εθνικά περιφερειακά τους προγράμματα, είναι πάντως ξεκάθαρο από το διάγραμμα 1 ότι η κατανομή αυτή, στη Γαλλία είναι ισότερη το 1977 από ό,τι το 1950· αντίθετα, η κατάσταση για την Ελλάδα, όπως απεικονίζεται στο διάγραμμα 1 (β) δεν είναι καθόλου σαφής· οπωσδήποτε δεν φαίνεται να έχει πραγματοποιηθεί διαχρονική βελτίωση στη γεωγραφική κατανομή, ενώ υπάρχουν ενδείξεις επιδείνωσης.

Μια άλλη πτυχή των διαχρονικών εξελίξεων των περιφερειακών ανισοτήτων μας δίνεται με τους υπολογισμούς του πίνακα 7, στον οποίο μετριέται το ειδικό βάρος της απασχόλησης της πρωτεύουσας, σε σχέση με την απασχόληση κάθε μιας από τις υπόλοιπες περιοχές Γαλλίας, Ιταλίας και Ελλάδας, για το 1950 και για το 1977. Από τον πίνακα αυτό αποδεικνύεται η διαχρονική επιδείνωση των περιφερειακών διαφορών απασχόλησης και στις τρεις χώρες, που σ' αυτόν εξετάζονται.

Οι ειδικότερες παρατηρήσεις, που μπορούν να γίνουν επάνω στα στοιχεία του πίνακα 7 είναι οι ακόλουθες:

- η μεγαλύτερη ανισότητα, γεωγραφικής κατανομής της απασχόλησης (με την έννοια του εντονότερου βαθμού συγκέντρωσης της στην πρωτεύουσα) παρατηρείται, στη Γαλλία, ακολουθεί η Ιταλία και τελευταία έρχεται η Ελλάδα.

Διάγραμμα 1: Καμπύλες του Lorenz για Γαλλία και Ελλάδα

Πίνακας 7: Δείκτης προτεραιότητας απασχόλησης κάθε περιφέρειας με την απασχόληση της πρωτεύουσας.

Index of Primacy $I_p(n) = P_i / P_j$

ΓΑΛΛΙΑ	Απασχόληση		ΙΤΑΛΙΑ	Απασχόληση		ΕΛΛΑΔΑ	Απασχόληση	
	1950	1977		1950	1977		1950	1977
1. Ile de France	1	1	1. Lombardia	1	1	1. St. Hellas & Ev.	1	
2. Lorraine	0,23	0,19	2. Liguria	0,23	0,18	2. N. Aigaiou	0,21	0,10
3. Provence-Côte d'Azur	0,29	0,29	3. Piemonte	0,60	0,51	3. Kriti	0,20	0,14
4. Alsace	0,17	0,12	4. Lazio	0,46	0,45	4. Epeiros	0,14	0,10
5. Haute Normandie	0,16	0,13	5. Tientano	0,10	0,08	5. Ion. Nisoi	0,10	0,06
6. Picardie	0,17	0,14	6. Friuli	0,16	0,13	6. Macedonia	0,88	0,56
7. Corse	0,02	0,01	7. Toscana	0,46	0,39	7. Thessalie	0,30	0,18
8. Champagne	0,13	0,11	8. Emilia Rom	0,56	0,45	8. Peloponnesos	0,54	0,29
9. Rhone-Alpes	0,52	0,40	9. Sardegna	0,14	0,12	9. Thiraki	0,18	0,10
10. Franche-Comté	0,12	0,09	10. Veneto	0,53	0,44		0,40	0,28
11. Languedoc-Roussillon	0,18	0,13	11. Sicilia	0,48	0,36			
12. Bourgogne	0,19	0,13	12. Umbria	0,12	0,08			
13. Auvergne	0,19	0,10	13. Campania	0,52	0,43			
14. Pays de la Loire	0,33	0,25	14. Puglia	0,39	0,31			
15. Centre	0,24	0,19	15. Marche	0,23	0,16			
16. Limousin	0,12	0,06	16. Abruzzi	0,17	0,11			
17. Basse Normandie	0,17	0,11	17. Calabria	0,25	0,14			
18. Aquitaine	0,33	0,20	18. Basilicata	0,01	0,05			
19. Bretagne	0,34	0,19	19. Molise	0,01	0,03			
20. Poitou-Charentes	0,19	0,12	20. Valle d'Aosta	0,02	0,01			
21. Midi-Pyrennees	0,29	0,18						
	0,26	0,20		0,32	0,27			

Παρατήρηση:
 P_i: Απασχόληση πρωτεύουσας
 P_j: Απασχόληση κάθε άλλης περιφέρειας
 0: Απόλυτη ανισότητα
 1: Απόλυτη ισότητα

Πηγή: W. Molle-Hein van Haselen, 1980, ο.α.

Πίνακας 8: Κατάταξη των περιφερειών Γαλλίας, Ιταλίας, Ελλάδας με δείκτη Α.Ε.Π./κατά κεφαλή (\$ κατά κεφαλή).

Γαλλία=100=	\$523	\$6489	Ιταλία=100=	\$294	38105	Ελλάδα=100=	\$116,5	\$2154
	1950	1977		1950	1977		1950	1977
1. Ile de France	182	1. 160	1. Liguria	173	3. 131	1. St. Hellas	142	1. 136
2. Lorraine	126	9. 103	2. Valle d'Aosta	161	1. 170	2. Macedonia	106	4. 101
3. Alsace	120	6. 110	3. Lombardia	159	2. 135	3. Nisoi Aigaiou	97	6. 92
4. Haute Norm	113	2. 124	4. Piemonte	150	4. 130	4. Thessalia	96	2. 106
5. Rhone-Alpes	112	4. 113	5. Lazio	116	9. 96	5. Thiraki	94	8. 90
6. Provence-Cote	108	11. 97	6. Trentino	115	6. 115	6. Ionioi Nisoi	94	5. 98
7. Picardie	104	7. 105	7. Emilia-Pom	112	5. 125	7. Peloponnesos	93	3. 102
8. Champagne	104	3. 113	8. Toscana	110	7. 107	8. Epeiros	90	9. 84
9. Franche-Comté	104	5. 111	9. Veneto	93	8. 103	9. Kriti	89	7. 92
10. Limousin	94	17. 82	10. Umbria	90	10. 94			
11. Auvergne	93	16. 87	11. Marche	89	11. 94			
12. Corse	91	21. 76	12. Sardegna	80	14. 79			
13. Bourgogne	89	10. 100	13. Campania	71	17. 66			
14. Pays de la Loire	88	13. 94	14. Abruzzi	68	12. 83			
15. Basse Normandie	87	14. 91	15. Sicilia	68	18. 65			
16. Aquitaine	86	12. 95	16. Puglia	68	16. 71			
17. Bretagne	83	8. 104	17. Basilicata	59	13. 81			
18. Languedoc. Rous	83	18. 82	18. Calabria	58	19. 60			
19. Bretagne	81	20. 178	19. Molise	58	15. 72			
20. Poitou-Charentes	77	15. 91						
21. Midi-Pyrennees	75	19. 82						

- ανάμεσα στο 1950 και 1977 διαπιστώνεται επιδείνωση του δείκτη προτεραιότητας απασχόλησης, στην περίπτωση και των τριών χωρών, που εξετάζονται στον πίνακα 7· ο ρυθμός, όμως, αυτής της επιδείνωσης είναι ταχύτερος για την Ελλάδα, ακολουθεί η Γαλλία και τελευταία έρχεται η Ιταλία.

Εξάλλου, στον πίνακα 8 επιχειρείται η κατάταξη των γεωγραφικών περιφερειών Γαλλίας, Ιταλίας και Ελλάδας με δείκτη Α.Ε.Π. κατά κεφαλή και η διαχρονική τους εξέλιξη, μεταξύ 1950 και 1977. Οι ανακατατάξεις των διαφόρων περιφερειών, αναφορικά με το Α.Ε.Π. κατά κεφαλή, το 1977 σε σχέση με το 1950, θα μπορούσαν να είναι ενδεικτικές των δυνατοτήτων ανάπτυξης ορισμένων περιοχών και να στηρίξουν ένα πρόγραμμα περιφερειακό, με βάση την ενθάρρυνση πόρων έλλειψης, αν η εσωτερική, κυρίως, όμως η εξωτερική μετατόπιση, δεν ήταν τόσο σημαντική στο χρονικό αυτό διάστημα.

Όλες οι περιοχές (εκτός από τη Βεσσαλονίκη) μείωσαν ή διατήρησαν αμετάβλητο το ειδικό πληθυσμιακό τους βάρος, σε σχέση με το αντίστοιχο της πρωτεύουσας, και το 1971, σε σχέση με το 1961 και το 1981 σε σχέση με το 1971. Έτσι, ιδίως στις αγροτικές και γενικότερα στις φτωχότερες περιοχές, η αναχώρηση του πληθυσμού με κατεύθυνση προς πλουσιότερες περιοχές του εσωτερικού ή της αλλοδαπής, οδήγησε αυτόματα σε ύψωση του Α.Ε.Π. κατά κεφαλή των κατοίκων τους, χωρίς όμως το γεγονός αυτό να μπορεί να συνδεθεί με καλύτερη κατανομή των διαθέσιμων πόρων, των συντελεστών της παραγωγής και της οικονομικής δραστηριότητας, κατά γεωγραφικές περιοχές.

Πίνακας 9: Κατάταξη Περιφερειών Γαλλίας, Ιταλίας, Ελλάδας με δείκτη το Α.Ε.Π./κατά κεφαλή (\$ κατά κεφαλή) 1950, 1977.

	1950	1977		1950	1977
1. 14 Ile de France	952	3. 10394	62. 13 Toscana	324	58. 4093
9. 14 Lorraine	659	28. 6695	68. 13 Veneto	274	62. 3923
12. 14 Alsace	629	24. 7149	69. 13 Umbria	266	70. 3591
16. 14 Haute Normandie	590	15. 8066	70. 13 Marche	261	71. 3567
17. 14 Rhone-Alpes	586	20. 7363	71. 13 Sardegna	253	76. 3021
21. 14 Provence-Cote D'Azur	566	34. 6314	74. 13 Campania	208	84. 2518
24. 14 Picardie	546	26. 6800	75. 13 Abruzzi	201	74. 3153
25. 14 Champagne	545	21. 7349	76. 13 Sicilia	201	86. 2478
26. 14 Franche-Comté	543	23. 7213	77. 13 Puglia	200	83. 2687
28. 13 Liguria	509	46. 4979	79. 13 Basilicata	173	75. 3083
29. 14 Limousin	494	42. 5333	80. 13 Calabria	171	91. 2289
31. 14 Auvergne	489	40. 5622	81. 13 Molise	170	82. 2739
33. 14 Corse	478	48. 4930	82. 21 St. Hellas	165	80. 2921
34. 13 Valle d' Aosta	473	33. 6491	88. 21 Macedonia	124	95. 2178
36. 13 Lombardia	466	44. 5129	93. 21 Nisoi Aigaiou	113	98. 1980
37. 14 Bourgogne	466	32. 6510	94. 21 Thessalia	112	92. 2280
38. 14 Pays de la Loire	462	37. 6125	95. 21 Thraki	109	99. 1935
41. 14 Basse Normandie	453	38. 5899	96. 21 Ionioi Nisoi	109	96. 2102
42. 14 Aquitaine	448	36. 6145	97. 21 Peloponnesos	108	23. 2203
43. 13 Piemonte	442	49. 4837	98. 21 Epeiros	105	100. 1807
44. 14 Centre	435	27. 6748	99. 21 Kriti	104	97. 1980
45. 14 Languedoc-Rous.	434	41. 5351			
46. 14 Bretagne	423	45. 5075			
49. 14 Poitou-Charentes	403	39. 5876			
51. 14 Midi-Pyrenées	394	43. 5315			
58. 13 Lazio	341	68. 3662			
59. 13 Trentino	337	51. 4393			
60. 13 Emilia-Romagna	328	50. 4748			

Παρατήρηση:
 Κωδικός 13 για την Ιταλία
 Κωδικός 14 για την Γαλλία
 Κωδικός 21 για την Ελλάδα

Πηγή: Willem Molle-Hein van Haselen, 1980, ο.α.

Πίνακας 10: Κατάταξη περιφερειών Γαλλίας, Ιταλίας, Ελλάδας με βάση το Α.Ε.Π./κατ' ασασκοζούμενο (\$ κατ' ασασκοζούμενο)

	1950	1977		1950	1977	
1. 14 Ile de France	2160	10. 21976	59	14 Midi-Pyrennees	858	45. 14081
8. 14 Lorraine	1604	21. 17738	61	11. 14 Toscana	817	58. 11430
11. 14 Provence-Cote d'Azur	1481	22. 19308	64	13. 13 Emilia Romagna	779	52. 12128
12. 14 Alsace	1459	15. 21158	65	13. 13 Sardegna	777	51. 11520
16. 14 Haute Normandie	1419	25. 17715	66.	13. 13 Veneto	745	54. 11441
17. 14 Rhone	1403	12. 21301	70	13. 13 Sicilia	690	68. 9816
21. 14 Corse	1360	26. 18693	71.	13. 13 Umbria	681	64. 10130
24. 14 Champagne	1331	40. 15449	72.	13. 13 Campania	639	71. 9340
29. 13 Liguria	1304	27. 18535	73.	13. 13 Puglia	607	67. 9687
28. 14 Rhone Alpes	1287	30. 17949	74	13. 13 Marche	576	79. 9078
30. 14 Franche-Comté	1258	48. 11582	75	13. 13 Abruzzi	553	63. 10147
37. 13 Lombardia	1132	38. 16207	78	13. 13 Calabria	505	80. 9076
38. 14 Languedoc-Roussillon	1114	34. 17052	80.	13. 13 Basilicata	453	60. 10616
39. 14 Bourgogne	1108	31. 17511	82.	21. 21 Sicilia Sicilia-Ev	432	74. 9242
40. 13 Valle d'Aosta	1071	42. 14955	85	13. 13 Molise	369	64. 8519
41. 14 Auvergne	1069	41. 14654	92.	21. 21 Nisoi Aigaiou	315	94. 6070
43. 14 Pays de la Loire	1025	37. 16681	93	21. 21 Kriti	279	109. 5094
44. 13 Centre	1011	47. 13602	94.	21. 21 Epeiros	275	98. 5422
45. 14 Limousin	1000	43. 14806	95.	21. 21 Ionioi Nisoi	274	102. 4717
47. 14 Basse Normandie	998	49. 17295	96.	21. 21 Macedonia	274	91. 6213
48. 13 Picardie	988	36. 16487	97	21. 21 Thessalia	269	91. 6354
50. 14 Aquitaine	974	41. 15168	98.	21. 21 Peloponnesos	257	95. 5901
52. 14 Bourgogne	967	42. 15495	100	21. 21 Thraki	231	101. 4976
53. 14 Poitou-Charentes	937	51. 12435				
54. 14 Lazio	930	46. 13738				
57. 14 Trentino-Alto Adige	896	50. 12705				
58. 13 Emilia-Romagna	859					

Παρατήρηση:
 Κωδικός 13 για την Ιταλία
 Κωδικός 14 για την Γαλλία
 Κωδικός 21 για την Ελλάδα

Στους πίνακες 9 και 10 επιχειρήσαμε μια κατάταξη των διαφόρων περιοχών της Ιταλίας, Γαλλίας και Ελλάδας, ανάλογα με το Α.Ε.Π. κατ' απασχολούμενο και το Α.Ε.Π. κατά κάτοικο για τα έτη 1950 και 1977.

Οι γενικές παρατηρήσεις που μπορεί να γίνουν από τα συγκριτικά στοιχεία των δύο αυτών πινάκων είναι οι ακόλουθες:

- είτε με την κατάταξη του Α.Ε.Π. κατ' απασχολούμενο, είτε μ' αυτή του Α.Ε.Π. κατά κάτοικο, στις τελευταίες θέσεις έρχονται, πάντα, ελληνικές περιφέρειες· αυτό, είναι δυστυχώς το φυσικό επακόλουθο της λιγότερο προχωρημένης οικονομικής της ανάπτυξης, σε εθνικό επίπεδο· έτσι, η αναπότρεπτη συνέπεια της εισόδου της Ελλάδας στην Ε.Ο.Κ. είναι η διεύρυνση των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών της Κοινότητας·

- οι διαφορές που παρατηρούνται στη θέση των διαφόρων γεωγραφικών περιφερειών, μεταξύ του 1950 και 1977, στους πίνακες 9 και 10 οφείλονται στο ποσοστό ανεργίας κάθε περιφέρειας και, κυρίως, στο ποσοστό ενεργού πληθυσμού, μέσα στο συνολικό, της κάθε περιφέρειας· εκεί, όπου ο αριθμός των εξαρτημένων, από κάθε απασχολούμενο, ατόμων είναι υψηλός, υπάρχει αρκετά σημαντική διαφορά στη θέση της περιοχής, ανάλογα με το αν είναι Α.Ε.Π. κατ' απασχολούμενο ή Α.Ε.Π. κατά κεφαλή·

- ανάμεσα στο 1950 και στο 1977 οι διαφορές στο κατά κεφαλή Α.Ε.Π. και στο Α.Ε.Π. κατ' απασχολούμενο, μεταξύ της πιο πλούσιας περιοχής και της φτωχότερης (από τις 3 χώρες, που οι περιοχές τους εξετάζονται στους πίνακες 9 και 10) έχουν ουσιαστικά περιοριστεί: το 1950, το άνοιγμα αυτό (για τον πίνακα 9) ήταν

9,15 ενώ το 1977 μόνο 5,24. Ανάλογη (και μάλιστα πιο αποφασιστική) είναι η εξέλιξη στα στοιχεία που εμφανίζονται στον πίνακα 10.

Το παραπάνω άνοιγμα, από 9,35 το 1950 μειώνεται σε 4,41 το 1977.

Για να συμπληρώσουμε τις πληροφορίες μας, γύρω από το θέμα των περιφερειακών διαφορών, ερευνήσαμε τις διακυμάνσεις του δείκτη ανεργίας, για το 1979, μεταξύ των περιφερειών των χωρών -

Πίνακας 11: Διακυμάνσεις δείκτη ανεργίας για το 1979 μεταξύ των περιφερειών των χωρών της Κοινότητας

Χώρες	Max.	Mean.	Min.	Max.	Mean.	Min.	(4):(6)
1. Γερμανία	4.9	2.4	1.4	204	100	58	3.5
2. Γαλλία	8.1	5.4	2.8	150	100	52	2.8
3. Ιταλία	12.8	5.3	1.9	242	100	36	6.7
4. Λουξεμβούργο	1.5	1.5	1.5	100	100	100	1.0
5. Κ. Χώρες	5.6	3.3	2.0	170	100	61	2.7
6. Ην. Βασίλειο	7.0	3.5	2.2	200	100	63	3.1
7. Βέλγιο	9.9	7.0	5.0	141	100	71	1.9
8. Ιρλανδία	3.6	3.6	3.6	100	100	100	1.0
ΕΟΚ-9	6.6	4.1	2.5	161	100	61	2.6
ΕΛΛΑΔΑ	1.9 (1)	0.7 (2)	0.2 (3)	271 (4)	100 (5)	28 (6)	9.7 (7)

Πηγές: 1. Commission des Communalites Europeennes, Com (80) 816 final, ο.α.
2. Προσωρινά αποτελέσματα της απογραφής του πληθυσμού 1981.

μειών της Κοινότητας και της Ελλάδας, όπως φαίνεται στον πίνακα 11. Το ποσοστό υψηλότερης ανεργίας, το 1979, διαπιστώνεται σε περιφέρειες της Ιταλίας και ακολούθων περιφέρειες του Βελγίου και της Γαλλίας. Τις μεγαλύτερες, εξάλλου αποκλίσεις, μεταξύ μεγαλύτερου και μικρότερου ποσοστού ανεργίας κατά περιφέρειες, το έχει η Ιταλία (που έχει και το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας σε κάποια από τις περιφέρειές της) και ακολούθων η Γερμανία, το Ην. Βασίλειο και η Γαλλία. Παράδοξα, εξάλλου, θα πρέπει να χαρακτηριστούν τα σχετικά στοιχεία που δίνονται για την Ελλάδα στον πίνακα 11. Πρόκειται, κατ' αρχήν, για το πολύ χαμηλό ποσοστό μέγιστης ανεργίας (αλλά και ανεργίας συνολικώς, δηλαδή, σε εθνικό επίπεδο), που φυσικά δεν ανταποκρίνεται στα πράγματα και όπως είναι γνωστό αμφισβητήθηκε επίσημα από την αρμόδια επιτροπή της Κοινότητας, όταν το 1980 συζητιόταν η είσοδος, σ' αυτήν, της Ελλάδας. Πρόκειται, όμως, επίσης και για το εξαιρετικά υψηλό ποσοστό απόκλισης, ανάμεσα στο ελάχιστο και στο μέγιστο ποσοστό ανεργίας, κατά περιφέρειες, που εύλογα δημιουργεί πρόσθετες αμφιβολίες αναφορικά με τη βσιμότητα των σχετικών στοιχείων.

Τέλος, στον πίνακα 12 συνοψίζουμε τις διαχρονικές εξελίξεις των περιφερειακών διαφορών του Α.Ε.Π. κατά κεφαλή στην Κοινότητα των 9 και στην Ελλάδα.

Από τα επεξεργασμένα στοιχεία του πίνακα 12 προκύπτουν οι ακόλουθες διαπιστώσεις:

- οι διαφορές ανάμεσα στο χαμηλότερο και στο υψηλότερο κατά κεφαλή εισόδημα των περιφερειών της Ε.Ο.Κ. διευρύνθηκαν, για την Ε.Ο.Κ. των 9, μεταξύ του 1974 και του 1978.

Πίνακας 12: Αποκλίσεις Α.Ε.Π. κατά κεφαλή, μεταξύ 1974 και 1978 των περιφερειών των χωρών της Ε.Ο.Κ. και της Ελλάδας (σε τρέχουσες τιμές).

Χώρες	Α.Ε.Π. 1974 κατά κεφαλή			Α.Ε.Π. 1978 κατά κεφαλή			Απόκλιση μεταξύ Max-Min	
	Max	Mean	Min	Max	Mean	Min	(1):(3)	(4):(6)
1. Δ. Γερμανία	158	100	83	161	100	84	1,90	1,91
2. Γαλλία	149	100	77	145	100	78	1,93	1,85
3. Ιταλία	135	100	66	132	100	65	2,04	2,03
4. Ολλανδία	115	100	90	124	100	82	1,28	1,51
5. Λουξεμβούργο	100	100	100	100	100	100	—	—
6. Ην. Βασίλειο	114	100	86	110	100	76	1,32	1,45
7. Ιρλανδία	100	100	100	100	100	100	—	—
8. Δανία	118	100	88	115	100	91	1,34	1,26
9. Βέλγιο	153	100	86	158	100	83	1,78	1,90
ΕΟΚ—9	127	100	86	127	100	84	1,48	1,51
ΕΛΛΑΔΑ	115 (1)	100 (2)	65 (3)	118 (4)	100 (5)	73 (6)	1,77 (7)	1,61 (8)

Πηγή: 1. Eurostat 1981

2. Υπ. Εθνικής Οικονομίας, Εκτιμήσεις ΑΕΠ 1983.

Πίνακας 13: Κατά κεφαλή εισόδημα των 9 περιφερειών της Ελλάδας.

Σε εκατ. δρχ Σε χιλ. άτομο	1971 Πληθ	1970 Α.Ε.Π.	κατά κεφ ΑΕΠ σε χιλ. δρχ.	Δείκτες		1981 Πληθ	1979 Α.Ε.Π.	κατά κεφ Α.Ε.Π. σε χιλ. δρχ.	Δείκτες	
				100,0	78,1				100,0	84,2
Σύνολο Ελλάδας	8.769	258.000	29.422	100,0	78,1	9.740	245.376	127.862	100,0	84,2
1. Ανατολ. Στερεά & νήσοι	3.390	123.805	36.521	124,1	96,9	3.996	603.103	150.927	118,0	99,4
1.1. Αττική	2.798	105.352	37.653	127,9	100,0	3.369	511.499	151.825	118,7	100,0
2. Κεντρική & Δυτ. Μακεδονία	1.470	40.258	27.386	93,1	72,7	1.696	208.843	123.139	96,3	81,1
2.2. Θεσσαλονίκη	0.710	21.493	30.272	102,8	80,4	0.872	106.757	122.428	95,7	80,6
3. Πελοπόννησος & Δυτ. Στερεά	1.283	31.200	24.318	82,6	64,6	1.294	149.185,2	115.290	90,1	75,9
4. Θεσσαλία	0.660	14.786	22.403	76,1	59,5	0.696	77.805	111.789	87,5	73,6
5. Ανατολ. Μακεδονία	0.416	8.951	21.516	73,2	57,1	0.426	47.301	111.035	86,8	73,1
6. Κρήτη	0.457	10.290	22.516	76,6	59,8	0.502	52.134	103.853	81,2	68,4
7. Ήπειρος	0.428	8.122	18.977	64,5	50,4	0.446	42.439	95.155	74,4	62,7
8. Θράκη	0.329	5.879	17.869	60,6	47,5	0.345	30.386	88.075	68,8	58,0
9. Νήσοι Ανατ. Αιγαίου Ακατάνει:	0.331	7.295	22.039	74,8	58,5	0.340	33.644 536	98.953	77,3	65,2

1. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΣΤΕΡΕΑ & ΝΗΣΟΙ: (ΑΤΤΙΚΗ, ΒΟΙΩΤΙΑ, ΦΘΙΩΤΙΔΑ, ΦΩΚΙΔΑ, ΕΥΡΥΤΑΝΙΑ, ΕΥΒΟΙΑ, ΚΥΚΛΑΔΕΣ)

2. ΚΕΝΤΡ. & ΔΥΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ: (ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ, ΚΙΛΙΚΙΣ, ΠΙΕΡΙΑ, ΗΜΑΘΙΑ, ΠΕΛΛΑ, ΦΛΩΡΙΝΑ, ΚΑΣΤΟΡΙΑ, ΚΟΖΑΝΗ, ΓΡΕΒΕΝΑ)

3. ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ & ΔΥΤ. ΣΤΕΡΕΑ: (ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ, ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑ, ΖΑΚΥΝΘΟΣ, ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑ)

4. ΘΕΣΣΑΛΙΑ

5. ΑΝΑΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ: (ΚΑΒΑΛΑ, ΣΕΡΡΕΣ, ΔΡΑΜΑ)

6. ΚΡΗΤΗ

7. ΗΠΕΙΡΟΣ: (ΗΠΕΙΡΟΣ, ΛΕΥΚΑΔΑ, ΚΕΡΚΥΡΑ)

8. ΘΡΑΚΗ

9. ΝΗΣΟΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ: (ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ, ΣΑΜΟΣ, ΧΙΟΣ, ΛΕΣΒΟΣ)

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. & Υ.Ε. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ Π.Π.Κ.Α.

- από τις επί μέρους χώρες - μέλη της Ε.Ο.Κ. των 9, η Δυτική Γερμανία, η Ολλανδία, το Ηνωμένο Βασίλειο και το Βέλγιο εμφανίζουν επιδείνωση, ενώ αντίθετα η Γαλλία, η Ιταλία και η Δανία βελτίωση, από την άποψη που εξετάζεται στον πίνακα 12.

- η σημαντικότερη, όμως, βελτίωση αναφορικά με τις διαφορές στο κατά κεφαλή Α.Ε.Π. κατά γεωγραφικές περιφέρειες διαπιστώνεται στην περίπτωση της Ελλάδας, για την περίοδο 1974-1978. Θα πρέπει, εντούτοις, το αποτέλεσμα αυτό να γίνει δεκτό με επιφυλάξεις και προπαντός να μην του αποδοθούν ιδιότητες και συνέπειες, που δεν του ανήκουν. Ουσιαστικά, το αποτέλεσμα αυτό οφείλεται σε διεύρυνση και όχι σε διαχρονικό περιορισμό των περιφερειακών ανισοτήτων, πράγμα που γίνεται ξεκάθαρο αν συνδυάσουμε τα στοιχεία της Ελλάδας του πίνακα 12 με τα αντίστοιχα του πίνακα 6. Δηλαδή, πιο συγκεκριμένα, η μείωση των περιφερειακών διαφορών του Α.Ε.Π. κατά κεφαλή, στην Ελλάδα, οφείλεται στη μετακίνηση πληθυσμών, από φτωχότερες προς πλουσιότερες περιοχές και κυρίως προς την περιοχή της πρωτεύουσας. φαίνεται, ακόμη, και από τη σύγκριση των στοιχείων των πινάκων 13 και 14. Πράγματι, αν και κατά την περίοδο 1970-1980, ο δείκτης των διαφορών του Α.Ε.Π. κατά κεφαλή, ανάμεσα στην πλουσιότερη και φτωχότερη ελληνική περιφέρεια, από 2,04 μειώθηκε σε 1,71, η ποσοστιαία, αντίθετα, συμμετοχή του Α.Ε.Π. κάθε περιφέρειας μέσα στο συνολικό της χώρας, ουσιαστικά, δεν εμφανίζει μεταβολές μεταξύ του 1970 και του 1974.

Πίνακας 14. Α.Ε.Π. Ποσοστιαία διάρθρωση κατά περιφέρεια

	1970	1979
1. ΑΝΑΤ. ΣΤΕΡΕΑ & ΝΗΣΩΝ	48.0	48.4
2. ΚΕΝΤΡ. ΚΑΙ ΔΥΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	15.0	15.8
3. ΠΕΛΟΠ. & ΔΥΤ. ΣΤΕΡΕΑΣ	12.1	12.0
4. ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	5.7	6.3
5. ΑΝΑΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	3.5	3.8
6. ΚΡΗΤΗΣ	4.0	4.2
7. ΗΠΕΙΡΟΥ	3.1	3.4
8. ΒΡΑΧΗΣ	2.3	2.4
9. ΝΗΣΩΝ ΑΝΑΤ. ΑΙΓΑΙΟΥ	2.8	2.7
ΑΚΑΤΑΝΕΜΗΤΑ	2.9	0.0
ΣΥΝΟΛΟ	100.0	100.0

Πηγή: Προσωρινά στοιχεία του Υπ. Εθνικής Οικονομίας αναφορικά με το Α.Ε.Π. της χώρας.

3. Η ανάγκη της περιφερειακής πολιτικής

3.1. Η ανάγκη της περιφερειακής πολιτικής

Οι κυβερνήσεις των χωρών της Ε.Ο.Κ. δεν μπορούν να παρακολουθούν παθητικά την ανισορροπία των διαφόρων περιοχών τους, που είδαμε στο προηγούμενο τμήμα, χωρίς να προσπαθούν να τη διορθώσουν. Η ενεργητική στάση τους μπορεί όχι απλώς να λύσει τα περιφερειακά προβλήματα αλλά να τα μετατρέψει σε ατού για τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη της Κοινότητας. Το γεγονός είναι ότι, με τον εκσυγχρονισμό των μεθόδων παραγωγής, την αλλαγή των πηγών ενέργειας και την ανάπτυξη νέων βιομηχανικών κλάδων, αλλάζουν τα σχετικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των διαφόρων περιοχών της Ευρώπης.

Καθ' όλο το 19ο αιώνα και το μισό του 20ου είχαν ευνοηθεί ιδιαίτερα οι περιοχές της Ευρώπης που είχαν υπέδαφος πλούσιο σε άνθρακες και μεταλλεύματα. Έτσι έγινε η περιοχή της Ρούρ η βιομηχανική καρδιά της Ευρώπης. Τα τελευταία 30 χρόνια όμως το κάρβουνο χρησιμοποιείται όλο και λιγότερο σαν πηγή ενέργειας. Οι νέοι βιομηχανικοί κλάδοι της Ευρώπης χρησιμοποιούν εισαγόμενα διαβλάσσης πετρέλαια και πρώτες ύλες και εξαγωγή, πάλι διαβλάσσης, ένα μεγάλο μέρος της παραγωγής τους. Δεδομένου ότι χρησιμοποιούν και πάλι νερό κατά τη διαδικασία της παραγωγής προτιμούν να εγκαθίστανται όχι πιά στις παλαιές βιομηχανικές περιοχές αλλά στις ακτές κοντά σε μεγάλα λιμάνια.

Ετσι ο οικονομικός χάρτης της Ευρώπης αλλάζει με το χρόνο. Αντί των λίγων πόλων ανάπτυξεως στις μεταλλευτικές περιοχές, δημιουργούνται πολλοί πόλοι ανάπτυξεως σε διάφορα σημεία των ακτών της Ευρώπης. Πολλές από τις παράλιες περιοχές της Ευρώπης που ήταν άλλοτε κυρίως αγροτικές, αρχίζουν να πλουτίζονται με δευτερογενείς και τριτογενείς δραστηριότητες. Η αλλαγή αυτή γίνεται μόνη της αλλά όχι αρκετά γρήγορα, γιατί οι παλιές βιομηχανικές περιοχές διατηρούν πολλά πλεονεκτήματα λόγω των υποδομών και κοινωνικών υπηρεσιών που παρέχουν και λόγω της πληθυσμιακής συγκεντρώσεως σ' αυτές. Η περιφερειακή πολιτική μπορεί να επιταχύνει τη διαγραφόμενη αλλαγή δια της βελτιώσεως των όρων εγκαταστάσεως στις υπό ανάπτυξη περιοχές.

Αλλά αυτή τη φορά δεν πρέπει να επαναληφθούν τα σφάλματα του παρελθόντος. Δεν πρέπει η ανάπτυξη κι άλλων περιοχών να γίνει σε βάρος του περιβάλλοντος και του κοινωνικού συνόλου που το απολαμβάνει. Ο προσδιορισμός της θέσεως των νέων πόλων ανάπτυξεως και των όρων εγκαταστάσεως σ' αυτούς πρέπει να γίνει από την πολιτική εξουσία με κριτήριο το συμφέρον του κοινωνικού συνόλου και όχι από τους επιχειρηματίες και μόνον, οι οποίοι είναι φυσικά να ενδιαφέρονται πρώτ' απ' όλα για το δικό τους συμφέρον.

Επιπλέον ο σχεδιασμός της περιφερειακής ανάπτυξεως πρέπει να γίνει στο επίπεδο της Κοινότητας και όχι απλώς στο επίπεδο των κρατών που την αποτελούν. Οι λόγοι είναι πολλοί. Τους έχουμε συγκεντρώσει σε τρεις τίτλους:

- την ανάγκη της περιφερειακής πολιτικής για την πρόοδο της οικονομικής ολοκλήρωσεως

- την ανάγκη της περιφερειακής πολιτικής για τη διατήρηση του περιβάλλοντος
- και την ανάγκη της περιφερειακής πολιτικής για την καλύτερη χρησιμοποίηση των οικονομικών πόρων.

3.2. Η ανάγκη της περιφερειακής πολιτικής για την πρόοδο της οικονομικής ολοκλήρωσης.

Φυσική τάση μιας κοινής αγοράς είναι η συγκέντρωση των οικονομικών δραστηριοτήτων στις ήδη αναπτυγμένες περιοχές. Η τάση αυτή υπάρχει λόγω της απελευθέρωσης της μετακινήσεως των κεφαλαίων και των εργατικών δυνάμεων μέσα στον ευρύτερο χώρο των χωρών - μελών. Τα κεφάλαια και οι εργάτες από όλες τις περιοχές της κοινής αγοράς έλκονται αυτόματα προς τις ήδη πλούσιες, γιατί εκεί αποδίδονται καλύτερα. Η αποδημία κεφαλαίων και εργατών από τις πτωχές περιοχές τείνει να επιφέρει πτώση της επενδυτικής δραστηριότητας και περισσότερο οικονομικό μαρασμό. Έτσι, οι πιθανότητες απασχολήσεως του ενεργού πληθυσμού στις πτωχές περιοχές μειώνονται ακόμη περισσότερο, αναγκάζοντας και άλλο εργατικό δυναμικό να μεταναστεύσει.

Εάν δεν παίρνονταν μέτρα που να διακόπτουν αυτόν τον φαύλο κύκλο, οι πλούσιες περιοχές της κοινότητας θα έτειναν να γίνουν πλουσιώτερες και οι πτωχές πτωχότερες. Εάν είχε τέτοια αποτελέσματα, η οικονομική ολοκλήρωση θα ήταν μια οικτρή αποτυχία.

Το άλλο που κινδύνευε να γίνει με τη δημιουργία της κοινής αγοράς και τη δυνατότητα των επιχειρήσεων να εγκαθίστανται οπουδήποτε πάνω στο έδαφος της θα ήταν η ένταση ενός ανεπιθύμητου ανταγωνισμού μεταξύ των πτωχών περιοχών των χωρών - μελών για προσέλκυση επενδύσεων. Ορισμένες περιοχές θα υποχρεώνονταν να προσφέρουν βοήθειες και άλλα κίνητρα όχι και πιο δαπανηρά μόνο και μόνο για να υπερθεματίσουν τα κίνητρα που προσέφεραν άλλες πτωχές περιοχές. Έτσι όμως οι πτωχές περιοχές θα αλληλοεξουδετέρωναν τη δύναμη έλξης τους με μόνο αποτέλεσμα να βγαίνουν κερδισμένες οι επιχειρήσεις που θα εγκαθίσταντο έτσι κι αλλιώς σ' αυτές.

Όλες οι χώρες - μέλη έχουν συμφέρον να βρεθεί λύση στα προβλήματα των πτωχότερων περιοχών της κοινής αγοράς. Πρώτον, γιατί η ανάπτυξη μιας περιοχής σημαίνει διεύρυνση της αγοράς για τα προϊόντα των πλουσιών περιοχών. Δεύτερον, γιατί χωρίς λύση των περιφερειακών προβλημάτων, δεν υπάρχει ελπίδα μεγάλων προόδων στη διαδικασία της οικονομικής ολοκλήρωσης.

Είδαμε ότι αν η κοινή νομισματική και η κοινή οικονομική πολιτική χωλαίνουν αυτό οφείλεται στις μεγάλες διαρθρωτικές διαφορές που υπάρχουν μεταξύ των οικονομιών των χωρών - μελών. Τα περιφερειακά - διαρθρωτικά προβλήματα προκαλούν ή επιτείνουν τα βραχυπρόθεσμα οικονομικά και νομισματικά προβλήματα ορισμένων χωρών και εμποδίζουν έτσι όχι μόνο τη πραγματοποίηση της οικονομικής και νομισματικής ενώσεως, αλλά και αυτή ακόμα την καλή λειτουργία της κοινής αγοράς.

3.3. Η ανάγκη της περιφερειακής πολιτικής για τη διατήρηση του περιβάλλοντος.

Και η οικολογική θεώρηση των περιφερειακών προβλημάτων της Ε.Ο.Κ. δείχνει ότι η κοινή αντιμετώπισή τους συμφέρει όχι μόνο τις πτωχές περιοχές αλλά και τις πλούσιες που έχουν τα πιο σοβαρά προβλήματα περιβάλλοντος.

Η ασχήμια του περιβάλλοντος, η στενότητα της κατοικήσεως, η συμφόρηση της κυκλοφορίας, οι μεγάλες αποστάσεις μεταξύ κατοικίας και εργασίας, κάνουν τη ζωή των κατοίκων των πλούσιων περιοχών, παρά το υψηλό βιοτικό τους επίπεδο, όχι πολύ πιο ευχάριστη από εκείνη των κατοίκων πτωχών περιοχών. Η φτώχεια του περιβάλλοντος αυτών των περιοχών συναγωνίζεται την οικονομική φτώχεια των υπανάπτυκτων περιοχών.

Το ρεύμα προς τους ήδη υπάρχοντες πόλους ανάπτυξης μπορεί να σταματήσει μόνο με τη δημιουργία κι άλλων πόλων ανάπτυξης. Οι νέοι πόλοι ανάπτυξης μπορεί να δημιουργηθούν μόνο με μεταβιβάσεις κεφαλαίων από τους υπάρχοντες πόλους προς τους υπό δημιουργία. Έτσι αποδεικνύεται ότι, η μικρή ανακατανομή των εισοδημάτων μεταξύ των πλούσιων και των πτωχών περιοχών της Κοινότητας, που απαιτεί η περιφερειακή πολιτική, γίνεται για τη μακροπρόθεσμη ευζωία όλων των κατοίκων της, τόσο των πλούσιων όσο και των πτωχών περιοχών, και όχι για χάρη κάποιας άμεσης κοινοτικής αλληλεγγύης.

3.4. Η ανάγκη της περιφερειακής πολιτικής για την καλύτερη χρησιμοποίηση των οικονομικών πόρων.

Αλλά η καθυστέρηση πολλών περιοχών, καθυστερεί και την ανάπτυξη της Ε.Ο.Κ. στο σύνολό της και αδυνατίζει την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεών της στις διεθνείς αγορές. Η αποδοτικότητα των κοινοτικών επιχειρήσεων δεν είναι τόσο όση θα μπορούσε να είναι με σύμμετρη ανάπτυξη, γιατί αυτές στο σύνολό τους φέρουν, αφ' ενός το πρόσθετο κόστος της συγκεντρώσεως και αφ' ετέρου τις πρόσθετες δαπάνες του μαρασμού ορισμένων περιοχών. Τι σημαίνει "πρόσθετο κόστος συγκεντρώσεως" και "πρόσθετες δαπάνες μαρασμού"; Όταν υπάρχει μετανάστευση προς τις αναπτυγμένες περιοχές, χρειάζεται να κτισθούν σ' αυτές πρόσθετα σχολεία, νοσοκομεία, δρόμοι κι εργατικές κατοικίες. Παράλληλα, στις περιοχές που αδειάζουν, οι υπάρχοντες κοινωνικοί εξοπλισμοί υποαπασχολούνται ή λόγω της εγκαταλείψεως, ερημώνονται.

Από ένα στάδιο ανάπτυξεως και μετά, οι "εξωτερικές οικονομίες", που έλκουν τους επιχειρηματίες προς τις αναπτυγμένες περιοχές, αντισταθμίζονται από "εξωτερικές αντ' οικονομίες", δηλαδή το υψηλό κόστος των κοινωνικών υπηρεσιών, τις μεγάλες δαπάνες για προστασία του περιβάλλοντος και τις υψηλές τιμές του συντελεστού της παραγωγής εργασίας. Οι επιχειρηματίες κάνουν κοντόφθαλμη ανάλυση "κόστους - κέρδους" όταν υπολογίζουν μόνο το κόστος για την επιχείρησή τους και όχι το πρόσθετο κοινωνικό κόστος από τις επενδύσεις τους στις ήδη αναπτυγμένες περιοχές. Αυτό το κόστος όμως, θα το πληρώσουν κάποτε δι' υψηλότερων αμοιβών

εργασίας και υψηλότερης φορολογίας, όταν η εγκατάστασή τους θα είχε ολοκληρωθεί και θα είναι πια αργά να κάνουν νέα ανάλυση "κόστους - κέρδους" με τα νέα δεδομένα.

Αυτά είναι μερικά απτά παραδείγματα της κακής χρήσεως των οικονομικών πόρων με ασύμμετρη ανάπτυξη. Η σπατάλη που γίνεται θα μπορούσε να μετρηθεί εάν τα κράτη - μέλη της Ε.Ο.Κ. αναλάμβαναν μια μελέτη τέτοιας εκτάσεως. Ενας πλήρης ισολογισμός της περιφερειακής αναπτύξεως θα έδειχνε ότι, αυτή, εκτός των κοινοτικών και οικολογικών λόγων που την επιβάλλουν, είναι και μια καλή κοινωνικο - οικονομική επένδυση.

4. Θεσμικό και Νομικό πλαίσιο της περιφερειακής πολιτικής

4.1. Θεσμικό πλαίσιο και διαμόρφωση μιας περιφερειακής πολιτικής

Κάτω από την πίεση του φιλελεύθερου πνεύματος την εποχή της ίδρυσης της Ε.Ο.Κ., η συνθήκη της Ρώμης δεν περιέχει ειδικό κεφάλαιο για την περιφερειακή πολιτική. Υπάρχουν όμως άμεσες και έμμεσες αναφορές για περιφερειακά προβλήματα, αφού στον πρόλογο της Συνθήκης αναφέρεται: "η επιθυμία των κρατών - μελών να ενισχύσουν την ενότητα των οικονομιών τους και να εξασφαλίσουν την αρμονική τους ανάπτυξη, ελαττώνοντας τόσο τις διαφορές που υπάρχουν μεταξύ των διαφόρων περιφερειών όσο και την καθυστέρηση των λιγότερο ευνοημένων περιοχών".

Η έκθεση Tomson (1974), αφού επισήμανε τις έντονες περιφερειακές ανισότητες που - πέραν του κοινωνικού προβλήματος - παρεμποδίζουν την πορεία πραγματοποίησης της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, αναλύει όλο το πλέγμα των οικονομικών - κοινωνικών - πολιτικών - οικολογικών αιτιών που υπαγορεύουν τη δημιουργία μιας Κοινοτικής Περιφερειακής Πολιτικής. Η έκθεση αυτή υιοθετήθηκε από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, και το 1975 ιδρύθηκε το Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και η Επιτροπή Περιφερειακής Πολιτικής.

Στόχος της περιφερειακής πολιτικής της κοινότητας είναι να περιορίσει και να εξαλείψει την απόσταση που χωρίζει τις πλούσιες ή ανεπτυγμένες περιοχές της Κοινότητας από τις πτωχές ή υποβαθμισμένες περιοχές της. Στοιχείει ακόμη να προλάβει την

εμφάνιση νέων ανισοτήτων οφειλομένων είτε στη διαμενόμενη εξέλιξη της διεθνούς οικονομικής συγκυρίας, είτε στη δράση της Κοινότητας στα πλαίσια άλλων Κοινοτικών πολιτικών.

Οι τρόποι άσκησης της Κοινοτικής Περιφερειακής Πολιτικής:

α) ΑΜΕΣΑ, με τον συντονισμό ή εναρμόνιση των περιφερειακών εθνικών πολιτικών, και τη χρηματοδότηση των πτωχών περιοχών των χωρών - μελών. Και στις δύο περιπτώσεις, οι Κοινοτικές Αρχές, δεν υποκαθιστούν, (όπως στην Κοινή Αγροτική Πολιτική) στην άσκηση της περιφερειακής πολιτικής, τις εθνικές αρχές, αλλά συντονίζουν απλά, και υποβοηθούν το έργο τους.

β) ΕΜΜΕΣΑ, με την "περιφερειακή διάσταση" που έχουν σχεδόν όλες οι πολιτικές της κοινότητας (αγροτική, κοινωνική, νομισματική, βιομηχανική και ανάπτυξη της έρευνας, περιβάλλοντος...) από την άποψη ότι λαβαίνουν υπ' όψη τα περιφερειακά προβλήματα που παρουσιάζονται στον τομέα αρμοδιότητάς τους και προσπαθούν να τα αντιμετωπίσουν με συγκεκριμένα μέτρα.

4.2. Νομικό πλαίσιο της περιφερειακής πολιτικής.

Η περιφερειακή πολιτική όπως πολλές άλλες πολιτικές της Ε.Ο.Κ., δεν στηρίζεται άμεσα στις Συνθήκες περί των Κοινοτήτων. Οι Συνθήκες αυτές, που δημιουργούν το νομικό και θεσμικό πλαίσιο της κοινής αγοράς δεν προβλέπουν παρά μόνον περιορισμένης εκτάσεως περιφερειακές επεμβάσεις μέσω της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων προς όφελος των λιγότερο αναπτυγμένων αγροτικών

περιοχών (άρθρο 130 της Συνθήκης περί Ε.Ο.Κ.) και μέσω των Ταμείων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ανθράκος και Χάλυβος προς όφελος των εν παρακμή ευρισκομένων περιοχών με άνθρακα και χάλυβα (άρθρο 56 της Συνθήκης περί ΕΚΑΧ).

Το προοίμιο της Συνθήκης της Ρώμης περί Ε.Ο.Κ. αναφέρει βέβαια, μεταξύ των άλλων λόγων συνάψεως της Συνθήκης ότι τα υπογράφοντα κράτη θέλουν να εξασφαλίσουν την αρμονική ανάπτυξη των οικονομιών τους, μειώνοντας την απόσταση μεταξύ των διαφόρων περιφερειών και την καθυστέρηση των λιγότερο ευνοημένων. Αλλά προς επίτευξη του σκοπού αυτού, η Συνθήκη δεν προβλέπει καμία κοινοτική περιφερειακή πολιτική αλλά μόνο σποραδικές και όχι συγκεκριμένες ενέργειες στα πλαίσια της αγροτικής πολιτικής (άρθρο 39), της πολιτικής επί των μεταφορών (άρθρο 80) και των κανόνων του ανταγωνισμού (άρθρα 92 και 93).

Τα δύο τελευταία άρθρα χρησίμεψαν σαν βάση συντονισμού των εθνικών περιφερειακών πολιτικών. Το άρθρο 92 της Συνθήκης περί Ε.Ο.Κ. απαγορεύει όλες τις κρατικές βοήθειες, εφ' όσον επηρεάζουν τις ανταλλαγές μεταξύ των κρατών - μελών και νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τις συνθήκες του ανταγωνισμού ευνοώντας ορισμένες επιχειρήσεις ή ορισμένες παραγωγές. Το ίδιο όμως άρθρο 92 στην παράγραφο 3 λέει ότι μπορεί να θεωρηθούν ως συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά οι βοήθειες, οι οποίες προορίζονται να ευνοήσουν την οικονομική ανάπτυξη των περιοχών, στις οποίες το βιωτικό επίπεδο είναι ασυνήθιστα χαμηλό ή στις οποίες χρονίζει σοβαρή, υποασπασχόληση. Επίσης συμβιβάσιμες με τη κοινή αγορά μπορεί να θεωρηθούν οι βοήθειες, οι οποίες προορίζονται να διευκολύνουν την

ανάπτυξη ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων ή περιοχών, εάν δεν μεταβάλλουν τους όρους των ανταλλαγών.

Κατά το άρθρο 93 της Συνθήκης περί Ε.Ο.Κ. η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προβαίνει με τα κράτη - μέλη σε διαρκή έλεγχο των βοηθειών που υπάρχουν στα κράτη αυτά, εκτιμάει τις επιδράσεις των κρατικών συστημάτων βοηθειών επί του ανταγωνισμού και των ανταλλαγών και αποφαινεται ως προς το εάν συμβιβάζονται ή όχι με την κοινή αγορά.

5. Συντονισμός των περιφερειακών πολιτικών των κρατών - μελών

5.1. Κυβερνητικές περιφερειακές πολιτικές

Ηδη από τη δεκαετία 1950 οι περισσότερες Κυβερνήσεις των χωρών - μελών της Ε.Ο.Κ. έχουν υιοθετήσει περιφερειακές πολιτικές, οι οποίες επιδιώκουν να αποκαταστήσουν κάποια ισορροπία στα επίπεδα ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών τους, να επιλύσουν τα ιδιαίτερα προβλήματα διαρθρώσεως και απασχολήσεως ορισμένων περιοχών και να καλύψουν τα μειονεκτήματα της εγκαταστάσεως επιχειρήσεων σε προβληματικές περιοχές. Για την επίτευξη αυτών των σκοπών, οι εθνικές περιφερειακές πολιτικές χρησιμοποιούν συνήθως τα εξής έξι μέτρα:

α) Το πρώτο αναφέρεται στην παροχή βοήθειας για τη δημιουργία έργων υποδομής στις καθυστερημένες περιοχές.

β) Το δεύτερο μέσο είναι η ενθάρρυνση της περιφερειακής ανάπτυξης με την παροχή οικονομικής βοήθειας ή παροχή κινήτρων.

γ) Το τρίτο, χάρη στην εφαρμογή του οποίου επιδιώκεται ο περιορισμός των διαφορών μεταξύ περιφερειών, περιλαμβάνει μέτρα αποθάρρυνσης του οικονομικού συγκεντρωτισμού του κέντρου και ενθάρρυνσης μετακίνησης συντελεστών παραγωγής προς την περιφέρεια.

δ) Η διοικητική αποκέντρωση ανήκει στην τέταρτη κατηγορία μέτρων και εφόσον η εφαρμογή της ήταν αποφασιστική, θα μπορούσε να είναι εξαιρετικά αποτελεσματική, στην περίπτωση της Ελλάδας.

ε) Ως πέμπτη κατηγορία μέσων περιφερειακής πολιτικής είναι η διενέργεια δημοσίων επενδύσεων, στις καθυστερημένες περιοχές.

στ) Τέλος, στην έκτη κατηγορία μέσων, που η εφαρμογή τους αποβλέπει στην περιφερειακή ανάπτυξη είναι η δημιουργία υπηρεσιών περιφερειακής ανάπτυξης. Το Datar - Dream στη Γαλλία, η Cassa per il Mezzogiorno στην Ιταλία αποτελούν ενδεικτικά παραδείγματα.

5.2. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απέναντι στο πρόβλημα.

Όταν δημιουργήθηκε η Κοινότητα, κανείς δεν είχε ακριβή ιδέα των προβλημάτων των περιοχών, που την αποτελούσαν, και ακόμη λιγότερο των προσπαθειών των κρατικών και τοπικών αρχών να τα επιλύσουν. Γι' αυτό η πρώτη φροντίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ήταν να γνωρίσει και να μετρήσει τις περιφερειακές ανισότητες μέσα στην Κοινότητα, καθώς και τα μέτρα με περιφερειακή σκοπιμότητα που υπήρχαν ήδη στα κράτη - μέλη. Για να το πετύχει αυτό επιδόθηκε σε μελέτες με τη βοήθεια εμπειρογνομόνων των κρατών - μελών.

Έτσι διαπίστωσε η Επιτροπή, ότι η περιφερειακή πολιτική ήταν πεδίο έντονης δραστηριότητας σε όλα τα κράτη - μέλη. Ως ένα σημείο υπήρχε μια ομοιότητα των μέσων και των μέτρων όλων των περιφερειακών πολιτικών. Εκτός από ορισμένες επιχορηγήσεις, που διέφεραν ανάλογα με τις περιοχές και τα κράτη, η κύρια βάση όλων των περιφερειακών πολιτικών ήταν οι εκπτώσεις τόκων και οι εγγυήσεις δανείων. Σε όλα τα κράτη η περιφερειακή πολιτική σχετιζόταν με την αγροτική πολιτική, την κοινωνική πολιτική, την

πολιτική των μεταφορών, τη βιομηχανική και την ενεργειακή πολιτική. Οι στόχοι όμως των περιφερειακών μέτρων διέφεραν έντονα από κράτος σε κράτος ανάλογα με τα προβλήματα που ήθελαν να επιλύσουν. Επίσης διέφεραν πολύ οι θεσμοί και τα όργανα που ήταν επιφορτισμένα σε κάθε κράτος με περιφερειακές δραστηριότητες και οι διαφορές αυτές είχαν μερικές φορές συνταγματικούς λόγους υπάρξεως.

Αυτές οι διαφορές δεν θα είχαν ιδιαίτερη σημασία για την κοινή αγορά εάν δεν επέτρεπαν ειδικά στη δεκαετία 1960-1970, τον αθέμιτο ανταγωνισμό μεταξύ των κρατών - μελών για να τραβήξουν στο έδαφός τους ξένες (κυρίως αμερικάνικες) επενδύσεις. Το αποτέλεσμα ήταν η κατασπατάληση πόρων για περιφερειακή ανάπτυξη, η διαστροφή των κανόνων του ανταγωνισμού της Ε.Ο.Κ. και η χορήγηση αδικαιολογητών κερδών σε πολυεθνικές (βλέπε αμερικάνικες) επιχειρήσεις.

Μπρός σ' αυτό το παράταιρο σκηνικό έπρεπε να παίξει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον ρόλο που της ανάθεταν τα άρθρα 92 και 93 της Συνθήκης της Ρώμης, που αναφέραμε στο τμήμα περί του νομικού πλαισίου αυτής της πολιτικής. Έπρεπε να εκτιμήσει, εάν συμβιβαζόταν με την κοινή αγορά, και να επιδιώξει να συντονίσει μεταξύ τους βοήθειες "αδιαφανείς" το ύψος των οποίων δεν μπορούσε να υπολογιστεί. Οι υπηρεσίες της είχαν στην αρχή επιδιώξει να καθορίσουν ανώτατα ύψη συντελεστών ισοδυνάμου επιχορηγήσεως, που δεν θα έπρεπε να ξεπερνιόνται στις διάφορες περιοχές· αλλά φάνηκε πρακτικά αδύνατο να υπολογιστεί το συνολικό ύψος των διαφόρων περιφερειακών μέτρων και πολιτικά πολύ δύσκολο, τη στιγμή που δεν

υπήρχε μέθοδος υπολογισμού των μειονεκτημάτων κάθε περιοχής, να χωριστούν οι περιοχές από την Επιτροπή σ' εκείνες που θα μπορούσαν να παίρνουν υψηλές βοήθειες κι εκείνες που θα μπορούσαν να παίρνουν μόνο χαμηλές ή και καθόλου βοήθειες.

5.3. Η πρώτη απόφαση πάνω στην περιφερειακή πολιτική (1-1-72)

Υπό αυτές τις συνθήκες στις 23-Ιουνίου-1971 η Επιτροπή πληροφορούσε το Συμβούλιο ότι από την 1η Ιανουαρίου του 1972 θα εφάρμοζε, σ' εκτέλεση της αποστολής που της ανάθεταν οι διατάξεις της Συνθήκης, ορισμένες αρχές συντονισμού των γενικών καθεστώτων βοηθειών με περιφερειακή σκοπιμότητα και ότι επιθυμούσε να αναλάβουν και τα κράτη - μέλη την υποχρέωση να συμμορφώνονται σ' αυτές τις αρχές. Πράγματι, στις 20 Οκτωβρίου του 1971, οι κυβερνήσεις των κρατών - μελών, συγκεντρωμένες στα πλαίσια του Συμβουλίου, υιοθετούσαν μια "Πρώτη απόφαση πάνω στα γενικά συστήματα βοηθειών με περιφερειακή σκοπιμότητα", με την οποία αναλάμβαναν αυτή την υποχρέωση. Οι δύο κοινοτικοί θεσμοί δεσμευόταν έτσι να κάνουν τα γενικά καθεστώτα βοηθειών με περιφερειακή σκοπιμότητα πιο διαφανή πιο εξειδικευμένα από γεωγραφική και από κλαδική άποψη και να σταματήσουν τον υπερθεματισμό με τον καθορισμό μιας οροφής εντάσεως των βοηθειών, τουλάχιστον για τις πιο εκβιομηχανισμένες περιοχές της κοινότητας που ονομάζονται κεντρικές περιοχές, γιατί βρίσκονται γεωγραφικά κοντά η μία στην άλλη και στη βιομηχανική καρδιά της Ευρώπης την κοιλάδα της Ρούρ, και έχουν μικρότερη ανάγκη βοηθειών.

Η διαρρύθμιση και ο συντονισμός των γενικών συστημάτων βοθητών με περιφερειακή σκοπιμότητα στις κεντρικές περιοχές της Κοινότητας έπαιρνε έτσι από το 1972, τέσσερις όψεις:

α) ένα ανώτατο όριο εντάσεως των βοθητών, ορισμένο σε 20% μιας επενδύσεως σε καθαρό ισοδύναμο επιχορηγήσεως σύμφωνα με μια κοινή μέθοδο υπολογισμού των βοθητών

β) τη διαφάνεια των βοθητών, που σημαίνει ότι αυτές έχουν σαν βάση καθορισμού την επένδυση και επιτρέπουν τον υπολογισμό της σχέσεως μεταξύ της επενδύσεως και του συνολικού ποσού των βοθητών που απολαμβάνει.

γ) την περιφερειακή εξειδίκευση, που σημαίνει διαφοροποίηση της εντάσεως των βοθητών ανάλογα με τη φύση, την οξύτητα και το επείγον των προβλημάτων, που οι δημόσιες αρχές θέλουν να επιτύχουν και

δ) την κλαδική επίπτωση, που απαιτεί μια μέθοδο που να επιτρέπει την εκτίμηση των επιδράσεων των περιφερειακών βοθητών πάνω στους διάφορους κλάδους και επομένως πάνω στον ανταγωνισμό και τις ανταλλαγές μέσα στην κοινή αγορά.

Αυτές οι πρώτες αρχές συντονισμού των γενικών καθεστώτων βοθητών με περιφερειακή σκοπιμότητα τροποποιήθηκαν από την Επιτροπή, στις 26 Φεβρουαρίου του 1975, για να καλύπτουν έκτοτε όλες τις περιοχές της Κοινότητας και όχι μόνον τις κεντρικές περιοχές και για να διαφοροποιήσουν τα ανώτατα όρια εντάσεως των βοθητών ανάλογα με τις ανάγκες των διαφόρων περιοχών.

5.4. 1η.1.1979: Δύο εναλλακτικοί παρονομαστές.

Στις 21 Δεκεμβρίου 1978, η Επιτροπή πληροφορούσε τα κράτη - μέλη ότι, από την 1η Ιανουαρίου του 1979 και για μια αρχική τριετή περίοδο, θα εφάρμοζε, στα πλαίσια του συντονισμού των καθεστώτων Βοηθειών με περιφερειακή σκοπιμότητα, δύο εναλλακτικούς παρονομαστές, στους οποίους θα έπρεπε να ανάγονται όλες οι βοήθειες σε νέες επενδύσεις: ο πρώτος παρονομαστής είναι, όπως και στο παρελθόν η αξία της επένδυσης· ο εναλλακτικός παρονομαστής είναι μια οροφή εκφρασμένη σε Ευρωπαϊκές Λογιστικές Μονάδες για κάθε δημιουργούμενη απασχόληση με τη νέα επένδυση. Η διακοίνωση της Επιτροπής όριζε για κάθε κατηγορία περιοχών ένα ανώτατο όριο εκφρασμένο σαν ποσοστό της επένδυσης, μέσα στο οποίο κινείται ένα όριο κατά δημιουργούμενη απασχόληση, που ποικίλλει, κι αυτό, όπως και το πρώτο, ανάλογα με την κοινωνικό - οικονομική κατάσταση κάθε περιοχής.

Για την κατηγορία των λιγότερο αναπτυγμένων περιοχών (Νότια Ιταλία, Ιρλανδία), τα ανώτατα επιτρεπόμενα όρια βοηθειών είναι 75% της επένδυσης ή 13.000 Ευρωπαϊκές Λογιστικές Μονάδες (ΕΛΜ) κατά δημιουργούμενη απασχόληση χάρη στην επένδυση.

Για την δεύτερη κατηγορία περιοχών οι οροφές των βοηθειών είναι 30% της επένδυσης, ή 5.500 Ε.Λ.Μ. κατά δημιουργούμενη απασχόληση, μέσα σε απόλυτο όριο 40% του κόστους της αρχικής επένδυσης.

Για την τρίτη κατηγορία περιοχών, οι οροφές είναι το 25% της επένδυσης ή 4.500 Ε.Λ.Μ. κατά δημιουργούμενη απασχόληση, με

απόλυτο όριο το 30% της αρχικής επενδύσεως.

Για την τέταρτη κατηγορία, που αποτελείται από τις πιο κεντρικές και πιο πλούσιες περιοχές της Κοινότητας, οι ορόφες είναι το 20% της επενδύσεως ή 3.500 Ε.Α.Μ. κατά δημιουργούμενη απασχόληση, με απόλυτο όριο το 25% της αρχικής επενδύσεως.

Οι αρχές συντονισμού, που εφαρμόζονται από το 1979, έχουν, εκτός από τα διαφοροποιημένα ανώτατα επίπεδα εντάσεως των Βοηθειών, τέσσερις άλλες όψεις, οι οποίες δεν έχουν αλλάξει σχετικά με το παρελθόν: τη διαφάνεια, την περιφερειακή εξειδίκευση, τις κλαδικές επιπτώσεις των Βοηθειών με περιφερειακή σκοπιμότητα και ένα σύστημα ελέγχου. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορεί να δέχεται εξαιρέσεις στα ανώτατα επιτρεπόμενα όρια των Βοηθειών, εάν το ενδιαφερόμενο κράτος - μέλος τις δικαιολογήσει προκαταβολικά. Πάντως, στη διακοίνωση του Δεκεμβρίου 1978, η Επιτροπή διατυπώνει, όπως και στο παρελθόν, τις επιφυλάξεις της ως προς το συμβιβασμό με την κοινή αγορά των Βοηθειών για τη λειτουργία επιχειρήσεων. Η ένταση, η διάρκεια και η γεωγραφική έκταση τέτοιου είδους Βοηθειών δεν πρέπει να μεγαλώσουν και καμιά άλλη Βοήθεια λειτουργίας δεν πρέπει να αποφασιστεί. Συνδυασμένο αποτέλεσμα των κοινών παρονομαστών, των νέων τεχνικών μετρήσεως της εντάσεως των Βοηθειών και του παγώματος των Βοηθειών για λειτουργία επιχειρήσεων είναι ότι τώρα πιά όλες οι περιφερειακές Βοήθειες μέσα στην Κοινότητα είναι συγκρίσιμες και ελέγχονται από την Επιτροπή.

Για να υπάρξει, όμως, πραγματικός συντονισμός των περιφερειακών πολιτικών των κρατών - μελών και της Κοινότητας,

χρειαζόμαστε ένα γενικό πλαίσιο αναλύσεως των οικονομιών των διαφόρων περιοχών και μια συστηματική εκτίμηση των συνεπειών για τις περιφέρειες των διαφόρων μέτρων εθνικής και κοινοτικής πολιτικής. Γι' αυτό το σκοπό, μια απόφαση του Συμβουλίου του Ιουνίου 1978, βασισμένη πάνω στους Προσανατολισμούς για την κοινοτική περιφερειακή πολιτική, που του είχε υποβάλλει ένα χρόνο πριν η Επιτροπή, δημιούργησε μια τράπεζα στοιχείων για τους βασικούς δείκτες των οικονομιών των διαφόρων περιοχών, όπως την παραγωγικότητα, την απασχόληση και τη μετανάστευση.

5.5. Η εθνική περιφερειακή πολιτική.

Μετά το τέλος του Β' παγκόσμιου πολέμου και ταυτόχρονα, σχεδόν, με την εμφάνιση ενδιαφέροντος για την ανάπτυξη των υποανάπτυκτων χωρών, άρχισε και το ενδιαφέρον για την ανάπτυξη των καθυστερημένων περιοχών των διαφόρων οικονομιών. Ηδη, όλες οι χώρες - μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας εφαρμόζουν προγράμματα περιφερειακής ανάπτυξης, σε επίπεδο εθνικό ενώ συνεχίζονται οι προσπάθειες για την υιοθέτηση μιας κοινοτικής περιφερειακής πολιτικής.

Θα αναφερθούμε με συντομία, στις γενικές κατευθύνσεις της ελληνικής πολιτικής περιφερειακής ανάπτυξης.

5.5.1. Η ελληνική πολιτική περιφερειακής ανάπτυξης

α. Θεσμοί - στόχοι

Αμέσως, μετά το τέλος του Β' παγκοσμίου πολέμου, το 1949, θεσπίστηκαν τα πρώτα φορολογικά μέτρα, που απέβλεπαν στην ενίσχυση, της επαρχιακής βιομηχανίας (Α.Ν. 949) και λίγο αργότερα, με το Ν.Δ. 2176/1952 "περί προστασίας της επαρχιακής βιομηχανίας" δόθηκαν, πρόσθετα κίνητρα για αποκέντρωση. Ακολουθούν ο Νόμος 3206/1955 "περί καθορισμού βιομηχανικών ζωνών εις διαφόρους πόλεις και περιοχές της χώρας" και ο Νόμος 3213/1955 "περί τροποποίησης και συμπλήρωσης των διατάξεων περί μέτρων προστασίας της επαρχιακής βιομηχανίας", ο οποίος έδινε τη δυνατότητα στις βιομηχανίες εκτός Αττικής, απαλλαγής από το φόρο εισοδήματος μέχρι 40% των καθαρών κερδών, εφ' όσον το αντίστοιχο ποσό επενδύεται στην επιχείρηση. Για τα νησιά, το ποσό αυτό ήταν 80%.

Υστερα από το 1960 η πρόθεση της πολιτικής περιφερειακής ανάπτυξης είναι η προσπάθεια σφαιρικής αντιμετώπισης του περιφερειακού προβλήματος. Έτσι, κατά την περίοδο 1961-67 ιδρύθηκαν επτά υπηρεσίες περιφερειακής ανάπτυξης (ΥΠΑ) και χωρίστηκε η Ελλάδα σε επτά προγραμματικές περιφέρειες. Με το Α.Ν. 147/1967, εξάλλου, δίνονται στη βιομηχανική ανάπτυξη ισχυρά κίνητρα, αλλά περιορίζεται το ενδιαφέρον για το πρόβλημα της περιφερειακής ανάπτυξης. Με το Ν.Δ. 1078/71 τροποποιούνται,

σημαντικά, τα φορολογικά κίνητρα, που είχαν δοθεί με τον Α.Ν. 147/67. Με το παραπάνω Ν.Δ. η Ελλάδα χωρίζεται σε τρεις περιοχές κινήτρων, δηλαδή, (Α) Περιφέρεια νομών Αττικής και Πειραιά, εκτός από το δήμο Λαυρεωτικής, (Β) Περιφέρεια ποταμοδρομικού συγκροτήματος Θεσσαλονίκης, νομών Βοιωτίας, Κορινθίας, επαρχίας Χαλκίδας και δήμου Λαυρεωτικής και (Γ) λοιπές περιοχές της χώρας.

Στην περιοχή Α δεν παρέχεται οποιαδήποτε φορολογική έκπτωση επάνω στην αξία των επενδύσεων, που πραγματοποιούνται σ' αυτήν. Στην περιοχή Β η φορολογική έκπτωση αντιπροσωπεύει το 50% των κερδών για επενδύσεις και το 10% για κεφάλαια κίνησης. Στην περιοχή Γ οι φορολογικές εκπτώσεις ορίστηκαν διπλάσιες των αντίστοιχων της Β περιοχής. Επίσης οι πρόσθετες αποσβέσεις διαφοροποιούνται από 0-200% ανάλογα με την περιοχή και τον αριθμό από τις βάρδιες εργασίας. Επίσης, με το Ν.Δ. 1080/71 αναπροσαρμόστηκαν σε μερικές περιπτώσεις οι μειώσεις του φόρου κύκλου εργασιών υπέρ της επαρχιακής βιομηχανίας. Με το Ν.Δ. 1312/1972 τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε το Ν.Δ. 1078/71. Ειδικότερα, το Ν.Δ. αυτό έδωσε τη δυνατότητα μετάταξης ορισμένων τμημάτων της Γ περιοχής κινήτρων, βιομηχανικής ανάπτυξης σε μια Δ περιοχή κινήτρων, για την οποία είχαν θεσπιστεί αυξημένα κίνητρα για τη βιομηχανία. Με το Ν.Δ. 1312/72 ενισχύθηκαν τα κίνητρα που είχαν χορηγηθεί στην περιοχή Γ και προβλέφθηκαν ισχυρά χρηματοδοτικά κίνητρα για την Γ και κυρίως για τη Δ περιοχή (επιδότηση επιτοκίων). Θα πρέπει να τονιστεί ότι το Ν.Δ. 1312 εισάγει πρωτοποριακό σύστημα κινήτρων, παρέχοντας τη δυνατότητα επιδότησης των κτιριακών εγκαταστάσεων των βιομηχανικών

επιχειρήσεων της περιοχής Δ, με την προϋπόθεση ότι η εγκατάστασή τους γίνεται μέσα στις βιομηχανικές ζώνες που είχαν καθοριστεί. Ο Νόμος 289/1976 "περί παραχής κινήτρων δια την ανάπτυξιν παραμεθωρίων περιοχών και ρυθμίσεως συναφών θεμάτων" πρόσθεσε και Ε περιοχή κινήτρων περιφερειακής ανάπτυξης, στην οποία υπάχθηκαν οι τρεις νομοί της Θράκης, και οι νησιώτικοι νομοί Λέσβου, Χίου, Σάμου και Δωδεκανήσου. Τα κίνητρα που δόθηκαν σ' αυτή την περιοχή είναι πολύ ισχυρότερα των αντίστοιχων της περιοχής Δ και περιλαμβάνουν και βιοτεχνικές επιχειρήσεις. Τέλος, θεσπίστηκε ο νέος αναπτυξιακός νόμος 1262/1982 για την "παραχή κινήτρων ενίσχυσης της οικονομικής και περιφερειακής ανάπτυξης" - που καταργεί το Νόμο 1116/81 και ο τελευταίος είναι ο Νέος Νόμος 1892/90. Είναι ενδιαφέρον να παρακολουθήσουμε, με τη βοήθεια των στοιχείων του πίνακα 15, πώς υλοποιήθηκε ο νόμος 1116/81 περί κινήτρων κατά περιφέρειες και πόσο λίγο συνέβαλε στην ορθολογική αντιμετώπιση του έντονου προβλήματος περιφερειακής ανάπτυξης ενώ αντίθετα φαίνεται ότι χρησιμοποιήθηκε για την εξυπηρέτηση τοπικών πολιτικών συμφερόντων. Πράγματι, από όσο μπορούμε να γνωρίζουμε, δεν υπήρχε περιφερειακό πρόγραμμα, κατάλογος προτεραιοτήτων κατά περιφέρειες, αξιολόγηση των δυνατοτήτων ανάπτυξης κάθε περιφέρειας, ή οποιαδήποτε ανάλογη προεργασία, που να δικαιολογεί τη σκανδαλώδη προτίμηση της Ηπείρου, με βάση τα κίνητρα του Ν. 1116/81 και όχι της Θράκης, ή της Κρήτης ή των Νησιών του Ανατολικού Αιγαίου. Με το άρθρο 3 του Ν. 1262/82 ορίζονται τέσσερις πλατείες περιοχές εφαρμογής των κινήτρων, ανάλογα με τα προβλήματα της κάθε περιοχής. Τα κίνητρα έχουν χωριστεί σε

τέσσερις κατηγορίες: επιχορήγηση, επιδότηση επιτοκίου, φορολογικές εκπτώσεις και αυξημένες αποσβέσεις. Οι παραπάνω αυτές κατηγορίες δίνονται διαζευκτικά σε δύο ομάδες: επιχορήγηση,

ΠΙΝΑΚΑΣ 15
ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
 Βάσει του Ν. 1116/81 περί κινήτρων

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	ΥΨΟΣ ΕΠΕΝΔΥ- ΣΕΩΝ %	Σε χιλ. δρχ.	ΥΨΟΣ ΕΠΙΧΟ- ΡΗΓ. %	Σε χιλ. δρχ.
1. Ανατολική Στερεά & Νήσοι	6.0	1.621.761	5.6	474.595
2. Κεντρική και Δυτ. Μακεδονία	11.9	3.228.308	11.1	941.633
3. Πελοπόννησος και Δυτ. Στερεά (Ζάκυνθος - Κεφαλλονιά)	13.0	3.523.000	12.2	1.033.476
4. Θεσσαλία	13.2	3.581.406	14.9	1.264.561
5. Ανατολική Μακεδονία	11.3	3.053.983	13.4	
6. Κρήτη	6.9	1.867.205	1.3	107.178
7. Ηπειρος, (+Λευκάδα, Κέρκυρα)	28.5	7.704.395	33.2	2.814.732
8. Εύβοια	4.2	1.132.300	3.7	309.325
9. Νήσοι Ανατολικού Αιγαίου Δωδεκάνησα, Σάμος, Χίος, Λέσβος	4.9	1.322.036	4.6	385.509
	100.0	27.034.394	100.0	8.466.105

Πηγή: Οικονομικός Ταχυδρόμος, 7.10.1982, "Τι απέδωσε η εφαρμογή του Ν.1116/81" του Δ. Αντωνόπουλου.

επιδότηση επιτοκίου, αυξημένες αποσβέσεις ή φορολογικές εκπτώσεις, αυξημένες αποσβέσεις.

Β. Κριτική αξιολόγηση αποτελεσμάτων

Δυστυχώς, δεν είναι δυνατό να υποστηριχθεί, με βάση τα αποτελέσματα μέχρι τώρα, ότι η πολιτική περιφερειακής ανάπτυξης στην Ελλάδα ήταν επιτυχής. Ο, κατά περιόδους συχνά πολυδάπανος περιφερειακός προγραμματισμός αρκείται στη διαπίστωση του φοβερού οικονομικού και διοικητικού συγκεντρωτισμού, στην περιοχή της πρωτεύουσας, αλλά δεν τολμά να εισηγηθεί δραστική πολιτική για την αναστροφή των χρονίων αυτών τάσεων. Στα διάφορα προγράμματα, που ως τώρα καταρτίστηκαν, υπάρχει έντονο το στοιχείο πιστής πρόβλεψης των μελλοντικών τάσεων, όχι όμως και προσπάθειας μεταβολής τους με συντονισμένες ενέργειες. Ως παράδειγμα αυτής της νοστροπίας των περιφερειακών προγραμμάτων του παρελθόντος, παραθέτουμε τον πίνακα 16.

Πίνακας 16. Η κατανομή του ενεργού πληθυσμού, κατά γεωγραφικές περιφέρειες σε % σύμφωνα με την κατανομή περιφερειακής ανάπτυξης.

	<u>1961</u>	<u>1971</u>	<u>1985</u>
1. Αθήνα	30.2	34.0	39.02
2. Θεσσαλονίκη	16.9	17.3	17.80
3. Πάτρα	17.3	15.7	14.64
4. Ηράκλειο	6.2	5.9	5.12
5. Λάρισα	10.9	10.7	10.25
6. Ιωάννινα	5.9	5.3	4.63
7. Καβάλα	12.6	11.1	8.54
Σύνολο	100.0	100.0	100.0

Πηγή: Σχέδιο Προτύπου Μακροχρονίου Προγράμματος Οικονομικής Ανάπτυξης της Ελλάδος, Κ.Ε.Π.Ε. Αύγουστος 1972.

Αν εξαιρέσουμε τη Θεσσαλονίκη που αν και αναπτύσσεται με ταχύτατο ρυθμό, δεν είναι όμως σε θέση να συγκριθεί, από την άποψη της οικονομικής σημασίας με την περιοχή της πρωτεύουσας, κατά τα λοιπά η όψη της ελληνικής οικονομίας, με βάση τα κριτήρια της οικονομικής ανάπτυξης ενισχύει ολόένα περισσότερο την εντύπωση ενός υδροκεφαλικού κέντρου, το οποίο απλά και μόνο εξασφαλίζει τη διατήρηση στη ζωή των υπολοίπων καχεκτικών του μερών. Όμως, αν και η κατάσταση, διαχρονικά, όχι μόνο δε βελτιώνεται αλλά και επιδεινώνεται, αν και είναι οποσδήποτε μακροχρόνια και διαρθρωτική, εντούτοις δεν λαμβάνεται κανένα ουσιαστικό και δραστικό μέτρο για την αντιμετώπισή της. Και ήταν, βέβαια, πολύ φυσικό στα πρώτα στάδια ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας να αρχίσει να αναπτύσσεται το πρώτο της κέντρο, δηλαδή η περιοχή της πρωτεύουσας, όπως ακόμη ήταν δικαιολογημένη και η ενίσχυση που δόθηκε στην ανάπτυξή της, με τη βοήθεια του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων. Από χρόνια, όμως, θα έπρεπε να είχε γίνει ξεκάθαρο ότι η περιοχή της πρωτεύουσας πέρασε στο στάδιο της αυτοδύναμης ανάπτυξης χωρίς διαδόχους και ότι επομένως θα ήταν απαραίτητη η λήψη συντονισμένων μέτρων για τη δημιουργία τους. Το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων αποτελεί, όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά και στις 9 της Ε.Ο.Κ. το σημαντικότερο όπλο, χάρη στο οποίο το κράτος είναι σε θέση να ασκήσει την περιφερειακή του πολιτική. Με την ορθολογική κατανομή των κονδυλίων δημοσίων επενδύσεων, κατά περιφέρειες, μπορεί να βοηθηθούν οι βασικοί στόχοι του περιφερειακού προγράμματος, να αναδειχθούν και να

ενισχυθούν νέα οικονομικά κέντρα και να περιοριστεί το ειδικό βάρος των παλαιότερων.

Ο επόμενος πίνακας 17 είναι, κατά τη γνώμη μας, αρκετά αποδεικτικός της μη ικανοποιητικής χρησιμοποίησης των δημοσίων επενδύσεων, για τη σφαιρική αντιμετώπιση του περιφερειακού προβλήματος, της έλλειψης στόχων και βασικών κατευθυντήριων γραμμών, της μη συνειδητοποίησης του βασικού περιφερειακού προβλήματος, στην Ελλάδα, που είναι ο υπερβολικός και πολύπλευρος συγκεντρωτισμός στο κέντρο και, τέλος, της αποτυχίας των ενδεχόμενα αγαθών προθέσεων της πολιτικής περιφερειακής ανάπτυξης, που άρχισε να εφαρμόζεται από το 1949.

Πίνακας 17: Επενδύσεις του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, κατά γεωγραφικές περιφέρειες (σε %), για το 1971 και 1974*

	1971		1974	
	Ιδιωτικές	Δημόσιες	Ιδιωτικές	Δημόσιες
1. Αθήνα	55.6	32.2	50.6	30.3
2. Θεσσαλονίκη	16.0	14.8	18.6	25.3
3. Πάτρα	10.6	24.7	10.5	22.5
4. Ηράκλειο	2.9	7.5	3.9	3.6
5. Λάρισα	5.2	5.1	6.1	4.0
6. Ιωάννινα	2.6	4.1	3.1	5.1
7. Καβάλα	5.2	8.6	5.2	6.2
8. Νησιά Ανατολικού Αιγαίου	1.9	3.0	2.0	3.0
Σύνολο	100.0	100.0	100.0	100.0

* Δεν υπάρχουν μεταγενέστερα στοιχεία για τις δημόσιες επενδύσεις
Πηγή: Εκτιμήσεις Υπουργείου Συντονισμού.

Όπως φαίνεται από τον πίνακα 17, η περιοχή της πρωτεύουσας, αν και μόνη της απορρόφησε το 1971 το 55,6% των συνολικών ιδιωτικών επενδύσεων και το 50,6% αντίστοιχα το 1974, κρίθηκε ακόμη σκόπιμο από το πρόγραμμα των δημοσίων επενδύσεων, να της διαθέσει το 32,2% το 1971 και το 30,3% το 1974 των συνολικών δημοσίων επενδύσεων. Εξάλλου, αν εξαιρεθεί η πράγματι σημαντική αύξηση των δημοσίων επενδύσεων στη Θεσσαλονίκη, μεταξύ του 1971 και του 1974, η ενίσχυση των υπολοίπων περιφερειών είναι όχι μόνο υποτονική, αλλά το σημαντικότερο, δεν αφήνει περιθώρια υπόθεσης ότι υπάρχουν κάποιοι στόχοι κυβερνητικής πολιτικής, για την αντιμετώπιση του περιφερειακού προγράμματος και για την ενθάρρυνση, εμφάνιση διαδοχικών πόλων έλξης.

Φυσικά, αν η πολιτική της περιφερειακής ανάπτυξης στην Ελλάδα, ήταν, έστω, και σχετικά επιτυχής θα έπρεπε να είχε θέσει ως κεντρικό και συνεχή της στόχο τον διαχρονικό περιορισμό του βαθμού πληθυσμιακού, οικονομικού και διοικητικού συγκεντρωτισμού της περιοχής της πρωτεύουσας με ταυτόχρονες προσπάθειες ενθάρρυνσης ορισμένων καθυστερημένων περιοχών. Ακόμη, μια σοβαρή πολιτική περιφερειακής ανάπτυξης, στην Ελλάδα, θα χρειαζόταν να έχει μακροχρόνιους ιεραρχημένους στόχους και, με βάση τα περιορισμένα εθνικά μέσα, ολιγάριθμους πόλους, ώστε τα εκάστοτε μέτρα, που θα εφαρμόζονταν σ' αυτούς να ήταν αποτελεσματικά. Δεν είναι υπερβολική η διαπίστωση ότι, για τολάχιστη τη μακροχρόνια περίοδο από το 1945 ως σήμερα, είναι αδύνατο να διακριθούν στόχοι ανάλογοι με τους παραπάνω, στην πολιτική περιφερειακής ανάπτυξης,

που από τότε ακολουθήθηκε. Αν και, σίγουρα, είναι δύσκολη η συνοπτική παρουσίαση των βασικών χαρακτηριστικών και των αντιπροσωπευτικών αδυναμιών της πολιτικής περιφερειακής ανάπτυξης, στον τόπο μας, θα την επιχειρήσουμε αμέσως στη συνέχεια:

- Η ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας, εθνική και περιφερειακή, πραγματοποιήθηκε ασυστήρικτα χωρίς πρόγραμμα και χωρίς βασικές κατευθυντήριες γραμμές, έτσι αν και η συμμετοχή του δημοσίου τομέα, μέσα στο Α.Ε.Π., διευρύνεται ακατάπαυστα, ύστερα από το 1960, ο ρόλος του στην εθνική και περιφερειακή οικονομική ανάπτυξη είναι ουδέτερος και συχνά αρνητικός· το τελευταίο ενδέχεται να συμβαίνει όλες τις φορές, που οι φυσικές ροπές θα μπορούσαν να ενθαρρύνουν την αναζωογόνηση της περιφέρειας, ενώ η διενέργεια σημαντικών δημοσίων επενδύσεων στο κέντρο διαιώνιζε τον υπερβολικό οικονομικό συγκεντρωτισμό.

- Τα μέτρα, που κατά καιρούς αποφασίστηκαν και εφαρμόστηκαν είτε σε εθνικό είτε σε περιφερειακό επίπεδο ήταν μέτρα γενικά, όχι καλά μελετημένα και όχι επιλεκτικά και εξειδικευμένα· έτσι, δεν απασκοπούσαν στην ορθολογική αντιμετώπιση και σταδιακή βελτίωση των διαρθρωτικών αναμαλιών, αλλά αντίθετα στην προσωρινή, απασπασματική ή και σπασμωδική αντιμετώπιση των προβλημάτων, κάθε φορά που η ένταση των τελευταίων αυτών έδινε την εντύπωση ότι δεν σήκωναν αναβολή. Ακόμη, ήταν μέτρα που ξεκινούσαν από ερμηνεύσεις της στιγμής, με την έννοια ότι κατά καιρούς γινόταν προσπάθεια ικανοποίησης διαφόρων γεωγραφικών περιοχών, με τη βοήθεια του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων και

με βάση κριτήρια, που θα μπορούσαν να επιδιώκουν οποιοδήποτε στόχο, εκτός από την περιφερειακή ανάπτυξη.

- Τέλος, έστω και στις ελάχιστες περιπτώσεις, που φαίνεται να έχουν γίνει, στο πρόγραμμα οι αρθρές διαπιστώσεις για την ανάγκη περιορισμού του υπερβολικού και πολύμορφου συγκεντρωτισμού της πρωτεύουσας, τα σχετικά μέτρα που λαμβάνονταν ήταν ημίμετρα, έλειπε απ' αυτά η τόλμη και αποφασιστικότητα και γι' αυτό δεν ήταν αποτελεσματικά- δεν ήταν, δηλαδή, αρκετά δραστικά για να αντιστρέψουν τις τάσεις, που έντονα υπήρχαν και, διαχρονικά εντείνονται, στη φυσιογνωμία περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας- δηλαδή, δεν κατάρθωσαν να εξουδετερώσουν τα πολλα και σημαντικά πλεονεκτήματα, που παρέχει στις νέες επιχειρήσεις ο υπερβολικός διοικητικός και οικονομικός συγκεντρωτισμός της περιοχής Αθηνών - Πειραιώς. Βέβαια, θα πρέπει να τονιστεί, ότι από τη στιγμή που αναγνωρίζεται, ως κεντρικό περιφερειακό ελληνικό πρόβλημα η υπερβολική οικονομική, πληθυσμιακή και διοικητική συγκέντρωση στην περιοχή της πρωτεύουσας και συνεπώς η άμεση ανάγκη αποσυγκέντρωσης, το έργο των περιφερειακών προγραμματιστών γίνεται πολύ δύσκολο και τα μέσα, που έχουν στη διάθεσή τους ανεπαρκή. Είναι, βέβαια, αλήθεια ότι ορισμένες χώρες, όπως η Γαλλία και η Μεγάλη Βρετανία, πήραν μέτρα για τον περιορισμό του υπερβολικού συγκεντρωτισμού, που ήταν μερικώς επιτυχή. Η έντονη, όμως, αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος περιλαμβάνει και αρκετούς κινδύνους, που αποτελούν οπωσδήποτε και το λόγο του γιατί οι οικονομίες που το έχουν συνειδητοποιήσει, δεν προχώρησαν σε πιο δραστικές λύσεις τους. Ο πρώτος απ' αυτούς είναι η ανάγκη

παράλληλης ενίσχυσης διαδοχικών πόλων ανάπτυξης, που θα προσεγκύψουν τους συντελεστές που απελευθερώνονται από το κέντρο· αν, δηλαδή, απλά περιοριστεί η δραστηριότητα ορισμένων κέντρων, χωρίς ταυτόχρονα αυτή να υποκατασταθεί από κάποιο ή κάποια άλλα, τότε κινδυνεύει να επιβραδυνθεί ο ρυθμός προόδου της οικονομίας, σε εθνικό επίπεδο, πράγμα που δεν θα έπρεπε ποτέ να επιδιώκεται. Ο δεύτερος κίνδυνος έχει σχέση με τη γενικότερη οικονομική ύφεση των καπιταλιστικών οικονομιών και την πιθανότητα να ωφεληθεί άλλη ή άλλες χώρες, από την τυχόν απόφαση μιας απ' αυτές να περιορίσει το βαθμό δραστηριότητας ενός ή και περισσότερων κέντρων της. Ο τρίτος κίνδυνος (που σχετίζεται με τον πρώτο), είναι η ανυπαρξία αποτελεσματικών μέτρων, που σίγουρα η εφαρμογή τους να είναι σε θέση να διοχετεύσει δραστηριότητες από ένα κέντρο, στο οποίο είναι επιθυμητός ο περιορισμός τους, σε κάποιο άλλο στο οποίο επιδιώκεται η ενίσχυσή τους. Τέλος, είναι απαραίτητο να τονιστεί ότι, οι ανάγκες για περιφερειακή ανάπτυξη δεν έχουν αρκετά συνθηματοποιηθεί από τους κατοίκους των διαφόρων ευρωπαϊκών οικονομιών. Έτσι, οι κάτοικοι π.χ. της πρωτεύουσας, που συμβάλλουν, αναγκαστικά και εξαιτίας του υπερβολικού συγκεντρωτισμού (στην περίπτωση της Ελλάδας) πολύ περισσότερο από ό,τι η υπόλοιπη χώρα, στο σύνολό των φορολογικών εσόδων, δεν είναι διατεθειμένοι, ενδεχόμενα, να ενθαρρύνουν την διοχέτευση δημοσίων πόρων, μέσω του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων, προς καθυστερημένες περιοχές.

Αντίθετα, το πιο πιθανό είναι ότι θα υποστηρίξουν, με όσα μέσα διαθέτουν, την ανάγκη συνεχών βελτιώσεων των έργων υποδομής

και του τρόπου παροχής υπηρεσιών στο κέντρο. Γι' αυτό, και δικαιολογείται η πρόταση του A. Cairncross για την ανάγκη ίδρυσης ενός ιδιαίτερου κτιρίου, μέσα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, που να εκπροσωπεί τα συμφέροντα των περιφερειών.

6. Τα όργανα άσκησης της Κοινοτικής Περιφερειακής Πολιτικής

6.1. Ονομαστικά

Τα όργανα άσκησης της Κοινοτικής Περιφερειακής Πολιτικής είναι τα παρακάτω:

α: Το Ευρωπαϊκό ταμείο περιφερειακής ανάπτυξης (Ε.Τ.Π.Α.-FEDER).

β: Η Επιτροπή περιφερειακής πολιτικής

γ: Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων

δ: Τα ταμεία της Ε.Κ.Α.Χ.

ε: Το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (Ε.Γ.Τ.Π.Ε. - F.E.O.G.A.)

στ: Το κοινωνικό ταμείο

ζ: Το νέο κοινοτικό μέσο

6.2. Ευρωπαϊκό ταμείο περιφερειακής ανάπτυξης (Ε.Τ.Π.Α.-FEDER).

6.2.1. Γενικά.

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης ιδρύθηκε δια του Κανονισμού 724 του Συμβουλίου της 18ης Μαρτίου 1975. Η διαχείρισή του ανατέθηκε στην Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων βοηθούμενη από την ειδική Επιτροπή του Ταμείου που δημιουργήθηκε με τον ίδιο κανονισμό, και από την Επιτροπή Περιφερειακής Πολιτικής, που δημιουργήθηκε με σύγχρονη απόφαση του Συμβουλίου.

Σκοπός του Ε.Τ.Π.Α. είναι να διορθώσει την υπερβολική εξάρτηση ορισμένων περιοχών της Κοινότητας από τον αγροτικό τομέα ή από γερασμένους βιομηχανικούς κλάδους. Προς το σκοπό αυτό το Περιφερειακό Ταμείο δίνει επιχορηγήσεις σε επενδύσεις και φροντίζει ώστε οι επενδύσεις αυτές να εγγράφονται σ' ένα πρόγραμμα περιφερειακής ανάπτυξης για να είναι συνεπείς με το σύνολο των περιφερειακών επεμβάσεων σε μια περιοχή.

Το Ε.Τ.Π.Α. ή FEDER, όπως επίσης λέγεται από τα αρχικά της γαλλικής ονομασίας του, έχει τους παρακάτω στόχους:

- Την αύξηση των ευκαιριών απασχολήσεως.
- Την μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων που προκύπτουν από τη μεγάλη εξάρτηση της οικονομίας από τη γεωργία, από τις τεχνολογικές αλλαγές και από τη διαρθρωτική υποαπασχόληση.
- Την παροχή βοήθειας για την ανάπτυξη ορεινών περιοχών.

Οι δραστηριότητες που μπορούν να χρηματοδοτηθούν από το Ε.Τ.Π.Α. είναι:

- Οι επενδύσεις στη βιομηχανία
- Οι επενδύσεις στη βιοτεχνία
- Οι επενδύσεις στον τομέα των υπηρεσιών
- Οι επενδύσεις σε λιγότερο ευνοημένες περιοχές, καθώς και οι επενδύσεις σε έργα υποδομής σε περιοχές ορεινής γεωργίας.

Το Ε.Τ.Π.Α. αποτελείται από δύο τμήματα: το "εντός" και "εκτός" ποσοτώσεων.

α) Το τμήμα "εντός ποσοτώσεων", που καλύπτει το 95% των διαθέσιμων πόρων. Η κατανομή των χορηγήσεων γίνεται με τρόπο ώστε να ενισχύονται περισσότερο οι χώρες με τα οξύτερα προβλήματα. Από το 1981 και μετά, το ποσοστό που δικαιούται κάθε χώρα αποφασίστηκε ως εξής:

1. Λουξεμβούργο: 0.06%	7. Ισπανία	: 23.93%
2. Δανία : 0.46%	8. Ελλάδα	: 10.64%
3. Βέλγιο : 0.82%	9. Γαλλία	: 9.96%
4. Ολλανδία : 0.91%	10. Πορτογαλία	: 14.20%
5. Γερμανία : 3.40%	11. Ηνωμένο Βασίλειο:	19.31%
6. Ιρλανδία : 4.61%	12. Ιταλία	: 28.79%

β) Το τμήμα "εκτός ποσοτώσεων" ιδρύθηκε το 1979, διαχειρίζεται το 5% των πόρων χωρίς προκαθορισμένες αναλογίες και χρηματοδοτεί, με δική του πρωτοβουλία, όχι μεμονωμένα επενδυτικά σχέδια, αλλά ολοκληρωμένες ενέργειες που αφορούν ή κατευθύνονται σε συγκεκριμένη μειονεκτούσα περιοχή και έχουν πολυετή χαρακτήρα.

Τέλος, οι πόροι του Ε.Τ.Π.Α. προέρχονται από τον κοινοτικό προϋπολογισμό, η χορήγησή τους δηλαδή αποφασίζεται από το Συμβούλιο Υπουργών μετά από προτάσεις της Επιτροπής. Το Ε.Τ.Π.Α διέθεσε από την εποχή της ίδρυσής του, το 1975 έως και το 1987, ποσό 21,2 δισεκατομμυρίων ECU's για την προώθηση των οικονομικών δραστηριοτήτων του για τη βελτίωση των υποδομών στις περιοχές που ενισχύονται από την Κοινότητα. Στις περιοχές αυτές κατοικούν συνολικά 132 εκατομμύρια άτομα, δηλαδή ποσοστό 41,3% του πληθυσμού της Κοινότητας. Από το προαναφερθέν ποσό 3.693.400.000

ECU's διατέθηκαν κατά το 1987.

6.2.2. Σχέση Ε.Τ.Π.Α. και εθνικών περιφερειακών πολιτικών.

Το Ε.Τ.Π.Α. ενισχύει κατ' αρχήν τις περιοχές ενός κράτους - μέλους τις οποίες κρίνει ενισχυτέες το κράτος αυτό. Μέσα στις περιοχές αυτές, δίνει προτεραιότητα στις ζώνες τις οποίες υποδεικνύει το ενδιαφερόμενο κράτος. Φροντίζει μόνο να υπάρχει συντονισμός των βοηθειών με περιφερειακούς σκοπούς στο επίπεδο της Κοινότητας.

Το Περιφερειακό Ταμείο επιχορηγεί επενδύσεις βιομηχανικές, βιοτεχνικές, υπηρεσιών (σχετιζομένων με τον τουρισμό) και υποδομών. Οι επιχορηγήσεις του είναι πάντα συμπληρωματικές των κρατικών βοηθειών με περιφερειακούς σκοπούς και παρέχονται μετά αίτηση των ενδιαφερομένων κρατών σε σχέδια επενδύσεων ανωτέρων των 50.000 λογιστικών μονάδων.

Μ' αυτό το σύστημα, τα κράτη - μέλη κάνουν την πρώτη επιλογή των επενδύσεων προς ενίσχυση από το Ε.Τ.Π.Α., εφ' όσον πριν υποβάλλουν τα σχέδια επενδύσεων για ενίσχυση από το Ταμείο της Κοινότητας πρέπει προηγουμένως να τα έχουν κρίνει άξια ενισχύσεως από εθνικούς πόρους. Αυτή η προ-επιλογή των σχεδίων επενδύσεως από τις αρχές των κρατών - μελών ελαφρύνει το έργο της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, η οποία κάνει την τελική επιλογή των σχεδίων επενδύσεων που θα βοηθηθούν από το Ε.Τ.Π.Α. και η οποία απαλλάσσεται έτσι από την ανάγκη να εξετάζει όλες τις χιλιάδες αιτήσεις που υποβάλλονται κάθε χρόνο από τους ενδιαφερόμενους

επενδυτές των δώδεκα κρατών. Είναι μόνον για τον πρώτο χρόνο λειτουργίας του ταμείου, το 1975 υποβλήθηκαν από τα κράτη - μέλη 1521 σχέδια επενδύσεων προς ενίσχυση από το Ε.Τ.Π.Α. και απ' αυτά απεφάσισε η Επιτροπή να χρηματοδοτήσει τα 1183.

ΠΙΝΑΚΑΣ 18

Κατανομή 1975 - 1986

	Σχέδια	Προγράμματα	Μελέτες	Σύνολο	από το οποίο κατά το 1986
ΒΕΛΓΙΟ	149,44	17,53	2,00	168,97	32,32
ΔΑΝΙΑ	148,80	2,29	5,97	157,06	11,12
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	699,64	11,00	0,19	710,83	82,56
ΕΛΛΑΔΑ	1.787,75	31,38	0,12	1.819,25	316,72
ΙΣΠΑΝΙΑ	640,88	-	-	640,88	640,88
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	991,22	16,70	0,62	1.008,54	126,76
ΙΤΑΛΙΑ	5.985,88	59,04	21,37	6.066,29	833,82
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	11,63	3,42	-	15,05	3,42
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	195,82	8,51	0,19	204,52	29,72
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	380,85	-	-	380,85	380,85
ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ	3.742,90	270,52	8,67	4.022,10	558,76
ΓΑΛΛΙΑ	2.162,98	147,90	6,59	2.317,46	309,98
ΔΙΑΦΟΡΑ	-	-	1,26	1,26	1,26
Σ Υ Ν Ο Λ Ο	16.897,79	568,29	46,98	17.513,06	3.328,13

(*) Σε εκατομμύρια ECU

(**) Πηγή: Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ΓΔ XVI.

6.2.3. "Εντός" - "Εκτός". Ποσοστῶσεων.

Το "ΕΝΤΟΣ ΠΟΣΟΣΤΩΣΕΩΝ" τμήμα του Ε.Τ.Π.Α. χρηματοδοτεί δύο κατηγορίες επενδύσεων:

- Επενδύσεις που δημιουργούν ή διατηρούν θέσεις απασχόλησης στους τομείς της βιομηχανίας και των υπηρεσιών. Οι ενισχύσεις του Ταμείου μπορούν να φτάσουν μέχρι 20% του κόστους των επενδύσεων, χωρίς όμως να υπερβαίνουν το 50% των ενισχύσεων που χορηγούνται από τα κράτη - μέλη, για τα προγράμματα αυτά.

- Έργα υποδομής για την περιφερειακή ανάπτυξη (δρόμοι - λιμάνια - βιομηχανικές ζώνες - τουριστικές εγκαταστάσεις κλπ). Η συμβολή του ταμείου μπορεί να φτάσει στην περίπτωση αυτή στο 40% του κόστους της επένδυσης.

Οι αιτήσεις για την παροχή ενίσχυσης από το ταμείο μπορούν να υποβληθούν μόνο από τις αρχές κάθε κράτους - μέλους και οι επενδύσεις πρέπει να εντάσσονται στο πλαίσιο των περιφερειακών αναπτυξιακών προγραμμάτων που αναφέρονται προηγουμένως.

Το δεύτερο τμήμα του περιφερειακού ταμείου, το "ΕΚΤΟΣ ΠΟΣΟΣΤΩΣΕΩΝ", δημιουργήθηκε μόλις το 1979. Αντιπροσωπεύει το 5% μόνο των πόρων του ταμείου και χρηματοδοτεί ειδικά κοινοτικά μέτρα, χωρίς προκαθορισμένες αναλογίες μεταξύ των κρατών - μελών. Τα μέτρα που χρηματοδοτούνται από το τμήμα αυτό, αποσκοπούν στο να διευκολύνουν την εφαρμογή άλλων κοινοτικών πολιτικών και ιδιαίτερα στο να προλάβουν ή να αντισταθμίσουν τις αρνητικές επιπτώσεις που είναι ενδεχόμενο να έχουν οι πολιτικές αυτές σε ορισμένες περιοχές.

Οι ενισχύσεις του "εκτός ποσοτώσεων" τμήματος του ταμείου δεν χορηγούνται σε μεμονωμένα επενδυτικά προγράμματα αλλά σε πολλαπλά αναπτυξιακά προγράμματα για ορισμένες περιοχές. Κάθε πρόγραμμα περιλαμβάνει ένα σύνολο μέτρων και σχεδίων που δεν αφορούν μόνον επενδύσεις αλλά και συμβουλευτικές υπηρεσίες για θέματα διαχείρισης στην προώθηση καινοτομιών και στη βελτίωση της πρόσβασης των επιχειρήσεων σε επιχειρησιακά κεφάλαια.

6.2.4. Ποιές επενδύσεις και υπό ποιους όρους βοηθούνται από το Ε.Τ.Π.Α.

Οι βιομηχανικές, βιοτεχνικές ή τουριστικές επενδύσεις, οι οποίες επιδοτούνται ήδη από τα κράτη - μέλη, μπορούν να βοηθηθούν συμπληρωματικά και από το περιφερειακό ταμείο της κοινότητας, εάν συμβάλλουν στη δημιουργία τουλάχιστον δέκα απασχολήσεων, στην υπό ανάπτυξη περιοχή. Εάν συμβάλλουν απλώς στη διατήρηση απασχολήσεων τότε, για να μπορεί να ληφθούν υπ' όψη για επιχορήγηση από το ταμείο, οι επενδύσεις πρέπει να αποσκοπούν στη μετατροπή ή αναδιάρθρωση της επιχείρησης.

Οι επενδύσεις που πληρούν αυτά τα κριτήρια μπορεί να βοηθηθούν από το περιφερειακό ταμείο με επιχορήγηση 20% του κόστους τους. Η κοινοτική βοήθεια πάντως δεν πρέπει να ξεπερνάει το 50% της ήδη παρεχόμενης κρατικής βοήθειας και πρέπει να περιορίζεται στο τμήμα της επένδυσης που δεν υπερβαίνει τις 100.000 λογιστικές μονάδες κατά δημιουργούμενη απασχόληση ή τις 50.000 λογιστικές μονάδες κατά διατηρούμενη απασχόληση.

Όπως φαίνεται ένας από τους κύριους στόχους του Ε.Τ.Π.Α. είναι η δημιουργία και η διατήρηση της απασχολήσεως στις κυρίως αγροτικές περιοχές ή στις περιοχές που υποφέρουν από μαρασμό των επικρατούντων βιομηχανικών κλάδων. Στην πράξη όμως το κριτήριο της δημιουργίας απασχολήσεως δεν μπορεί να εφαρμοστεί αυστηρά από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για δύο λόγους: πρώτον, γιατί είναι συχνά δύσκολη η εκτίμηση του αριθμού των απασχολήσεων που θα δημιουργήσει μια επένδυση και δεύτερον, γιατί συχνά επενδύσεις για βιομηχανικές εντατικές σε κεφάλαια μπορεί να δημιουργήσουν έμμεσα πολλές απασχολήσεις δια των εργολαβιών και των υποσυμβάσεων.

Εκτός από τα ιδιωτικά σχέδια επενδύσεων γίνονται δεκτά για ενίσχυση από το περιφερειακό ταμείο της Ε.Ο.Κ. τα σχέδια επενδύσεων σε υποδομές συνδεδεμένες με την ανάπτυξη βιομηχανικών, βιοτεχνικών ή τουριστικών επενδύσεων που αναλαμβάνονται από κρατικές ή τοπικές αρχές. Σ' αυτή την περίπτωση η κοινοτική συμμετοχή περιορίζεται σε 30% της δαπάνης την οποία αναλαμβάνουν οι κρατικές ή τοπικές αρχές, εάν η επένδυση είναι κατώτερη από 10 εκατ. λογιστικές μονάδες ή σε 10-30% της δαπάνης, εάν η επένδυση είναι ανώτερη από 10 εκατ. λογ. μονάδες.

Για να βοηθηθούν από το Ε.Τ.Π.Α. τα ιδιωτικά ή δημόσια σχέδια επενδύσεων πρέπει να ικανοποιούν δύο βασικές κοινοτικές απαιτήσεις. Η πρώτη απαίτηση είναι η ύπαρξη συναρτήσεως της επενδύσεως με την κρατική και την κοινοτική περιφερειακή πολιτική. Η συνάρτηση αυτή εξετάζεται με βάση τη συμβολή της επενδύσεως στην ανάπτυξη μιας περιοχής ή ενός οικονομικού τομέα

που έχουν προτεραιότητα ανάπτυξεως για το κράτος και την κοινότητα. Η δεύτερη κοινοτική απαίτηση είναι ο προγραμματισμός των σχεδίων ανάπτυξεως, δηλαδή η ένταξή τους μέσα σ' ένα επίσημο κείμενο που ορίζει καθαρά τους στόχους και τα μέσα ανάπτυξεως μιας περιοχής.

6.2.5. Τα προγράμματα περιφερειακής ανάπτυξης.

Τα προγράμματα περιφερειακής ανάπτυξης είναι το πλαίσιο αναφοράς για την ορθολογική επιλογή των σχεδίων επενδύσεων με βάση εθνικά και κοινοτικά κριτήρια. Καταρτίζονται από τα κράτη - μέλη, αλλά πάνω σ' ένα κοινό σχήμα και με κοινοτικό πνεύμα. Έχουν ενδεικτικό χαρακτήρα και καθορίζουν τις προτεραιότητες, τους σκοπούς και τα μέσα της περιφερειακής ανάπτυξης. Τα προγράμματα υποβάλλονται για εξέταση στην Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων πριν ή συγχρόνως με την υποβολή των αιτήσεων ενισχύσεως των σχεδίων επενδύσεων από το Ε.Τ.Π.Α. για το πρώτο τρίμηνο ενός χρόνου.

Η Επιτροπή Περιφερειακής Πολιτικής υιοθέτησε, την 1η Δεκεμβρίου 1975, ένα πρότυπο σχήμα για την κατάρτιση των προγραμμάτων περιφερειακής ανάπτυξεως απ' όλα τα κράτη μέλη. Σύμφωνα με το σχήμα αυτό, τα προγράμματα μπορεί να καλύπτουν περιόδους τριών με πέντε ετών και πρέπει να περιλαμβάνουν τα εξής πέντε κεφάλαια:

(α) Μια οικονομική και κοινωνική ανάλυση ή διάγνωση. Η ανάλυση αυτή πρέπει να γίνεται με φόντο τις οικονομικές και

κοινωνικές τάσεις στα κράτη - μέλη στο σύνολό τους και να σκοπεύει να διαγνώσει τα αίτια των κυρίων ανισορροπιών, που επηρεάζουν την ανάπτυξη μιας περιοχής. Μ' αυτήν την ανάλυση θα πρέπει να διευκολύνεται ο προσδιορισμός των στόχων και των πόρων που χρειάζονται για την ανάπτυξη μιας περιοχής.

(β) Τους αναπτυξιακούς στόχους.

Οι στόχοι αυτοί πρέπει να είναι ακριβείς και, όσο το δυνατό, ποσοτικοί, τουλάχιστον ως προς τα κύρια στοιχεία τους, όπως είναι: το επίπεδο της απασχολήσεως, τα προβλεπόμενα μέτρα για την παραγωγή και το εισόδημα και οι προβλέψεις υποδομών. Οι στόχοι δεν πρέπει να είναι απλώς μια καταγραφή των απαιτήσεων μιας περιοχής, αλλά πρέπει να μπαίνουν μέσα στο πλαίσιο των γενικών και κλαδικών μακρο - οικονομικών στόχων που έχουν προσδιοριστεί σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο.

(γ) Τα αναπτυξιακά μέτρα

Με βάση τους αναπτυξιακούς στόχους, τα προγράμματα πρέπει να καθορίζουν τα προβλεπόμενα αναπτυξιακά μέτρα, όπως είναι οι περιφερειακές βοήθειες, τα αντι-κίνητρα για αναπτυγμένες περιοχές η ενδεχόμενη αποκέντρωση των δημοσίων υπηρεσιών και τα περιφερειακά έργα υποδομής. Τα μέτρα αυτά πρέπει να παίρνουν υπ' όψη τους περιφερειακούς αντικτύπους άλλων πολιτικών.

(δ) Τους οικονομικούς πόρους.

Τα περιφερειακά προγράμματα πρέπει να εκτιμούν τους οικονομικούς πόρους που χρειάζονται για την πραγματοποίηση των αναπτυξιακών στόχων και να δίνουν, για κάθε χρόνο και όσο πιο λεπτομερειακά γίνεται, τις πηγές χρηματοδότησεως (κοινοτικές, εθνικές,

περιφερειακές και τοπικές) κατά κατηγορίες δαπανών. Ειδικά πρέπει να αναφέρονται οι αναμενόμενοι πόροι από το περιφερειακό ταμείο της κοινότητας.

(ε) Την ευθύνη πραγματοποίησής.

Τέλος τα προγράμματα πρέπει να αναφέρουν ποιός είναι ο υπεύθυνος για την πραγματοποίησή τους (κρατική ή άλλη αρχή) και να παρουσιάζουν το χρονοδιάγραμμα της πραγματοποίησής τους.

Στην αρχή κάθε χρόνου, τα κράτη - μέλη υποβάλλουν στην Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων μια πληροφοριακή έκθεση επί των οικονομικών και κοινωνικών εξελίξεων των περιοχών που αναφέρονται στα προγράμματα περιφερειακής ανάπτυξης τον καταμερισμό των οικονομικών πόρων στις διάφορες περιοχές τα μέτρα που σχεδιάζονται, το ύψος των προβλεπομένων βοηθειών και τα αποτελέσματα του προηγούμενου χρόνου.

6.2.6. Η αναμόρφωση του Ε.Τ.Π.Α.

Παρ' όλες τις ενέργειες που κάνει το Ε.Τ.Π.Α. για την περιφερειακή ανάπτυξη το ταμείο πρέπει να προσαρμοστεί καλύτερα στις υποχρεώσεις του. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει κατ' επανάληψη επισημάνει την ανάγκη να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στα έργα που κρίνονται ως απόλυτης προτεραιότητας, τα οποία θα πρέπει να αποδώσουν περισσότερα αποτελέσματα και να βελτιωθεί η ποιότητά τους. Προτείνεται μια ορθολογικότερη χρήση των κονδυλίων ώστε να αποφευχθεί ο κατακερματισμός των πόρων του Ταμείου.

Στις νέες προτάσεις της, η Επιτροπή επαναφέρει στο τραπέζι

των διαπραγματεύσεων τη σταδιακή αντικατάσταση του ισχύοντος συστήματος στήριξης των ατομικών σχεδίων. Προτείνεται ένα νέο σύστημα κοινής χρηματοδότησης προγραμμάτων έργων υποδομής και καθεστώτων περιφερειακών ενισχύσεων, με βάση τις συμβάσεις εκτέλεσης προγραμμάτων που έχουν συμφωνηθεί μεταξύ του ενδιαφερόμενου κράτους - μέλους και της Επιτροπής.

Η Επιτροπή είναι της γνώμης ότι το Ταμείο πρέπει να αναλάβει δύο, σημαντικής ίσως προτεραιότητας αποστολές, που έχουν άμεση σχέση με τους βασικούς στόχους της διαρθρωτικής πολιτικής της Κοινότητας: την ανάπτυξη και τη διαρθρωτική αναπροσαρμογή ορισμένων περιφερειών των οποίων η ανάπτυξη έχει καθυστερήσει και τη μετατροπή της βιομηχανίας περιφερειών όπου αντιμετωπίζει σοβαρή κρίση.

Μια άλλη παρατήρηση: οι παρεμβάσεις του Ταμείου προς τις κατευθύνσεις αυτές θα έχουν τη μορφή συμβάσεων για την εκτέλεση προγραμμάτων, που θα χρησιμοποιούνται από κοινού με τα ενδιαφερόμενα κράτη - μέλη. Αυτά τα προγράμματα θα συντονιστούν με άλλα χρηματοδοτικά μέσα διαρθρωτικής σκοπιμότητας, ιδίως με τα κοινοτικά δάνεια, τα οποία θα πρέπει να χρησιμοποιούνται συχνότερα για τις παραγωγικές επενδύσεις.

Η Επιτροπή επισημαίνει ότι δεν πρόκειται να δεχθεί την ανακατανομή των πόρων του Ταμείου να μετατραπεί σε αποκλειστικό αντικείμενο των διαπραγματεύσεων, ενώ θεωρεί ότι η συγκέντρωση των περισσότερων πόρων στις περισσότερο μειονεκτικές περιοχές είναι, ασφαλώς, ένας σημαντικός στόχος αλλά δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να γίνει ο μοναδικός στόχος του ταμείου.

Τέλος, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπογραμμίζει ότι το σύνολο των παρεμβάσεων του Ε.Τ.Π.Α. θα πρέπει να πάρει μορφή προγραμμάτων, τα οποία θα ανταποκρίνονται σε κοινοτικούς στόχους, δίνει έμφαση στην ανάγκη πραγματοποίησης ενεργειών που αφορούν την τεχνική βοήθεια και την ενημέρωση των εθνικών διοικήσεων, και καταλήγει με την άποψη ότι θα πρέπει, σταδιακά, να καταργηθεί η διάκριση μεταξύ των τμημάτων "εκτός" και "εντός" ποσοτώσεων του ταμείου.

6.2.7. Χρήσιμες πληροφορίες.

Έχει σημασία να γνωρίζει ο καθένας τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του για να μπορέσουμε να αξιοποιήσουμε τις δυνατότητες που παρέχει η ένταξη. Σ' αυτό το σημείο παραθέτουμε μερικές ερωτήσεις που κατά καιρούς απασχολούν το κοινό.

1η. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις μπορούν να χρηματοδοτηθούν από το περιφερειακό ταμείο;

Και βεβαίως μπορούν. Ακριβώς, μάλιστα, για να μπορέσουν να χρηματοδοτηθούν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, παρέχεται η δυνατότητα ενισχύσεως και μικρών επενδύσεων στη βιοτεχνία και τον Τουρισμό αρκεί οι αιτήσεις των ενδιαφερομένων να υποβάλλονται ομαδικά, να εντάσσονται στο Εθνικό Πρόγραμμα Περιφερειακής Αναπτύξεως και οι επενδύσεις να θεωρούνται σαν ενιαίο έργο, καλύπτοντας έτσι το απαιτούμενο ελάχιστο επενδυτικό όριο.

2η. Μπορεί ένας επιχειρηματίας να υποβάλλει κατεύθειας αίτηση στο Ταμείο Περιφερειακής Αναπτύξεως στις Βρυξέλλες για να χρηματοδοτηθεί;

Όχι. Μόνο οι αρμόδιες αρχές των κρατών - μελών της κοινότητας είναι εξουσιοδοτημένες να υποβάλλουν αιτήσεις στην Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, η οποία και αποφασίζει για τη χορήγηση ενισχύσεως από το Ταμείο. Οι επιχειρηματίες πρέπει να υποβάλλουν τις σχετικές αιτήσεις τους στις αρμόδιες δημόσιες υπηρεσίες. (Υπουργείο Συντονισμού).

3η. Τι στοιχεία θα περιέχει η αίτηση;

Οικονομικά στοιχεία, στοιχεία πορείας δηλ. ενάρξεως και περατώσεως του έργου, που θα δικαιολογεί την περιφερειακή σκοπιμότητα.

6.3. Η Επιτροπή περιφερειακής πολιτικής

6.3.1. Γενικά

Η Επιτροπή Περιφερειακής Πολιτικής ιδρύθηκε με απόφαση του Συμβουλίου της 18ης Μαρτίου 1975, σύγχρονη με τον κανονισμό που ίδρυσε το Ταμείο. Αποτελείται από δύο αντιπροσώπους κάθε κράτους - μέλους και της Επιτροπής και ένα παρατηρητή της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων.

Η Ε.Π.Π. παίζει ρόλο συμβούλου των κρατών - μελών και της κοινότητας για όλα τα θέματα περιφερειακής πολιτικής. Μεταξύ των αρμοδιοτήτων της περιλαμβάνονται:

- η περιφερειακή ανάλυση από απόψεως εξειδίξεως των περιοχών και των μέσων περιφερειακής πολιτικής

- ο περιφερειακός προγραμματισμός από της απόψεως μεθόδου καταστρώσεως των περιφερειακών προγραμμάτων και της συγκρίσεως των προγραμμάτων μεταξύ τους.
- ο συντονισμός της χρηματοδοτικής συμβολής των κρατών και της Κοινότητας.
- ο συντονισμός των περιφερειακών πολιτικών περιλαμβανομένων των πολιτικών αποθαρρύνσεως των επενδύσεων σε κορεσμένες περιοχές.
- η πληροφόρηση των επενδυτών ως προς τις παρεχόμενες βοήθειες και τις προοπτικές αναπτύξεως των περιοχών.

6.4. Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (Ε.Τ.Ε.)

6.4.1. Γενικά.

Η εξασφάλιση δανείων με ευνοϊκές συνθήκες είναι ένας από τους βασικούς όρους για να εφαρμοστεί οποιαδήποτε πολιτική που, μέσω επενδύσεων, επεμβαίνει στις οικονομικές εξελίξεις. Προκειμένου να ενισχυθούν οι επενδύσεις που αποβλέπουν σε μια πιο ισόρροπη ανάπτυξη της Κοινότητας, η Συνθήκη της Ρώμης περιλαμβάνει, ως αναπόσπαστο τμήμα της, την ίδρυση (1975) της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (Ε.Τ.Ε.) Η Ε.Τ.Ε. λειτουργεί, σύμφωνα με το άρθρο 130 της συνθήκης, χωρίς την επιδίωξη κέρδους. Είναι αυτόνομο Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου και το κεφάλαιό του, στο οποίο συμβάλλουν τα 12 κράτη - μέλη της Ε.Ο.Κ.

Η Ε.Τ.Ε. αναζητεί πόρους στις κεφαλαιαγορές των χωρών - μελών της ΕΟΚ, άλλων χωρών, όπως και στις διεθνείς κεφαλαιαγορές.

Τους πόρους αυτούς χρησιμοποιεί για να χρηματοδοτεί, με μακροπρόθεσμα δάνεια, προγράμματα:

- (α) Μακροπρόθεσμων επενδύσεων, που υποβοηθούν την επίτευξη ισορροπημένης περιφερειακής ανάπτυξης στον κοινοτικό χώρο
- (β) Προγραμμάτων, που παρουσιάζουν κοινό οικονομικό ενδιαφέρον για περισσότερα κράτη - μέλη της ΕΟΚ π.χ. προγράμματα υποδομής, μεταφορών, προγράμματα για το ενεργειακό κλπ.
- (γ) και επενδυτικά σχέδια μεγάλου ύψους, που ξεπερνούν τα χρηματοδοτικά όρια των κοινών τραπεζών, μέσα στα πλαίσια της ισορροπής ανάπτυξης της Κοινότητας.

Βλέπουμε δηλαδή ότι οι παρεμβάσεις γίνονται μόνο υπό μορφή δανείων. Το ενδιαφέρον των δανείων αυτών σε σύγκριση με τα δάνεια κοινών τραπεζών, είναι ο κάπως χαμηλότερος τόκος και το ότι μπορεί ν' αφορούν επενδύσεις πολύ μεγάλου ύψους και οικονομικές δραστηριότητες τις οποίες δύσκολα χρηματοδοτούν οι κοινές τράπεζες.

Η Ε.Τ.Ε. χορηγεί πιστώσεις σε συγκεκριμένα προγράμματα αλλά δεν χρηματοδοτεί το σύνολο της δαπάνης. Συνήθως η συμβολή δεν ξεπερνάει το 50% του κόστους των παγίων επενδύσεων. Υπάρχουν περιπτώσεις που αντί να δανειοδοτεί "ατομικά" προγράμματα και σχέδια ανάπτυξης, η Ε.Τ.Ε. χορηγεί "συνολικά δάνεια" σε πιστωτικά ιδρύματα που στη συνέχεια χρηματοδοτούν μικρές και μεσαίες επενδύσεις (Δάνειο προς ΕΤΕΒΑ το '82 συνολικά 23,3 εκατομ. ΕΝΜ).

Ποσό περίπου 27,5 δισ. ECU's, από τα 46,1 δισ. ECU's που δάνεισε η Τράπεζα στο πλαίσιο της Κοινότητας από το 1958 έως το 1987, διατέθηκε για την ανάπτυξη των περιοχών με χαμηλό δείκτη ευημερίας. Κατά το 1987 χορηγήθηκαν περίπου 4 δισ. ECU's για το σκοπό αυτό, δηλαδή περίπου το 54% του συνολικού ποσού των δανείων, που ανήλθε σε 6,7 δισ.

Τα κεφάλαια της ΕΤΕ προέρχονται από εισφορές των κρατών - μελών και από δανεισμό στις ελεύθερες χρηματαγορές των χωρών - μελών ή εκτός ΕΟΚ. Ειδικότερα, τα κράτη - μέλη συμμετέχουν στη δημιουργία αυτού του κεφαλαίου, με κριτήριο τη συμμετοχή του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος τους (ΑΕΠ) στο συνολικό ΑΕΠ της κοινότητας. Για την Ελλάδα, η συμμετοχή με βάση το κριτήριο αυτό, είναι το 1,56% του μετοχικού κεφαλαίου της Ε.Τ.Ε. Η Ελλάδα είναι υποχρεωμένη να καταβάλει μόνο το 12,85% του μεριδίου της, επειδή τόσο είναι το ποσοστό του καταβεβλημένου κεφαλαίου της Ε.Τ.Ε. Αυτό ανέρχεται σε 14,5 εκατ. περίπου Ε.Λ.Μ. ή 870 εκατ. δρχ.

6.4.2. Με ποιούς όρους χρηματοδοτεί;

Η συμμετοχή της Ε.Τ.Ε. φτάνει συνήθως μέχρι 25-30% περίπου και σπανιότατα μέχρι 50% του συνολικού κόστους του προτεινόμενου επενδυτικού προγράμματος. Η Ε.Τ.Ε. προτιμά, γενικά, να χρηματοδοτεί μεγάλας κλίμακας επενδυτικά προγράμματα, ώστε το δάνειο που θα χορηγήσει να μην είναι μικρότερο από 1 εκατομμύριο λογιστικές μονάδες, δηλαδή 61 εκατ. δρχ. για κάθε πρόγραμμα. Χρηματοδοτεί, όμως, και προγράμματα μικρότερου μεγέθους.

Παράλληλα, η Ε.Τ.Ε. υιοθέτησε από το 1969 ένα νέο σύστημα παροχής δανείων, που είναι γνωστό με την ονομασία "σφαιρικά δάνεια", τα οποία αποσκοπούν στην ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Σύμφωνα με το σύστημα αυτό, δίνονται δάνεια από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα σε κάποιο ενδιάμεσο χρηματοπιστωτικό οργανισμό (όπως προείπαμε, ΕΤΕΒΑ, ΕΤΒΑ κλπ.). Στη συνέχεια ο οργανισμός αυτός αναδιανέμει τα δάνεια αυτά - κατόπιν εγκρίσεως της Ε.Τ.Ε - σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις που έχουν υποβάλει σχετική αίτηση.

6.5. Τα ταμεία της Ε.Κ.Α.Χ.

6.5.1. Γενικά

Τα ταμεία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ανθρακός και Χάλυβας παρέχουν και αυτά βοήθειες και δάνεια, τα οποία, δεδομένης της γεωγραφικής συγκεντρώσεως των οικονομικών κλάδων τους οποίους αφορούν, μπορούν να περιληφθούν στα μέσα περιφερειακής πολιτικής που διαθέτουν οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες. Οι βοήθειες αυτές αποβλέπουν κυρίως στο να διευκολύνουν την ανεύρεση νέας εργασίας σε εργάτες οι οποίοι αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τα ανθρακορυχεία ή τα χαλυβουργεία που περνάνε κρίση.

Ιδιαίτερα ενδιαφέρον από περιφερειακής απόψεως είναι ότι η Ε.Κ.Α.Χ., εκτός της παροχής επιδομάτων απ' ευθείας σ' εργάτες που αλλιάζουν επάγγελμα ή περιοχή, επιδιώκει να δημιουργήσει γι' αυτούς νέες απασχολήσεις. Προς τον σκοπό αυτό δίνει βοήθειες ή χαμηλότοκα δάνεια σ' επιχειρήσεις διαφόρων κλάδων, οι οποίες

αναλαμβάνουν να κάνουν είτε νέες επενδύσεις είτε επενδύσεις για εκσυγχρονισμό ή μετατροπή και να προσλάβουν τους πλεονάζοντες εργάτες των ανθρακορυχείων και των χαλυβουργείων.

Το συνολικό ποσό των βοηθειών της Ε.Κ.Α.Χ. διαφέρει από χρόνο σε χρόνο. Από το 1954 οι χορηγήσεις δανείων έχουν φτάσει περίπου τα 15 δισ. ECU, από τα οποία ποσό 1,7 δισ. ECU περίπου δόθηκε κατά το 1987 (οι τιμές είναι έως και το 1987).

6.6. Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων. (F.E.O.G.A.)

6.6.1. Γενικά.

Ο τομέας προσανατολισμού του Ευρωπαϊκού Αγροτικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεως έχει σαφείς επιδράσεις επί των αγροτικών περιοχών της Κοινότητας που έχουν προτεραιότητα από απόψεως περιφερειακής πολιτικής.

Οι αναπτυξιακές επεμβάσεις του Ε.Α.Τ.Π.Ε. ασκούνται κυρίως στα πλαίσια της κατευθυντήριας οδηγίας περί εκσυγχρονισμού των εκμεταλλεύσεων, που σκοπεύει ν' αναδιαρθρώσει τη γεωργία για να την καταστήσει αποδοτική και στα πλαίσια της κατευθυντήριας οδηγίας περί γεωργίας σ' ορεινές και άλλες μειονεκτικές περιοχές που σκοπεύει επί πλέον ν' αναπτύξει παράλληλες βιοτεχνικές και τουριστικές δραστηριότητες σ' αυτές τις περιοχές και τουριστικές δραστηριότητες σ' αυτές τις περιοχές για να ενισχύσει τα εισοδήματα των κατοίκων τους. Σκοπός των επεμβάσεων αυτών του

Ε.Α.Τ.Π.Ε. είναι η δημιουργία ικανοποιητικών απασχολήσεων στις ιδιαίτερα πτωχές αγροτικές περιοχές της Ε.Ο.Κ. ώστε να ανέβει το βιωτικό επίπεδο του πληθυσμού τους και ν' αναχαιτιστεί η αποδημία του προς τις ήδη υπερκορεσμένες πόλεις. Ο σκοπός αυτός ταυτίζεται απόλυτα με τους στόχους της περιφερειακής πολιτικής.

Από το τμήμα αυτό χορηγήθηκαν ενισχύσεις συνολικού ύψους περίπου 11 δισ. ECU, από τα οποία το 1,1 δισ. δόθηκε κατά το 1987. Ένα πρόβλημα που απασχόλησε το Ταμείο είναι η διασκόρπιση των διαθέσιμων πόρων, κι εδώ μπορεί να αναφερθεί ως παράδειγμα η εφαρμογή των οδηγιών για την ορεινή γεωργία, που απορροφά το 47% των διαθέσιμων πιστώσεων. Συχνά παρατηρείται το φαινόμενο να ενισχύονται περιοχές, όπου οι ανάγκες είναι λιγότερο σημαντικές. Η επιτροπή πρότεινε να συγκεντρωθεί περισσότερο η δραστηριότητα του Ταμείου σε ορισμένες, πρωταρχικής σημασίας ενέργειες και συγκεκριμένα:

- 1ο. να προωθηθούν επενδύσεις για τον εκσυγχρονισμό και τη μετατροπή των γεωργικών εκμεταλλεύσεων.
- 2ο. να δοθεί έμφαση στη μεταποίηση και την εμπορία των γεωργικών προϊόντων
- 3ο. να διατηρηθεί και να χρησιμοποιηθεί καλύτερα ο μη παραγωγικός αγροτικός χώρος, όπως λ.χ. με την ανάπτυξη της δασοκομίας και
- 4ο. να βελτιωθεί το γεωργικό εισόδημα στις περισσότερο μειονεκτικές περιοχές.

6.7. Το Κοινωνικό Ταμείο.

6.7.1. Γενικά.

Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο υπάρχει από το 1960. Το 1971 αναδιοργανώθηκε ριζικά, ενώ η προσαρμογή του κανονιστικού του πλαισίου σε νέα δεδομένα συνεχίστηκε με αποφάσεις του 1977 και του 1983. Έχει δικό του προϋπολογισμό, που τον διαχειρίζεται η Επιτροπή με τη συμβουλευτική γνώμη ενός οργάνου, στο οποίο μετέχουν οι κυβερνήσεις, τα εργατικά συνδικάτα και οι εργοδότες των χωρών - μελών .

Σαν στόχους το Ε.Κ.Τ. έχει:

- 1ο. Την ενίσχυση της επαγγελματικής εκπαίδευσης
- 2ο. Τη διευκόλυνση της επαγγελματικής και γεωγραφικής κινητικότητας στην Ε.Ο.Κ. και
- 3ο. Τον περιορισμό ή την εξάλειψη της ανεργίας και της χρόνιας απασχολήσεως.

Επίσης, το Κοινωνικό Ταμείο παρεμβαίνει σε δύο περιπτώσεις:

- 1η. Όταν οι κοινοτικές πολιτικές επηρεάζουν ή υπάρχει κίνδυνος να επηρεάσουν την απασχόληση σε ορισμένες περιοχές, κλάδους απασχολήσεως ή ορισμένες ομάδες επιχειρήσεων στην Κοινότητα.
- 2η. Όταν υπάρχει ανάγκη να εξασφαλισθεί η ισορροπία ανάμεσα στην προσφορά και τη ζήτηση εργατικού δυναμικού στην Κοινότητα.

Με βάση αυτές τις αρχές έχουν ενισχυθεί από το Ε.Κ.Τ. προγράμματα:

1. Για την επαγγελματική εκπαίδευση των φυσικώς μειονεκτούντων προσώπων.
2. για τη βελτίωση των όρων εργασίας και διαβιώσεως των μεταναστών εργαζομένων
3. για τη διευκόλυνση της απασχολήσεως και επαγγελματικής μετακινήσεως των νέων, κάτω των 25 ετών ανέργων.
4. για την προώθηση της απασχολήσεως των γυναικών άνω των 25 ετών.
5. για την υποβοήθηση του επαγγελματικού επαναπροσανατολισμού των αγροτών, που επιθυμούν να εγκαταλείψουν τη γεωργία και να ασχοληθούν σε μη αγροτικές δραστηριότητες.
6. για τη λύση των προβλημάτων που δημιουργεί η νέα τεχνολογία σε παλιά επαγγέλματα.
7. για την ενίσχυση των καινοτομιών που αποβλέπουν σε αναδιοργάνωση και μείωση του χρόνου εργασίας κλπ.

Βλέπουμε δηλαδή ότι οι βοήθειες του Ε.Κ.Τ. κανονικά δεν αφορούν ειδικά σχέδια επενδύσεων όπως συμβαίνει με τις βοήθειες του Περιφερειακού Ταμείου, υπάρχει ένας συντονισμός μεταξύ των δύο Ταμείων που αποσκοπεί απλώς στο να δίνουν και τα δύο την ίδια προτεραιότητα σ' ορισμένες περιοχές ή ζώνες ανάπτυξεως ώστε να συγκεντρώνουν γεωγραφικά τις οικονομικές επεμβάσεις τους για τη μεγιστοποίηση των επιδράσεών τους.

6.7.2. Νέα κατεύθυνση μετά το 1983.

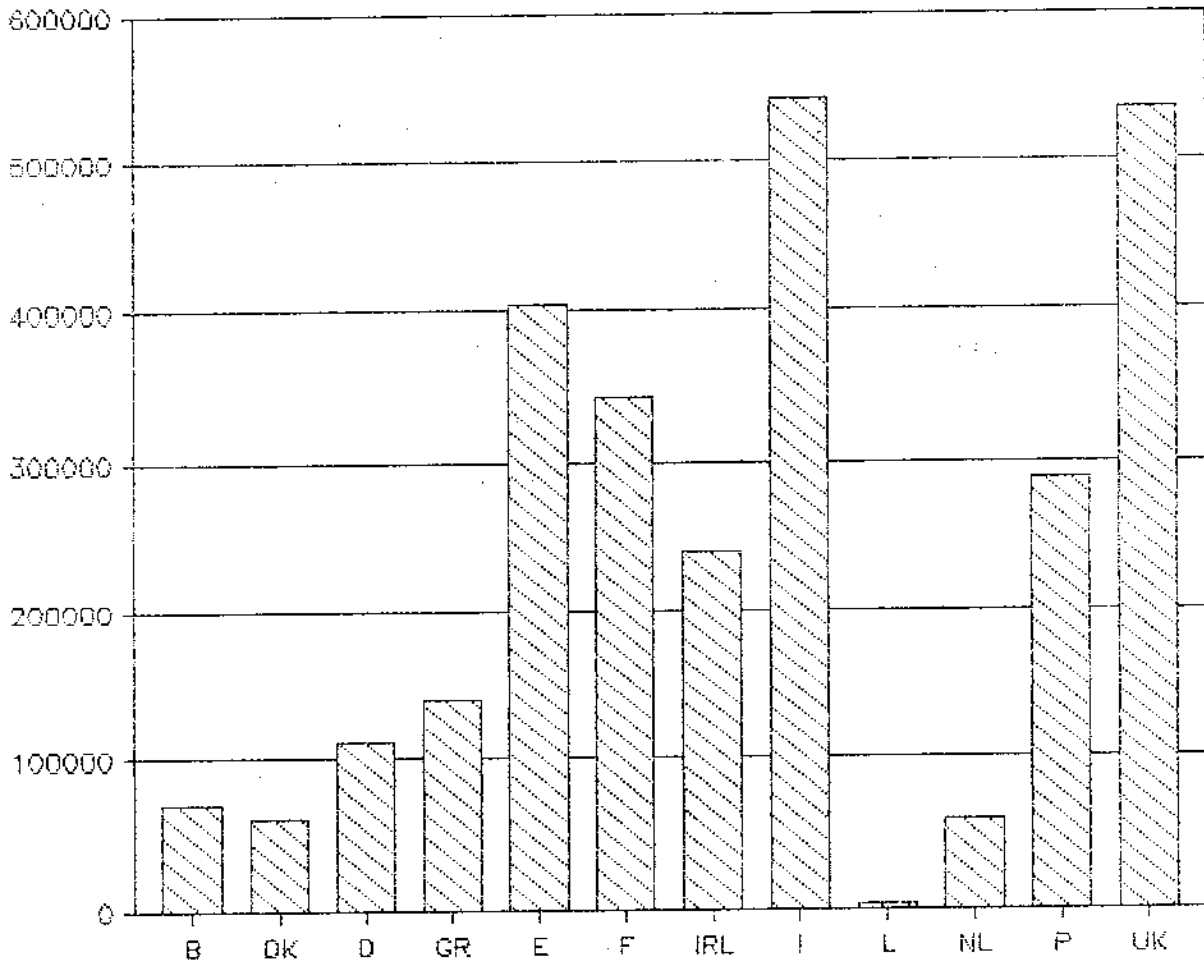
Το Συμβούλιο χάραξε νέα κοινή κατεύθυνση για το Ε.Κ.Τ. Σύμφωνα μ' αυτή, το 40% των διαθέσιμων πιστώσεων που αφορούν τις γενικές ενέργειες θα προορίζονται για δραστηριότητες που αφορούν την απασχόληση στη Γροιλανδία, την Ελλάδα, τα γαλλικά υπερπόντια διαμερίσματα, την Ιρλανδία, τη Νότια Ιταλία και τη Β. Ιρλανδία. Οι πιστώσεις που απομένουν θα συγκεντρώνονται στις άλλες ζώνες με υψηλή και μακροχρόνια ανεργία ή σε ενέργειες βιομηχανικής αναδιάρθρωσης.

Το Συμβούλιο αποφάσισε επίσης το 75% τουλάχιστον των διαθέσιμων πιστώσεων να χορηγούνται για την απασχόληση των νέων, ηλικίας κάτω των 25 χρόνων.

Ο παρακάτω πίνακας αναφέρει τις Κοινοτικές επιδοτήσεις του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου στις 12 χώρες - μέλη της Ε.Ο.Κ. Οι τιμές είναι σε 1000 ECU. (πηγή περιοδικό ΕΛΛΑΔΑ και ΕΟΚ).

ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΙΣ - ΕΚΤ (ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ)
(1.000 ΕCΥ)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2

Πίνακας

ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΙΣ ΕΚΤ (1.000 ΕCΥ)	Περιφέρεια	1984	1985	1986	1987	Μέσος τιμές
	(B) Βέλγιο	89444	105084	30149	55517	70049
	(DK) Δανία	95136	63688	47836	35548	60552
	(D) Γερμανία	82390	104100	94910	161616	110754
	(GR) Ελλάδα	92937	141574	143085	182574	140043
	(E) Ισπανία			355873	453326	404599
	(F) Γαλλία	214448	389167	378644	387013	342318
	(IRL) Ιρλανδία	218684	287786	240186	208928	238836
	(I) Ιταλία	416787	547651	554968	648957	542091
	(L) Λουξεμβούργο	513	899	2374	1796	1396
	(NL) Ολλανδία	51821	46546	68396	68954	58929
	(P) Πορτογαλία			223718	353253	288485
	(UK) Ηβρετανία	595898	537682	413787	592548	534979
	Πολυπεριφερειακές			0	0	0
	Σύνολο	1858057	2224178	2553931	3150028	

6.7.3. Το Κοινωνικό Ταμείο και η Ελλάδα.

Από την 1/1/81 και μέχρι το τέλος του 1987 το Ε.Κ.Τ. ενέκρινε την ενίσχυση κοινωνικών προγραμμάτων στην Ελλάδα συνολικού ποσού 785,67 εκατομμυρίων Ε.Ν.Μ. Παρότι τα ποσά αυτά διπλασιάζονται κάθε χρόνο, είναι ακόμη χαμηλά σε σχέση με τα όσα έχουν εγκριθεί για άλλες χώρες - μέλη, όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα 19. Η διαφορά αυτή οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στις δυσκολίες προσαρμογής της Ελλάδας στη δομή και τη λειτουργία της Κοινότητας. Δείχνει όμως και πόσο μπορεί να αυξηθεί η συμμετοχή της Ελλάδας στις συνδρομές του Ε.Κ.Τ. καθώς αυτές οι δυσκολίες ξεπερνιούνται.

ΠΙΝΑΚΑΣ 19
ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΤΟΥ Ε.Κ.Τ. ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ-ΜΕΛΗ (%)

ΧΩΡΕΣ - ΜΕΛΗ	1981	1982	1983
ΒΕΛΓΙΟ	2.3	1.5	1.64
ΔΑΝΙΑ	2.4	1.8	2.23
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	7.4	6.0	5.63
ΓΑΛΛΙΑ	14.1	17.4	14.75
ΕΛΛΑΔΑ	3.0	4.0	6.54
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	10.6	9.5	9.74
ΙΤΑΛΙΑ	34.1	29.7	28.89
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	0.1	0.0	0.05
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	1.3	1.1	1.24
ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΟ	24.9	29.0	29.29

Οι ενισχύσεις του Ε.Κ.Τ. στην Ελλάδα παρουσιάζονται κατά κλάδο στον παρακάτω πίνακα 20 (έτος 1982).

ΠΙΝΑΚΑΣ 20

Τ Ο Μ Ε Ι Σ	ΣΥΝΟΛΟ ΚΡΑΤΩΝ	ΕΛΛΑΔΑ	ΣΥΝΟΛΟ ΚΡΑΤΩΝ	ΕΛΛΑΔΑ
	ΕΚΑΤ. ΕΝΜ	ΕΚΑΤ. ΕΝΜ	%	%
ΓΕΩΡΓΙΑ	9,76	0,52	0,6	0,9
ΚΛΩΣΤΟΥΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑ	26,41	0,35	1,7	0,6
ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΝΕΩΝ	457,28	24,62	29,8	40,5
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΝΕΩΝ	152,24	6,39	9,9	10,5
ΔΙΑΚΙΝΟΥΜΕΝΟΙ	49,51	1,08	3,2	1,8
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	27,35	0,47	1,8	0,8
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	607,99	20,05	39,7	33,1
ΟΜΑΔΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	17,56	0,35	1,1	0,6
ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΡΟΔΟΣ	58,88	1,72	3,8	2,8
ΜΕΙΩΝΕΚΤΟΥΝΤΕΣ	122,45	5,11	8,0	8,4
ΠΕΙΡΑΜΑΤ. ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ	2,55	-	0,2	-
Σ Υ Ν Θ Λ Ο	1.531,98	60,66	100	100

6.8. Το Νέο Κοινοτικό Μέσο.

6.8.1. Γενικά.

Το Νέο Κοινοτικό Μέσο ιδρύθηκε το 1979. Έχει σκοπό να χορηγεί δάνεια για τη δημιουργία, εκσυγχρονισμό ή βελτίωση έργων υποδομής, για την αναζήτηση (έρευνα) νέων πηγών ενέργειας, και για την ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Το μεγαλύτερο μέρος των κονδυλίων του Ν.Κ.Μ. κατευθύνονται σε υποβαθμισμένες περιοχές της Κοινότητας. Με τον τρόπο αυτό το ποσό των χορηγήσεων ανήλθε περίπου σε 6 δισ. ECU (από τα οποία τα 500 εκατομ. δόθηκαν το 1987). Πάντως από τα 5 δισ. ECU που χορηγήθηκαν στο διάστημα από το 1982 ως το 1987, ποσοστό 30% προορίστηκε για τις φτωχότερες περιοχές.

ΠΙΝΑΚΑΣ 21
ΚΑΘΑΡΕΣ ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΠΟ ΕΟΚ
(σύνολο ταμείων)

ΕΤΟΣ	Δρχ	ECU's	\$
1981	10.054*	140*	148*
1982	39.878	604	550
1983	73.374	973	834
1984	83.618	1.008	714
1985	122.587	1.314	869
1986	182.141	1.400	1.392
1987	244.208	1.750	1.665
1988	260.321	2.100	1.934
Σύνολο '81-'88	1.016.181	9.289	8.106

* σε εκατομμύρια

ΠΗΓΗ: ΕΛΛΑΣ - ΕΟΚ

1ο. Πρόβλεψη 1989 (360 δισ.)

2ο. Εισπράξεις Ιανουαρ. Σεπτεμβ. (213 δισ.).

Τ. Ε. Ι. ΠΑΡΑΣΕ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

6.9. Αποτελέσματα της περιφερειακής πολιτικής των οργάνων της Κοινότητας.

Υπάρχουν πολλές δυσκολίες για τη συγκέντρωση και την εμφάνιση των αποτελεσμάτων, που είχε ως σήμερα η περιφερειακή πολιτική της Κοινότητας· ανάμεσα σε άλλες, μπορούμε να αναφέρουμε το ότι, τα σχετικά στοιχεία που αφορούν τις διάφορες ευρωπαϊκές οικονομίες δεν είναι απόλυτα συγκρίσιμα μεταξύ τους, οι επιπτώσεις διαφόρων μέτρων μπορεί να είναι από ορισμένες πλευρές θετικές και από άλλες αρνητικές, η οριστική ωφέλεια της χρησιμοποίησης της βοήθειας σε όλα τα κράτη - μέλη που τη δέχονται δεν είναι καθόλου βέβαιη ότι εξισώνεται, είναι δύσκολο να υπολογιστεί σε κάθε περίπτωση αν αυτό που κάθε κράτος - μέλος δέχεται από την Κοινότητα είναι ίσο, ανώτερο ή κατώτερο από τη συμβολή του σ' αυτήν, σε σύγκριση πάντοτε με τα υπόλοιπα κράτη - μέλη κ.α.

Σε πείσμα αυτών και άλλων δυσκολιών θα επιχειρήσουμε να ερευνήσουμε, από διάφορες οπτικές γωνίες, έτσι που να αποφεύγεται στο μέτρο του δυνατού ο κίνδυνος μονομερών συμπερασμάτων, τη μορφή και την έκταση των αποτελεσμάτων, που είχε η κοινοτική πολιτική επάνω στην προσπάθεια περιορισμού των περιφερειακών ανισοτήτων της Κοινότητας.

I. Αποτελέσματα κατά όργανο της Κοινότητας

α) Αγροτικό Ταμείο (FEOGA) - ΚΑΠ

Τα στοιχεία του πίνακα 22 αναφέρονται στα κονδύλια κάθε κράτους - μέλους της Κοινότητας, από το FEOGA, το 1980.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, στα οποία καταλήγει η ομάδα μελέτης "RICAP", οι δαπάνες εγγύησης του Αγροτικού Ταμείου, επειδή είναι συνάρτηση του όγκου παραγωγής, κατά παραγωγό, ευνοούν αναγκαστικά τις χώρες - μέλη, οι οποίες πραγματοποιούν υψηλή παραγωγικότητα, στη γεωργία τους.

Όπως φαίνεται και από τα στοιχεία του πίνακα 22, τα μερίδια που εξασφάλισαν το Βέλγιο, η Δανία, η Γερμανία, η Γαλλία, η Ιρλανδία και η Ολλανδία, μέσα στο συνολικό κονδύλι του Αγροτικού Ταμείου εγγυήσεων είναι, το 1980, ανώτερα από τα αντίστοιχα των χωρών αυτών, μέσα στο συνολικό πηθήυσμό της Ε.Ο.Κ. των 9. Το αντίθετο συμβαίνει για τη Δανία, την Ιταλία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Πιο συγκεκριμένα, με βάση πάντοτε τα συμπεράσματα της μελέτης της ομάδας "RICAP" το Αγροτικό Ταμείο εγγυήσεων ευνοεί ειδικά την εξαιρετικά παραγωγική γεωργία της Κεντρικής Ευρώπης, δηλαδή, την Βόρειο - Δυτική Γερμανία, το Βέλγιο, το Βορρά της Γαλλίας, την Ολλανδία και τη Δανία.

Η ΚΑΠ είναι, προς το παρόν και σε πείσμα των προσπαθειών για την καθιέρωση και άλλων, η μοναδική κοινή πολιτική που εφαρμόζεται στα πλαίσια της Κοινότητας. Το μερίδιο των αγροτικών δαπανών, μέσα στις συνολικές δαπάνες της Κοινότητας αντιπροσώπευε

Πίνακας 22: Προορισμός δαπανών ΓΕΟΓΑ (εκτιμήσεις για το 1980).

Χώρες	Πληθυσμός (% 1978)	ΓΕΟΓΑ Προσανατολισμός	ΓΕΟΓΑ Εγγύηση	% απασχόλησης στη γεωργία, σε εθνικό επίπεδο των 9 της Ε.Ο.Κ. (1974)	% Α.Ε.Π. γεωργίας μέσα στο Α.Ε.Π. κάθε χώρας των 9 της Ε.Ο.Κ. (1973).
Βέλγιο	3,8	2,5	6,3	3,7	3,8
Δανία	2,0	2,9	6,4	9,6	7,5
Γερμανία	23,6	24,3	24,4	7,3	3,0
Γαλλία	20,5	25,0	21,8	12,2	6,5
Ιρλανδία	1,3	8,1	4,5	24,3	—
Ιταλία	21,8	15,1	16,9	16,6	8,7
Λουξεμβούργο	0,1	0,4	0,2	6,6	4,0
Ολλανδία	5,4	4,2	13,5	6,6	5,4
Ην. Βασίλειο	<u>21,5</u>	<u>17,5</u>	<u>6,1</u>	2,8	2,4
	100,0	100,0	100,0		
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

Πηγές: 1) Daniel Strasser, Les finances de l' Europe
2) Εθνικοί Λογαριασμοί της Ελλάδος 1970-75.

το 1981 το 65%. Από το σύνολο εξάλλου των αγροτικών δαπανών, ένα ποσό χαμηλό τμήμα κατευθύνεται σε δαπάνες προσανατολισμού, που αποβλέπουν σε διαρθρωτικές μεταβολές του αγροτικού τομέα των κρατών - μελών. Οι δαπάνες αυτές από 14,7% το 1969, μέσα στις συνοδικές του FEOGA, κατέβηκαν σε 3,1% το 1978 και προβλέπονται γύρω στο 5% για την περίοδο 1981-83. Επιπλέον, όμως, οι πληροφορίες αυτού του τύπου δαπανών, που πραγματοποιήθηκαν την περίοδο 1964-78 δείχνουν ότι η Ιταλία πήρε μόνο το 26,4% από το σύνολο των προγραμμάτων της, που είχαν γίνει δεκτά, η Γερμανία, η Ολλανδία, το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο και η Δανία το 60-70% και η Γαλλία με το Ηνωμένο Βασίλειο μεταξύ του 40 και 55%. Επίσης, εμφανίζει ενδιαφέρον και η σύγκριση, ανάμεσα στις στήλες (2) του πίνακα 22 και (4). Απ' αυτήν προκύπτει ότι οι δαπάνες του FEOGA - προσανατολισμός, δεν ενίσχυσαν, κυρίως τις χώρες όπου το ποσοστό της γεωργικής απασχόλησης, μέσα στη συνοδική, είναι εξαιρετικά υψηλό, όπως π.χ. η Ιρλανδία, ενώ αντίθετα ενίσχυσε σημαντικά χώρες, με χαμηλό ποσοστό γεωργικής απασχόλησης, όπως η Γερμανία. Ο ρόλος, συνεπώς, των αγροτικών δαπανών στην Κοινοτική περιφερειακή πολιτική είναι

ο σημαντικότερος παράγοντας δυναμικών μεταβολών και περιορισμών των περιφερειακών ανισοτήτων· δεν φαίνεται, όμως, δυστυχώς, να έχουν μέχρι στιγμής εκπληρώσει αυτό το ρόλο. Και πάλι οι συμπερασματικές διαπιστώσεις της ομάδας RICAP είναι ως εξής:

"Χωρίς να είναι δυνατό να αποδώσουμε στην ΚΑΠ ένα αποφασιστικό ρόλο της επιδείνωσης των διαφορών αύξησης των περιφερειακών αγροτικών εισοδημάτων, μπορούμε όμως να

διαπιστώσαμε:

-ότι η υποστήριξη της γεωργικής παραγωγής ανάλογα με τον όγκο του προϊόντος και η παραχή σημαντικής ενίσχυσης για το γάλα, τα δημητριακά και τη ζάχαρη ευλόγησαν τις μεγάλες και μεσαίες εκμεταλλεύσεις της Βόρειας Ευρώπης

- αντίθετα, η αδυναμία της κοινωνικοδιαρθρωτικής πολιτικής να επιτύχει την εξέλιξη των ενισχύσεων της παραγωγής των περιφερειών του Νότου και η χαμηλή ενίσχυση των προϊόντων του τύπου φρούτων και λαχανικών δεν κατόρθωσε να αποτρέψει τη σχετική επιδείνωση των περιφερειών του Νότου".

β) Το Κοινοτικό Ταμείο.

Το Κοινοτικό Ταμείο διαχειρίζεται για κοινωνικούς σκοπούς το 5% των συνολικών εσόδων της Κοινότητας. Η δραστηριότητα αυτού του Ταμείου είναι η κατά 50% χρηματική συμβολή του στην όργάνωση και πραγματοποίηση μέτρων επαγγελματικής μετεκπαίδευσης, επανεγκατάστασης και αναπροσαρμογής που παίρνονται από χώρες - μέλη σε περιφέρειες, που προσφέρονται για την παροχή κοινοτικής περιφερειακής βοήθειας.

Οι δαπάνες αυτού του Κοινοτικού Ταμείου κατανεμήθηκαν το 1980 ως εξής μεταξύ των 9 της Ε.Ο.Κ.: Βέλγιο: 3,0, Δανία: 4,0, Δυτική Γερμανία: 13,0, Γαλλία: 16,0, Ιρλανδία: 8,0, Ιταλία: 25,0, Λουξεμβούργο: 0,0, Ολλανδία: 3,0 και Ηνωμένο Βασίλειο: 28,0.

γ) Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων

Η χρηματοδότηση προγραμμάτων περιφερειακής ανάπτυξης αποτελεί ένα σημαντικό τμήμα της δραστηριότητας της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων. Μεταξύ των ετών 1959-81, τα 3/4 περίπου της συνολικής χρηματοδότησής τους προς κράτη - μέλη, κατευθύνθηκαν προς τέτοιας μορφής επενδύσεις (από μια συνολική χρηματοδότηση ύψους 17,2 δισ. Ecu's, τα 12,1δισ. Ecu's χρηματοδότησαν περιφερειακά προγράμματα).

Επίσης, από το 1979 η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, ως πληρεξούσιος της Κοινότητας, δάνεισε 800 περίπου εκ. Ecus από τα διαθέσιμα του νέου πιστωτικού οργανισμού της Κοινότητας (NIC) για να χρηματοδοτηθούν έργα υποδομής με σκοπό τον περιορισμό των περιφερειακών διαφορών. Μεταξύ των προβληματικών περιοχών, που χρειάζονται βοήθεια, η Τράπεζα προσπαθεί να επιλέξει εκείνες με τα εντονότερα προβλήματα, δηλαδή εκείνες στις οποίες η περιφερειακή κοινοτική πολιτική αναγνωρίζει προτεραιότητα ή εκείνες στις οποίες το ποσοστό ανεργίας είναι ιδιαίτερα υψηλό. Π.χ. το 1981 περισσότερο από τα 4/5 της συνολικής περιφερειακής χρηματοδότησης, κατευθύνθηκαν σε περιοχές πραγματικά προβληματικές, όπως η Ιρλανδία, το Μεzzogiorno, η Ελλάδα και η Γροιλανδία ή σε περιοχές όπου το ποσοστό της ανεργίας ήταν περισσότερο από 25% υψηλότερο από τον μέσο όρο της Κοινότητας.

Για το 1981 το σύνολο της χρηματοδότησης, από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, θα έχει συμβάλει στη δημιουργία 1098 επενδύσεων συνολικής δαπάνης περίπου 12 δισ. Ecus. Οι επενδύσεις

αυτές θα δημιουργήσουν 20.000 περίπου νέες θέσεις απασχόλησης, αμέσως, θα σταθεροποιήσουν άλλες 10.000 περίπου, κυρίως στη Βιομηχανία, ενώ συνολικά η απασχόληση, θα αυξηθεί κατά 450.000 άτομα - έτος.

Η σημασία της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, μέσα στην ευρύτερη κοινοτική περιφερειακή πολιτική, διευρύνεται, διαχρονικά, εξαιτίας του ταχύτατου ρυθμού αύξησης των μέσων χρηματοδότησής της, όπως φαίνεται από τον επόμενο πίνακα 23. Μεταξύ των ετών 1959 και 1981 η χρηματοδότηση για περιφερειακή ανάπτυξη της Τράπεζας, σε Ecus, αυξήθηκε 74 φορές.

Η κατανομή, εξάλλου, της συνολικής χρηματοδότησης, για περιφερειακούς στόχους της Τράπεζας κατά χώρες, για το 1978, 1979, 1980 και 1981 απεικονίζεται στο διάγραμμα 3.

6) Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Π.Α.)

Είναι ένας πρόσθετος χρηματοδοτικός οργανισμός της Κοινότητας με στόχο να συνδράμει στην ανάπτυξη των καθυστερημένων περιοχών της με τη συμμετοχή της στη χρηματοδότηση βιομηχανικών επενδύσεων, επενδύσεων του τρίτογενή ή έργων υποδομής με την προϋπόθεση ότι οι επενδύσεις αυτές θα εντάσσονται στις δραστηριότητες των επί μέρους κρατών και στα πλαίσια των αναπτυξιακών τους προγραμμάτων. Τα διαθέσιμα του Ε.Τ.Π.Α. προέρχονται από τον προϋπολογισμό της Κοινότητας. Το Ε.Τ.Π.Α. εμφανίζει ένα μοναδικό χαρακτηριστικό ανάμεσα στα υπόλοιπα χρηματοδοτικά όργανα της Κοινότητας: αυτό των εθνικών μεριδίων,

Πίνακας 23: Χρηματοδότηση περιφερειακής ανάπτυξης στα πλαίσια της Κοινότητας από το 1958-1981 (ετήσια εξέλιξη σε εκατ. Ecus)

	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969
—από διαθέσιμα της Τράπεζας (α)	30,1	25,5	61,5	66,4	51,4	104,3	40,1	104,3	131,9	140,3	247,9
—από διαθέσιμα του ΝΙC (β) (1)											
ΣΥΝΟΛΟ	30,1	25,5	61,5	66,4	51,4	104,3	40,1	104,3	131,9	140,3	247,9

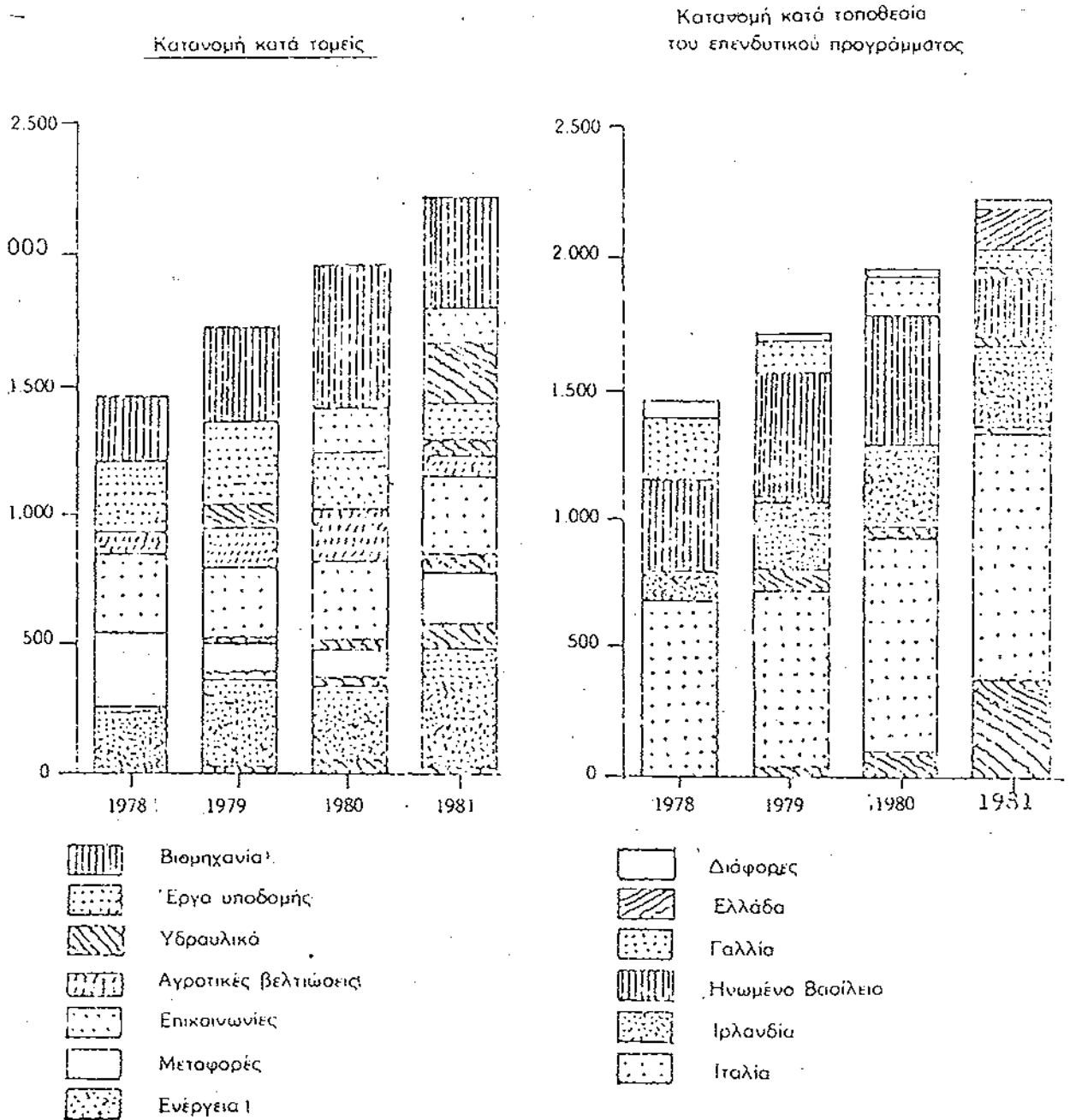
	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	ΣΥΝΟΛΟ
—(α)	256,3	440,9	401,8	425,2	540,2	670,6	820,0	964,4	1457,6	1570,6	1815,7	1746,7	12113,6
—(β)(1)										152,2	145,7	475,1	773,1
ΣΥΝΟΛΟ	256,3	440,9	401,8	425,2	540,2	670,6	820,0	964,4	1457,6	1722,8	1961,4	2221,8	12886,7

(1) Απόφαση του Συμβουλίου της 14 Μαΐου 1979, της 22 Ιουλίου 1980 και της 20 Ιανουαρίου 1981.

Πηγή: Annexe 3 a la note ET/82/GIR/mrs της 5 Απριλίου 1982.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3:

Χρηματοδότηση περιφερειακής ανάπτυξης στην Κοινότητα από το 1978 ως το 1981 (σε εκατ. Ecus).

Πηγή: Annexe 2 à la note ET/82/GIR/mrs 5.4.82

από το συνολικό ύψος της βοήθειας του Ταμείου, το ύψος των οποίων προσαρμόζεται για κάθε κράτος.

Τα μερίδια αυτά ορίστηκαν, για πρώτη φορά, για την περίοδο 1975-77 και μεταβλήθηκαν κατά την περίοδο 1978-80, όπως φαίνεται από τον πίνακα 24.

Όπως προκύπτει από τον πίνακα 24, η Ιταλία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Γαλλία απορροφούν, ως το 1980, το 85% περίπου της συνολικής βοήθειας του Ε.Τ.Π.Α., ενώ η ποσοστιαία εισφορά τους, μέσα στις συνολικές της Κοινότητας είναι 52% (1980).

II. Αποτελέσματα της κοινοτικής περιφερειακής πολιτικής, σε συνδυασμό με ορισμένα εθνικά οικονομικά μεγέθη.

Ο βαθμός αποτελεσματικότητας της κοινοτικής περιφερειακής πολιτικής δεν είναι μόνο μια συνάρτηση του απόλυτου ποσού βοήθειας, που λαμβάνει κάθε χώρα ή του ποσοστού αυτής της βοήθειας, μέσα στην συνολική της Κοινότητας, αλλά είναι και συνάρτηση άλλων παραγόντων· μερικούς από αυτούς, για τους οποίους στάθηκε δυνατόν να εξασφαλίσουμε στοιχεία, τους εξετάζουμε στους πίνακες 25 και 26.

Τα συνδυασμένα στοιχεία του πίνακα 25 επιτρέπουν τις ακόλουθες παρατηρήσεις (που αναφέρονται στο 1977):

- Η Ιρλανδία, η Ιταλία και το Ηνωμένο Βασίλειο, πήραν ποσοστιαία βοήθεια, μέσα στην συνολική της Κοινότητας, που υπερέβαινε την ποσοστιαία συμμετοχή τους, μέσα στο συνολικό πληθυσμό της Κοινότητας· η μεγαλύτερη απόκλιση είναι της

Πίνακας 24: Κατανομή της βοήθειας του ΕΤΠΑ, κατά εθνικά μερίδια (Quota) %

Χώρες	1975-77	1978-80	Πρόταση της Επιτροπής (26 Οκτ. 1981)	Οριστικά μερίδια για το 1981
Ιταλία	40	39,39	43,67 (1)	35,49
Ην. Βασίλειο	28	27,03	29,28 (2)	23,80
Γαλλία	15	16,86	2,47 (3)	13,64
Γερμανία	6,4	6,0	—	4,65
Ιρλανδία	6,0	6,46	7,31	5,94
Ολλανδία	1,7	1,58	—	1,24
Βέλγιο	1,5	1,39	—	1,11
Δανία	1,3	1,2	1,3 (4)	1,06
Λουξεμβούργο	0,1	0,09	—	0,07
Ελλάδα	—	—	15,97 (5)	13,00

Πηγές: 1) Paul Romus «L' Europe et les régions» σελ. 179.

2) Services de la Commission et Proposition de règlement COM (81) 589 Final

3) Principal regulations and decisions of the Council of the E.C. on regional policy, Έκδοση του Commission of the E.C., 1981.

Παρατηρήσεις:

1. Mezzogiorno
2. Περιφέρειες που βρίσκονται στη Βόρεια Ιρλανδία, στη Σκωτία, στην περιοχή de Galles και στις Βόρειες και Βορειοδυτικές περιοχές.
3. Υπερπόντια γαλλικά διαμερίσματα.
4. Γροιλανδία.
5. Το σύνολο της Ελλάδας εκτός από τις μητροπολιτικές ζώνες.

Ιρλανδίας (6,0:1,5=5), ακολουθεί η Ιταλία (40,0:21,8=1,8) και τελευταίο έρχεται το Ηνωμένο Βασίλειο (28,0:21,6=1,3). τα υπόλοιπα κράτη - μέλη έλαβαν ποσοστό βοήθειας από το Ε.Τ.Π.Α. κατώτερο του ποσοστού τους μέσα στο συνολικό πληθυσμό της Κοινότητας.

- Οι ίδιες, εγγύως, χώρες, δηλαδή η Ιρλανδία, η Ιταλία και το Ηνωμένο Βασίλειο, που έλαβαν βοήθεια από το Ε.Τ.Π.Α. σε ποσοστό μεγαλύτερο, μέσα στη συνολική της Κοινότητας, από ότι το ποσοστό του πληθυσμού τους, μέσα στο συνολικό, έλαβαν επίσης μεγαλύτερο ποσοστό συνολικής βοήθειας, από το ποσοστό του Α.Ε.Π. τους, μέσα στο Α.Ε.Π. της Κοινότητας· και πάλι η απόκλιση αυτή είναι μεγαλύτερη για την περίπτωση της Ιρλανδίας (6,0:0,6=10), ακολουθεί αυτή της Ιταλίας (40,0:12,4=3,2) και τέλος έρχεται αυτή του Ηνωμένου Βασιλείου (28,0:15,5=1,8).

- Με βάση το Α.Ε.Π. κατά κεφαλή (στήλη 5), φαίνεται ότι τα κριτήρια του Ε.Τ.Π.Α. για, αναλογικά, μεγαλύτερη ενίσχυση της Ιρλανδίας, Ιταλίας και Ηνωμένου Βασιλείου (το 1977) ήταν, κατ' αρχήν, ορθά· το ερώτημα, φυσικά, παραμένει αν η μεγαλύτερη ενίσχυση, που δόθηκε στις τρεις αυτές χώρες της Ε.Ο.Κ. ήταν αρκετή, για να περιορίσει σταδιακά τις διαφορές του Α.Ε.Π. κατά κεφαλή, με το μέσο όρο της Ε.Ο.Κ. των 9· η απάντηση, βέβαια, δεν περιλαμβάνεται στα στοιχεία του πίνακα 25· εξαρτάται βασικά, από το τι αντιπροσωπεύει η βοήθεια αυτή του Ε.Τ.Π.Α., μέσα στο Α.Ε.Π. κάθε χώρας, που τη δέχεται ή μέσα στο Α.Ε.Π. της Κοινότητας· και στο σημείο αυτό θα επανέλθουμε.

-Τέλος, λαμβάνοντας υπόψη και τη στήλη (4) του πίνακα 25 προκύπτει ότι το ποσοστό ανεργίας κάθε χώρας κρίθηκε ως αποφασιστική μεταβλητή για τον καθορισμό των μεριδίων της βοήθειας του Ε.Τ.Π.Α., μέσα στη συνοδική της Κοινότητας· πράγματι, είναι και πάλι η Ιρλανδία, Ιταλία και Ηνωμένο Βασίλειο, που το 1977 έχουν ποσοστό ανεργίας μέσα στη συνοδική της Κοινότητας υψηλότερο από το αντίστοιχο της συμμετοχής του πληθυσμού τους, μέσα στο συνοδικό πληθυσμό της Κοινότητας.

Πίνακας 25: Ποσοστιαία συμμετοχή κάθε χώρας - μέλους της Κοινότητας στην συνολική χρηματική βοήθεια του Ε.Τ.Π.Α., το 1977 και συμμετοχή σε ορισμένα άλλα μεγέθη.

Ποσοστιαία συμμετοχή κάθε χώρας:

	Ε.Τ.Π.Α.	Πληθυσμός	Α.Ε.Π.	Ανεργία	Α.Ε.Π. Κατά Κεφ.
1. Βέλγιο	1.5	3.8	4.9	5.4	1.28
2. Δανία	1.3	2.0	2.9	2.6	1.45
3. Γαλλία	15.0	20.5	24.1	18.9	1.18
4. Ιρλανδία	6.0	1.2	0.6	1.9	0.50
5. Ιταλία	40.0	21.8	12.4	23.9	0.57
6. Λουξεμβούργο	0.1	0.1	0.2	-	2.00
7. Κ. Χώρες	1.7	5.3	6.7	3.6	1.26
8. Δ. Γερμανία	6.4	23.7	32.7	17.8	1.38
9. Ην. Βασίλειο	28.0	21.6	15.5	25.9	0.72
ΕΟΚ - 9	100.0	100.0	100.0	100.0	1.00
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

Πηγή: W. Malle - H. Van Haselen - 1980,

Εξάλλου, σχετικά πάντοτε με τις δραστηριότητες του Ε.Τ.Π.Α., σε σύγκριση με άλλα προσδιοριστικά μεγέθη, παραθέτουμε και τα στοιχεία του πίνακα 26, από όπου εξασφαλίζουμε τις ακόλουθες συμπληρωματικές πληροφορίες, για την περίοδο δραστηριότητας του

Ε.Τ.Π.Α. 1975-80:

- πρώτον, ο πληθυσμός που κατοικεί στις ζώνες που δέχονται τη βοήθεια του Ε.Τ.Π.Α. αντιπροσωπεύουν το 38,8% της συνολικής έκτασης της Κοινότητας των 9, στις οποίες έμμεσα τουλάχιστον έχει αναγνωριστεί η ιδιότητα της "προβληματικής περιοχής", αφού δικαιολογείται η παρέμβαση του Ε.Τ.Π.Α.

- η ενίσχυση του Ε.Τ.Π.Α. στο σύνολο των προβληματικών περιοχών της Κοινότητας, δεν έχει σε όλες την ίδια βαρύτητα· η ενίσχυση κατά κάτοικο (ευρωπαϊκή νομισματική μονάδα ανά κάτοικο), είναι η υψηλότερη δυνατή στην περίπτωση της Ιρλανδίας (στήλη 6 πίνακα 26), και το ίδιο είναι και η ενίσχυση του Ε.Τ.Π.Α. κατά κάτοικο των ζωνών που ενισχύονται από το Ε.Τ.Π.Α. (στήλη 7 πίνακα 26)· από τη σύγκριση, εντούτοις, των στηλών 6 και 7 του πίνακα 26 διαπιστώνονται αρκετά σημαντικές και ουσιαστικές αποκλίσεις μεταξύ του ύψους βοήθειας του Ε.Τ.Π.Α. κατά κάτοικο της χώρας και κατά κάτοικο των προβληματικών περιοχών· οι μεγαλύτερες αποκλίσεις αυτής της μορφής σημειώνονται, στην περίπτωση της Δανίας, της Ιταλίας, της Γαλλίας και των Κ. Χωρών· αν και είναι επικίνδυνη η εσπευσμένη εξαγωγή συμπεράσματος χωρίς την προσπάθεια λήψης υπόψη και άλλων μεταβλητών, θα ρισκινδυνεύαμε την άποψη ότι η ύπαρξη μεγάλης απόκλισης, ανάμεσα στις στήλες (6) και (7) του πίνακα 26, όταν φυσικά δεν πρόκειται για χώρες, όπως η Ιρλανδία και το Λουξεμβούργο με μια μόνο περιφέρεια, αποτελεί ένδειξη πιο επιλεκτικής και, ενδεχόμενα, πιο αποτελεσματικής πολιτικής περιφερειακής ανάπτυξης.

Πίνακας 26: Η δραστηριότητα του ΕΠΠΑ

Κράτη-μέλη	Ποσοστό συμμετοχής ανά χώρα		Συνολικός πληθυσμός (1980)X(1000)	Πληθυσμός % ζωνών ΕΠΠΑ 1980X(1000)	Χορηγήθειες ενισχύσεις 1975-80			
	Παλιά καταν.	Νέα καταν.			(4):(3)	ΕΛΜ εκατ.	ΕΛΜ/κάτοικο της χώρας	ΕΛΜ/κάτοικο των υπό ενίσχυση ζωνών
Βέλγιο	1,49	1,39	9854	3237	32,8	51,02	5,18	15,76
Δανία	1,29	1,20	5177	830	16,0	46,53	8,99	56,06
Ο.Δ. της Γερμανίας	6,34	6,00	61276	22368	36,5	273,71	4,47	12,24
Γαλλία	14,87	16,86	54905	22065	40,2	626,89	11,42	28,41
Ιρλανδία	6,46	6,46	3420	3420	100,0	225,93	66,06	66,26
Ιταλία	40,00	39,39	57135	21582	37,8	1396,73	24,45	64,72
Λουξεμβούργο	0,10	0,09	364	364	100,0	3,41	9,37	9,37
Κ. Χώρες	1,69	1,58	14127	2283	16,2	70,50	4,99	30,88
Ην. Βασίλειο	27,76	27,03	55902	25520	45,7	869,56	15,56	34,07
Κοινότητα	100,00 (1)	100,00 (2)	262160 (3)	101669 (4)	38,8	3564,28 (5)	13,60 (6)	35,06 (7)

Πηγή: Η οικονομία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, Περιοδική έκδοση 1-2 82 της Κοινότητας.

Τέλος, στον πίνακα 27, εξετάζεται η περιφερειακή πολιτική της Κοινότητας, για την περίοδο 1975-77, με βάση το ύψος της επιχορηγούμενης επένδυσης και επιχειρείται προσπάθεια αξιολόγησης των αποτελεσμάτων, με βάση τη γήινη υπόψη και άλλων προσδιοριστικών δεδομένων, όπως ο αριθμός των υπολογιζομένων νέων απασχολήσεων, το ποσοστό συμμετοχής της χρηματοδότησης, μέσα στο ύψος της συνολικής δαπάνης για επένδυση κ.α. Με βάση, λοιπόν, τα στοιχεία του πίνακα 27, μπορούν να γίνουν οι ακόλουθες διαπιστώσεις και παρατηρήσεις:

- το υψηλότερο ποσοστό επιχείρησης, μέσα στο ύψος της συνολικής δαπάνης της πραγματοποιούμενης επένδυσης εξασφαλίζεται στην περίπτωση της Ιρλανδίας· δεύτερη, ωστόσο, τώρα από την άποψη αυτή, δεν είναι η Ιταλία ή η Γαλλία (στην οποία το ποσοστό αυτό είναι εξαιρετικά χαμηλό, όπως φαίνεται από τη στήλη (2) του πίνακα 27), αλλά το Λουξεμβούργο, το οποίο ακολουθεί το Ηνωμένο Βασίλειο.

- το κόστος, εξάλλου, που δημιουργείται για κάθε χώρα, που λαμβάνει επιχορήγηση επένδυσης, υπολογιζόμενο ως ποσοστό μέσα σ' αυτή την επιχορήγηση (στήλη (4) του πίνακα 27) είναι το υψηλότερο από όλες τις χώρες, στην περίπτωση της Ιρλανδίας (που όμως λαμβάνει και το μεγαλύτερο ποσό επιχορήγησης, μέσα στις επενδύσεις που πραγματοποιεί), και ακολουθούν η Ιταλία, το Ηνωμένο Βασίλειο και οι Κάτω Χώρες.

Πίνακας 27: Ορισμένα στοιχεία σχετικά με την περιφερειακή πολιτική των χωρών-μελών της Ε.Ο.Κ. για την περίοδο 1975-1977.

Χώρες-μέλη	Ύψος επιχορηγούμενης επένδυσης σε εκατ. κ.α. ²	Ως % των ΑΕΠΚ	Δημιουργούμενο κόστος για τις χώρες σε εκατ. κ.α. ²	Ως % της (1)	Αριθμός υπολογιζομ. απασχολήσεων	(5) ως % του πληθυσμού των ζωνών ΕΤΠΑ	(5):(1) ύψος επιχορηγ. επένδυσης ανά δημιουργ. απασχόληση	1978 Ανεργός ως % του ενεργού πληθυσμού
1. Βέλγιο	2687,2	8,0	365,1	13,6	28817	0,90	93250	8,4
2. Δανία	164,7	0,9	23,6	14,3	7006	0,01	25508	6,7
3. Γερμανία	7479,0	3,9	273,7	3,7	561382	2,51	13322	3,9
4. Γαλλία	2176,0	1,1	272,0	12,5	103414	0,47	21041	5,3
5. Ιρλανδία	2330,2	27,5	606,0	26,0	63282	1,85	36822	8,9
6. Ιταλία	2326,3	14,2	535,8	23,0	60786	0,28	38270	7,1
7. Λουξεμβούργο	119,8	25,4	3,9	3,3	1535	0,42	78045	0,8
8. Κ. Χώρες	404,3	0,9	76,1	19,0	1889	0,26	68653	4,3
9. Ην. Βασίλειο	13296,0	23,8	2792,2	21,0	—	—	—	5,7
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)

1. Περιλαμβάνει 191.010 θέσεις νέες και 370.372 απασχολήσεις προς βελτίωση

2. Η μονάδα μετρήσεως κ.α. αντιστοιχεί: 1 κ.α. =BFR/LFR50

=DKR 7,5
 =DM 3,66
 =FF 5,5541
 =LIT 625
 =HFL 3,62
 =UKL 0,4166

Πηγή: «The regional development programmes» Commission of the E.C. Regional policy/Series 17, 1979, σ. 242.

- η Γερμανία, εξάλλου, όπως φαίνεται από τη στήλη (6) του πίνακα 27, κατορθώνει να αυξήσει την απασχόλησή της, ως ποσοστό μέσα στον πληθυσμό των ζωνών, που επιχορηγούνται από το Ε.Τ.Π.Α., σε βαθμό υψηλότερο από ό,τι οποιαδήποτε άλλη χώρα της Κοινότητας· ταυτόχρονα, θα πρέπει να παρατηρηθεί ότι η Γερμανία είναι η χώρα με το χαμηλότερο ύψος επιχορηγούμενης επένδυσης ανά δημιουργούμενη απασχόληση (στήλη 7) και με το χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας (ύστερα από το Λουξεμβούργο), μέσα στον ενεργό πληθυσμό (στήλη 8)· η Γερμανία, λοιπόν, με τα στοιχεία αυτά του πίνακα 27, δίνει την εντύπωση ότι οι επενδύσεις που δημιουργεί είναι έντασης εργασίας· ας μη λησμονούμε όμως, ότι πίσω της έχει μια συσσώρευση κεφαλαίου, που της εξασφαλίζει τον υψηλότερο λόγο κεφαλαίου προς εργασία (K/L) σε σύγκριση με οποιαδήποτε από τις υπόλοιπες χώρες της Ε.Ο.Κ. των 9 και ότι επομένως το χαμηλό κόστος ανά δημιουργούμενη νέα απασχόληση αποτελεί, ενδεχόμενα, τη συνέπεια υπερευσώρευσης κεφαλαίου στο παρελθόν

- είναι δύσκολο, με βάση τα στοιχεία του πίνακα 27 να διαμορφωθεί συνάρτηση, ανάμεσα στο ποσοστό ανεργίας κάθε χώρας, μέσα στον ενεργό πληθυσμό, και στο ύψος της επιχορήγησης, που χρειάζεται για τη δημιουργία κάθε νέας απασχόλησης· πράγματι, το Βέλγιο που έχει από τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας μέσα στην Κοινότητα, έχει ταυτόχρονα και το μεγαλύτερο ύψος επιχορήγησης για τη δημιουργία¹ κάθε νέας απασχόλησης, ενώ αντίθετα το Λουξεμβούργο, που έχει το 1978, το χαμηλότερο ποσοστό ανέργων, μέσα στον ενεργό πληθυσμό έχει ταυτόχρονα και εξαιρετικά υψηλό επίπεδο επιχορηγούμενης επένδυσης, για κάθε νέα απασχόληση· θα

έπρεπε, ενδεχόμενα, να παρατηρηθεί ότι το ποσοστό ανεργίας είναι (τουλάχιστον ως το 1973) καθαρά συγκυριακό φαινόμενο, ενώ η διαμόρφωση του μέσου λόγου κεφαλαίου και εργασίας μιας οικονομίας αναφέρεται στη διάρθρωσή της και δεν είναι δυνατόν να μεταβληθεί, σε αποφασιστικό βαθμό, βραχυχρόνια.

7. Τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας.

Τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα, ΜΟΠ, είναι μια νέα κοινοτική πολιτική, με στρατηγικό στόχο την ενίσχυση της ανάπτυξης των μεσογειακών περιοχών της Κοινότητας, ώστε να διευκολύνει την προσαρμογή τους στις νέες συνθήκες λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, Ε.Ο.Κ., που δημιουργούνται από τη νέα διεύρυνση με την Ισπανία - Πορτογαλία γενικά, αλλά και πιο ειδικά να μειώσει τις περιφερειακές ανισότητες μεταξύ Βορρά - Νότου που ενισχύονται από τις διαδικασίες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Η Κοινότητα αποφάσισε να δαπανήσει 6,6 δισεκ. ECU σε διάστημα 7 ετών για τα ΜΟΠ με σκοπό τον εκσυγχρονισμό της οικονομίας της Ελλάδας και ορισμένων περιοχών της Γαλλίας και της Ιταλίας.

Η εφαρμογή τους άρχισε τυπικά από την 1/7/1985.

7.1. Πώς φτάσαμε στα Ολοκληρωμένα Μεσογειακά Προγράμματα.

Για πρώτη φορά, η ιδέα μιας ιδιαίτερης κοινοτικής πολιτικής για τις (νότιες) μεσογειακές περιοχές της Κοινότητας, φαίνεται να ωριμάζει στα τέλη της δεκαετίας 1970-80. Και προηγουμένως, φυσικά, υπήρχε διατυπωμένη, με αρκετή σαφήνεια, η θέση ότι οι μεσογειακές περιοχές της Κοινότητας βρίσκονται σε καταφανώς δυσκολότερη θέση απ' τις "βόρειες" ανεπτυγμένες περιοχές:

ασθενέστερες δομές της γεωργίας και της δευτερογενούς παραγωγής, υπερτροφικός τριτογενής τομέας, χαμηλότερη παραγωγικότητα, χαμηλότερα εισοδήματα, ανεργία και υποασχόληση, σχετικά λιγότερη στήριξη και προστασία από τους μηχανισμούς των ήδη υπάρχουσών κοινοτικών πολιτικών. Ήδη μάλιστα, η πολιτική του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης, όπως και εκείνη του Κοινωνικού Ταμείου και του Γεωργικού Ταμείου (το γνωστό FEOGA, ως προς το τμήμα του, που ασχολείται με τον "Προσανατολισμό", δηλαδή τις διαρθρωτικές παρεμβάσεις στη γεωργία), είχε ρητά αναγνωρίσει την προτεραιότητα που έπρεπε να δοθεί στις μεσογειακές κοινοτικές περιοχές. Παράλληλα, ανάλογες και όλο και πιο ισχυρές διεκδικήσεις είχαν αναπτυχθεί από τη μεριά των ενδιαφερόμενων (παραγωγοί, στελέχη κοινωνικών και πολιτικών οργανώσεων...) που ώθησαν την Κοινότητα προς μια πιο δραστήρια πολιτική σε όφελος των νότιων περιοχών της. Οι διεκδικήσεις αυτές στόχευαν να γίνει πράξη η κοινοτική διακήρυξη για την ανάγκη σύγκλισης των οικονομιών και της ισόρροπης ανάπτυξης της Κοινότητας, ως σύνολο που αποτελεί μια από τις βασικότερες προϋποθέσεις για την ευρωπαϊκή ενοποίηση.

Οι εξελίξεις επιτυγχάνονται στη δεκαετία 1970-80, όταν μια σειρά από νέους παράγοντες εμφανίζονται στη γενικότερη πορεία της κοινοτικής πολιτικής. Ιδίως μάλιστα, όταν η Κοινότητα, που προχωρούσε ήδη στην ένταξη της Ελλάδας, είχε δεσμευθεί να διευρυνθεί αρκετά σύντομα προς την Ισπανία και την Πορτογαλία. Πράγματι, η προσχώρηση της Ισπανίας και της Πορτογαλίας προκαλεί, από την αρχή των διαπραγματεύσεων, σοβαρές ανησυχίες στις

μεσογειακές περιοχές της Κοινότητας: ιδιαίτερα η ισπανική οικονομία, από το μέγεθός της και τη δομή της παραγωγής της, είναι σε μεγάλο βαθμό ανταγωνιστική προς τα άμεσα συμφέροντα των περιοχών αυτών. Θεωρήθηκε, γι αυτό το λόγο, σκόπιμο να ενισχύσει η Κοινότητα την ανάπτυξή τους ώστε να αντιμετωπίσουν, στις καλύτερες δυνατές συνθήκες, τις άμεσες συνέπειες της νέας διεύρυνσης. Η ενίσχυση αυτή κρίθηκε, επίσης, αναγκαία και για έναν άλλο λόγο, για ν' αντιμετωπίσουν δηλαδή οι περιοχές αυτές τον ανταγωνισμό που υφίστανται από την εφαρμογή της "μεσογειακής πολιτικής" της Κοινότητας. Της πολιτικής δηλαδή, που συνίσταται στην ανάπτυξη στενών, συχνά προτιμησιακών σχέσεων με τις χώρες της Μεσογείου, που δεν είναι μέλη της Κοινότητας, και στις οποίες παραχωρούνται διευκολύνσεις για την εξαγωγή προς την Ευρώπη των προϊόντων τους, ιδίως γεωργικών και συνήθως ανταγωνιστικών προς εκείνα των νότιων κοινοτικών γεωργιών.

Κάτω από αυτές τις συνθήκες, το Συμβούλιο Υπουργών της Κοινότητας, έδωσε στην Επιτροπή την "εντολή" (30/5/1980) να προετοιμάσει προτάσεις σχετικά με την ανάπτυξη των κοινοτικών πολιτικών. Η σχετική Έκθεση της Επιτροπής υποβλήθηκε τον Ιούνιο του 1981, και περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, μια ειδική και αρκετά εκτεταμένη αναφορά στα προβλήματα των Μεσογειακών περιοχών που πρέπει να εξεταστούν με ιδιαίτερη προσοχή λόγω της σημασίας της γεωργίας για την οικονομία τους.

Η Κοινή Αγροτική Πολιτική των αγορών και των διαρθρώσεων πρέπει να συμβάλει στη βελτίωση της κατάστασής τους. Δεν είναι εντούτοις δυνατό ν' αντικαταστήσει τις άλλες πολιτικές ούτε να

επιλύσει αφ' αυτής το σύνολο των προβλημάτων που προκύπτουν κυρίως από το ιδιαίτερο οικονομικό πλαίσιο στο οποίο εμπίπτουν αυτά. Η Επιτροπή σχεδιάζει να ετοιμάσει μεσοπρόθεσμα κοινοτικά προγράμματα, τα οποία θα περιλαμβάνουν ενέργειες σχετικές με το εισόδημα, τις αγορές, τις παραγωγές και τις διαρθρώσεις.

Στην προσπάθειά της για την επίλυση των προβλημάτων της μεσογειακής γεωργίας, η Κοινότητα πρέπει να σεβαστεί δύο σπουδαιότερες αρχές: ισοδυναμία και ισότητα. Η ισοδυναμία απαιτεί, σύμφωνα με τις βασικές αρχές της Συνθήκης να εφαρμόζεται χωρίς διάκριση στα προϊόντα αυτά η κοινή αγροτική πολιτική. Η ισότητα αποκλείει να επιφέρουν οι απαραίτητες μεταβολές επιδείνωση των όρων διαβίωσης των θιγόμενων. Τα κοινοτικά προγράμματα, που προετοιμάζει η Επιτροπή υπέρ των περιοχών της Μεσογείου, θα κινητοποιήσουν τόσο τα γεωργικά όσο και τα χρηματοδοτικά μέσα της Κοινότητας.

Στο διάστημα που μεσολάβησε ανάμεσα στην Έκθεση της Επιτροπής και την τελική διατύπωση των ΜΟΠ (Μάρτιος 1983), η Επιτροπή εργάστηκε σε συνεννόηση και με τα ενδιαφερόμενα κράτη, καθώς και με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και κατέληξε σε μια πολύ πιο σφαιρική αντίληψη του προβλήματος.

Τα ολοκληρωμένα μεσογειακά προγράμματα που διατύπωσε, και που αναλύονται παρακάτω, είναι πάντοτε επικεντρωμένα στον πρωτογενή τομέα (γεωργία, αλιεία, δάση), αλλά συμπεριλαμβάνουν και ενέργειες για την τεχνική και επαγγελματική κατάρτιση, την ανάπτυξη του τουρισμού, των βιοτεχνικών και βιομηχανικών, κυρίως, μικρών και μεσίων επιχειρήσεων, καθώς και ορισμένες υποδομές.

Βασική ιδέα των ΜΟΠ είναι ότι η αναδιάρθρωση και ο εκσυγχρονισμός της γεωργίας πρέπει να συμβαδίζουν με την ανάπτυξη δραστηριοτήτων, που θα συμβάλλουν στο να δημιουργηθούν απασχολήσεις για το εργατικό δυναμικό, που θα απελευθερωθεί ή ήδη αδρανει, κι αυτό μέσα σε μια συγκεκριμένη ζώνη ή περιφέρεια. Αυτός ο στόχος συνεπάγεται ότι η έννοια της τοπικής ανάπτυξης παίρνει τελικά το προβάδισμα.

Σ' αυτή την πιο ολοκληρωμένη διατύπωση των προγραμμάτων συνέβαλαν τόσο η φύση των προβλημάτων, όπως αναδείχθηκαν από τις προκαταρκτικές έρευνες και εργασίες της Επιτροπής όσο και οι διεκδικήσεις των ενδιαφερόμενων περιφερειών, ιδιαίτερα δε μετά την υποβολή του ελληνικού "Μνημονίου" προς την Κοινότητα, που μεσογένησε τον Μάρτιο του 1982.

Στο Μνημόνιο, η Ελλάδα τόνισε τις ιδιαιτερότητες της ελληνικής οικονομίας ως συνόλου και ζητούσε μεταξύ άλλων ιδιαίτερα σημαντική συμβολή της Κοινότητας στις προσπάθειες εκσυγχρονισμού της ελληνικής οικονομίας. Η ελληνική κυβέρνηση συγκεκριμένα, ζητούσε την ενίσχυση της γεωργίας και των μειονεκτικών περιοχών της Ελλάδας.

Η κοινότητα στην απάντησή της (Απρίλιος 1983), αναγνώριζε την ιδιαιτερότητα της ελληνικής οικονομίας και διαβεβαίωνε ότι η συμβολή της στην ικανοποίηση των ελληνικών αιτημάτων περνούσε κυρίως, αν και όχι αποκλειστικά, από την προώθηση των ολοκληρωμένων μεσογειακών προγραμμάτων.

Ετσι αυτά πήραν ένα χαρακτήρα ακόμη γενικότερο από τον αυστηρά γεωργικό που είχαν στην αρχική τους σύλληψη. Η τελική

τους διατύπωση υποβλήθηκε στο Συμβούλιο στις 29/3/83 και εγκρίθηκε κατ' αρχήν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Στουτγκάρδης (Ιούνιος '83) το οποίο κάλεσε το Συμβούλιο Υπουργών να εξετάσει την πρόταση της Επιτροπής.

Μέχρι να φθάσει η Επιτροπή στο Τελικό Κανονισμό για την εφαρμογή των ΜΟΠ, μεσολάβησαν μια σειρά από κοινοτικές διαδικασίες: συζήτηση και τροπολογίες στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (το οποίο ενέκρινε τη σχετική έκθεση στις 29/3/84), συζητήσεις στα διαδοχικά Ευρωπαϊκά Συμβούλια και στα Συμβούλια Υπουργών.

Εν των μεταξύ, η Επιτροπή είχε ανανεωθεί την 1/1/85 και ο νέος Πρόεδρος της κ. Ζ. Ντελόρ, ανέλαβε την ευθύνη να μεθοδεύσει την ταχεία έγκριση των ΜΟΠ, τα οποία είχαν προκαλέσει σοβαρές συζητήσεις, τόσο ως προς το συγκεκριμένο περιεχόμενό τους, όσο και ως προς το ύψος της χρηματοδότησής τους, ή τον τρόπο εφαρμογής τους. Η αλλαγή "οπτικής" που συντελέστηκε από τη νέα Επιτροπή, δεν έβριξε τους γενικούς στόχους, που θα έπρεπε να εξυπηρετηθούν από τα ΜΟΠ, ίσα - ίσα αυτοί διευρύνθηκαν και προσδιορίστηκαν με μεγαλύτερη σαφήνεια. Η νέα μεθόδευση της Επιτροπής άλλαξε κυρίως τον τρόπο με τον οποίο προβλεπόταν η εφαρμογή των ΜΟΠ, καθώς και η χρηματοδότησή τους.

7.2. Τι περιλαμβάνουν τα ΜΟΠ-Οι Αρχικές Προτάσεις της Επιτροπής.

Στην πρώτη τους συνολική διατύπωση (Μάρτιος 1983), τα ΜΟΠ περιλάμβαναν μια πλήρη και αρκετά λεπτομερειακή θεώρηση της οικονομίας των νοτίων περιοχών της Κοινότητας, των διαρθρωτικών

της αδυναμιών και των μέτρων που πρέπει να ληφθούν για ν' ανοίξει ο δρόμος της αναβάθμισής τους.

Τα μέτρα αυτά αφορούσαν τη γεωργία, την αλιεία, τα δάση, τις γεωργικές βιομηχανίες, τον τοπικό τουρισμό, κλπ. και είχαν γίνει αντικείμενο προχωρημένης επεξεργασίας, σε βαθμό που προβλεπόταν και το κόστος της κάθε κατηγορίας σχεδίων, για επένδυση ή στήριξη στη μεσογειακή οικονομία.

Συνολικά, η Επιτροπή προέβλεπε ότι το συνολικό κόστος των αναγκαίων παρεμβάσεων θα έφθανε τα 11 δισεκατομμύρια Ευρωπαϊκές Νομισματικές Μονάδες ECU, από τα οποία η Κοινότητα θα επιβαρυνόταν με τα 6,6 δις ECU, δηλαδή το 60%. Τα 6,6 δις ECU θα κατανέμονταν ως εξής: 38,4% στην Ελλάδα (2,5 περίπου δις ECU), 44,5% στην Ιταλία (2,9 δις ECU) και 17,1% στην Γαλλία (περίπου 1,1 δις ECU).

Κατά τομείς οι δαπάνες των ΜΟΠ προβλεπόταν να καταμεληθούν ως εξής:

- 40% για τη γεωργία
- 6% για δάση (προστασία, αναδάσωση)
- 5% για την αλιεία (αντικατάσταση σκαφών, καταφύγια, υδατοκαλλιέργειες)
- 7% για την αξιοποίηση της παραγωγής
- 21% για μη γεωργικές δραστηριότητες (βιομηχανικές, τουριστικές κλπ)
- 11% για υποδομές
- 10% για συνοδευτικά μέτρα

Ως προς τη γενική φιλοσοφία των ΜΟΠ (αύξηση του γεωργικού εισοδήματος και της απασχόλησης, συγκράτηση του αγροτικού πληθυσμού, βελτίωση της ποιότητας ζωής), όπως και ως προς τη γενική ανάγκη για τη χρηματοδότησή τους, δεν υπήρξαν βασικές αμφισβητήσεις στην κοινότητα. Εκείνο που κυρίως, συζητήθηκε, ήταν σ' ένα βαθμό το ύψος της χρηματοδότησής τους σε μια εποχή κρίσης και ειδικότερα δημοσιονομικής πειθαρχίας στη διαχείριση των κοινοτικών πόρων. Συζητήθηκε, επίσης, η σκοπιμότητα να επικεντρώνονται οι δαπάνες, ιδίως στον γεωργικό τομέα έστω και με την μετατόπιση του στόχου των ΜΟΠ από τα κλαδικά στα τοπικά προβλήματα. Τέλος, υπήρξαν παρατηρήσεις ως προς τον τρόπο εφαρμογής των ΜΟΠ: αν δηλαδή ήταν σκόπιμο να προβλεφθούν λεπτομερώς οι επιμέρους επενδύσεις ή αν δεν θα ήταν προτιμότερο τελικά να αφηθεί η ευθύνη της κατανομής των κονδυλίων στους ίδιους τους ενδιαφερόμενους ανάλογα με τα ιδιαίτερα προβλήματα της κάθε περιοχής.

Στις συζητήσεις αυτές συνέβαλαν και τα ενδιαφερόμενα κράτη - μέλη. Από την Ελληνική πλευρά, π.χ. δεν υπήρξαν σημαντικές αντιρρήσεις ως προς τον τρόπο της κατανομής των κονδυλίων των ΜΟΠ. Προβλήθηκαν, όμως, μια σειρά από προτάσεις, που προέκυπταν σ' ένα βαθμό και απ' το ελληνικό Μνημόνιο. Έτσι, ζητήθηκε να θεωρηθεί όλη η Ελλάδα μια περιφέρεια, πράγμα που θα επέτρεπε να περιληφθούν στα ΜΟΠ, και η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη που αρχικά είχαν αποκλειστεί, ως σχετικά πιο αναπτυγμένες περιοχές. Η διεκδίκηση αυτή θα επέτρεπε, επίσης, τη διαπραγμάτευση και την εφαρμογή των ΜΟΠ κατευθείαν από την Ελληνική Κυβέρνηση, μια και

στην Ελλάδα δεν έχει αναπτυχθεί, όπως στις άλλες δύο χώρες, η τοπική και περιφερειακή αυτοδιοίκηση.

Η Ελληνική πλευρά επέμεινε, επίσης, να καθορισθεί στον Κανονισμό για την εφαρμογή των ΜΟΠ, το συνολικό ποσό των κονδυλίων που θα αφιερωνόταν στα ΜΟΠ, ποσό που θα επέτρεπε έτσι κι αλλιώς να μη συγχέεται με τα ποσά που ήδη η Κοινότητα δαπανά μέσω των διαρθρωτικών της Ταμείων (Γεωργικό, Περιφερειακό, Κοινωνικό) για παραπλήσιους σκοπούς.

Τέλος, η Ελλάδα τάχθηκε υπέρ της διαχείρισης των ΜΟΠ από την ίδια την Επιτροπή, που θα έπρεπε να εξουσιοδοτηθεί ανάλογα, και όχι από κάποια μορφή διακρατικής συνεννόησης, που θ' αποφάσιζε κατά περίπτωση.

7.3. Γενικά Στοιχεία Κανονισμού των ΜΟΠ.

Η νέα Επιτροπή, που ανέλαβε καθήκοντα από την 1/1/85, επιφορτίστηκε ν' αναδιαμορφώσει την πρότασή της για τα ΜΟΠ, παίρνοντας υπόψη της όλες τις παρατηρήσεις των Κοινοτικών οργάνων (Συμβούλιο Υπουργών, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο) και των ενδιαφερομένων.

Για την τελική διαμόρφωση του Κανονισμού εφαρμογής των ΜΟΠ, η νέα Επιτροπή έλαβε υπόψη της τα εξής στοιχεία:

α) Ενώ είναι προφανώς αναγκαίο να δοθεί μεγάλη σημασία στον γεωργικό τομέα, είναι αδύνατο να παραμεληθούν παράγοντες της τοπικής ανάπτυξης, όπως οι υποδομές των επικοινωνιών και συγκοινωνιών, της επαγγελματικής κατάρτισης, η ανάπτυξη των

μικρών και μεσαίων βιομηχανικών και εμπορικών επιχειρήσεων. Γι' αυτό και θα πρέπει να τονιστεί περισσότερο η συμμετοχή τους στα ΜΟΠ.

β) Η έννοια της "ολοκλήρωσης", που είναι στρατηγική για την εφαρμογή των ΜΟΠ και την επίτευξη των στόχων τους πρέπει, μετά μάλιστα από τις εμπειρίες που αποκτήθηκαν από τη δοκιμαστική εφαρμογή ορισμένων "προγραμμάτων - πιλότων" το 1984-85, να οριστεί με μεγαλύτερη ακρίβεια.

Έτσι, η Επιτροπή θεωρεί χρήσιμο να υπογραμμίσει πως η έννοια αυτή σημαίνει ότι:

1) Τα σχέδια που θα χρηματοδοτηθεί, θα πρέπει να εντάσσονται σε περιφερειακά προγράμματα ανάπτυξης, που θα καταρτίζονται από τις ίδιες τις ενδιαφερόμενες περιοχές και θα κινητοποιηθούν στην κατάλληλη περιφερειακή κλίμακα όλες τις διαθέσιμες πρωτοβουλίες και όλους τους διαθέσιμους πόρους.

2) Η υποστήριξη της Κοινότητας θα γίνεται με τη χρήση και τον κατάλληλο συντονισμό όλων των χρηματοδοτικών μέσων που διαθέτει: Διαρθρωτικά Ταμεία, Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων κλπ.

3) Παράλληλα, η Κοινότητα για να συμπληρώσει και ενισχύσει την παρέμβασή της, θα κάνει χρήση πρόσθετων πόρων από τον κοινοτικό προϋπολογισμό. Το ύψος της Κοινοτικής συμμετοχής θα εξαρτάται από την προσπάθεια που καταβάλλει και το ενδιαφερόμενο κράτος - μέλος από το δυναμισμό των ενδιαφερομένων στο τοπικό επίπεδο και από το πόσο τα προβαλλόμενα σχέδια συμβαδίζουν με τους γενικούς στόχους της Κοινότητας.

Έτσι, η φυσιογνωμία των ΜΟΠ προσδιορίστηκε με περισσότερη σαφήνεια. Πρόκειται για μια ειδική κοινοτική παρέμβαση με ορισμένη διάρκεια (επτά χρόνια) και ορισμένα μέσα, που αποβλέπει στο να δώσει στις νότιες περιοχές της Κοινότητας τη δυνατότητα να προγραμματίσουν οι ίδιες το πως θα προσαρμοστούν και θ' αναπτυχθούν μέσα στα πλαίσια της νέας πορείας της Κοινότητας, ιδίως μετά τη διεύρυνση.

Η Κοινότητα δεν προγραμματίζει πια το τι και πως θα γίνει, αλλά οι ίδιες οι ενδιαφερόμενες περιοχές. Προβλέπονται φυσικά οι μηχανισμοί με τους οποίους η Κοινότητα εγκρίνει, συντονίζει και χρηματοδοτεί αυτόν τον προγραμματισμό. Ως προς το περιεχόμενό του όμως, μόνο ενδεικτικές κατευθύνσεις περιλαμβάνονται στον τελικό κανονισμό.

Τέλος, τα χρηματοδοτικά μέσα που προβλέπονται από τον Κανονισμό για την πραγματοποίηση των ΜΟΠ, είναι μικρότερα μεν από την αρχική πρόταση της Επιτροπής, δεν είναι όμως με κανένα τρόπο ασήμαντα. Τα ΜΟΠ θα χρηματοδοτηθούν από τρεις πηγές:

1) Από πρόσθετους πόρους του Κοινοτικού Προϋπολογισμού: 1,6 δισεκατομ. ECU.

2) Από τα διαρθρωτικά ταμεία της Κοινότητας: 2,5 δισεκατομμύρια ECU. Ως προς το ποσό αυτό, έγιναν πολλές συζητήσεις. Πράγματι, τα ταμεία αυτά ήδη ενισχύουν προγράμματα ανάπτυξης, αναδιάρθρωσης και ενίσχυσης της παραγωγής, της απασχόλησης, των υποδομών, κλπ.

Η ειδική παρέμβαση των ΜΟΠ έχει νόημα μόνο αν, εκτός απ' το συντονισμό των παρεμβάσεων κάθε Ταμείου στη συγκεκριμένη περιοχή, αυξάνουν για το διάστημα εφαρμογής των ΜΟΠ, τα ποσά που διοχετεύονται μέσω των Ταμείων προς τις νότιες περιοχές πέρα απ' τους πόρους που αυτές απορροφούν κανονικά κάθε χρόνο. Ο κανονισμός των ΜΟΠ (άρθρο 11) προβλέπει ότι για την ίδια περίοδο εφαρμογής των ΜΟΠ, οι πραγματικές αυξήσεις των πόρων των Ταμείων θα χρησιμοποιούνται για να χρηματοδοτηθούν τα ΜΟΠ.

3) Από δάνεια της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων: 2,5 δισεκατομμύρια ECU.

Συνολικά, δηλαδή προβλέπονται 6,6 δισεκατομμύρια ECU, από τα οποία 4,1 νέοι πόροι και 2,5 από δάνεια.

* (Θεώρημα ο κανονισμός των ΜΟΠ βρίσκεται στο παράρτημα της εργασίας)

* Το ποσοστό κοινοτικής παρέμβασης στη χρηματοδότηση των δράσεων που έχουν επιλεγεί με βάση τα ΜΟΠ δεν μπορεί να υπερβεί το 70% του συνολικού κόστους του έργου. Ωστόσο, στην περίπτωση Ελληνικών έργων υποδομής το ποσοστό χρηματοδότησης απ' το κοινοτικό ΜΟΠ μπορεί να είναι μεγαλύτερο.

7.4. Η Μέθοδος Διάθεσης των Πιστώσεων.

Το ποσό της κοινοτικής συνδρομής για κάθε ΜΟΠ καθορίζεται κατά τη διάρκεια της εξέτασης, αφού ληφθούν υπόψη η σημασία κάθε προγράμματος και οι ανάγκες των σχετικών περιφερειών, με τη χρησιμοποίηση όλων των διαθέσιμων χρηματοδοτικών πόρων

συμπεριλαμβανομένης της πρόβλεψης για τα ΜΟΠ. Λαμβάνεται επίσης υπόψη το ποσό που προορίζεται για την Ελλάδα και η ανάγκη του να εξασφαλιστεί δίκαιη κατανομή των συνδρομών που χορηγούνται στη Γαλλία και την Ιταλία χωρίς να έχουν καθοριστεί εκ των προτέρων τα διατιθέμενα ποσά.

Ως προς την Ελλάδα και την Ιταλία, η έγκριση των ΜΟΠ από την Επιτροπή περιλαμβάνει την έγκριση ενός ποσού προς διάθεση για τη διάρκεια του ΜΟΠ, που καθορίζεται λεπτομερώς για μία πρώτη περίοδο, κατά κανόνα τριών ετών, και με γενικό τρόπο για την συνέχεια. Ο λεπτομερής καθορισμός του σχεδίου χρηματοδότησης για τη δεύτερη περίοδο θα πραγματοποιηθεί με βάση την εμπειρία από την πρώτη εφαρμογή όταν θα είναι δυνατόν να γίνει καλύτερη αξιολόγηση της εκτέλεσης των ενεργειών.

Ως προς τη Γαλλία, τα ΜΟΠ εγκρίθηκαν σε συμφωνία με τις Εθνικές και περιφερειακές αρχές, μόνο για μια πρώτη περίοδο τριών ετών, μέχρι την ημερομηνία λήξης των συμβάσεων προγραμμάτων κράτους - περιφέρειας που βρίσκονται σε ισχύ. Η έγκριση των ΜΟΠ για ένα δεύτερο στάδιο θα εξεταστεί σε συνδυασμό με την προετοιμασία των νέων συμβάσεων προγραμμάτων για μεταγενέστερη περίοδο.

Τον Ιούλιο του 1987, η Επιτροπή αποφάσισε να μη διαθέσει ένα μέρος των δημοσιονομικών πόρων (700 εκατ. ECU) που χορηγούνται γενικά στη Γαλλία και την Ιταλία για να αντιμετωπίσει τη δεύτερη περίοδο των γαλλικών ΜΟΠ και να προσθέσει ή να ενισχύσει τα μέτρα στο δεύτερο μέρος των ιταλικών ΜΟΠ λαμβάνοντας υπόψη την εμπειρία από τη εφαρμογή τους. Υπό το ίδιο πρίσμα, δεν χορηγήθηκαν 170

περίπου εκατ. για τα ελληνικά ΜΟΠ, σε αναμονή μιας ενίσχυσης των μέτρων στον τομέα των παραγωγικών επενδύσεων εκτός γεωργίας.

Η Επιτροπή θα λάβει νέες αποφάσεις για τη χρησιμοποίηση των ποσών αυτών και το λεπτομερή προγραμματισμό της δεύτερης περιόδου των ΜΟΠ. Κάθε φορά που θα υποβάλλονται ουσιαστικές τροποποιήσεις, θα ζητείται η γνώμη της συμβουλευτικής επιτροπής για τα ΜΟΠ.

Έχουν αναληφθεί υποχρεώσεις στο πλαίσιο της τήρησης των ειδικών κανόνων που διέπουν κάθε ταμείο, οι οποίες έχουν τη μορφή ετήσιων δόσεων σε όλες τις περιπτώσεις που το επιτρέπουν οι ισχύοντες κανόνες. Η πρώτη δόση δεσμεύεται τη στιγμή της σύναψης της σύμβασης προγράμματος. Έχουν προταθεί στα κράτη - μέλη ειδικές διατάξεις για τη διαχείριση του κονδυλίου 551.

Όσον αφορά τα δάνεια της ΕΤΕ, έχει κοινοποιηθεί στο κράτος - μέλος τη στιγμή της υπογραφής της σύμβασης προγράμματος δήλωση προθέσεων για την ενδεχόμενη χορήγησή τους, με την προϋπόθεση ότι τηρούνται οι συνηθισμένες διαδικασίες εξέτασης και λήψης απόφασης. Σε αντίθεση με τις δημοσιονομικές αναλήψεις υποχρεώσεων τα προβλεπόμενα ποσά των δανείων της ΕΤΕ έχουν ενδεικτικό χαρακτήρα και είναι δυνατή ακόμη και η υπέρβασή τους ανάλογα με την αίτηση.

7.5. Σύγκριση Χρηματοδότησης ΜΟΠ: Αρχική Πρόταση - Κανονισμός

- Η αρχική πρόταση προέβλεπε χρηματοδότηση ύψους 6.628 εκατ. ECU πολύ μεγαλύτερη από τη χρηματοδότηση του κανονισμού ύψους 4.100 εκατ. ECU.

- Η πρόταση του κανονισμού είναι μειωμένη σε σχέση με την αρχική πρόταση κατά: 38% περίπου ή με άλλα λόγια αποτελεί μόνο το 62% της αρχικής πρότασης.

- Η Ελλάδα από 2.542 εκατ. ECU θα πάρει 2.000 εκατ. ECU δηλαδή υφίσταται μια μείωση της κοινοτικής συνδρομής κατά 542 εκατ. ECU. Αλλά μάλλον είναι κερδισμένη, διότι από 38,40% ποσοστό συμμετοχής στην αρχική πρόταση, φθάνει το 48,78% συμμετοχή στην τελική πρόταση.

- Οι δύο άλλες ενδιαφερόμενες για τα ΜΟΠ, χώρες Ιταλία - Γαλλία θα πάρουν και οι δύο συνολικά 2.100 εκατ. ECU δηλαδή υφίστανται μείωση της κοινοτικής συνδρομής κατά το 1986. Και από 61,60% ποσοστό συμμετοχής στην αρχική πρόταση, κατέρχονται σε ποσοστό 51,22% στην τελική πρόταση. Μάλλον απ' την πρόταση κανονισμού χάνουν.

- Η συνολική μείωση της κοινοτικής συνδρομής ανέρχεται σε 2.528 εκατ. ECU. Το βάρος αυτό της μείωσης των πόρων, της "απόλλειας" της κοινοτικής συνδρομής θα φέρουν η Ελλάδα σε ποσοστό 21,44% και Ιταλία - Γαλλία σε ποσοστό 78,56%.

- Το ποσό των νέων προσθέτων πόρων 4,100 εκατ. ECU μάλλον δεν είναι ασήμαντο. Αλλά είναι μεγάλο ή μικρό και πόσο;

Κάνοντας συγκρίσεις του ποσού αυτού του κανονισμού καθώς και του ποσού της αρχικής πρότασης, με άλλα μεγέθη δαπανών του Κοινοτικού Προϋπολογισμού παρατηρούμε τα εξής:

α) Η μέση ετήσια κοινοτική συνδρομή του Κανονισμού για την χρηματοδότηση των ΜΟΠ, φθάνει μόλις το 1,61% των συνολικών δαπανών του προϋπολογισμού.

β) Η μέση ετήσια κοινοτική συνδρομή της αρχικής πρότασης, αν τα ποσά της είχαν εγκριθεί και χρηματοδοτούσαν τα ΜΟΠ το 1986, θα έφθαναν το 3,05% των δαπανών του προϋπολογισμού.

γ) Άλλα μεγέθη: Το ΕΓΤΠΕ - Εγγυήσεως το 56,90%, το ΕΓΤΠΕ - Προσανατολισμός το 2,8%, περιφ. Ανάπτυξης - Μεταφορές το 10,57%, το Κοινοτικό Ταμείο το 7,08%, η βοήθεια προς Τρίτες χώρες το 4,41% των συνολικών δαπανών του προϋπολογισμού.

Βάσει αυτών πρέπει να δείξουμε συγκρατημένη αισιοδοξία ως προς την επάρκεια του ύψους της δαπάνης της κοινοτικής συνδρομής για την επίτευξη των στόχων των ΜΟΠ και ακόμη ότι η "γενναϊοδωρία" του πλούσιου Βορρά προς το Μεσογειακό Νότο δεν ανταποκρίνεται ούτε στις ελπίδες ούτε στις πραγματικές ανάγκες του Νότου και ειδικά της Ελλάδας.

7.6. Η Κατάσταση των Μεσογειακών Χωρών

1) Οι μεσογειακές περιοχές συγκαταλέγονται στις λιγότερο ανεπτυγμένες και στις φτωχότερες της Κοινότητας.

2) Όλες αυτές οι περιοχές ανήκουν στην περιφέρεια με την έννοια ότι ο πόλος, το κέντρο, αποτελούν οι μεγάλες ανεπτυγμένες

χώρες του Βορρά.

3) Ο πρωτογενής τομέας, κυρίως γεωργία και αλιεία, κατέχει σημαντικό τμήμα από την άποψη θέσεων απασχόλησης στην οικονομία, και χαρακτηρίζεται από υποαπασχόληση, χαμηλή οικονομική δραστηριότητα, χαμηλή παραγωγικότητα, χαμηλό εισόδημα. Τόσο η γεωργία όσο και η αλιεία χαρακτηρίζονται από πεπαλαιωμένη διάρθρωση του συστήματος παραγωγής, μεταποίησης, εμπορίας και μάρκετινγκ των προϊόντων τους.

4) Σε όλες τις περιοχές αυτές, οι αγροτικές ζώνες στο εσωτερικό, εκτός της οικονομικής καχεξίας, χαρακτηρίζονται από ερήμωση και γήρανση και έχουμε εμφάνιση φαινομένων ολικής κατάρρευσης του κοινωνικο - οικονομικού ιστού, που αν συμβεί θα είναι αδύνατη η αντίστροφη μεταβολή. Στις πεδινές περιοχές τα αίτια του οικονομικού μαρασμού εντοπίζονται στην αδυναμία διάθεσης παραδοσιακών προϊόντων και στη στέρηση των αναγκαίων πόρων - μέσων για να σταθεροποιήσουν μια διαδικασία μετατροπής ή επαναπροσανατολισμού.

5) Ο δευτερογενής τομέας χαρακτηρίζεται από έλλειψη βιομηχανικής υποδομής, απουσία πνεύματος, καινοτομίας και σύγχρονου μάντζιμεντ, και αποτελείται από μικρομεσαίες επιχειρήσεις και βιοτεχνίες οριακής αποδοτικότητας, οριακής υπό την έννοια ότι το σύστημα του ελεύθερου ανταγωνισμού μέσα στην διαδικασία ολοκλήρωσης της Κοινότητας και διεθνοποίησης της Παγκόσμιας οικονομίας οδηγεί στο ξεκαθάρισμα των λιγότερο ανταγωνιστικών μονάδων και αυτές που απομένουν στη στασιμότητα και καχεξία αφού η αδυναμία τους να εκσυγχρονιστούν και να

αντέξουν σε πλαίσια διεθνούς εξαγωγικού ανταγωνισμού δεν τους εξασφαλίζει την αναγκαία συσσώρευση για την διενέργεια επενδύσεων.

6) Ο τριτογενής τομέας είναι υπερτροφικός με χαμηλή απόδοση, εποχιακού χαρακτήρα δραστηριοτήτων, που έχουν σχέση κυρίως με τα τουριστικά ρεύματα, και κατά συνέπεια κρίσιμα ευάλωτος στη διεθνή οικονομική αστάθεια και συγκυρία. Αδυναμία του τομέα να καλύψει τα προβλήματα της διοικητικής του διάρθρωσης, πληροφόρησης και σύγχρονης οργάνωσης.

7) Όλο το οικονομικό περιβάλλον χαρακτηρίζεται από έλλειψη δυναμισμού, πνεύματος καινοτομίας, επενδυτικής "απραξίας" και η υπάρχουσα οικονομική κρίση το πηλύνει έντονα.

8) Αν και τα προβλήματα έχουν κοινά σημεία και αιτίες, εν τούτοις η ένταση διαφέρει. Ιδιαίτερα σοβαρές είναι οι περιπτώσεις της Ελλάδας, στο σύνολο της επικράτειάς της, και του ιταλικού "Mezzogiorno". Μικρότερης μειονεκτικότητας είναι ορισμένες περιοχές της Ν. Γαλλίας που λόγω της γεωγραφικής της θέσης και της διάρθρωσης της γεωργικής τους παραγωγής θα βιγούν από τις προσαρμογές που συνεπάγεται η διεύρυνση.

7.7. Οι Στόχοι των ΜΟΠ

Τρεις είναι οι γενικοί στόχοι των Μεσογειακών Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων.

1) Η ανάπτυξη των περιοχών αυτών, δηλαδή, η αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού τους, ιδιαίτερα δε των νέων, η αναδιάρθρωση

του παραγωγικού τους δυναμικού, γεωργικού, βιομηχανικού και των υπηρεσιών, η ανάπτυξη νέων τεχνολογιών, η εξισορρόπηση των αγροτικών με τις αστικές ζώνες των περιοχών, η ανάδειξη νέων τρόπων ζωής και νέων υπηρεσιών. Σήμερα, υποστηρίζει η Επιτροπή, δεν είναι δυνατόν ούτε ευκαταίω να προσπαθούν οι περιοχές ν' αναπτυχθούν με τα παλιά πρότυπα: εκσυγχρονισμός της παραγωγής, έντονος εξαστισμός, αναζήτηση βιομηχανικής απασχόλησης στις μεγάλες πόλεις. Το κύριο αίτημα σήμερα είναι η ανάπτυξη των επιτόπιων δραστηριοτήτων και η βελτίωση των συνθηκών της ζωής στις ίδιες τις περιοχές ώστε να υπάρξει η τάση συγκράτησης του δυναμικού τους υπό όρους αποδεκτούς από τον ίδιο τον πληθυσμό.

2) Η προσαρμογή των περιοχών στις νέες συνθήκες, διεθνείς και κοινοτικές, ιδίως μετά τη διεύρυνση προς την Ισπανία και την Πορτογαλία, δηλαδή ο εξοπλισμός και ο αναπροσανατολισμός της παραγωγής με τρόπο ώστε να γίνουν ικανές ν' αντιμετωπίσουν ικανοποιητικά τον ανταγωνισμό από τομείς και περιοχές που έχουν συχνά ισχυρές παραδόσεις και πλεονεκτήματα.

3) Τέλος, η άμεση στήριξη των εισοδημάτων και της απασχόλησης στις μεσογειακές περιοχές, οι οποίες συχνά θα έχουν δυσκολίες ν' αναπροσαρμοστούν δεδομένου ότι χαρακτηρίζονται από γήρανση του πληθυσμού και έντονο αγροτικό χαρακτήρα, που θα περιορίσουν την εμβέλεια των αναγκαίων και επιδιωκόμενων αλλαγών.

7.8. Η Σημασία των ΜΟΠ.

Με τα ΜΟΠ, η Κοινότητα εφαρμόζει μια νέα πολιτική μεταφοράς πόρων, διαφορετική από εκείνη του παρελθόντος και προωθεί μια νέα αντίληψη για την ανάπτυξη.

Πρώτον, αναγνωρίζεται ρητά η ιδιαιτερότητα και η διαρθρωτική καθυστέρηση ενός συγκεκριμένου τμήματος της Κοινότητας και όχι απλώς ενός τομέα, ενός κλάδου ή μιας συγκεκριμένης ειδικής γεωγραφικής ζώνης ή μιας ειδικής κατηγορίας επιχειρήσεων ή ατόμων.

Αναγνωρίζεται η ιστορική διαφορά ανάμεσα στον κοινοτικό Νότο και τον κοινοτικό Βορρά. Ικανοποιείται έτσι καταρχήν μια παλιά διεκδίκηση με βαθιές ρίζες. Κανείς, βέβαια, δεν μπορεί να παραγνωρίσει ότι και άλλες περιφέρειες της Κοινότητας έχουν ειδικά προβλήματα ιδίως στη σημερινή οικονομική κρίση ή ότι σημαντικές κοινωνικο - οικονομικές ανισότητες υπάρχουν στους κόλπους του ίδιου του κοινοτικού Νότου.

Η συνοδική, όμως, διαφορά Νότου και Βορρά απαιτούσε, από πολύ παλιά, ειδική αναγνώριση και μεταχείριση και τα ΜΟΠ είναι σαφώς το πρώτο δείγμα ότι κάτι τέτοιο μπορεί να επιτευχθεί.

Δεύτερο, χάρη και στη νέα αυτή αντίληψη, ο κοινοτικός Νότος δεν αντιμετωπίζεται ως αναξιοπαθών συγγενής, που αναπόφευκτα πρέπει να ενισχύεται με κάποιες παροχές, αλλά ως αναπόσπαστο συστατικό στοιχείο της Κοινότητας, που πρέπει και μπορεί ν' αναπτύσσεται μαζί της.

Πίσω από τα ΜΟΠ υπάρχει η παραδοχή ότι ο κοινοτικός Νότος διαθέτει και δυναμισμό και δυνατότητες αναδιάρθρωσης και προσαρμογής τις οποίες μπορεί να θέσει σε κίνηση ο ίδιος. Αν το ζητούμενο, στα πλαίσια της Κοινότητας, είναι να "συγκλίνουν" οι οικονομίες και η κοινωνική εξέλιξη, αυτό δεν πρόκειται να γίνει με απλές οικονομικές παροχές, αλλά με αναζωογόνηση του παραγωγικού δυναμικού και της αλληλεγγύης των μελών της.

Τρίτο, τα ΜΟΠ συνεπιφέρουν μια νέα θεώρηση της αναπτυξιακής πορείας του κοινοτικού Νότου. Βεβαίως, η γεωργική ανάπτυξη αποτελεί πάντοτε ένα σημαντικό αίτημα. Δεν αρκεί, όμως, για να επιτευχθεί η αναβάθμιση του συνολικού δυναμικού του.

Ο ίδιος ο εκσυγχρονισμός της γεωργίας απελευθερώνει ανθρώπινες δυνάμεις, που πρέπει ν' απασχοληθούν σε άλλους κλάδους και τομείς, όχι όμως αναγκαστικά και σε άλλους τόπους, στο εξωτερικό ή στις μεγάλες πόλεις. Η τελική αντίληψη της Επιτροπής τονίζει έτσι ακόμη παραπάνω την ανάγκη για ενίσχυση των τοπικών βιομηχανιών, των υπηρεσιών, των υποδομών, των επικοινωνιών, των νέων δραστηριοτήτων, της επαγγελματικής κατάρτισης, της ποιότητας της ζωής, εκεί που θα επιδιωχθούν οι επιδιωκόμενες αλλαγές. Τα ΜΟΠ θα πρέπει να συνοψολογίζουν όλες τις διαστάσεις του αναπτυξιακού προβλήματος των ενδιαφερόμενων περιοχών πέρα από τα ειδικά και επιμέρους ζητήματα μιας κατηγορίας, ενός κλάδου μιας μεμονωμένης επένδυσης.

Τέταρτο, τα ΜΟΠ έχουν ένα ιδιαίτερα τονισμένο κοινοτικό χαρακτήρα. Ενώ ο άμεσος στόχος τους είναι η αναβάθμιση ενός τμήματος της Κοινότητας, επιδιώκουν παράλληλα η αναβάθμιση αυτή

να είναι συνδεδεμένη με τη γενικότερη πορεία της Κοινότητας ως συνόλου. Αυτό γίνεται με τη στενή συνεργασία τοπικών, εθνικών και κοινοτικών αρχών, που προβλέπεται από τον Κανονισμό.

7.9. Ποιές Περιοχές Αφορούν τα ΜΟΠ.

Πενήντα εκατομμύρια Ευρωπαίων ζούν σε περιοχές τις οποίες αφορούν τα ΜΟΠ. Λαμβανομένων υπόψη των στόχων των ΜΟΠ, επηρέησαν οι ζώνες των οποίων η οικονομία εξαρτάται περισσότερο από τα γεωργικά προϊόντα γεωργικού τύπου, όπως ελαιόλαδο, κρασί, φρούτα και λαχανικά κλπ., και οι οποίες υπό την επήρεια της διεύρυνσης της Κοινότητας είναι υποχρεωμένες να αναδιαρθρώσουν τη γεωργία τους, να διαφοροποιήσουν την οικονομία τους και να δημιουργήσουν θέσεις απασχόλησης στη βιομηχανία ή στις υπηρεσίες, ιδίως για τους νέους. Έτσι, το γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής καλύπτει:

α) το σύνολο της ελληνικής επικράτειας

β) στη Γαλλία τις περιοχές Languedoc - Roussillon, Corse, Provence, Alpes, Cote d'Azur, Aquitaine και Midi - Pyrennes, καθώς και τα διαμερίσματα Drome και Ardeche.

γ) στην Ιταλία το σύνολο του Mezzogiorno (περιλαμβανομένου του Λάτιου), τις περιοχές της Liguria, Toscana, Umbria και Marche, καθώς και την πλάγια των Απεννίνων που υπάγεται στην Emilia - Romagna και μόνο για την ενίσχυση των υδατοκαλλιεργειών, τις λιμνοθάλασσες στο βόρειο τμήμα της Αδριατικής μεταξύ της κοιλάδας του Comacchio και του Marano Lagunara. Αποκλείονται τα μεγάλα αστικά κέντρα της Γαλλίας και Ιταλίας όπως: Μπαρντό,

Τουλούζη, Μασσαλία, Γένοβα, Φλωρεντία, Ρώμη, Νάπολι και Παλέρμο.

7.10. Ποιός είναι ο τύπος των μέτρων που προβλέπουν τα ΜΟΠ.

1) Στο γεωργικό τομέα ο στόχος ήταν διπλός. Αφενός, η αύξηση των γεωργικών εισοδημάτων και, αφετέρου, η προώθησή της αναδιάρθρωσης των καλλιεργειών σύμφωνα με τους προσανατολισμούς της γεωργικής πολιτικής της Κοινότητας.

Έτσι τα μέτρα αφορούν ιδίως:

α) Τον εκσυγχρονισμό και την εντατικοποίηση ορισμένων καλλιεργειών που δεν είναι πλεονασματικές, καθώς και την ανάπτυξη νέων ειδικοτήτων, νέων ειδών, βιοκομικών δραστηριοτήτων ή τέλος την προστασία του περιβάλλοντος.

β) Την ενίσχυση των κοινωνικών - διαρθρωτικών μέτρων που έχουν προορισμό να βελτιώσουν το εισόδημα των γεωργών, να διευκολύνουν την εγκατάσταση των νέων και να επαναπροσανατολίσουν τις παραγωγικές δομές.

γ) Την εκλαϊκευμένη ενημέρωση όλου του αγροτικού πληθυσμού, την άρδευση εκτάσεων, τον εκσυγχρονισμό της υποδομής στις αγροτικές περιοχές, την έγγκαιρα βελτίωση περιλαμβανομένων των υποδομών και τον εκσυγχρονισμό στην εμπορία και την μεταποίηση των προϊόντων.

2) Στον τομέα της βιομηχανίας και των υπηρεσιών, τα ΜΟΠ στοχεύουν ιδίως στην προώθηση:

α) της δημιουργίας και της ανάπτυξης ΜΜΕ και της βιοτεχνίας, με ιδιαίτερη έμφαση στη διάδοση της καινοτομίας και των νέων

τεχνολογιών, καθώς επίσης και με έμφαση στον τομέα των ειδών διατροφής.

β) της διαρρύθμισης μικρών βιομηχανικών ζωνών

γ) της ανάπτυξης του τουρισμού και της υποδομής του

δ) της υποστήριξης της έρευνας και της τεχνικής βοήθειας σε όλους τους τομείς της οικονομίας, της ενίσχυσης των οικονομικών δομών, ιδίως στους τομείς των μεταφορών και της ενέργειας, και της ανάπτυξης του τομέα παροχής εμπορικών υπηρεσιών στις επιχειρήσεις.

Στην Ελλάδα, τα ΜΟΠ συμμετέχουν σε καθεστώς ενισχύσεων των επενδύσεων που αποτελεί έναν από τους βασικούς άξονες των υποπρογραμμάτων για τη βιομηχανία.

3) Τα ΜΟΠ αποδίδουν ιδιαίτερη σημασία στον τομέα των ανθρώπινων πόρων:

α) στις ενέργειες επαγγελματικής κατάρτισης, ιδίως για τους νέους, τις γυναίκες και τα μεσαία στελέχη.

β) στην παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών κατάρτισης, που θα ξεκινούν από τη διεύρυνση της αγοράς εργασίας μέχρι και την προώθηση της επαγγελματικής αποκατάστασης των ασκουμένων. Οι ενέργειες αυτές καθορίστηκαν με βάση τις εκθέσεις για τις πραγματικές ανάγκες στον τομέα της κατάρτισης και σε συνδυασμό με τα άλλα μέτρα που προβλέπουν τα ΜΟΠ.

4) Ορισμένα ΜΟΠ προβλέπουν επίσης και μέτρα για τον τομέα της αλυσίδας.

Επίσης αποδίδεται σημασία στην αύξηση της απόδοσης και αποτελεσματικότητας της διοικητικής μηχανής, μείωση της

γραφειοκρατίας και ουσιαστική αποκέντρωση στη λήψη των αποφάσεων. Πλήρης οικονομική αυτονομία των Ο.Τ.Α. και δημιουργία ανώτερων βαθμών - δεύτερου και τρίτου - τοπικής αυτοδιοίκησης.

7.11. Οργάνωση των ΜΟΠ σε κάθε Χώρα.

Τα κράτη - μέλη έχουν βρει διαφορετικούς τρόπους οργάνωσης για την εφαρμογή των ΜΟΠ.

- στη Γαλλία, τη δημιουργία μιας αποστολής για τα ΜΟΠ, που είναι διυπουργική ομάδα εργασίας που υπάγεται στον πρωθυπουργό.

- στην Ελλάδα, την ευθύνη αυτήν την έχει το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και έχει δημιουργηθεί διυπουργική ομάδα για τη στήριξη της εφαρμογής των ΜΟΠ.

- στην Ιταλία, αρμόδια για το έργο αυτό είναι η διεύθυνση συντονισμού των κοινοτικών πολιτικών, που υπάγεται στην προεδρία του υπουργικού συμβουλίου.

Ο ρόλος και η εξουσία των περιφερειακών αρχών ποικίλουν από το ένα κράτος - μέλος στο άλλο, ιδίως ανάλογα με τον υπάρχοντα βαθμό διοικητικής αποκέντρωσης.

Στη Γαλλία, η πείρα που έχει αποκτηθεί από τον προγραμματισμό στο πλαίσιο των συμβάσεων σχεδίου μεταξύ κρατών - περιφερειών αξιοποιήθηκε και συνέβαλε στην κινητοποίηση των πολιτικών, διοικητικών και οικονομικών δυνάμεων των περιφερειών.

Στο πλαίσιο της αποκέντρωσης, τα περιφερειακά συμβούλια έπαιξαν το ρόλο της κινητήριας δύναμης, σε συνδυασμό με τις δημόσιες περιφερειακές υπηρεσίες.

Στην Ελλάδα, αρμόδιες κατά κύριο λόγο για τον προγραμματισμό είναι οι κεντρικές κυβερνητικές υπηρεσίες, αφού προβούν σε διαβουλεύσεις με τα περιφερειακά όργανα. Η εξέταση των ΜΟΠ συνέβαλε στο να δοκιμαστεί μια νέα λεπτομερέστερη μέθοδος προγραμματισμού, και η εφαρμογή τους αναμένεται ότι θα ενισχύσει τη διαδικασία αποκέντρωσης που έχουν ήδη αναλάβει οι ελληνικές αρχές, και ιδίως με τη θέσπιση του θεσμού των περιφερειακών γραμματέων (περιφερειάρχων).

Στην Ιταλία, ο ρόλος των περιφερειακών αρχών είναι ουσιαστικός. Η προσέγγιση των ΜΟΠ ήταν σε ορισμένες περιπτώσεις καθοριστική για τη δημιουργία των δομών συνεργασίας στο πλαίσιο των περιφερειακών κυβερνήσεων και συνέβαλε στην ενίσχυση των επαφών ανάμεσα στις επιμέρους διοικήσεις των περιφερειών και ανάμεσα στις περιφέρειες και τις κεντρικές υπηρεσίες που είναι αρμόδιες για το συντονισμό.

7.12. Πως έγινε η Επεξεργασία των ΜΟΠ.

* Τα ενδιαφερόμενα κράτη - μέλη υπέβαλαν στην επιτροπή πριν το τέλος του 1986 τα σχέδιά τους για τα ΜΟΠ, τα οποία είχαν επεξεργαστεί στο αντίστοιχο γεωγραφικό επίπεδο.

* Με βάση το διάλογο και τις διαβουλεύσεις μεταξύ της Επιτροπής, του κράτους - μέλους και των αρμόδιων περιφερειακών αρχών, τα σχέδια μετατρέπονται σε γενικούς προσανατολισμούς που υποβάλλονται για γνωμοδότηση σε συμβουλευτική επιτροπή αποτελούμενη από αντιπροσώπους των 12 κρατών - μελών, της

Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕ), και η οποία προεδρεύεται από την Επιτροπή. Ετσι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προετοιμάζει σχέδιο προγράμματος, πάντα βέβαια σε συνεργασία με τις περιφερειακές και εθνικές αρχές. Το σχέδιο υποβάλλεται εκ νέου στη συμβουλευτική επιτροπή η οποία έχει στη διάθεσή της δύο μήνες για να γνωμοδοτήσει.

* Όταν πια εγκριθεί το ΜΟΠ αποτελεί τη βάση για την προετοιμασία σύμβασης προγράμματος που συνάπτεται μεταξύ της Επιτροπής, του κράτους - μέλους και των αρμοδίων περιφερειακών αρχών. Οι συμβάσεις αυτές είναι δημόσιες και μπορούν να τροποποιηθούν ανά πάσα στιγμή, όπως άλλωστε και το ίδιο το πρόγραμμα, σε συνάρτηση με την εμπειρία εφαρμογής. Προσδιορίζουν κυρίως τις αρχές που είναι υπεύθυνες για την εκτέλεση των ΜΟΠ, τις αναλήψεις υποχρεώσεων για τις συνεισφορές των διαφόρων εταιρών, τα μέτρα ελέγχου, την αξιολόγηση κλπ.

Οι αρχές που είναι επιφορτισμένες με την εκτέλεση των ΜΟΠ υποβοηθούνται στο έργο τους από επιτροπή παρακολούθησης, την οποία σχηματίζουν από κοινού η Επιτροπή και το ενδιαφερόμενο κράτος - μέλος.

7.13. Διαδικασία Εφαρμογής των ΜΟΠ.

Η διαδικασία για την υποβολή και έγκριση των ΜΟΠ περιγράφεται λεπτομερώς στον κανονισμό (παράρτημα). Το σημαντικότερο χαρακτηριστικό της είναι ο κεντρικός ρόλος, που ο Κανονισμός επιφυλάσσει στην Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Οι ενδιαφερόμενες χώρες (Ελλάδα, Γαλλία, Ιταλία) υποβάλλουν τις προτάσεις τους για τα ΜΟΠ στην Επιτροπή. Αυτή, σ' όλη τη διάρκεια της προετοιμασίας των ΜΟΠ, τηρείται ενήμερη για τις εξελίξεις, ενώ παράλληλα παρέχει στα κράτη - μέλη, αν το επιθυμούν, τεχνική βοήθεια για την έγκαιρη και κατάλληλη επεξεργασία των προγραμμάτων. Η διάταξη αυτή έχει ιδιαίτερη σημασία για την Ελλάδα, που έχει σχετικά μικρότερη πείρα από την κατάρτιση τέτοιου είδους προγραμμάτων.

Η Επιτροπή προεδρεύει σ' ένα νέο όργανο, που αποκαλείται "Συμβουλευτική Επιτροπή των ΜΟΠ" και που αποτελείται από εκπροσώπους των κρατών - μελών και όπου συμμετέχει αντιπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Τράπεζας. Η "Συμβουλευτική Επιτροπή" δίνει τη γνώμη της για κάθε ΜΟΠ, με ενισχυμένη πλειοψηφία, μέσα σε δύο μήνες από την υποβολή του.

Αν εκφραστεί θετικά ή δεν εκφράσει γνώμη μέσα σε δύο μήνες, το ΜΟΠ εγκρίνεται από την Επιτροπή. Αν εκφραστεί αρνητικά η Επιτροπή τροποποιεί το ΜΟΠ, λαμβάνοντας υπόψη της τις παρατηρήσεις της "Συμβουλευτικής Επιτροπής" και της το υποβάλλει εκ νέου. Μέσα σ' ένα μήνα από την υποβολή, η Επιτροπή αποφασίζει τελικά για την εφαρμογή του εν λόγω ΜΟΠ.

Η όλη διαδικασία δείχνει ότι η Επιτροπή έχει τελικά την τελευταία λέξη για την έγκριση και εφαρμογή των ΜΟΠ. Πρόκειται για σημαντική εξουσιοδότηση, που το Συμβούλιο Υπουργών έδωσε στην Επιτροπή για να μπορεί να ανταποκρίνεται στο δύσκολο έργο που πρέπει να φέρει σε πέρας. Η εξουσιοδότηση αυτή συμπίπτει και με τη θέση που υποστήριξε η ελληνική κυβέρνηση. Πράγματι, η

τελευταία θεωρούσε από την αρχή ότι την τελική απόφαση έπρεπε να παίρνει η Επιτροπή, γιατί αν αφηνόταν κάθε φορά η απόφαση για κάθε ΜΟΠ στο Συμβούλιο, η διαδικασία έγκρισης θα γινόταν υπέρμετρα πολυπλοκή.

Πάντως, η "Συμβουλευτική Επιτροπή" θα τηρείται συνεχώς ενήμερη για την εκτέλεση των ΜΟΠ μέσω της ετήσιας έκθεσης που θα υποβάλλει η Επιτροπή της Κοινότητας.

Μόλις εγκρίνεται ένα ΜΟΠ, δημιουργείται μια "Επιτροπή Παρακολούθησης", όπου μετέχουν εκπρόσωποι της Επιτροπής και του ενδιαφερόμενου κράτους - μέλους, καθώς και ένας αντιπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων. Η "Επιτροπή Παρακολούθησης" βοηθάει το κράτος - μέλος, τις περιφερειακές αρχές ή όποιες άλλες αρχές ορίσει το κράτος - μέλος για την εκτέλεση των ΜΟΠ.

Οι λεπτομέρειες της εκτέλεσης κάθε ΜΟΠ προβλέπονται σε μία "Προγραμματική Σύμβαση" ανάμεσα στην Επιτροπή και τα ενδιαφερόμενα μέρη (κράτος - μέλος, περιφερειακές αρχές κλπ.). Η σύμβαση περιλαμβάνει τις υποχρεώσεις που έχει αναλάβει ο καθένας για την εκτέλεση του ΜΟΠ.

Τέλος, η Επιτροπή, από το 1987 και μετά, θα συντάσσει κάθε χρόνο λεπτομερή έκθεση για την εκτέλεση των ΜΟΠ. Στην έκθεση αυτή θα περιλαμβάνει εκτιμήσεις ως προς την πορεία της χρηματοδότησης και ως προς τα οικονομικά και κοινωνικά αποτελέσματα του προγράμματος.

Η Επιτροπή, για να μπορεί να εκφέρει γνώμη ως προς την πορεία των ΜΟΠ, τηρείται συνεχώς ενήμερη για τις εξελίξεις από το ενδιαφερόμενο κράτος - μέλος. Προβαίνει, μάλιστα, αν το θεωρεί

σκόπιμο, σε ελέγχους και επαληθεύσεις σε συνεργασία με το κράτος - μέλος.

Εάν διαπιστωθούν ανωμαλίες στη διαχείριση και εκτέλεση των ΜΟΠ ή παρεκλήσεις από όσων είχαν συμφωνηθεί στην προγραμματική σύμβαση, τότε μπορεί η Επιτροπή να αναστείλει, μειώσει ή καταργήσει τις προβλεπόμενες χρηματοδοτήσεις. Ειδικότερα θεωρούνται ότι δεν έχουν πραγματοποιηθεί οι πράξεις για τις οποίες δεν έχει γίνει καμία πληρωμή επί δύο έτη χωρίς αιτιολόγηση από το κράτος - μέλος.

7.14. Το περιεχόμενο του προς έγκριση ΜΟΠ.

Στο προς έγκριση ΜΟΠ πρέπει να περιγράφεται:

- την γεωγραφική ζώνη που αφορά
- τους κοινωνικοοικονομικούς στόχους όσον αφορά το εισόδημα, την απασχόληση, την παραγωγικότητα και τους όρους διαβίωσης του πληθυσμού της εν λόγω ζώνης.
- χρονική διάρκεια του ΜΟΠ που πρέπει να είναι τριετής έως επταετής.
- της δράσεως που πρέπει να αναληφθούν, λαμβάνοντας υπόψη την κατάσταση, τους υφιστάμενους πόρους της περιοχής καθώς και την πιθανή εξέλιξή τους.
- τα μέτρα - διοικητικά, νομοθετικά, οικονομικά - που εγκρίθηκαν ή πρόκειται να εγκριθούν για την εφαρμογή των υποβαλλόμενων ΜΟΠ.

- τη συνοχή, του υποβαλλόμενου ΜΟΠ, με τα προγράμματα περιφερειακής ανάπτυξης, που έχουν καθοριστεί από τον κανονισμό και με τις δράσεις που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί στη σχετική γεωγραφική ζώνη με την οικονομική συνδρομή των κοινοτικών χρηματοδοτικών μέσων.

- τις υπόλοιπες δράσεις που οι αρμόδιες αρχές κρίνουν σκόπιμο, με δική τους πρωτοβουλία, να αναλάβουν σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο για την καλύτερη επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων των ΜΟΠ.

7.15. Σύμβαση Προγράμματος ΜΟΠ.

Στη σύμβαση που καταρτίζεται για κάθε ΜΟΠ έπειτα από την εξέτασή του από την Επιτροπή περιλαμβάνεται:

α) ο καθορισμός από το κράτος μέλος της περιφερειακής αρχής ή κάθε άλλης αρχής που αυτό ορίζει για την εξασφάλιση της καλής εκτέλεσης του ΜΟΠ, καθώς και η σύνθεση της επιτροπής παρακολούθησης που θα βοηθήσει τις αρχές αυτές στο έργο τους.

β) η συνεισφορά των αφειρουμένων πόρων στο πλαίσιο των οργάνων συντονισμού και κινητοποίησης των πρωτοβουλιών.

γ) ο πίνακας και το χρονοδιάγραμμα των δράσεων, που εγκρίθηκε να χρηματοδοτηθούν από κοινοτικούς πόρους, καθώς και οι όροι της χρηματοδότησης αυτής, ιδιαίτερα δε το χρονοδιάγραμμα με τις προβλέψεις των εισφορών από διάφορες κοινοτικές και εθνικές πηγές.

δ) η περιγραφή των πράξεων εκτίμησης, αξιολόγησης και εν γένει ελέγχου των δράσεων στις οποίες παρέχεται οικονομική συνδρομή από την πλευρά της Κοινότητας, καθώς και του συνόλου του ΜΟΠ και των υποχρεώσεων που αυτό συνεπάγεται για το κράτος μέλος, την περιφερειακή αρχή ή κάθε άλλη αρχή που έχει ορίσει το εν λόγω κράτος.

Οι προαναφερόμενες πράξεις χρησιμεύουν σαν βάση για τη συνέχιση της χρηρήγησης των οικονομικών συνδρομών, αλλά και για τη σύνταξη της ετήσιας έκθεσης σχετικά με την εκτέλεση των ΜΟΠ.

ε) η φύση των πληροφοριών που πρέπει να παρέχει το κράτος μέλος, η περιφερειακή αρχή ή κάθε άλλη αρχή που έχει καθορίσει το κράτος αυτό για την εκτέλεση των ΜΟΠ, για να πετύχει την καταβολή των οικονομικών συνδρομών της Κοινότητας.

στ) ο καθορισμός των περιφερειών ή των άλλων αρχών ή των φυσικών ή νομικών προσώπων που μπορούν να λάβουν τις πληροφορίες στις οποίες θα προβεί η Επιτροπή για κάθε δράση στην οποία δίνεται οικονομική συνδρομή από την πλευρά της Κοινότητας.

ζ) οι όροι, υπό τους οποίους τα ωφελούμενα μέρη μπορούν να επεξεργαστούν τυχόν προσθήκες που επέρχονται στις συμβάσεις.

7.16. Συμπεράσματα.

Σ' αυτό το σημείο κλείνοντας την αναφορά μας γενικά στα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα μπορούμε να βγάλουμε ορισμένα συμπεράσματα όσον αφορά τη μεθοδολογία και τον προγραμματισμό, των ΜΟΠ.

Πρέπει ωστόσο να υπενθυμίσουμε ορισμένα σημεία:

- Λόγω του πλαισίου μέσα στο οποίο δημιουργήθηκαν, τα ΜΟΠ δημιούργησαν ελπίδες που ξεπερνούσαν τις δυνατότητες παρέμβασης.

- αυτές οι ελπίδες επηρέασαν τη φύση των προγραμμάτων που υποβλήθηκαν και κατέστησαν διασχερή τη συγκέντρωση των παρεμβάσεων,

- δημιουργήθηκαν οι συνθήκες για να καταστεί ο διάλογος και η συνεργασία βασική μέθοδος προγραμματισμού.

- έγινε κάποια προσπάθεια καινοτομιών όσον αφορά τις οικονομικές δραστηριότητες των εν λόγω περιοχών, χωρίς όμως αρκετά ικανοποιητικό αποτέλεσμα.

- προβλέφθηκαν μηχανισμοί που να εξασφαλίζουν πιο ικανοποιητική εφαρμογή των προγραμμάτων απ' ό,τι στο παρελθόν, ξεπερνώντας ιδίως τις εμπλοκές που δημιουργεί ο κατακερματισμός των διοικητικών υπηρεσιών κατά τομείς και η αποκλειστική λήψη αποφάσεων από την κεντρική αρχή σε ορισμένους τομείς.

Στόχος αυτού του εγχειρήματος ήταν να αναζητηθούν στέρεες βάσεις σε τομείς όπως η ποιότητα των προγραμμάτων, η καινοτομία, η ολοκλήρωση, η εφαρμογή της εταιρικής σχέσης, έστω και με το τίμημα μεγαλύτερης περιόδου εξέτασης και ανεπαρκούς αρχικά ποσοστού απορρόφησης των πιστώσεων. Πρόκειται για εγχείρημα που δεν μπορεί να κριθεί παρά μόνο όταν ολοκληρωθεί.

Οι διαδικασίες βελτιώθηκαν - σ' αυτό συνέβαλε ορισμένες φορές αποφασιστικά η Συμβουλευτική Επιτροπή των ΜΟΠ - αλλά πρέπει να συνεχιστεί η διαδικασία απλοποίησής τους για να μπορέσει να ανταποκριθεί καλύτερα η Επιτροπή στις δυσκολίες της προσέγγισης

βάσει προγραμμάτων. Ανάλογη προσπάθεια θα απαιτηθεί από τις περιφέρειες, πράγμα που προϋποθέτει την ενίσχυση της τεχνικής βοήθειας και της εταιρικής σχέσης.

Σε γενικές γραμμές, μπορούμε να πούμε ότι τα ΜΟΠ είχαν να αντιμετωπίσουν τη δυσκολία να επιτευχθεί, για κάθε περίπτωση, ισορροπία μεταξύ δύο κατευθύνσεων που μπορούν να προβλεφθούν θεωρητικά.

α) Όταν πρόκειται για συνέχιση και βελτίωση των αναπτυξιακών προγραμμάτων που βρίσκονται σε εξέλιξη, ιδίως σε περιφέρειες όπου υπάρχει ήδη μια ορισμένη διοικητική πρακτική πολυτομεακής εργασίας, η Κοινότητα μπορεί απλώς να ενταχθεί στην ήδη υπάρχουσα δυναμική συντονισμού για να την ενισχύσει και να την καταστήσει αποτελεσματικότερη, αφενός με τη χρηματοδοτική συνεισφορά της, και αφετέρου με την τήρηση ορισμένων κανόνων όσον αφορά τον προγραμματισμό.

β) Όταν πρόκειται για την προώθηση νέων αναπτυξιακών μέτρων, ιδίως σε περιφέρειες όπου πρέπει να συγκεντρωθούν οι παρεμβάσεις των κοινοτικών ταμείων, μπορεί να προβλεφθεί πιο φιλόδοξη προσέγγιση που να περιλαμβάνει:

- την επιλογή, από μέρος των αρμοδίων αρχών, περιορισμένου αριθμού συγκεκριμένων στόχων προσαρμοσμένων στα χαρακτηριστικά και στις δυνατότητες κάθε περιφέρειας, για τους οποίους θα χορηγηθούν πρόσθετοι χρηματοδοτικοί πόροι.

- εταιρική σχέση στην οποία η Επιτροπή έχει ενεργή παρουσία ως συνυπεύθυνη αρχή για την επιλογή και την πραγματοποίηση των απαραίτητων ενεργειών για την επίτευξη των επιλεχθέντων στόχων.

Το ενδιαφέρον αυτού του μοντέλου έγκειται στην προώθηση όσο το δυνατόν πιο "υποδειγματικών" προγραμμάτων, όχι μόνο από οικονομική άποψη, αλλά και από άποψη διοικητικής οργάνωσης.

Από την σύντομη αυτή ανασκόπηση των ΜΟΠ, ένα πρώτο συμπέρασμα προκύπτει με αρκετή σαφήνεια: Τα ΜΟΠ αποτελούν μια πολύ σημαντική ευκαιρία για την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας. Κατ' αρχήν, το ύψος της προβλεπόμενης χρηματοδότησης, και μάλιστα σε συνάλλαγμα, διαμορφώθηκε τελικά σε αξιόλογα επίπεδα που συγκρίνονται, όπως φάνηκε πιο πάνω, με βασικά κομμάτια του ελληνικού προϋπολογισμού.

Αλλά και η γενική τους "φιλοσοφία" και ειδικότερα η περιφερειακή τους διάσταση ανοίγουν νέους και πολύ ενδιαφέροντες δρόμους τόσο για την Κοινότητα όσο και την καθαρά αναπτυξιακή πορεία.

8. ΜΟΠ και Ελλάδα

8.1. Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα και Ελλάδα.

Η εξέλιξη των αντιλήψεων σχετικά με το ρόλο των ΜΟΠ και οι συγκεκριμένες προτάσεις και διεκδικήσεις της ελληνικής κυβέρνησης προσέδωσαν ένα σημαντικό βάρος σ' αυτά τα προγράμματα ως προς την ελληνική αναπτυξιακή πολιτική. Πράγματι, η τελική διατύπωση του Κανονισμού για τα ΜΟΠ δίνει ιδιαίτερη σημασία στη συμμετοχή της Ελλάδας στα ΜΟΠ:

1) Γίνεται ειδική αναφορά στην Ελλάδα, ως περίπτωση που απαιτεί ειδική κοινοτική προσπάθεια για να διευκολυνθεί η προσαρμογή της απέναντι στη νέα κατάσταση που δημιουργείται με τη διεύρυνση.

2) Ειδική παράγραφος του Κανονισμού προβλέπει το συνολικό ποσό που θα πρέπει να διοχετευθεί στα ελληνικά ΜΟΠ, ότι δηλαδή από τα 4,1 δισ. ECU νέων πόρων, τα ελληνικά ΜΟΠ θα απορροφήσουν 2 δισ. ή περίπου το 50% του συνόλου. Ενώ δηλαδή η γενική αρχή είναι ότι θα χρηματοδοτούνται τα ΜΟΠ ανάλογα με την ποιότητά τους και τη συμβολή τους στους στόχους του κανονισμού, χωρίς να κατανέμονται γενικά και εκ των προτέρων οι κοινοτικοί πόροι, γίνεται μια ειδική εξαιρεση για την Ελλάδα μιας και ορίζεται εκ των προτέρων το σύνολο των πόρων που θα της αφιερωθεί. Αυτό φυσικά δεν σημαίνει ότι τα ελληνικά ΜΟΠ θα εγκριθούν χωρίς να κριθεί η ποιότητά τους. Σημαίνει ότι, εφόσον ανταποκρίνονται στα κριτήρια επιλογής, είναι εκ των προτέρων βέβαιο ότι θα επιτύχουν

το ύψος της χρηματοδότησης που προαναφέρθηκε.

3) Η Ελλάδα αναγνωρίζεται ως μια ενιαία περιοχή. Αυτή η ρύθμιση επιτρέπει να καταρτιστούν προγράμματα που περιλαμβάνουν και την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη (ενώ στην Ιταλία και τη Γαλλία, οι μεγάλες αστικές περιοχές συνήθως εξαιρούνται από τα ΜΟΠ). Ωστόσο η ελληνική πλευρά αποφάσισε να καταστρώσει επιμέρους ΜΟΠ από τα οποία θα χρηματοδοτείται συγκεκριμένη περιοχή.

Συμμετέχοντας στη σύλληψη και εκτέλεση αυτών των προγραμμάτων, οι τοπικές και περιφερειακές αρχές θα μπορούν να εξασφαλίσουν τον ολοκληρωμένο χαρακτήρα τους. Ο κανονισμός προβλέπει, εξάλλου ότι τα ΜΟΠ διαχειρίζονται οι περιφερειακές αρχές ή όποια άλλη αρχή ορίσει η Κυβέρνηση. Έτσι, υπάρχουν εξίσου οι δυνατότητες άμεσης παρουσίας της τοπικής αυτοδιοίκησης και άλλων περιφερειακών αρχών ή μέσω της συμμετοχής τους σε ειδικούς φορείς, που θα διαχειριστούν για λογαριασμό της Κυβέρνησης, τα ΜΟΠ.

Μετά απ' όλες αυτές τις ρυθμίσεις, η Ελλάδα διαθέτει μια σειρά από δυνατότητες και διευκολύνσεις για τη συντονισμένη επεξεργασία προγραμμάτων που θεωρεί ότι αντιστοιχούν στις ιδιαίτερες ανάγκες της Κοινωνικής ανάπτυξης. Το συνολικό ύψος τους ξεπερνάει το σύνολο των δημόσιων επενδύσεων ενός έτους πράγμα που υπογραμμίζει τη σημασία που μπορούν να πάρουν τα ΜΟΠ μέσα στις μεσοπρόθεσμες προοπτικές της ελληνικής ανάπτυξης.

8.1.1. Η Εμπειρία από τα Δοκιμαστικά Προπαρασκευαστικά Προγράμματα.

Σημαντικά διδάγματα προς την κατεύθυνση της σωστής προετοιμασίας των ΜΟΠ παρέχουν ασφαλώς τα "προγράμματα - πιλότοι" που εφαρμόστηκαν στην περίοδο 1983-85, σε ορισμένες περιοχές της χώρας, για την τοπική ανάπτυξη ή για την προώθηση νέων κλάδων.

Η μεθοδολογία κατάρτισης των προγραμμάτων αυτών, ο συντονισμός εθνικών, τοπικών και κλαδικών φορέων, ο προσδιορισμός συγκεκριμένων στόχων της παρέμβασης στο τοπικό επίπεδο, ο συνδυασμός των χρηματοδοτήσεων, τα ειδικά προβλήματα εφαρμογής, τ' αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν, αποτελούν ένα πλούσιο υλικό για μελέτη και αξιολόγηση, ώστε η προετοιμασία για τα ΜΟΠ να γίνει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Το κόστος όλων αυτών των προγραμμάτων προϋπολογιζόταν σε περίπου 32 εκατομμύρια ECU, από τα οποία η Κοινότητα θα κάλυπτε τα 19 εκ. ECU.

8.2. Το Περιφερειακό Πρόβλημα της Ελλάδας.

Η είσοδος της χώρας στην Κοινότητα διεύρυνε το χάσμα ανάμεσα στις περισσότερο και λιγότερο αναπτυγμένες χώρες της Κοινότητας και μάλιστα η είσοδος της Ελλάδας έδωσε έμφαση στο μεσογειακό χαρακτήρα της ΕΟΚ. Οι περιφερειακές ανισότητες στη χώρα, παρά τις αναπτυξιακές προσπάθειες τα τελευταία χρόνια δεν μειώθηκαν, απεναντίας τα περιφερειακά προβλήματα εμφανίζονται οξυμένα και απαιτούν την άμεση και επιτακτική αντιμετώπισή τους.

1) Κατηγορίες περιφερειακών προβλημάτων στην Ελλάδα.

Τα περιφερειακά προβλήματα ταξινομούνται στις παρακάτω κατηγορίες:

- α) Χωροταξική ανισορροπία των δραστηριοτήτων (γενικά)
- β) Αποδιοργάνωση του παραγωγικού συστήματος
- γ) Συμφόρηση των αστικών κέντρων με παράλληλη υποβάθμιση της ποιότητας ζωής.
- δ) Εξάρτηση των περιφερειών από τα μεγάλα αστικά κέντρα
- ε) Εγκατάλειψη της υπαίθρου
- στ) Εξάρτηση του περιφερειακού εισοδήματος από εποχιακούς παράγοντες.
- ζ) Σημαντική υποασχόληση και αυξανόμενη ανεργία
- η) Ελλείψη χωροταξικού προγραμματισμού στη γεωργία, σε συνδυασμό με την ανεπαρκή κοινοτική προστασία της μεσογειακής παραγωγής.
- θ) Χαμηλό επίπεδο επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης του πληθυσμού σ' όλους τους παραγωγικούς τομείς.
- ι) Σημαντική ανεπάρκεια σύγχρονης κοινωνικοοικονομικής υποδομής σ' όλους τους τομείς
- κ) Ανισότητες σε ευκαιρίες. Εντονες διαπεριφερειακές ανισότητες των "επιπέδων ποιότητας ζωής", ιδιαίτερα ανάμεσα σε κέντρα - περιφέρεια.

2) Οι συνέπειες από τη Μεσογειακή διεύρυνση της ΕΟΚ.

Για την Κοινότητα, η Ελλάδα στο σύνολό της αποτελεί μεσογειακή περιφέρεια, που η οικονομία της θα υποστεί σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις από τη διεύρυνση, επιπτώσεις που θα πρέπει να αντιμετωπιστούν με τα ΜΟΠ. Οι υπάρχουσες ενδοπεριφερειακές και τομεακές ανισότητες θα ενταθούν με τη διεύρυνση και δεν είναι δυνατόν να αντιμετωπιστούν με μεμονωμένες παρεμβάσεις αλλά μόνο με ολοκληρωμένη αναπτυξιακή δράση.

Στη διευρυμένη Κοινότητα, εκτιμάται, ότι η διεύρυνση θα εντείνει τον ανταγωνισμό.

Η Ελλάδα αναμένεται να υποστεί οξύτατο ανταγωνισμό σε όλους τους τομείς και συγκεκριμένα:

α) Γεωργικός τομέας.

Ενταση στα μεσογειακά της προϊόντα. Προϊόντα όπως λάδι, σιτηρά, εσπεριδοειδή κλπ. θεωρούνται ως τα πλέον ευπαθή απ' την σκοπιά της διεύρυνσης, γεγονός που κατατάσει τη χώρα μεταξύ αυτών που θα έχουν άμεσο πρόβλημα με τη διεύρυνση. Επειδή για τα προϊόντα αυτά ο βαθμός ανεφοδιασμού της Κοινότητας φθάνει, σχεδόν, σε επίπεδα αυτάρκειας, δημιουργούνται ανυπέρβλητα εμπόδια για τα ελληνικά, λόγω των μεγάλων αποστάσεων από τα κέντρα της Κοινότητας, σε σχέση με την Ισπανία και την Πορτογαλία.

β) Δευτερογενής τομέας.

Οι προοπτικές της διεύρυνσης δεν παρουσιάζονται ευνοϊκές, γιατί υπάρχει ομοιογένεια μεγάλης παραγωγής παραδοσιακών προϊόντων (κλωστούφαντουργικά, έτοιμα ενδύματα, τσιμέντα,

χάλυβας).

γ) Τριτογενής τομέας.

Οι επιπτώσεις της διεύρυνσης θα είναι σημαντικές στον τουρισμό, γιατί και οι δύο χώρες διαθέτουν το ίδιο κλίμα και φυσικές ομορφιές με την Ελλάδα, και μάλιστα ευνοούνται με ένα μικρότερο κόστος διαμονής ανά επισκέπτη λόγω γεωγραφικής θέσης με τις άλλες χώρες της ΕΟΚ (μικρές αποστάσεις, ευνοϊκότερη συγκοινωνιακή διασύνδεση). Οι συνέπειες από τη διεύρυνση, θα έχουν επιπτώσεις, στο εισόδημα και την απασχόληση, στον ίδιο αρνητικό βαθμό σε όλες τις περιφέρειες της χώρας.

8.3. Συνοπτική Παρουσίαση των Ελληνικών ΜΟΠ

1) Στόχοι και Περιεχόμενο των Ελληνικών ΜΟΠ:

Τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα, αφορούν το σύνολο της Ελληνικής Επικράτειας και έχουν ως στόχο τη βελτίωση των κοινωνικο - οικονομικών δομών των περιοχών ώστε να προσαρμοστούν καλύτερα στη νέα κατάσταση που δημιουργείται από την διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Ειδικότερα οι βασικοί στόχοι των ΜΟΠ είναι:

- α) η βελτίωση των διαρθρωτικών δομών της ελληνικής οικονομίας,
- β) η αύξηση του εισοδήματος των κατοίκων,
- γ) η στήριξη και η δημιουργία θέσεων απασχόλησης.

Ως προς το περιεχόμενό τους τα προγράμματα αυτά αφορούν ιδίως τις παραγωγικές επενδύσεις, τα έργα υποδομής και ενέργειας

για την αξιοποίηση του ενδογενούς δυναμικού των περιοχών. Παράλληλα αφορούν τους τομείς όπως τη γεωργία, την αλιεία, τη μεταποίηση γεωργικών προϊόντων, την ενέργεια, τη βιοτεχνία, τη βιομηχανία, τα δημόσια έργα, τις υπηρεσίες συμπεριλαμβανομένου και του τουρισμού.

2) Χρηματοδότηση των ΜΟΠ:

Το συνολικό κόστος της Κοινοτικής συνδρομής προς τη χώρα μας από τα ΜΟΠ ανέρχεται σε 2 δισ. ECU. Με βάση τον κανονισμό 8088/85 οι πόροι για την χρηματοδότηση των ΜΟΠ θα προέλθουν από ανάλογη αύξηση των Διαρθρωτικών Ταμείων της Κοινότητας, Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Π.Α.), Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων - Τμήμα Προσανατολισμού (ΕΓΤΠΕ-Π), Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), καθώς και από πρόσθετους πόρους, απ' το άρθρο 551 του κοινοτικού προϋπολογισμού, που αφορά ειδικά τα ΜΟΠ.

Επίσης η Ελλάδα έχει το δικαίωμα να κάνει και χρήση δανείων μέσω της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕ) επιπλέον των δωρεών επιχορηγήσεων. Η Κοινοτική επιχορήγηση καλύπτει μέχρι το 70% της δημόσιας δαπάνης και γίνεται: με συγχρηματοδότηση (Διαρθρωτικό Ταμείο + 551) ή αποκλειστικά με άρθρο 551 ενώ το υπόλοιπο ποσό συμπληρώνεται με εθνικούς πόρους.

8.4. Οικονομικά Στοιχεία.

Τα ελληνικά ΜΟΠ είναι επτά και είναι τα εξής:

1) Κρήτης	5) Νήσων Αιγαίου Πελάγους
2) Πληροφορικής	6) Ανατολικής Κεντρικής Ελλάδας
3) Μακεδονίας και Θράκης	7) Αττικής
4) Δυτικής Ελλάδας και Πελοποννήσου	

από αυτά τα έξι προγράμματα χαρακτηρίζονται ως περιφερειακά ενώ ένα το ΜΟΠ πληροφορικής ως τομεακό.

Ο Συναγικός Προϋπολογισμός των ΜΟΠ ανέρχεται σε 3.213.391,27 χιλιάδες ECU, εκτός του αποθεματικού που έχει κρατηθεί.

- Η εθνική δημόσια συμμετοχή ανέρχεται σε 1.062.802,48 χιλ. ECU που αντιστοιχεί στο 33,7% του προϋπολογισμού των ΜΟΠ.

- Η κοινοτική συμμετοχή ανέρχεται σε 1.829.580,69 χιλ. ECU που αντιστοιχούν στο 56,94 του προϋπολογισμού.

- Οι ιδιωτικοί φορείς συμμετέχουν με 312.007,8 χιλ. (ECU) (9,99%).

Όπως προαναφέρθηκε εκτός από το σύνολο των ήδη εγκριθέντων ποσών για την Ελλάδα έχει δεσμευτεί ένα ποσό περίπου 170,5 εκατ. ECU ως αποθεματικό το οποίο θα διατεθεί κυρίως για παραγωγικές επενδύσεις, του Δημοσίου και του Ιδιωτικού Τομέα καθώς και για άλλες ενέργειες οι οποίες θα κριθούν απαραίτητες για την υλοποίηση των ΜΟΠ.

Στην κοινοτική συμμετοχή το άρθρο 551 συμμετέχει με 765.138 χιλ. ECU (23,81%), το Ε.Τ.Π.Α. με 691.475 χιλ. ECU (21,52%), το FEODGA με 280.752 ECU (8,73%), το Κοινωνικό ταμείο με 90.341 χιλ.

ECU (2,81%) και η Αλιεία με 2.053 χιλ. ECU (0,07%).

Τέλος η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων έχει δεσμεύσει μέχρι σήμερα το ποσό των 575.789,72 χιλ. ECU για χρηματοδότηση διαφόρων έργων, εάν της ζητηθεί από τους φορείς που συμμετέχουν στα ΜΟΠ.

Συνοπτική εικόνα χρηματοδότησης κατά ΜΟΠ με σχετική ανάλυση κατά πηγή χρηματοδότησης δίδεται στον πίνακα 28, ενώ η συμμετοχή των διαφόρων τομέων απεικονίζεται στον πίνακα 29.

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Μ. Ο. Π.

ΚΑΤΑ ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

1993	ΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΥΠ/ΣΜΟΣ	ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΕΤΠΑ	ΕΓΤΠΕ-Π	ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ	ΓΡΑΜΜΗ 551	Ποσά σε χιλ.Ε.Σ.Υ.	
								ΑΔΙΕΙΑ	ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ
Σ	550.126,27	173.999,64	315.539,89	159.834,57	58.373,83	10.263,17	86.508,32	560,00	117.389,72
	695.837,00	204.909,00	406.765,00	150.241,00	72.087,00	29.942,00	154.495,00	-	120.000,00
	631.325,00	179.290,00	361.343,00	153.036,00	82.120,00	18.964,00	105.863,00	1.360,00	125.000,00
	325.173,00	103.339,00	193.538,50	114.436,00	15.386,50	4.091,00	59.492,00	133,00	67.000,00
	134.150,00	45.398,5	88.751,5	26.584,8	-	9.382,5	52.784,2	-	-
	407.880,00	127.465,84	223.142,80	643,50	2.204,70	16.798,41	203.496,19	-	66.400,00
	468.900,00	228.400,00	240.500,00	86.700,00	50.400,00	900,00	102.500,00	-	80.000,00
	3.213.391,27	1.062.802,48	1.829.580,69	691.475,87	280.572,03	90.341,08	765.138,71	2.053,00	575.789,72

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 29:

ΚΑΤΑΝΟΛΗ ΚΑΤΑ Μ.Ο.Π ΚΑΙ ΤΟΜΕΑ

Μ.Ο.Π	ΣΥΝΟΛΟ	ΓΕΩΡΓΙΑ	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ	ΕΝΕΡΓΕΙΑ	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ	ΣΕ ΧΙΛ. ΕCΥ		
							ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	ΥΠΟΔΟΜΕΣ	ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ
ΒΟΡ. ΕΛΛΑΔΑ	695.837	248.487	172.050	56.411	58.374		95.409	60.106	5.000
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ & ΠΕΛ/ΣΟΣ	631.325	206.257	160.885	27.892	81.376		62.466	87.449	5.000
ΑΤΤΙΚΗ	407.880	26.860	172.221	7.870	13.266		40.816	143.697	3.150
Α.Κ.Ε	550.126	147.240	130.479	143.876	15.444		20.728	87.909	4.450
ΑΙΓΑΙΟΥ	325.173	64.667	18.034	59.580	65.086		8.401	106.205	3.200
ΚΡΗΤΗΣ	468.900	147.990	154.570	3.140	48.000		23.600	87.400	4.200
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ	134.150					134.150			
Σ Υ Ν Ο Λ Ο	3.213.391	841.501	808.239	298.769	281.546	134.150	251.420	572.766	25.000
Ποσοτά συμμε- των κλάδων στο Μ.Ο.Π	100%	26,19%	25,15%	9,29%	8,76%	4,17%	7,82%	17,82%	0,8

* Τα ποσά που αφορούν την έρευνα και το περιβάλλον έχουν περιληφθεί στους επιμέρους τομείς.

8.4.1. ΜΟΠ: Καθυστερεί η απορρόφηση των ενισχύσεων από ΕΟΚ.

Η Ελλάδα έχει απορροφήσει το 46%-47% από την κοινοτική χρηματοδότηση των ελληνικών ΜΟΠ (Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα). Συγκεκριμένα έχει εισπράξει από την Κοινότητα συνολικό ποσό 655 εκ. ελμ (ευρωπαϊκές λογιστικές μονάδες) από το ποσό 2 εκ. ελμ της κοινοτικής χρηματοδότησης που είχε αποφασιστεί για να καλύψει το 55,1% των δαπανών των ελληνικών ΜΟΠ.

Ειδικότερα για τα ελληνικά ΜΟΠ έχουν εισπραχθεί:

Α.- Μέσα στην τετραετία 1986-89:

• Από το ΕΤΠΑ (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης) ποσό 255 εκ. ελμ.

• Από την ειδική γραμμή του κοινοτικού προϋπολογισμού ποσό 207 εκ. ελμ.

Β.- Το 1990 ως στις 21 Νοεμβρίου:

• Από το ΕΤΠΑ ποσό 185 εκ. ελμ.

• Από την ειδική γραμμή του κοινοτικού προϋπολογισμού ποσό 103 εκ. ελμ.

Γ.- Από το 1986 μέχρι σήμερα έχουν, επίσης, εισπραχθεί για τα ελληνικά ΜΟΠ: Από το Γεωργικό Ταμείο 80 εκ. ελμ., από την Αγεία 10 εκ. ελμ. και από το Κοινωνικό Ταμείο 25 εκατ. ελμ. Τα στοιχεία αυτά δίνονται από κοινοτική πηγή σχετικά με την έκθεση του Ελεγκτικού Συνεδρίου της ΕΟΚ, που δημοσιεύθηκε πρόσφατα ειδικά για τα ΜΟΠ Ελλάδας, Ιταλίας και Γαλλίας. Στην έκθεση διαπιστώνεται μεγάλη καθυστέρηση στην εφαρμογή των ΜΟΠ ιδίως από

την Ιταλία και αναφέρεται: Στις 31/12/1989 οι πληροφορίες που πραγματοποιήθηκαν για τα ΜΟΠ ανήρχοντο μόνο σε 950 εκ. ελμ. Ποσό, που αντιπροσωπεύει λιγότερο από το 1/4 του συνολικού ποσού 4,1 δισ. ελμ, που είχε αποφασισθεί να διατεθεί για τα ΜΟΠ σε 7 χρόνια. (Η 7ετία λήγει το 1992).

Στην έκθεση γίνεται ιδιαίτερη μνεία για την "ανεπαρκή αξιοπιστία των διαθέσιμων στοιχείων" στη διενέργεια του ελέγχου από το Ελεγκτικό Συνέδριο. Μεταξύ άλλων αναφέρεται: "Σε διάφορα ελληνικά ΜΟΠ στα πλαίσια των εξόδων της θέσης α' εφαρμογή και πιο συγκεκριμένα των "δαπανών σχετικά με την ενημέρωση των τελικών δικαιούχων" ο έλεγχος επεσήμανε την αγορά ενός ραδιοφωνικού αναμεταδότη (3,9 εκ. δρχ.), έξοδα επισκευής αυτοκινήτου (0,6 εκ. δρχ.), ακόμη και τη χορήγηση επιδοτήσεων.

Υπενθυμίζεται, ότι τα ΜΟΠ είχαν αποφασισθεί το 1985 για να αντιμετωπίσουν ορισμένες περιφέρειες της Ελλάδας, της Ιταλίας και της Γαλλίας, τις αρνητικές επιπτώσεις από μεσογειακό χώρο από την Ισπανική και Πορτογαλική ένταξη στην ΕΟΚ.

8.5. Οι Αρχές Διοίκησης των Ελληνικών ΜΟΠ.

1) Η Ελληνική Κυβέρνηση αναθέτει στον Υπουργό Εθνικής Οικονομίας την καλή εκτέλεση των ΜΟΠ. Για κάθε ΜΟΠ ο Υπουργός πλαισιώνεται από μια Επιτροπή Παρακολούθησης που συνέρχεται στην έδρα του ΜΟΠ.

2) Ο Υπουργός Εθνικής Οικονομίας θεσπίζει τις διατάξεις συντονισμού που είναι απαραίτητες σε εθνικό επίπεδο, κυρίως όσον αφορά τη δημιουργία διυπουργικής επιτροπής υπό την προεδρία του εκπροσώπου του.

3) Οι Γενικοί Γραμματείς των Περιφερειών είναι υπεύθυνοι για τον συντονισμό του προγράμματος, υπό την εποπτεία του Προέδρου της Επιτροπής Παρακολούθησης. Καθορίζουν σε συμφωνία με την Επιτροπή Παρακολούθησης τις διαδικασίες και παρέχουν τα απαραίτητα μέσα για να επιταχύνουν την ανταλλαγή των πληροφοριών μεταξύ κεντρικού και τοπικού επιπέδου, ώστε να διευκολυνθεί ο γεωργικός συντονισμός του συνόλου των μέτρων.

4) Οι Νομάρχες είναι υπεύθυνοι, ο καθένας για το νομό του και για το τμήμα του ΜΟΠ που χρηματοδοτείται από το νομαρχιακό προϋπολογισμό, για την καλή εκτέλεση του ΜΟΠ. Επίσης για το Τμήμα του ΜΟΠ που δεν χρηματοδοτείται από τον νομαρχιακό προϋπολογισμό, οι νομάρχες είναι εκείνοι που έχουν την ευθύνη να παρακολουθούν την λήψη των απαραίτητων μέτρων για την καλή εκτέλεση του ΜΟΠ.

5) Ο Πρόεδρος της Επιτροπής Παρακολούθησης αποφασίζει, σε συμφωνία με τους άλλους Γεν. Γραμματείς Περιφερειών του ΜΟΠ και μετά από γνώμη της Επιτροπής Παρακολούθησης, σχετικά με τη

χρησιμοποίηση των πιστώσεων που περιλαμβάνονται στο υποπρόγραμμα "Εφαρμογή του ΜΟΠ"

6) Οι Ελληνικές αρχές διορίζουν επί τόπου μέσα από τη δημόσια διοίκηση, υπεύθυνο παρακολούθησης για κάθε ένα από τα υποπρογράμματα που συναποτελούν κάθε ΜΟΠ.

7) Ο Υπουργός Εθνικής Οικονομίας διορίζει τον γραμματέα της Επιτροπής Παρακολούθησης, ο οποίος ανήκει στην Περιφερειακή Υπηρεσία του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας (εκτός του ΜΟΠ Πληροφορικής, λόγω του τομειακού χαρακτήρα του).

8.6 Βασικές Ημερομηνίες για Ενέργεια Υποχρεώσεων από τους Φορείς των ΜΟΠ.

Οι φορείς υλοποίησης έργων ΜΟΠ διαβιβάζουν στις Επιτροπές Παρακολούθησης:

- Εως 10 Φεβρουαρίου: - τα στοιχεία δαπανών δ' τριμήνου του προηγούμενου έτους,
- τα στοιχεία προόδου φυσικού αντικειμένου κατά το β' εξάμηνο του προηγούμενου έτους,
- πρόβλεψη δαπανών κατά το α' και β' εξάμηνο τρέχοντος έτους.
- Εως 20 Απριλίου: - τα στοιχεία δαπανών α' τριμήνου του τρέχοντος έτους.
- Εως 30 Ιουλίου: - τα στοιχεία δαπανών β' τριμήνου του τρέχοντος έτους

- τα στοιχεία προόδου φυσικού αντικειμένου κατά το α' εξάμηνο του τρέχοντος έτους
- Εως 20 Οκτωβρίου: - τα στοιχεία δαπανών γ' τριμήνου του τρέχοντος έτους
- Εως 31 Δεκεμβρίου: - τα στοιχεία εξειδίκευσης έργων, που έχουν ενταχθεί στα ΜΟΠ χωρίς επαρκή ανάλυση, για το επόμενο έτος.

(Αναλυτικά στοιχεία στο παράρτημα)

8.7. Προϋποθέσεις και όροι για υπαγωγή.

Τα ΜΟΠ εντάσσονται στα πλαίσια της αναπτυξιακής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, που σκοπό έχει την ενίσχυση των Μεσογειακών χωρών μελών της και την προσαρμογή τους στις καινούργιες συνθήκες όπως αυτές παρουσιάζονται από την ένταξη της Ισπανίας και Πορτογαλίας.

Η εφαρμογή των ΜΟΠ άρχισε τυπικά με την 1.7.1985 με την δημοσίευση του Κανονισμού αριθ. 2088/85 της Κοινότητας. Σύμφωνα με τον κανονισμό αυτό η διάρκειά τους θα είναι για 7 χρόνια και το σύνολο των χρηματοδοτήσεων θα ξεπερνά τα 4 δισ. ECU. Η Ελλάδα αποτελεί μια ενιαία περιοχή δηλαδή ολόκληρη θεωρείται πεδίο εφαρμογής των ΜΟΠ.

Με την Απόφαση ΙΕ 5529/13.5.87 του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας έχουν καθοριστεί οι προϋποθέσεις και οι όροι ένταξης των Ελληνικών Επενδύσεων στα ΜΟΠ.

Υπαγόμενες Επενδύσεις

Σύμφωνα με την απόφαση περί ΜΟΠ, α' αυτά μπορούν να υπαχθούν οι παρακάτω επενδύσεις:

- Παραγωγικές Επενδύσεις του μεταποιητικού τομέα
- Παραγωγικές επενδύσεις σύγχρονης τεχνολογίας του πρωτογενή τομέα και
- Επενδύσεις σε ξενοδοχειακές μονάδες και ξενώνες.

Παρεχόμενη Επιχορήγηση

Στις επιχειρήσεις, που υπάγονται στις διατάξεις των ΜΟΠ, χορηγείται επιπρόσθετη επιχορήγηση πέραν των παρεχομένων κινήτρων μέσω του αναπτυξιακού νόμου 1262/82.

Η επιχορήγηση ανάλογα με την ζώνη εγκατάστασης του Ν. 1262/82 όσο και στο πλαίσιο του ΜΟΠ είναι ως εξής:

Ζώνη	N. 1262/82	ΜΟΠ - επιπρόσθετη επιχορήγηση/ ποσοστιαίες μονάδες
A	-	10
B	10-25	10
Γ	15-40	20
Δ	20-50	20

Η παραπάνω επιχορήγηση παρέχεται στο κόστος της παραγωγικής επένδυσης, αλλά σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να υπερβαίνει το όριο των 50 ποσοστιαίων μονάδων για τις περιοχές Α και Β, και το όριο των 60 ποσοστιαίων μονάδων για τις περιοχές Γ και Δ.

Στη ζώνη Α' επιχορηγούνται μόνο ειδικές επενδύσεις, όπως αυτές ορίζονται στο Ν. 1262/82 (π.χ. υψηλής τεχνολογίας).

Η ελάχιστη ίδια συμμετοχή του φορέα στην επένδυση ορίζεται σε ποσοστό 20%. Η ίδια συμμετοχή θα καταβάλλεται σε μετρητά και θ' αποτελεί μετοχικό κεφάλαιο της εταιρίας. Στην ίδια συμμετοχή περιλαμβάνεται και η αξία του οικοπέδου.

Η χρηματοδότηση της επένδυσης ολοκληρώνεται με την λήψη τραπεζικού δανείου, από ελληνικές ή ξένες τράπεζες. Το επιτόκιο του δανείου επιδοτείται για τα τρία πρώτα χρόνια από την σύναψή του. Η επιδότηση του επιτοκίου υπολογίζεται με βάση τα κριτήρια του Ν. 1262/82 και είναι ανάλογη με το ποσοστό επιχορήγησης.

Κριτήρια επιλογής για υπαγωγή στα ΜΟΠ.

Τα κυριότερα κριτήρια επιλογής και αξιολόγησης των επενδυτικών προτάσεων για υπαγωγή στο ΜΟΠ συνοψίζονται στα παρακάτω:

- Στη συμβολή της επένδυσης στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής όπου θα εγκατασταθεί.

- Στη συμβολή της επένδυσης στην αντιμετώπιση των διαρθρωτικών αδυναμιών του κλάδου στον οποίο εντάσσεται.

- Στην ωφελιμότητα που απορρέει για την Εθνική Οικονομία.

- Στις συνθήκες αγοράς του κλάδου όπου εντάσσεται η παραγωγική δραστηριότητα της προτεινομένης επενδύσεως.

- Στην ενίσχυση μονάδων υψηλής τεχνολογίας και στην εφαρμογή μεθόδων υψηλής τεχνολογίας σε παραδοσιακούς κλάδους.

- Στην καθαρή εξαγωγική επίδοση της επένδυσης.

- Στην δημιουργία νέων θέσεων εργασίας ιδιαίτερα σε περιοχές με αυξημένη ανεργία.

- Στις προϋποθέσεις που δημιουργούνται για περιφερειακή ανάπτυξη.

- Στο μέγεθος της επένδυσης.

- Στην πρόθεση της κοινής επιχειρηματικής δράσης (σε κοινοτικό επίπεδο).

Διαδικασία Υπαγωγής στα ΜΟΠ

Για την υπαγωγή στις ενεργητικές διατάξεις των ΜΟΠ απαιτούνται οι ίδιες περίπου διαδικασίες όπως και για τον Ν. 1262/82. Τα κυριότερα έντυπα / δικαιολογητικά που υποβάλλονται είναι τα παρακάτω:

- Αίτηση υποψήφιου επενδυτή
- Τεχνικο-οικονομική μελέτη σκοπιμότητας και βιωσιμότητας
- Καταστατικό εταιρίας (εάν ευσταθεί η εταιρία)
- Προσφορές κτιριακού, τεχνικού, και μηχανολογικού εξοπλισμού.

Προϋποθέσεις για υπαγωγή στα ΜΟΠ

Για να μπορούν οι επενδύσεις να υπαχθούν στις διατάξεις των ΜΟΠ θα πρέπει να ικανοποιούν τουλάχιστον ορισμένα κριτήρια.

α) **Μεταποιητικός τομέας:** τουλάχιστον 3 από τα ακόλουθα 4 κριτήρια.

(i) Το ποσοστό των χρησιμοποιούμενων εγχωρίων πρώτων και βοηθητικών υλών πρέπει να αντιπροσωπεύει τουλάχιστον το 60% του συνόλου.

(ii) Το ποσοστό της προστιθέμενης αξίας ως προς την ακαθάριστη αξία παραγωγής στον κλάδο που εντάσσεται η επένδυση καθώς και της ίδιας επένδυσης θα πρέπει να είναι τουλάχιστον 35%.

(iii) Οι καθαρές εισπράξεις από εξαγωγές, ως την συνολική αξία της παραγωγής θα πρέπει να υπερβαίνουν το 40%.

(iv) Ο προϋπολογισμός του επενδυτικού έργου θα πρέπει να υπερβαίνει τα 200 εκατ. δρχ.

β) Πρωτογενής τομέας: ικανοποίηση 2 κριτηρίων:

(i) Η καθαρή εξαγωγική επίδοση θα πρέπει να υπερβαίνει το 60%

(ii) Ο προϋπολογισμός του επενδυτικού έργου θα πρέπει να υπερβαίνει τα 50 εκατ. δρχ.

γ) Ξενοδοχειακές μονάδες: Ικανοποίηση τουλάχιστον 3 από τα ακόλουθα 4 κριτήρια.

(i) Η επένδυση θα πρέπει να πραγματοποιείται σε ζώνη τουριστικής ανάπτυξης ή σε Νομό που δεν περιλαμβάνει ζώνες τουριστικής ανάπτυξης ή ποιοτικής αναβάθμισης (όπως αυτές καθορίζονται από αποφάσεις του ΥΠΕΒΟ).

(ii) Να αφορά μονάδες Πολυτελείας ή Α' τάξης σύμφωνα με την έγκριση του ΕΟΤ.

(iii) Να αφορά μονάδες που διαθέτουν εγκαταστάσεις εξυπηρέτησης ειδικών μορφών τουρισμού (θεραπευτικού, χειμερινού, αθλητικού).

και (iv) Ο προϋπολογισμός του επενδυτικού έργου θα πρέπει να υπερβαίνει τα 300 εκατ. δρχ.

Τα ΜΟΠ αποτελούν για την Ελλάδα τους υποψηφίους και υφιστάμενους επενδυτές, μια μεγάλη ευκαιρία για καινούργια επενδυτικά προγράμματα και δραστηριότητες που θα βοηθήσουν στην περαιτέρω οικονομική ανάπτυξη της χώρας, προετοιμάζοντας την έτσι για την Ενισία Ευρωπαϊκή Αγορά του 1992. Βραχυχρόνια όμως, τα αναπτυξιακά προγράμματα που ενισχύονται από τα ΜΟΠ, θα συμβάλλουν

στην αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των διαρθρωτικών αδυναμιών που παρουσιάζονται στον Ελληνικό οικονομικό χώρο.

Τα ΜΟΠ αποτελούν επίσης ένα κίνητρο για τόνωση των οικονομικών δραστηριοτήτων του ιδιωτικού τομέα, και τον προσανατολισμό του σε καινούργιους παραγωγικούς κλάδους, σύμφωνα με τις Ευρωπαϊκές και διεθνείς απαιτήσεις και προδιαγραφές.

8.8. Το Σύστημα Διοίκησης για την Εφαρμογή των ΜΟΠ.

8.8.1. Γενικά

Ο κανονισμός 2088/85, τα προγράμματα και οι συμβάσεις των ΜΟΠ προβλέπουν μια ειδική δομή για τη διαχείριση των προγραμμάτων, που χρησιμοποιεί όλες τις υφιστάμενες Αρχές αλλά ταυτόχρονα βελτιώνει το συντονισμό και την αποτελεσματικότητά τους, με απώτερο σκοπό την επίτευξη των κοινωνικο - οικονομικών στόχων των.

Τα ΜΟΠ δίνουν την ΕΥΚΑΙΡΙΑ να καθιερωθούν νέες διαδικασίες που θα διευκολύνουν στο μέγιστο τον ορθολογικό προγραμματισμό, την αποκέντρωση της εξουσίας λήψης αποφάσεων και την ανάπτυξη της περιφέρειας. Από αυτή την άποψη τα ΜΟΠ αποτελούν μια πρόκληση εκσυγχρονισμού της Δημόσιας Διοίκησης.

Το ΥΠΕΘΟ, σε εφαρμογή των παραπάνω και με τη συνεργασία του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (Ομάδα Έρευνας Συστημάτων Διοίκησης), προχώρησε στην εκπόνηση μελέτης για την οργάνωση ενός ολοκληρωμένου Συστήματος Διοίκησης των ΜΟΠ, που λαμβάνει υπόψη

του τόπου τις υπάρχουσες δομές και διαδικασίες όσο και αυτές που προκύπτουν από τα ΜΟΠ.

Το σύστημα Διοίκησης των ΜΟΠ αποβλέπει στην εξασφάλιση της αποτελεσματικότητας των αποφάσεων, του συντονισμού των φορέων εφαρμογής, της κατάλληλης διαχείρισης των κρατικών και κοινοτικών πόρων και της αξιόπιστης και έγκαιρης πληροφόρησης των ενδιαφερομένων.

Το προσωπικό αποτελεί τον κύριο συντελεστή επιτυχίας στην εφαρμογή των ΜΟΠ. Οι καθοδηγητικές ικανότητες των Υπεύθυνων Υποπρογραμμάτων και των υπολοίπων συντονιστών (που θα αναλυθούν στη συνέχεια) θα συμβάλλουν αποφασιστικά στην υλοποίηση του Προγράμματος. Για το λόγο αυτό χρειάζεται να προσεχθούν ιδιαίτερα τα θέματα προδιαγραφών των θέσεων εργασίας, επιλογής, αξιολόγησης και συνθηκών εργασίας, επιμόρφωσης και αμοιβής τους.

8.8.2. Το Σύστημα Διοίκησης

Για την κατανόηση της αναγκαιότητας του συστήματος Διοίκησης και Παρακολούθησης των ΜΟΠ θα πρέπει ν' ανατρέξουμε στον ορισμό της έννοιας της ολοκληρωμένης αναπτυξιακής προσέγγισης η οποία βασίζεται πάνω σε τρεις άξονες:

α) στις συναφείς ενέργειες του Δημόσιου και Ιδιωτικού τομέα που προωθούνται στα ΜΟΠ.

β) στην από κοινού επένδυση του συνόλου των χρηματοδοτικών μέσων της Κοινότητας για την στήριξή τους.

γ) στον αυξημένο συντονισμό σε όλα τα επίπεδα Κοινοτικό,

Εθνικό, Περιφερειακό.

Το Σύστημα Διοίκησης για τα ΜΟΠ περιλαμβάνει δύο υποσυστήματα, που βρίσκονται σε στενή αλληλεξάρτηση μεταξύ τους.

- α) το οργανωτικό υποσύστημα
- β) το πληροφοριακό υποσύστημα

8.8.3. Το Οργανωτικό Σύστημα

Το Οργανωτικό Σύστημα περιλαμβάνει α) τα όργανα διοίκησης του ΜΟΠ, β) τους φορείς εφαρμογής των έργων και γ) τις διαδικασίες διαχείρισης του ΜΟΠ.

8.8.3.1. Όργανα Διοίκησης και αρμοδιότητες

Δύο κατηγορίες οργάνων εμπλέκονται στη διαχείριση και παρακολούθηση των ΜΟΠ:

- όργανα που προϋπήρχαν του σχεδιασμού και της έγκρισης των ΜΟΠ.
- όργανα που δημιουργούνται από τον κανονισμό, τα κείμενα και τις συμβάσεις των ΜΟΠ.

Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν όλοι οι φορείς σχεδιασμού και υλοποίησης έργων των ΜΟΠ (Υπουργεία, Οργανισμοί, Νομαρχίες), με όργανο συντονισμού και φορέα υπεύθυνα για την αποτελεσματική εκτέλεση των ΜΟΠ στην Ελλάδα το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας. Στη

δευτέρα κατηγορία ανήκουν τα όργανα των περιπτώσεων 8.8.3.1.2 και 8.8.3.1.3 όπως αναφέρονται στη συνέχεια.

8.8.3.1.1. Το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας - Κεντρική Υπηρεσία

Το ΥΠΕΘΟ στα πλαίσια των αυξημένων αρμοδιοτήτων του:

- του γενικού συντονισμού για τη λήψη των απαραίτητων διοικητικών και άλλων μέτρων για την εφαρμογή των ΜΟΠ (ΠΔ 437/85).

- του συντονισμού για την τήρηση των συμβατικών υποχρεώσεων της Ελλάδας προς την Κοινότητα και την χρηματοδότηση των προγραμμάτων από τα Κοινοτικά μέσα,

δημιούργησε σε κεντρικό επίπεδο την ειδική υπηρεσία ΜΟΠ, πλαισιωμένη με αρμόδιους χειριστές κατά ΜΟΠ και ταυτόχρονα με οριζόντια ευθύνη θεμάτων σε τομείς που αφορούν την γεωργία, κατάρτιση, Ευρωπαϊκή Τράπεζα, έρευνα, τεχνολογία, περιβάλλον, τουρισμό κλπ.

8.8.3.1.2. Οι Επιτροπές Παρακολούθησης Ε.Π. (άρθρο 9 του κανονισμού ΕΟΚ 2088/85 για τα ΜΟΠ). Για κάθε ΜΟΠ λειτουργεί μία Επιτροπή Παρακολούθησης, που αποτελεί το όργανο παρακολούθησης σε περιφερειακό επίπεδο. Αποτελείται από συγκεκριμένα μόνιμα μέλη, εκπροσώπους της περιφερειακής και τοπικής δημόσιας διοίκησης και των τοπικών επαγγελματικών και παραγωγικών τάξεων, 1 εκπρόσωπο του ΥΠΕΘΟ, 1 υπεύθυνο αξιολόγησης καθώς και εκπροσώπους της Κοινότητας και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων.

Έχει έδρα την Περιφέρεια και συνεδριάζει τουλάχιστον ανά τρίμηνο, με την Προεδρία των Γενικών Γραμματέων των Περιφερειών (όπως έχουν οριστεί στις σχετικές αποφάσεις του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας).

Στις συνεδριάσεις της, εκτός από τα μόνιμα μέλη της, μπορεί να προσκαλούνται, ανάλογα με το θέμα, ως παρατηρητές ή εισηγητές θεμάτων και εκπρόσωποι φορέων σχεδιασμού και υλοποίησης των ΜΟΠ ή άλλων οργάνων διοίκησης.

Η Ε.Π. είναι συντονιστικό όργανο, το κυριότερο συλλογικό όργανο παρακολούθησης της εφαρμογής των ΜΟΠ.

Ειδικότερα ο ρόλος της έγκειται στα ακόλουθα:

- Κινητοποιεί όλους τους αρμόδιους φορείς και όργανα για την εφαρμογή των ΜΟΠ.

- Προετοιμάζει αποφάσεις που πρέπει να λάβουν στη συνέχεια άλλες αρμόδιες αρχές ή και γνωματεύει σχετικά.

- Διερευνά και εξασφαλίζει τη συναντίληψη των επιθυμιών και των προθέσεων των τελικά ωφελούμενων από τα ΜΟΠ.

- Εγκρίνει τα παρακάτω που είναι αρμοδιότητες του προέδρου της για τη χρησιμοποίηση των πιστώσεων του υποπρογράμματος εφαρμογής:

▪ προπαρασκευαστικές μελέτες ή εμπειρογνώμοσύνες που ζητούν τα μέλη της σε σχέση με τις ευθύνες τους.

▪ ενημερωτικές και διαφημιστικές εκστρατείες που απευθύνονται στους τελικούς δικαιούχους των ΜΟΠ.

μικρές τροποποιήσεις των ΜΟΠ, όπως καθορίζονται στο πρόγραμμα, όπου αυτές δεν επηρεάζουν τις εκτιμήσεις του προϋπολογισμού και δεν απαιτούν την έγκριση της Επιτροπής των Ε.Κ.

- Υποβάλλει εισηγήσεις προς την ΕΔΕ (Ειδική Διευρηγική Επιτροπή των ΜΟΠ) και άλλα αρμόδια Όργανα, για τροποποιήσεις των ΜΟΠ πέραν της αρμοδιότητάς της.

- Εξετάζει συγκεκριμένα υποπρογράμματα, μέτρα ή έργα για να επιλύει προβλήματα εφαρμογής και επεξεργάζεται τροποποιήσεις σε μελλοντικά προγράμματα.

- Εγκρίνει τις εκθέσεις που ετοιμάζονται από τους υπεύθυνους συντονιστές των υποπρογραμμάτων, οι οποίες υποβάλλονται στο ΥΠΕΘΟ και στους χρηματοδοτικούς φορείς.

Ορισμένα από τα μέλη της Ε.Π. έχουν αυξημένες και ειδικές αρμοδιότητες όπως:

α) Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ που εποπτεύει όλα τα θέματα της Ε.Π. και αποφασίζει για τη χρησιμοποίηση των πιστώσεων του υποπρογράμματος εφαρμογής.

β) Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ που αναλαμβάνει όλες τις απαραίτητες ενέργειες για την καλή λειτουργία της Ε.Π. καθώς και την επεξεργασία των στοιχείων ενημέρωσης.

γ) ΟΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΕΣ ΤΩΝ ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ (που είναι πλήρως απασχολούμενοι) μαζί με τον Γραμματέα συνιστούν την Γραμματεία της ΕΠ με ακόλουθα καθήκοντα:

- έχουν την ευθύνη του συνολικού συντονισμού των έργων και της οικονομικής παρακολούθησης και ελέγχου των μέτρων του

- υποπρογράμματος τους:

- συντονίζουν τις συμβατικές σχέσεις με τρίτους που παίρνουν μέρος ή ωφελούνται από τα ΜΟΠ.

- παρακολουθούν τη συμβατικότητα της προγραμματισμένης φυσικής πρόοδου με τον αντίστοιχο οικονομικό προϋπολογισμό.

- υποβάλλουν στοιχεία στην Γραμματεία της ΕΠ για καταχώρηση και επεξεργασία στο σύστημα πληροφοριών.

- οργανώνουν συσκέψεις με τους φορείς εκτέλεσης και τις τεχνικές ομάδες των νομαρχιών και συντονίζουν τις δραστηριότητές τους, συγκεντρώνουν και αναλύουν στοιχεία καθώς και τα προβλήματα και προτάσεις λύσης τους για συζήτηση στην ΕΠ.

- καταρτίζουν περιοδικές (τρίμηνο, εξάμηνο, έτος) γραπτές εκθέσεις και πίνακες προς την ΕΠ για την χρηματοοικονομική και φυσική πρόοδο του υποπρογράμματος τους, επισημαινοντας τα προβλήματα και τις προτεραιότητες.

- προετοιμάζουν και εισηγούνται στην ΕΠ για συζήτηση προτάσεις για διορθώσεις στους προϋπολογισμούς, στα μέτρα και στο πρόγραμμα φυσικής πρόοδου του υποπρογράμματος.

- παρακολουθούν την εκτέλεση των διοικητικών και νομοθετικών μέτρων που λαμβάνονται από τις ελληνικές αρχές και επισημαινουν τυχόν αναγκαία μέτρα για την υλοποίηση των έργων στους νομάρχες και την ΕΠ.

- προεδρεύουν σε τεχνικές ομάδες εργασίας για την προετοιμασία θεμάτων προς την ΕΠ, ύστερα από σχετική ενημέρωση του Προέδρου.

δ) Ο ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ, (ο οποίος προέρχεται εκτός δημόσιας διοίκησης), που συντάσσει και υποβάλλει στα μόνιμα μέλη της ΕΠ την ετήσια (εμπιστευτική) έκθεση με την εκτίμηση της πορείας και την αξιολόγηση της επίτευξης των στόχων των ΜΟΠ.

8.8.3.1.3. Η Ειδική Διυπουργική Επιτροπή (ΕΔΕ) των ΜΟΠ (κεφ. 5 των ΜΟΠ, άρθρο 2 των προγραμματικών συμβάσεων).

Η ΕΔΕ είναι το κεντρικό όργανο παρακολούθησης της εφαρμογής των ΜΟΠ. Αποτελείται από 10 μέλη, εκπροσώπους Υπουργείων (οι Οργανισμοί εκπροσωπούνται από τα εποπτευόμενα Υπουργεία), με πρόεδρο τον εκπρόσωπο του ΥΠΕΘΟ. Είναι συντονιστικό όργανο και οι αρμοδιότητές της εκτείνονται σε όλα τα ΜΟΠ:

- Εγκρίνει ή και εισαγείται προτάσεις για λεπτομερή επεξεργασία και σοβαρές τροποποιήσεις του ΜΟΠ που απαιτούν έγκριση των Ε.Κ. καθώς και αυτών που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των ελληνικών αρχών για λήψη απόφασης.

- Φροντίζει για την έγκριση σε εθνικό επίπεδο διοικητικών, νομοθετικών και χρηματοδοτικών διατάξεων για την εφαρμογή των ΜΟΠ.

- Μπορεί να αναλάβει κάθε άλλο σχετικό έργο που θα της αναθέσει ο Υπουργός Εθνικής Οικονομίας.

Τα προς συζήτηση θέματα εισαγείται στην ΕΔΕ η Ειδική Υπηρεσία ΜΟΠ του ΥΠΕΘΟ, που παρέχει και την γραμματειακή στήριξη στην Επιτροπή αυτή.

8.8.3.2. Οι Φορείς Σχεδιασμού και Υλοποίησης Έργων ΜΟΠ.

Οι φορείς που συμμετέχουν με έργα τους στα ΜΟΠ έχουν την ευθύνη της υλοποίησης και της καλής πορείας των προτάσεών τους.

Τα έργα που περιλαμβάνει κάθε ΜΟΠ μπορούν να ταξινομηθούν σε 3 κατηγορίες ανάλογα με το είδος των διοικητικών δραστηριοτήτων στις οποίες βασίζονται:

α) εκτέλεση έργων ή μελετών από τον ίδιο φορέα εφαρμογής (π.χ. ΔΕΗ).

β) εκτέλεση έργων ή μελετών από τρίτους, με ανάθεση και χρηματοδότηση από τον φορέα εφαρμογής (π.χ. ΑΤΕ).

γ) καταβολή ενισχύσεων προς τρίτους με τη μορφή επιχορηγήσεων από το φορέα εφαρμογής (π.χ. Ιδιωτικές επενδύσεις - ΥΠΕΒΟ, ΕΟΜΜΕΧ, Υπ. Γεωργίας).

Όπως αναφέρεται στις συμβατικές και προγραμματικές υποχρεώσεις, ειδικές αρμοδιότητες στα πλαίσια των ΜΟΠ έχουν ΟΙ ΓΕΝΙΚΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΣ περιφερειών και ΟΙ ΝΟΜΑΡΧΕΣ. Ειδικά για τα ΜΟΠ οι Νομάρχες είναι υπεύθυνοι καθένας για το νομό του, τόσο για την απρόσκοπτη εκτέλεση των Νομαρχειακών Έργων των ΜΟΠ όσο και των υπολοίπων έργων ΜΟΠ των κεντρικών φορέων. Παράλληλα η συνολική ευθύνη για την περιφέρεια εναπόκειται στους Γενικούς Γραμματείς των περιφερειών.

Οι αρμοδιότητές τους αυτές μπορεί να επεκταθούν με κοινή απόφαση των Ελληνικών Αρχών και της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Θα πρέπει εδώ να σημειωθεί ότι από την μέχρι σήμερα εμπειρία μας, για την καλύτερη οργάνωση της εφαρμογής των ΜΟΠ, προέκυψε η ανάγκη σύστασης και λειτουργίας ολιγομελών συντονιστικών ομάδων σε επίπεδο γενικών γραμματειών περιφερειών, νομαρχιών και φορέων εφαρμογής.

Ο ρόλος των παραπάνω συντονιστικών ομάδων προσδιορίζεται ως εξής:

α) Σε επίπεδο Γενικών Γραμματειών και Περιφερειών ορίζονται: Οι Περιφερειακές Ομάδες Παρακολούθησης (ΠΟΠ) που εδρεύουν στις έδρες των Περιφερειών, προεδρεύονται από τους Γεν. Γραμματείς των Περιφερειών και απαρτίζονται από τους Περιφερειακούς συντονιστές. Οι αρμοδιότητες των ΠΟΠ είναι: συγκέντρωση και επεξεργασία πληροφοριών κατά υποπρόγραμμα σχετικά με την πορεία των Νομαρχιακών έργων ΜΟΠ σε κάθε περιφέρεια, διαπίστωση αποκλίσεων από αρχικούς στόχους, υποβολή προτάσεων για τυχόν τροποποιήσεις. Οι προτάσεις αυτές υποβάλλονται μέσω των Γενικών Γραμματειών Περιφερειών στην κεντρική Επιτροπή για λήψη αποφάσεων.

β) Σε επίπεδο Νομαρχιών ορίζεται Νομαρχιακή ομάδα Παρακολούθησης (ΝΟΠ) με νομαρχιακούς συντονιστές των υποπρογραμμάτων και προεδρεύεται από τον Νομάρχη.

γ) Σε επίπεδο φορέων εφαρμογής απαραίτητοι είναι οι υπεύθυνοι των φορέων ή υπεύθυνοι έργου, που στόχος είναι να μην αποτελούν μόνο πρόσωπα επικοινωνίας αλλά συντονιστές των έργων. Ο υπεύθυνος έργου αποτελεί βασική βαθμίδα στην ιεραρχία των ΜΟΠ και θέση κλειδί για την έγκαιρη και ορθή εκτέλεση του έργου. Αναφέρεται στον υπεύθυνο υποπρογράμματος ή στις Νομαρχιακές /

Περιφερειακές-Ομάδες Παρακολούθησης.

8.8.3.3. Διαδικασίες Διαχείρισης των ΜΟΠ

Οι κυριότερες διαδικασίες, που ενδιαφέρουν το Σύστημα Διοίκησης αναφέρονται στις εξής δραστηριότητες ή ομάδες δραστηριοτήτων:

- λήψη απόφασης για την ανάληψη μέτρου στο πλαίσιο του εγκεκριμένου ΜΟΠ
- λήψη απόφασης για την τροποποίηση μέτρου ΜΟΠ
- υποβολή τριμηνιαίας αναφοράς προόδου του έργου
- υποβολή εξαμηνιαίας αναφοράς προόδου και προβλέψεων.
- υποβολή ετήσιας αναφοράς και προβλέψεων

Οι διαδικασίες που αφορούν κυρίως την χρηματοδότηση των έργων αναφέρονται ειδικά στο κεφάλαιο 8.9. Όσον αφορά την ισοτιμία μεταξύ της ECU και δραχμής σε ορισμένες από τις παραπάνω διαδικασίες, συναφή θέματα αναλύονται ειδικότερα στο κεφάλαιο 8.10.

8.8.4. Το πληροφοριακό Σύστημα

Το Σύστημα Πληροφοριών αποσκοπεί στην υποστήριξη όλων των οργάνων του Συστήματος Διοίκησης του ΜΟΠ, μέσω της επιτάχυνσης και της διασφάλισης της ροής των πληροφοριών, που αφορούν την οικονομική και φυσική εξέλιξη της εφαρμογής του Προγράμματος.

Το Πληροφοριακό Σύστημα περιλαμβάνει:

8.8.4.1. Καταχώρηση και επεξεργασία πληροφοριών (Τράπεζα Πληροφοριών)

Στην Τράπεζα πληροφοριών καταχωρούνται πληροφορίες που αναφέρονται στα έργα. Οι πληροφορίες αυτές αφορούν σε:

α) Στοιχεία προγραμματισμού των έργων (προϋπολογισμός, φυσικό αντικείμενο, χρονική κατανομή, πηγές χρηματοδότησης κλπ.)

β) Τριμηνιαία οικονομικά στοιχεία προόδου των έργων (πραγματοποιηθείσες πληρωμές).

γ) Εξαμηνιαία στοιχεία φυσικού αντικειμένου των έργων

δ) Ετήσια στοιχεία προβλέψεων για τα έργα, προϋπολογισμός και φυσικό αντικείμενο τρέχοντος έτους, κατανομή των προβλεπομένων ετήσιων μεγεθών σε εξάμηνα.

ε) Στοιχεία τροποποίησης του ΜΟΠ, ανάλυση ή τροποποίηση μέτρου, σύμφωνα με τις προτάσεις του φορέα.

Από την έκθεση και επεξεργασία των στοιχείων που έχουν καταχωρηθεί στην Τράπεζα Πληροφοριών, είναι δυνατή η άμεση ανάλυση και παρουσίαση πληροφοριών για οποιοδήποτε επίπεδο του ΜΟΠ με τη μορφή τυποποιημένων πινάκων. Οι πίνακες αυτοί διαφοροποιούνται ανάλογα με:

α) Το όργανο του Συστήματος Διοίκησης το οποίο πρόκειται πρωτογενώς να χρησιμοποιήσει τους πίνακες,

β) Την χρονική περίοδο στην οποία αναφέρεται ο πίνακας.

8.8.4.2. Τυποποιημένα έντυπα επικοινωνίας και αναφορών.

Η ενημέρωση της Τράπεζας Πληροφοριών γίνεται από τη Γραμματεία της ΕΤΠΑ, με βάση τα τυποποιημένα έντυπα αρχικών, τριμηνιαίων, εξαμηνιαίων και ετήσιων στοιχείων.

Η συμπλήρωση του εντύπου αρχικών στοιχείων, γίνεται από τους Υπεύθυνους Υποπρογραμμάτων. Η σύνταξη των εντύπων τριμηνιαίων, εξαμηνιαίων και ετήσιων στοιχείων γίνεται από τους Υπεύθυνους Έργου και Φορέων.

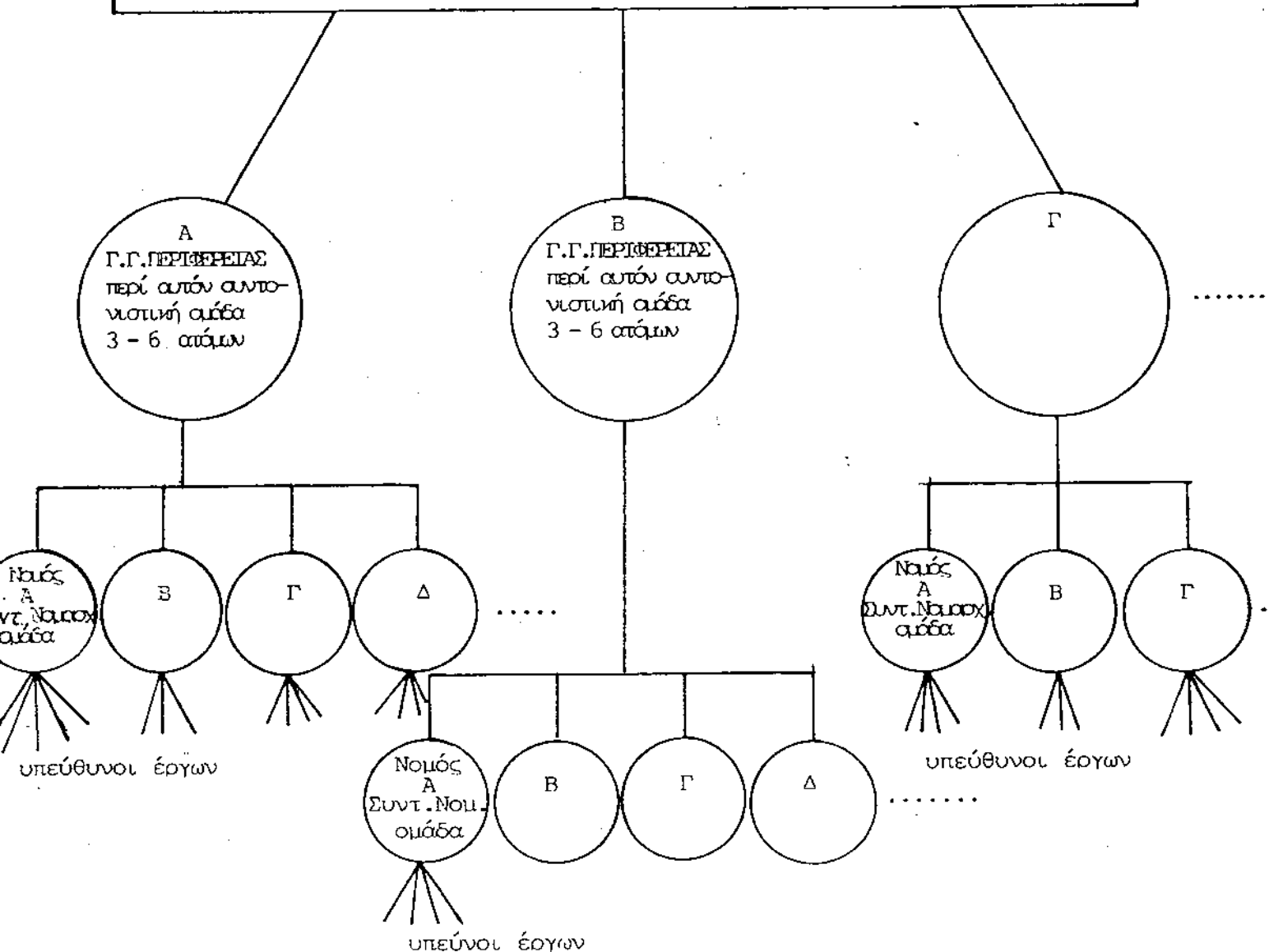
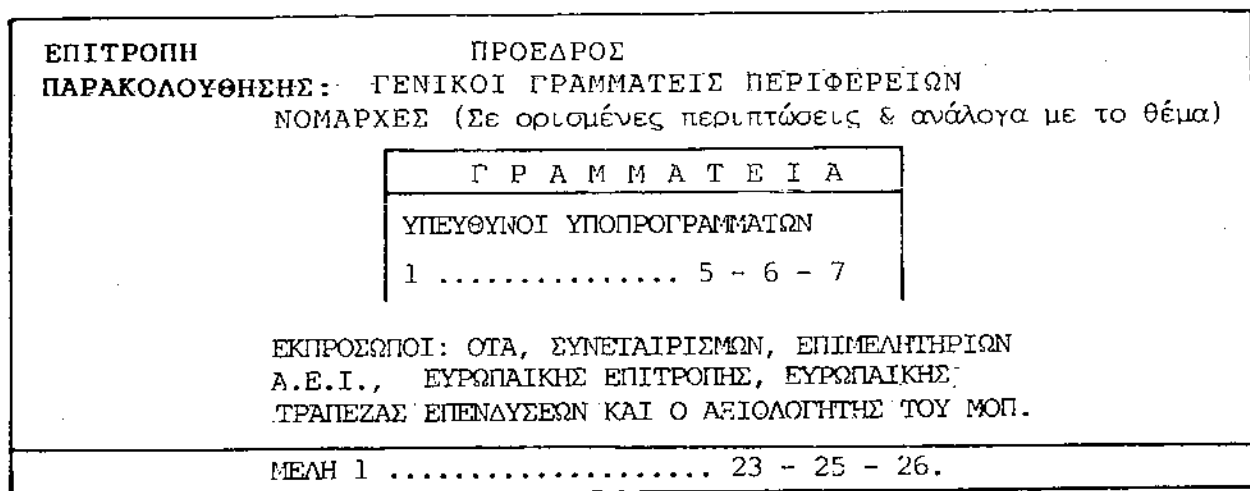
Σημειώνεται ότι προκειμένου να είναι χρήσιμα τα έντυπα, για την λήψη διορθωτικών αποφάσεων, θα πρέπει να συμπληρώνονται έγκαιρα και στα προκαθορισμένα τακτά χρονικά διαστήματα.

8.8.4.3. Οργάνωση και διαχείριση του συστήματος πληροφοριών.

Η Τράπεζα Πληροφοριών είναι εγκατεστημένη στη Γραμματεία της Επιτροπής Παρακολούθησης η οποία έχει και την ευθύνη της διαχείρισης. Η διαχείριση αυτή γίνεται με τη χρήση πακέτου λογιστικού που αναπτύχθηκε ειδικά από το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο για το σκοπό αυτό. Η Γραμματεία της Επιτροπής Παρακολούθησης έχει επίσης την ευθύνη για την αποστολή των πινάκων που εξάγονται από την Τράπεζα Πληροφοριών, σε αντίστοιχα τακτά χρονικά διαστήματα, στην Επιτροπή Ε.Κ., στην Υπηρεσία ΜΟΠ του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και στα άλλα Υπουργεία και υπηρεσίες διαχείρισης κοινοτικών πόρων (Υπ. Γεωργίας - ΕΓΤΠΕ-Π, Υπ. Εργασίας - ΕΚΤ, ΥΠΕΘΟ - ΕΤΠΑ).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4:

ΟΡΓΑΝΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΜΟΠ

ΠΕΡΙΩΣΗ:

- Οι κεντρικοί φορείς όταν διαβιβάζουν στην Γραμματεία της ΕΠ έγγραφα θα πρέπει να τα κοινοποιούν τόσο στον Γ.Γ. της Περιφέρειας όσο και στο Νομό που τους αφορά.
- Τα άτομα περί τον Γ.Γ. της Περιφέρειας και τον Νομό έχουν άτυπες αρμοδιότητες για κάθε υποπόγραμμα ώστε να μπορούν να παρέχουν συνολική πληροφόρηση στην Ε.Παρακολούθησης.
- Οι Γραμματείες θα λειτουργήσουν στα πλαίσια των ΥΠΑ του ΥΠΕΘΟ με πλήρως απασχολούμενα άτομα.

8.9. Διαδικασία Εκταμίευσης Κοινοτικών Πόρων

8.9.1. Γενικά

Όλα τα έργα των ΜΟΠ πρέπει να έχουν προτεραιότητα στην χρηματοδότησή τους από τα ετήσια προγράμματα εφαρμογής των φορέων καθώς και εξασφαλισμένη προοπτική υλοποίησης. Οι παραπάνω προϋποθέσεις είναι απαραίτητες για να επιτευχθεί η απρόσκοπτη και ταχεία εκταμίευση των κοινοτικών πόρων.

Τα έργα των ΜΟΠ συγχρηματοδοτούνται από τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες (Ε.Κ.) είτε σε συνδιασμό με τα διαρθρωτικά ταμεία (ΕΓΤΠΕ, ΕΤΠΑ, ΕΚΤ) και το άρθρο 551 του κοινοτικού προϋπολογισμού (άρθρο 551), είτε αποκλειστικά από το άρθρο 551. Μπορεί επίσης να γίνει χρήση δανείων και από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.

Οι βασικές διατάξεις που αφορούν τη λειτουργία των επιμέρους διαρθρωτικών ταμείων, του άρθρου 551 και της ΕΤΕ αναλύονται συνοπτικά ως ακολούθως:

8.9.2. Συνοπτική περιγραφή λειτουργίας των χρηματοδοτικών οργάνων των Ε.Κ. στα πλαίσια των ΜΟΠ.

8.9.2.1. Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και εγγυήσεων - Τμήμα Προσανατολισμού (ΕΓΤΠΕ - Π)

8.9.2.1.1. Το ΕΓΤΠΕ - Π έχει ως στόχο τη χρηματοδότηση του Γεωργικού τομέα και κυρίως ενεργειών που αποσκοπούν στη βελτίωση και τον εκσυγχρονισμό των διαρθρωτικών δομών της γεωργίας (παραγωγή - μεταποίηση - εμπορία) για αύξηση της παραγωγικότητας του τομέα.

Οι βασικές δραστηριότητες που χρηματοδοτεί το ΕΓΤΠΕ - Π στα πλαίσια των ΜΟΠ αφορούν:

- έργα γεωργικών υποδομών (αγροτική οδοποιία, γεωργικός εξηλεκτρισμός, αρδευτικά, δασικά και μικρά υδρευτικά έργα).

- επιστροφές οικονομικών ενισχύσεων για αναδιαρθρώσεις καλλιέργειών και ανάπτυξη της κτηνοτροφίας και αλιείας.

- ενίσχυση του συστήματος γεωργο - οικονομικών συμβούλων καθώς και επενδύσεων μεταποίησης και εμπορίας γεωργικών προϊόντων.

- ενίσχυση της γεωργικής έρευνας, του αγροτουρισμού καθώς και της εκμετάλλευσης ήπιων μορφών ενέργειας (ηλιακή - αιολική, γεωθερμική).

- επιμέρους διαδικασίες (όπως πηροφηνίες υποβολής προγραμμάτων κλπ). ορίζονται από κανονισμούς Ειδικούς για την Ελλάδα (π.χ. 1975/82) και οριζόντιους για όλα τα κράτη μέλη (π.χ.

355 ή 797/85).

Η κοινοτική συμμετοχή μέσω ΕΓΤΠΕ-Π ανέρχεται στο 50% του κόστους των έργων.

8.9.2.1.2. Για την εκταμίευση των πόρων του ΕΦΤΠΕ-Π ισχύει το σύστημα των προκαταβολών που ανέρχονται στο 80% της ετήσιας Κοινοτικής δέσμευσης και αποδίδονται στο Κράτος μέλος ύστερα από σχετική βεβαίωση έναρξης του έργου.

Η αποπληρωμή του υπολοίπου 20% αποδίδεται απολογιστικά μετά την πραγματοποίηση των εργασιών που αντιστοιχούν στην ετήσια δέσμευση. Αρμόδιος φορέας για τις αιτήσεις εκταμίευσης των πόρων του ΕΓΤΠΕ-Π καθώς και για τη συνδρομή του άρθρου 551 που αφορά δραστηριότητες του κανονισμού 355/77 (μεταποίηση και εμπορία γεωργικών προϊόντων) και του κανονισμού 4028/85 για την ανάπτυξη της αλιείας, την έχει το Υπουργείο Γεωργίας, (Δ/ση Κρατικού Προϋπολογισμού).

8.9.2.2. Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ).

8.9.2.2.1. Σκοπός του ΕΤΠΑ είναι να συμβάλει στη διόρθωση των κυριότερων περιφερειακών ανισοτήτων στην Κοινότητα συμμετέχοντας στην ανάπτυξη και τη διαρθρωτική προσαρμογή των καθυστερημένων περιφερειών και την μετατροπή των βιομηχανικών περιοχών που είναι σε παρακμή.

Το ΕΤΠΑ χρηματοδοτεί κυρίως έργα υποδομών και παραγωγικές επενδύσεις στη βιομηχανία - βιοτεχνία και τουρισμό. Συμβάλλει δε

μέχρι το 55% της θηρόσιας δαπάνης του έργου.

8.9.2.2.2. Για την εκταμίευση των πόρων του ΕΤΠΑ ακολουθείται η παρακάτω διαδικασία: Με την έναρξη των εργασιών το ταμείο προκαταβάλλει το 40% της Κοινοτικής συνδρομής που αντιστοιχεί στην ετήσια δέσμευση. Με την βεβαίωση ότι η πρώτη προκαταβολή έχει δαπανηθεί κατά το ήμισυ και το πρόγραμμα προχωρεί με ικανοποιητικό ρυθμό, αποδίδεται και η δεύτερη προκαταβολή ίση με το 40% της ετήσιας δέσμευσης. Το υπόλοιπο της ετήσιας δέσμευσης καταβάλλεται απολογιστικά μετά την πραγματοποίηση των εργασιών που αντιστοιχούν στην ετήσια δέσμευση και βεβαιώνεται με σχετική έκθεση.

Τα έργα ΜΟΠ στα πλαίσια του ΕΤΠΑ προωθούνται ως Εθνικά Προγράμματα Κοινοτικού ενδιαφέροντος, εκτός του ΜΟΠ Αττικής όπου αντιμετωπίζονται ως ατομικά έργα. Αρμόδιος Φορέας για τις αιτήσεις εκταμίευσης των πόρων του ΕΤΠΑ είναι η Δ/ση Β' Συντονισμού και Παρακολούθησης του ΥΠΕΘΟ (τμήμα ΕΤΠΑ).

8.9.2.3. Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (Ε.Κ.Τ.)

8.9.2.3.1. Το Ε.Κ.Τ. χρηματοδοτεί γενικά ενέργειες που στοχεύουν κυρίως στην προσαρμογή του εργατικού δυναμικού στην εξέλιξη της αγοράς εργασίας, στις τεχνολογικές μεταβολές, στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων της αγοράς εργασίας και στην αύξηση της επαγγελματικής και γεωγραφικής κινητικότητας των εργαζομένων.

Ειδικότερα το Ε.Κ.Τ. συμμετέχει στην χρηματοδότηση ενεργειών

όπως:

- Επαγγελματική κατάρτιση και επαγγελματικός προσανατολισμός.
- Επιδότηση της απασχόλησης για τη δημιουργία νέων ή πρόσθετων θέσεων εργασίας.
- Κοινωνική και επαγγελματική θέση εργασίας των μεταναστών στα πλαίσια της γεωγραφικής κινητικότητας.
- Παροχή υπηρεσιών και τεχνικών συμβουλών για τη δημιουργία απασχόλησης.

8.9.2.3.2. Το Ε.Κ.Τ. χρηματοδοτεί προγράμματα που αφορούν κατηγορίες ατόμων:

- α) Νέους κάτω των 25 ετών.
- β) Άτομα πάνω από 25 ετών και ειδικότερα:
 - Ανέργους, απειλούμενους από ανεργία ή υπόαπασχολούμενων και ιδίως όσους βρίσκονται για μεγάλο χρονικό διάστημα σε ανεργία.
 - Γυναίκες που επιθυμούν να ασκήσουν εκ νέου επαγγελματική δραστηριότητα.
 - Εργαζόμενους στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις που έχουν ανάγκη εξειδίκευσης λόγω τεχνολογικού ή διαχειριστικού εκσυγχρονισμού της επιχείρησης.
 - Άτομα που ασχολούνται με τον μηχανισμό της αγοράς εργασίας (προσανατολιστές, σύμβουλοι ανάπτυξης, εκπαιδευτές κλπ).

Μεγαλύτερες ευκαιρίες χρηματοδότησης έχουν τα προγράμματα για νέους κάτω των 25 ετών, δεδομένου ότι το 75% του συνόλου των πιστώσεων του προϋπολογισμού διατίθεται για άτομα κάτω των 25 ετών.

8.9.2.3.3. Η συμμετοχή του Ε.Κ.Τ. για προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης ανέρχεται στο 55% της δημόσιας δαπάνης για τα έργα που εκτελούνται από κρατικούς φορείς, ενώ για ενέργειες ιδιωτών το ταμείο συμβάλλει με το 36,6% το Δημόσιο (ΟΑΕΔ) με 30% και ο ιδιώτης με 33,4%. Η υποβολή των αιτήσεων που θα πραγματοποιηθούν τον επόμενο χρόνο γίνεται μέχρι 21/10 του προηγούμενου έτους.

Η έγκριση των αιτήσεων γίνεται συνήθως στο δεύτερο δεκαπενθήμερο του Μαρτίου ενώ η χορήγηση της προκαταβολής τον Ιούνιο.

Για την εκταμίευση των κοινοτικών πόρων το ταμείο εφαρμόζει το σύστημα των προκαταβολών, όπου το 50% της ετήσιας δέσμευσης αποδίδεται με την έγκριση του προγράμματος. Η αποπληρωμή γίνεται με το πέρας της ενέργειας ύστερα από την υποβολή των απολογιστικών στοιχείων μέσα σε 10 μήνες από την ημερομηνία λήξεως του ετήσιου προγράμματος και τον έλεγχο της αίτησης από τις υπηρεσίες της Ε. Επιτροπής.

Αρμόδιος φορέας για την υποβολή αιτήσεων χρηματοδότησης από Ε.Κ.Τ. καθώς και της υποβολής αιτήσεων εκταμίευσης των πόρων του Ταμείου είναι το Υπουργείο Εργασίας (Δ/νση ΥΣΕΚ - Τμήμα Ε.Κ.Τ.)

8.9.2.4. Άρθρο 551 του Κοινοτικού Προϋπολογισμού.

8.9.2.4.1. Το άρθρο 551 για τη χρηματοδότηση των ΜΟΠ, θεσπίστηκε με την υιοθέτηση του Κανονισμού 2088/85.

Το άρθρο 551 αφορά τις Μεσογειακές χώρες της ΕΟΚ (Ελλάδα, Γαλλία, Ιταλία) και αποσκοπεί στην πρόσθετη χρηματοδότηση ενεργειών για την βελτίωση κοινωνικοοικονομικών τους διαρθρώσεων.

Το άρθρο 551 ενισχύει συμπληρωματικά τα έργα που χρηματοδοτούνται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία (ΕΤΠΑ, ΕΓΤΠΕ, ΕΚΤ) ώστε η συνολική χρηματοδότηση του έργου να φτάσει μέχρι το 70% της δημόσιας δαπάνης. Επίσης χρηματοδοτεί και αποκλειστικά μέχρι του ύψους 70% της δημόσιας δαπάνης, έργα που δεν εμπίπτουν στα κριτήρια χρηματοδότησης των υφιστάμενων Διαρθρωτικών Ταμείων.

8.9.2.4.2. Για την εκταμίευση των πόρων του άρθρου 551 ισχύει το σύστημα των προκαταβολών όπου το 50% της ετήσιας δέσμευσης αποδίδεται με την δήλωση έναρξης των έργων ενώ η αποπληρωμή του υπόλοιπου ποσού γίνεται όταν απορροφηθεί η ετήσια προβλεπόμενη δαπάνη των έργων.

Την ευθύνη για την εκταμίευση των πόρων του άρθρου 551 την έχει το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας (Ειδική Υπηρεσία ΜΟΠ).

8.9.2.5. Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (Ε.Τ.Ε.) - ΝΙΣ.

Η Ε.Τ.Ε. είναι αυτόνομος Τραπεζικός Οργανισμός, μη κερδοσκοπικός, που αποσκοπεί στην προώθηση αναπτυξιακών έργων, συμβάλλοντας στην αρμονική ανάπτυξη και στην μείωση των υφιστάμενων ανισοτήτων της Κοινότητας.

Η Ε.Τ.Ε. χρηματοδοτεί συνήθως έργα υποδομών (αρθρευτικά, υδρεύσεις, αποχετεύσεις, λιμάνια, αγροτικές υποδομές) βιομηχανίας - ενέργειας, (μείωση εξάρτησης της Κοινότητας από πετρέλαιο) καθώς και έργα προώθησης νέας τεχνολογίας.

Δικαιούχοι δανείων της Ε.Τ.Ε. είναι το Δημόσιο καθώς και δημόσιοι ή μη Δημόσιοι Οργανισμοί. Για τις περιπτώσεις μικρής έκτασης επενδυτικών σχεδίων εφαρμόζεται η πρακτική των συνοδικών ή σφαιρικών δανείων σύμφωνα με την οποία η Ε.Τ.Ε. δανείζει σ' ένα εξειδικευμένο χρηματοδοτικό οργανισμό (ΑΤΕ, Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων κλπ.) ένα ορισμένο ποσό και αυτός με τη σειρά του το δανείζει στους δικαιούχους μικροεπενδυτές, Δήμους και Κοινότητες κλπ. οι οποίοι και το ζητούν. Κριτήρια χορήγησης δανείων είναι η βιωσιμότητα και αποδοτικότητα του έργου καθώς και η εγγυημένη διασφάλιση αποπληρωμής του δανείου. Τα δάνεια είναι διάρκειας 15-20 χρόνων και συμβάλλουν προσθετικά στη χρηματοδότηση των έργων των ΜΟΠ, σε συνδυασμό πάντα με τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το άρθρο 551. Εκτιμάται ότι με τη συμμετοχή της Ε.Τ.Ε. η συνοδική Κοινοτική χρηματοδότηση των έργων υποδομής μπορεί να φτάσει στο 90% του κόστους ενώ για παραγωγικές επενδύσεις μέχρι το 70%.

8.9.2.5.1. Νέο Κοινοτικό Μέσο (N.I.C.)

Το ΝΙC δημιουργήθηκε τον Οκτώβριο του 1978, ύστερα από σχετική απόφαση που πάρθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Σύμφωνα με το πνεύμα της απόφασης αυτής η Ε. Επιτροπή μπορεί να συνάπτει δάνεια και να χρηματοδοτεί στη συνέχεια δραστηριότητες που στοχεύουν στις προτεραιότητες της Κοινότητας στους επιμέρους τομείς π.χ. Ενέργεια, Υποδομές, Μ.Μ.Ε. κλπ.

Η επιτροπή αποφασίζει κάθε σχέδιο σύμφωνα με τις κατευθύνσεις που έχει χαράξει το Συμβούλιο Υπουργών. Η Τράπεζα εξετάζει τις αιτήσεις των δανείων με τα συνήθη κριτήρια και σύμφωνα με τις εντολές της Ε. Επιτροπής αποφασίζει την χορήγηση και τους όρους των δανείων. Η πρακτική των σφαιρικών δανείων ισχύει και στην περίπτωση του ΝΙC.

8.9.3. Διαδικασίες εκταμίευσης πόρων ΜΟΠ.

Η ιδιαιτερότητα και η πολυπλοκότητα των ΜΟΠ όπως ο εκτεταμένος χώρος εφαρμογής, η μεγάλη διάρκεια, οι πολλές πηγές χρηματοδότησης, οι πολλοί φορείς εφαρμογής, σε συνδυασμό με την ανάγκη για καλύτερο συντονισμό και ταχύτερη εκταμίευση των κοινοτικών πόρων επιβάλλουν ν' ακολουθηθούν οι παρακάτω διαδικασίες:

8.9.3.1. Αιτήσεις εκταμίευσης από τα Διαρθρωτικά Ταμεία

Οι αιτήσεις τόσο για τις προκαταβολές όσο και τις αποπληρωμές των ενισχύσεων από τα Διαρθρωτικά Ταμεία θα συμπληρώνονται και θα αποστέλλονται στις Δ/νσεις των Διαρθρωτικών Ταμείων από τους αρμόδιους κατά περίπτωση φορείς ήτοι:

Υπουργείο Γεωργίας για το Γεωργικό Ταμείο (ΕΓΤΠΕ-Π),
Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας για Περι/κό Ταμείο (ΕΤΠΑ) και
Υπουργείο Εργασίας για το Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) σύμφωνα με τις προβλεπόμενες διαδικασίες που ισχύουν για κάθε Διαρθρωτικό Ταμείο.

Οι παραπάνω αιτήσεις κοινοποιούνται ταυτόχρονα και στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας (Υπηρεσία ΜΟΠ) που έχει το γενικό συντονισμό των ΜΟΠ της χώρας.

8.9.3.2. Αιτήσεις εκταμίευσης από το άρθρο 551.

α) Αμέσως μετά την έγκριση κάθε ΜΟΠ, την υπογραφή σύμβασης προγράμματος και τη βεβαίωση έναρξης εφαρμογής του, η Υπηρεσία ΜΟΠ του Υπουργείου Εθν. Οικονομίας υποβάλλει στην Γεν. Δ/ση XXII της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αίτηση εκταμίευσης της προκαταβολής των πόρων του άρθρου 551, συνολικά για όλο το ΜΟΠ, που ανέρχεται στο 50% της ετήσιας προβλεπόμενης δέσμευσης. Η προκαταβολή είναι ενιαία και αναφέρεται συνολικά σε όλα σχεδόν τα έργα ΜΟΠ είτε αποκλειστικής χρηματοδότησης από το άρθρο 551 είτε συγχρηματοδότησης (Διαρθρωτικά Ταμεία και άρθρο 551).

Η διαδικασία αυτή επαναλαμβάνεται και για τις προκαταβολές των επόμενων ετών με τη βεβαίωση από πλείυράς Υπουργείου Εθν. Οικονομίας (Υπηρεσία ΜΟΠ) ότι έχει πραγματοποιηθεί το 50% της ετήσιας προβλεπόμενης δέσμευσης του άρθρου 551 του προηγούμενου έτους, ενώ έχουν αποπληρωθεί οι δεσμεύσεις όλων των προηγούμενων χρόνων (π.χ. αίτηση προκαταβολής της δέσμευσης 1989 μπορεί να γίνει σε οποιοδήποτε χρονικό διάστημα του έτους 1988 ή και 1989 εφόσον βεβαιωθεί ότι πραγματοποιήθηκε το 50% της δέσμευσης του άρθρου 551 για το 1988 και έχει αποπληρωθεί το 1987).

β) Οι αιτήσεις για την αποπληρωμή της ετήσιας Κοινοτικής δέσμευσης από την Ειδική Γραμμή 551 προωθούνται από το Υπουργείο Εθν. Οικονομίας (Ειδική Υπηρεσία ΜΟΠ) ύστερα από τις τακτικές εκθέσεις της αρμόδιας Επιτροπής Παρακολούθησης του ΜΟΠ, απ' όπου βεβαιώνεται εκτός των άλλων ότι έχει πραγματοποιηθεί ολόκληρη η δέσμευση του άρθρου 551 για το έτος που αναφέρεται η αποπληρωμή.

Τούτο κρίνεται αναγκαίο αφενός διότι για πολλές δραστηριότητες που χρηματοδοτούνται από το άρθρο 551 δεν υφίσταται μηχανισμός ή αρμόδιος φορέας για την αποστολή αιτήσεων εκταμίευσης, αφετέρου για λόγους ενιαίας και συνολικής παρακολούθησης όλων των εισροών της γραμμής 551 από την Ε. Κοινότητα.

Από τις παραπάνω διαδικασίες εκταμίευσης τόσο της προκαταβολής όσο και της αποπληρωμής της ειδικής γραμμής 551 εξαιρούνται οι περιπτώσεις των άμεσων ενεργειών που χρηματοδοτούνται και από το ΕΓΤΠΕ-Π (κανονισμό 355/77) καθώς και τον Κανονισμό ΕΟΚ 4028/77 για την ανάπτυξη της αλιείας

(επιθυμοκαταγγιλιέργειες), όπου συνήθως ο δικαιούχος δεν είναι δημόσια Αρχή.

Στις περιπτώσεις αυτές οι αντίστοιχες συνδρομές του άρθρου 551 καταβάλλονται ταυτόχρονα με τις πληρωμές που πραγματοποιούνται από τα εν λόγω Ταμεία και σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις.

Οι Νομαρχιακές, Περιφερειακές και κεντρικές Υπηρεσίες, Οργανισμοί ΟΤΑ κλπ. που είναι φορείς χρηματοδότησης ή εκτέλεσης των έργων που εντάσσονται στα ΜΟΠ, πρέπει να διευκολύνουν το έργο των αρμοδίων, για την εκταμίευση Κοινοτικών πόρων, Υπηρεσιών των Υπουργείων Εθνικής Οικονομίας, Γεωργίας, Εργασίας ή της επιτροπής Παρακολούθησης του ΜΟΠ και να φροντίζουν για τη σωστή τήρηση των παραστατικών στοιχείων, για τους ενδεχομένους Κοινοτικούς και εθνικούς ελέγχους όπως αυτοί ισχύουν για τα αντίστοιχα Διαρθρωτικά Ταμεία, (βλ. σχετ. κεφ. 8.10).

Σχετικά με τις περιπτώσεις πιστιμίων που αφορούν τις διαδικασίες διαχείρισης / εκταμίευσης των κοινοτικών πόρων στα πλαίσια των ΜΟΠ βλ. σχετική ανάλυση στο κεφάλαιο 8.10.

8.9.3.3. Πληρωμές Κοινοτικών Συνδρομών από τις Ελληνικές Αρχές προς τους Φορείς Υλοποίησης

8.9.3.3.1. Φορείς που χρηματοδοτούνται από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (Π.Δ.Ε.)

Οι κοινοτικές συνδρομές για τα έργα ΜΟΠ που εκτελούνται από φορείς του ΠΔΕ αποτελούν εισροή του ΠΔΕ συνολικά. Οι φορείς του ΠΔΕ χρηματοδοτούνται για τα έργα των ΜΟΠ κατά προτεραιότητα με χωριστές ΣΑΕ-ΜΟΠ. Η χρηματοδότηση αυτή καλύπτει το 100% της Δημόσιας δαπάνης και όχι μόνο την εθνική συμμετοχή. Όπως προαναφέραμε η κοινοτική συνδρομή αποτελεί επιστροφή προς το Π.Δ.Ε. μέρους της δημόσιας δαπάνης που έχει ήδη πραγματοποιηθεί.

8.9.3.3.2. Αυτοχρηματοδοτούμενοι Φορείς του Ευρύτερου Δημόσιου Τομέα.

Στους φορείς που έχουν ίδιους πόρους χρηματοδότησης (όχι ΠΔΕ), οι κοινοτικές συνδρομές καταβάλλονται στο λογαριασμό τους, αφού ο κάθε φορέας δηλώσει εγγράφως ότι αποδέχεται τους όρους και τις διαδικασίες του προγράμματος, την τεχνική περιγραφή των έργων του, όπως έχει περιληφθεί στο ΜΟΠ, και αναλαμβάνει την απρόσκοπτη χρηματοδότηση των έργων στις προβλεπόμενες προθεσμίες. (Η ακριβής διαδικασία για την έγγραφη δήλωση των αυτοχρηματοδοτούμενων φορέων θα ολοκληρωθεί πολύ σύντομα από τις υπηρεσίες του ΥΠΕΘΟ και θα διαβιβαστεί στους ενδιαφερόμενους φορείς).

Οι κοινοτικές συνδρομές καταβάλλονται στο λογαριασμό του κάθε φορέα, με εντολή προς την Τράπεζα Ελλάδος από το κατά περίπτωση αρμόδιο Υπουργείο διαχείρισης κοινοτικών πόρων. (βλ. σχετικά παραγρ. 8.9.3.1.). Οι πληρωμές των κοινοτικών συνδρομών ακολουθούν το ρυθμό εκτέλεσης του συνόλου των έργων κάθε φορέα όπως διαπιστώνεται από τις εκθέσεις πρόόδου των Επιτροπών Παρακολούθησης.

8.9.4. Δάνεια ΕΤΕ, ΝΚΜ.

Οι διαδικασίες δανειοδότησης έργων από ΕΤΕ ή ΝΚΜ στα πλαίσια των ΜΟΠ έχουν ως ακολούθως:

- Δήλωση προθέσεων δανειοδότησης από την ΕΤΕ ταυτόχρονα με την έγκριση του προγράμματος.

- Σύμβαση Δανείου μεταξύ Ελλάδας και της ΕΤΕ. Σημειώνεται ότι η Σύμβαση αφορά περιορισμένο χρονικό διάστημα και μπορεί να επαναληφθεί.

- Αίτηση των αρμοδίων Ελληνικών Αρχών (ΥΠΕΒΟ) προς την ΕΤΕ για την πραγματοποίηση του Δανείου.

- Διαβίβαση προς ΕΤΕ, από ελληνικής πλευράς, των ειδικών τεχνικών δελτίων της Τράπεζας κατάλληλα συμπληρωμένων από τους φορείς υλοποίησης των συγκεκριμένων έργων που δανειοδοτούνται.

- Τα σχετικά έντυπα της ΕΤΕ θα διαβιβαστούν στις Γραμματείες των Ε.Π. των ΜΟΠ οι οποίες θα φροντίσουν να προωθήσουν στους ενδιαφερόμενους φορείς.

8.10. Ειδικά θέματα.

8.10.1. Η ευθύνη των φορέων υλοποίησης.

Η ευθύνη των φορέων σχεδιασμού και υλοποίησης έργων ΜΟΠ είναι σημαντική λαμβανομένων υπόψη ότι:

α) Η καθυστέρηση της υλοποίησης των επιμέρους έργων έχει σαν αποτέλεσμα και τη συνολική καθυστέρηση του προγράμματος.

β) Οι καθυστερήσεις στην πληροφόρηση για την πορεία των έργων έχουν επίσης σαν αποτέλεσμα τη συνολική καθυστέρηση του προγράμματος.

γ) Η αδιαφορία των φορέων για συγκεκριμένες διαδικασίες (π.χ. διεθνείς δημοσιεύσεις, περιβαλλοντικές μελέτες κλπ) έχει σαν συνέπεια την απόλεια κοινοτικών πόρων.

δ) Η συνολική καθυστέρηση του προγράμματος, από οποιαδήποτε από τις παραπάνω αιτίες, έχει σαν συνέπεια την απόλεια όλο και περισσότερων κοινοτικών πόρων για τα προβλεπόμενα έργα, εκτός των άλλων και εξ αιτίας της συνεχούς διοχέλισης της δραχμής έναντι της ECU. Και αυτό γιατί όσο πιο παύο καθυστερεί η διαβίβαση των αιτήσεων εκταμίευσης κοινοτικών πόρων, τόσο λιγότερες ECU εκταμιεύουμε για τις ίδιες δαπάνες.

ε) Επισημαίνεται τέλος ότι μπορεί να αποφασιστεί αναστολή ή περικοπή της χρηματοδότησης ενός έργου, που σε δύο διαδοχικά εξάμηνα απερόφησε κάτω του 50% των προβλεπομένων πιστώσεων. Υπενθυμίζεται επίσης ότι μια μόνο μεταφορά των αδιάθετων υπολοίπων ενός έτους επιτρέπεται στο επόμενο έτος.

Με βάση τα παραπάνω και επειδή είναι σημαντικός ακόμη ο αριθμός των φορέων εφαρμογής που έχει η έδρα ή δραστηριοποιείται από το κέντρο, επισημαίνεται η ανάγκη της πλήρους ανταπόκρισης των Υπηρεσιών τους, για την ΔΙΑΒΙΒΑΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣ ΣΤΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΕΣ ΤΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΩΝ ΜΟΠ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ, με κοινοποίηση στην αρμόδια υπηρεσία ΜΟΠ του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας.

Τέλος κρίνεται σκόπιμο να τονιστεί σε όλους τους φορείς εκτέλεσης έργων ΜΟΠ, ότι τα ΜΟΠ γενικά λειτουργούν και αντιμετωπίζονται ως Ολοκληρωμένα Προγράμματα και όχι ως μεμονωμένα έργα.

8.10.2. Ισοτιμίες Δραχμής - ECU

8.10.2.1. Ισοτιμία στους προϋπολογισμούς των έργων.

Για τα πρώτα έτη εφαρμογής των ΜΟΠ η ισοτιμία που χρησιμοποιείται για τον προγραμματισμό των έργων είναι αυτή που καθορίζεται μέσα στα προγράμματα (1 ECU=130 δρχ. στα ΜΟΠ Κράτους, 1 ECU=150 δρχ. στα υπόλοιπα ΜΟΠ). Όμως για τα επόμενα χρόνια εφαρμογής προκύπτει η ανάγκη της προσαρμογής των δραχμικών προϋπολογισμών των έργων μέχρι την κάλυψη της διαίτησής της δραχμής έναντι της ECU. Δηλαδή, λαμβάνοντας υπόψη την Εθνική χρηματοδοτική δυνατότητα, μπορεί να χρησιμοποιηθεί τουλάχιστον η ισοτιμία του τέλους του προηγούμενου έτους, για τους προϋπολογισμούς του επόμενου έτους, επιτρέποντας την δραχμική

προσαρμογή, χωρίς όμως να ξεπερνά το δεσμευμένο ποσό των ECU του ΜΟΠ.

Παράδειγμα:

<u>Ετη</u>	(Α)	(Β)	(Γ)
Προϋπολογισμοί			
- σε ECU	100	100	100
- σε δραχμές			
(Α) X 130	<u>13.000</u>	13.000	13.000
(Β) X 150		<u>15.000</u>	
(Γ) X 165			<u>16.500</u>

8.10.2.2. Ισοτιμία για τις δαπάνες των έργων.

Σύμφωνα με τις συμβάσεις των ΜΟΠ, οι δραχμικές δαπάνες για την υλοποίηση έργων ΜΟΠ, που διαβιβάζονται στην Κοινότητα, μετατρέπονται σε ECU με την ισοτιμία δραχμής / ECU της ημερομηνίας της αίτησης.

Σύμφωνα με νεότερες διαπραγματεύσεις των ελληνικών και κοινοτικών Αρχών, το θέμα πρόκειται να διευθετηθεί σε τριμηνιαία βάση. Δηλαδή να μετατρέπονται οι τριμηνιαίες δραχμικές δαπάνες, που αναφέρονται στις αντίστοιχες τριμηνιαίες εκθέσεις πορείας των έργων, σε ECU, με μια συμβατική ισοτιμία του τριμήνου π.χ. της 15ης μέρας του 2ου μήνα του τριμήνου (δηλ. της 15/2 για το α' τρίμηνο, της 15/5 για το β' τρίμηνο, της 15/8 για το γ' τρίμηνο και της 15/11 για το δ' τρίμηνο).

Ειδικό θέμα προκύπτει σχετικά με την ισοτιμία που θα χρησιμοποιείται για την επιδότηση των παραγωγών (π.χ. αναδιάρθρωσεις καλλιεργειών, κτηνοτροφικά προγράμματα, απόσυρση σκαφών κλπ). Στην περίπτωση αυτή θα πρέπει το Υπουργείο Γεωργίας, με τη σύμφωνη γνώμη του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας, να καθορίζει της ισοτιμία, του εκάστοτε έτους, στα πλαίσια των προβλέψεων, που απορρέουν από τις αποφάσεις της Επιτροπής Τιμών και Εισοδημάτων για τα αντίστοιχα ΜΟΠ της χώρας.

8.10.2.3. Η ισοτιμία εκταμίευσης πόρων από την Κοινότητα.

Η ισοτιμία αυτή καθορίζεται από τη νομισματική νομοθεσία και είναι η τρέχουσα ισοτιμία της μέρας που πραγματοποιείται η εκταμίευση (άλλοτε καθορίζεται η μέρα στην εντολή της Κοινότητας προς την Τράπεζα Ελλάδας, άλλοτε όχι).

ΠΡΟΣΟΧΗ: Οι ECU που προκύπτουν από τις πραγματοποιηθείσες τριμηνιαίες δραχμικές δαπάνες, σε ορισμένες περιπτώσεις (π.χ. ΕΤΠΑ, SSI) χρησιμεύουν μόνο για την εξασφάλιση του δικαιώματος εκταμίευσης των κοινοτικών δεσμεύσεων και δεν καθορίζουν το ποσό της εκταμίευσης (αυτό προκύπτει από τη δέσμευση των επιμέρους Διαρθρωτικών Ταμείων).

8.10.3. Επιτόπιοι κοινοτικοί έλεγχοι.

Οι έλεγχοι που διενεργούνται από την Κοινότητα προέρχονται κυρίως:

- α) από το Ταμείο που χρηματοδοτεί το έργο π.χ. ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, ΕΓΤΠΕ-Π, 551.
- β) από το ελεγκτικό Συμβούριο
- γ) από τη Γ.Δ. του Δημοσιονομικού ελέγχου
- δ) από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.

Οι έλεγχοι αυτοί πραγματοποιούνται ύστερα από έγκαιρη προειδοποίηση της Κοινότητας και με την αποδοχή του κράτους μέλους. Τα παραστατικά που απαιτούνται γενικά κατά τους ελέγχους, είναι αυτά που νομιμοποιούν μια δαπάνη σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία, δηλαδή με βάση το δημόσιο λογιστικό ή λογιστικό σύστημα, εφ' όσον πρόκειται για Νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου.

Εν όψη των παραπάνω ελέγχων και για την αρτιότερη προετοιμασία των αρμοδίων υπηρεσιών, φορέων εκτέλεσης έργων, κρίνεται σκόπιμο ν' ανοιχθεί φάκελλος, για κάθε έργο / ενέργεια, στον οποίο θα καταχωρούνται τα πρωτότυπα (ή σε μορφή επικυρωμένης φωτοτυπίας) από τα αναγκαία παραστατικά όπως:

1. Σύντομη έκθεση 2-3 σελίδες στην οποία θα αναφέρεται η σκοπιμότητα του έργου στο πνεύμα του τεχνικού δελλτίου του προγράμματος.

2. Μελέτη του έργου.

3. Συλλογική απόφαση ένταξης έργου, ανάλογα στο εθνικό ή το Νομαρχιακό Πρόγραμμα.

4. Όλα τα σχετικά παραστατικά με την δημοσίευση της προκήρυξης του έργου στις εφημερίδες.

5. Για τα έργα πάνω από 1 εκ. ECU εκτός του ΦΠΑ θα πρέπει να διανεργούνται διεθνείς διαγωνισμοί και να δημοσιεύονται στην Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, σύμφωνα με τις οδηγίες 71/305, 78/669, 80/797 καθώς και την οδηγία 77/62 πάνω από 200.000 ECU που αφορά τις προμήθειες και την εγκύκλιο Α/14 αρ. πρωτ. Α8/09/11/22.8.83 του Υπουργείου Δημοσίων Έργων που σας έχει κοινοποιηθεί.

6. Η προκήρυξη των Νομαρχιακών Έργων.

7. Η σύμβαση ανάθεσης με τον εργολάβο.

8. Πιστοποιήσεις της πρόοδου του έργου.

9. Εντάγματα πληρωμών.

10. Η επιταγή πληρωμής (αποκόμματα)

11. Τέλος ένας συγκεντρωτικός πίνακας, που να παρουσιάζει το συνολικό έργο, την πρόοδό του, τις πληρωμές του και τι απομένει προς εκτέλεση, στην περίπτωση που δεν έχει ολοκληρωθεί.

Σημειώνεται ότι για την έγκαιρη εκταμίευση των κοινοτικών πόρων από ελληνικής πλευράς, η Κοινότητα μπορεί να δεχθεί, αντί της οριστικής παραλαβής του έργου, και την προσωρινή παραλαβή, σύμφωνα βέβαια με τα σχετικά παραστατικά έγγραφα της Επιτροπής παραλαβής, που ορίστηκε για το συγκεκριμένο έργο.

Τα προαναφερθέντα παραστατικά αποτελούν γενικά τα βασικά

στοιχεία για την διεξαγωγή ενός ελέγχου. Επιπλέον παραστάτικα τα οποία τηρούνται από τους επιμέρους φορείς υλοποίησης έργων σύμφωνα με τις ιδιαιτερότητες κάθε τμήσου εννοείται ότι θα πρέπει να περιλαμβάνονται στον σχετικό φάκελλο.

8.11. Συμπεράσματα - Προτάσεις: για τα Ελληνικά ΜΟΠ

1. Η συνολική δαπάνη για τα ΜΟΠ Ελλάδας, αποτελεί σημαντικό ποσοστό, και μάλιστα σε συνάλλαγμα, στα μεγέθη π.χ. ενός κρατικού προϋπολογισμού.

2. Η γενική τους φιλοσοφία και ειδικότερα η "περιφερειακή τους" διάσταση, ανοίγουν νέους και ενδιαφέροντες δρόμους τόσο για την Κοινότητα όσο και για την Ελληνική αναπτυξιακή πορεία. Αυτό βέβαια με την προϋπόθεση ότι η σύνταξη των προγραμμάτων και η υλοποίησή τους - ήδη το ΜΟΠ Κρήτης άρχισε να εφαρμόζεται - εντάσσεται σε ένα σφαιρικό πλέγμα αναπτυξιακών στόχων. Διότι αν αντιμετωπιστούν τα ΜΟΠ σαν παθητική είσπραξη επιχορηγήσεων που δεν εντάσσονται στην ενδεδειγμένη για την Ελλάδα διαρθρωτική πολιτική, τότε απλά θα αποτελέσουν άλλοθι για τους κυβερνώντες και το τελικό ισοζύγιο θα αποδειχθεί κατά πάσα πιθανότητα αρνητικό.

3. Στόχος των ΜΟΠ - Ελλάδας είναι να συμβάλλουν στην βελτίωση των κοινωνικοοικονομικών διαρθρώσεων της οικονομίας με δεδομένο ότι η Ελληνική οικονομία επιδεινώνει σταθερά τη θέση της στο εσωτερικό της Κοινότητας και υστερεί όλο και περισσότερο σε σχέση με τις χώρες της Νότιας Ευρώπης.

4. Οι θεσμικές επιλογές της Κοινότητας για ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς, είναι πρόκληση για την Ελληνική Οικονομία, όπου η "έλλειψη στρατηγικής" μπορεί να οδηγήσει στην "απόβεια του ελέγχου της εθνικής αγοράς". Είναι δυνατόν τα ΜΟΠ να συμβάλουν στην αμυντική θωράκιση της οικονομίας έναντι αυτού του "υπερκτού" κινδύνου; Θα απαντούσαμε αρνητικά, στη βάση, ότι οι διαδικασίες άνισης ανταλλαγής στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης διευρύνουν τη δομική ανισορροπία των οικονομιών.

5. Η σύλληψη, εκπόνηση και σχεδιασμός των ΜΟΠ - Ελλάδας βασίστηκε σε τρία σημαντικά κριτήρια: α) Απορροφητικότητα των πόρων κατά τομέα β) Παραγωγικότητα των οικονομικών δραστηριοτήτων γ) Συγκριτικό πλεονέκτημα των περιοχών.

6. Ωστόσο εκφράζουμε επιφυλάξεις για τη διαφάνεια και την ορθολογικότητα των κριτηρίων, τόσο για τη χωροταξική κατανομή όσο και για τη διατομεακή κατανομή των πόρων (ισχύσουν και κατά περιφέρειες). Αυτή η συγκεκριμένη κατανομή, πόρων τι "στρατηγικό" στόχο επιδιώκει να επιτύχει: (διαπεριφερειακή αμβλύωση των ανισοτήτων στο εσωτερικό της Ελλάδας, ή διακοινοτική στο σύνολο της Κοινότητας;)

7. Επίσης η κατανομή των πόρων ανάμεσα σε προτάσεις Κοινοτικών φορέων (το 70%) και σε προτάσεις Νομαρχιακών φορέων (το 30%) όλα αυτά εκτός του ΜΟΠ - Κρήτης και Πληροφορικής, που πλεονεκτούν υπέρ των προτάσεων Κεντρικών φορέων, νομίζουμε ότι είναι ανισομερές και ανεπιτυχές αν πραγματικά η διακηρυγμένη "επιθυμία" για αποκέντρωση και "περιφερειακή" συμμετοχή το επιθυμούμε να γίνει κάποτε πραγματικότητα.

8. Από τη φανερή κατανομή των πόρων, κύρια υπέρ του πρωτογενή τμήμα, δεν διαφαίνεται η πολιτική επιλογή για τεχνολογική αναβάθμιση της χώρας και η επαφή της με τις νέες τεχνολογίες. Το ΜΟΠ - Πληροφορικής είναι φανερά, μικρό σε χρηματικό όγκο για να επιτύχει τέτοιους στόχους, πλὴν από την ανάπτυξη συστημάτων μηχανοργάνωσης στη Δημόσια Διοίκηση υπό την ευρεία έννοια, που αν τουλάχιστον καταφέρουν να μειώσουν τη γραφειοκρατία δεν θα είναι διόλου αμελητέο επίτευγμα.

9. Τέλος, για να απορροφηθεί ικανοποιητικά η προβλεπόμενη χρηματοδότηση και να πραγματοποιηθούν, στο μέγιστο δυνατό οι βασικοί οι στόχοι των Ελληνικών ΜΟΠ, θα απαιτηθούν: έντονες και πρωτότυπες προσπάθειες από την ελληνική πλευρά, σύγχρονες και προοδευτικό Μάνατζμεντ στη διαχείριση των προγραμμάτων, σύγχρονες μέθοδοι - και χωρίς "άνωθεν πίεση" - αξιολόγησης των αποτελεσμάτων των προγραμμάτων, συντονισμός οικονομικού δυναμικού της χώρας. Και βεβαίως τα ΜΟΠ - Ελλάδα θα αποτελέσουν μια "πρόκληση" στις δυνατότητες του πολιτικού και διοικητικού συστήματος της χώρας και "χώρος" άντλησης εμπειρίας και "φαντασίας" για μια, πιθανόν, αναδιάρθρωση της πυραμίδας ιεραρχήσεων.

Σε χαμένη ευκαιρία για την Ελλάδα αναδεικνύονται τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα. Σύμφωνα με καλά ενημερωμένους κοινοτικούς κύκλους, το μεγαλύτερο μέρος των ΜΟΠ αναλώνεται σε έργα "βιτρίνας". Αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι στο πλαίσιο του ΜΟΠ Κρήτης εγκταλείφθηκε πρόγραμμα αναδιάρθρωσης των γεωργικών καλλιεργειών μιας μεγάλης περιοχής προς χάρη του

βιολογικού καθαρισμού των αποβλήτων μιας πόλης. Φυσικά ο βιολογικός καθαρισμός είναι καλός και άγιος, όμως θα ήταν καλύτερα να αυξηθούν πρώτα τα εισοδήματα της περιοχής από νέες ανταγωνιστικές οικονομικές δραστηριότητες και σε δεύτερη φάση, τα αυξημένα εισοδήματα να χρηματοδοτήσουν και τα έργα "βιτρίνας".

Η επιλογή των νομαρχιακών συμβουλίων ως βασικού οργάνου προώθησης των ΜΟΠ αποδείχθηκε από τα πράγματα ατυχής. Τα περιφερειακά συμβούλια, πέρα από την έντονη κομματικοποίησή τους στη διαδικασία επιλογής των έργων που θα ενταχθούν στα ΜΟΠ, δεν διαθέτουν και την απαραίτητη πληροφόρηση. Αποτέλεσμα ήταν να κατευθυνθούν οι πόροι σε κρατικούς ή ημικρατικούς φορείς με χαμηλή ή ανύπαρκτη αποτελεσματικότητα.

Για λόγους σύγκρισης αναφέρεται ότι η Γαλλία ανέλαβε σχεδόν αποκλειστικά τα δικά της ΜΟΠ για χρηματοδότηση ιδιωτικών επενδύσεων, εντάχθηκαν δε σ' αυτά ακόμα και ιαπωνικές επενδύσεις (Sony, κλπ.).

Δυστυχώς, στην Ελλάδα κάτι τέτοιο θα ήταν πολύ δύσκολο να πραγματοποιηθεί, η επιλογή, όμως, των νομαρχιακών συμβουλίων στην ουσία απέκλεισε τον ιδιωτικό τομέα από τα ΜΟΠ.

Τα ΜΟΠ αποτελούν το πιο φιλόδοξο κοινοτικό πρόγραμμα στο οποίο μετέχουν η Ελλάδα, η Ιταλία και η Γαλλία. Ακόμη, παρόμοια προγράμματα εφαρμόζονται στην Ισπανία και την Πορτογαλία.

Η ανάγκη ολοκληρωμένης και πολύπλευρης ανάπτυξης μιας περιοχής ανέδειξε τα ΜΟΠ. Συνεπώς μέσα από τα ΜΟΠ:

• Μπορεί να ελεγχθεί μια περιφέρεια συνολικά και να υπάρξουν συντονισμένες δραστηριότητες.

■ Μέσω των συναφών δραστηριοτήτων μπορεί να υπάρξει κοινό αποτέλεσμα.

■ Μπορεί να συνδεθούν οι ενέργειες με τη χρηματοδότηση της διαρθρωτικής πολιτικής της Κοινότητας (Περιφερειακό, Κοινωνικό, και Γεωργικό Ταμείο).

■ Μπορεί το κράτος - μέλος να αυξήσει το συντονισμό των ενεργειών του, τόσο σε κεντρικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο.

Για όλους τους λόγους αυτούς τους λόγους τα ΜΟΠ ήταν σαν σύλληψη για την ΕΟΚ πρωτόγνωρη, πρωτότυπη και χωρίς προηγούμενο. Αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο δεν υπάρχει προηγούμενο.

Όμως, εξαιτίας αυτής της πρωτοτυπίας των ΜΟΠ οι υπηρεσίες της ΕΟΚ ήταν ανέτοιμες και δεν μπορούσαν να ανταποκριθούν.

Μεγαλύτερη απόδειξη για τούτο δεν μπορεί να υπάρξει άλλη πέρα από το γεγονός ότι η χώρα μας, όταν υπέβαλε μέσα στις κανονικές προθεσμίες το ΜΟΠ Κρήτης περίμενε έξι (!) μήνες για να πάρει αριθμό πρωτοκόλλου, αφού δεν υπήρχε - δεν είχε συσταθεί - αρμόδια υπηρεσία που θα αναλάμβανε το συντονισμό των διαρθρωτικών μέσων.

Αλλά και όταν συστάθηκε αυτή η υπηρεσία (22η Γενική Διεύθυνση), υπό τον Ελληνα επίτροπο, κ. Γ. Βάρφη, στελεχώθηκε με νέα και τελείως άπειρα στελέχη, που δεν θα μπορούσαν και δεν μπορούν να κατευθύνουν τα κράτη - μέλη.

Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι η χώρα μας υπέβαλε όλα τα ΜΟΠ πολύ πριν λήξουν οι προθεσμίες και μάλιστα αποκομίζοντας σημαντικές εμπειρίες, αφού καταρτίστηκαν αποκλειστικά από φορείς

του Δημοσίου. Αντίθετα, π.χ. η Ιταλία, παρότι είχε αναθέσει την κατάρτιση τους σε ιδιώτες, τα κατέθεσε την τελευταία ημέρα (31-12-86) και με σημαντικές ελλείψεις.

Μετά από όλα αυτά αναδεικνύονται τα προβλήματα των ΜΟΠ, που πηγάζουν από την Κοινότητα και τα οποία είναι:

- Η έλλειψη εμπειρίας και οργάνωσης των υπηρεσιών.
- Οι χρονοβόρες διαδικασίες και το κυριότερο

Η πανταχώς έλλειψη συντονισμού μεταξύ των 22 Γενικών Διευθύνσεων της ΕΟΚ, που οδηγεί στον "πόλεμο των φακέλων" μεταξύ τους.

Μάλιστα, όπως μας δήλωσαν ανώτατα στελέχη του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και της μόνιμης ελληνικής αντιπροσωπείας στις Βρυξέλλες, "υπάρχει ο πόλεμος των φακέλων μεταξύ όλων αυτών των υπηρεσιών που θέλουν να δείξουν ότι υπάρχουν. Ο κ. Βάρφης δεν μπόρεσε να τις συντονίσει και να τις ελέγξει. Ίσως η ίδια η Κοινότητα να το έκανε σκόπιμα για να συμπέσει η προώθηση των ΜΟΠ με τη δημοσιονομική της ευχέρεια που ήταν στα τέλη του 1986, ενώ τα ελληνικά ΜΟΠ είχαν υποβληθεί τα περισσότερα μέχρι τον Απρίλιο του 1986.

Ένα ακόμη σημαντικό γεγονός σ' αυτόν τον "πόλεμο" είναι ότι ανώτατο στέλεχος της 22ης Γενικής Διεύθυνσης της ΕΟΚ (αρμόδιος για τα ΜΟΠ) κράτησε στο συρτάρι του και δεν έστειλε για μετάφραση τα ελληνικά ΜΟΠ για 10 αλόκληρους μήνες, όπως το έκανε με "δική της πρωτοβουλία η ελληνική πλευρά.

9. Αναδιάρθρωση Διαρθρωτικών Ταμείων.

9.1. Μεταρρύθμιση των Διαρθρωτικών Ταμείων.

Η μεταρρύθμιση των διαρθρωτικών ταμείων δεν είναι τυχαία. Απορρέει από μια σειρά γεγονότων που άλλαξαν την εικόνα της Κοινότητας παρέχοντάς της ταυτόχρονα ορισμένες προοπτικές. Πρόκειται, αφενός, για τη διεύρυνση με την προσχώρηση της Ισπανίας και της Πορτογαλίας που οδήγησε σε εκ βάθους αναθεώρηση της λειτουργίας της Κοινότητας, και κυρίως για την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη που τονίζει την επιτακτική ανάγκη για οικονομική και κοινωνική συνοχή της Κοινότητας.

Αλλά η μεταρρύθμιση των διαρθρωτικών ταμείων εντάσσεται επίσης στην συνέχιση των προσπαθειών που έχουν αρχίσει τα τελευταία αυτά χρόνια για να γίνει η κοινοτική διαρθρωτική δράση πιο αποτελεσματική.

Εδώ και λίγο καιρό σ' ένα ιδιαίτερο στενό δημοσιονομικό πλαίσιο, η Κοινότητα καταβάλλει προσπάθειες να διαχειρισθεί καλύτερα μια σειρά παρεμβάσεων που φθάνουν μέχρι τα 21 εκατ. ECU ετησίως και κατανέμονται ισομερώς ανάμεσα στα δάνεια και της επιδοτήσεις.

Για παράδειγμα:

- Η Κοινότητα προσπάθησε να συγκεντρώσει την παρέμβασή της στις περιφέρειες και τους τομείς που παρουσιάζουν τις πιο μεγάλες δυσχέρειες, δημιουργώντας μερικές φορές σημαντικές ροές πόρων υπέρ των λιγότερο ευημερούσων χωρών.

- Έγινε δυνατό να ληφθεί μια συνοπτική εικόνα των παρεμβάσεων χάρη στον καλύτερο συντονισμό των διαρθρωτικών οργάνων.

- Χρησιμοποιήθηκε ακόμα από μερικά όργανα, ιδίως απ' το ΕΤΠΑ, η μέθοδος του προγραμματισμού.

- Η ολοκληρωμένη προσέγγιση γνωστοποιήθηκε μάλιστα ευρέως για να αυξηθούν τα αποτελέσματα των διαρθρωτικών οργάνων, η προσέγγιση αυτή έχει στόχο να συμβάλει στη σύγκλιση, στις περιοχές που αντιμετωπίζουν σοβαρές δυσχέρειες, ορισμένων κοινοτικών οργάνων (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, ΕΤΕ και ΕΚΑΧ) μαζί με τα εθνικά όργανα των ΜΟΠ αποτελούν τις πιο γνωστές περιπτώσεις ολοκληρωμένης προσέγγισης.

Ωστόσο οι περιφερειακές ανισότητες, που ήταν ήδη σημαντικές στην Κοινότητα των 10, αυξήθηκαν σημαντικά με την προσχώρηση της Ισπανίας και της Πορτογαλίας. Η διεύρυνση σημαίνει ειδικότερα τον διπλασιασμό των ιδιαίτερα μειονεκτικών περιοχών (περιοχές που βρίσκονται κάτω από το 50% του κοινοτικού μέσου όρου όσον αφορά το κατά κεφαλή ΑΕΠ) καθώς και τον τονισμό της ανάγκης για προσαρμογή των προχωρούντων κρατών αναπτυξιακό επίπεδο και ποσοστά ανεργίας, σημασία των βιομηχανικών κρατών σε παρακμή, σημασία του γεωργικού τομέα, περιφερειακή θέση, ενιαία αγορά, κλπ.

9.2. Τα Διαρθρωτικά Όργανα.

Διαρθρωτικά όργανα είναι οι χρηματοδοτικοί μηχανισμοί που διαχειρίζεται η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων που μπορούν να παρέμβουν υπέρ δράσεων ή έργων που πραγματοποιούνται μέσα στην Κοινότητα και ανταποκρίνονται σε στόχους κοινού ενδιαφέροντος: οικονομική ανάπτυξη των περιφερειών, προώθηση της απασχόλησης, περιβάλλον, εξοικονόμηση ενέργειας και νέες μορφές ενέργειας, υποδομές επικοινωνίας, προσαρμογή των τομέων δραστηριότητας (γεωργία, αλιεία, βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα).

Αποτελούνται από όργανα παροχής επιδοτήσεων και δανείων.

- Επιδοτήσεις

Χρηματοδοτούνται κατά κύριο λόγο από τα 3 διαρθρωτικά ταμεία.

- * Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
- * Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
- * Το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και εγγυήσεων

Άλλες επιδοτήσεις παρεμβαίνουν, επίσης, υπέρ των ακόλουθων διαρθρωτικών πολιτικών: αλιεία, γεωργία, περιβάλλον, ενέργεια κλπ.

- Δάνεια

Εξάλλου η Κοινότητα μπορεί να θέσει στη διάθεση των οικονομικών φορέων την ικανότητά της να δανείζεται χορηγώντας παράλληλα και κοινοτικά δάνεια μέσω:

- * της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων

- του νέου κοινοτικού μέσου
- της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ανθρακα και Χάλυβα.
- της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας Ατομικής Εγύργειας

Τα δάνεια αυτά χορηγούνται με το επιτόκιο της αγοράς και παρέχουν έναν πρόσθετο κατάλληλο πόρο στους επενδυτές.

9.3. Η Μεταρρύθμιση.

Ενόψει της προοπτικής της 31ης Δεκεμβρίου 1992, έγινε αναγκαία μια συνοδική μεταρρύθμιση. Τρεις είναι οι επιτακτικές ανάγκες.

1) Πολιτική επιταγή.

Η Ενιαία Πράξη ενισχύει στη Συνθήκη ΕΟΚ τη μέχρι τώρα έμφαση αρχή της αλληλεγγύης ανάμεσα στα κράτη - μέλη. Η σημασία που δόθηκε στην οικονομική και κοινωνική συνοχή ενισχύεται ακόμα απ' τα προβλήματα προσαρμογής στην εσωτερική αγορά μέχρι το 1993. Απαραίτητο συμπλήρωμα στην υλοποίηση της αγοράς χωρίς σύνορα, η οικονομική και κοινωνική συνοχή εντάσσεται σε μια συνοδική προσέγγιση που αποβλέπει στην αρμονική ανάπτυξη του συνόλου της Κοινότητας.

Σημαίνει όχι μόνο μια αυξανόμενη σύγκλιση των οικονομικών πολιτικών των κρατών - μελών αλλά και μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων. Στα πλαίσια αυτά, μια αναθεώρηση των ταμείων θα αποδεικνυόταν αναγκαία ώστε να γίνουν τα ταμεία αυτά πραγματικά μέσα οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.

2) Οικονομική επιταγή

- Μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων
- Εξασφάλιση καλύτερης διαχείρισης των κοινοτικών πόρων που αποτελούν στην πράξη επιβάρυνση που καταβάλλεται από τους Ευρωπαϊκούς πολίτες.

3) Νομική επιταγή

Με βάση τους όρους της συνθήκης ΕΟΚ, που θεσπίστηκε με την Ενία Ευρωπαϊκή Πράξη, επιβαλλόταν η μεταρρύθμιση των διαρθρωτικών ταμείων για να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητά τους και να επιτευχθεί μεγαλύτερη οικονομική και κοινωνική συνοχή της Κοινότητας.

9.4. Οι βασικές Αρχές της Μεταρρύθμισης των Κοινοτικών Διαρθρωτικών Ταμείων

1) Η συγκέντρωση των παρεμβάσεων σε πέντε στόχους προτεραιότητας.

Η κοινοτική διαρθρωτική δράση πρέπει να συγκεντρωθεί ταυτόχρονα στις περιφέρειες και τις περιοχές που αντιμετωπίζουν τις πιο μεγάλες δυσχέρειες [στόχοι αριθ. 1,2 και 5B] καθώς και στα θέματα παρέμβασης που έχουν προτεραιότητα [στόχοι αριθ. 3,4 και 5a].

Σχηματικά:

Στόχος αριθμός 1.

Προώθηση της ανάπτυξης και της προσαρμογής των περιφερειών με αναπτυξιακή καθυστέρηση (των οποίων το κατά κεφαλή Α.Ε.Π.

είναι κατώτερο ή πλησιάζει το 75% του κοινοτικού μέσου όρου).

Κύρια όργανα που μπορούν να παρέμβουν:

ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, ΕΓΤΠΕ, (τμήμα προσανατολισμού), ΕΚΑΧ (80% των μέσων του ΕΤΠΑ χορηγείται σ' αυτές τις περιφέρειες).

Στόχος αριθμός 2.

Μετατροπή των περιφερειών, παραμεθόριες περιφέρειες ή τμήματα των περιφερειών που πλήττονται σοβαρά από τη βιομηχανική παρακμή (κριτήρια: μέσο ποσοστό ανεργίας υψηλότερο απ' το μέσο κοινοτικό όρο, ποσοστό βιομηχανικής απασχόλησης κατώτερο απ' το κοινοτικό μέσο όρο, παρακμή της βιομηχανικής απασχόλησης) (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, ΕΤΕ, ΕΚΑΧ).

Στόχος αριθμός 3.

Καταπολέμηση της μακροχρόνιας ανεργίας. (ηλικία άνω των 25 ετών και ανεργία για περίοδο μεγαλύτερη των 12 μηνών)

ΕΚΤ, ΕΤΕ, ΕΚΑΧ.

Στόχος αριθμός 4.

Διευκόλυνση της επαγγελματικής ένταξης των νέων (νέοι ηλικίας κάτω των 25 που αναζητούν εργασία) ΕΚΤ, ΕΤΕ, ΕΚΑΧ

Στόχος αριθμός 5.

Δύο πτυχές ενόψει της αναθεώρησης της κοινής γεωργικής πολιτικής

- 5α) προσαρμογή των διαρθρώσεων παραγωγής, μεταποίησης και εμπορίας στη γεωργία και δασοκαλλιέργεια (τμήμα ΕΓΤΠΕ προσανατολισμού)

- 5β) προώθηση της ανάπτυξης των αγροτικών περιοχών (ΕΓΤΠΕ, τμήμα προσανατολισμού, ΕΚΤ, ΕΤΕ).

Κριτήρια:

- υψηλό ποσοστό του μεριδίου της απασχόλησης στη γεωργία στη συνοδική απασχόληση.

- χαμηλό επίπεδο γεωργικού εισοδήματος

- χαμηλό επίπεδο κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης που υπολογίζεται με βάση το κατά κεφαλή ακαθάριστο εγχώριο προϊόν.

Η συγκέντρωση σ' αυτούς τους στόχους προτεραιότητας συνεπάγεται σταθερή προσπάθεια συντονισμού όχι μόνο των χρηματοδοτικών οργάνων μεταξύ τους, αλλά επίσης και των συνοδευτικών πολιτικών που εξυπηρετούν.

Πράγματι, με εξαίρεση την ολοκληρωμένη προσέγγιση, τα χρηματοδοτικά όργανα παρενέβαιναν μέχρι τώρα κατά τρόπο ξεχωριστό. Η μεταρρύθμιση των ταμείων προβλέπει μια συνοδική προσέγγιση που θα πρέπει να επιτρέπει την καλύτερη επίτευξη των στόχων προτεραιότητας και την καλύτερη διαχείριση της ουσιαστικής αύξησης των χρηματοδοτικών μέσων που στο εξής διατίθενται για την διαρθρωτική δράση που ασκεί η Κοινότητα.

9.5. Νεωτερισμοί απ' την Μεταρρύθμιση.

9.5.1. Η Εταιρική Σχέση.

Η Εταιρική σχέση είναι η αρχή - κλειδί της μεταρρύθμισης των ταμείων στο μέτρο που καθορίζει την εφαρμογή των άλλων αρχών. Ο κανονισμός - πλαίσιο καθορίζει την αρχή αυτή ως "στενή συνεννόηση ανάμεσα στην Επιτροπή, το ενδιαφερόμενο κράτος - μέλος και τις αρμόδιες αρχές που έχουν ορισθεί απ' αυτό σε εθνικό,

περιφερειακό, τοπικό ή άλλο επίπεδο, όπου όλα τα μέρη είναι
εταίροι και επιδιώκουν έναν κοινό στόχο." Πάντοτε σύμφωνα με τον
ίδιο κανονισμό, "η εταιρική σχέση αφορά την προετοιμασία, τη
χρηματοδότηση, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των δράσεων".

Η εταιρική σχέση απορρέει από την αρχή της επικουρικότητας,
με βάση την οποία η Επιτροπή θεωρεί ότι η διαρθρωτική δράση που
έχει αναλάβει πρέπει να είναι συμπληρωματική σε σχέση με τις
επιτόπου πρωτοβουλίες. Πρόκειται για ένα συνεχή διάλογο ανάμεσα
στην Επιτροπή και το ενδιαφερόμενο κράτος - μέλος, που αποβλέπει,
με στόχο την αποτελεσματικότητα, στην κατανομή των καθηκόντων και
στην από κοινού συγκέντρωση των ανθρωπίνων πόρων που εμπλέκονται
στην κοινοτική διαρθρωτική δράση, πράγμα που αντιστοιχεί στην
επίσημη έννοια της εταιρικής σχέσης. Εξάλλου, η κοινοτική
διαρθρωτική δράση εξαρτάται κατά την εφαρμογή της τόσο από τις
εθνικές και περιφερειακές διοικήσεις όσο και από τους διάφορους
οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους (εμπορικά και βιομηχανικά
επιμελητήρια, γεωργικά επιμελητήρια, συνδικαλιστικές οργανώσεις
εργαζομένων ή εργοδοτών, κλπ.). Αυτή είναι μια άλλη πλευρά της
εταιρικής σχέσης που μπορεί να είναι το ίδιο γόνιμη και που δεν
πρέπει να παραμεληθεί. Έτσι, η συγκέντρωση των δανειοδοτικών
μέσων ανήκει, κατά γενικό κανόνα, στην πρωτοβουλία των επενδυτών
και των ενδιαμέσων χρηματοπιστωτικών φορέων του δημόσιου ή του
ιδιωτικού τομέα. Το ενδιαφέρον που παρουσιάζει μια ευρεία
εταιρική σχέση είναι να μπορέσουν οι οικονομικοί φορείς να
εντάξουν τα διαβήματά τους στις στρατηγικές και τα προγράμματα
που καταρτίζουν οι αρμόδιες αρχές.

Η εταιρική αυτή σχέση θα συγκεκριμενοποιηθεί ιδίως:

- στην κατάρτιση των προγραμμάτων για τα οποία απαιτείται η μεγαλύτερη δυνατή συνεννόηση
- στη διαπραγμάτευση των κοινοτικών πλαισίων στήριξης
- στην εφαρμογή των λειτουργικών προγραμμάτων, σε ιδιαίτερα αποκεντρωμένο επίπεδο, καθώς και στη χορήγηση των συναφικών επιδοτήσεων
- στην παρακολούθηση και αξιολόγηση των δράσεων που έχουν αναληφθεί.

Η φύση της θα εξαρτηθεί από τις θεσμικές διαρθρώσεις και τις παραδόσεις κάθε κράτους μέλους. Επομένως, θα έχει κατ' ανάγκη πολλές διαφορετικές μορφές.

Η ποιότητά της, όμως, θα είναι η προϋπόθεση για την επιτυχία της μεταρρύθμισης, γιατί χωρίς διάλογο με τα θεσμικά όργανα και τους ενδιαφερόμενους οικονομικούς φορείς δεν φαίνεται δυνατό να πραγματοποιηθούν οι φιλόδοξοι στόχοι τους οποίους έχει θέσει η Κοινότητα.

Η εταιρική σχέση θα πρέπει να εκφράζεται επίσης με κάποια αποκέντρωση της κοινοτικής δράσης, που θα επιτρέψει την καλύτερη προσαρμογή στην επιτόπου πραγματικότητα, τόσο όσον αφορά την αξιολόγηση των αναγκών όσο και την εφαρμογή της δράσης.

9.5.2. Η συνοχή, ειδικότερα με τις οικονομικές πολιτικές των κρατών μελών

Εντάσσοντας τη διαρθρωτική δράση στο σύνολο της λειτουργίας της Κοινότητας, η Επιτροπή σκοπεύει επίσης να εξασφαλίσει τη συνοχή της σε σχέση με τις στρατηγικές που τίθενται σε εφαρμογή σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.

Η Ενιαία Πράξη προτείνει ήδη μια συνοχική προσέγγιση για την επίτευξη της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής της Κοινότητας. Το άρθρο 130B ορίζει τα μέσα για την επίτευξη της: μεταρρύθμιση των διαρθρωτικών ταμείων, αλλά και συντονισμός των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών, καθώς και λήψη υπόψη της συνοχής κατά την εφαρμογή των κοινών πολιτικών και τη δημιουργία της εσωτερικής αγοράς.

Ο συντονισμός των οικονομικών πολιτικών είναι γνωστό ότι αποβλέπει στην αύξηση της σύγκρισης των οικονομικών επιδόσεων των κρατών - μελών, που είναι αναγκαία ενόψει της οικονομικής και νομισματικής ένωσης. Είναι, επίσης, προφανές ότι οι παρεμβάσεις των διαρθρωτικών ταμείων θα είναι πιο αποτελεσματικές, εφόσον θα αναπτυχθούν σ' ένα οικονομικά ευνοϊκό πλαίσιο. Πράγματι, οι αποφάσεις που λαμβάνονται από κάθε οικονομικό φορέα, ιδίως σε θέματα επενδύσεων, επηρεάζονται συχνά από τη γενική οικονομική κατάσταση, ανάπτυξη, απόδοση του κεφαλαίου, ποσοστό πληθωρισμού και επίπεδο των επιτοκίων, δημόσια προσπάθεια για επενδύσεις, κλπ.

Για το λόγο αυτό η Επιτροπή θα δώσει ιδιαίτερη σημασία στο διάλογο που διεξάγεται με τα κράτη μέλη για τα θέματα οικονομικής πολιτικής, στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων που έχει στο θέμα αυτό. Ο κανονισμός συντονισμού ορίζει, εξάλλου, ότι τα κοινοτικά προγράμματα και πλαίσια στήριξης πρέπει να διαθέτουν πληροφορίες που θα επιτρέπουν να αξιολογηθεί η σχέση και η συνοχή ανάμεσα στις διαρθρωτικές δράσεις και τις οικονομικές και κοινωνικές πολιτικές του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους.

Στα πλαίσια αυτά, τα κοινοτικά προγράμματα και πλαίσια στήριξης θα περιέχουν τα αναγκαία στοιχεία για να πραγματοποιηθεί η σύνδεση ανάμεσα στις προτεραιότητες παρέμβασης, των διαρθρωτικών ταμείων και τις οικονομικές επιλογές των κρατών - μελών. Έτσι θα επιτευχθούν τα μεγαλύτερα δυνατά πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα από τη σχέση ανάμεσα στην κοινοτική διαρθρωτική δράση και τα εθνικά μέτρα.

9.5.3. Η καλύτερη διαχείριση των ταμείων

Σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου που πραγματοποιήθηκε στις 13 και 14 Φεβρουαρίου 1988 στις Βρυξέλλες, η μεταρρύθμιση των διαρθρωτικών ταμείων καθιερώνει διπλάσιο, σε πραγματικές τιμές, των αναλήψεων υποχρεώσεων των τριών διαρθρωτικών ταμείων από το 1987 έως το 1993. Οι αναλήψεις υποχρεώσεων από 7 δισεκατ. Ecu θα φθάσουν τα 14 δισεκατ. Ecu (με βάση το 1988).

9.6. Οι Χρηματοδοτικοί Πόροι.

1) Η μεταρρύθμιση των ταμείων αυξάνει ουσιαστικά το ποσό των χρηματοδοτικών πόρων που διατίθενται για τη διαρθρωτική δράση που έχει αναλάβει η Κοινότητα.

Αφενός, οι αναλήψεις υποχρεώσεων των τριών διαρθρωτικών ταμείων διπλασιάστηκαν, σε πραγματικές τιμές, απ' το 1987 έως το 1993. Έτσι, με τις τιμές του 1988, από 7 δισ. θα φτάσουν τα 14 δισ. ECU.

Αφετέρου:

- Η επιταγή για οικονομική και κοινωνική συνοχή της Κοινότητας απαιτεί τη διάθεση και άλλων κοινοτικών δημοσιονομικών πόρων από εκείνους που διατίθενται μόνο απ' τα διαρθρωτικά ταμεία.

- Η ουσιαστική αύξηση των δημοσιονομικών πόρων θα πρέπει, εξάλλου, να ασκήσει ειδικότερα με την εφαρμογή του συνδυασμού επιδοτήσεων - δανείων μια ώθηση στα κοινοτικά δάνεια που χορηγεί η ΕΤΕ και η ΕΚΑΧ.

2) Οι δικαιούχοι περιφέρειας του στόχου αριθ. 1 θα πρέπει να επωφεληθούν από αυτή την αύξηση των πόρων, ιδίως εκείνων που προέρχονται από τα 3 διαρθρωτικά ταμεία.

Από το 1992, οι συνεισφορές των διαρθρωτικών ταμείων υπέρ των δικαιούχων κρατών και περιφερειών του στόχου αριθ. 1 θα διπλασιαστούν, σε πραγματικές τιμές, σε σχέση με το 1987. Με τη βάση αυτή είναι δυνατό να επιτευχθεί η ενδεικτική κατανομή των αναλήψεων υποχρεώσεων των 3 διαρθρωτικών ταμείων που χορηγούνται

στις ίδιες αυτές περιφέρειες, το 1993, δηλαδή ποσό ανώτερο των 9 δισ. ECU σε σχέση 14 δισ. ECU που θα διατεθούν.

Τέλος το ΕΤΠΑ μπορεί να διαθέσει κατά προσέγγιση 60% των πιστώσεων του στο στόχο αριθ. 1.

Ωστόσο, οι παρεμβάσεις του ταμείου με βάση τους στόχους 2,3,4 και 5α), από τις οποίες θα επωφεληθούν τα κράτη και οι περιφέρειες του στόχου αριθ. 1 θα καταλογιστούν από δημοσιονομική άποψη στα 9 δισ. ECU περίπου που έχουν διατεθεί γι' αυτές ενόψει του 1993.

3) Ο προγραμματισμός των πιστώσεων των 3 διαρθρωτικών ταμείων θα πρέπει να διευκολύνει τις παρεμβάσεις στις ενδιαφερόμενες περιφέρειες.

Ο προγραμματισμός αυτός είναι δυνατόν να αναθεωρηθεί. Ενδεικτικά και για 5 χρόνια αφορά:

- μια πρόβλεψη των αναγκαίων πιστώσεων για το σύνολο των 3 διαρθρωτικών ταμείων, που επιτρέπει να πραγματοποιηθεί μια κατανομή ανά στόχο.

- μια κατανομή ανά κράτος - μέλος, και με βάση τους 3 στόχους προτεραιότητας για τους οποίους το ΕΤΠΑ πρέπει να παρέμβει, του 85% των αναλήψεων υποχρεώσεων του διαρθρωτικού αυτού ταμείου· το υπόλοιπο (15%) μπορεί, με πρωτοβουλία της Επιτροπής, να προταθεί στα κράτη - μέλη υπέρ δράσεων που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την Κοινότητα και που δεν καλύπτονται απ' τα προτεινόμενα προγράμματα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 30

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΟ (1)

(αφορά το σύνολο των ταμείων)

(σε δισεκατ. ECU, τιμή 1988)

Περιφέρειες	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
στόχος αριθ. 1	-	-	5.6	6.6	7.4	8.2	9.2
στόχος αριθ. 2	-	-	1.0	1.2	1.3	1.4	1.5
στόχος αριθ. 3 και 4	-	-	1.2	1.2	1.4	1.6	1.8
στόχος αριθ. 5 α)	-	-	0.6	0.6	0.7	0.7	0.7
στόχος αριθ. 5 β)	-	-	0.3	0.3	0.5	0.7	0.9
Σύνολο στόχων	-	-	8.7	9.9	11.3	12.6	14.1
Μεταβατικά μέτρα και καινοτόμοι δράσεις (1989 και 1993)	-	-	0.3	0.4	0.3	0.3	0.5
Σύνολο ταμείων	7.2	7.7	9.0	10.3	11.6	12.9	14.5

(1) Κατανομή που έγινε στο προσχέδιο του γενικού προϋπολογισμού για το 1989.

ΠΙΝΑΚΑΣ 31

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΚΡΑΤΟΣ ΜΕΛΟΣ ΤΟΥ 85%
ΤΩΝ ΑΝΑΛΗΨΕΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΤΟΥ ΕΤΠΑ
(ενδεικτική κατανομή για 5 χρόνια)

- Παρεμβάσεις του ΕΤΠΑ με βάση το στόχο αριθ. 1:

Βέλγιο	-
Δανία	-
Γερμανία	-
Ελλάδα	16.2
Ισπανία	32.6
Γαλλία	2.1
Ιρλανδία	5.4
Ιταλία	24.5
Λουξεμβούργο	-
Κάτω Χώρες	-
Πορτογαλία	17.5
Ηνωμένο Βασίλειο	1.7
Σύνολο	100.0

- Παρεμβάσεις του ΕΤΠΑ με βάση το στόχο αριθ. 2:

Βέλγιο	4.3
Δανία	0.4
Γερμανία	8.9
Ελλάδα	-
Ισπανία	20.7
Γαλλία	18.3
Ιρλανδία	-
Ιταλία	6.3
Λουξεμβούργο	0.2
Κάτω Χώρες	2.6
Πορτογαλία	-
Ηνωμένο Βασίλειο	38.3
Σύνολο	100.0

- Παρεμβάσεις του ΕΤΠΑ με βάση το στόχο αριθ. 5 β).

Βέλγιο	1.2
Δανία	0.7
Γερμανία	27.5
Ελλάδα	-
Ισπανία	7.2
Γαλλία	37.2
Ιρλανδία	-
Ιταλία	16.4
Λουξεμβούργο	0.1
Κάτω Χώρες	2.2
Πορτογαλία	-
Ηνωμένο Βασίλειο	7.5
Σύνολο	100.0

Η κατανομή αυτή είναι ενδεικτική και δεν προβικάζει συνεπώς τα πραγματικά ποσά που θα εγκριθούν στα κοινοτικά πλαίσια στήριξης (ΚΠΣ). Έχει στόχο να διευκολύνει τον προγραμματισμό των παρεμβάσεων στις ενδιαφερόμενες περιφέρειες.

Προσοχή - Η κατανομή αυτή αφορά μόνο το ΕΤΠΑ. Για τα υπόλοιπα ταμεία δεν υπάρχει ενδεικτική κατανομή ανά χώρα.

9.7. Τι Προβλέπει ο Κανονισμός για την Ελλάδα.

1) Η Ελλάδα ολόκληρη, συμπεριλαμβανομένης και της Αθήνας, καλύπτεται από το στόχο 1 ως περιοχή με καθυστέρηση ανάπτυξης. Η προώθηση της ανάπτυξής της θα επιδιωχθεί με συντονισμένη δράση και των 3 ταμείων (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, ΓΕΩΣΑ) καθώς και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και των άλλων χρηματοδοτικών οργάνων της Κοινότητας.

2) Το Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης μπορεί να διαθέσει το 80% των πιστώσεών του για τις περιοχές του στόχου 1. Εκτός της Ελλάδας, καλύπτονται απ' το στόχο: η Ιρλανδία, η Πορτογαλία, ορισμένες περιοχές της Ιταλίας και Ισπανίας, οι υπερπόντιοι νομοί της Γαλλίας και η Κορσική.

3) Οι περιοχές του "στόχου 1" έχουν προτεραιότητα στην διάθεση των πιστώσεων και των 3 ταμείων, ο δε διπλασιασμός των πόρων που θα διατεθούν σ' αυτές προβλέπεται να γίνει μέχρι το 1992, ενώ για το σύνολο της Κοινότητας αυτό προβλέπεται να γίνει μέχρι το 1993.

4) Η κοινοτική συμμετοχή στις δαπάνες για τις περιοχές του "στόχου 1", μπορεί να ανέλθει στο 75%, του συνολικού κόστους ενώ για τις υπόλοιπες περιοχές είναι, γενικώς, 40-50%. Ιδιαίτερα για τις σχετικές μελέτες, η δαπάνη θα καλύπτεται από την Κοινότητα κατά 100%.

Ουδείς μπορεί να ισχυριστεί ότι οι προβλέψεις αυτές αρκούν από μόνες τους για να επιτύχουν την ταχύρυθμη και πλήρη ανάπτυξη της Ελλάδας. Όμως επιτρέπουν στη χώρα μας ν' απορροφά κάθε χρόνο

πόρους από τα 3 διαρθρωτικά ταμεία και τα ΜΟΠ μέχρι ύψους 1.400 εκατ. ECU.

9.8. Συμπεράσματα απ' την Εισαγωγή της Μεταρρύθμισης.

1) Ακριβέστερη γνώση των σκοπών που επιδιώκει η Κοινότητα μέσω των διαρθρωτικών οργάνων της.

2) Μεγαλύτερη συνοχή μεταξύ των κοινοτικών, εθνικών και περιφερειακών προσπάθειών.

3) Τον προγραμματισμό των παρεμβάσεων μέσα στο χρόνο που επιτρέπει να προσαρμσστεί μακροπρόθεσμα με μεγαλύτερη ευκολία η στρατηγική του.

4) Μεγαλύτερη διαφάνεια των παρεμβάσεων με εγκατάλειψη της αμφισβητούμενης πολιτικής των εκ των υστέρων επιστροφών.

5) Την έναρξη ενός πραγματικού διαλόγου ανάμεσα στην Κοινότητα, τα κράτη, τις περιφέρειες και τους οικονομικούς παράγοντες, αν η εταιρική σχέση εγγράφεται σωστά στα γεγονότα.

6) Μεγαλύτερη δημοσιονομική λιτότητα, για το όφελος όλων, που θα συνδέεται με μια πιο αποτελεσματική συγκέντρωση των παρεμβάσεων, ενώ θα μειώνει τους κινδύνους "διασκόρπισης".

7) Αναζήτηση του καλύτερου συνδυασμού μεταξύ των δανείων και των επιδοτήσεων, ώστε να υπάρχει όσο το δυνατόν μεγαλύτερο όφελος από κάθε επενδυόμενο ECU.

8) Απλοποίηση των διαδικασιών, την οποία εγγυάται η ενοποίηση των τρόπων παρέμβασης των τριών ταμείων.

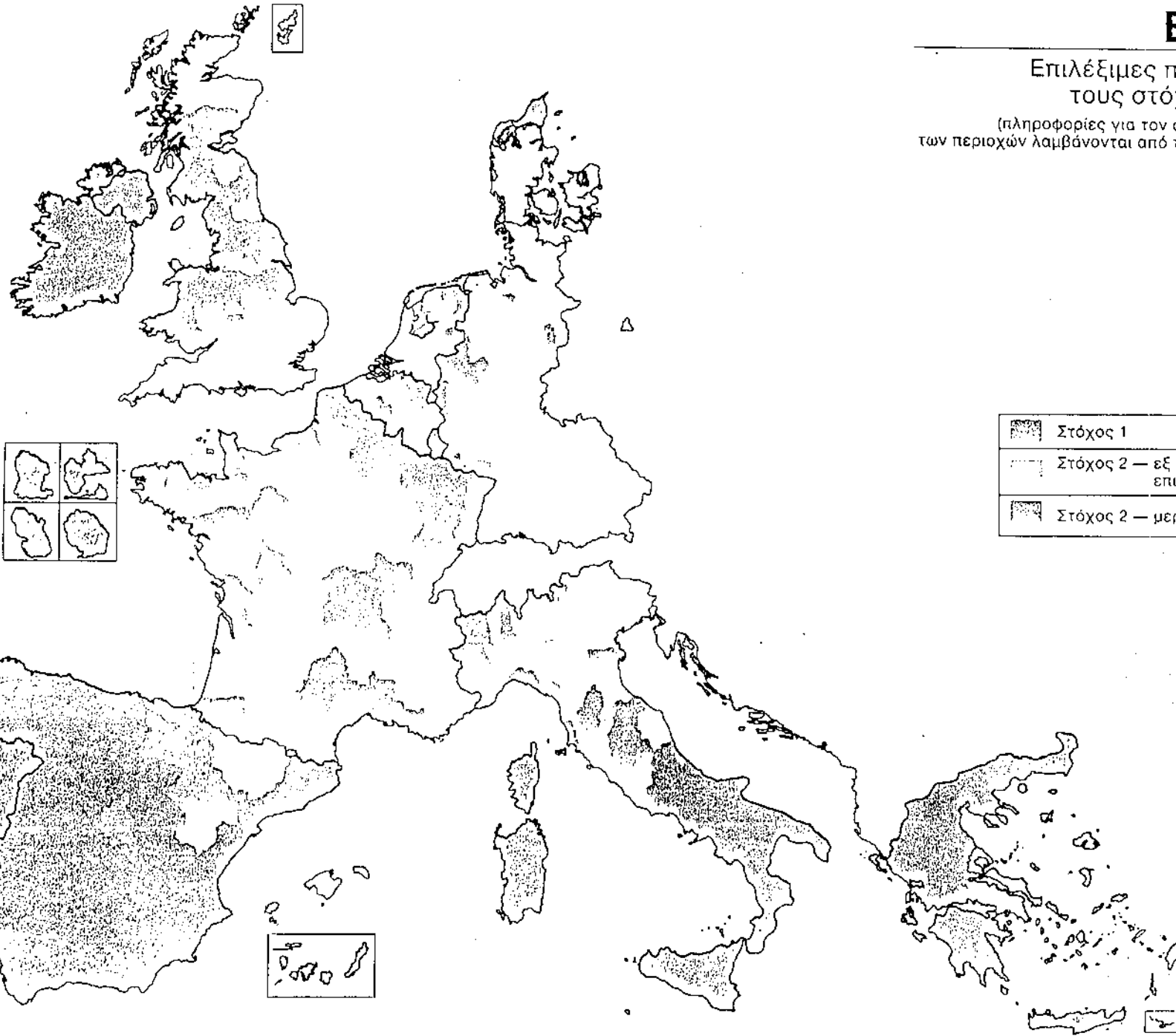
~~9) Η εφαρμογή στα διαρθρωτικά ταμεία της τεχνικής των "μεταλλαγών" (συναϊκὰ δάνεια, συναϊκές επιδοτήσεις), που δίνει τη δυνατότητα να επιτευχθεί ο φορέας χωρίς να επιβαρυνθεί το σύστημα.~~

10) Η εφαρμογή καλύτερης παρακολούθησης και αξιολόγησης που πρέπει να τείνουν, με την ενίσχυση των ελέγχων, προς μια αύξηση του πραγματικού οικονομικού αντίκτυπου.

EUR 12

Επιλέξιμες περιοχές για
τους στόχους 1 και 2

(πληροφορίες για τον ακριβή καθορισμό
των περιοχών λαμβάνονται από τις εθνικές αρχές)

	Στόχος 1
	Στόχος 2 — εξ ολοκλήρου επιλέξιμη
	Στόχος 2 — μερικώς επιλέξιμη

ΧΑΡΤΗΣ Νο 2

ΧΑΡΤΗΣ Νο 3

ΟΙ 13 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

10. ΣΠΑ και Ελλάδα

10.1. Τα Σχέδια Περιφερειακής Ανάπτυξης στην Ελλάδα.

Τα ΣΠΑ ψηφίστηκαν τον Ιούλιο του 1989.

Το Ελληνικό ΣΠΑ είναι φτιαγμένο σε περιφερειακό πλαίσιο για όλη την Ελλάδα που χωρίζεται σε 13 ΣΠΑ - μικρογραφίες όσες και οι ελληνικές περιφέρειες.

Το Ελληνικό ΣΠΑ είναι κι αυτό πενταετές όπως και όλα τα ΣΠΑ της ΕΟΚ απ' το 1989-1993.

Θα δοθούν 6 τρις 667 δις ECU από 3 διαρθρωτικά ταμεία.

α) ΕΤΠΑ (μόνο για έργα υποδομής εκτός των δημοσίων κτιρίων).

β) ΕΚΤ (σεμινάρια εξειδίκευσης προσωπικού, καταπολέμηση ανεργίας).

γ) FEOSGA (μόνο το ταμείο προσανατολισμού για έργα υποδομής (ύδρευση κλπ.)

Το ΣΠΑ κινείται γύρω από 3 άξονες.

α) Μεγάλα δημόσια έργα και μεγάλες ιδιωτικές επενδύσεις.

β) Σφαίρες επέμβασης (ναυτιλία, βιομηχανία, τεχνολογία, ξεχωριστά)

γ) ΠΕΠ = Περιφερειακά Επενδυτικά Προγράμματα.

Δεν έχει κατατεθεί νόμος για την παρακολούθηση των έργων.

Όμως εφόσον συμμετέχουν κεφάλαια της ΕΤΕ ασκείται απ' αυτήν έλεγχος μελέτης, σκοπού κλπ.

Επειδή επιδοτεί και όχι διαμελοδοτεί, γι' αυτό εφαρμόζει την

πολιτική της ΕΟΚ σε κλάδους που αυτή θέλει ενώ το Ελληνικό Κράτος υπερασπίζεται τα δικά του συμφέροντα (αντίθετα από τη Γερμανία η οποία έχει καταθέσει το ΣΠΑ στην ΕΟΚ).

Παραδείγματα έργων ενταγμένων στα ΣΠΑ:

Ρίο - Αντίρριο, Μετρό, Αεροδρόμιο Σπάτων, τηλεθέρμανση Κοζάνης. Η κατάρτιση του ΣΠΑ 1989-1993 αποτελεί ουσιαστικά το αναγκητήριο βήμα για την εφαρμογή της νέας διαρθρωτικής πολιτικής της Κοινότητας, όπως αποτυπώνεται στον Κανονισμό 2052/88 και στους νέους κανονισμούς λειτουργίας των διαρθρωτικών ταμείων.

Βασικός σκοπός του Ταμείου είναι να συμβάλει απ' την πλευρά του στην προετοιμασία και προσαρμογή της Ελληνικής οικονομίας και των επί μέρους προγραμματικών περιφερειών της χώρας στις νέες συνθήκες που διαμορφώνει η σταδιακή εγκαθίδρυση της Εσωτερικής Αγοράς, δημιουργώντας έτσι τις προϋποθέσεις για την προώθηση του στόχου της συνοχής μεταξύ των κρατών - μελών σύμφωνα με το πνεύμα και τις επιλογές της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης.

Η κατάρτιση του ΣΠΑ στηρίχθηκε στα συμπεράσματα, τις επιδιώξεις και τις γενικές κατευθύνσεις της αναπτυξιακής πολιτικής που χαραχθηκε στα πλαίσια του Εθνικού Προγράμματος Οικονομικής και Κοινωνικής Ανάπτυξης 88-92, το οποίο έχει κατατεθεί στο Κοινοβούλιο για συζήτηση. Παράλληλα ακολουθήθηκε η προβλεπόμενη προγραμματική διαδικασία για την κατάρτιση των περιφερειακών αναπτυξιακών προγραμμάτων, με σκοπό να εντοπισθούν τα προβλήματα και οι ιδιαιτερότητες της κάθε περιοχής, να εξειδικευτούν οι επί μέρους αναπτυξιακοί στόχοι και να χαραχθεί η

κατάλληλη πολιτική για την αποτελεσματική της προώθηση, με βάση τις αρχές και τις συμμετοχικές διαδικασίες.

Το ΣΠΑ περιλαμβάνει 2 μέρη. Στο πρώτο μέρος παρουσιάζεται η κατάσταση και η προβληματικότητα των ελληνικών περιφερειών και καθορίζονται στα πλαίσια και οι γενικές κατευθύνσεις της περιφερειακής πολιτικής που θα ακολουθήσει η χώρα στην περίοδο 1989-1993. Η πολιτική αυτή εξειδικεύεται σε συγκεκριμένους προγραμματικούς άξονες δράσης που θα υλοποιηθούν συνδυαστικά από τους κεντρικούς και τους περιφερειακούς φορείς εφαρμογής.

Η παρουσίαση της πολιτικής και των αξόνων δράσης συνοδεύεται από τα αναγκαία ποσοτικά στοιχεία και τις εκτιμήσεις των μακροοικονομικών μεγεθών και των χρηματοδοτικών πόρων που θα πρέπει να κινητοποιηθούν για την εφαρμογή του προγράμματος. Τέλος για τις δράσεις που αναμένεται να συγχρηματοδοτηθούν από τον Κοινοτικό Προϋπολογισμό παρουσιάζονται επίσης οι μορφές παρέμβασης, το ύψος της απαιτούμενης Κοινοτικής Συμμετοχής και οι πηγές άντλησης των αναγκαίων πόρων.

Στο δεύτερο μέρος, και κάτω από το φως της προβληματικής και των κατευθύνσεων της εθνικής περιφερειακής πολιτικής που αναπτύσσεται στο πρώτο μέρος, εξετάζονται αντίστοιχα τα προβλήματα, οι δυνατότητες και οι προοπτικές ανάπτυξης της κάθε περιφέρειας, προσδιορίζονται η αναπτυξιακή πολιτική και οι στρατηγικοί της στόχοι, εξειδικεύονται οι άξονες δράσης και το ύψος των αναγκαίων πόρων για την χρηματοδότησή τους από εθνικές και κοινοτικές πηγές.

Τα συνολικά μεγέθη του προγράμματος εκφράζουν την βούληση να ξαναβρεί η χώρα μας το δρόμο της αναπτυξιακής πρόοδου μέσα στον εντεινόμενο ανταγωνισμό που θα προκαλέσει η εγκαθίδρυση της εσωτερικής αγοράς. Και σ' αυτή την προσπάθεια καλείται πλέον να διαδραματίσει εντονότερο και αποφασιστικότερο ρόλο το σύνολο της ελληνικής οικονομίας σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

10.2. Κοινωνική και Οικονομική Ανάλυση.

Η αναπτυξιακή υστέρηση και τα διαρθρωτικά προβλήματα που εξακολουθούν να χαρακτηρίζουν την ελληνική οικονομία παρά τους αξιολόγους προόδους των τελευταίων ετών, αποτελούν τα κύρια εμπόδια για μια πλήρη και ισότιμη συμμετοχή της χώρας στους κορμούς της Ευρωπαϊκής Εσωτερικής Αγοράς και του νέου καταμερισμού εργασίας που συντελείται σε παγκόσμιο επίπεδο.

Σύμφωνα με τις διαπιστώσεις του Εθνικού Προγράμματος Οικονομικής και Κοινωνικής Ανάπτυξης 1988-1992 η ελληνική οικονομία εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται για την αντισοικονομική οργάνωση των αγορών προϊόντων, εργασίας και κεφαλαίων, για τις σημαντικές ελλείψεις της οικονομικής και κοινωνικής υποδομής, για την χαμηλή παραγωγικότητα, τον ευρύτερο δημόσιο τομέα και για την στρεβλή κατανομή των πόρων ανάμεσα στους κλάδους παραγωγής.

Οι αδυναμίες αυτές συμπληρώνονται και σε κάποιο βαθμό αντανakλώνται στην ευαισθησία που παρουσιάζει η Ελληνική οικονομία σε μια σειρά μακροοικονομικών μεταβλητών όπως το έλλειμμα της δημοσιονομικής διαχείρισης και των εξωτερικών

συναλλαγών ο πληθωρισμός και ο χαμηλός ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ τόσο σε σύγκριση με προηγούμενες χρονικές προόδους όσο και σε σχέση με τις άλλες χώρες.

10.3. Περιφερειακά Προβλήματα.

Οι προηγούμενες διαπιστώσεις για την εξέλιξη της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης σε εθνικό επίπεδο αποκτούν πολύ εντονότερη μορφή σε περιφερειακό επίπεδο. Ο μέσος όρος χώρας στο σύνολο των οικονομικών μεγεθών και των δεικτών ευημερίας καλύπτει οξύτερες διαπεριφερειακές ανισότητες αλλά και ο μέσος όρος κάθε περιφέρειας καλύπτει ακόμα οξύτερες ενδοπεριφερειακές ανισότητες.

α) Διαπεριφερειακές εξελίξεις.

Μετά από μια 25ετία συνεχούς συγκέντρωσης παραγωγικών συντελεστών στην Αττική και σε μικρότερο βαθμό στη Θεσσαλονίκη, τα τελευταία 15 χρόνια παρατηρούνται φαινόμενα χωρικού αναπροσανατολισμού της ανάπτυξης με κύριο χαρακτηριστικό την κάμψη των επενδυτικών ρυθμών και των ρυθμών πληθυσμιακής συγκέντρωσης στην περιφέρεια της Αττικής. Πρόσφατα στατιστικά στοιχεία επιβεβαιώνουν ότι υπάρχει σύγκλιση τόσο στα εισοδήματα όσο και στα καταναλωτικά πρότυπα και τους αντίστοιχους δείκτες ευημερίας μεταξύ μητροπολιτικών και μη περιφερειών.

Στην αύξηση της προσέλευσης επενδύσεων από μη μητροπολιτικές περιφέρειες συνέβαλε ουσιαστικά το καθεστώς ενισχύσεων με την περιφερειακή κλιμάκωση των επενδυτικών κινήτρων αλλά και οι αρνητικές οικονομίες υπερευκέντρωσης στην Αττική. Τα φαινόμενα

αυτά εντούτοις δεν προεξοφλούν τη μειζόντερη συνέχεια της τάσης επενδυτικής αποκέντρωσης. Τα σοβαρά προβλήματα λειτουργίας πολλών παραγωγικών μονάδων που κάνουν χρήση του καθεστώτος ενισχύσεων εγκαταστάθηκαν στις περιφέρειες σε συνδυασμό με την ένταση του ανταγωνισμού που αναμένεται από την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς το 1992 δημιουργούν σοβαρές πιθανότητες ανακοπής της τάσης επενδυτικής αποκέντρωσης. Επίσης η έξοδος της οικονομίας από την πολυετή επενδυτική ύφεση που διαπιστώσαμε στο προηγούμενο μέρος και η επακόλουθη μείωση της εξάρτησης των επενδυτών από κρατικές επιχορηγήσεις είναι ένας ακόμη παράγοντας ανακοπής της επενδυτικής αποκέντρωσης.

Αντίθετα ο σταθερός προανατολισμός των δημοσίων επενδύσεων σε υποδομές υπέρ των λιγότερο αναπτυγμένων περιφερειών προβλέπεται να συντηρήσει την τάση σύγκλισης των δεικτών στις οικονομικές και κοινωνικές υποδομές. Ο ρυθμός σύγκλισης αναμένεται να τονωθεί με την αυξανόμενη κοινοτική συνδρομή μέσω του υπερδιπλασιασμού των πόρων του Ε.Τ.Π.Α.

β) Ενδοπεριφερειακά Προβλήματα.

Με ιδιαίτερη οξύτητα εμφανίζονται τα προβλήματα των ορεινών, νησιωτικών και παραμεθωρίων περιοχών που απαντώνται σε όλες σχεδόν τις περιφέρειες της χώρας. Με κατακεφαλή εισόδημα πολύ κάτω του μέσου όρου χώρας, συνεχή διαρροή παραγωγικών συντελεστών και κυρίως των νεωτέρων ηλικιών του ενεργού πληθυσμού, υψηλότατο κατά κεφαλή κόστος δημιουργίας και συντηρήσεως κοινωνικών υποδομών και αδιευκρίνιστα συγκριτικά πλεονεκτήματα στον παραγωγικό τομέα, οι ορεινές και νησιωτικές περιοχές κατέχουν την

μειονεκτικότερη θέση στη χώρα. Η συντήρηση ενός υπέρσκαντος πληθυσμού με εισοδηματικές μεταβιβάσεις δεν δημιουργεί αισιόδοξες προοπτικές για το μέλλον. Εν τούτοις θα πρέπει να δοθεί παραγωγική διέξοδος στο εναπομένον δυναμικό των περιοχών αυτών και να συμπληρωθεί το πλέγμα των απολύτως απαραίτητων κοινωνικών υποδομών που εξασφαλίζει ένα ανεκτό επίπεδο σύγχρονης διαβίωσης.

Θα πρέπει να τονιστεί ότι τόσο σαν ποσοστό γεωγραφικής έκτασης όσο και από περιβαλλοντικής, ποιτισμικής και εθνικής άποψης ο ορεινός και νησιωτικός χώρος, αντίθετα με τα άλλα κράτη - μέλη της Κοινότητας, για την Ελλάδα δεν αποτελεί την εξαίρεση αλλά τον κανόνα. Κατά συνέπεια η προσπάθεια που απαιτείται αναμένεται να απορροφήσει σημαντικό ποσοστό πόρων.

Αντίθετα τα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας που αποτέλεσαν και ορισμένα συνεχίζουν να αποτελούν πόλο έλξης πληθυσμού και κεφαλαίων, ενώ βρίσκονται πάνω από το μέσο όρο χώρας στα κλασσικά οικονομικά μεγέθη υποφέρουν όσον αφορά την ποιότητα ζωής με τη σοβαρή υποβάθμιση του περιβάλλοντος και την ανεπάρκεια κρίσιμων υποδομών όπως οι αστικές μεταφορές, η στέγη, η δευτεροβάθμια εκπαίδευση κ.ο.κ.

Η καθυστέρηση στο βιομηχανικό εκσυγχρονισμό δημιουργεί ήδη αισθητά προβλήματα ανεργίας στους νέους ενώ η κάθετη αύξηση της αξίας της αστικής γης, προς την οποία στρέφονται οι αποταμιεύσεις για εξασφάλιση από τον πληθωρισμό, αναβάσει το κόστος των δημοσίων παρεμβάσεων. Τα αστικά κέντρα της χώρας υπήρξαν τα κύρια θύματα της έλλειψης χωροταξικών μελετών, ρυθμίσεων χρήσεως γης, προστασίας της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και γενικότερα της

ανεξέλεγκτης πληθυσμιακής αύξησης.

Παρότι η οξύτητα των προβλημάτων είναι συγκριτικά χαμηλότερη στις πεδινές γεωργικές ζώνες και στα επαρχιακά αστικά και ημιαστικά κέντρα, η προοπτική του 1992 απαιτεί την ενεργότερη συμμετοχή των περιοχών αυτών στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας της εθνικής οικονομίας. Οι περιοχές αυτές διαθέτουν σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα και ο εφοδιασμός τους με ορισμένες κρίσιμες οικονομικές υποδομές και υπηρεσίες θα επιτρέψει τη σταδιακή απαγγίστρωσή τους από παραδοσιακούς κλάδους κύρια του πρωτογενή και τριτογενή τομέα. Συνοδευτικά μέτρα στην αγορά εργασίας και τη διοικητική αποκέντρωση είναι δυνατόν να αναδείξουν τον δυναμισμό των περιοχών αυτών κατά την προσεχή δετία.

γ) Διοικητική αποκέντρωση - Τοπική αυτοδιοίκηση.

Τα τελευταία χρόνια η πολιτική της αποκέντρωσης αποτέλεσε ένα από τους βασικούς άξονες της κυβερνητικής δράσης. Σημαντικές πρωτοβουλίες στο θεσμικό πλαίσιο οδήγησαν στην ενίσχυση των αρμοδιοτήτων της τοπικής αυτοδιοίκησης και της οικονομικής της αυτοδυναμίας, στην οργάνωση της τριτοβάθμιας περιφερειακής διοίκησης με αυτοτελείς προγραμματικές αρμοδιότητες και στην αποκέντρωση πόρων και αρμοδιοτήτων από την κεντρική διοίκηση στα νομαρχιακά συμβούλια που σύντομα θα εκλέγονται με άμεση εκλογή, δημιουργώντας έτσι το δεύτερο βαθμό αυτοδιοίκησης.

Παραμένουν εντούτοις σοβαρά κενά όσον αφορά την ολοκλήρωση και εξειδίκευση του θεσμικού πλαισίου όσο και κυρίως στη στήριξη των αποκεντρωμένων διοικήσεων από πλευράς εξειδικευμένου

ανθρώπινου δυναμικού, τεχνικού εξοπλισμού και οικονομικών πόρων.

Ιδιαίτερα επείγουσα ανάγκη είναι ο απαγκλωβισμός των τοπικών φορέων διοίκησης από τη διαχειριστική γραφειοκρατία και η ενεργός συμμετοχή τους στην αναπτυξιακή διαδικασία με προγραμματικές πρωτοβουλίες, συνεργασία με τον ιδιωτικό επιχειρηματικό τομέα, με την ενεργοποίηση συλλογικών φορέων κ.ο.κ. Η αξιοποίηση του ενδογενούς δυναμικού των περιφερειών εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ανάληψη τέτοιων πρωτοβουλιών.

10.3.1. Προστασία του περιβάλλοντος.

Αναφορές σε θέματα περιβάλλοντος κρίθηκε σκόπιμο να γίνουν σε όλη την κοινωνικοοικονομική ανάλυση που προηγήθηκε. Και τούτο γιατί η προστασία του περιβάλλοντος οφείλει να είναι συνεχής μέριμνα σε όλους τους τομείς της αναπτυξιακής διαδικασίας και όχι ένας χωριστός τομέας δράσης.

Συμπερασματικά μπορούμε να αναφέρουμε τους βασικούς περιβαλλοντολογικούς κινδύνους που διαπιστώθηκαν στα προηγούμενα.

α) Υποβάθμιση του οικιστικού περιβάλλοντος από την έλλειψη χωροταξικών ρυθμίσεων κατά τη φάση ταχείας πληθυσμιακής συγκέντρωσης στα αστικά κέντρα και από την ανεξέλεγκτη ανέγερση ξενοδοχείων και βοηθητικών καταλυμάτων σε παράκτιες περιοχές.

β) Ανεπαρκής ή ανύπαρκτη επεξεργασία αστικών και βιομηχανικών λυμάτων και απορριμμάτων με κυριότερο θύμα τις κλειστές θαλάσσιες περιοχές (Σαρωνικός κόλπος, Θερμαϊκός κόλπος) αλλά και τα εσωτερικά ύδατα (π.χ. Λίμνη Ιωαννίνων).

γ) Καταστροφή των ορεινών βασικών εκτάσεων από μια έξαρση πυρκαϊών κατά την τελευταία δεκαεπταετία που συχνά είναι αποτέλεσμα εγκληματικών πράξεων και οδηγεί σε βαθμιαία διάβρωση και αποχέρωση των ορεινών όγκων της χώρας.

δ) Υποβάθμιση εδαφών και των εσωτερικών και υπογείων υδάτων από την υπερβολική χρήση λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων λόγω εντατικής καλλιέργειας.

ε) Έξαρση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στην πρωτεύουσα σε βαθμό που να δημιουργεί σοβαρές ανησυχίες για τη δημόσια υγεία.

10.4. Αναπτυξιακή Στρατηγική για τις Περιφέρειες.

Η στρατηγική για την περιφερειακή ανάπτυξη εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο της εθνικής αναπτυξιακής πολιτικής που επιδιώκει:

α) Να αναβαθμίσει τη συμμετοχή της χώρας στο διεθνές καταμερισμό εργασίας ενόψει της ενοποίησης της εσωτερικής αγοράς της ΕΟΚ: με τη συμπλήρωση και εκσυγχρονισμό των οικονομικών υποδομών, την επιτάχυνση των επενδύσεων που αυξάνουν την παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα των παραγωγικών τομέων της οικονομίας, την προώθηση της έρευνας, της τεχνικής εκπαίδευσης, τη βελτίωση της ποιότητας των προσφερομένων υπηρεσιών αγοράς και την αύξηση της αποτελεσματικότητας της Δημόσιας Διοίκησης.

β) Να βελτιώσει την ποιότητα ζωής: με την επέκταση των κοινωνικών υποδομών, τη δίκαιότερη κατανομή των ωφελειών της

οικονομικής μεγέθυνσης μεταξύ κοινωνικών ομάδων και περιοχών, την κατανομή της ανεργίας, την άνοδο του μορφωτικού επιπέδου, την προστασία του περιβάλλοντος και των μη ανανεώσιμων πλούτοπαραγωγικών πόρων, τη διαφύλαξη της πολιτιστικής ταυτότητας.

10.4.1. Βασικές κατευθύνσεις Περιφερειακής Πολιτικής.

Ο γεωγραφικός προσδιορισμός και η διαφοροποίηση των πιο πάνω στόχων στηρίζεται στην αξιοποίηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων μέσα στα πλαίσια της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς και στην κάλυψη κρίσιμων ελλείψεων για την ανάπτυξη και την ποιότητα ζωής των διαφόρων περιοχών της χώρας. Στα χρονικά περιθώρια της 5ετίας 1989-93 η Περιφερειακή Αναπτυξιακή προσπάθεια εστιάζεται σε ένα σχετικά μικρό αριθμό ιεραρχημένων στόχων που περιγράφονται στα επί μέρους ΣΠΑ των περιφερειών. Σε εθνικό επίπεδο διακρίνουμε τους εξής στόχους περιφερειακής πολιτικής.

α. μείωση της έντασης των περιφερειακών ανισοτήτων.

Ο στόχος μείωσης της έντασης των περιφερειακών ανισοτήτων αφορά κατά πρώτο λόγο τις μειονεκτικές περιοχές της χώρας (ορεινές, νησιωτικές, παραμεθόριες). Η μερική έστω μείωση των ανισοτήτων, που οφείλονται σε μεγάλο βαθμό σε γεωφυσικούς και ιστορικούς λόγους, απαιτεί ένα ευρύ πλέγμα παρεμβάσεων μικρής κλίμακας για αξιοποίηση τοπικών πόρων και ανθρώπινου δυναμικού. Η

κτηνοτροφία, η αικιοτεχνία, η μεταποίηση βασικών προϊόντων, οι δασοβιώσεις καλλιέργειες και ο τουρισμός αποτελούν τους κύριους οικονομικούς κλάδους που μπορούν να προωθηθούν στις ορεινές περιοχές. Παράλληλα στον τομέα των υποδομών, η συντήρηση και βελτίωση του οδικού δικτύου, η αναβάθμιση εξοχολογιστικών υπηρεσιών υγείας, η πυροπροστασία έχουν σημαντική προτεραιότητα. Σημαντικές είναι επίσης οι ανάγκες κατάλληλης επαγγελματικής κατάρτισης.

Όσον αφορά τις νησιωτικές περιοχές τα ΣΠΑ των περιφερειών Βορείου και Νοτίου Αιγαίου και Ιονίων Νήσων αναλύουν την αναπτυξιακή στρατηγική που προτείνεται για την πενταετία.

β. Αύξηση του αριθμού των δυναμικά αναπτυσσόμενων περιοχών.

Τα ενδιάμεσα αστικά και ημιαστικά κέντρα και οι πεδινές γεωργικές ζώνες θα υποστηριχθούν με κατάλληλες παρεμβάσεις που να ενεργοποιούν τους αναξιοποίητους πόρους τους. Δεδομένων των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των περιοχών αυτών στην παρούσα φάση ανάπτυξης της χώρας επιδιώκεται η επιτάχυνση του ρυθμού ανάπτυξης τους έτσι ώστε να υπερβεί το μέσο όρο χώρας. Κύρια έμφαση θα δοθεί στις κατάλληλες κατά περίπτωση οικονομικές υποδομές που ικανοποιούν τις ανάγκες των κλαδικών στόχων που τίθενται στα αντίστοιχα ΣΠΑ. Η αναβάθμιση του οικιστικού περιβάλλοντος των επαρχιακών αστικών και ημιαστικών κέντρων συνδυαζόμενη με επαγγελματική εξειδίκευση προσαρμοσμένη στις αναπτυξιακές προοπτικές κάθε οικονομικού τομέα είναι απαραίτητα συμπληρωματικά

μέτρα.

γ. Προσαρμογή των ανεπτυγμένων περιοχών σε σύγχρονες ανταγωνιστικές δραστηριότητες και ανακούφιση από τις συνέπειες της υπερσυγκέντρωσης.

Η έγκαιρη προσαρμογή του τριτογενή και δευτερογενή τομέα στις νέες εξελίξεις της Ευρωπαϊκής αγοράς προϋποθέτει σημαντικές πρωτοβουλίες στην τεχνολογία, την έρευνα, την επαγγελματική και επιστημονική εξειδίκευση, στις χρηματοδοτικές και συμβουλευτικές υπηρεσίες. Για την προώθηση δράσεων στους τομείς αυτούς απαιτείται στενή συνεργασία του δημοσίου με τον ιδιωτικό τομέα και σημαντικά αυξημένοι πόροι σε σχέση με το παρελθόν.

Εξαιρετικά επείγουσες και δαπανηρές είναι οι ανάγκες παρέμβάσεις στις υποδομές των αστικών μεταφορών, ατμοσφαιρικής και θαλάσσιας απορρύπανσης, στη χωροθέτηση των δραστηριοτήτων της μεταποίησης.

Η εξειδίκευση της αναπτυξιακής στρατηγικής σε επί μέρους άξονες δράσης προσαρμοσμένες στις συνθήκες κάθε περιφέρειας είναι αντικείμενο των ΣΠΑ που ακολουθούν.

δ. Η βελτίωση της αποτελεσματικότητας της Δημόσιας Διοίκησης

Αποτελεί γενική προϋπόθεση για την επίτευξη των προαναφερθέντων στόχων και γι αυτό είναι αναπόσπαστο μέρος της αναπτυξιακής στρατηγικής. Στα πλαίσια της προωθούμενης

Διοικητικής αποκέντρωσης και της Δευτεροβάθμιας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης θα εξακολουθήσει η αποκέντρωση αρμοδιοτήτων και πόρων, η μηχανοργάνωση των περιφερειακών υπηρεσιών και η κατάρτιση του προσωπικού τους. Επιδιώκεται η στενότερη συνεργασία της Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης σε τοπικό επίπεδο με παραγωγικούς φορείς για την από κοινού αντιμετώπιση των νέων όρων λειτουργίας υπό τον αυξανόμενο ανταγωνισμό της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς.

10.5. Διαθέσιμοι Πόροι και Πηγές Χρηματοδότησης.

Το μέγεθος της αναπτυξιακής προσπάθειας που περιγράφηκε στο προηγούμενο τμήμα αντικατοπτρίζεται κυρίως στους συνολικούς πόρους που προβλέπεται να διαχειτευθούν από το δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας στο σχηματισμό παγίου κεφαλαίου. Παράλληλα και ανεξάρτητα από την ποσοτική σημασία τους ιδιαίτερα σημαντική αναμένεται και η συμβολή των πόρων που θα διατεθούν για τη χρηματοδότηση των προγραμμάτων έρευνας, επαγγελματικής κατάρτισης και αναδιάρθρωσης του αγροτικού τομέα.

10.5.1. Η Εξέλιξη των Συνολικών Επενδύσεων.

Ο συνολικός όγκος των ακαθαρίστων επενδύσεων παγίου κεφαλαίου στην περίοδο 1989-93 προβλέπεται να αυξηθεί με μέσο ετήσιο ρυθμό 8% στον ιδιωτικό τομέα και 11% στον δημόσιο τομέα. Οι προβλέψεις αυτές στηρίζονται στις υποθέσεις που υιοθετήθηκαν στα πλαίσια του Πενταετούς Προγράμματος Οικονομικής και

Κοινωνικής Ανάπτυξης 1988-92, οι οποίες φαίνεται να επαληθεύονται από τις εξελίξεις που σημειώθηκαν κατά το 1988 και τις διαφαινόμενες τάσεις για το 1989.

Πράγματι, στον τομέα των ιδιωτικών επενδύσεων εκτιμάται ότι οι συνολικές δαπάνες παγίου κεφαλαίου κατά το 1988 αυξήθηκαν κατά 10,5% σε σταθερές τιμές, παρουσιάζοντας μια θεαματική επιτάχυνση σε σύγκριση με τους αντίστοιχους ρυθμούς αύξησης των δύο προηγούμενων χρόνων (5,5% για το 1987 και 2,4% για το 1986). Η εξέλιξη αυτή αποδίδεται κυρίως στο συνδυασμό του ευνοϊκού επενδυτικού κλίματος και της αυξητικής πορείας των επιχειρηματικών κερδών, που αναμένεται να διατηρηθεί και κατά το 1989.

Όσον αφορά στις δημόσιες επενδύσεις εκτιμάται ότι κατά το 1988 αυξήθηκαν κατά 8,9% σε σταθερές τιμές, έναντι αντίστοιχων μειώσεων 19,9% και 18,1% στα δύο προηγούμενα χρόνια. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων και των αντίστοιχων προϋπολογισμών των ΔΕΚΟ προβλέπεται ότι η παραπάνω θετική εξέλιξη θα συνεχιστεί με τον ίδιο ρυθμό και κατά το 1989.

Η συνολική εικόνα των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου που διαμορφώνεται για την περίοδο 1989-93, σε σχέση με τα αντίστοιχα στοιχεία της περιόδου 1984-1988, έχει ως εξής:

Πίνακας 32

Συναγικές Επενδύσεις Παγίου Κεφαλαίου
δισ. δρχ. σε σταθερές τιμές 1988

	Δημόσιες	Ιδιωτικές	Σύνολο
1984	558	761	1319
1985	614	777	1391
1986	492	797	1289
1987	402	841	1243
1988	438	928	1366
Αθροισμα 1984-1988	2504	4104	6608
1989	495	1025	1520
1990	560	1110	1670
1991	615	1185	1800
1992	680	1250	1930
1993	750	1330	2080
Αθροισμα 1989-1993	3100	5900	9000

Από τα παραπάνω στοιχεία προκύπτει σαφώς το μέγεθος της επενδυτικής προσπάθειας που αναμένεται να αναληφθεί τόσο από το δημόσιο όσο και από τον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας κατά την περίοδο 1989-93. Συγκεκριμένα ο όγκος των δημοσίων επενδύσεων αναμένεται να αυξηθεί κατά 600 περίπου δισ. δρχ. σε σταθερές τιμές 1988 σε σύγκριση με το αντίστοιχο ποσό της περιόδου 1984-88 ενώ ο όγκος των ιδιωτικών επενδύσεων προβλέπεται να αυξηθεί κατά 2400 δισ. δρχ. περίπου. Παρ' όλο που στην τελευταία περίπτωση ένα μεγάλο μέρος των επενδυτικών δαπανών αφορά στην κατασκευή κατοικιών (περίπου 40% του συνολικού όγκου των ιδιωτικών επενδύσεων) εκτιμάται ότι οι επενδυτικές πρωτοβουλίες που θα αναληφθούν από τους ιδιώτες επενδυτές στον τομέα της μεταποίησης και του τουρισμού θα ξεπεράσουν σημαντικά τα επίπεδα των προηγούμενων χρόνων, τερματίζοντας έτσι την επενδυτική αποχή που χαρακτήριζε συνολικά τις δεκαετίες του 1980 - 1970.

10.5.2. Πηγές Χρηματοδότησης των Επενδυτικών Δαπανών.

Οι συνολικές επενδυτικές δαπάνες του δημόσιου τομέα, όπως εκτιμήθηκαν στο προηγούμενο τμήμα, καλύπτονται χρηματοδοτικά από τον Προϋπολογισμό Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) που αποτελεί μέρος του Γενικού Κρατικού Προϋπολογισμού, και από τους Προϋπολογισμούς των Δημοσίων Επιχειρήσεων και Οργανισμών (ΔΕΚΟ).

Στον Προϋπολογισμό Δημοσίων Επενδύσεων περιλαμβάνονται οι δαπάνες των επενδυτικών προγραμμάτων που εκτελούνται από τα Υπουργεία και τις Νομαρχίες και το σύνολο σχεδόν των επενδυτικών

δαπανών που πραγματοποιούν οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) και οι Δημόσιοι Οργανισμοί που δεν έχουν δική τους οικονομική αυτοτέλεια, ως προς την άντληση εσόδων, όπως είναι ο Οργανισμός Σχολικών Κτιρίων (ΟΣΚ), ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (ΕΟΤ) και ο Οργανισμός Προώθησης Εξαγωγών (ΟΠΕ). Στις δαπάνες του ΠΔΕ περιλαμβάνονται επίσης, οι επιχορηγήσεις προς ορισμένες Δημόσιες Επιχειρήσεις που παρέχονται σαν κρατική συμμετοχή στα επενδυτικά τους προγράμματα και οι επιχορηγήσεις που παρέχονται στα πλαίσια του εθνικού συστήματος των επενδυτικών σχεδίων του ιδιωτικού τομέα (Ν. 1262/82) και του Καν. 355/77 ΕΟΚ.

Η διαμόρφωση των συνολικών μεγεθών του Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων κατά βασικές κατηγορίες δαπανών και πηγές χρηματοδότησης για την περίοδο 1989-93 παρουσιάζεται στον επόμενο πίνακα 33.

Από τα στοιχεία του πίνακα προκύπτει ότι το μεγαλύτερο μέρος των δαπανών του Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων θα συνεχίσει να καλύπτεται από εσωτερικό και εξωτερικό δανεισμό, παρά την προβλεπόμενη αύξηση της χρηματοδοτικής συμβολής του Κοινοτικού Προϋπολογισμού. Το αποτέλεσμα αυτό οφείλεται προφανώς στο γνωστό πρόβλημα χρηματοδότησης του συνολικού δημοσιονομικού ελλείμματος καθώς επίσης και στο γεγονός ότι ο Προϋπολογισμός αυτός δεν διαθέτει ίδια έσοδα (earmarked revenues) για τη χρηματοδότηση των δαπανών του, παρά μόνο για ένα ελάχιστο ποσοστό που δεν υπερβαίνει το 2,5%.

Το υπόλοιπο μέρος των επενδύσεων του δημόσιου τομέα αναφέρεται στις δαπάνες έργων βασικής αναπτυξιακής υποδομής που

Πίνακας 33:

ΔΑΠΑΝΕΣ ΚΑΙ ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ Π.Δ.Ε

Σε δισ. δοχ. σταθερές τιμές 1988

	1989	1990	1991	1992	1993	Αθροισμα 1989-93
<u>Α. ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΠΑΝΩΝ</u>	<u>430</u>	<u>470</u>	<u>520</u>	<u>570</u>	<u>630</u>	<u>2.620</u>
1. ΑΜΕΣΕΣ ΕΠΕΝΔ. ΔΑΠΑΝΕΣ (Υπουργείων, Νομαρχιών, Ο.Τ.Α., κλπ.	300	340	380	420	460	1.900
2. Επιχορηγήσεις ΔΕΚΟ	35	40	40	45	50	210
3. Επιχορηγήσεις Ι.Ε.	45	50	55	60	70	280
4. Λοιπές Δαπάνες	50	40	45	45	50	230
<u>Β. ΣΥΝΟΛΟ</u>	<u>430</u>	<u>470</u>	<u>520</u>	<u>570</u>	<u>630</u>	<u>2.620</u>
1. Ιδιοί πόροι	10	10	10	15	15	60
2. Κοινοτικοί Πόροι	90	105	110	120	125	550
α. Ε.Τ.Π.Α.	(45)	(60)	(70)	(80)	(95)	(350)
β. Γεωργικό Ταμείο	(25)	(25)	(25)	(25)	(20)	(120)
γ. Μ.Ο.Π. (551)	(20)	(20)	(15)	(15)	(10)	(80)
3. Πιστωτικά Έσοδα (Δάνεια)	330	355	400	435	490	2.010

Πίνακας 34:

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΔΕΚΟ

Σε δισ. δοχ. σταθερές τιμές 1988

	1989	1990	1991	1992	1993	Αθροισμα 1989-93
1. Ιδια έσοδα	100	105	110	115	125	555
2. Κοινοτικοί Πόροι	55	65	75	85	95	375
Ε.Τ.Π.Α.	(50)	(60)	(70)	(80)	(90)	(350)
ΜΟΠ (551)	(5)	(5)	(5)	(5)	(5)	(25)
3. Επιχορηγήσεις Π.Δ.Ε.	35	40	40	45	50	210
4. Δάνεια	5	10	10	15	20	60
<u>Σύνολο Δαπανών</u>	<u>195</u>	<u>200</u>	<u>235</u>	<u>260</u>	<u>290</u>	<u>1.200</u>

πραγματοποιούνται από ένα περιορισμένο αριθμό δημοσίων επιχειρήσεων, οι οποίες έχουν τίδια μέσα και κέρδη από την επιχειρηματική τους δραστηριότητα, όπως η ΔΕΗ, ο ΟΤΕ, η Ολυμπιακή Αεροπορία και ο ΟΣΕ. Οι πηγές χρηματοδότησης των επενδυτικών δαπανών αυτών των επιχειρήσεων για την περίοδο 1989-93 παρουσιάζονται στον πίνακα 34.

Τα ίδια έσοδα των παραπάνω Δημοσίων Επιχειρήσεων θα εξακολουθήσουν να χρηματοδοτούν το κύριο μέρος της επενδυτικής τους δραστηριότητας, υπολογίζοντας να καλύψουν περίπου το 46% της συνολικής δαπάνης για την περίοδο 1989-93, ενώ οι Κοινοτικοί πόροι προβλέπεται να διαμορφωθούν αντίστοιχα γύρω στο 31,2%. Το υπόλοιπο μέρος των επενδυτικών δαπανών θα καλυφθεί από κρατικές επιχορηγήσεις (ΠΔΕ) και δανειακά κεφάλαια.

Όσον αφορά τέλος τη χρηματοδότηση των επενδυτικών δαπανών του ιδιωτικού τομέα προβλέπεται ότι το μεγαλύτερο μέρος τους θα καλυφθεί από ίδιους πόρους των επιχειρήσεων και δανειακά κεφάλαια που θα αντληθούν κυρίως από την εσωτερική τραπεζική αγορά.

Πίνακας 35

Χρηματοδότηση Ιδιωτικών Επενδύσεων

Σε δισ. δρχ. σταθερές τιμές 1988

	Αθροισμα 1989-93	Ποσοστό (%)
1. Ιδία και δανειακά κεφάλαια	5545	94.0
2. Κρατικές επιχορηγήσεις	280	4.8
εκ των οποίων:		
α. ΕΤΠΑ	(70)	(1.2)
β. ΜΟΠ (551)	(15)	(0.3)
3. Επιχορηγήσεις Καν. 355/ΕΟΚ	75	1.3
Σύνολο Επενδυτικών Δαπανών	5900	100

Το ύψος των κρατικών επιχορηγήσεων για την ενίσχυση της επενδυτικής δραστηριοποίησης του ιδιωτικού τομέα αναμένεται να σημειώσει αξιόλογη αύξηση κατά την επόμενη πενταετία. Παρ' όλα αυτά θα συνεχίσουν να αποτελούν ένα μικρό ποσοστό (4,8%) της συνολικής χρηματοδότησης των ιδιωτικών επενδύσεων αφού οι επιχορηγήσεις αυτές αφορούν ένα περιορισμένο αριθμό νέων κατά κανόνα επιχειρήσεων. Είναι γνωστό άλλωστε, ότι ένας πολύ

μεγαλύτερος όγκος επενδυτικών δαπανών θα συνεχίσει να εφοδεύεται από τα φορολογικά κίνητρα που παρέχει ο Νόμος 1262/82, --αντί των άμεσων επιχορηγήσεων. Από την άλλη πλευρά πρέπει να σημειωθεί ότι περίπου το 40% των συνολικών επενδυτικών δαπανών του ιδιωτικού τομέα αφορά επενδύσεις σε κατοικίες οι οποίες δεν επιχορηγούνται τουλάχιστον άμεσα, από τον Κρατικό Προϋπολογισμό.

Σε σχέση με τη συμμετοχή των Διαρθρωτικών Ταμείων της Κοινότητας στη χρηματοδότηση των κρατικών επιχορηγήσεων προς τους ιδιώτες επενδυτές σημειώνεται, ότι αναμένεται να παρουσιάσει ιδιαίτερα σημαντική αύξηση, απορροφώντας περίπου το 10% των αναμενόμενων πόρων από το ΕΤΠΑ, σε σύγκριση με το 1% των αντίστοιχων πόρων της προηγούμενης πενταετίας. Το μέγεθος της Κοινοτικής συμμετοχής όμως, αποκτά κυρίως ποιοτική παρά ποσοτική σημασία, αφού δεν προβλέπεται να ξεπεράσει το 1,5% της συνολικής επενδυτικής δαπάνης του ιδιωτικού τομέα, ή το 30,4% των αντίστοιχων κρατικών επιχορηγήσεων.

Τέλος, ένα ποσό της τάξης των 75 δισ. δρχ. αναμένεται να αποτελέσει τη χρηματοδοτική συμβολή του Κανονισμού 355/77 της ΕΟΚ στα επενδυτικά προγράμματα του ιδιωτικού τομέα. Το ποσό αυτό αντιπροσωπεύει περίπου το 1,3% των συνολικών επενδυτικών δαπανών του ιδιωτικού τομέα.

Ανακεφαλαιώνοντας το τμήμα αυτό μπορούμε να καταλήξουμε στη γενική διαπίστωση ότι, σε αντίθεση με τη μικρή σχετικά ποσοτική σημασία τους, η ποιοτική διάσταση και η καλύτερη δυνατή αξιοποίηση των διαθέσιμων κοινοτικών πόρων αποτελεί το σημαντικότερο ουσιαστικό της αναπτυξιακής συμβολής που αναμένεται

από την πλευρά των Διαρθρωτικών Ταμείων της ΕΟΚ στα πλαίσια του Ελληνικού—Σχεδίου Περιφερειακής Ανάπτυξης. Η ποσοτική αυτή διάσταση εκφράζεται κύρια μέσα από την συγκέντρωση της αναπτυξιακής προσπάθειας και των διαθέσιμων πόρων σε επιλεγμένους άξονες δράσης και προγράμματα εφαρμογής που θα αναλυθούν σε επόμενα τμήματα.

10.5.3. Χρηματοδότηση δαπανών για επαγγελματική κατάρτιση και γεωργικές αναδιορθώσεις.

Η επιτυχία του Σχεδίου Περιφερειακής Ανάπτυξης εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την εξασφάλιση των απαιτούμενων πόρων για τη χρηματοδότηση των προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης και αναδιορθωσης του γεωργικού τομέα, πέρα από τους πόρους που θα διατεθούν σ' αυτούς τους τομείς για τη δημιουργία παγίου κεφαλαίου.

Τα συνολικά μεγέθη που εκτιμάται να διατεθούν για αυτό το σκοπό κατά την περίοδο 1989-93 καθώς και οι αντίστοιχες πηγές χρηματοδότησης εμφανίζονται στον πίνακα 36.

Στην περίπτωση των δαπανών επαγγελματικής κατάρτισης υποθέτουμε ότι η συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου κατά το 1989 θα καλύψει περίπου το 55% του συνολικού κόστους των προγραμμάτων, ενώ για τα επόμενα χρόνια η συμμετοχή αυτή θα αυξηθεί γύρω στο 65% του συνολικού κόστους με αντίστοιχη μείωση της εθνικής συμμετοχής.

Η άντληση των εθνικών πόρων για τη χρηματοδότηση προγραμμάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης στηρίζεται στον Τακτικό Προϋπολογισμό του Κράτους και στον Προϋπολογισμό του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ). Ένα πολύ μικρό ποσοστό της συνολικής δαπάνης χρηματοδοτείται από τον Προϋπολογισμό Δημοσίων Επενδύσεων (περίπου 350 εκ. δρχ. ετησίως).

Υποθέτοντας ότι η πρακτική που ακολουθείται μέχρι σήμερα θα συνεχισθεί και στην περίοδο 1989-93, εκτιμάται ότι η κατανομή των δαπανών που θα εγγραφούν στον Τακτικό Προϋπολογισμό και στους Προϋπολογισμούς των λοιπών φορέων για τη χρηματοδότηση προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης, θα παρουσιάσει την παρακάτω εικόνα:

Πίνακας 36:

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ 1989-1993
ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

ΔΙΣ. ΔΡΧ.
ΣΤΑΘ. ΤΙΜΕΣ 1988

ΠΕΡ. ΦΕΡΕΙΑ	ΔΑΠΑΝΕΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ-ΔΙΑΦΘΡΩΣΕΩΝ			ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ			ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΠΑΝΩΝ	
	ΚΡΑΤΙΚΕΣ	ΛΟΙΠΟΙ ΦΟΡΕΙΣ	ΣΥΝΟΛΟ	ΚΡΑΤΙΚΕΣ	Α.Ε.Κ.Ο.	ΙΔΙΩ- ΤΙΚΕΣ		
								ΣΥΝΟΛΟ
ΑΝΑΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ & ΘΡΑΚΗ	72	7	79	110	122	27	259	338
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	157	53	210	179	188	94	461	671
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	0	5	5	52	93	32	178	183
ΗΠΕΙΡΟΣ	101	5	106	110	41	30	181	287
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	62	15	77	262	64	89	416	493
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΕΙΣ	19	3	22	36	18	23	77	99
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	71	4	75	131	51	22	204	279
ΒΟΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	82	16	98	131	54	180	364	463
ΑΤΤΙΚΗ	19	39	58	361	264	19	644	702
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	73	8	81	105	91	34	230	311
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	41	2	43	43	20	13	77	120
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	0	2	2	51	40	24	114	117
ΚΡΗΤΗ	99	8	107	140	3	78	222	329
ΑΚΑΤΑΝΕΜΗΤΑ	135	303	438	187	150	436	773	1211
ΣΥΝΟΛΟ	930	470	1400	1900	1200	1100	4200	5600

11. Τα Συμπεράσματα της Περιφερειακής Πολιτικής για την Ελλάδα

11.1. Δύο Διαφορετικές Πολιτικές.

Το περιφερειακό πρόβλημα της χώρας, το οποίο είναι κύρια διαρθρωτικού χαρακτήρα και εμφανίζεται χαρακτηριστικά στην καθυστέρηση και την εξάρτηση της επαρχίας από το κέντρο στην αποδιοργάνωση, στην πλήρη αποδιοργάνωση του παραγωγικού συστήματος των ελληνικών περιφερειών, στην ερήμωση και τη δημογραφική κατάρρευση διάφορων περιοχών της χώρας και την υπερασυγκέντρωση του πληθυσμού στην Αθήνα.

Βέβαια, το μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης που είχε ακολουθηθεί μέχρι σήμερα, επέτεινε αυτή τη διαδικασία και δημιουργήσε όλα αυτά τα προβλήματα. Μερικά ελάχιστα, στοιχεία είναι χαρακτηριστικά.

Στην Αθήνα έχουμε το 35% του πληθυσμού, το 47,3% των ιδιωτικών επενδύσεων, το 48% του βιομηχανικού προϊόντος το 49% της βιομηχανικής απασχόλησης, το 73% των βιομηχανικών καταστημάτων με πάνω από 100 απασχολούμενους, το 40% του εθνικού ακαθάριστου προϊόντος κλπ.

Η ίδια η Κοινότητα, σε μια μελέτη που έχει κάνει, παίρνοντας ως 100 το δείκτη του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος σε εθνικό επίπεδο, μας λέει ότι η Ανατολική Στερεά έχει 106, η Κεντρική και Δυτική Μακεδονία 103, η Πελοπόννησος 86, η Θεσσαλία 81, η Κρήτη 80, η Ηπειρος 69 η Θράκη 58 κ.ο.κ. Ενώ η Αθήνα βέβαια, και η Θεσσαλονίκη έχουν η μεν πρώτη 128 και η δεύτερη 112.

Μπροστά σ' αυτό το Ελληνικό πρόβλημα υπάρχει μια πολιτική περιφερειακής ανάπτυξης η οποία συγκρούεται με αυτήν της Κοινότητας η οποία θεωρεί πως πρέπει κύρια να επέρβει στις περιοχές που έχουν ιδιαίτερα χτυπηθεί από τη βιομηχανική κρίση, η ελληνική πολιτική στοχεύει στην ανάπτυξη όλων των περιφερειών της χώρας, με την κινητοποίηση όλων των τοπικών πόρων και μέσων, για να δημιουργηθούν οικονομικές δομές στην περιφέρεια, που σήμερα λείπουν, και να καθυφθούν βασικές αδυναμίες στα έργα υποδομής. Από την άλλη πλευρά, όμως, ας δούμε και στο κοινοτικό επίπεδο ποιά είναι τα αποτελέσματα της προσπάθειας της Κοινότητας να αντιμετωπίσει διάφορα περιφερειακά προβλήματα που την οδήγησαν βέβαια και στην ίδρυση, όπως είπαμε προηγουμένα, του Περιφερειακού Ταμείου το 1974. Δεν έλυσε πολλά προβλήματα. Κατ' ομολογία της ίδιας της δεύτερης περιοδικής έκθεσης, οι περιφερειακές ανισότητες δεν μειώθηκαν στη δεκαετία του '70, αλλά διατηρήθηκαν σε πολύ υψηλά επίπεδα. Ένα παράδειγμα από μελέτη της ίδιας της Επιτροπής των Κοινοτήτων δείχνει καθαρά ότι σε έξι χρόνια εφαρμογής του Περιφερειακού Ταμείου, περιφέρειες που στο επίπεδο του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος είχαν κάτω από το μέσο όρο, δηλαδή κάτω από το 100, σε έξι χρόνια, από το 1973 έως το 1979, μόνο τέσσερις ξεπέρασαν αυτό το μέσο κοινοτικό όρο, φθάνοντας μάλιστα πάρα πολύ κοντά, δηλαδή η μεγαλύτερη ήταν το 104.

Μετά απ' αυτή τη γενικότερη θεώρηση, ποιές ήταν οι επιπτώσεις από την ένταξή μας στην Κοινότητα στον Περιφερειακό τομέα; Υπάρχει μία, που είναι σίγουρη. Είναι στο χρηματοδοτικό

τομέα. Έχουμε μία σημαντική συμβολή, αφού από το σύνολο των Ταμείων μέχρι και το 1988 είχαμε εισπράξει 9.289.000.000 λογιστικές μονάδες. Αυτή είναι μια χρηματοδοτική συμβολή στην εξασφάλιση πόρων, για τη δημιουργία έργων που έχουν περιφερειακό σκοπό. Μία παρατήρηση, όμως, σημαντική που δείχνει ακριβώς και το μικρό βαθμό της σημασίας που δίνει η Κοινότητα στο περιφερειακό πρόβλημα της Ευρώπης: το γεγονός, δηλαδή, ότι το Κοινοτικό Ταμείο έχει πόρους που αντιστοιχούν μόνο στα 7,8% του συνολικού προϋπολογισμού της Κοινότητας. Πέρα, όμως, απ' αυτή τη χρηματοδοτική συμβολή, η αντιμετώπιση των διαρθρωτικών αδυναμιών του περιφερειακού μας προβλήματος δεν έχει βοηθηθεί από την Κοινότητα, πράγμα που θα μπορούσε να συμβεί μόνο με την υιοθέτηση ολοκληρωμένων περιφερειακών προγραμμάτων με πρόσθετους πόρους, που θα προσπαθούσαν να λύσουν τα διαρθρωτικά προβλήματα των περιφερειών, πέρα από την απλή χρηματοδότηση που γίνεται σήμερα στα πλαίσια του ΕΤΠΑ.

Ειδικότερα, για να υπάρξουν ουσιαστικά αποτελέσματα πάνω στο περιφερειακό πρόβλημα της χώρας μας, θα πρέπει η Κοινότητα να υιοθετήσει μία δραστική περιφερειακή πολιτική βασισμένη στους εξής άξονες:

- Την αυξημένη χρηματοδότηση, από κοινοτικούς πόρους, αναπτυξιακών σχεδίων, για συγκεκριμένους τομείς και κλάδους της οικονομίας και για συγκεκριμένες περιοχές.

- Την χρηματοδότηση μακροπρόθεσμων προγραμμάτων για τις περισσότερο μειονεκτικές περιοχές της χώρας, νησιωτικές, παραμεθόριες, ορεινές κλπ., από τον κοινοτικό προϋπολογισμό και

με μεγάλο ποσοστό επιδότησης.

12. Συμπεράσματα Περιφερειακής Πολιτικής

12.1 Δεν υπάρχει Περιφερειακή Πολιτική

Δεν υπάρχει από την πλευρά της Κοινότητας περιφερειακή κοινοτική πολιτική, δηλαδή δεν υπάρχει μία πολιτική με την έννοια συγκεκριμένων στόχων, κάποιας δέσμης μέσων και μέτρων, σε μια συνοδική θεώρηση του περιφερειακού προβλήματος της Κοινότητας. Υπάρχει πάρα πολύ φιλολογία στην Κοινότητα για την περιφερειακή πολιτική, αλλά δεν υπάρχει συγκεκριμένα περιφερειακή πολιτική.

Επίσης, από τη στιγμή που η Κοινότητα άρχισε να διαμορφώνει μία κάποια περιφερειακή πολιτική και να παίρνει κάποια σχετικά μέτρα, και κύρια μετά το '74, με την ίδρυση και τη λειτουργία του περιφερειακού ταμείου, οι διάφορες εκθέσεις που δημοσιεύονται δεν έχουν αντικείμενο την αξιολόγηση των μέτρων αυτών πάνω στην περιφερειακή ανάπτυξη κάθε χώρας. Το δεύτερο, ότι δεν υπάρχει περιφερειακή πολιτική με την έννοια που δώσαμε προηγουμένα, δηλαδή με την έννοια κάποιου ή κάποιων συγκεκριμένων στόχων, κάποιας δέσμης μέτρων και μέσων για την επίτευξη αυτών των στόχων, βγαίνει από δύο χαρακτηριστικά στοιχεία.

Πρώτον, από την αντιφατικότητα των αποφάσεων της ίδιας της Κοινότητας απέναντι στα διάφορα περιφερειακά προβλήματα των διαφόρων χωρών. Εννοείται ότι όλες οι χώρες υπακούουν στον κανονισμό του Περιφερειακού Ταμείου της Κοινότητας ή υπακούουν

στις γενικές οδηγίες της Κοινότητας και, κατά συνέπεια, κάθε πρόβλημα και κάθε θέμα που μπαίνει, — πρέπει να αντιμετωπίζεται κάτω από ένα συγκεκριμένο πλαίσιο. Εάν δούμε όμως τις αποφάσεις της Κοινότητας, πάνω σε διάφορα τέτοια προβλήματα, θα διαπιστώσουμε μια πλήρη αντίφαση σ' αυτές τις αποφάσεις, πράγμα που δείχνει ότι δεν υπάρχει αυτή η πολιτική που λέγαμε.

Και το δεύτερο και κυριότερο, ότι στο πλέγμα των αποφάσεων της Κοινότητας, εκείνο που κυριαρχεί είναι το κριτήριο του ανταγωνισμού σε όλες τις περιπτώσεις, ενώ ποτέ δεν είδαμε σε κάποια περίπτωση να κυριαρχεί το κριτήριο της περιφερειακής πολιτικής, η σκοπιμότητα δηλαδή της περιφερειακής ανάπτυξης, και να υπερκαλύψει κάποια άλλα κριτήρια.

Οι περιφερειακές ανισότητες στην Κοινότητα είναι γνωστές και εξετάζονται σε διάφορες μελέτες, όπου με στοιχεία καθορίζεται ο βαθμός και το είδος αυτών των ανισοτήτων. Συνοπτικά, οι ανισότητες αυτές είναι οι εξής:

Πρώτα πρώτα στην Κοινότητα υπάρχουν μεγάλες πληθυσμιακές συγκεντρώσεις. Σ' αυτό που λέγεται Βορειοδυτική Ευρωπαϊκή Μεγαλόπολη, έχουμε περίπου 100.000.000 πληθυσμό δηλαδή έχουμε το 37% του συνολικού πληθυσμού της κοινότητας συγκεντρωμένο σε μια γεωγραφική έκταση που μόλις καλύπτει το 14% της γεωγραφικής έκτασης της Κοινότητας, πράγμα που δημιουργεί ένα μεγάλο θέμα υπερευκεντρωτισμού από πληθυσμιακή άποψη.

Από την άλλη πλευρά, έχουμε καθαρή μείωση πληθυσμού σε ορισμένες περιφέρειες, που χαρακτηρίζουν επίσης επιγραμματικά αυτές τις ανισότητες. Τέτοιες μειώσεις έχουμε σ' όλες τις

περιφέρειες της Ιρλανδίας, εκτός από την ανατολική, έχουμε σε μια περιοχή της Γαλλίας, στο Λιμουζέν, σε μια της Γερμανίας, σε δύο περιοχές της κεντρικής Ιταλίας και σε τέσσερις της Νότιας Γαλλίας. Αν θέσουμε να δούμε αυτές τις ανισότητες και από την άποψη του επιπέδου του εισοδήματος, εκεί βλέπουμε ότι οι διαφορές είναι ακόμα πιο μεγάλες. Πράγματι, ενώ μεταξύ των χωρών η διαφορά του εισοδηματικού επιπέδου κυμαίνεται από το 1 στο 2,6, εάν συγκρίνουμε περιοχές, εκείνες δηλαδή που ξεπερνούν κατά πολύ το μέσο κοινοτικό όρο, είναι οι περιφέρειες των πρωτεύουσών της Γαλλίας, της Γερμανίας, του Βελγίου και της Δανίας και οι αστικές περιοχές της Γερμανίας. Είναι χαρακτηριστικό ότι από τις είκοσι πιο αναπτυγμένες περιφέρειες, οι έντεκα ανήκουν στη Γερμανία, οι τέσσερις στη Γαλλία και από μια στο Βέλγιο, στην Αγγλία, στην Ιταλία, στη Δανία και στο Λουξεμβούργο. Ενώ, από τις είκοσι φτωχότερες περιοχές, όλες, εκτός από δύο ανήκουν στην Ιταλία και στην Ιρλανδία. (τα παραπάνω στοιχεία δεν αφορούν την Ισπανία την Πορτογαλία και την Ελλάδα). Είναι λοιπόν γεγονός ότι οι κεντρικές και "περιφερειακές" περιφέρειες, είναι μια πραγματικότητα στην Κοινότητα, ότι ο Βορράς και ο Νότος είναι επίσης μια πραγματικότητα, ότι η Ευρώπη των δύο ταχυτήτων είναι επίσης μια άλλη πραγματικότητα. Μέσα σ' αυτή την κατάσταση, τι γίνεται με την κοινοτική περιφερειακή πολιτική; Εδώ μια παρένθεση: το γεγονός ότι στη συνθήκη της Ρώμης δεν υπάρχει αναφορά σε περιφερειακή πολιτική. Εμμεσα κάτι βγαίνει, αλλά δεν υπάρχει αναφορά. Μια τέτοια πολιτική άρχισε να διαμορφώνεται γύρω στο '70-'73 και ήταν κύρια το αποτέλεσμα εθνικών πολιτικών, στο μέτρο

που κάθε κράτος άρχισε σ' αυτή τη περίοδο να δίνει μεγάλη έμφαση και ιδιαίτερη σημασία στα περιφερειακά του προβλήματα.

Αλλά, οι πολιτικές αυτές, δηλαδή οι περιφερειακές πολιτικές που ακολούθησαν τα διάφορα κράτη, ήταν έντονα διαφοροποιημένες, ακολούθησαν διάφορες οικονομικές θεωρίες, με μια όμως βασική διαχωριστική γραμμή, που είναι η εξής: το κόστος της ανάπτυξης, που ήρθε να αντικαταστήσει τα κοινωνικά κριτήρια, στα οποία μέχρι τότε βασιζόταν η περιφερειακή πολιτική, αποτελεί πλέον το κύριο σημείο αναφοράς για την επιλογή της οποιασδήποτε περιφερειακής πολιτικής.

Χαρακτηριστική είναι η θεωρία της συγκέντρωσης της προσπάθειας σε δυναμικές περιοχές, αυτό που λέμε πόλους ανάπτυξης, που κύρια βασίζονται στη μεταποίηση. Δηλαδή σε περιοχές που να μιν είναι καθυστερημένες, αλλά είναι δυναμικές και επομένως εκεί πρέπει να συγκεντρώσουμε την προσπάθεια, ώστε να έχουμε μικρό κόστος για αυτήν την ανάπτυξη. Στη συνέχεια, μπήκε το πρόβλημα, σ' αυτές τις χώρες, της αποσυμφόρησης των αστικών κέντρων, κυρίως Λονδίνο, Παρίσι και η θεωρία των λεγόμενων *Metropoles d' equilibre*, δηλαδή η δημιουργία ισχυρών αστικών κέντρων για να τραβήξουν, αν όχι υφιστάμενο πληθυσμό και δραστηριότητες, τουλάχιστον αναμενόμενο. Έτσι ώστε να υπάρχει μια ισορροπία στην ανάπτυξη.

Σήμερα, κυριαρχεί στη σκέψη της Κοινότητας, σε σχέση με τα περιφερειακά προβλήματα, το θέμα του βιομηχανικού μαρasmus και της ανεργίας. Η Ευρώπη προσδιορίζει τα περιφερειακά της προβλήματα σε σχέση με τις περιοχές που έχουν υποστεί τα

κυριότερα πηγήματα από τη βιομηχανική κρίση. Και αυτά τα προβλήματα προσπαθεί, κύρια, να λύσει. Είναι δε χαρακτηριστικό το ότι στη δεύτερη περιοδική έκθεση της περιφερειακής πολιτικής, λέγεται επί λέξη ότι "τα πλέον σημαντικά προβλήματα των περιφερειακών ανισοτήτων, είναι εκείνα που αφορούν την παραγωγικότητα και την ανεργία" και ότι - λέει παρακάτω - "χρειάζεται να μελετηθούν προσεκτικά οι τρόποι και οι μέθοδοι που θα οδηγήσουν στην αντιμετώπιση της ανεργίας στις βιομηχανικές περιοχές". Αυτό δεν σημαίνει βέβαια ότι η Κοινότητα έχει προσδιορίσει την περιφερειακή της πολιτική. Αυτό σημαίνει ακριβώς το αντίθετο: ότι η έλλειψη κάποιας περιφερειακής πολιτικής οδηγεί κάθε φορά, ανάλογα με τα ιδιαίτερα προβλήματα που το διευθυντήριο της Κοινότητας αντιμετωπίζει, να δίνονται και οι αντίστοιχες ερμηνείες.

12.2. Λόγοι που συντέλεσαν στην διαμόρφωση αυτής της κατάστασης.

Η ύπαρξη και η στασιμότητα των λιγότερο αναπτυγμένων περιοχών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, είναι παλαιοί - ιστορικοί, οικονομικοί, κοινωνικοί, οικολογικοί. Παρακάτω αναφέρουμε:

■ Την οικονομική κρίση που επήλθε σοβαρά τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης και σήρασε πολλά οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα. Οι περιοχές που επλήγησαν περισσότερο από την κρίση ήταν οι λιγότερο αναπτυγμένες και εκείνες στις οποίες λειτουργούσαν παραδοσιακές βιομηχανίες (κλωστούφαντουργίες, έτοιμα ενδύματα, ναυπηγεία, χαλυβουργεία κλπ). Οι βιομηχανικοί

αυτοί κλάδοι διέκοψαν ή ανέστειλαν τη λειτουργία τους, με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν οξυμένα πρόβλημάτα στο χώρο των περιφερειών. Οι περιοχές αυτές μετά από πιέσεις των χωρών του λεγόμενου Βορρά προς την Επιτροπή Ε.Κ. συμπεριλήφθηκαν στις παρεμβάσεις του ΕΤΠΑ. Η προσπάθεια συνεπώς του ΕΤΠΑ σήμερα στρέφεται προς δύο κατηγορίες περιφερειών: τις περιφέρειες υποανάπτυξης και τις λεγόμενες περιφέρειες παραδοσιακής υπανάπτυξης και τις λεγόμενες περιφέρειες βιομηχανικής παρακμής ή μαρασμού.

• Την διαδικασία της ολοκλήρωσης έτσι όπως διαμορφώθηκε και εφαρμόστηκε από τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες.

Η ολοκλήρωση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και η πορεία προς αυτήν υπήρξε προβληματισμός πολλών θεωρητικών. Πολλοί από αυτούς υποστηρίζουν πως για να επιτευχθεί η ολοκλήρωση θα έπρεπε να επιτευχθεί σύγκλιση των οικονομιών. Η σύγκλιση όμως αυτή μπορεί να επιτευχθεί μόνον με ισόρροπη ανάπτυξη. Ποιο είναι όμως το αποτέλεσμα της ολοκλήρωσης στις περιφερειακές ανισότητες; Στο ζωτικό αυτό πρόβλημα έχουν διατυπωθεί δύο εκ διαμέτρου αντίθετες απόψεις:

Η πρώτη υποστηρίζει πως η Κοινή Αγορά έχει μια εξισορροπητική επίδραση στις περιφέρειες και τούτο οφείλεται στο γεγονός της ελεύθερης διακίνησης του εργατικού δυναμικού που επιφέρει μείωση της ανεργίας και μια σχετική εξίσωση της αμοιβής εργασίας στο σύνολο του χώρου που λαμβάνει χώρα. Από την άλλη πλευρά, με την κίνηση των κεφαλαίων που θα απελευθερωθούν από μια πλεονάζουσα αποταμίευση που, όπως υποστηρίζεται, θα σημειωθεί

στις πλούσιες περιοχές και αφού τα αποταμιευμένα αυτά κεφάλαια επενδυθούν κατάλληλα να συμβάλουν αποφασιστικά στην οικονομική τους ανάπτυξη (κλασική θεωρία Smith - Ricardo - Mills και νεοκλασική Samuelson).

Η δεύτερη άποψη υποστηρίζει ότι με τους μηχανισμούς της ολοκλήρωσης θα παρατηρηθεί μια επιδείνωση των περιφερειακών ανισοτήτων και τούτο γιατί οι οικονομίες κλίμακας προκαλούν συσσώρευση κεφαλαίου και εργασίας στις περιοχές τάχους ανάπτυξης, γιατί έλκονται προς αυτές λόγω των συγκριτικών πλεονεκτημάτων τους (καλύτερες αμοιβές, καλύτερες συνθήκες εργασίας, υψηλότερο επίπεδο ζωής, περισσότερο κέρδος για το κεφάλαιο, καλύτερες προϋποθέσεις ανάπτυξης λόγω υποδομής κλπ), εγκαταλείποντας τις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές.

Με αυτόν τον τρόπο, υποστηρίζεται πως θα παρατηρηθεί μια αρνητική επίδραση που θα επιδεινώσει την κατάσταση των λιγότερο αναπτυγμένων περιοχών. Ο καθηγητής F. Ferroux έλεγε χαρακτηριστικά ότι "η ολοκλήρωση και ανάπτυξη των καθυστερημένων περιοχών είναι διαδικασίες ασυμβίβαστες". Υποστήριξε ακόμη ότι η πολιτική που αποσκοπεί στην ολοκλήρωση ευνοεί τις περιφέρειες που διαθέτουν πόρους ανάπτυξης εις βάρος των ήδη υποανάπτυκτων περιοχών.

Τη διεύρυνση: Είναι γεγονός ότι η πρώτη και η δεύτερη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας επιδείνωσε τις περιφερειακές ανισότητες γιατί περιέλαβε στους κόλπους της χώρες με διαφορετική οικονομική δομή, σοβαρά οικονομικά προβλήματα, έντονες εντός του χώρου τους περιφερειακές ανισότητες και μεγάλες διαφορές ως προς

την οικονομική ανάπτυξη και ποιότητα ζωής (Ιρλανδία - Ελλάδα). Το χάσμα των περιφερειακών ανισοτήτων είναι βέβαια πως μεγάλωσε με την προσχώρηση της Ισπανίας και της Πορτογαλίας. Πράγματι, η ένταξη στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες της Ισπανίας και της Πορτογαλίας διπλασίασε ουσιαστικά τον πληθυσμό των περιοχών στις οποίες το εγχώριο κατά κεφαλήν προϊόν είναι κατώτερο του 60% του μέσου εγχώριου προϊόντος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Οι κοινωνικοοικονομικές διαρθρώσεις της Ευρωπαϊκής Κοινότητας έγιναν περισσότερο ετερογενείς. Επιπλέον, οι διευρύνσεις οδήγησαν σε σημαντική αύξηση των περιοχών που αντιμετωπίζουν προβλήματα ανεργίας και υψηλής υποαπασχόλησης.

12.3. Τι δεν εκμεταλλεύτηκε η Περιφερειακή Πολιτική.

Είναι πολυάριθμα τα πλεονεκτήματα, που θα απέρρααν κατά την πορεία εφαρμογής μιας ορθολογικής περιφερειακής πολιτικής, σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο και που παρέμειναν ανακρετάλλεατα, ή ακόμη εξαιτίας των κακών χειρισμών αυτής της πολιτικής μετατράπηκαν σε μειονεκτήματα θα αναφέρουμε στη συνέχεια μερικά απ' αυτά:

1. Η έκταση της εσωτερικής αγοράς της Κοινότητας θα ήταν δυνατό, διαχρονικά, να επεκτείνεται, με ρυθμό σχεδόν ανάλογο του αντίστοιχου του περιορισμού των ανισοτήτων ανάπτυξης, μεταξύ των περιφερειών της. Το άνοιγμα, που διαπιστώνεται, ανάμεσα στο επίπεδο κατανάλωσης των κατοίκων των λιγότερο προηγμένων περιοχών σε σχέση με αυτό των πιο προηγμένων, και που παραμένει αμετάβλητο

ή εμφανίζει τάση διεύρυνσης, θα έτεινε να εξαφανισθεί.

Η αυξημένη αυτή ενεργός ζήτηση, που μετριέται, με το παραπάνω άνοιγμα, θα ήταν αρκετή για να αποτρέψει τις εντεινόμενες δυσκολίες που προέρχονται από τη μείωση της ζήτησης, στην εσωτερική αγορά της.

2. Η έναρξη ανάπτυξης των λιγότερο αναπτυγμένων ευρωπαϊκών περιοχών θα είχε περιορίσει το επίπεδο πληθωρισμού της Κοινότητας· με δεδομένο εθνικό επίπεδο υποασχόλησης, ο συνολικός πληθωρισμός τείνει να είναι υψηλότερος όσο πιο άνισα κατανομημένη είναι η υποασχόληση. Το άνοιγμα ανάμεσα στην περιοχή με τη μεγαλύτερη (Campania) και τη μικρότερη υποασχόληση (Stouγγάρδη) έχει σημαντικά περιοριστεί.

3. Η μη έναρξη ανάπτυξης των καθυστερημένων ευρωπαϊκών περιοχών, εξάλλου, συνδέεται με διαχρονικά αυξανόμενη απόβια παραγωγικότητας, σε επίπεδο κοινοτικό, όπως η προϊούσα σπανιότητα χώρου στις υπερανπτυγμένες περιοχές της όπου ο πληθυσμός αυξάνει, συνεπάγεται μειωμένες αποδόσεις, σε συνδυασμό και με τις χαμηλές παραγωγικότητες των λιγότερο αναπτυγμένων περιοχών για τον ακριβώς αντίθετο λόγο.

4. Η αδυναμία εκμετάλλευσης σε μεγαλύτερη κλίμακα της "δευτερεύουσας εργασίας" σε επίπεδο Κοινότητας, η οποία προσεγγίζεται στην αγορά εργασίας με επίπεδο χαμηλότερης αμοιβής σε σχέση με το αντίστοιχο επίπεδο της ανδρικής εργασίας. Για την Ευρώπη των 12 το 1989 η γυναικεία απασχόληση, κατά περιοχές, διαφέρει ανάμεσα στην υψηλότερη και στη χαμηλότερη κατά 5 φορές.

5. Η σταδιακή μείωση του πλεονάζοντος αγροτικού πληθυσμού της ΕΟΚ, εκτός από την αύξηση της παραγωγικότητας, που θα συνεπάγεται η απασχόλησή του, σε περισσότερο παραγωγικές δραστηριότητες, θα είχε ως αποτέλεσμα και τον περιορισμό των γεωργικών επιδοτήσεων, που απορροφούν γύρω στα 70% του συνολικού προϋπολογισμού της Κοινότητας.

12.4. Κριτική της Κοινοτικής Περιφερειακής Πολιτικής.

Κατ' αρχήν δεν είναι εύκολο να εξαγάγουμε συμπεράσματα με ικανοποιητική τεκμηρίωση, για την αποτελεσματικότητα ή όχι της κοινοτικής περιφερειακής πολιτικής λόγω της άσχημης διεθνούς οικονομικής συγκυρίας (σε συνθήκες οικονομικής κρίσης πλήττονται ιδιαίτερα οι φτωχότερες περιοχές και αυξάνονται οι ανισότητες).

Παρ' όλα αυτά, κοιτάζοντας με κριτικό μάτι την ίδια τη λογική της Κοινοτικής Περιφερειακής Πολιτικής, θα επισημάνουμε κάποιες "οπτικές" που δημιουργούν αμφιβολία στο κατά πόσο αυτή η πολιτική μπορεί να επιλύσει το περιφερειακό πρόβλημα της Κοινότητας σαν σύνολο, όσο και εκείνο των χωρών - μελών της.

Η προβληματική αυτή της "αμφιβολίας", στηρίζεται στα παρακάτω σημεία:

1ο. Στην έλλειψη ενός συνολικού σχεδίου - προγράμματος για περιφερειακή ανάπτυξη, που θα καταρτίζεται, στα πλαίσια συναινετικών διαδικασιών, από τις κοινοτικές αρχές και θα δεσμεύει τα κράτη - μέλη ως προς την εφαρμογή του.

2α. Στην έλλειψη επαρκών χρηματικών πόρων. Το ποσοστό αύξησης 0,9% των πόρων του ΕΤΠΑ σε πραγματικές τιμές στην περίοδο 1983-1984 ήταν ελάχιστο, αλλά και το μερίδιό του στο σύνολο των πιστώσεων του κοινοτικού προϋπολογισμού παραμένει στάσιμο, 7,3% για το 1983-1984.

3α. Οι πιέσεις των κρατών - μελών για μια ορθολογικότερη κατανομή των πόρων, τουλάχιστον σε ότι αφορά την αύξηση και διάθεση των πόρων, φαίνεται ότι αντιμετωπίστηκε από την Κοινότητα θεωρητικά και όχι με πραγματικές ενέργειες.

4α. Οι περιφερειακές ανισότητες στα χρόνια άσκησης της περιφερειακής πολιτικής έχουν αυξηθεί ακόμη περισσότερο στις διάφορες περιοχές της Κοινότητας.

5α. Οι παρεμβάσεις του Ταμείου έχουν γίνει κατά τρόπο μη αποτελεσματικό και επαρκώς συντονισμένο, τόσο σε σχέση με τα άλλα διαρθρωτικά ταμεία, όσο και με τα άλλα χρηματοδοτικά όργανα.

6α. Παρατηρείται άνιση, γεωγραφικά, κατανομή των κονδυλίων και κάποια μείωση του βαθμού συγκέντρωσης των χορηγήσεων για μέτρα υποστήριξης στις περιοχές προτεραιότητας: Ελλάδα, Μεσογείον, Β. Ιρλανδία κλπ.

7α. Απαιτείται ενίσχυση των ενεργειών διαπεριφερειακού και μεθοριακού χαρακτήρα, διαμέσου ειδικών κοινοτικών δράσεων.

8α. Να ενισχυθούν τα κονδύλια για υποδομές και, άμεσα, παραγωγικές επενδύσεις.

9α. Να ενισχυθούν οι πρωτοβουλίες σε τομείς που δημιουργούν μόνιμες θέσεις εργασίας και αυξάνουν άμεσα το εθνικό προϊόν.

10ο. Τα κράτη - μέλη δεν έλαβαν υπόψη κατά την άσκηση της εθνικής περιφερειακής πολιτικής, το ενεργό ρόλο που μπορούν να παίξουν οι τοπικές αρχές και κοινωνικοοικονομικές οργανώσεις στην αποτελεσματικότερη εφαρμογή και διαμόρφωση της κοινοτικής περιφερειακής πολιτικής.

11ο. Η άσκηση της κοινοτικής περιφερειακής πολιτικής μέσα από τις εθνικές αρχές μπορεί να συμβάλει στο ξεπέρασμα των περιφερειακών ανισοτήτων στο εσωτερικό των κρατών - μελών. Αφήνει όμως άθικτο το πρόβλημα της άνιση ανάπτυξης των ίδιων των χωρών μέσα στην Κοινότητα. Απαιτείται μια διαφορετική αντιμετώπιση της μιας (καθυστερημένες περιοχές μέσα στην ίδια χώρα) ή της άλλης (καθυστερημένες χώρες μέσα στην Κοινότητα) περίπτωσης. Τέτοια διαφοροποίηση δεν υπάρχει στην άσκηση της Κοινοτικής περιφερειακής πολιτικής.

12.5. Προτάσεις - Συμπεράσματα

1. Οι Ευρωπαίοι αναγνωρίζοντας την ανάγκη δημιουργίας μιας "Ευρωπαϊκής τάξης" πραγμάτων, τόσο στο πολιτικό, όσο και τον οικονομικό και κοινωνικό τομέα και κάτω από την πίεση των καταστροφικών αποτελεσμάτων του Β' παγκόσμιου πολέμου, αποφάσισαν τη δημιουργία της Ενωμένης Ευρώπης.

2. Η Ενωμένη Ευρώπη, πήρε, με τη Συνθήκη της Ρώμης, τη μορφή τειλωνειακής ένωσης για να περάσει στην Κοινή Ευρωπαϊκή Αγορά και από εκεί στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση, με απότερο σκοπό την πολιτική της ενοποίηση.

3. Η επιλογή της οικονομικής ολοκλήρωσης, σαν ενδιάμεσου σταθμού για την πολιτική ολοκλήρωση, σημαίνει τρία συνεχώς δυναμικά στάδια εξέλιξης όπου η μετάβαση από το ένα στάδιο στο άλλο προϋποθέτει την ολοένα και μεγαλύτερη κατάργηση των διαχωριστικών εμποδίων και τη στενότερη επαφή (προσέγγιση) των οικονομιών των χωρών - μελών, σε συνδυασμό με τη διαμόρφωση Κοινοτικών Οικονομικών Πολιτικών, είτε κοινών, είτε στη βάση του συντονισμού ή αναρμόνισης των αντίστοιχων εθνικών πολιτικών. Η οικονομική ολοκλήρωση σημαίνει κοινότητα συμφερόντων και επιθυμιών και όχι, αναγκαστικά κοινότητα πολιτικών θεσμών.

4. Αποτελεσματική ολοκλήρωση σημαίνει τάση προς σύγκλιση των παραγωγικών δομών, μια ομοιογενοποίηση των δομών· συνακόλουθα μια σύγκλιση των επιπέδων του κατά κεφαλή εισοδήματος και όχι απλά σύγκλιση των οικονομικών πολιτικών.

5. Το σπουδαιότερο όμως πρόβλημα που αντιμετωπίζει η Κοινότητα είναι οι περιφερειακές ανισότητες στο εσωτερικό της. Το ευρύ αυτό χάσμα περιφερειακής ανάπτυξης υπήρξε, από της συστάσεως της Ευρώπης των 6, εξ αιτίας της χωροταξικής συγκέντρωσης του οικονομικού δυναμικού στον "πυρήνα" της Δ. Ευρώπης. Στην πορεία της βαθμιαίας ολοκλήρωσης το χάσμα αυτό παρουσιάζει έντονη την τάση να διευρύνεται. Η τάση αυτή δεν έγινε δυνατόν να μειωθεί ούτε με τις μονομερείς παροχές της ασθενικής αναδιανεμητικής πολιτικής του κοινοτικού προϋπολογισμού, ούτε με την εφαρμογή πολλαπλών συστημάτων οικονομικής αντιστάθμισης με κύριο μοχλό τις διαρθρωτικές παρεμβάσεις της Κοινοτικής Περιφερειακής Πολιτικής.

6. Η ενσωμάτωση στην Κοινότητα της Ελλάδας, Ισπανίας, Πορτογαλίας και —μάλλον σε συνθήκες— δευτερογενούς αρνητικής οικονομικής συγκυρίας, δημιουργεί προβλήματα τόσο στην εσωτερική συνοχή της Κοινότητας όσο και στο ρόλο της στην παγκόσμια οικονομία και πολιτική. Ετσι αναμένεται μια επαύξηση στο μέγεθος και στην οξύτητα των προβλημάτων της διαρθρωτικής περιφερειακής ανισότητας, τόσο μεταξύ των χωρών - μελών, όσο και μεταξύ των περιοχών της κάθε χώρας.

7. Η ένταση του προβλήματος των διαρθρωτικών αδυναμιών και του χάσματος των περιφερειακών ανισοτήτων μεγιστοποιείται σε μια σειρά από χώρες του ευρωπαϊκού (μεσογειακού) νότου (Ελλάδα, Ν. Ιταλία, Γαλλία) και οριοθετεί το ιστορικό πρόβλημα "Βορρά - Νότου". Η γεφύρωση του χάσματος "Βορρά - Νότου", δηλ. η αναδιοργάνωση και η ανάπτυξη των σχετικά λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών αποτελεί τη μεγαλύτερη πρόκληση στην πορεία της ολοκλήρωσης της Κοινότητας των δομικά ετερογενών 12 εταίρων. Προς την κατεύθυνση της βελτίωσης των διαρθρώσεων του κοινωνικοοικονομικού δυναμικού των χωρών αυτών, φιλοδοξούν να λειτουργήσουν τα Μ.Ο.Π.

8. Τα Μ.Ο.Π. όμως δεν αρκούν από μόνα τους. Απαιτείται μια διπλή στρατηγική κοινοτική πολιτική και μέτρα που να καλύπτουν δύο κατηγορίες στόχων και να λειτουργούν σε δύο επίπεδα. Η μια κατηγορία στόχων αφορά στο περιορισμό των ενδοκοινοτικών αναπτυξιακών διαφορών, μέσω της βιομηχανικής ανάπτυξης των διαρθρωτικά αδύναμων χωρών. Η άλλη κατηγορία στόχων αφορά στον περιορισμό των περιφερειακών διαφορών στο εσωτερικό της κάθε χώρας μέσω μιας πολιτικής αναδιανομής ή σταθεροποίησης. Το ένα

επίπεδο εφαρμογής είναι η Κοινότητα και το άλλο επίπεδο οι εθνικές κυβερνήσεις. Αυτή η διπλή στρατηγική θα απαιτήσει πολλαπλά και αμοιβαία ρυθμιζόμενα μέτρα.

9. Όμως η ολοκλήρωση της Κοινότητας και η προσπάθεια για την αντιμετώπιση του προβλήματος των περιφερειακών ανισοτήτων, δηλ. του προβλήματος της άγλης ανάπτυξης, δεν λειτουργούν σε πολιτικό κενό αλλά σε δεδομένο θεσμικό πλαίσιο. Έτσι η επίλυση του προβλήματος της άγλης ανάπτυξης στη Δ. Ευρώπη, ή με άλλα λόγια η επίλυση του στόχου και του περιεχομένου της ευημερίας των κατοίκων της, είναι καθαρά πολιτικό ζήτημα και για την ακρίβεια το μέγιστο πολιτικό ζήτημα της Ευρώπης.

13. ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

13.1. Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ Ε.Ο.Κ.

Η ιδρυτική συνθήκη της Ε.Ο.Κ. δεν προέβλεπε την εφαρμογή κοινής βιομηχανικής πολιτικής -εκτός εκείνης της Ε.Κ.Α.Χ. στην Χαλυβουργία. Έτσι μέχρι το 1969 η δράση συγκεντρωνόταν κύρια πάνω στην πραγματοποίηση μιας διευρυμένης αγοράς για τα βιομηχανικά προϊόντα, με βάση την τελωνειακή ένωση. Ωστόσο το 1970 διαπιστώνεται επίσημα η ανάγκη μιας τέτοιας πολιτικής με το "Υπόμνημα της Επιτροπής προς το Συμβούλιο σχετικά με τη βιομηχανική πολιτική". Με τη διακοίνωση της Συνδιάσκεψης Κορυφής της Ε.Ο.Κ. (των έξι) του Οκτώβρη 1972, η βιομηχανική πολιτική αποκτά νομική βάση, ενώ το πραγματικό της ξεκίνημα τοποθετείται στις αρχές του 1974, με την απόφαση του Συμβουλίου της 17 Δεκεμβρη 1973 "για την βιομηχανική πολιτική".

Εχουμε επομένως να κάνουμε με μια καινούργια σχετικά πολιτική, καθώς μάλιστα τα περισσότερα από τα μέτρα που προβλέπει είναι μακροπρόθεσμης απόδοσης και οι διαδικασίες για την επιβολή τους πολύ χρονοβόρες. Πρόσθετη πηγή καθυστερήσεων στη θέσπιση και εφαρμογή κοινά αποδεκτών ρυθμίσεων, υπήρξε η διεύρυνση της Ε.Ο.Κ. από τη μια και η κρίση του 1974 από την άλλη, που δυνάμωσε τις τάσεις προστατευτισμού της βιομηχανικής παραγωγής σε όλη τα Κράτη-Μέλη.

Εξετάζοντας τη Βιομηχανική Πολιτική (Β.Π.) πρέπει να θυμόμαστε ότι δεν πρόκειται απλά για μια σειρά από συγκεκριμένα μέτρα ενίσχυσης προστασίας, αναδιάρθρωσης ή επέκτασης ενός παραγωγικού τομέα, κάτι ανάλογο δηλαδή με την "Ενεργειακή

Πολιτική". Οπωσδήποτε και τέτοια μέτρα περιέχονται στην Β.Π., έχουν όμως στενά κλαβικό χαρακτήρα και αντιπροσωπεύουν μικρό μόνο μέρος του πλέγματος των ρυθμίσεων. Στην κεντρική σύλληψη της η Β.Π. είναι μια προσπάθεια συντονισμού όλων ή σχεδόν όλων των επιμέρους "πολιτικών" της Ε.Ο.Κ. σε τρόπο που να υπηρετούν την επιβίωση, εδραίωση και παραπέρα ανάπτυξη της κοινοτικής βιομηχανίας. Γι' αυτό το σκοπό οι ρυθμίσεις της Β.Π. επεκτείνονται σε όλες τις οικονομικές και πολιτικές δραστηριότητες της Ε.Ο.Κ. και επιστρατεύουν όλες τις διαθέσιμες πηγές χρηματοδότησης: Αγροτικό, Κοινωνικό και περιφερειακό ταμείο, Ε.Κ.Α.Χ., Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων κ.τ.λ.

Είναι λοιπόν φανερό ότι η προσπάθεια να περιγραφεί η Β.Π. δεν είναι καθόλου εύκολη. Πολλές από τις προβλέψεις της υλοποιούνται μέσα από τα μέτρα άλλων "πολιτικών", προωθούνται από τις χορηγήσεις των διαφόρων πιστωτικών μηχανισμών και έτσι το μόνο που μπορεί κανείς να περιγράψει με σχετική πιστότητα είναι το φάσμα των γενικών και επιμέρους στόχων της Β.Π. όπως διαφαίνονται από τα ντοκουμέντα της Κοινότητας.

Η βιομηχανία της Ε.Ο.Κ. αντιμετωπίζει μια βαθειά διαρθρωτική κρίση που δεν είναι προσωρινή. Η Ε.Ο.Κ. προσπαθεί να αντιμετωπίσει την κρίση αυτή στη βάση μιας κρατικομονοπωλιακής ρύθμισης κύρια χαρακτηριστικά της οποίας είναι:

- Η προώθηση της οικονομικής ολοκλήρωσης.
- Ο υπερεθνικός συντονισμός της οικονομικής πολιτικής των Κρατών-Μελών.
- Η παραπέρα αξιοποίηση των επιτευγμάτων της επιστημονικοτεχ-

νικής επανάστασης με την προώθηση ερευνητικών προγραμμάτων (μικροηλεκτρονική, πληροφορική) με στόχο τον εκσυγχρονισμό και αυτοματοποίηση της παραγωγής.

- Η προώθηση προγραμμάτων εκβιομηχάνισης διαφόρων αναπτυσσόμενων χωρών.

Σαν στόχους της Β.Π. της Κοινότητας μπορούμε να αναφέρουμε τους ακόλουθους:

1. Δημιουργία γενικών προϋποθέσεων για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας στον τομέα της βιομηχανίας.
2. Επινόηση μέσω αποτελεσματικότερης επέμβασης της Κοινότητας σε ορισμένους τομείς, είτε επειδή οι εθνικές πολιτικές δεν είναι αποτελεσματικές, είτε επειδή η έλλειψη αρτιότητας της αγοράς στο κοινοτικό επίπεδο απαιτεί πρωτοβουλίες από την πλευρά της Κοινότητας.
3. Δημιουργία μιας πραγματικής ευρωπαϊκής βιομηχανικής ζώνης στο εσωτερικό της οποίας θα μπορούν να αξιοποιηθούν πλήρως όλες οι δυνατότητες που προσφέρονται από τη μαζική παραγωγή, της εξειδίκευση, τις οικονομίες κλίμακας, την υπερεθνική συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων, την έρευνα, την καινοτομία και τις επενδύσεις σε κοινοτική κλίμακα.

13.1.1. Η ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η ανάγκη μιας Β.Π. για την Κοινότητα δεν ήταν αυτονόητη την εποχή της σύνταξης της Συνθήκης περί Ε.Ο.Κ. Η έννοια της Β.Π.

είναι σχετικά νέα. Σε πολλά κράτη η έννοια αυτή συγγεόταν και συγγέεται ακόμα με τη γενική οικονομική πολιτική ή περιοριζόταν στην ενίσχυση κλάδων σε ανάπτυξη ή σε μαρασμό, που απαιτούσαν κρατική παρέμβαση.

Έτσι και η Συνθήκη της Ρώμης δεν αναφέρει καν τη Β.Π. Φαίνεται να βασίζεται στους αυτόματους μηχανισμούς της ελευθερίας του ανταγωνισμού και της ελευθερίας του εμπορίου, όχι μόνο για την πραγματοποίηση της κοινής αγοράς βιομηχανικών προϊόντων, αλλά και για την αναδιάρθρωση των βιομηχανικών επιχειρήσεων που απαιτεί το μέγεθος και ο δυναμισμός αυτής της αγοράς. Η παράλειψη αυτή ήταν βέβαια θελημένη και αποδίδει το φιλελεύθερο πνεύμα της Συνθήκης περί Ε.Ο.Κ.

Όπως και για την οικονομική πολιτική, υπήρχαν ιδεολογικές διαφορές ως προς τη σύλληψη και ακόμη και την ανάγκη της Β.Π. Οι φιλελεύθεροι πίστευαν ότι αρκούσε ο ελεύθερος ανταγωνισμός για το κέντρισμα του δυναμισμού της οικονομίας και για την επιτάχυνση της προσαρμογής και αναδιάρθρωσης της βιομηχανίας και ότι οι κρατικές παρεμβάσεις μπορούσαν να παρασύρουν τη βιομηχανία προς κακές κατευθύνσεις. Η Γερμανία π.χ., ακόμη και υπό σοσιαλδημοκρατικές κυβερνήσεις απέκρουε πάντα κατηγορηματικά εν ονόματι των φιλελεύθερων ιδεών, ό,τι έμοιαζε σαν παρεμβατικό μέτρο και έλεγε ότι δεν της χρειαζόταν μια βιομηχανική πολιτική. Αντίθετα οι παρεμβατικοί πίστευαν ότι δεν αρκούσε ο ελεύθερος ανταγωνισμός για τη γρήγορη και σύμμετρη ανάπτυξη και ότι η διευκόλυνση των απαραίτητων αναδιαρθρώσεων μπορούσε να ελαττώσει το κοινωνικό κόστος από το κλείσιμο των

επιχειρήσεων και τη δημιουργία ανέργων. Οι κυβερνήσεις της Γαλλίας και της Ιταλίας, θεωρούμενες κατά τα άλλα συντηρητικές είχαν μακρά παράδοση αναμίξεων στον βιομηχανικό τομέα των χωρών τους όχι μόνο έμμεσα με παρεμβατικά μέτρα αλλά και άμεσα με δημόσιες επιχειρήσεις.

Αυτές ήταν οι απόψεις που επικρατούσαν στα Κράτη-Μέλη την χρονική περίοδο της σύνταξης της Συνθήκης. Για ποιους λόγους όμως χρειαζόταν μια κοινοτική πολιτική και πώς φθάσαμε σ' αυτήν θα δούμε στη συνέχεια.

Η κοινοτική βιομηχανική πολιτική χρειάζεται για να επιτρέψει στις βιομηχανίες των χωρών-μελών να επωφεληθούν πλήρως από την ύπαρξη της μεγάλης κοινής αγοράς. Αλλά η κοινοτική Β.Π. είναι ακόμη απαραίτητη για τη δημιουργία μιας κοινής βιομηχανικής υφής των Ευρωπαϊκών κρατών, για τη συνέχιση της βιομηχανικής αναπτύξεως και για την τεχνολογική αυτονομία της Κοινότητας έναντι των άλλων μεγάλων οικονομικών χωρών.

Ένας από τους βασικούς αντικειμενικούς σκοπούς της Β.Π. της Κοινότητας είναι να προετοιμάσει τις επιχειρήσεις των κρατών-μελών να αντιμετωπίσουν έναν εξωτερικό ανταγωνισμό όλο και πιο οξύ και ευρύ. Συγχρόνως όμως η Κοινότητα έπρεπε να αντιμετωπίσει τον προστατευτισμό των άλλων βιομηχανικών δυνάμεων. Πράγματι το 1970, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαπίστωνε ότι ο μέσος όρος δασμών της Κοινότητας στα βιομηχανικά προϊόντα ήταν 7%, των ΗΠΑ 12,8% και της Ιαπωνίας 9,8%. Δηλαδή η δασμολογική προστασία των Η.Π.Α. για βιομηχανικά αγαθά ήταν κατά 82% υψηλότερη της Ε.Ο.Κ. και εκείνη της Ιαπωνίας κατά 40%.

Η εναρμόνιση της δασμολογικής προστασίας μέσω του κοινού

τελωνειακού δασμολογίου (1968), ήταν ένα όπλο στα χέρια της Κοινότητας γιατί της έδινε μεγαλύτερη διαπραγματευτική ικανότητα απ' εκείνη που θα μπορούσαν να έχουν τα Κράτη-Μέλη χωριστά. Το όπλο αυτό χρησιμοποιήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη μείωση των τελωνειακών δασμών των μεγάλων εμπορικών δυνάμεων, στα πλαίσια της Γενικής Συμφωνίας επί των Δασμών και του Εμπορίου (G.A.T.T.).

Μετά τη συμπλήρωση της τελωνειακής ενώσεως (1968), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαπίστωνε ότι η οικονομική ολοκλήρωση είχε δώσει καλά αποτελέσματα, κυρίως ως προς το ενδοκοινοτικό εμπόριο προϊόντων μαζικής κατανάλωσης, αλλά όχι τόσο ως προς τα προϊόντα υψηλής τεχνολογίας. Η τελωνειακή ένωση δεν είχε επίσης μεγάλη επίδραση στη διάρθρωση των επιχειρήσεων και των βιομηχανικών κλάδων.

Καθώς η Κοινή Αγορά λοιπόν τελειωνόταν, χρειαζόταν ν' αποκτήσει μια κοινή πολιτική στις βιομηχανικές διαρθρώσεις. Μια τέτοια πολιτική δεν έπρεπε ν' αφορά μόνο μεμονωμένα μέτρα προσαρμογής για κλάδους που αντιμετώπιζαν δυσκολίες ή μέτρα προωθήσεως των κλάδων υψηλής τεχνολογίας. Έπρεπε επίσης, ν' αφορά τις γενικές επιλογές αναδιάρθρωσεως από τις οποίες θα εξαρτιόταν η μελλοντική εξέλιξη αυτών των κλάδων.

Οι μεταρρυθμίσεις που θα επέβαλε η πολιτική για τις διαρθρώσεις έπρεπε να γίνουν προγραμματισμένα. Χρειαζόταν να προβλεφθούν οι δυσκαμψίες και τα εμπόδια της αλλαγής και του εκσυγχρονισμού, ώστε να αρχίσουν να παίρνονται προληπτικά μέτρα. Το γενικό οικονομικό πρόβλημα έπρεπε να καθορίζει τους

αντικειμενικούς σκοπούς και τις προτεραιότητες του εκσυγχρονισμού και των άλλων μέτρων της βιομηχανικής πολιτικής. Η καθιέρωση των μεσοπρόθεσμων προγραμμάτων της Κοινότητας και η παρόθηση και εξομοίωση του προγραμματισμού στα κράτη-μέλη ήταν απαραίτητα εργαλεία βιομηχανικής πολιτικής. Η Β.Π. όμως χρειαζόταν επιπλέον του γενικού προγραμματισμού, και ειδική πρόβλεψη και προγραμματισμό κατά κλάδους που να επιτρέπουν στους επιχειρηματίες να εκτιμούν τις πιθανές εξελίξεις του κλάδου τους και να παίρνουν την κατάλληλη στιγμή τις αποφάσεις αναπτύξεως, διαφοροποιήσεως ή μετατροπής των επιχειρήσεών τους.

Η Κοινοτική Β.Π. συνδέεται στενά με τις άλλες κοινοτικές πολιτικές:

- Με την πολιτική έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης, για την προαγωγή νέων τεχνολογιών απαραίτητων για τον δυναμισμό της κοινοτικής βιομηχανίας, την αντιμετώπιση του εξωτερικού ανταγωνισμού και την οικονομική ανεξαρτησία της Κοινότητας.
- Με τις πολιτικές ενέργειας και μεταφορών, για την παροχή των υπηρεσιών τους σε σχετικές τιμές σε όλες τις εθνικές βιομηχανίες και για την προσαρμογή των υποδομών στις ανάγκες της κοινής βιομηχανικής αγοράς.
- Με τη φορολογική πολιτική, για την εναρμόνιση του φορολογικού βάρους που φέρουν οι βιομηχανικές επιχειρήσεις, σε όλα τα Κράτη-Μέλη και για την εξάλειψη των φορολογικών εμποδίων του εμπορίου βιομηχανικών προϊόντων.
- Με την πολιτική στον ανταγωνισμό, για την επίβλεψη των δομών και της συμπεριφοράς των κοινοτικών επιχειρήσεων, αλλά και

την πρόληψη της παραβιάσεως των αρχών του ελεύθερου ανταγωνισμού από κάποιο κράτος-μέλος.

- Με την οικονομική και τη νομισματική πολιτική, οι οποίες επιδιώκουν να συντονίσουν τις οικονομικές πολιτικές των κρατών-μελών και να εναρμονίσουν τις οικονομικές συνθήκες που επικρατούν μέσα σ' αυτά, όπως και να δημιουργήσουν μια ενιαία και μεγάλη κεφαλαιαγορά για τη χρηματοδότηση της κοινοτικής βιομηχανίας.
- Με την κοινωνική πολιτική, η οποία επιδιώκει την επαγγελματική εκπαίδευση ή μετεκπαίδευση των εργαζομένων σε ειδικότητες, που ζητούνται από την κοινοτική βιομηχανία και τη μετακίνηση εργατικής δύναμης από περιοχές όπου υπάρχει υπερπροσφορά, σε περιοχές όπου υπάρχει ζήτηση εργασίας.
- Με την περιφερειακή πολιτική, η οποία σκοπεύει στην ανακατάταξη των βιομηχανικών δραστηριοτήτων από τις υπερκορεσμένες βιομηχανικές περιοχές της Κοινότητας προς τις σχετικά υπανάπτυκτες, και τέλος
- Με την πολιτική περιβάλλοντος, η οποία επιβάλλει στις βιομηχανίες μέτρα και επομένως δαπάνες για την πρόληψη ή την εξάλειψη των μολύνσεων της ατμόσφαιρας των νερών ή του εδάφους που προκαλούν ή που θα ήταν δυνατό να προκαλέσουν.

Συμπερασματικά λοιπόν, μπορούμε να πούμε ότι η Κοινοτική Β.Π. ήταν αναγκαία για τρεις βασικούς λόγους: (α) γιατί η κατάργηση των δασμών και των ποσοτικών περιορισμών δεν αρκούσαν για την τελείωση της κοινής αγοράς, (β) γιατί η ελευθερία του εμπορίου και η ελευθερία της εγκατάστασης δεν φέρνουν μόνες

τους την αναδιάρθρωση της Κοινοτικής Βιομηχανίας, που χρειάζεται για την αντιμετώπιση του ξένου ανταγωνισμού και (γ) γιατί χωρίς κοινοτικό συντονισμό τα Κράτη-Μέλη θα έπαιρναν μεμονωμένα προστατευτικά μέτρα σε περίπτωση κρίσεως ενός βιομηχανικού κλάδου ή σε περίπτωση γενικής οικονομικής κρίσεως. Εξ' άλλου η Β.Π. είναι μέρος μιας γενικής πολιτικής η οποία αποβλέπει στη βελτίωση της ποιότητας της ζωής, των συνθηκών εργασίας και του περιβάλλοντος μέσα στην Κοινότητα.

Θα ήταν όμως χρήσιμο να δούμε και τι δεν επιδιώκει η Β.Π. Η Β.Π. λοιπόν δεν επιδιώκει :

- να ρυθμίσει σε δημόσιο και κοινοτικό πλαίσιο όλα τα προβλήματα βιομηχανικής ανάπτυξης, αλλά να απελευθερώσει τον δυναμισμό της κοινοτικής βιομηχανίας από τα διάφορα δεσμά της
- να καθυστερήσει την ανάπτυξη των πιο εκβιομηχανισμένων κρατών για να πετύχει μεγαλύτερη ομοιογένεια των βιομηχανικών δομών, αλλά να αναζητήσει έναν συμβιβασμό μεταξύ των διαφόρων συμφερόντων των χωρών-μελών.
- δεν θέλει να επιλέξει μεταξύ μιας οριζόντιας διακλαδικής πολιτικής και των κλαδικών πολιτικών, αλλά να προωθήσει σε όλους τους κλάδους μια προσπάθεια προβλέψεως και ανακαινίσεως, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι αποκλείονται ειδικές δράσεις για ορισμένους κλάδους, ιδίως αυτούς που αντιμετωπίζουν προβλήματα αναπτύξεως ή αυτούς που βρίσκονται σε παρακμή.

13.1.II. Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΗΣ Ε.Ο.Κ.

Η ολόπλευρη κρίση που αντιμετωπίζει η Ε.Ο.Κ. έχει τρομερές επιπτώσεις σε μια σειρά κλάδους της βιομηχανίας της, όπως Υφαντουργία, Βιομηχανία Σιδήρου και Χάλυβα, Ναυπηγική Βιομηχανία, Αυτοκινητοβιομηχανία, Μικροηλεκτρονική, Χημική Βιομηχανία.

Ας δούμε τώρα κάπως συνοπτικά, μερικά από τα χαρακτηριστικά της κρίσης που αντιμετωπίζουν ορισμένοι βιομηχανικοί τομείς της Ε.Ο.Κ. αφού οι περισσότεροι απ' αυτούς αφορούν άμεσα το ίδιο το μέλλον της Ελληνικής Βιομηχανίας και τους εργαζόμενους σ' αυτήν.

(1) Κλωστοϋφαντουργία

Ο κλάδος της κλωστοϋφαντουργίας αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς κλάδους της Ε.Ο.Κ. αφού απασχολεί περίπου 2.260.000 άτομα, δηλ. το 9,6% του εργατικού δυναμικού στη μεταποιητική βιομηχανία και το 30% της γυναικείας απασχόλησης, ενώ αντιπροσωπεύει το 8% της συμβολής της μεταποιητικής βιομηχανίας στο Α.Ε.Π. της Ε.Ο.Κ.

Τα τελευταία όμως δεκαλέντε χρόνια ο κλάδος της κλωστοϋφαντουργίας στην Ε.Ο.Κ. περνά μια τρομερή κρίση, με κύρια αίτια:

- Την ηλικία του κλάδου (υπήρξε ο πρωτοπόρος στη βιομηχανική επανάσταση).

- Την ανομοιογένεια στην ανάπτυξή του.
- Την μεγάλη συγκέντρωση που παρουσιάζει στην κατανομή των δραστηριοτήτων του.
- Την αύξηση του ανταγωνισμού από τις Σοσιαλιστικές και άλλες χώρες.
- Την αύξηση του ανταγωνισμού από τις Η.Π.Α.
- Τις σημαντικές αλλαγές στο κόστος παραγωγής (εργασία, ενέργεια).
- Την εισαγωγή νέων τεχνικών και τεχνολογιών.

Αποτέλεσμα της κρίσης αυτής είναι :

- α. Πτώση στη παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων από το 1973 (5,9% στα υφάσματα, 6,3% στα ρούχα).
- β. Κλείσιμο μονάδων.
- γ. Αύξηση της ανεργίας στον κλάδο.

(2) Χημική Βιομηχανία

Η Χημική Βιομηχανία αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους τομείς όχι μόνο της κοινοτικής βιομηχανίας αλλά γενικά όλης της παγκόσμιας βιομηχανίας. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι τα διάφορα προϊόντα της τροφοδοτούν ουσιαστικά όλο το φάσμα της μεταποιητικής βιομηχανίας.

Προϊόντα όπως λιπάσματα, φάρμακα, πλαστικά, συνθετικά νήματα, χρώματα, ελαστικά, βερνίκια, καλλυντικά, απορρυπαντικά κ.τ.λ., αποτελούν βασικές πρώτες ύλες σε μεγάλο αριθμό κλάδων της μεταποιητικής βιομηχανίας.

Τα πετροχημικά είναι ο βασικός κορμός της Χημικής Βιομηχανίας. Είναι χαρακτηριστικό ότι τα 7.000 πετροχημικά προϊόντα αποτελούν περίπου το 30% των συνολικών πωλήσεων της χημικής βιομηχανίας παγκόσμια.

Ο σημαντικός ρόλος της Χημικής Βιομηχανίας στην οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας ήταν επόμενο να τραβήξει το ενδιαφέρον των μεγάλων πολυεθνικών μονοπωλίων και ιδιαίτερα εκείνων του πετρελαίου αφού το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο παρέχουν τις βασικές πρώτες ύλες στην πετροχημική βιομηχανία. Έτσι οι μεγάλες χημικές βιομηχανίες στις αναπτυγμένες (καπιταλιστικές) χώρες έχουν άμεση σχέση με τις πολυεθνικές πετρελαίου.

Σαν αποτέλεσμα των διασυνδέσεων αυτών η χημική βιομηχανία στις καπιταλιστικές χώρες κυριαρχείται από μεγάλα κονσόρτσιουμ πολυεθνικών μονοπωλίων που παράγουν μια μεγάλη γκάμα προϊόντων όπως φάρμακα, πλαστικά, χρωστικές ουσίες κ.α.

(3) Ναυπηγοεπισκευαστική Βιομηχανία

Δεν θα ήταν υπερβολή να πει κανείς ότι το μέλλον της ναυπηγικής βιομηχανίας τους είναι σκοτεινό, αφού εδώ και πλέον δέκα χρόνια (από το 1976) μια σοβαρή και βαθειά κρίση πλήττει τον κλάδο αυτό.

Η κρίση αυτή όχι μόνο δεν έχει μειωθεί αλλά συνεχίζεται και αναμένεται περαιτέρω επιδείνωση. Είναι χαρακτηριστικό ότι παρά τις προσπάθειες προσαρμογής (μείωση της παραγωγής, της απασχόλησης, και του παραγωγικού δυναμικού) οι δυσκολίες οξύνονται

συνεχώς από τα μέσα του 1982. Ήδη η ζήτηση πλοίων κατά το 1982 σημείωσε πτώση παγκόσμια κατά 19%.

Τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η Ν.Ε.Β. στην Ε.Ο.Κ. οφείλονται:

- α. Στην περαιτέρω συρρίκνωση της ζήτησης που παραμένει χαμηλή όχι μόνο λόγω της οικονομικής κρίσης, αλλά και λόγω της ύπαρξης και της αύξησης της πλεονάζουσας μεταφορικής ικανότητας στον τομέα των θαλάσσιων μεταφορών.
- β. Στη χάραξη ανεξάρτητης πολιτικής των Η.Π.Α., που δεν παίρνουν υπόψη τους τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι σύμμαχοί τους στο χώρο της Ν.Ε.Β.
- γ. Στη διείσδυση των Ιαπωνικών Ναυπηγείων στην παγκόσμια αγορά με τους υψηλούς ρυθμούς παραγωγής, ασυναγώνιστους χρόνους παράδοσης και χαμηλό κόστος εργασίας.
- δ. Στη σταθερή ανοδική πορεία των Ν.Ε.Β. των σοσιαλιστικών χωρών.

Το μειονέκτημα για τα κοινοτικά ναυπηγεία είναι ότι δεν έχουν προσαρμοστικότητα στη ζήτηση και δεν είναι ευέλικτα. Πιο συγκεκριμένα:

Στις κατασκευές τα κοινοτικά ναυπηγεία είναι λιγότερο ολοκληρωμένα από τα Ιαπωνικά, υπάρχουν μερικές συνδέσεις χαλυβουργικών και βιομηχανικών εγκαταστάσεων με ναυπηγεία αλλά δεν είναι αρκετό. Πριν την κρίση είχαν σαν απασχόληση την κατασκευή εμπορικών πλοίων, ενώ τώρα καταγίνονται με πολεμικά πλοία και με επισκευές.

(4) Αυτοκινητοβιομηχανία

Όπως είναι γνωστό η αυτοκινητοβιομηχανία στην Ε.Ο.Κ. και κύρια στις Η.Π.Α. και Ιαπωνία αντιμετωπίζει εδώ και μερικά χρόνια μια σοβαρή κρίση.

Αποτέλεσμα της κρίσης αυτής στην αυτοκινητοβιομηχανία είναι η αύξηση της ανεργίας, αφού ο σημαντικός αυτός τομέας απασχολεί άμεσα ή έμμεσα πάνω από το 14% του βιομηχανικού εργατικού δυναμικού στην Ε.Ο.Κ. Κύρια χαρακτηριστικά της κρίσης αυτής είναι:

α. Στασιμότητα ή γενικευμένη κάμψη της αγοράς.

Σαν συνέπεια του γεγονότος αυτού σημειώνεται μείωση των μέσων επιπέδων παραγωγής στα τρία κέντρα (Η.Π.Α., Ε.Ο.Κ. και Ιαπωνία).

β. Σκληρός ανταγωνισμός.

Μεταξύ των κέντρων αυτών για τις εσωτερικές και εξωτερικές αγορές. Στον τομέα του ανταγωνισμού η Ε.Ο.Κ. βρίσκεται σε μειονεκτική θέση απέναντι στις άλλες δύο χώρες, κύρια λόγω της χαμηλής παραγωγικότητας, της μη χρησιμοποίησης ρομπότ και της έλλειψης ενότητας στην εσωτερική αγορά. Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι το 1980 οι Ιαπωνικές εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 30% ενώ οι εξαγωγές των Δυτικογερμανικών και Ιταλικών εταιρειών μειώθηκαν κατά 6% και 19% αντίστοιχα.

Μπροστά σ' αυτή την κρίση οι διάφορες προτάσεις στην Ε.Ο.Κ. βρίσκονται μπροστά στο δίλημμα της επιλογής μεταξύ δύο εναλλακτικών πολιτικών:

- ή σύγκρουση μεταξύ των μονοπωλίων με μέτρα εθνικού προστατευτισμού και προσπάθειας αύξησης του εξαγωγικού δυναμικού
- ή πολιτική των υπερεθνικών συμφωνιών.

(5) Τομείς Προηγμένης Τεχνολογίας

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι στα τελευταία 25 χρόνια και σαν αποτέλεσμα της επιστημονικοτεχνικής επανάστασης, ορισμένοι νέοι τομείς έρχονται να παίξουν τον ιστορικό ρόλο της παραπέρα ανάπτυξης και εξέλιξης των παραγωγικών δυνάμεων. Σαν τέτοιους αποφασιστικούς τομείς μπορούμε να θεωρήσουμε για τα επόμενα χρόνια:

- Το τεράστιο κύκλωμα των κλάδων που συνδέονται με την ηλεκτρονική, κύρια πληροφορική και τηλεπικοινωνίες.
- Την αεροδιαστημική.
- Την πυρηνική.
- Κλάδους της μηχανικής (όργανα μέτρησης, ιατρικές συσκευές, ρομπότ).

Όσο και αν φαίνεται κάπως υπερβολικό, η Ε.Ο.Κ. (και γενικότερα η Δυτ. Ευρώπη) είναι ένας μεγάλος εισαγωγέας προϊόντων της ηλεκτρονικής. Έτσι:

- Στον κλάδο της πληροφορικής από το 1965 η αγορά της Ε.Ο.Κ. στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές κυριαρχείται από τις αμερικάνικες πολυεθνικές, ιδιαίτερα την ΙΒΜ, η οποία έχει δημιουργήσει σε πολλές χώρες της Ε.Ο.Κ. ένα κύκλωμα θυγατρικών εταιρειών της που ελέγχουν όλο το κύκλωμα έρευνας και παρα-

γωγής.

- Στον κλάδο του HARDWARE, SOFTWARE και των συνθετικών ισχύει ουσιαστικά η ίδια κατάσταση. Σήμερα η Ε.Ο.Κ. εισάγει τα 4/5 των ολοκληρωμένων κυκλωμάτων που έχει ανάγκη από τις Η.Π.Α. και την Ιαπωνία. Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι οι Η.Π.Α. και η Ιαπωνία εξάγουν αντίστοιχα το 40% και 25% της παραγωγής τους.
- Στον κλάδο των τηλεπικοινωνιών έντονη είναι η κυριαρχία των Αμερικανικών μονοπωλίων. Για παράδειγμα δύο αμερικάνικες πολυεθνικές η WESTERN ELECTRIC και η I.T.T. κατείχαν το 1980 το 40% των πωλήσεων τηλεπικοινωνιακού υλικού στις Δυτικές αγορές.

Βλέπουμε λοιπόν ότι ο σημαντικότερος κλάδος της ηλεκτρονικής στην Ε.Ο.Κ. είναι εξαρτημένος από αμερικανικές και Ιαπωνικές εταιρείες.

(6) Βιομηχανία Σιδήρου και Χάλυβα

Η Χαλύβουργία παγκοσμίως περνά σήμερα μια από τις μεγαλύτερες κρίσεις της. Η κατάσταση στην Ε.Ο.Κ. δεν είναι βέβαια διαφορετική. Μετά από μια μεγάλη ανάπτυξη με την οποία η παραγωγή του ακατέργαστου χάλυβα αυξήθηκε, η χαλύβουργία της την τελευταία δεκαετία γνωρίζει μια κρίση κύρια χαρακτηριστικά της οποίας είναι: η πτώση της παραγωγής, η μείωση της κατανάλωσης και η μαζική υποαπασχόληση των μονάδων.

Πριν προχωρήσουμε στα μέτρα της Ε.Ο.Κ. για την αντιμε-

τώπιση της κρίσης θα σταθούμε για λίγο στην Ε.Κ.Α.Χ. (Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ανθρακα Χάλυβα) που είναι το θεσμοθετημένο κοιναγορικό καρτέλ για τα προϊόντα άνθρακα και χάλυβα. Η Ε.Κ.Α.Χ. δημιουργήθηκε το 1951 και είναι ο πρόδρομος της Κοινοτικής Β.Π. Αποστολή της είναι να παρεμβαίνει και να ρυθμίζει:

- α. Τα επενδυτικά προγράμματα κάθε κράτους μέλους.
- β. Την επιβολή ποσοτικών και άλλων περιορισμών στην παραγωγή προϊόντων χαλυβουργίας.
- γ. Τις τιμές των προϊόντων Ανθρακα και Χάλυβα.
- δ. Τη διακίνηση και τις τιμές της βασικής πρώτης ύλης που είναι ο παλαιοσίδηρος (SCRAP).
- ε. Τη συγκέντρωση και συγκεντροποίηση της παραγωγής όταν το επιβάλλουν λόγοι βελτίωσης της παραγωγής.

Βλέπουμε λοιπόν ότι η Ε.Κ.Α.Χ. είναι εξουσιοδοτημένη να επεμβαίνει και να ρυθμίζει όλο το κύκλωμα παραγωγής και διακίνησης των προϊόντων χαλυβουργίας.

Επανερχόμενοι όμως να δούμε ποιες κατευθύνσεις ακολουθεί η Ε.Ο.Κ. για το ξεπέρασμα της κρίσης. Αυτές λοιπόν είναι:

- Ενίσχυση για εκσυγχρονισμό με σκοπό την αύξηση της παραγωγικότητας και παράλληλα κλείσιμο των προβληματικών εγκαταστάσεων. Το 1981 θεσπίστηκε ένας δεύτερος "κώδικας βοηθειών" στη Χαλυβουργία (απόφαση 2320/81/Ε.Κ.Α.Χ.) ο οποίος καθορίζει αυστηρούς κανόνες σχετικά με τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων προς τη βιομηχανία σιδήρου χάλυβα.
- Συγκέντρωση των απαιτούμενων πόρων στα "ισχυρά σημεία της

παραγωγής" (δηλ. στα δυτικογερμανικά μονοπώλια).

- Απαγόρευση των κρατικών μονομερών βοηθειών προς τις εθνικές επιχειρήσεις για να αποφευχθεί η μείωση των συνολικών εσόδων των παραγωγών.
- Επιβολή ποσοτώσεων στην παραγωγή και τις παραδόσεις έτσι που να εξασφαλίζεται η κάλυψη του κόστους παραγωγής από την αύξηση των τιμών που ρυθμίζεται κεντρικά.

Για την υλοποίηση των παραπάνω κατευθύνσεων η Ε.Ο.Κ. παίρνει μια σειρά από μέτρα για "να αποκαταστήσει" την κατάσταση του κλάδου. Έτσι ενισχύεται:

- Η υποστήριξη στη μετατροπή των χαλυβουργικών μονάδων.
- Ο καλλίτερος συντονισμός στην έρευνα του κλάδου με την έρευνα άλλων κλάδων.
- Η αυστηρότερη εφαρμογή στην πολιτική χρηματοδότησης της Ε.Κ.Α.Χ.
- Ενίσχυση των εξαγωγών.

(7) Προβλήματα εργαζομένων

Η κρίση που πλήττει την κοινοτική βιομηχανία, αλλά και την οικονομία γενικότερα, εδώ και κάμποσα χρόνια έχει δημιουργήσει μια κρίσιμη κατάσταση στο χώρο των εργαζομένων. Ηδη το ποσοστό ανεργίας έχει φτάσει σε διψήφιους αριθμούς. Μάλιστα ο συνολικός αριθμός των ανέργων αναμένεται να ξεπεράσει τα 15 εκατομμύρια.

Έτσι σύμφωνα με τις εκτιμήσεις αυτές ακόμη και με ρυθμό ανάπτυξης της τάξης του 30% η Ε.Ο.Κ. θα πρέπει να δημιουργεί

κάθε χρόνο τουλάχιστον 1 εκατ. νέες θέσεις εργασίας προκειμένου να αποτρέψει περαιτέρω αύξηση της ανεργίας. Κάτι φυσικά το οποίο δεν είναι δυνατόν να υλοποιηθεί αυτή τη στιγμή λόγω της κρίσης που αντιμετωπίζει.

13.2. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

~~Είδαμε ότι η κοινοτική βιομηχανική πολιτική χρειάζεται για~~
τρεις βασικούς λόγους: (α) γιατί η κατάργηση των δασμών και των ποσοτικών περιορισμών δεν αρκούν για την ολοκλήρωση της κοινής αγοράς· (β) γιατί η ελευθερία του εμπορίου και η ελευθερία της εγκαταστάσεως δεν φέρνουν μόνες τους την αναδιάρθρωση της κοινοτικής βιομηχανίας, που χρειάζεται για την αντιμετώπιση του ξένου ανταγωνισμού· και (γ) γιατί, χωρίς κοινοτικό συντονισμό, τα κράτη μέλη θα έπαιρναν μεμονωμένα προστατευτικά μέτρα σε περίπτωση κρίσεως ενός κλάδου ή μιας γενικής οικονομικής κρίσεως ενός κλάδου ή μιας γενικής οικονομικής κρίσεως και θα διακύβευαν το κοινοτικό κεκτημένο.

Είδαμε επίσης ότι, ενώ δεν τήν ανέφερε, η Συνθήκη περί Ε.Ο.Κ. προϋπέθετε την ύπαρξη μιας βιομηχανικής πολιτικής. Αλλά την πολιτική αυτή την ήθελε πολύ φιλελεύθερη και άρα πολύ χαλαρή. Υπέθετε ότι η κατάργηση των προστατευτικών μέτρων και το άνοιγμα των αγορών θα έδιναν μια μεγάλη ώθηση στις επιχειρήσεις για να υπερνικήσουν μόνες τα διαρθρωτικά προβλήματα τους. Η φιλοσοφία αυτή ήταν όχι μόνο φυσική, την εποχή της συντάξεως της Συνθήκης περί Ε.Ο.Κ., αλλά και αναγκαία για να επιτρέψει την προσέγγιση οικονομιών και οικονομικών πολιτικών τελείως διάφορων, όπως ήταν, τότε, οι οικονομίες και οι οικονομικές πολιτικές της Γαλλίας και της Γερμανίας.

Η ιδεολογική διαμάχη μεταξύ παραδοσιακά φιλελεύθερων και παραδοσιακά παρεμβατικών κρατών-μελών και η συγγενής με αυτή

διαμάχη ως προς τις σχέσεις με τις Η.Π.Α. και τις επιχειρήσεις τους δεν ήταν το μόνο αίτιο της καθυστέρησης της βιομηχανικής πολιτικής της Κοινότητας. Η διαφωνία ως προς τη διεύρυνση της Κοινότητας με την είσοδο της Αγγλίας και των άλλων κρατών εμπόδισε επίσης επί πολλά χρόνια την ανάπτυξη της βιομηχανικής πολιτικής. Αργότερα οι διαπραγματεύσεις για την ένταξη απασχόλησαν τους κοινοτικούς θεσμούς κατά προτεραιότητα.

Ακόμη και αφ' ότου έγινε δεκτό ότι χρειαζόταν μια βιομηχανική πολιτική για την οικονομική και νομισματική ένωση της Κοινότητας, πάλι υπήρχε η τάση να επιδιώκουν οι κυβερνήσεις, για λόγους εθνικού γοήτρου, την αναδιάρθρωση ενός κλάδου πρώτα απ' όλα επί εθνικού επιπέδου και με βάση τις μεγάλες εθνικές επιχειρήσεις. Πάντα, δε, υπερίσχυε η αρχή της "δίκαιης αποδόσεως" (juste retour) των δαπανών για ένα κοινοτικό μέτρο πάνω στην αρχή της συλλογικής λήψεως των μέτρων, κατά την οποία τα μειονεκτήματα για ένα κράτος από τη λήψη ορισμένων μέτρων αντισταθμίζονται από τα πλεονεκτήματα, που αποκομίζει το κράτος αυτό από άλλα μέτρα.

Για να μπορέσει να πλεύσει ανάμεσα σ' αυτά τα ρεύματα και τους σκοπέλους, η βιομηχανική πολιτική της Κοινότητας έπρεπε:

- να προχωρήσει με αργά αλλά σταθερά βήματα στην ολοκλήρωση της κοινής αγοράς
- να παραιτηθεί από μεγάλες φιλοδοξίες αναδιάρθρωσεως, αλλά απλώς να επιδιώξει να τις διευκολύνει και
- να δεχθεί τις κρατικές παρεμβάσεις, μέχρις ότου αποδειχθεί ότι δεν αρκούν για τη λύση των προβλημάτων πολλών κλάδων της κοινοτικής βιομηχανίας.

Έτσι και αφ' ότου ακόμη η κοινοτική βιομηχανική πολιτική απέκτησε μια νομική βάση με τη διακοίνωση της Συνδιασκέψεως Κορυφής του Οκτωβρίου 1972 οι πρόοδοι δεν ήταν πολύ μεγάλες. Χρειάστηκαν επίμονες προσπάθειες της Επιτροπής και του Συμβουλίου για να συμφωνήσουν τα κράτη μέλη στα πρώτα δειλά μέτρα της κοινοτικής βιομηχανικής πολιτικής.

Στη αρχή η βιομηχανική πολιτική της Κοινότητας επιδίωξε κυρίως την ολοκλήρωση της κοινής αγοράς για να δώσει στην κοινοτική βιομηχανία το σταθερό υπόβαθρο 300 εκατομμυρίων καταναλωτών. Και αυτό ακόμη δεν ήταν εύκολο γιατί και όταν καταργήθηκαν τα δασμολογικά εμπόδια του εμπορίου τον Ιούλιο του 1968 παρέμεναν ακόμη πολλά και σημαντικά μη δασμολογικά εμπόδια, όπως οι διάφορες τεχνικές προδιαγραφές, οι διάφοροι κανόνες τυποποιήσεως και τα ειδικά καθεστάτα των δημοσίων αγορών. Η προσπάθεια καταργήσεως και αυτών των εμποδίων και ολοκληρώσεως της κοινής αγοράς, που άρχισε κυρίως από το 1969, δεν έχει τελειώσει ακόμη.

Καθώς η Κοινή Αγορά δεν ήταν ολοκληρωμένη, δεν μπορούσε να επηρεάσει απόλυτα τις βιομηχανικές διαρθρώσεις όπως είχαν ελπίσει οι πατέρες της Συνθήκης περί Ε.Ο.Κ. Καθώς μάλιστα η ολοκλήρωση διέφερε σε ένταση κατά κλάδους, τους επηρέασε πάρα πολύ άνισα. Στους κλάδους, που παράγουν προϊόντα μαζικής καταναλώσεως, η κοινή αγορά πραγματοποιήθηκε πολύ σύντομα και επηρέασε ευνοϊκά την παραγωγικότητα και τις διαρθρώσεις.

Σε άλλους κλάδους, όπως του αυτοκινήτου, η κοινή αγορά οδήγησε στην αμοιβαία διείσδυση των αγορών, την επιμήκυνση και

τον ορθολογισμό της παραγωγής, ιδίως των εξαρτημάτων και σε εσωτερικές και εξωτερικές οικονομίες για όλο τον κλάδο. Αλλά η οικονομική ολοκλήρωση δεν οδήγησε σε σημαντικές διεθνείς συγχωνεύσεις, ίσως γιατί η έλλειψη κατάλληλων κοινοτικών νομικών εργαλείων και το εθνικό γόητρο απότρεψαν την υποταγή τόσο σημαντικών επιχειρήσεων στο νομικό καθεστώς άλλης χώρας.

Τα αποτελέσματα της κοινής αγοράς πάνω στις βιομηχανικές διαρθρώσεις ήταν τόσο μικρότερα όσο επρόκειτο για κλάδους, οι οποίοι επηρεάζονταν περισσότερο από κυβερνητικές παρεμβάσεις. Παράδοξα, εκείνοι που δεν ωφελήθηκαν σχεδόν καθόλου από την κοινή αγορά ήταν οι νέοι και πολύ σημαντικοί κλάδοι υψηλής τεχνολογίας, οι οποίοι υποστηρίζονταν χωριστά από τις κυβερνήσεις των χωρών τους και οι κλάδοι που παρουσίαζαν ιδιαίτερα προβλήματα, τα οποία προσπαθούσαν να λύσουν μόνες τους οι κυβερνήσεις.

Η βιομηχανική πρόοδος της Ε.Ο.Κ. θα ήταν μεγαλύτερη αν δεν εξακολουθούσαν να υπάρχουν ορισμένα φαινόμενα όπως του βιομηχανικού εθνικισμού και του τεχνολογικού κρατικού παρεμβατισμού, τα οποία εμποδίζουν την τελείωση της κοινής αγοράς σε μερικούς από τους πιο σημαντικούς βιομηχανικούς κλάδους. Είναι αφέλεια να περιμένει κανείς να εκλείψει ο εθνικισμός από τη μια μέρα στην άλλη, έστω και αν δεν υπάρχει νομικός καταναγκασμός από κοινοτικές διατάξεις, και προσπάθεια διαπαιδαγωγήσεως των κρατικών λειτουργιών, που τις εφαρμόζουν. Αυτοί θεωρούν πάντα ότι έχουν καθήκον να ευνοούν τις εθνικές επιχειρήσεις.

Ο εθνικισμός εκδηλώνεται ακόμη πιο έντονα στις προσπάθειες

βιομηχανικής αναδιάρθρωσεως. Τα κράτη μέλη επιθυμούν, έστω και αν δεν το λένε, να γίνονται οι απαραίτητες αναδιάρθρωσεις επί εθνικού επιπέδου. Γι' αυτό αποθαρρύνουν ηθικά, αν όχι υλικά, τη συνεργασία και τη συγχώνευση των επιχειρήσεών τους με επιχειρήσεις άλλων κρατών-μελών.

Εκείνες που επωφελοούνται από το κλίμα αυτό είναι οι πολυεθνικές επιχειρήσεις, οι οποίες δεν χρειάζονται παρώθηση για να συγκεντρώσουν στους κόλπους τους τις μονάδες παραγωγής που τις ενδιαφέρουν.

Αν η οριζόντια διαρθρωτική πολιτική στο επίπεδο της Κοινότητας είναι δύσκολη, η κάθετη κλαδική πολιτική είναι δυσκολότερη. Εδώ οι κυβερνήσεις των κρατών-μελών, πιεζόμενες από τις συγκυριακές εξελίξεις και από κοινωνικούς και πολιτικούς παράγοντες, προσπαθούν να λύσουν μόνες τους τα προβλήματα που παρουσιάζουν διάφοροι βιομηχανικοί κλάδοι. Οι θεσμοί της Κοινότητας και μάλιστα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν μπορούν να κάνουν τίποτα άλλο από το να προσπαθούν να συντονίζουν τις εθνικές βοήθειες και τα άλλα μέτρα κλαδικής πολιτικής και να επιδιώκουν να τα εντάξουν σιγά σιγά μέσα σε κοινοτικές κλαδικές πολιτικές, μόνες ικανές να λύσουν τα κοινά συγκυριακά και διαρθρωτικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν πολλοί κλάδοι.

Το γενικό συμπέρασμα που βγάζουμε απ' όλα αυτά είναι ότι χρειάζεται χρόνος για να υπερνικηθούν οι αδράνειες και οι αντιδράσεις, που παρακωλύουν μια πραγματικά κοινοτική βιομηχανική πολιτική. Αλλά ο χρόνος δουλεύει για τις κοινοτικές αντιλήψεις. Η στάση των κυβερνήσεων τα τελευταία χρόνια

εληφρεύεται από ορισμένες εξελίξεις:

- η πρώτη είναι ο κορεσμός πολλών αγορών βιομηχανικών προϊόντων, που αναγκάζει σε συνεχή ανακαίνιση της παραγωγής για να κινηθεί το ενδιαφέρον των καταναλωτών.
- η δεύτερη είναι η βιομηχανική ανάπτυξη πολλών κρατών του κόσμου, που αυξάνει τον διεθνή ανταγωνισμό και θέτει όρια στην ανάπτυξη των ήδη εκβιομηχανισμένων χωρών.
- η τρίτη και σπουδαιότερη είναι ότι η βιομηχανία χάνει τον κυρίαρχο ρόλο της στις οικονομίες των προηγμένων χωρών. Η ταχεία αύξηση του τριτογενούς τομέα κάνει τον δευτερογενή τομέα όχι και τόσο σημαντικό. Η ανάπτυξη των χωρών αυτών, που ονομάζονται ήδη "μεταβιομηχανικές", εξαρτάται όλο και λιγότερο από τη βιομηχανία και όλο και περισσότερο από τις υπηρεσίες. Η ανεργία που παρατηρείται εδώ και αρκετά χρόνια στις χώρες αυτές δεν αποκλείεται να είναι η απαρχή μιας γενικότερης εξόδου του πληθυσμού από τον δευτερογενή προς τον τριτογενή τομέα ανάλογης με εκείνη που έγινε στο πρώτο μισό του εικοστού αιώνα από τον πρωτογενή τομέα προς τον δευτερογενή.

Οι εξελίξεις αυτές γίνονται σιγά σιγά κοινή συνείδηση και τείνουν να αλλάξουν τις ιδέες και τις νοοτροπίες. Είναι χαρακτηριστικό ότι σε συζήτηση του Συμβουλίου στις 5 και 6 Ιουνίου 1978 πάνω στους προσανατολισμούς και τις αρχές της βιομηχανικής αναδιάρθρωσής, όλοι οι Υπουργοί δέχτηκαν την ανάγκη μίας κοινοτικής πολιτικής και αποποιήθηκαν τα εθνικά παρεμβατικά και προστατευτικά μέτρα. Ακόμη και η γερμανική αντιπροσωπεία

υπέρμαχος πάντοτε του πιο άκρατου φιλελευθερισμού δέχτηκε την ανάγκη ορισμένων κοινοτικών κλαδικών μέτρων, τονίζοντας πάντως ότι εκείνο που πρέπει να αποφευχθεί με κάθε θυσία είναι ο πολλαπλασιασμός των παρεμβάσεων σε όλο και περισσότερους κλάδους που αντιβαίνει κατά τη γνώμη της, σε μια δυναμική και ανταγωνιστική οικονομία.

Το βέβαιο είναι ότι η κρίση φανέρωσε την ανάγκη της βιομηχανικής αναδιαρθρώσεως στα πλαίσια μιας κοινοτικής βιομηχανικής πολιτικής και διευκόλυνε τις κοινοτικές λύσεις, τις οποίες θεωρούσαν άχρηστες πολλοί οικονομικοί και πολιτικοί κύκλοι κατά την περίοδο της ευφορίας. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν έχασε την ευκαιρία που της πρόσφερε η νεοφανής κοινοτική αλληλεγγύη μπρος στα κοινά προβλήματα.

Η Επιτροπή κι εδώ, όπως σε πολλά άλλα θέματα, παίζει το ρόλο διαιτητού μεταξύ των διαφόρων συμφερόντων. Στους κλάδους π.χ., που απαιτείται περικοπή της παραγωγής, προσπαθεί να μοιράσει δίκαια τους περιορισμούς, ώστε να μην πληγούν εξ ίσου οι βιομηχανίες κρατών, που δεν έχουν περίσσια δυναμικότητα και εκείνες, οι οποίες είναι κυρίως υπεύθυνες για παράλογες υπερεπενδύσεις. Ο ρόλος της Επιτροπής είναι άχαρος και δύσκολος· άχαρος γιατί οι κυβερνήσεις της φορτώνουν τις ευθύνες που δεν θέλουν να αναλάβουν εκείνες και δύσκολος, γιατί συνήθως το μόνο μέσο που διαθέτει για την επιβολή των απόψεών της είναι η πειθώ.

Η πειθώ της Επιτροπής και η αποφασιστικότητα του Συμβουλίου είναι τελείως απαραίτητες στο πεδίο της βιομηχανικής αναδιαρ-

θρώσεως, όπου πολλά θεμελιώδη ερωτήματα περιμένουν απάντηση: Πώς θα συνεχίσουν οι παλιές βιομηχανικές κοινωνίες την ανάπτυξη τους πέρα από τα όρια, που θέτουν ο κορεσμός της αγοράς και η εξάντληση των φυσικών τους πόρων; Πώς θα συνεχίσουν τα παλιά βιομηχανικά κράτη -χωρίς να καταφύγουν σε νεο-προστατευτισμό- να παράγουν ορισμένα προϊόντα, τα οποία παράγονται οικονομικότερα στα νέα βιομηχανικά κράτη, λόγω της υπάρξεως σ' αυτά φθηνής εργατικής δυνάμεως; Μπορεί να βασιστεί η αναδιάρθρωση της κοινοτικής βιομηχανίας στους μηχανισμούς της αγοράς ή θα πρέπει να γίνει στα πλαίσια ενός, λίγο ως πολύ, αναγκαστικού προγραμματισμού; Μπορεί η αναδιάρθρωση να γίνει μέσα στα εθνικά επίπεδα ή πρέπει να γίνει σε κοινοτικό επίπεδο;

Δεν είναι δυνατόν κάθε κράτος να προσπαθεί να δώσει δικές του απαντήσεις σ' αυτά τα βασικά ερωτήματα, που αφορούν το μέλλον όλης της Ευρώπης. Οι απαντήσεις πρέπει να αναζητηθούν από κοινού, μέσω μιας θαρραλέας και ριζοσπαστικής βιομηχανικής πολιτικής, η οποία δεν θα επιδιώκει τη διατήρηση παραδοσιακών και συχνά απαρχαιωμένων δομών και συμπεριφορών, αλλά θα παρασκευάζει τη μεταβιομηχανική κοινωνία.

14. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

14.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ελληνική Βιομηχανία ουδέποτε ανέλαβε ηγετικό ρόλο στην όλη προσπάθεια για οικονομική ανάπτυξη, που γίνεται συνειδητή στις αρχές της δεκαετίας του 1960. Η είσοδος της χώρας στο στάδιο της οικονομικής απογείωσης και η πορεία της μέσα σ' αυτό ως σήμερα, χαρακτηρίζεται από την υποτονική παρουσία της βιομηχανίας. Η εκβιομηχάνιση, αν μπορεί έτσι να αποκαλεσθεί, ακολούθησε από την πρώτη στιγμή μεθόδους που απέκλειαν από την ελληνική οικονομία την είσοδό της στο στάδιο της αυτοδύναμης ανάπτυξης.

Ελπίζουμε, ότι η μελέτη αυτή θα βοηθήσει στη συνειδητοποίηση των κύριων αιτιών συσσώρευσης προβλημάτων στην ελληνική βιομηχανία η οποία πιστεύουμε ότι αγγίζει στα όρια του αδιέξοδου. Σ' αυτό έχει φυσικά συμβάλει, μετά το 1973, η δυσμενής διεθνής συγκυρία και οι ανακατατάξεις που έγιναν ή που προετοιμάζονται, στην παγκόσμια οικονομική τάξη.

Θα ήταν, όμως σφάλμα η οποιαδήποτε προσπάθεια εξομοίωσης και απόδοσης κοινής ερμηνείας στα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας και βιομηχανίας και στα αντίστοιχα των οικονομιών της Δύσης. Κάτι τέτοιο θα ήταν απόδειξη της μη συνειδητοποίησης της ακόλουθης ουσιαστικής διαφοράς: ότι, δηλαδή, η χώρα μας δεν έχει διανύσει το στάδιο της εκβιομηχάνισης, ενώ οι δυτικές οικονομίες βρίσκονται ήδη στο τέρμα του και τα προβλήματά τους

συνδέονται με την ανάγκη της προετοιμασίας τους για το πέρασμα σε κάποιο μεταγενέστερο στάδιο. Η έλλειψη βασικής βιομηχανικής υποδομής, στην περίπτωση της ελληνικής οικονομίας, την εξομοιώνει με τις γρήγορα αναπτυσσόμενες τριτοκοσμικές οικονομίες, αναφορικά με το είδος των βιομηχανικών προϊόντων, που είναι σε θέση να προσφέρει στη διεθνή αγορά. Το σχετικά όμως υψηλό βιοτικό επίπεδο της Ελλάδας, που σε μεγάλο βαθμό αποτελεί συνέπεια της μεγάλης εξάρτησής της από το εξωτερικό, άρχισε προοδευτικά να μειώνει τις ανταγωνιστικές της ικανότητες απέναντι στις αναπτυσσόμενες τριτοκοσμικές οικονομίες. Γιατί, το κόστος παραγωγής των ελληνικών βιομηχανικών προϊόντων βαρύνεται με υψηλότερους μισθούς από ό,τι τα αντίστοιχα προϊόντα των υποανάπτυκτων οικονομιών, ανεξάρτητα από το γεγονός ότι το επίπεδο εργατικής αμοιβής στην Ελλάδα εξακολουθεί να είναι χαμηλότερο σε σύγκριση με τις βιομηχανικά ανεπτυγμένες οικονομίες. Οι χαμηλότεροι ελληνικοί μισθοί, όμως, θα αποτελούσαν συγκριτικό πλεονέκτημα της Ελλάδας, μόνο αν ήταν σε θέση να προσφέρει στη διεθνή αγορά συνδυασμούς βιομηχανικών προϊόντων ανάλογων με αυτούς των βιομηχανικά ανεπτυγμένων χωρών. Παράλληλα, η άνοδος του επιπέδου μισθών στην Ελλάδα, σε σύγκριση με ορισμένες αναπτυσσόμενες χώρες του τρίτου κόσμου φαίνεται ότι άρχισε ήδη να αποθαρρύνει τη ροπή των ξένων επενδυτών για επιλογή της χώρας μας ως τόπου εγκατάστασής τους.

Συνέπεια όλων αυτών θα είναι να βρεθεί η χώρα μας ανάμεσα σε δύο καρέκλες.

14.2. Η ΕΛΛ. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ Ε.Ο.Κ.

Η δημιουργία της ενιαίας αγοράς του 1992, που αποτελεί την αποπεράτωση του αρχικού στόχου της σύστασης των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, είναι πλέον ειλημμένη απόφαση.

Αν όμως οι επιπτώσεις της ένταξής μας αποτελούν ένδειξη του τι μας αναμένει, τότε θα πρέπει να ανησυχούμε. Η συνολική διείσδυση της ελληνικής οικονομίας από το εξωτερικό αυξήθηκε από 23,6% το 1980 -τελευταίο χρόνο πριν από την ένταξη- σε 32,4% το 1987, η δε διείσδυση από προϊόντα των χωρών-μελών της ΕΟΚ αυξήθηκε σε αυτό το διάστημα από 13,3% σε 23,8%. Εδώ παρατηρούμε ότι πέρα από τη θεαματική αύξηση της διείσδυσης, η οποία δείχνει τάσεις συνέχισης της πορείας της, υπήρξε και εκτροπή του εμπορίου προς όφελος των χωρών της ΕΟΚ και εις βάρος των άλλων χωρών -τα προϊόντα της ΕΟΚ δεν κάλυψαν μόνο τη συνολική αύξηση της διείσδυσης αλλά μείωσαν και τη διείσδυση όλων των άλλων χωρών.

Διάφοροι μελετητές αναφέρονται συνήθως σε δύο άλλα σημεία δυναμικής μορφής που μπορούν να επισημανθούν σχετικά με τις επιπτώσεις της ένταξής μας· πιο συγκεκριμένα, σχετικά με τη ροή επενδύσεων στη χώρα μας από χώρες-μέλη της ΕΟΚ και την πορεία του κατά κεφαλήν εισοδήματός μας σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες-μέλη της ΕΟΚ. Οι μεν πρώτες σίγουρα δεν αυξήθηκαν σε σχέση με προηγούμενες περιόδους, το δε κατά κεφαλήν εισόδημα -σε τρέχουσες τιμές και ισοτιμίες και σταθμισμένο για την αγοραστική δύναμη- μειώνεται συνεχώς, από την ένταξή μας και

πέρα, σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΟΚ: 58,4% το 1980, 54,4% το 1987 και αναμένεται να διαμορφωθεί σε 53,6% το 1988. Τόσο όμως η ροή επενδύσεων από χώρες-μέλη της ΕΟΚ όσο και το σχετικό κατά κεφαλήν εισόδημα είναι απόρροια πολλών παραγόντων πέρα από την ένταξη (π.χ. της διεθνούς οικονομικής κρίσης και της αλλαγής πηγών διεθνών επενδύσεων καθώς και της εσωτερικής οικονομικής πολιτικής σε σχέση με άλλες χώρες) και επομένως οι δύο αυτοί τομείς έχουν μεν βάρος στην αξιολόγηση των επιπτώσεων της ένταξης αλλά το βάρος τους είναι κυρίως ενδεικτικό.

Το ότι η διείσδυση αλλά και οι υπόλοιπες ενδείξεις συγκλίνουν στο να δείξουν τις αρνητικές πλευρές της ένταξης δεν θα έπρεπε να μας εκπλήττει. Διότι δεν χρειάζεται να ανατρέξουμε σε πολύπλοκα συγγράματα για να πιστοποιήσουμε τα αποφθέγματα της θεωρίας της οικονομικής ενοποίησης που καταλήγουν στο ότι: το όφελος από μία οικονομική ενοποίηση μεγιστοποιείται όταν οι χώρες πριν από την ένταξη είναι ανταγωνιστικές και καταλήγουν μετά την ένταξη να είναι συμπληρωματικές, εφόσον το όφελος θα προκύψει κυρίως από την αναδιάρθρωση των οικονομιών τους. Στη δική μας περίπτωση, το όφελος δεν θα μπορούσε, εξ ορισμού, να είναι σημαντικό, εφόσον η οικονομία μας ήταν ήδη συμπληρωματική των υπόλοιπων χωρών της ΕΟΚ πριν από την ένταξή της, και επομένως δεν θα μπορούσε να ωφεληθεί από τυχόν υπαγορευμένη αναδιάρθρωση.

Αν όμως τα έως τώρα αποτελέσματά της ένταξης μας δικαιολογούν ανησυχία, ως ένδειξη για το τι μπορούμε να αναμένουμε με τη δημιουργία της ενιαίας αγοράς του 1992, η ανησυχία μας θα

έπρεπε να είναι ακόμα μεγαλύτερη αν αναλογιστούμε ότι το επόμενο βήμα προς την ενοποίηση θέτει πολύ πειστικά χρονικά περιθώρια, ενώ τα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας γενικά, και της βιομηχανίας πιο συγκεκριμένα, είναι διαρθρωτικής μορφής και άρα η επίλυσή τους δεν μπορεί παρά να είναι μακροχρόνια. Οι βαθμοί ελευθερίας χειρισμών στη διάθεσή μας είναι σίγουρα περιορισμένοι. Ωστόσο, η αξιοποίηση έστω και αυτών των περιορισμένων βαθμών ελευθερίας είναι επιτακτική, ακόμη και αν αυτό γίνει μάλλον κάτω από το πρίσμα ελαχιστοποίησης ζημιών παρά μεγιστοποίησης ωφελειών. Διαχρονικά, οι μεν βαθμοί ελευθερίας είναι σίγουρο ότι όχι μόνο δεν θα αυξηθούν αλλά θα μειωθούν, οι δε επιπτώσεις θα πρέπει να αναμένονται να έχουν μορφή σχεδόν μη ανατρέψιμη.

Πέρα όμως από τη χάραξη βιομηχανικής στρατηγικής, για να υλοποιηθεί η τελευταία χρειάζεται συναίνεση πάνω στους προτεινόμενους στόχους, διότι η βιομηχανική στρατηγική απευθύνεται τόσο στις δημόσιες όσο και στις ιδιωτικές επενδύσεις· πράγμα που σημαίνει ότι το επιτελικό όργανο που θα χρεωθεί με την επιλογή κλάδων, υποκλάδων και προϊόντων για μελλοντική ανάπτυξη θα πρέπει επίσης να παίξει συμβουλευτικό και καθοδηγητικό ρόλο τόσο προς το ίδιο το κράτος όσο και προς τον ιδιωτικό τομέα. Βλέπουμε, λοιπόν, ότι υπάρχει ανάγκη συνειδητοποίησης, από μεν την πλευρά του κράτους, ότι ο ρόλος του θα πρέπει να αλλάξει προς ένα ρόλο συμβουλευτικό, διακριτικό, καθοδηγητικό, από δε τον ιδιωτικό τομέα, ότι θα πρέπει να κατανοήσει τις επιταγές της παγκόσμιας αναδιάρθρωσης και της

ανακατάταξης στο διεθνή καταμερισμό εργασίας και παραγωγής και να συναινέσει σε μια κοινή γραμμή για το ίδιο του το συμφέρον. Αυτά βέβαια είναι πλέον θέματα καθημερινότητας σε πολλά κράτη και δεν αποσπούν ιδιαίτερη προσοχή στις χώρες που χρησιμοποιούν τέτοιες μεθόδους στο έπακρο, όπως π.χ. η Ιαπωνία.

14.3. ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΚΑΙ ΜΟΡΦΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΕΛ.ΒΙΟΜ.

ΣΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΣΥΝΔΕΣΗΣ

Ας δούμε τώρα μερικά στοιχεία μέσα απ' τα οποία φαίνεται ο χαρακτήρας και η μορφή ανάπτυξης που πήρε η Ελληνική Βιομηχανία στα χρόνια της σύνδεσης με την ΕΟΚ.

1. Η μεταποίηση (βιομηχανία επεξεργασίας) αποτέλεσε τον σημαντικότερο από άποψη όγκου και σημασίας κλάδο της υλικής παραγωγής. Ανάμεσα στα 1964 και το 1980, και υπολογιζόμενο σε τρέχουσες τιμές, το ακαθάριστο εθνικό προϊόν της μεταποίησης δεκατριπλασιάστηκε, από 21.9 δισεκ. δρχ., το 1964 ανέβηκε στα 361 δισεκ. δρχ. το 1981. Στο διάστημα αυτό σημειώθηκε μια μετατόπιση στη σύνθεση του βιομηχανικού προϊόντος από κλάδους της ελαφριάς βιομηχανίας σε κλάδους της βαριάς βιομηχανίας. Αυτή, όμως η μετατόπιση σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να ερμηνευτεί ούτε σαν ποιοτικό τεχνολογικό άλμα μέσα στα χρόνια της σύνδεσης, ούτε ότι η ελληνική βιομηχανία έγινε βιώσιμη και ανταγωνιστική. Ο λανθασμένος αυτός ισχυρισμός φαίνεται από το αναμφισβήτητο γεγονός ότι στα χρόνια της σύνδεσης δεν αναπτύχθηκαν τομείς κλειδιά της βιομηχανίας όπως: παραγωγή μηχανών, εργαλείων, ενδιάμεσα χημικά. Οι διάφορες βιομηχανίες που υπάρχουν και χαρακτηρίζονται σαν μηχανολογικές, ασχολούνται με την συναρμολόγηση μηχανημάτων (ηλεκτρικών και μη) με βάση εισαγόμενο εξοπλισμό από τις αναπτυγμένες καπιταλιστικές χώρες. Αξίζει να σημειωθεί ότι στις αναπτυγμένες χώρες το 30% της συνολικής βιομηχανικής παραγωγής προέρχεται από τους μηχανο-

λογικούς κλάδους, ενώ στην Ελλάδα το ποσοστό αυτό μόλις φτάνει το 14%.

Το ίδιο συμβαίνει και με τις χημικές βιομηχανίες οι οποίες εισάγουν σχεδόν όλες τις απαιτούμενες πρώτες και ενδιάμεσες ύλες. (Φαρμακοβιομηχανία, Πετροχημικά κ.α.).

2. Από την άποψη της απασχόλησης ο αριθμός των εργαζομένων στην μεταποίηση αυξήθηκε από 343.000 το 1963 σε 671.496 άτομα το 1978. Στη δεκαετία 1969-1978 συνέβαλε στην αύξηση της απασχόλησης κατά 170 χιλ. θέσεις.

Όμως το 60% της μεταβολής έγινε την περίοδο 1969-1973, ενώ το 40% την περίοδο 1974-1978. Αυτό υποδηλώνει μειωμένους ρυθμούς αύξησης στην απασχόληση μετά την κρίση του 1974.

3. Από πλευράς συμμετοχής της μεταποίησης στο Α.Ε.Π. δεν παρουσιάστηκε σημαντική αύξηση. Από 14,3% που ήταν το 1960 αυξήθηκε σε 21,3% το 1980, ενώ σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Τράπεζας της Ελλάδος το 1982 έπεσε στο 20,2%. Έτσι το κυριότερο πρόβλημα της μεταποίησης παραμένει η χαμηλή της ακόμα ανάπτυξη. Με συμμετοχή 21% στο Α.Ε.Π. υστερεί όχι μόνο σε σχέση με τις αναπτυγμένες καπιταλιστικές χώρες, αλλά και σε σχέση με χώρες με ίδιο περίπου επίπεδο ανάπτυξης (Ισπανία, Πορτογαλία, Αργεντινή).

4. Στις εξαγωγές έγινε οπωσδήποτε αύξηση όσον αφορά το ποσοστό συμμετοχής των βιομηχανικών και βιοτεχνικών προϊόντων στις συνολικές εξαγωγές.

Έτσι ενώ το 1962 τα βιομηχανικά προϊόντα αντιπροσώπευαν μόλις το 6% της συνολικής αξίας των εξαγωγών, το 1980 έφθασαν

το ποσοστό 55%. Αναλύοντας, όμως κανείς πιο προσεκτικά τη σύνθεση των εξαγωγών βλέπει ότι οι κύριες κατηγορίες των εξαγόμενων βιομηχανικών προϊόντων είναι τα κλωστοϋφαντουργικά, γουναρικά, τσιμέντα, φαρμακευτικά, αλουμίνα και διάφορα είδη μετάλλου που αποτελούν το 74% των συνολικών βιομηχανικών εξαγωγών. Αντίθετα, οι εξαγωγές σε μηχανήματα και μεταφορικά μέσα αποτελούν μόλις το 3,5% των εξαγωγών σε βιομηχανικά προϊόντα, και 1,7% των συνολικών εξαγωγών. Αυτό δείχνει και την πραγματική ποιοτική διάσταση της εξέλιξης της Ελληνικής Βιομηχανίας. Οι εξαγωγές που κάνουμε σε μηχανήματα αναφέρονται ουσιαστικά σε συναρμολογημένα κομμάτια τα οποία έχουν εισαχθεί από το εξωτερικό.

5. Αντίθετα, στις εισαγωγές τα κεφαλαιουχικά αγαθά μαζί με τα βιομηχανικά είδη καταναλώσεως παραμένουν στην κορυφή από άποψη συμμετοχής. Αξίζει να σημειωθεί ότι το 95% των αναγκών σε μηχανολογικό εξοπλισμό καλύπτεται με εισαγωγές.

6. Από άποψη των διακλαδικών αναλογιών το κυριότερο πρόβλημα παραμένει η σημαντική καθυστέρηση της βαρειάς βιομηχανίας. Λείπουν σχεδόν ολοκληρωτικά σημαντικοί κλάδοι όπως οι μηχανοκατασκευές και οι εργαλειομηχανές, πετροχημικά, ηλεκτρονικά κ.λ.π.

Αλλά και οι κλάδοι που αναπτύχθηκαν περιορίστηκαν βασικά στην παραγωγή βιομηχανικών πρώτων υλών (νικέλιο, αλουμίνιο) και οικοδομικών υλικών (τσιμέντα, σιδηρόβέργες) χωρίς καμιά κάθετη παραγωγική σχέση. Για παράδειγμα στην παραγωγή χάλυβα:

Η Χαλυβουργική εξαγει στο εξωτερικό χαλυβδόφυλλα θερμής

εξέλασης. Η Ελληνική Εταιρεία Χάλυβα, εισάγει χαλυβδόφυλλα θερμής εξέλασης σαν πρώτη ύλη, και εξάγει μέρος από τα ψυχρά χαλυβδόφυλλα που παράγει, ενώ οι βιομηχανίες μεταλλοκατασκευών εισάγουν ψυχρά χαλυβδόφυλλα για τις ανάγκες τους, και μάλιστα μεγάλες ποσότητες.

7. Από την άποψη των διακλαδικών σχέσεων κύριο πρόβλημα παραμένει ο χαμηλός βαθμός ανάπτυξης των ανταλλαγών και αλληλοτροφοδοσίας των διαφόρων κλάδων. Έτσι, μεγάλο μέρος των παραγόμενων πρώτων υλών φεύγει στο εξωτερικό, ενώ αντίστροφα ο τεχνικός εξοπλισμός της βιομηχανίας εξαρτάται σχεδόν ολοκληρωτικά από το εξωτερικό. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι τα προϊόντα ορυκτού πλούτου, που στο μεγαλύτερο μέρος τους εξάγονται μετά από μια πρώτη επεξεργασία, για να εισαχθούν αργότερα σαν μορφοποιημένα προϊόντα. Έτσι, το παραγόμενο στη ΛΑΡΚΟ σιδηρονικέλιο και το παραγόμενο στην ΕΛ.ΣΙ σιδηροχρώμιο εξάγονται για να εισαχθούν εκ νέου υπό μορφήν ανοξείδωτου χάλυβα. Ως γνωστό, ο ανοξείδωτος χάλυβας αποτελεί, θα μπορούσε να πει κανείς, την απαραίτητη υποδομή για την ανάπτυξη του κλάδου των μηχανοκατασκευών.

8. Από την άποψη των ενδοκλαδικών σχέσεων πολλοί κλάδοι πάσχουν από έλλειψη ολοκληρωμένης κάθετης οργάνωσης. Στους περισσότερους κλάδους λειτουργεί είτε ο πρώτος μόνο κρίκος (ορυκτά), είτε ο τελευταίος δηλ. η συναρμολόγηση (π.χ. φάρμακα, ελαστικά, ηλεκτρικές συσκευές, επιβατηγά και ελαφρά φορτηγά αυτοκίνητα). Σε ορισμένους εμφανίζεται δυσανάλογη ανάπτυξη του πρώτου κρίκου ή/και ατελής ανάπτυξη ενδιάμεσων κρίκων. Για

παράδειγμα ο κλάδος της κλωστοϋφαντουργίας παρουσιάζει μεγάλη ανάπτυξη της νηματοουργίας και κύρια της βαμβακοβιομηχανίας, ενώ υστερεί (από άποψη σύγχρονων μηχανών, σχεδίων κ.λ.π.) στην ανάπτυξη των βαφείων και φινιριστηρίων, που προετοιμάζουν το ύφασμα για την παραγωγή έτοιμων ενδυμάτων.

9. Η χωροταξική κατανομή της βιομηχανίας είναι ανορθολογική καθώς το μεγαλύτερο μέρος της συγκεντρώνεται στην περιοχή της πρωτεύουσας.

Σύμφωνα με τα στοιχεία απογραφής της Ε.Σ.Υ.Ε. για την βιομηχανία, το 1981 το 37% των καταστημάτων, το 41% των απασχολούμενων και το 43% των αμειβομένων βρίσκονταν στην περιοχή της πρωτεύουσας, οξύνοντας το πρόβλημα με επακόλουθα και στην εκβιομηχάνιση αλλά και στα μεγάλα λαϊκά προβλήματα (μόλυνση, στέγη κ.λ.π.).

10. Τη μονοπωλιακή συγκρότηση της Ελληνικής Βιομηχανίας, καθώς και τις ισχυρές τάσεις παραπέρα μονοπωλιοποίησης δεν αρνιέται σήμερα κανείς. Τα δεδομένα δείχνουν πραγματικά μια σημαντική συγκέντρωση της παραγωγής, του κεφαλαίου και της απασχόλησης σε λίγες μεγάλες επιχειρήσεις.

Το 1981 οι δέκα μεγαλύτερες βιομηχανικές εταιρείες (0,3% των Α.Ε. και Ε.Π.Ε.) παρήγαγαν το 31% των συνολικών πωλήσεων, διέθεταν το 18% των απασχολούμενων κεφαλαίων ενώ απομνηζούσαν το 41% των καθαρών κερδών. Σε πολλούς κλάδους η αγορά των προϊόντων ελέγχεται στενά από ελάχιστα μονοπώλια, και σε ορισμένους (κύρια των ορυκτών υλών, της βιομηχανίας πετρελαίου και χημικών πρώτων υλών, της τσιμεντοβιομηχανίας) ο ανταγωνισμός έχει

καταργηθεί σαν αποτέλεσμα είτε της ολοκληρωτικής επικράτησης 1-2 επιχειρήσεων είτε συμφωνιών ανάμεσα στις μεγαλύτερες.

11. Το ξένο κεφάλαιο συμμετέχει σημαντικά στη βιομηχανική παραγωγή. Άμεσα μετέχει σε ποσοστό 30% της Ελληνικής Βιομηχανίας. Ελέγχει πλήρως το 40% των βιομηχανικών επιχειρήσεων με ίδια κεφάλαια μεγαλύτερα από 400 εκατ. δολλ. και συμμετέχει σαν μειοψηφία στο 22,7% απ' αυτές. Σε σύνολο 21 βιομηχανικών κλάδων το ξένο κεφάλαιο ελέγχει τους 6 και συμμετέχει σε ποσοστά 10-50% σε άλλους. Η κατανομή του ξένου κεφαλαίου στους βιομηχανικούς κλάδους δεν είναι σύμμετρη. Παρουσιάζεται πολύ αυξημένη σε κλάδους βαριάς βιομηχανίας όπως πετρέλαιο (96%), ηλεκτρικά προϊόντα (66%), βασική μεταλλουργία (92%), μεταφορικά μέσα (59%), χημική βιομηχανία (56%).

14.4. ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛ. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

Η κατάσταση στην οποία η ένταξη βρήκε την Ελληνική Βιομηχανία ήταν η χειρότερη δυνατή αφού είχε αρχίσει να δέχεται τα κυττώματα της κρίσης και κάτω απ' αυτά να εκδηλώνει όλες τις δομικές της αδυναμίες. Επιπλέον η περίοδος των συγκυριακών "οφελειών" από την κοινότητα είχε τελειώσει και αρχίζε η περίοδος της δοκιμασίας από την υποχρέωση προσαρμογής στους κοινοτικούς κανόνες.

Μέσα στα χρόνια της ένταξης ολόκληροι κλάδοι έχουν εξασθενήσει σημαντικά με άμεσες βαθείες και δυσεπίλυτες επιπτώσεις στην απασχόληση. Αυτό οφείλεται στο ότι η ένταξη είχε σαν άμεσο αποτέλεσμα τη σημαντική πτώση της παραγωγικής δραστηριότητας είτε λόγω μείωσης των εξαγωγών και αύξησης των εισαγωγών, είτε λόγω των περιοριστικών ποσοστώσεων που επέβαλε η ΕΟΚ στο διάστημα αυτό.

Σημαντικοί κλάδοι της Ελληνικής Βιομηχανίας αντιμετωπίζουν το φάσμα ολοκληρωτικής καταστροφής με απρόβλεπτες επιπτώσεις για τους εργαζόμενους της χώρας μας.

Το όραμα της αγοράς των 300 εκατ. κατοίκων δεν φαίνεται να γίνεται πραγματικότητα.

Λέξει να σημειωθεί ότι πολλοί κλάδοι της Ελληνικής Βιομηχανίας αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα από την ένταξη. Ιδιαίτερα μετά την κατάργηση της δασμολογικής προστασίας έναντι των αντίστοιχων της Ε.Ο.Κ. (ενδύματα, υποδήματα, ορισμένα προϊόντα της κλωστοϋφαντουργίας, προϊόντα σιδήρου και χάλυβα, τρόφιμα,

ποτά, ορισμένα μεταλλικά προϊόντα).

Ετσι η κρίση που έχει αρχίσει να πλήττει πολλούς κλάδους της Ελληνικής Βιομηχανίας όχι μόνο δεν είναι ευκαιριακή και βραχύχρονη, αλλά θα αγκαλιάσει, με διάφορες μορφές, όλο το φάσμα της Ελληνικής Βιομηχανίας σαν αποτέλεσμα της γενικότερης κοινοτικής βιομηχανικής πολιτικής. Στη συνέχεια γίνεται μια ανάλυση της διάρθρωσης και της μορφής ανάπτυξης ορισμένων βασικών κλάδων της Ελληνικής Βιομηχανίας που μπορούν να θεωρηθούν σαν η σπονδυλική στήλη της όλης εκβιομηχάνισης.

14.4.α. Ελληνική Κλωστοϋφαντουργία

Η κλωστοϋφαντουργία είναι ένας από τους βασικότερους παραδοσιακούς κλάδους της ελληνικής βιομηχανίας. Το χαρακτηριστικό του στοιχείο είναι η μεγάλη ποικιλία των παραγόμενων προϊόντων του: νήματα, ρούχα, είδη επίπλωσης, είδη οικιακής χρήσης, βιομηχανικής κ.λ.π.

Δυστυχώς ο τόσο σημαντικός κλάδος της ελληνικής οικονομίας βρίσκεται εδώ και τρία χρόνια σε συνθήκες κρίσης. Μιας κρίσης που αγκαλιάζει ολόπλευρα το παραγωγικό κύκλωμα (νηματοουργία, πλεκτική, βαφεία, φινιστήρια, υπόδηση, ένδυση) και που οξύνθηκε παραπέρα με την ένταξη μας στην Ε.Ο.Κ. Αυτό φαίνεται από τον χαρακτήρα ανάπτυξης που ακολούθησε η βιομηχανία της κλωστοϋφαντουργίας στα πλαίσια της σύνδεσής μας με την Ε.Ο.Κ. Τα ελληνικά προϊόντα απολάμβαναν δασμολογικής προστασίας έναντι

των εισαγόμενων ομοειδών προϊόντων της Ε.Ο.Κ. ενώ συγχρόνως τα εξαγόμενα, προς τις χώρες της Ε.Ο.Κ. κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα δεν επιβαρυνόντουσαν με δασμούς. Αυτό είχε σαν συνέπεια να δημιουργήσει ένα ευκαιριακό και μονόπλευρο εξωστρεφή χαρακτήρα της ελληνικής κλωστοϋφαντουργίας προς τις χώρες της Ε.Ο.Κ. Έτσι, τα εξαγόμενα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα από τις χώρες της Ε.Ο.Κ. ξεπερνούν το 80% των συνολικών εξαγωγών κλωστοϋφαντουργικών.

Παρά την εξαγωγική, όμως, δραστηριότητα η ελληνική κλωστοϋφαντουργία δεν προχώρησε σε μια ορθολογική και καθετοποιημένη υποδομή τέτοια που να δημιουργεί ουσιαστικές προϋποθέσεις για ανταγωνιστικότητα της ελληνικής κλωστοϋφαντουργίας.

Οι προοπτικές που ανοίγονται στην ελληνική κλωστοϋφαντουργία στα πλαίσια της ένταξης στην Ε.Ο.Κ. δεν είναι ευόλυνες:

1. Η πλήρης κατάργηση των δασμών θα δημιουργήσει κίνδυνο για υποκατάσταση των ντόπιων προϊόντων υφαντουργίας και ένδυσης από τα αντίστοιχα της Ε.Ο.Κ. και των τρίτων χωρών. Ηδη έχει παρουσιαστεί σημαντική αύξηση στις εισαγωγές τέτοιων προϊόντων.
2. Μείωση της παραγωγής λόγω των ποσοτικών περιορισμών που επιβάλλει η Ε.Ο.Κ. με άμεσο κίνδυνο να κλείσει ένας μεγάλος αριθμός μικρομεσαίων μονάδων (κυρίως βιοτεχνίες).
3. Μεγάλος επίσης είναι ο κίνδυνος εξαγοράς επιχειρήσεων του κλάδου από τα μονοπώλια της Ε.Ο.Κ. τα οποία διαθέτουν μεγαλύτερες μονάδες και σύγχρονη τεχνολογία. Ο κίνδυνος αυτός είναι πολύ σοβαρός ιδιαίτερα στον κλάδο της ένδυσης,

στον οποίο το μέγεθος των μονάδων είναι πολύ μικρό.

4. Άμεσες θα είναι και οι συνέπειες στους εργαζόμενους, ιδιαίτερα στον τομέα της ένδυσης.

Οι κίνδυνοι για την ελληνική κλωστοϋφαντουργία που αναφέραμε παραπάνω προκύπτουν από τις κατευθύνσεις που βάζει η Ε.Ο.Κ. για την αντιμετώπιση της κρίσης στον τομέα αυτό, οι οποίες είναι:

- Κατάργηση όλων των προστατευτικών φραγμών για την ελεύθερη διακίνηση των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων μέσα στις χώρες της Κοινότητας.
- Κατάργηση των επί μέρους κρατικών ελιχορηγήσεων και δημιουργία συνθηκών ελεύθερου ανταγωνισμού. Η οποιαδήποτε ενίσχυση θα πρέπει να εναρμονίζεται με τις κοινοτικές πολιτικές.
- Οι επενδύσεις για νέες μονάδες και εκσυγχρονισμό θα πρέπει να κατευθυνθούν κύρια στη νηματοργία και την ύφανση.
- Προώθηση των διαφόρων συνενώσεων μικρών μονάδων.

14.4.β. Η Ελληνική Ναυπηγοεπισκευαστική Βιομηχανία

Η Ναυπηγοεπισκευαστική Βιομηχανία (Ν.Ε.Β.) ασχολείται με την κατασκευή, επισκευή και συντήρηση μεταλλικών κυρίως σκαφών αλλά και άλλων πλωτών μέσων (εξεδρες, πλατφόρμες, μαούνες, βάρκες κ.τ.λ.) του εμπορικού ή και του πολεμικού ναυτικού.

Η Ν.Ε.Β. είναι ο σημαντικότερος κλάδος της ελληνικής βιομηχανίας κατασκευής μεταφορικών μέσων με 55% συμμετοχή στην

ακαθάριστη αξία παραγωγής του κλάδου.

Η Ελληνική Ν.Ε.Β. αναπτύχθηκε μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο με την παροχή σειράς προνομίων και κινήτρων που δόθηκαν στο εφοπλιστικό κεφάλαιο. Δυστυχώς όμως παρά τον τεράστιο στόλο που διαθέτουμε η Ελληνική Ν.Ε.Β. είναι σχετικά μικρή και το σπουδαιότερο είναι ότι είμαστε από τις λίγες χώρες που πραγματοποιούμε σχεδόν όλες τις παραγγελίες μας (95%) για ναυπηγήσεις στο εξωτερικό. Αυτή η απaráδεκτη κατάσταση για την Ελληνική Ν.Ε.Β. δείχνει και τον πραγματικό βαθμό ανάπτυξης του κλάδου στη χώρα μας.

Τα κύρια χαρακτηριστικά της Ελληνικής Ν.Ε.Β. είναι :

- 1) Η επίδοσή της σε κατασκευές σκαφών μέσης τεχνολογικής στάθμης (φορτηγά, πετρελαιοφόρα) ενώ αντίθετα απουσιάζουν οι κατασκευές πλοίων σύγχρονης τεχνολογίας όπως πλοία ψυγεία RO-RO, πλοία μεταφοράς υγροποιημένου φυσικού αερίου LNG.
- 2) Το μεγαλύτερο μέρος του εξοπλισμού έρχεται από το εξωτερικό και κύρια από την πρώην Δυτ. Γερμανία, Σκανδιναβία, Η.Π.Α., Αγγλία, Γαλλία.
- 3) Η μελέτη και τα σχέδια για την κατασκευή πλοίων έρχονται από ξένα ναυπηγεία, περιορίζοντας έτσι το τμήμα μελετών των ναυπηγείων στις δραστηριότητες επιλογής μηχανημάτων και υλικών καθώς επίσης και στην επίλυση των διαφόρων προβλημάτων κατά τη διάρκεια κατασκευής του πλοίου. Έτσι ο ρόλος του Έλληνα Τεχνικού έχει στην πράξη υποβαθμιστεί σε ρόλο βοηθού.
- 4) Δεν υπάρχει στην Ελλάδα υποδομή για την κατασκευή εργαλειο-

μηχανών ή άλλου εξοπλισμού για την Ν.Ε.Β.

- 5) Τα κυριότερα υλικά που χρησιμοποιούνται στη Ν.Ε.Β. (χάλυβας, χαλύβδινοι σωλήνες, διάφορα αναλώσιμα υλικά) εισάγονται από το εξωτερικό, κύρια Ιαπωνία, Ιταλία, Γαλλία, (πρώην) Δυτ. Γερμανία.
- 6) Ο βαθμός μονοπώλησης στον κλάδο είναι μεγάλος αφού τα ναυπηγεία του Νιάρχου (ΕΛΛ. ΝΑΥΠΗΓΕΙΑ Α.Ε. ίδρυση 1956) κατέχουν:
- Το 75% του συνόλου των ιδίων κεφαλαίων στη Ν.Ε.Β.
 - Πάνω από 70% της συνολικής δυναμικότητας σε κατασκευές και πάνω από 45% στις επισκευές.
 - Απασχολούν το 50% περίπου του εργατοτεχνικού προσωπικού στη Ν.Ε.Β.
- 7) Κύριοι πελάτες των μεγάλων ελληνικών ναυπηγοεπισκευαστικών μονάδων είναι πλοιοκτήτες διαφόρων χωρών και οι μεγάλες πολυεθνικές διακίνησης πετρελαίου (ESSO, BP, MOBIL, TEXACO, ARAMCO, SHELL), καθώς επίσης και Ανατολικές χώρες (κύρια Ε.Σ.Σ.Δ.).

Από τα παραπάνω βλέπουμε ότι δεν υπάρχει ουσιαστική ανάπτυξη της Ν.Ε.Β. (κυρίως στο ναυπηγικό τομέα) αφού λείπει παντελώς η ύπαρξη τοπικής βιομηχανίας ναυτικού εξοπλισμού με αποτέλεσμα να εξαρτιόμαστε τεχνολογικά από το εξωτερικό.

Οι προοπτικές που ανοίγονται στη χώρα μας στα πλαίσια της Ε.Ο.Κ. δεν είναι ευνοϊκές, ιδιαίτερα για τα μικρά ναυπηγεία. Η Ε.Ο.Κ. έχει προχωρήσει στη μείωση της παραγωγικής ικανότητας σε ναυπηγήσεις, ενώ συγχρόνως οι ναυπηγικές βιομηχανίες της Ε.Ο.Κ.

στράφηκαν στις επισκευές, υποστηριζόμενες από τα κράτη τους για πραγματοποίηση συναγωνιστικών τιμών. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να μειωθούν οι πελάτες των ελληνικών επισκευαστικών μονάδων.

Με σωστό προγραμματισμό και νομοθεσία θα μπορούσαμε να δεσμεύσουμε τους Έλληνες πλοιοκτήτες να επισκευάσουν τα πλοία τους στη χώρα μας, ακόμη και να ναυπηγούν νέα. Αυτό όμως προϋποθέτει αύξηση του αριθμού των δεξαμενών και των προβλητών πράγμα που σαφώς απαγορεύει η Ε.Ο.Κ. αφού είναι γνωστό ότι επιτρέπει μόνο την ανασυγκρότηση του υπάρχοντος δυναμικού.

14.4.γ. Ελληνική Βιομηχανία Σιδήρου Χάλυβα

Ο κλάδος της Χαλυβουργίας στην Ελλάδα ελέγχεται από έξι μονάδες με συνολική παραγωγή δυναμικότητα περίπου 2.500.000 τόνοι ετησίως. Οι μονάδες αυτές είναι:

- ΧΑΛΥΒΟΥΡΓΙΚΗ Ελευσίνα
- ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΧΑΛΥΒΟΥΡΓΙΑ (Ε.Χ.) Ελευσίνα
- ΧΑΛΥΒΕΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΑΣ (Χ.Β.Ε.) Θεσσαλονίκη
- ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΧΑΛΥΒΑ (Ε.Ε.Χ.) Θεσσαλονίκη
- ΧΑΛΥΒΟΥΡΓΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ (Χ.Θ.) Βόλος
- ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΚΗ ΧΑΛΥΨ (Μ.Χ.) Βόλος

Οι περισσότερες μονάδες είναι εξοπλισμένες με αρκετά σύγχρονες εγκαταστάσεις (στο μέσο τεχνολογικό επίπεδο της Ε.Ο.Κ.). Οι 4 από τις 6 κύριες μονάδες διαθέτουν εγκαταστάσεις συνεχούς χύτευσης. Μόνο μια μονάδα (Ε.Ε.Χ.) εισάγει ως πρώτη

ύλη ρόλους θερμής εξέλασης και παράγει τελικά προϊόντα ψυχρής εξέλασης.

Η συνολική απασχολούμενη παραγωγική δυναμικότητα δεν ξεπερνάει το 50%. Τα κυριότερα προϊόντα παραγωγής είναι τα επιμήκη (σίδηρος μπετό, σίδηρος εμπορίου, χονδρό σύρμα κ.λ.π.) τα οποία απορροφούνται σχεδόν στο σύνολό τους από την εγχώρια αγορά. Η συνεχής μείωση τα τελευταία χρόνια της οικοδομικής δραστηριότητας έχει επιδράσει αρνητικά στη διάθεση επιμήκων προϊόντων, με αποτέλεσμα να στραφούν οι βιομηχανίες προς τις εξαγωγές χωρίς ιδιαίτερη επιτυχία. Σε μικρότερο ποσοστό παράγονται και πλατέα προϊόντα (λαμαρίνες θερμής και ψυχρής εξέλασης, σιδηροταινίες, ναυπηγικές πλάκες κ.τ.λ.). Ένα μεγαλύτερο ποσοστό αυτών προορίζεται κατ' ευθείαν για εξαγωγές. Τέλος αξίζει ν' αναφερθεί ότι δεν παράγονται κράματα υψηλής ποιότητας χάλυβα, παρότι υπάρχει αξιόλογη εγχώρια ζήτηση.

Η υπάρχουσα υποδομή καθώς και οι δυνατότητες εκσυγχρονισμού και ανάπτυξης θα μπορούσαν να αποτελέσουν τη βάση στήριξης αν:

- 1) Υπάρχει συντονισμένη πολιτική στην παραγωγή και την εμπορία των χαλυβουργικών προϊόντων (π.χ. να μην εισάγει ρόλους θερμής εξέλασης η Ε.Ε.ΕΧ. αλλά να τους παίρνει από την Χαλυβουργική κ.τ.λ.).
- 2) Δινόταν ώθηση στη παραγωγή παλαιοσιδήρου (διαλυτήρια κ.τ.λ.).
- 3) Καταμεριζόταν η παραγωγή προϊόντων στις διάφορες μονάδες έτσι που να γινόταν η καλύτερη δυνατή τεχνική εκμετάλλευση των υπάρχουσών εγκαταστάσεων.

4) Αναπτύσσονταν ο υποκλάδος των κραμάτων και ειδικών χαλύβων (δυνατότητα που υπάρχει και από άποψη πρώτης ύλης και τεχνολογίας).

14.4.8. Βιομηχανία Μηχανών και Εξοπλισμού

Ο τομέας αυτός περιλαμβάνει τους κλάδους: μηχανών και συσκευών (εκτός ηλεκτρικών), ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών, καθώς και τα μεταφορικά μέσα. Οι κλάδοι αυτοί, μαζί με τη χημική βιομηχανία και τη μεταλλουργία, αποτελούν τη σπονδυλική στήλη της βιομηχανίας σε μια χώρα. Χωρίς τους κλάδους αυτούς είναι αστειό να μιλάει κανείς για εκβιομηχάνιση.

Η χώρα μας δεν ανέπτυξε ούτε στοιχειωδώς τους βασικούς αυτούς κλάδους. Ουσιαστικά το σύνολο του εξοπλισμού το προμηθευόμαστε από το εξωτερικό. Οι μονάδες που υπάρχουν έχουν κυρίως βιοτεχνικό χαρακτήρα. Τον χαμηλό, όμως, και εξαρτημένο χαρακτήρα ανάπτυξης που έχουν οι κλάδοι αυτοί το βλέπει κανείς από την διάρθρωση που έχουν και την ολοκληρωτική τους εξάρτηση από τα ξένα μονοπώλια και ιδιαίτερα τα Δυτικογερμανικά. Η εξάρτηση αυτή εκφράζεται είτε με την προμήθεια των βασικών πρώτων υλών (που είναι βιομηχανοποιημένα προϊόντα) είτε με την άμεση συμμετοχή στο μετοχικό κεφάλαιο (που σε πολλές περιπτώσεις έχουν πλήρη έλεγχο). είτε με την ολοκληρωτική τεχνολογική εξάρτηση (ιδιαίτερα στον κλάδο των ηλεκτρικών μηχανών).

Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι πάνω από το 70% των εισα-

γωγών σε εξοπλισμό προέρχεται από κοινοτικές εταιρείες (ιδιαίτερα από την πρώην Δυτ. Γερμανία), ενώ οι εισαγωγές από τις ανατολικές χώρες δεν ξεπερνούν το 7%.

Το σύνολο σχεδόν του ηλεκτρομηχανολογικού εξοπλισμού για τη μεταποίηση, την εξόρυξη, τις κατασκευές και την αγροτική οικονομία εισάγεται είτε σαν προϊόν, είτε σαν τεχνολογία, είτε και τα δύο. Αλλά και τα μηχανήματα που κατασκευάζονται και ανήκουν σε ενδιάμεσα σημεία διαφόρων παραγωγικών διαδικασιών επειδή δεν είναι συμβατά με τα προηγούμενα και τα επόμενά τους που θα είναι εισαγωγής (μια και δεν υπάρχει καθετοποιημένη παραγωγή γκρουπ συνεργαζόμενων προϊόντων) δεν μπορούν να ενταχθούν εύκολα σε μια επέκταση ή επένδυση με αποτέλεσμα να προτιμούνται τα εισαγωγής.

14.4.ε. Ελληνική Χημική Βιομηχανία

Κύριο χαρακτηριστικό της Ελληνικής Χημικής Βιομηχανίας είναι ο περιορισμένος αριθμός μονάδων με καθετοποιημένο παραγωγικό κύκλωμα, ενώ αντίθετα οι περισσότερες μονάδες είναι μικρές και ασχολούνται με ένα στάδιο της παραγωγικής διαδικασίας χωρίς ουσιαστική αξιοποίηση των παραπροϊόντων τους. Συγχρόνως υπάρχει μεγάλος αριθμός μικρών μονάδων που εργάζονται κύρια στην τελευταία φάση της παραγωγικής διαδικασίας. Αποτέλεσμα της διάρθρωσης αυτής είναι ότι οι σπουδαιότερες πρώτες ύλες (που είναι και ενδιάμεσα προϊόντα) εισάγονται στην πλειοψηφία τους από την

Ε.Ο.Κ., ενώ παράλληλα έντονη είναι και η τεχνολογική εξάρτηση.

Την πρόοδο που έχει πραγματοποιήσει η Χημική Βιομηχανία κατά την τελευταία εικοσαετία θα πρέπει να την σταθμίσουμε όχι με βάση απλώς τα ποσοτικά επιτεύγματα αλλά με βάση ουσιώδη κριτήρια τα οποία καθορίζουν κατά πόσο η βιομηχανία αυτή διατηρεί ή όχι τη βιωσιμότητά της, κατά πόσο επομένως θα μπορέσει να αποφύγει μια κατάσταση αυξανόμενου ελέγχου από μεγάλα μονοπώλια και θα μπορέσει να είναι ανταγωνιστική και επομένως βιώσιμη στη διεθνή αγορά.

Γι' αυτό το λόγο θα παραθέσουμε ορισμένα στατιστικά στοιχεία για να απεικονίσουμε την εξέλιξη της Ελληνικής Χημικής Βιομηχανίας.

- Η μεγάλη βιομηχανία (πάνω από 10 άτομα) συγκεντρώνει γύρω στο 95% της ακαθάριστης αξίας παραγωγής και της προστιθέμενης αξίας.

- Ένα μεγάλο μέρος των μονάδων της Χημικής Βιομηχανίας (πάνω από 40%) δεν διαθέτουν ή έχουν πολύ μικρή ισχύ, πράγμα που δείχνει την τεχνολογική καθυστέρηση της Ελληνικής Χημικής Βιομηχανίας.

Επίσης το 90% της ιπποδύναμης στη Χημική Βιομηχανία είναι συγκεντρωμένο στο 6,5% των καταστημάτων που έχουν κινητήριο δύναμη.

- Οι εξαγωγές χημικών προϊόντων αποτελούν ένα πολύ μικρό ποσοστό των αντίστοιχων εισαγωγών (περίπου 18%). Ας σημειωθεί ότι το μεγαλύτερο μέρος των εισαγωγών είναι πετροχημικά, ενδιάμεσα προϊόντα, λιπάσματα και φαρμακευτικά.

- Το ποσοστό επενδύσεων στη Χημική Βιομηχανία σε σχέση με τις συνολικές επενδύσεις στη μεταποίηση, είναι χαμηλό (περίπου 6%). Να τονίσουμε ότι ένα μεγάλο μέρος των επενδύσεων αυτών αφορά κτίρια και οικόπεδα.

Αυτό συνδέεται και με το γεγονός ότι μετά τις τελευταίες επενδύσεις που έγιναν στη Χημική Βιομηχανία κατά το διάστημα 1964-66 από ντόπια και ξένα μονοπώλια (ESSO, ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ), ουσιαστικά δεν έχει γίνει καμία σημαντική επένδυση μέχρι σήμερα.

14.4.στ. Ελληνική Αυτοκινητοβιομηχανία

Ο κλάδος της αυτοκινητοβιομηχανίας αποτελεί τμήμα του τομέα των μεταφορικών μέσων. Η κατασκευή ενός οχήματος γίνεται βασικά σε δύο στάδια: κατασκευή του πλαισίου (δηλαδή σιδερένια βάση, και μηχανικά συστήματα και εξαρτήματα) και την κατασκευή του αμαξώματος (δηλαδή υπερκατασκευή που στηρίζεται στο πλαίσιο).

Στη χώρα μας ο κλάδος της αυτοκινητοβιομηχανίας (λεωφορεία και φορτηγά) άρχισε ν' αναπτύσσεται από το 1955 σαν βοηθητικός κλάδος εμπορίας βασικών δυτικοευρωπαϊκών μονοπωλίων αυτοκινήτων (Φωστηρόπουλος για την ΜΕΡΣΕΝΤΕΣ και Σαρακάκης για την ΒΟΛΒΟ). Αργότερα άρχισαν να δημιουργούνται και παραγωγικοί τομείς (κατασκευή αμαξωμάτων), φτάνοντας στο μεγαλύτερο επίπεδο παραγωγικής δραστηριότητας στη δεκαετία του 1970.

Ο χαρακτήρας της ανάπτυξης του κλάδου ήταν ευκαιριακός και κερδοσκοπικός. Χωρίς βασική υποδομή στις μηχανοκατασκευές και

με τη χορήγηση προνομίων (δάνεια-φοροαπαλλαγές-πριμοδότηση εξαγωγών) από τις εκάστοτε κυβερνήσεις, ήταν επόμενο η ανάπτυξη του κλάδου αυτού να έχει έναν άναρχο και απρογραμμάτιστο τρόπο παραγωγής. Έτσι ευνοήθηκε από το ντόπιο και ξένο κεφάλαιο η δημιουργία μονάδων συναρμολόγησης με εισαγωγή των κυριότερων μερών του αυτοκινήτου (σασί, ανταλλακτικά, μηχανικά μέρη). Συγχρόνως προωθήθηκε η δημιουργία σειράς βιοτεχνικών μονάδων που δούλευαν σαν συμπληρωματικές μεγάλων εταιρειών, παίρνοντας ειδικές παραγγελίες απ' αυτές. Έτσι τα κυριότερα προϊόντα του κλάδου είναι η κατασκευή αμαξωμάτων φορτηγών (ανατρεπόμενα και μη) και ρυμουλκούμενων, ενώ είναι σχεδόν ανύπαρκτη η κατασκευή αυτοκινήτων.

Ποια είναι όμως τα αίτια για την κατάσταση της ελληνικής αυτοκινητοβιομηχανίας και ποιες οι προοπτικές από την ένταξη στην Ε.Ο.Κ.;

Τα κύρια αίτια είναι:

1. Η κρίση που επικρατεί στο χώρο της ελληνικής αυτοκινητοβιομηχανίας έχει άμεση σχέση με την κρίση του 1974, η οποία μετά από ένα σύντομο διάλλειμα ανάκαμψης επανήλθε το 1980 με μεγαλύτερη δριμύτητα. Το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα, είχε σαν αποτέλεσμα την πτώση της παραγωγής και της ζήτησης προϊόντων και κατά συνέπεια τη μείωση των αναγκών για καινούργια μεταφορικά μέσα.
2. Ο ευκαιριακός και απρογραμμάτιστος χαρακτήρας ανάπτυξης καθώς επίσης και οι συνθήκες μέσα στις οποίες αναπτύχθηκε ο κλάδος στην Ελλάδα. Μεγάλο βάρος έπαιξε η εξάρτηση από τα Δυτικογερμανικά μονοπώλια (MERCEDES, MAGIRUS-DEUTZ).

3. Η εξάρτηση της ελληνικής αυτοκινητοβιομηχανίας από τις πολυεθνικές είχε σαν συνέπεια το παραπέρα βάθαιμα της τεχνολογικής εξάρτησης καθώς και της εξάρτησης στα ανταλλακτικά και στα μηχανικά είδη.
 4. Η έλλειψη κυβερνητικής πολιτικής για την αμαξοβιομηχανία. Έτσι η πολιτική που ακολούθησαν όλες οι κυβερνήσεις την τελευταία 20ετία στον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας χαρακτηρίζεται από την έλλειψη οποιουδήποτε προγραμματισμού. Ουσιαστικά δινόταν το δικαίωμα στις πολυεθνικές να ρυθμίσουν τις ανάγκες της ελληνικής οικονομίας για μεταφορικά μέσα σύμφωνα με τις θελήσεις τους. Αυτή η έλλειψη πολιτικής οδήγησε στο γεγονός να εξαρτάται ολόκληρη η αυτοκινητοβιομηχανία από τις πολυεθνικές εταιρείες με συνέπεια τα παραπάνω αποτελέσματα.
-

14.4.ζ. Η Πληροφορική στην Ελλάδα

Η επιστήμη της πληροφορικής προβάλλεται σαν ο τομέας εκείνος που με την ανάπτυξή του θα λύσει λίγο πολύ το πρόβλημα της βιομηχανικής ανάπτυξης της χώρας μας.

Λέγοντας πληροφορική εννοούμε την επιστήμη, την τεχνολογία και τη βιομηχανία που έχει αναπτυχθεί γύρω από τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές (Η/Υ) και τη χρήση τους, την ηλεκτρονική επεξεργασία της πληροφορίας. Μιλάμε για τεχνολογίες προϊόντων πληροφορικής και για τεχνολογίες πληροφορικής. Οι πρώτες όπως η

μικροηλεκτρονική και η τεχνολογία λογικού (software) είναι απαραίτητες για την κατασκευή των Η/Υ. Οι δευτερες όπως η ρομποτική και η τηλεματική είναι περιοχές όπου μαθαίνοντας η πληροφορική έφερε επαναστατικές αλλαγές και δημιούργησε νέες τεχνολογίες (αυτόματος έλεγχος, τηλεπικοινωνίες).

Η πληροφορική είναι στρατηγικός κλάδος για την ανάπτυξη. Με τη χρήση της μπορεί να διασφαλιστεί η αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας στον πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή τομέα, καθώς επίσης και η άμυνα.

Στη χώρα μας η χρήση της πληροφορικής αντιστοιχεί στο γενικότερο επίπεδο της οικονομίας: υποανάπτυξη. Η υποανάπτυξη αυτή εκδηλώνεται με:

- υποβαθμισμένη ποιοτικά και ποσοτικά χρήση της πληροφορικής
- σπατάλη ανθρώπων και προϊόντων πληροφορικής.

Μιλώντας για "χαμηλή ποιότητα" χρήσης της πληροφορικής αναφερόμαστε στο γεγονός ότι η πληροφορική στην Ελλάδα χρησιμοποιείται σχεδόν αποκλειστικά για τις "εμπορικές εφαρμογές" (μισθοδοσία, λογιστική και αποθήκες) διαφόρων οργανισμών και επιχειρήσεων. Μέτρο της σπατάλης είναι το γεγονός ότι οι εγκαταστημένοι Η/Υ στην Ελλάδα λειτουργούν συνήθως μόνο 8 ώρες την ημέρα, ενώ αντίθετα σε προηγμένες χώρες λειτουργούν σε 24ωρη βάση.

Πέρα δε από το χαρακτηριστικό της υποανάπτυξης στη χρήση της πληροφορικής στην Ελλάδα ένα δεύτερο και καθοριστικό χαρακτηριστικό είναι η εξάρτηση από ξένες πολυεθνικές. Τα κύρια χαρακτηριστικά αυτής της εξάρτησης είναι:

1. Όλος ο εξοπλισμός σε υλικό εισάγεται από τις Δυτικές χώρες.

Από τα 80 περίπου εκατ. δολ. που είναι η αξία των εγκαταστημένων συστημάτων το 70% προέρχονται από τις Η.Π.Α. και το 25% από τη Δυτ. Ευρώπη. Φυσικά λόγω Ε.Ο.Κ. μεγάλο μέρος των αμερικάνικων Η/Υ εμφανίζονται ως προερχόμενα από χώρες της Ε.Ο.Κ. μέσω θυγατρικών εταιρειών που είτε συναρμολογούν, είτε απλώς συσκευάζουν τα αμερικάνικα προϊόντα και κολλούν ευρωπαϊκές ετικέτες. Πέρα από την εισαγωγή εξαρτιόμαστε απόλυτα από τις πολυεθνικές και για τη λειτουργία-συντήρηση των Η/Υ (ανταλλακτικά και τεχνογνωσία).

2. Όλο το λογικό υποστήριξης συστημάτων (system software: τα προγράμματα που είναι απαραίτητα για την επικοινωνία με τον Η/Υ) εισάγεται από τις κατασκευάστριες εταιρείες. Συνήθως είναι σε τέτοια μορφή (object code) που δεν επιτρέπει την οποιαδήποτε παρέμβαση από άλλους.

3. Η μεγάλη πλειοψηφία των τεχνικών στελεχών της πληροφορικής στη χώρα μας έχουν εκπαιδευτεί ή ειδικευτεί στις χώρες προέλευσης των πολυεθνικών. Συχνά η εκπαίδευση αυτή δίνεται από τις ίδιες τις κατασκευάστριες εταιρείες.

4. Οι βασικές εφαρμογές (και ιδιαίτερα αυτές που έχουν αυξημένη τεχνολογική πολυπλοκότητα) γράφονται στο εξωτερικό ή γράφονται στην Ελλάδα πάνω σε πρότυπα του εξωτερικού. Και τέλος

5. Δεν υπάρχουν ελληνικές τράπεζες πληροφοριών.

Παρά τις διάφορες αναγγελίες των εκάστοτε κυβερνήσεων για επενδύσεις και ερευνητικά προγράμματα στην πληροφορική, καμιά δεν είναι συντονισμένη με ένα ευρύτερο πρόγραμμα εκπαίδευσης και έρευνας αλλά και χρηματοδότησης. Για παράδειγμα εδώ και πολλά χρόνια είναι ακόμα στο στάδιο της μελέτης η δημιουργία

βιομηχανίας συστημάτων τηλεπικοινωνιακού υλικού (ΕΛΒΗΑ).

14.5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ
ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΩΝ ΑΡΝΗΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΠΕΙΩΝ ΤΗΣ

Αμέσως μετά την πτώση της δικτατορίας στην Ελλάδα, η Κυβέρνηση Εθνικής Ενότητας ζήτησε τη πλήρη ένταξη της χώρας στην Ε.Ο.Κ. πριν από τη λήξη της μεταβατικής περιόδου της συνδέσεως. Η εσπευσμένη αίτηση εντάξεως οφειλόταν στην ελπίδα των πολιτικών δυνάμεων που αποτελούσαν την Κυβέρνηση Εθνικής Ενότητας, να συνδέσουν τους αδύναμους δημοκρατικούς θεσμούς της Ελλάδας με τους θεσμούς παλαιότερων δημοκρατικών χωρών, για να κινήσουν το μεγαλύτερο ενδιαφέρον αυτών των χωρών για τις τύχες της Ελλάδας και να αποθαρρύνουν άλλους επίδοξους "σωτήρες του έθνους".

Αλλά η αίτηση εντάξεως έδειχνε και την αισιοδοξία των ίδιων ~~πολιτικών δυνάμεων~~ ως προς τη δυνατότητα της ελληνικής οικονομίας γενικά και της βιομηχανίας ιδιαίτερα να αντιμετωπίσουν τον ξένο ανταγωνισμό. Η αισιοδοξία τους αυτή βασιζόταν στην εμπειρία, που είχε αποκτήσει η Ελλάδα κατά τη διάρκεια της συνδέσεως της με την Ε.Ο.Κ., με τη χωρίς προηγούμενο οικονομική ανάπτυξη, την άνοδο των βιομηχανικών εξαγωγών προς την Ε.Ο.Κ. και τη μεγάλη αύξηση της βιομηχανικής παραγωγής.

Από την 1η Νοεμβρίου 1974, όλες ή σχεδόν όλες οι βιομηχανικές εξαγωγές της Ελλάδας προς την Κοινότητα και περίπου τα δύο τρίτα των εξαγωγών της Κοινότητας προς την Ελλάδα εισάγονταν ήδη ελεύθερα από δασμούς ή άλλους περιορισμούς, χάρη στις διατάξεις της Συμφωνίας Συνδέσεως του 1961. Οι δασμοί που

απόμεναν, για τα βιομηχανικά προϊόντα που παράγονταν στην Ελλάδα, καταργούνταν προοδευτικά με βάση ένα χρονοδιάγραμμα το οποίο οδηγούσε στην πλήρη τελωνειακή ένωση το 1984. Ήδη από την 1η Νοεμβρίου 1978, η Ελλάδα δεν μπορούσε να επιβάλλει στις εισαγωγές από την Ε.Ο.Κ. παρά μόνο τα 40% των δασμών του 1961.

Από αυτά φαίνεται ότι η σύνδεση με την Ε.Ο.Κ., το 1961, ήταν το πραγματικό πλήγμα στο νερό. Τότε ήταν που πρωτοτέθηκε το ερώτημα, αν θα μάθει η ελληνική βιομηχανία να κολυμπά μέσα στο διεθνή ανταγωνισμό ή θα πνιγεί από τις πολυεθνικές. Σε πείσμα διαφόρων θεωρητικών μελετητών, η ελληνική βιομηχανία με τον επίσημο εκπρόσωπό της, το Σύνδεσμο Ελλήνων Βιομηχάνων, επέμεινε ότι θα τα βγάλει πέρα και ότι η σύνδεση θ' αποβεί προς όφελός της. Αυτό το απέδειξε με το παραπάνω, όχι μόνο με τη διατήρηση της ελληνικής αγοράς, αλλά και με τις εξαγωγικές επιδόσεις της στην Κοινή Αγορά.

Η αλήθεια είναι ότι το άμεσο ωφέλημα της ελληνικής βιομηχανίας από την Ε.Ο.Κ. έχει ήδη κτηθεί με τη σύνδεση. Είναι το άνοιγμα μιας αγοράς 300 εκατομμυρίων καταναλωτών υψηλής εισοδηματικής στάθμης στα ελληνικά βιομηχανικά προϊόντα. Αλλά η ένταξη μπορεί να έχει για την ελληνική βιομηχανία πολλά έμμεσα ωφέληματα, όπως τη βελτίωση του φορολογικού συστήματος με την υιοθέτηση των κοινοτικών προτύπων, την αναδιάρθρωσή της για την αντιμετώπιση του αυξημένου ανταγωνισμού, την αύξηση της παραγωγικότητάς της από τη συγκέντρωση των μικρών μονάδων και την επαγγελματική εκπαίδευση του εργατικού δυναμικού της χάρη στη δράση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου. Εκείνο που ελπίζεται

κυρίως είναι ότι η ένταξη θα εκβιάσει τον εκουγχρονισμό τόσο της ελληνικής βιομηχανίας, όσο και της ελληνικής διοικήσεως και ότι η πρώτη θα πάψει να ζητά και η δεύτερη να παραχωρεί χαριστικές, προστατευτικές και αντιπαραγωγικές διατάξεις.

Ποιος αρνείται ότι η διάρθρωση της ελληνικής βιομηχανίας, παρά τις αναμφισβήτητες προόδους που έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια, φέρει ακόμη έντονα τα στίγματα του κακού παρελθόντος; Όπως λέει το Ινστιτούτο Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών στη μέλετη του "Ελληνική Βιομηχανία και Ε.Ο.Κ." η διάρθρωση της ελληνικής βιομηχανίας αντανακλά τις συνθήκες υπό τις οποίες αυτή αναπτύχθηκε: τις πληθυσμιακές πιέσεις, την έλλειψη άφθονων πρώτων υλών, τη μικρή και προστατευμένη εγχώρια αγορά και τα χρόνια προβλήματα του ισοζυγίου πληρωμών. Όλα αυτά υπαγόρευαν μια πολιτική αυτάρκειας, με έντονη προσπάθεια υποκαταστάσεως των εισαγωγών από κακής ποιότητας και ακριβή εγχώρια παραγωγή, προστατευμένη με υψηλούς δασμούς και άλλα μέτρα περιοριστικά του εμπορίου.

Το Ινστιτούτο Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών, λέει πολύ σωστά ότι η ένταξη της Ελλάδας στην Ε.Ο.Κ. είναι, στην ουσία της, θέμα εσωτερικής αναπτυξιακής πολιτικής εκβιομηχανίσεως. Πράγματι, όλα τα μέτρα πολιτικής και οι κλαδικές αναδιρθρώσεις, που χρειάζονται με την ένταξη, χρειάζονται έτσι κι αλλιώς, αν βασική επιδίωξη της Ελλάδας είναι η ανάπτυξη, η προαγωγή της παραγωγικότητας και της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της ελληνικής βιομηχανίας. Η διαφορά είναι ότι η έμφαση δίνεται όχι τόσο στη δημιουργία νέας παραγωγικής δυναμικότη-

τας, όσο στην ενδοκλαδική και διακλαδική αναδιάρθρωση της υπάρχουσας βιομηχανίας.

Το κράτος μπορεί να ενισχύσει την προσπάθεια αναδιάρθρωσεως και εκσυγχρονισμού της ελληνικής βιομηχανίας με τη βελτίωση και απλοποίηση των διατάξεων που την περιβάλλουν, με την επέκταση των φορολογικών απαλλαγών για συγχωνεύσεις και με την ενθάρρυνση της εξαγωγικής προσπάθειας με την ενίσχυση των συλλογικών εμφανίσεων της ελληνικής βιομηχανίας στο εξωτερικό σε εκθέσεις εμποροπανηγύρεις, κ.τ.λ.

Αλλά το κύριο βάρος της αναδιάρθρωσεως και του εκσυγχρονισμού θα πρέπει να το φέρει η ίδια η ελληνική βιομηχανία. Βασική επιδίωξη πρέπει να είναι η αλλαγή νοοτροπίας των παραδοσιακών επιχειρηματιών. Σ' όλους τους κλάδους χρειάζεται αναπροσανατολισμός της παραγωγής με στόχους την καλύτερη ποιότητα, την εξειδίκευση και τη διαφοροποίηση και αναπροσανατολισμός της διαθέσεως με στόχους τις αγορές των εταιρών της Ε.Ο.Κ. Η επίτευξη αυτών των στόχων δεν είναι δύσκολη αλλά απαιτεί συνένωση των προσπαθειών των Ελλήνων βιομηχάνων. Απαιτεί επέκταση των μικρομεσαίων μονάδων με τη συγχώνευσή τους και τη συνεργασία μεταξύ τους για αγορές πρώτων υλών, μηχανημάτων και τεχνολογίας και για αναζήτηση νέων αγορών στο εξωτερικό.

Γενικά μπορούμε να πούμε ότι σε ορισμένους κλάδους, η ολοκλήρωση της τελωνειακής ενώσεως Ελλάδας-Ε.Ο.Κ. θα αυξήσει κυρίως τον ανταγωνισμό στην ελληνική αγορά, οπότε θα χρειαστεί προσπάθεια ορθολογισμού της παραγωγής και της διαθέσεως εκ μέρους των ελληνικών επιχειρήσεων. Σε άλλους κλάδους η κοινή

αγορά μπορεί να διευρύνει τις ευκαιρίες διαθέσεως, οπότε θα χρειαστεί επέκταση των ελληνικών επιχειρήσεων για να καλύψουν τη νέα ζήτηση. Και στις δύο περιπτώσεις, πάντως, θα χρειαστεί συνεργασία και συγκέντρωση των ελληνικών μονάδων για να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό είτε στη δική τους αγορά είτε στις αγορές των εταιρικών χωρών. Ζημιωμένες θα βγουν οι επιχειρήσεις που θα επιμείνουν στη μεμονωμένη προσπάθεια και στις συνήθειες του παρελθόντος.

Σ' αυτό το σημείο θα θέσουμε δύο ερωτήματα βιομηχανικής στρατηγικής και πολιτικής: πρώτον, ποια θα πρέπει να είναι η στάση μας έναντι της διεισδυσης από ξένες επιχειρήσεις στην ελληνική αγορά μέσω εξαγορών ήδη υπάρχουσών επιχειρήσεων και, δεύτερο, τι θα μπορούμε να επιδιώξουμε στο θέμα του μεγέθους των επιχειρήσεων ώστε να μειώσουμε τις αρνητικές του επιπτώσεις.

Σχετικά με την εξαγορά ελληνικών επιχειρήσεων από ξένες, το πρόβλημα είναι περιορισμένης μορφής. Οι περισσότερες εγχώριες επιχειρήσεις διαθέτουν μια φυσιολογική προστασία έναντι αθέμιτης εξαγοράς εφόσον είναι κυρίως οικογενειακής μορφής, και ακόμη κι από αυτές που έχουν εισαχθεί στο χρηματιστήριο ένα μικρό μόνο ποσοστό των μετοχών τους είναι διαθέσιμο για συναλλαγές. Επομένως το πρόβλημα δεν έχει καθόλου τη μορφή με την οποία παρουσιάζεται σε πολλές άλλες πιο προηγμένες χώρες, όπως π.χ. στο Ηνωμένο Βασίλειο. Υπάρχει όμως και η θεμιτή εξαγορά, δηλαδή η περίπτωση όπου εγχώριες επιχειρήσεις ελιζήτουν από μόνες τους να εξαγοραστούν· εδώ υπάρχει ανάγκη για χάραξη

στρατηγικής. Επιχειρήσεις που ελιζήτουν να εξαγοραστούν και που ανήκουν στους δυναμικούς, και με δυναμικό συγκριτικό πλεονέκτημα, κλάδους και δραστηριότητες θα πρέπει να ενθαρρυνθούν να αναζητήσουν αντίστοιχες ελληνικές και να βοηθούν να το επιτύχουν.

Αυτό πρέπει να το επιδιώξει το κράτος σε συνεργασία με τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις και τον ιδιωτικό τομέα γενικότερα· αλλιώς, σε σχετικά μικρό χρονικό διάστημα, οι δυναμικότεροι κλάδοι και οι δραστηριότητες που έχουν δυνατότητα να ανταπεξέλθουν στον μελλοντικό ανταγωνισμό θα ελέγχονται από ξένους οίκους. Όσο για τις υπόλοιπες επιχειρήσεις, αυτές μπορούν και οφείλουν να αφεθούν ελεύθερες να εξαγοραστούν από ξένες επιχειρήσεις αν αυτή είναι η επιθυμία τους, πράγμα που τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα θα έχει θετικά αποτελέσματα στην επίδοσή τους.

Η ενθάρρυνση πάντως των επιχειρήσεων σε δυναμικούς κλάδους και η συγχώνευσή τους με αντίστοιχες άλλες εγχώριες επιχειρήσεις θα προκαλέσουν αύξηση του μεγέθους τους, πράγμα που θα βοηθήσει στο να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες της εξωτερικής αγοράς. Αλλωστε, σε όλες τις χώρες της Κοινότητας, το κράτος -συνήθως παρασκηνιακά, αλλά και πολλές φορές άμεσα- έχει επιδιώξει και έχει επιτύχει κάτι τέτοιο· ο συντονιστικός ρόλος του γαλλικού κράτους, για παράδειγμα, στις βιομηχανίες τροφίμων, ποτών, καλλυντικών καθώς και στην αυτοκινητοβιομηχανία είναι έκδηλος, αν και όχι πάντα ορατός.

Ως προς το δεύτερο θέμα που προέκυψε, δηλαδή το μέγεθος των

επιχειρήσεων, η χώρα μας παρουσιάζει έντονες ιδιαιτερότητες σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της Β.Ο.Κ. Διαθέτουμε μια πληθώρα πολύ μικρών επιχειρήσεων και ελάχιστες μεγάλες -μεγάλες για μας αλλά μικρομεσαίες ή μεσαίου μεγέθους για τους εταίρους μας. Διότι εδώ υπάρχει μια σύγχυση εκ μέρους μας. Ονομάζουμε μικρομεσαίες τις λιλιπούτειες μονάδες που διαθέτουμε με μέχρι 20 ή 50 εργαζόμενους, ενώ μικρομεσαίες για τους εταίρους μας σημαίνει για μερικές χώρες μέχρι 200 (Ηνωμένο Βασίλειο) ή 300, ακόμη και 500, εργαζόμενους (Γαλλία, Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας). Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία (1984), ο μέσος όρος εργαζομένων στη μεταποίησή μας είναι 4,5 εργαζόμενοι ανά μονάδα, ενώ ακόμη και στην Πορτογαλία ο αντίστοιχος μέσος όρος είναι πάνω από 15. Βλέπουμε, λοιπόν, ότι οι επιχειρήσεις μας δεν θα μπορέσουν, λόγω μεγέθους, να επωφεληθούν από τις οικονομίες κλίμακας που θα προσφέρει η εσωτερική αγορά.

Στις αναπτυγμένες χώρες, οι μικρές επιχειρήσεις επιβιώνουν είτε προσφέροντας εξειδικευμένες δραστηριότητες είτε ως δορυφόροι μεγάλων επιχειρήσεων. Αντίθετα, στη χώρα μας οι μικρές επιχειρήσεις ούτε μεγάλη εξειδίκευση διαθέτουν ούτε μπορούν να παίξουν το ρόλο δορυφόρων λόγω έλλειψης μεγάλων μονάδων, και καταλήγουν να παράγουν προϊόντα που σε άλλες χώρες, παράγονται από μεγάλες μονάδες. Το πρόβλημα, επομένως, δεν περιορίζεται στο ότι οι επιχειρήσεις μας δεν θα μπορέσουν να επωφεληθούν από τις οικονομίες κλίμακας αλλά επεκτείνεται και στο ότι απειλείται η ίδια η επιβίωσή τους. Διότι η έλλειψη εξειδίκευσης, σε συνδυασμό με τον χαμηλό και ανεπαρκή εξοπλισμό, την αναχρονισ-

τική τους διοίκηση και την ανύπαρκτη διάθεση, καταλήγουν να τις καταδικάζουν σε πολύ χαμηλό επίπεδο παραγωγικότητας.

Η δε αδυναμία των επιχειρήσεων, αν όχι να αναπτύσσουν νέες παραγωγικές μεθόδους ή να παράγουν νέα προϊόντα αλλά τουλάχιστον να ιδιοποιούνται γρήγορα τα τελευταία, μειώνει έντονα τη δυνατότητα μελλοντικής επιβίωσής τους.

Από άποψη στρατηγικής, βλέπουμε ότι ο χρόνος δεν βοηθά για τη βελτίωση της κατάστασης. Παρ' όλα αυτά, οι επιδιώξεις μας θα πρέπει να είναι να ενθαρρύνουμε έντονα τη συγχώνευση μονάδων, τη γρήγορη ιδιοποίηση νέων μεθόδων παραγωγής και την απόκτηση σύγχρονου εξοπλισμού. Επειδή κάτι τέτοιο θα ήταν αδύνατο να επιτευχθεί με κάποια ορατά αποτελέσματα στο συνολικό φάσμα των επιχειρήσεων, θα μπορούσε να εφαρμοσθεί σε περιορισμένο αριθμό, κατόπιν επιλογής, βάσει της δυναμικότητας των επιχειρήσεων και με κριτήριο το δυναμικό συγκριτικό πλεονέκτημα της δραστηριότητάς τους. Για να βοηθηθούν περισσότερο οι επιχειρήσεις αυτές στο έργο τους, θα μπορούσαν να προσφερθούν δωρεάν ή επιδοτούμενες συμβουλές ειδικών.

14.6. ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛ. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

14.6.α. Περιορισμένη έκταση αγοράς

Ο τίτλος αυτός ίσως να παραπέμπει στο μικρό πληθυσμό της Ελλάδας, ο οποίος μειώθηκε ακόμη περισσότερο λόγω της αθρόας εξωτερικής μετανάστευσης της δεκαετίας του 1962-72 όμως δεν θα αναφερθούμε σ' αυτό το γεγονός.

Γιατί, κι άλλες οικονομίες με πληθυσμό ανάλογο με τον ελληνικό κατόρθωσαν να πετύχουν μια ομαλή πορεία προς την εκβιομηχάνιση. Αντίθετα, θα τονίσουμε ιδιαίτερα ως πρόβλημα αποφασιστικό στην ελληνική περίπτωση, την κοινωνικοεπαγγελματική διάρθρωση του ενεργού πληθυσμού της και κυρίως τη διαχρονική της εξέλιξη. Η ιδιόρρυθμη αυτή διάρθρωση και εξέλιξη εμφανίζει δύο σκέλη, που αλληλοσυμπληρώνονται και ασκούν αλληλεπίδραση ανάμεσά τους:

- Πρώτον, το ποσοστό των μισθωτών αυξάνει με μεγάλη βραδύτητα μέσα στο συνολικό ενεργό πληθυσμό και εξακολουθεί να παραμένει σε εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα, σε σύγκριση με άλλες οικονομίες περισσότερο ή το ίδιο αναπτυγμένες στην Ελλάδα. Το 1960 οι μισθωτοί αντιπροσώπευαν το 33,5% του ενεργού πληθυσμού σε σύγκριση με το 75,9% του μέσου όρου των 9 χωρών της Ε.Ο.Κ. Το 1970 τα αντίστοιχα ποσοστά για την Ελλάδα και τις χώρες της Ε.Ο.Κ. γίνονται 42,3% και 81,4%. Τέλος, για το 1981, η Ελλάδα εμφανίζεται με ποσοστό μισθωτών 43% έναντι 90% και άνω στις υπόλοιπες χώρες της Ε.Ο.Κ. και 75% περίπου στην Ισπανία, Πορ-

τογαλία... Φυσικά, αποφασιστικής σημασίας ερμηνεία για τη διαφορά αυτή στη διάρθρωση του ενεργού πληθυσμού, ανάμεσα στην Ελλάδα και σε άλλες οικονομίες, είναι η διατήρηση υψηλού ποσοστού ενεργού πληθυσμού, στην περίπτωση της πρώτης, στον πρωτογενή τομέα παραγωγής. Αν και δεν έγιναν ακόμη γνωστά τα σχετικά, στο σημείο αυτό, αποτελέσματα της τελευταίας απογραφής πληθυσμού, ο γεωργικός πληθυσμός εκτιμάται στο 30-31% του συνολικού ενεργού πληθυσμού, δηλαδή, τετραπλάσιος σε σχέση με τις υπόλοιπες οικονομίες της Ε.Ο.Κ. Βρίσκουμε, όμως, αυτή την ερμηνεία όχι μόνο ανεπαρκή, αλλά από πολλές πλευρές και απλοϊκή αν συνδυασθεί με την αμέσως επόμενη δευτέρα εξέλιξη...

Δεύτερον, ενώ η εμπειρία όλων των αναπτυσσόμενων, και αργότερα αναπτυγμένων οικονομιών, αποδεικνύει μείωση του ποσοστού των αυτοαπασχολούμενων μέσα στον ενεργό πληθυσμό όσο προχωρεί η διαδικασία εκβιομηχάνισης, στην Ελλάδα συμβαίνει ακριβώς το αντίστροφο: 14% αυτοαπασχολούμενοι μέσα στον ενεργό πληθυσμό το 1960 και 27% το 1981. Η εξέλιξη, φυσικά, αυτή οφείλεται βασικά στην αδυναμία της βιομηχανίας να απορροφήσει το εργατικό δυναμικό, που σταδιακά απελευθερώνεται από το γεωργικό τομέα, όπως και στην αδυναμία της να αυξήσει το μέσο μέγεθος της επιχείρησής της, που καταλήγει σε αύξηση του ποσοστού των αυτοαπασχολούμενων, όχι μόνο στον τριτογενή τομέα, αλλά και στη βιομηχανία.

Οι ιδιόμορφες αυτές εξελίξεις στην ελληνική διάρθρωση της απασχόλησης δεν αποτελούν μόνο ένδειξη μη ικανοποιητικής οικονομικής ανάπτυξης, αλλά κατά τη γνώμη μας, έχουν και εξαιρετικά

δυσάρεστες συνέπειες επάνω στην κατανομή του εισοδήματος και στο επίπεδο συνολικής εσωτερικής ζήτησης.

Η καταναλωτική συμπεριφορά των μισθωτών στο σύνολό τους, είναι διαφορετική από τη συμπεριφορά των αυτοαπασχολούμενων, ως καταναλωτών. Η διερεύνηση της καταναλωτικής συμπεριφορά, των αυτοαπασχολούμενων έχει νόημα, εδώ, μόνο για να μπορέσει να ερμηνευθεί η ιδιόρρυθμη συμπεριφορά τους, ως επενδυτών, που αποτελεί και το βασικό τους ρόλο, στην οικονομία. Ακριβώς, όμως, στην ελληνική οικονομία, οι αυτοαπασχολούμενοι δεν κατορθώνουν να αναπτύξουν τη δραστηριότητά τους, μέσα στα πλαίσια και στα όρια αρμοδιοτήτων, που απορρέουν από την κοινωνικοεπαγγελματική τους ιδιότητα. Δεν είναι, δηλαδή, δυνατό να θεωρήσουμε ότι η κύρια αποστολή τους είναι η επένδυση των κερδών, που πραγματοποιούν χάρη στην κατανάλωση των μισθωτών τουλάχιστον, όχι η παραγωγική επένδυση και, ειδικότερα, στην περίπτωση που εδώ μας ενδιαφέρει, η βιομηχανική επένδυση.

Η παρέκκλιση αυτή των αυτοαπασχολούμενων στην Ελλάδα, από τη φυσιολογική τους ρολή δεν οφείλεται σε δική τους απόφαση αλλά, αντίθετα, σε μια διαδοχική αλληλουχία διαρθρωτικών και συγκυριακών εξελίξεων. Αποτέλεσμα όλων αυτών είναι η δημιουργία ενός φαύλου κύκλου, μέσα στον οποίο ούτε οι μισθωτοί δεν είναι σε θέση να εξασφαλίσουν, με την καταναλωτική τους συμπεριφορά, επαρκή ενεργό ζήτηση, ώστε οι αυτοαπασχολούμενοι να θελήσουν να επεκτείνουν τις εγκαταστάσεις παραγωγής τους, ούτε οι τελευταίοι να έχουν τη συμπεριφορά που απαιτεί απ' αυτούς η κοινωνία, κι αυτό επειδή:

- ο αριθμός των μισθωτών, μέσα στη συνολική ενεργό ζήτηση είναι σε συνδυασμό και με το επίπεδο του κατά κεφαλή εισοδήματός τους, όπως και με τη διαχρονική εξέλιξη των πραγματικών τους εισοδημάτων, πολύ χαμηλός για να εξασφαλίσει την, με γρήγορο ρυθμό, διεύρυνση της έκτασης αγοράς των εγχώριων βιομηχανικών προϊόντων.
- αντίθετα, ο αριθμός των αυτοαπασχολούμενων μέσα στον ενεργό πληθυσμό είναι υψηλός, ανέρχεται συνέχεια και σε συνδυασμό με το υψηλότερο, κατά κεφαλή εισόδημά τους, αυτοί στρέφονται προς κυρίως εισαγόμενα προϊόντα, προς τη ζήτηση υπηρεσιών του τριτογενή και προς την ανάπτυξη δραστηριοτήτων κερδοσκοπικών και υπογείων.

Ειδικά, για την ελληνική οικονομία, σημασία δεν έχει τόσο η διαφορά στο επίπεδο του κατά κεφαλή εισοδήματος μισθωτών και αυτοαπασχολούμενων, όπως αυτή δίνεται με βάση τα επίσημα στατιστικά δεδομένα, και η οποία εμφανίζει, σαφώς, τάση διαχρονικής μείωσης. Αντίθετα, σημασία για την εδραίωση της υπόθεσης διαφορετικής καταναλωτικής και αποταμιευτικής συμπεριφοράς μισθωτών και αυτοαπασχολούμενων έχει η εξέλιξη των πραγματικών εισοδημάτων και οι αναμεταξύ τους πραγματικές διαφορές. Μια σειρά από εξελίξεις, σχετικά με τη φορολογική πολιτική, το ρυθμό πληθωρισμού και το ποια, κυρίως, πραγματικά εισοδήματα θίγονται απ' αυτόν, το λόγο έμμεσων προς άμεσους φόρους κ.α., διαμορφώνουν συνθήκες εξαιρετικά ευνοϊκές για τα εισοδήματα των αυτοαπασχολούμενων, σε σχέση με τα εισοδήματα των μισθωτών. Δεν

είναι, λοιπόν, μόνο το γεγονός ότι ο αριθμός των μισθωτών είναι χαμηλός και το επίπεδο του κατά κεφαλή εισοδήματός τους, σε σχέση με αυτό των αυτοαπασχολούμενων κατώτερο. Είναι ακόμη και κυρίως το γεγονός ότι η διαμόρφωση των κοινωνικοοικονομικών δυνάμεων είναι τέτοια ώστε ύστερα από το 1965, κυρίως όμως ύστερα από το 1976, ο ρυθμός αύξησης των πραγματικών εισοδημάτων των αυτοαπασχολούμενων, σε σχέση με τους μισθωτούς, να είναι ανεξέλεγκτος.

Κάθε φορά που η σχετική σημασία του αριθμού και των πραγματικών εισοδημάτων των αυτοαπασχολούμενων, έναντι των μισθωτών, διερευνείται, αυτό αποτελεί λόγο περιορισμού της ζήτησης εγχώριων βιομηχανικών προϊόντων, ενίσχυσης των εισαγωγών και έντονης τάσης προς κερδοσκοπικές δραστηριότητες. Η μονόπλευρη, επομένως, πολιτική λιτότητας αποτελεί το λιγότερο αποτελεσματικό φάρμακο εναντίον του πληθωρισμού, τουλάχιστον για την Ελλάδα, εξαιτίας του πολύ χαμηλού ποσοστού μισθωτών μέσα στον ενεργό πληθυσμό, των οποίων και μόνο τα εισοδήματα κατορθώνεται να περιοριστούν.

Αν και ο περιορισμός των πραγματικών εισοδημάτων των μισθωτών στρέφεται, τελικά, εναντίον των αυτοαπασχολούμενων και πιο συγκεκριμένα εναντίον των βιομηχάνων, θα μπορούσαμε να αναφερθούμε στην ύπαρξη, από μέρους τους, κάποιας "αυταπάτης". Αυτή φαίνεται ότι τους ωθεί στην κινητοποίηση όλων των μέσων που διαθέτουν, και που γίνονται πιο αποτελεσματικά όσο εδραιώνεται αυτή η κατάσταση, για να πείσουν τους εκάστοτε αρμόδιους, να πάρουν μέτρα, που να ευνοούν ολοένα περισσότερο

το επίπεδο των εισοδημάτων τους, σε σχέση μ' αυτό των μισθωτών. Έτσι, όλο και λιγότερο είναι σε θέση να συνειδητοποιούν ότι με τον τρόπο αυτό χάνουν την οικονομική τους ταυτότητα και αναγκαστικά παραιτούνται από τον ηγετικό ρόλο, που φυσιολογικά τους ανήκε, στα πλαίσια της αναπτυσσόμενης ελληνικής οικονομίας.

Είναι βέβαιο, πως δεν υπάρχουν υποδείγματα γενικά, για την καταναλωτική συμπεριφορά των διάφορων κοινωνικοεπαγγελματικών κατηγοριών, ή των διάφορων εισοδηματικών κατηγοριών. Ως παράδειγμα και εντελώς ενδεικτικά αναφέρουμε ορισμένα συμπεράσματα από σχετική έρευνα, που έγινε στις Η.Π.Α., με βάση τραπεζικές πιστωτικές κάρτες και την παρακολούθηση του τρόπου χρησιμοποίησής τους από τους δικαιούχους. Σύμφωνα με τα σχετικά ευρήματα διαπιστώνεται μια τάση αυθορμητισμού στην απόφαση, αναφορικά με το ύψος και τη σύνθεση των καταναλωτικών δαπανών, από τη μεριά αυτών που έχουν χαμηλά εισοδήματα, ενώ αντίθετα η μεσαία εισοδηματική τάξη εμφανίζεται πιο συγκρατημένη, με πιο προγραμματισμένες καταναλωτικές δαπάνες.

14.6.β. Καθυστερημένες δομές της Ελλ. Βιομηχανίας συγκριτικά με τις 9 χώρες της Ε.Ο.Κ.

Η ελληνική βιομηχανία (Ε.Β.), σε πείσμα των αρκετά εντυπωσιακών ρυθμών στην προστιθέμενη αξία και στις εξαγωγές, δεν κατόρθωσε σε καμιά από τις αναπτυξιακές της φάσεις, να εξασφαλίσει τον ηγετικό ρόλο της οικονομίας. Πολυάριθμοι και πολύπ-

λευροι δείκτες πιστοποιούν την παράπάνω διαπίστωση, μερικοί μόνο από τους οποίους, ενδεικτικά, θα αναφερθούν εδώ:

1) Ο μέσος λόγος κεφαλαίου (που υπολογίζεται αθροιστική) προς απόδοση (Α.Ε.Π.) μεταποίησης εμφανίζεται για ολόκληρη την περίοδο 1960-1980 χαμηλότερος από τον αντίστοιχο συνόλου οικονομίας

- για την περίοδο 1960-65 ο λόγος αυτός ήταν 1,91 στη μεταποίηση και 2,87 στο σύνολο της οικονομίας,
- για την περίοδο 1966-71, ο λόγος αυτός ήταν 2,03 στη μεταποίηση και 2,35 στο σύνολο της οικονομίας,
- για την περίοδο 1972-76, ο λόγος αυτός ήταν 2,15 στη μεταποίηση και 3,62 στο σύνολο της οικονομίας,
- τέλος για τα έτη 1977-80, ο λόγος αυτός στη μεταποίηση είναι 2,38 ενώ στο σύνολο της οικονομίας 3,91.

~~(στοιχεία από: έρευνα Βιομηχανίας 1973, ΕΣΥΕ, και~~
ελεξεργασία στοιχείων Ξεν. Η. Ζολώτα).

Οι εξελίξεις αυτές θα πρέπει να συνδυαστούν με άλλη μια η οποία αναφέρεται στις ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου στη μεταποίηση, ως ποσοστό μέσα στο Α.Ε.Π., που στην Ελλάδα για την περίοδο 1960-80 είναι 2,69% ενώ ο μέσος όρος για τις 9 χώρες της Κοινότητας είναι 8-10%.

2) Η ανεπάρκεια οριζόντιων και κάθετων διασυνδέσεων εξάλλου στην Ε.Β. εμπόδιζε τη διαχρονική αύξηση του ποσοστού της βιομηχανικής απασχόλησης μέσα στο συνολικό πληθυσμό: 5,9 το 1928, 5,9% το 1940, 5,5% το 1951, 5,8% το 1961, 5,9% το 1971, και

7,1% το 1981.

Ως συνέπειες της μικρής απορροφητικότητας της ελλ. οικονομίας πρέπει να θεωρηθούν:

- ότι σε πείσμα της εξωτερικής μετανάστευσης που στη δεκαετία 1962-72 απορρόφησε το 1/6 περίπου του ενεργού πληθυσμού, η Ελλάδα εξακολουθεί το 1981 να απασχολεί στον αγροτικό της τομέα το 30,6% του ενεργού πληθυσμού της. Το αντίστοιχο ποσοστό για την Κοινότητα των 9 ήταν 7,4% το 1980, η Ιρλανδία την ίδια χρονιά απασχολεί το 19,2%, η Ισπανία το 18,8% και η Πορτογαλία το 28,6%.
- ότι η Ελλάδα εμφανίζει εξαιρετικά χαμηλό ποσοστό μισθωτών και εξαιρετικά υψηλό ποσοστό αυτοαπασχολούμενων μέσα στον ενεργό πληθυσμό της όπως είδαμε σε προηγούμενο κεφάλαιο της μελέτης.

3) Η παραγωγικότητα της εργασίας στην Ε.Β. αντιπροσώπευε το 1963 το 43,1% του μέσου όρου της αγγλικής, βελγικής, δανικής και ιρλανδικής βιομηχανίας, το 1968 το 48,6% και το 1973 το 60%. Η χαμηλή παραγωγικότητα της Ε.Β., ως μειωμένη ανταγωνιστικότητα, άρχισε πρόσφατα να θεωρείται ως πρωταρχικό πρόβλημα και εσφαλμένα να αντιμετωπίζεται βραχυχρόνια. Ενώ στην πραγματικότητα είναι το μακροχρόνιο αποτέλεσμα της υποτονικής δραστηριότητας της Ε.Β., των ανεπαρκών επενδύσεών της και της αδυναμίας της, όταν οι γενικότερες συνθήκες την εξανάγκασαν σε αύξηση του κόστους εργασίας της (όπως θα δούμε παρακάτω), να υποκαταστήσει τα παραδοσιακά της προϊόντα με άλλα που να ενσωματώνουν περισσότερη και τελειότερη τεχνολογία.

Πρόκειται λοιπόν για πρόβλημα καθαρά διαρθρωτικό και όχι συγκυριακό, που φυσικά δεν μπορεί να αναζητήσει λύσεις στις οποιεσδήποτε προσπάθειες συμπύεσης των μισθών στα αντίστοιχα επίπεδα των αναπτυσσόμενων οικονομιών του τρίτου κόσμου.

4) Για την περίοδο 1970-80 η παραγωγικότητα της εργασίας στη μεταποίηση αυξήθηκε κατά 33,1% ενώ οι πραγματικοί μισθοί 41,5% και τα πραγματικά ημερομίσθια κατά 51,4% (σε σταθερές τιμές).

Είναι αναμφίβολο, με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία, ότι ο ρυθμός παραγωγικότητας κατ' απασχολούμενο στη μεταποίηση, ήταν για την περίοδο 1971-74 2,2 φορές υψηλότερος από τον αντίστοιχο της περιόδου 1975-80 (1971-74: 3,8%, 1975-79: 1,72%), κυρίως, όμως, λόγω της εξαιρετικά ψηλής παραγωγικότητας της εργασίας το 1973 (12,0%). ~~Ετσι, για ολόκληρη την περίοδο~~ 1970-80 η ποσοστιαία αύξηση των πραγματικών μισθών είναι σημαντικά ανώτερη της ποσοστιαίας αύξησης της παραγωγικότητας της εργασίας, διαπίστωση που φυσικά αποτελεί αρνητικό παράγοντα της ροπής για επένδυση, όπως και παράγοντα περιοριστικό της ανταγωνιστικότητας των εγχώριων βιομηχανικών προϊόντων, στην εσωτερική, αλλά και στη διεθνή αγορά.

Κρίνουμε, εντούτοις, απαραίτητο να προσθέσουμε και τις ακόλουθες διευκρινιστικές παρατηρήσεις, σχετικά με την παραπάνω διαπίστωση:

- πρώτον, ότι θα έπρεπε, όταν κρίνεται γενικότερα η συμβολή του κόστους εργασίας στην εξέλιξη της ανταγωνιστικότητας της μεταποίησης, να μη χρησιμοποιούνται για αυτό ξεκομμένες χρο-

νικές περιόδους και μάλιστα, από το 1974, οπότε παρατηρείται αύξηση των αποδοχών των εργαζομένων γιατί, πριν από το 1974, η αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας ήταν ταχύτερη και αντίστοιχης αύξησης των πραγματικών απολαβών των εκεί εργαζομένων

- δεύτερον, το γεγονός ότι ο ρυθμός αύξησης των αποδοχών των εργαζομένων στη βιομηχανία, ήταν ταχύτερος από τον αντίστοιχο της παραγωγικότητας κατ' απασχολούμενο, τα τελευταία χρόνια, μόνο του δεν μπορεί να αποτελέσει αποδεικτικό στοιχείο της ασύμφορης ύψωσης του κόστους παραγωγής στην ελληνική μεταποίηση· θα έπρεπε, ακόμη, να συγκριθεί και με αντίστοιχα διεθνή στατιστικά δεδομένα, πράγμα που επιχειρείται παρακάτω:

ΠΙΝΑΚΑΣ 37

Παραγωγικότητα στη μεταποίηση (συγκριτικά στοιχεία)

(Δείκτης βιομηχανικής παραγωγής)

Μέσος ετήσιος ρυθμός ανόδου	Η.Π.Α.	Ιαπωνία	Γερμανία	Γαλλία	Αγγλία
1963-73	2,8	9,4	5,6	5,4	4,3
1973-80	1,2	4,9	4,5	3,2	1,1
	Καναδάς	Ιταλία	Ελλάς		
1963-73	4,0	5,7	9		
1973-80	2,0	1,4	1,30		

Πηγή: Ο.Ε.С.Д., Economic Outlook, July 1981.

Από τα παραπάνω συγκριτικά στοιχεία προκύπτει ότι, για τη δεκαετία 1963-73, η παραγωγικότητα στην ελληνική μεταποίηση είναι 1,69 φορές υψηλότερη από τον μέσο όρο της παραγωγικότητας των χωρών Η.Π.Α., Ιαπωνίας, Γερμανίας, Γαλλίας, Αγγλίας, Καναδά και Ιταλίας ενώ μόνο η Ιαπωνία πραγματοποιεί, μέσα σ' αυτήν την δεκαετία, παραγωγικότητα υψηλότερη από την αντίστοιχη ελληνική. Αντίθετα, για την επόμενη περίοδο 1973-80 ο μέσος όρος παραγωγικότητας στη μεταποίηση, των οικονομιών Η.Π.Α., Ιαπωνίας, Γερμανίας, Αγγλίας, Γαλλίας, Καναδά και Ιταλίας είναι δύο φορές μεγαλύτερος της αντίστοιχης ελληνικής. Εξάλλου, κατά την περίοδο αυτή, η παραγωγικότητα στην ελληνική μεταποίηση είναι υψηλότερη μόνο της αντίστοιχης των Η.Π.Α. και της Αγγλίας.

Η εξέλιξη αυτή, μετά το 1973, είναι εξαιρετικά δυσάρεστη για την ελληνική μεταποίηση, επειδή εξαφανίζει με τις παρούσες τουλάχιστον συνθήκες, τη δυνατότητα μείωσης των διαφορών στο αναπτυξιακό βιομηχανικό της επίπεδο και το αντίστοιχο των άλλων οικονομιών, πιο αναπτυγμένων απ' αυτήν· ενώ, για τη δεκαετία 1963-73 υπήρχαν οι προϋποθέσεις αυτής της μείωσης των υφιστάμενων διαφορών. Η πολύ σημαντική, όμως, αυτή μείωση της παραγωγικότητας της ελληνικής μεταποίησης, ανάμεσα στις δύο παραπάνω εξεταζόμενες περιόδους, σε σχέση με τις άλλες χώρες, θα πρέπει βασικά, να έχει την εξήγησή της στην κατακόρυφη πτώση των ακαθάριστων επενδύσεων παγίου κεφαλαίου στη μεταποίηση, στην υψηλή και αυξανόμενη συμμετοχή της επένδυσης αντικατάστασης, μέσα στη συνολική και ακόμη και κυρίως, στην εμφανή επιδείνωση όλων σχεδόν των αποφασιστικών μεγεθών της μεταποίη-

σης και της διάρθρωσής της, ύστερα από το 1973.

5) Εξέλιξη απασχόλησης -κατά τομείς παραγωγής- στην Κοινότητα των 9 και στην Ελλάδα (%)

ΠΙΝΑΚΑΣ 38

	Κοινότητα των 9				Ελλάδα			
	1950	1960	1970	1980	1950	1960	1970	1980
Γεωργία	2,5	16,5	9,6	7,4	54	48,9	34,9	30,2
Βιομηχανία	41,5	45,3	45,8	38,5	20,9	23,6	30	30,2
Υπηρεσίες	32,2	38,1	44,5	54	25,1	27,5	35,1	39,6

Πηγή: Eurostat-Basic Statistics of the Community (1981 published)

Οι βασικές διαχρονικές διαφορές στη διάρθρωση της απασχόλησης κατά τομείς παραγωγής στην κοινότητα και στην Ελλάδα είναι:

- το αποτέλεσμα είναι ότι σε καμιά χρονική περίοδο (1950-60-70-80), η απασχόληση στην Ε.Β. δεν είναι υψηλότερη από την αντιστοιχη στις υπηρεσίες σε αντίθεση με ότι συμβαίνει σχετικά στην κοινότητα ως και το 1970,
- για το 1980 και η Ελλάδα και η κοινότητα των 9 εμφανίζουν μεγαλύτερη απασχόληση στον τριτογενή τομέα παραγωγής τους, σε σύγκριση με τους δύο υπόλοιπους παράγωγικούς τομείς. Ομως το ποσοστό απασχόλησης του τριτογενή στην Ελλάδα είναι χαμηλότερο από το αντίστοιχο των 9 της Κοινότητας μέσα στον ενεργό

πληθυσμό, ενώ θα έπρεπε ιδιαίτερα να τονισθεί ότι στην Ελλάδα το ποσοστό απασχόλησης στη βιομηχανία για το 1980 είναι ακριβώς ίδιο με αυτό της απασχόλησης στη γεωργία έναντι του αντίστοιχου της Κοινότητας που είναι 5,2 φορές υψηλότερο από ό,τι το γεωργικό,

- αλλά και χώρες των οποίων η οικονομική ανάπτυξη, από την άποψη του σταδίου που διανύουν βρίσκονται πλησιέστερα προς την Ελλάδα όπως η Ισπανία και η Πορτογαλία, εμφανίζουν διαχρονικά εξέλιξη της απασχόλησης κατά τομείς παραγωγής ανάλογα μ' αυτή των οικονομιών των 9 χωρών της Κοινότητας και πολύ διαφορετική απ' αυτήν της Ελλάδας.

Βέβαια κάθε οικονομία αποτελεί μια ειδική περίπτωση και δεν υπάρχουν γενικοί κανόνες που να είναι δυνατόν να ερμηνεύσουν την εξελικτική της πορεία. Κάτω από το πρίσμα αυτό θα ήταν ως ένα σημείο δυνατό να υποστηριχθεί ότι η ελληνική οικονομία για λόγους παραδοσιακούς, κλίματος, γεωγραφικής τοποθεσίας, ιστορικούς, ιδιοσυγκρασίας των κατοίκων της κ.λ.π. βάσισε από την αρχή την προσπάθεια ανάπτυξης της στον τριτογενή κυρίως τομέα παραγωγής και όχι στο δευτερογενή όπως όλες οι άλλες οικονομίες που χρησιμοποιήσαμε σαν υπόδειγμα. Και είναι αλήθεια ότι ο τριτογενής τομέας ήταν μέχρι πριν μερικά χρόνια, περίπου σε θέση να καλύπτει τα ελλείματα του εμπορικού ισοζυγίου που δημιουργούσαν οι δύο άλλοι παραγωγικοί τομείς.

Αυτή, ή παρόμοιες απόψεις, ακούγονται συχνά στην Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό για να υπερασπιστούν την "ειδική της περίπτωση". Πιστεύουμε ότι μετά το 1975 θέσεις όπως οι παραπά-

νώ χάνουν όλο και περισσότερο έδαφος, γιατί μια σειρά από δυσμενείς, επικίνδυνες και προς τα πίσω εξελίξεις αποδεικνύουν την ανεδαφικότητα της βάσης τους.

6) Οι δύο σημαντικότερες διαφορές στους κλαδικούς ρυθμούς ανάπτυξης της μεταποίησης στην Ελλάδα και διεθνώς είναι οι ακόλουθες:

- ο κλάδος 23 (υφαντικές) εμφανίζεται στην Ελλάδα ανάμεσα σ' αυτούς που πραγματοποίησαν ταχύ ρυθμό ανάπτυξης ενώ διεθνώς στη χαμηλότερη κατηγορία. Ο πολύ παραδοσιακός αυτός βιομηχανικός κλάδος δεν έχει υποκατασταθεί από άλλους στην Ελλάδα αν και ήδη άρχισαν να διαγράφονται έντονα οι ανταγωνιστικές του δυσκολίες σε διεθνές στερέωμα, τουλάχιστον για τις ήδη αρκετά αναπτυγμένες οικονομίες
- δεύτερον, οι ηλεκτρικές συσκευές (37) εμφανίζονται, διεθνώς, πρώτες από την άποψη του ρυθμού ανάπτυξης και τελευταίες στην Ελλάδα· η πολύ ανεπαρκής ανάπτυξη αυτού του κλάδου, στην Ελλάδα, προκαλεί την ανάγκη αυξημένων εισαγωγών και συμβάλλει στο έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου (Πηγή: Στατιστική Επετηρίδα της Ελλάδος).

7) Όγκος επενδύσεων συγκριτικά.

Η Ελλάδα πραγματοποίησε και το 1960, και το 1965, και το 1970, και το 1975 μεγαλύτερο όγκο συνολικών επενδύσεων, σε σύγκριση με τις 6 ή τις 9 χώρες της Ε.Ο.Κ. όπως φαίνεται και από τον επόμενο πίνακα:

Δείκτες εξέλιξης όγκων επενδύσεων 1960=100

Χώρες	1960	1965	1970	1975
ΕΟΚ-6	100	135	175,1	181,1
ΕΟΚ-9	100	135,8	173,9	180,3
ΕΛΛΑΔΑ	100	168,2	242,7	256,3

Πηγή: Ι. Χασσίδ

Αν η κατανομή, κατά τομείς και κλάδους δραστηριότητας ήταν πιο ορθολογική, αν δηλαδή η διαρροή των επενδύσεων προς καθαρά κερδοσκοπικές τοποθετήσεις δεν ήταν τόσο μεγάλη, θα μπορούσε να βοηθήσει στη σταδιακή απορρόφηση των διαφορών επιπέδου ανάπτυξης μεταξύ Ελλάδας και χωρών της Ε.Ο.Κ. Μπορεί, ακόμη να παρατηρηθεί, επάνω στον Πίνακα, ότι μεταξύ 1965 και 1975 η σχέση της ποσοστιαίας μεταβολής του όγκου επενδύσεων, που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα, προς την αντίστοιχη των 6 ή 9 χωρών της Ε.Ο.Κ. γίνεται ολοένα και μεγαλύτερη.

Η διαφορά αυτή οφείλεται, κυρίως, στο γεγονός ότι στην Ελλάδα, κατά την περίοδο 1960-75, ήταν απαραίτητη η πραγματοποίηση επενδύσεων σε έργα υποδομής, σε πολύ μεγαλύτερη κλίμακα αναλογικά, απ' ό,τι σε άλλες αναπτυγμένες ευρωπαϊκές οικονομίες. Οποσδήποτε, και η διαφορά αυτή θα πρέπει να ερμηνευθεί ως θετική, για την ελληνική οικονομία, στο μέτρο που τη βοήθησε ή θα μπορούσε να τη βοηθήσει να εξασφαλίσει ρυθμούς ανάπτυξης ταχύτερους από ό,τι οι υπόλοιπες οικονομίες της Ε.Ο.Κ.

8) Μέσοι ρυθμοί μεταβολής πληθυσμού και Α.Ε.Π.

Από τον αντίστοιχο πίνακα προκύπτουν οι ακόλουθες παρατηρήσεις και συμπεράσματα:

α) Το Α.Ε.Π. της Ελλάδας αυξήθηκε με μέσο ετήσιο ρυθμό ταχύτερο από τον αντίστοιχο των 9 χωρών της Ε.Ο.Κ. στις δεκαετίες 1950-60 και 1960-70 αλλά με ελαφρά χαμηλότερο ρυθμό, κατά την περίοδο 1970-80. Παρατηρούμε ότι ο ρυθμός επιβράδυνσης της αύξησης του Α.Ε.Π. της Ελλάδας είναι διαχρονικά επιταχυνόμενος. Η σαφής αυτή πτωτική τάση του ρυθμού αύξησης του Α.Ε.Π. της Ελλάδας πρέπει να αποδοθεί κυρίως στην υποτονικότητα των βιομηχανικών της επενδύσεων που για τα τελευταία από τα εδώ εξεταζόμενο χρόνια κινήθηκαν με αρνητικούς ετήσιους ρυθμούς μεταβολής.

Η εξέλιξη αυτή είναι εξαιρετικά δυσμενής, γιατί ήδη για το χρονικό διάστημα 1970-80 όχι μόνο δεν συμβάλλει στον περιορισμό της απόστασης που χωρίζει την Ελλάδα από τις 9 χώρες της Κοινότητας αλλά αντίθετα την διευρύνει.

Οι επιπτώσεις εξάλλου αυτής της εξέλιξης πάνω στις διαφορές του κατά κεφαλή εισοδήματος της Ελλάδας και των 9 χωρών της Κοινότητας είναι δυνατόν να εκτιμηθούν, αν παράλληλα ληφθεί υπ' όψη η μέση ετήσια μεταβολή του πληθυσμού της Ελλάδας και των χωρών της Κοινότητας:

Ενώ για τις δύο δεκαετίες 1950-70, ο μέσος ρυθμός μεταβολής του πληθυσμού στην Ελλάδα είναι κατώτερος του αντίστοιχου των 9 χωρών της Ε.Ο.Κ., εξαιτίας της εξωτερικής μετανάστευσης, για το χρονικό διάστημα 1970-80, ο ρυθμός αύξησης του πληθυσμού της Ελλάδας είναι υπερδιπλάσιος του αντίστοιχου των 9 χωρών της Ε.Ο.Κ.

(Συνέχεια του πίνακα 39 από την προηγούμενη σελίδα)

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ				Α.Ε.Π.			
	50/60	60/70	50/70	70/80	50/60	60/70	50/70	70/80
10. ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	60	-32	11	365	73	104	89	-
11. ΙΣΠΑΝΙΑ	122	127	124	230	101	137	119	153
12. ΕΛΛΑΔΑ	130	55	90	220	143	123	133	99,3

>100: Ο ρυθμός μεταβολής στην περιφέρεια είναι ταχύτερος από τον μέσο όρο της Ε.Κ.

<100: Ο ρυθμός μεταβολής στην περιφέρεια είναι θετικός αλλά βραδύτερος της Ε.Κ.

<0 : Ο ρυθμός μεταβολής στην περιφέρεια είναι πτωτικός.

9) Τέλος θα αναφερθούμε στη βασικότερη διαφορά ανάμεσα στην Ελλάδα και στις χώρες της Κοινότητας την οποία θεωρούμε προσδιοριστική της μορφής πληθωρισμού και των δυνατοτήτων καταπολέμησής του.

Η διαφορά αυτή συνδέεται με τα ποσοστά αυτοαπασχολούμενων (για το ρόλο των οποίων στην ελλ. οικονομία αναφερθήκαμε σε προηγούμενα κεφάλαια της μελέτης) και μισθωτών, μέσα στον αντίστοιχο ενεργό πληθυσμό της Κοινότητας και της Ελλάδας.

Τα ποσοστά αυτά είναι, εξαιρετικά, αποφασιστικά μεγέθη φοροδιαφυγής, τρόπου διάθεσης των εισοδημάτων, βαθμού αποτελεσματικότητας της οποιασδήποτε παραδοσιακής αντιπληθωριστικής

πολιτικής, ύφους παραγωγικής επένδυσης και έκτασης αγοράς (όπως είδαμε) εγχωρίων βιομηχανικών προϊόντων.

Η σχέση αυτοαπασχολούμενων και μισθωτών είναι για την Κοινότητα: $8/82=9\%$ (8% αυτοαπασχολούμενοι και 82% μισθωτοί).

Για την Ελλάδα η ίδια σχέση είναι: $22/46=47\%$ (22% αυτοαπασχολούμενοι και 46% μισθωτοί).

(Πηγή: απογραφή πληθυσμού 1981).

Θα πρέπει να είναι ξεκάθαρο ότι σε πληθωριστικές περιόδους, τα εισοδήματα που μπορούν να ελεγχθούν, χάρη σε μια αντιπληθωριστική πολιτική αντιπροσωπεύουν στην Κοινότητα τα εισοδήματα του 82% του ενεργού πληθυσμού, ενώ στην Ελλάδα μόνο τα εισοδήματα του 46% του ενεργού πληθυσμού.

Η διαφορά αυτή είναι σε θέση να εξηγήσει το γιατί όλες οι προσπάθειες αντιπληθωριστικής πολιτικής που εφαρμόστηκαν τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα, στην προσπάθεια μίμησης και μεταφύτευσης ανάλογων μεθόδων που εφαρμόστηκαν στο εξωτερικό, δεν κατόρθωσαν να τιθασσεύσουν τον ταχύτατο ρυθμό πληθωρισμού της. Και βέβαια θα ήταν ίσως αρκετή η παραπάνω διαφορά για να εξηγήσει την αδυναμία αποτελεσματικότητας της παραδοσιακής αντιπληθωριστικής πολιτικής στην Ελλάδα. Σ' αυτήν όμως πρέπει να προστεθεί και η διαπίστωση ότι οι σχέσεις εισοδημάτων αυτοαπασχολούμενων και μισθωτών είναι πολύ σημαντικές από αυτές που παρουσιάζονται επίσημα.

Συγκεκριμένα ο τρόπος επιβολής άμεσης και έμμεσης φορολογίας, η διατήρηση σταθερών φορολογικών συντελεστών σε πείσμα του υψηλού ρυθμού πληθωρισμού, η μείωση των πραγματικών μισθών

και η εξασφάλιση δανείων με αρνητικό τόκο προς όφελος ορισμένων κοινωνικοεπαγγελματικών κατηγοριών, διαμορφώνει τις παραπάνω σχέσεις εισοδημάτων αυτοαπασχολούμενων και μισθωτών υπέρ των πρώτων και σε βάρος των δεύτερων. Οι παραπάνω εξελίξεις φυσικά επιταχύνονται σε πληθωριστικές περιόδους, έτσι ώστε να περιορίζονται σημαντικά οι καταναλωτικές δυνατότητες των μισθωτών και να αυξάνουν οι αντίστοιχες των αυτοαπασχολούμενων.

Ξεκινώντας από αυτά τα γεγονότα, καταλήγουμε σε ορισμένες διαπιστώσεις. Θεωρούμε λοιπόν ότι με τέτοιες συνθήκες η ελληνική αγορά εγχωρίων προϊόντων έχει: πρώτον, μικρότερη έκταση απ' αυτή που θα μπορούσε να έχει αν τα εισοδήματα των μισθωτών και το ποσοστό τους μέσα στον ενεργό πληθυσμό ήταν υψηλότερα, δεύτερον, υψηλότερη ελαστικότητα εισαγωγών και τέλος τρίτον, χαμηλότερο επίπεδο απασχόλησης και μεγαλύτερο βαθμό αποθάρρυνσης για παραγωγικές επενδύσεις.

Σε μια τέτοια οικονομία, λοιπόν, η προσπάθεια για ακόμη μεγαλύτερη συρρίκνωση των εισοδημάτων των μισθωτών όχι μόνο δεν περιορίζει τις πληθωριστικές πιέσεις, αλλά αντίθετα τις ενισχύει εφ' όσον μειώνει το σκέλος της προσφοράς, χωρίς και να μειώνει ταυτόχρονα τη συνολική ζήτηση της οικονομίας που στρέφεται κατά προτίμηση σε εισαγόμενα προϊόντα, σε υπηρεσίες του τριτογενή και σε ενίσχυση διαφόρων ειδών κερδοσκοπικής και παραστατικής δραστηριότητας.

14. 7. ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗ Β' ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ

Με τη δεύτερη διεύρυνση, η ΕΟΚ ενσωματώνει χώρες των οποίων η οικονομία διαφέρει σημαντικά από εκείνη των Εννέα. Οι βιομηχανικοί τους τομείς σαφώς διακρίνονται από τα γνωρίσματα ενός γενικά χαμηλού επιπέδου οικονομικής ανάπτυξης και αυτό έχει προκαλέσει μεγάλες και εύλογες ανησυχίες για τις επιπτώσεις μιας γρήγορης ενσωμάτωσης των χωρών αυτών σε μια πλήρως ανταγωνιστική και ολοκληρωμένη Ευρώπη.

Καθώς είναι δύσκολο να καθορισθούν εκ των προτέρων με ακρίβεια οι συνέπειες που θα προκαλέσει στη βιομηχανία η είσοδος στην ΕΟΚ των τριών χωρών, η πιθανότητα ενός ουσιαστικού κόστους που θα αντιστάθμιζε τις ωφέλειες συγκεντρώνει την προσοχή στο γεγονός ότι η διεύρυνση θα περιορίσει την ικανότητα της κάθε οικονομίας να εφαρμόξει εθνική πολιτική οικονομικής και βιομηχανικής ανάπτυξης.

Η διεύρυνση προκαλεί τη χρησιμοποίηση της εθνικής πολιτικής και οικονομικής ισχύος προς την κατεύθυνση της εφαρμογής μιας Ευρωπαϊκής πολιτικής, η οποία θα ασκεί αποτελεσματικό κοινωνικό έλεγχο των επενδύσεων και της διανομής του εισοδήματος ώστε να περιορισθούν οι αντιφάσεις που προκύπτουν τόσο στο εσωτερικό της Κοινότητας, όσο και μεταξύ αυτής και του υπόλοιπου κόσμου. Αν δεν υπάρξει μια τέτοια πολιτική οι νεοεισερχόμενες χώρες θα καταντήσουν, κατά πάσα πιθανότητα, οι καταπιεσμένες περιοχές της Ευρώπης, τις οποίες η διεθνής πίεση θα μπορούσε να οδηγήσει στον εκμилιταρισμό και την κοινωνική

πόλωση.

Σε μια συζήτηση για τις συνέπειες που θα προκαλέσει η διεύρυνση στη βιομηχανία το σημείο αφετηρίας βρίσκεται στη σύγκριση των χαρακτηριστικών της βιομηχανίας μεταξύ των Τριών και των Εννέα. Η σύγκριση αυτή δείχνει ότι, παρά τις σημαντικές διαφορές που υπάρχουν μεταξύ των Τριών, τα νεώτερα μέλη εμφανίζουν έναντι των Εννέα τα ακόλουθα αξιοσημείωτα χαρακτηριστικά: το σχετικά χαμηλό ποσοστό της βιομηχανίας και της βιοτεχνίας στο ΑΕΠ· (βλ. πίνακα 40). Χαμηλό επίπεδο επενδύσεων κατά εργάτη στους περισσότερους βιομηχανικούς τομείς (με μερικές σημαντικές εξαιρέσεις). Υψηλή αναλογία βιομηχανικής παραγωγής από μικρές επιχειρήσεις. Και, τέλος, εξαιρετικά χαμηλή ανάπτυξη των τομέων που παράγουν κεφαλαιουχικά αγαθά και, ιδιαίτερα κεφαλαιουχικά αγαθά για την παραγωγή κεφαλαιουχικών αγαθών.

Η σειρά αυτή των δεδομένων οδηγεί στο ευρέως αποδεκτό συμπέρασμα ότι η δεύτερη διεύρυνση θα απαιτήσει ουσιαστικές μεταβατικές διευθετήσεις, ώστε να διευκολυνθεί η "ομαλή ενσωμάτωση (ολοκλήρωση) των νέων χωρών". Πράγματι, και η επιχειρηματολογία της Επιτροπής της ΕΟΚ είναι ότι, ενώ "κατά την πρώτη διεύρυνση η μεταβατική περίοδος ήταν ουσιαστικά η ίδια για όλους τους τομείς, με προθεσμίες σχετικά σύντομες και σταθερές", οι αντίστοιχες ρυθμίσεις της δεύτερης διεύρυνσης θα πρέπει να είναι και ευρύτερες και περισσότερο ευέλικτες γιατί στην περίπτωση αυτή "πρέπει να δοθούν λύσεις οι οποίες θα προώθησουν την ολοκλήρωση χωρών με επίπεδο ανάπτυξης αρκετά χαμη-

λότερο από τον κοινοτικό μέσο όρο".

ΠΙΝΑΚΑΣ 40

Η μεταποίηση ως ποσοστό του ΑΕΠ και των εξαγωγών,
Ισπανία, Ελλάδα, Πορτογαλία και ΕΟΚ (των Εννέα)

	Ισπαν.	Ελλ.	Πορτ.	(Εννέα)
Μεταποίηση ως % του ΑΕΠ (1974-5 μέσος όρος).	21,1	20,4	35,5	Μεγ. Δυτ. Γερμανία 35,7 Ελάχ. Ηνωμ. Βασίλειο 25,7
Εξαγωγές μεταποιημένων ως % όλων των εξαγωγών (1975) εξαγωγές μεταποιημένων ως % του ΑΕΠ (1975)	71,2	47,6	69,9	78,6 (84,1)
	5,4	5,2	8,4	17,3

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ: (1) Δεν περιλαμβάνονται η Ιρλανδία και το Λουξεμβούργο.

(2) Οι αριθμοί στις παρενθέσεις αφορούν εξαγωγές έξω από την ΕΟΚ.

ΠΗΓΕΣ: Bulletin of the European Communities.

Στο ίδιο ντοκουμέντο η Επιτροπή διαπιστώνει ότι:

Η διεύρυνση θα οδηγήσει σε μια ένταση εμπορικών ροών και θα δώσει νέα ώθηση στην οικονομική ανάπτυξη. Από αυτό θα ωφεληθούν περισσότερο οι αναπτυγμένες περιοχές οι οποίες διαθέτουν οικονομική δομή επαρκώς ευέλικτη και δυναμική, ώστε να εκμεταλλευθούν περισσότερο τα πλεονεκτήματα που προσφέρει μια ευρύτερη

αγορά. Εάν δεν υπάρξει η κατάλληλη διορθωτική πολιτική, η φιλελευθεροποίηση του εμπορίου θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο τη συνεχή ανάπτυξη ορισμένων ασθενών περιοχών.

Στις υποψήφίες χώρες, λοιπόν, μια πολιτική βιομηχανικής επέκτασης και διαρθρωτικών βελτιώσεων πρέπει να συνδυαστεί κατάλληλα με μια πολιτική κοινωνικής και οικονομικής αποκατάστασης των καθυστερημένων και εγκαταλειπομένων περιοχών. Μια διπλή στρατηγική αυτού του είδους απαιτεί μέτρα που να καλύπτουν δύο κατηγορίες στόχων και να λειτουργούν σε δύο επίπεδα. Η μία κατηγορία αφορά τον περιορισμό των ενδοκοινοτικών αναπτυξιακών διαφορών, μέσω της βιομηχανικής ανάπτυξης των διαρθρωτικά αδύναμων χωρών. Η άλλη κατηγορία στόχων αφορά στον περιορισμό των περιφερειακών διαφορών στο εσωτερικό της κάθε χώρας μέσω μιας πολιτικής αναδιανομής ή σταθεροποίησης. Το ένα επίπεδο εφαρμογής είναι η Κοινότητα, η οποία μπορεί να έχει μια θετική συμβολή, μέσω αναπτυξιακών προγραμμάτων, και μια παθητική, μέσω παραχωρήσεων που αποσκοπούν στο γεφύρωμα του αναπτυξιακού χάσματος. Το άλλο επίπεδο είναι οι εθνικές κυβερνήσεις, οι οποίες πρέπει να επωμισθούν την ευθύνη για τη βελτίωση των περιφερειακών και παραγωγικών δομών. Αυτή η συνδυασμένη στρατηγική θα απαιτήσει πολλαπλά και αμοιβαίως ρυθμιζόμενα μέτρα τα οποία θα εφαρμόζονται επιλεκτικά στην κάθε συγκεκριμένη περίπτωση και ως σύνολο θα ισχύουν στα ειδικά προγράμματα δράσης.

Οι προτάσεις μας για τα μέτρα περιορισμού των αναπτυξιακών διαφορών αναφέρονται στον παρακάτω πίνακα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 41

Δυνατά μέτρα για τον περιορισμό των αναπτυξιακών διαφορών στην Ευρώπη των Δώδεκα

	Πρώτη Στρατηγική	Δεύτερη Στρατηγική
ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ	<p>Περιορισμός των ενδοκοινωνικών αναπτυξιακών διαφορών</p> <p>Εμφαση και εξειδίκευση στις σύγχρονες βιομηχανίες</p> <p>Εντατική μεταφορά τεχνολογίας</p> <p>Μεγαλύτερη ενσωμάτωση της περιφέρειας στη βιομηχανική ολοκλήρωση</p> <p>Αλλαγή της βιομηχανικής δομής, εκμοντερνισμός των συναγωνιστικών βιομηχανιών</p>	<p>Περιορισμός των περιφερειακών διαφορών μεταξύ κρατών - μελών</p> <p>Μεγαλύτερη ανάπτυξη στην περιφέρεια</p> <p>Ανάπτυξη μικρών και μεσαίων βιομηχανιών στις καθυστερημένες περιοχές</p>
ΜΕΤΡΑ ΕΘΝΙΚΩΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΝ	<p>Ενδοτομεακή εξειδίκευση για μια ουσιαστική αλλαγή στα είδη των αγαθών</p> <p>Δημιουργία νηπιακών εξαγωγικών βιομηχανιών</p> <p>Μέτρα προστασίας της εγχώριας αγοράς έναντι τρίτων χωρών</p>	<p>Ανοδος του κατώτατου επιπέδου διαβίωσης στις καθυστερημένες περιοχές</p> <p>Βελτίωση της ποιότητας ζωής, ενίσχυση των κοινωνικών υπηρεσιών</p>

Τέλος κρίνουμε σκόπιμο να αναφέρουμε ορισμένες συμπερασματικές παρατηρήσεις σχετικά με τις διαρθρωτικές επιπτώσεις της διεύρυνσης:

Πρώτο: Η διεύρυνση δεν δημιούργησε βασικά νέα προβλήματα για τη δομή και τη λειτουργική ικανότητα της Κοινότητας. Καθέστησε όμως οξύτερα τα υπάρχοντα αγροτικά, βιομηχανικά και περιφερειακά προβλήματα και έτσι αποκάλυψε τον επείγοντα χαρακτήρα και τη σπουδαιότητα των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.

Δεύτερο: σε μια ετερογενή περιοχή που επιδιώκει την ολοκλήρωση και περιλαμβάνει άνισους εταίρους, οι διαρθρωτικές ανισομέρειες εμφανίζουν την τάση να παγιώνονται με αποτέλεσμα μεγαλύτερη εσωτερική ανισορροπία και εξωτερική ακαμψία. Γι' αυτό πρέπει να παρθούν άμεσα μέτρα για την εξαφάνισή τους.

Τρίτο: Μια νέα ισορροπία που θα καταστήσει την Κοινότητα ικανή να προχωρήσει περισσότερο στην εσωτερική ολοκλήρωση και να διατηρήσει την ευχέρεια της εξωτερικής δράσης, μπορεί να επιτευχθεί μόνον με τη βελτίωση των δομών στις ασθενέστερες χώρες-μέλη και, άρα, με τον βαθμιαίο περιορισμό του ενδοκοινοτικού αναπτυξιακού χάσματος.

Τέταρτο: Η διαρθρωτική βελτίωση δεν μπορεί να επιτευχθεί ούτε με άκαμπτες συμφωνίες εναρμόνισης (π.χ. στη γεωργία ή τις ευαίσθητες βιομηχανίες) ούτε με την προσφυγή στο ελεύθερο διεθνές εμπόριο. Εκείνο που απαιτείται είναι ένα ευρύτερο πεδίο εθνικής πολιτικής που σκοπεύει στη λύση των εθνικών διαρθρωτικών προβλημάτων και μια μεγαλύτερη ευελιξία στην εφαρμογή αποτελεσματικών διαρθρωτικών και περιφερειακών μέτρων.

14. 8. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΛΥΣΗ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ

Το μεγαλύτερο πρόβλημα είναι οι προβληματικές, η ανοιχτή πληγή και ο γόρδιος δεσμός της οικονομίας. Έχουν καταφέρει να συγκεντρώσουν γύρω τους όλα τα κακά στοιχεία, κοινωνικά και οικονομικά όπως τη σπατάλη και διασπάθιση του δημόσιου χρήματος, τη χαμηλή παραγωγικότητα, την ψυχολογία της δημοσιοποίησης την αδιαφορία για τις συνέπειες των πράξεών τους και, γιατί όχι, τη μετάδοση της "ασθένειάς" των σ' όλη την οικονομία!

Παρά τις κυβερνητικές εξαγγελίες για λύση του προβλήματος, τις παροτρύνσεις του ΣΕΒ, των εμπορικών επιμελητηρίων και τις πιέσεις της Κοινότητας, οι προβληματικές παραμένουν "αγέρωχες" και "διατηρητέες" συνεχίζοντας το καταστροφικό τους έργο μολύνοντας σιγά-σιγά όλη την βιομηχανία.

Ο άμεσος πλειστηριασμός των θα απελευθερώσει τεράστια ποσά, θα μειώσει τα δημόσια ελλείμματα, θα αποκαταστήσει τη διαστρέβλωση του ελεύθερου ανταγωνισμού, θα αυξήσει την παραγωγή των υγιών βιομηχανικών των οποίων η επέκταση θα απορροφήσει το προσωπικό που θα αποδεσμευτεί και θα αυξήσει την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας.

Μαζί με τις προβληματικές θα ήταν πολύ ωφέλιμο να εξυγιανθούν και οι παθητικοί συνεταιρισμοί οι οποίοι προβληματίζουν σε μεγάλο βαθμό το υγιές συνεταιριστικό κίνημα και δηλητηριάζουν την εθνική οικονομία.

Είναι σκόπιμο να επαναληφθεί ότι η αύξηση του εργατικού κόστους σε συνδυασμό με την έλλειψη εξειδικευμένου εργατικού

δυναμικού ήταν ένας απ' τους κυριότερους παράγοντες που οδήγησαν στην εφαρμογή του σταθεροποιητικού προγράμματος, το οποίο απέδωσε αφού συμπιέστηκε αυτός ο παράγοντας. Τα αποτελέσματα θα ήταν ευνοϊκότερα αν απελευθερωνόταν σταδιακά η αγορά εργασίας, καταργούνταν οι ρυθμίσεις για τις απολύσεις και ο θεσμός της ΑΤΑ και συνδεόταν η αμοιβή με την παραγωγικότητα. Όλα αυτά θα δημιουργούσαν κίνητρα για αφύπνιση του εργατικού δυναμικού, απεγκλωβισμό του απ' την ψυχολογία της δημοσιοποίησης, της ισοπέδωσης των πρωτοβουλιών, της εξαφάνισης της εργασιακής άμιλλας και της εξίσωσης ικανών και ανικάνων. Ακόμη οι ελεύθερες συλλογικές συμβάσεις χωρίς κρατική παρέμβαση και η επιμόρφωση και εξειδίκευση του εργατικού δυναμικού μέσω ειδικών προγραμμάτων που θα πρέπει να εισαχθούν στην ανώτερη και ανώτατη εκπαίδευση, θα αυξήσουν την αποδοτικότητα των εργαζομένων και των επιχειρήσεων των οποίων η επέκταση θα δημιουργήσει αύξηση στη ζήτηση εργασίας και κατά συνέπεια των μισθών.

Όλα αυτά τα μέτρα τα οποία από χρόνια εφαρμόζονται στις ανεπτυγμένες χώρες με επιτυχία, θα ενδυναμώσουν την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων ώστε ελάχιστα και άφοβα να κατακτήσουν τις ευρωπαϊκές αγορές.

Το επόμενο βήμα θα πρέπει να είναι η ελεύθερη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων μέσω της αποκατάστασης της "ακριβής" αγοράς χρήματος η οποία θα προέλθει απ' την απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος και τον εκσυγχρονισμό του χρηματιστηρίου. Φυσικά η απόδοση των πιο πάνω μέτρων εξαρτάται απόλυτα απ' τη μείωση των δημοσίων ελλειμμάτων τα οποία απομυζούν τη

συντριπτική πλειοψηφία των χρηματικών πόρων.

Η πτώση του πληθωρισμού που θα προέλθει απ' την πώληση των προβληματικών, την κατάργηση της ΑΤΑ, τη μείωση των ελλειμμάτων και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας θα πρέπει να οδηγήσει στη μείωση των υψηλών επιτοκίων τα οποία συγκεντρώνουν τα κεφάλαια στις τράπεζες -για την κάλυψη των δημοσίων ελλειμμάτων- και αποθαρρύνουν κάθε επένδυση είτε καταθέτη είτε δανειζόμενου.

Τα στάδια και οι φάσεις εκσυγχρονισμού του τραπεζικού συστήματος καθυστερούν υπερβολικά και το Χρηματιστήριο αναμένει την υλοποίηση των νομοσχεδίων για να αφυπνιστεί.

Πώς μπορεί η ελληνική βιομηχανία να συναγωνιστεί επί ίσοις όροις τις ευρωπαϊκές όταν οι ελάχιστες πιστώσεις που περισσεύουν απ' το αδηφάγο κράτος προσφέρονται με 34% επιτόκιο ενώ στην Ευρώπη υπάρχει επαρκής προσφορά χρήματος από τράπεζες, οργανισμούς και χρηματιστήριο, με επιτόκιο από 6% έως 9%.

Η ρύπανση του Λεκανοπεδίου Αττικής δεν έληθε μόνο την υγεία των κατοίκων αλλά και των βιομηχανιών που είναι εγκατεστημένες σ' αυτό. Ο αποκλεισμός της Αττικής απ' τους αναπτυξιακούς νόμους και οι θεσμικοί περιορισμοί για επέκταση και ανανέωση θα οδηγήσουν σε γήρασμα και αποβιομηχάνιση τη μισή βιομηχανία της χώρας. Μήπως πρέπει να ξαναπροσδιοριστεί η βιομηχανική πολιτική στο σημείο αυτό;

Είναι ανάγκη για δημιουργία ειδικού προγράμματος το οποίο θα προωθεί συναινετικές λύσεις όπως τη δημιουργία και άλλων βιομηχανικών ζωνών οι οποίες σε συνδυασμό με την παροχή ισχυρών

κινήτρων θα παροτρύνουν τις ρυπογόνες βιομηχανίες να απομακρυνθούν απ' την Αθήνα ή στην εφαρμογή νέων τεχνολογιών που θα μειώνουν αισθητά την ρύπανση.

Η καθιέρωση των εμπορικών εξαγωγικών εταιρειών, του νέου φορέα της ασφάλισης των εξαγωγών, η δημιουργία του τμήματος του εξωτερικού εμπορίου και η χορήγηση δανείων σε συνάλλαγμα θα τονώσουν τις εξαγωγές μας και θα συμβάλλουν αποφασιστικά στην προώθηση των ελληνικών προϊόντων στις ευρωπαϊκές αγορές.

Τα τελευταία στατιστικά στοιχεία δείχνουν μια σημαντική κάμψη των εξαγωγών προς τις αραβικές, αφρικανικές και σοσιαλιστικές χώρες σε αντίθεση με την ανάκαμψη προς τις χώρες της ΕΟΚ. Η στροφή αυτή επιβάλλει αναπροσανατολισμό της εξαγωγικής πολιτικής ώστε τα προϊόντα μας να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις του σκληρού ανταγωνισμού και του ευρωπαϊού καταναλωτή που ζητά ποιότητα, συνέλεια, σωστή τυποποίηση και συσκευασία, επώνυμα προϊόντα και κατάλληλη διαφήμιση.

Η επίλυση του προβλήματος των μεταφορών ιδιαίτερα μέσω χωρών εκτός ΕΟΚ π.χ. Γιουγκοσλαβία, η δραστηριοποίηση των εμπορικών αποστολών μας και η υιοθέτηση αντιστοιχών με τους εταίρους μας μέτρων θα βελτιώσουν σημαντικά τους όρους εμπορίου των προϊόντων μας που τα τελευταία χρόνια ήσαν ιδιαίτερα απογοητευτικοί.

Η πορεία που ακολούθησε η βιομηχανία και η οικονομική πολιτική δημιούργησαν θετικά και αρνητικά αποτελέσματα τα οποία πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπ' όψιν για την κατάρτιση της μελλοντικής πορείας προς την ανάπτυξη.

Οι προτάσεις μας αποσκοπούν σε μια ριζική αναδιάρθρωση της ελληνικής βιομηχανίας, που θεωρούμε απόλυτα αναγκαία.

Η αναδιάρθρωση αυτή δε θα πρέπει, κατά την αντίληψή μας, να περιλαμβάνει προσπάθειες για παραδοσιακή εκβιομηχάνιση. Εκτός του ότι, μια τέτοια προσπάθεια, με τις συνθήκες που έχουν διαμορφωθεί στο εξωτερικό και στο εσωτερικό, θα απαιτούσε μεγάλες θυσίες, κρίνουμε ακόμη ότι θα ήταν και χωρίς αντικείμενο. Εστω και αργά θα ήταν σκόπιμο να δεχτούμε ότι για πάρα πολλούς λόγους, ιστορικούς, πολιτικούς, κοινωνικούς, ψυχολογικούς και οικονομικούς, η Ελλάδα έχει χάσει οριστικά τη δυνατότητα μιας ορθολογικής και παραδοσιακής εκβιομηχάνισης. Ηδη άρχισαν να εμφανίζονται συμπτώματα κορεσμού στη διεθνή αγορά για μεγάλο αριθμό παραδοσιακών βιομηχανικών προϊόντων που σε συνδυασμό με τον ανταγωνισμό ορισμένων αναπτυσσόμενων οικονομιών του τρίτου κόσμου, διαγράφει τις ανακατατάξεις της νέας διεθνούς οικονομικής τάξης. Η προσπάθεια για παραδοσιακή εκβιομηχάνιση στην Ελλάδα θα μπορούσε να επιχειρηθεί με κάποιες πιθανότητες επιτυχίας μόνο με μια σταθερή και άκαμπτη πολιτική υποκατάστασης των εισαγωγών. Αλλά, εκτός του ότι η ένταξη της χώρας μας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες αποκλείει μια τέτοια πολιτική, είναι ακόμη και πολύ αμφίβολο αν μακροχρόνια θα ήταν αποδοτική.

Μέσα σ' αυτά τα πλαίσια οι δυνατότητες-επιλογές της ελληνικής οικονομίας ανοίγονται προς δύο κατευθύνσεις. Η πρώτη είναι ουσιαστικά, η μοιρολατρική αποδοχή του αδιέξοδου εναντίον του οποίου λαμβάνονται, κατά καιρούς, μέτρα για τον μετριασμό των δυσμενών κοινωνικοοικονομικών του συνεπειών. Τα μέτρα αυτά

δεν είναι δυνατό να είναι αποτελεσματικά αφού δεν αντιμετωπίζουν το πρόβλημα, αλλά μόνο τις συνέπειές του. Κατά τη γνώμη μας, η πολιτική αυτή ακολουθήθηκε χωρίς αξιόλογες εξαιρέσεις απ' το 1960 ως σήμερα. Ενδεικτικά αναφέρουμε τα διάφορα κίνητρα για την ενθάρρυνση των επενδύσεων στη βιομηχανία, τα οποία αποσκοπούσαν, γενικά, στην αύξηση των περιθωρίων κέρδους. Όλα αυτά τα μέτρα θα μπορούσαν να είναι αποτελεσματικά μόνο, αν είχε αποδειχθεί ότι ο βασικός λόγος για τον οποίο οι Έλληνες βιομήχανοι δεν έκαναν επενδύσεις ήταν τα ανεπαρκή τους κέρδη. Μια τέτοια όμως υπόθεση ήταν και εξακολουθεί να είναι πολύ μακριά από την πραγματικότητα. Γι' αυτό και όλες οι μορφές κινήτρων, που ως σήμερα χρησιμοποιήθηκαν, δεν ήταν αποτελεσματικές. Η πολιτική, εξάλλου, χρηματοδότησης της βιομηχανίας, που ακολουθήθηκε όλο αυτό το διάστημα, φαίνεται ότι βασιζόταν στην αναπόδεικτη υπόθεση ότι η άφθονη, χωρίς επιλεκτικά κριτήρια και φθηνή παροχή πιστώσεων θα μπορούσε να εξασφαλίσει τη διενέργεια παραγωγικών επενδύσεων. Με τον τρόπο, όμως, αυτό ενθαρρύνθηκαν οι παρασιτικές, υπόγειες και κερδοσκοπικές δραστηριότητες, ιδιαίτερα σε περιόδους, στις οποίες ο έντονος ρυθμός πληθωρισμού κατέληγε σε αρνητικά επιτόκια. Το παραπάνω αποτέλεσμα θα έπρεπε να αναμένεται, εφόσον το πρόβλημα για τη μη διενέργεια παραγωγικών επενδύσεων δεν ήταν η έλλειψη επαρκών κεφαλαίων, αλλά αντίθετα η έλλειψη επαρκούς αγοράς για τη διάθεση των νέων προϊόντων. Ακόμη, με την ελπίδα πάταξης του πληθωρισμού ακολουθήθηκε, συχνά, στο παρελθόν και η πολιτική λιτότητας, που αναγκαστικά περιόριζε μόνο την αγοραστική δύναμη

των μισθωτών, και τη ζήτηση εγχώριων βιομηχανικών προϊόντων, χωρίς φυσικά να είναι σε θέση να ενθαρρύνει τις βιομηχανικές επενδύσεις ή να μειώσει το ρυθμό του πληθωρισμού. Οι αγχώδεις προσπάθειες για τον περιορισμό του πληθωρισμού οδήγησαν στην εφαρμογή αντιπληθωριστικής πολιτικής, η οποία για χρόνια συκάλυψε τα πραγματικά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας, όπως και τις γενεσιουργές αιτίες του πληθωρισμού. Γιατί, στην Ελλάδα, ο πληθωρισμός μπορεί αλλά και επιβάλλεται να καταπολεμηθεί μόνο ως μακροχρόνιο πρόβλημα και μόνο με την αύξηση της παραγωγής και της παραγωγικότητας. Κάτω από το πρίσμα αυτό ουδέποτε ο πληθωρισμός θα έπρεπε να αναχθεί σε πρωταρχικό μας πρόβλημα και ουδέποτε θα έπρεπε να αντιμετωπισθεί μετωπικά. Η αναγνώρισή του ως τέτοιου προκάλεσε τη μείωση της παραγωγής και απομάκρυνε τη στιγμή, που ο περιορισμός του ρυθμού του θα ήταν εφικτός. Η μετωπική, εξάλλου, αντιμετώπισή του παρέβλεψε το γεγονός, ότι σε οικονομίες, όπως η ελληνική, που μόνο το 43% του ενεργού πληθυσμού είναι μισθωτοί, οποιαδήποτε αντιπληθωριστική πολιτική είναι, εκ των προτέρων, καταδικασμένη σε αποτυχία.

Με βάση αυτή την πρώτη επιλογή, που φυσικά υποθέτει ότι και στο μέλλον θα ληφθούν μέτρα ξεκομμένα από τα βασικά διαρθρωτικά προβλήματα της οικονομίας, το μέλλον διαγράφεται σκοτεινό. Η Ελλάδα, με οικονομία ενδιάμεσης ανάπτυξης, δεν θα είναι σε θέση να επωφεληθεί από τις νέες διεθνείς ανακατατάξεις ούτε ως χώρα υπανάπτυκτη ούτε ως χώρα αρκετά αναπτυγμένη και εκβιομηχανισμένη. Θα είναι καταδικασμένη να παραμένει στο σταυροδρόμι, ως

περιφερειακή οικονομία. Αναμφισβήτητα όμως μια τέτοια επιλογή δεν περιλαμβάνει άμεσους κινδύνους για όσους θα ήθελαν να την αποφασίσουν, αφού απλά αποτελεί τη λογική συνέχεια του παρελθόντος.

Η δεύτερη, αντίθετα, δυνατή επιλογή είναι εξαιρετικά επικίνδυνη, επειδή είναι δυναμική και επειδή χαράζει καινούργιους δρόμους, που δεν συνδέονται με το παρελθόν. Ο βαθμός, εντούτοις, του κινδύνου μιας τέτοιας επιλογής εμφανίζεται χαμηλότερος τώρα από ό,τι οποιαδήποτε άλλη φορά στο παρελθόν και πολύ πιθανόν και στο μέλλον. Αυτό οφείλεται στο ότι, οι διεθνείς ανακατατάξεις προσφέρουν δυνατότητες δράσης, που εμφανίζονται ως συγκυριακή ευκαιρία και που δεν προβλέπεται να διατηρηθούν για μεγάλο χρονικό διάστημα. Για την εκμετάλλευση αυτής της ευκαιρίας χρειάζεται αφάνταστο θάρρος και, ως μας επιτραπεί η έκφραση, χρειάζεται και κάποια δόση τυχοδιωκτισμού.

Η μοναδική δυνατότητα που μας απομένει είναι το πέρασμα στο "μεταβιομηχανικό" στάδιο, χωρίς να έχουμε προηγουμένα διανύσει το βιομηχανικό. Η πρόθεση ενός τέτοιου τολμήματος είναι να βρεθούμε ανάμεσα στις ήδη τώρα αναπτυγμένες οικονομίες όταν, σε λίγα χρόνια από σήμερα, θα κατανέμουν τις αγορές των νέων προϊόντων που θα προέλθουν από το "μεταβιομηχανικό" στάδιο. Είναι αδύνατον να προβλεφθεί το ποσοστό της πιθανότητας επιτυχίας ενός τέτοιου σχεδίου. Είναι, όμως, σίγουρο ότι οι διάφορες αντιδράσεις θα μπορούσαν να περιοριστούν και να μεταβληθούν σε πείσμα και πίστη στην επιτυχία, αν όλοι οι κάτοικοι αυτής της χώρας, με τρόπους απλούς και προσιτούς κατατολιζόνταν για την

παρούσα κατάσταση και για το τι θα ήταν σε θέση να περιμένουν μελλοντικά.

Είναι καταφανές ότι η προσπάθεια για λύση των διαρθρωτικών προβλημάτων της Ε.Β. θα γίνει μέσα στα κοινοτικά πλαίσια. Πρέπει λοιπόν να γίνει μια αναφορά για την προσπάθεια αναδιάρθρωσης των βιομηχανιών των κρατών-μελών, όπως την αντιλαμβάνεται η κοινότητα:

Η αναδιάρθρωση τομέων της βιομηχανίας που αντιμετωπίζουν δυσκολίες θεωρείται αναγκαία από όλα τα κράτη μέλη. Χωρίς να παύει να υποστηρίζει τις προσπάθειες αναδιάρθρωσης, η Κοινότητα δίνει τώρα έμφαση όλο και περισσότερο στην ανάπτυξη και διάδοση των νέων τεχνολογιών, επειδή μόνο αυτές μπορούν να αποτελέσουν τη βάση μιας νέας οικονομικής ανόδου.

Όλοι ή σχεδόν όλοι το έχουν αντιληφθεί: για να σωθεί ~~μακροπρόθεσμα ο μεγαλύτερος δυνατός αριθμός θέσεων εργασίας~~ πρέπει να αναδιρθρωθούν οι τομείς που γνωρίζουν δυσκολίες (βιομηχανία άνθρακα και χάλυβα, κλωστοϋφαντουργία, ναυπηγική βιομηχανία κ.λ.π.) που έχουν πληγεί σκληρά από την αύξηση του κόστους, που ήταν συνέπεια των δύο πετρελαϊκών κρίσεων, τον αυξανόμενο εξωτερικό ανταγωνισμό και τη μείωση της ζήτησης. Η κοινότητα συνέβαλε ενεργά στην αναδιάρθρωση φροντίζοντας ώστε οι κρατικές ενισχύσεις να χορηγούνται σε εξαιρετικές περιπτώσεις, να έχουν περιορισμένη χρονική διάρκεια και το ύψος τους να καθορίζεται ανάλογα με τον επιδιωκόμενο στόχο: τη σταδιακή αποκατάσταση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας με την επίλυση των διαρθρωτικών προβλημάτων.

Στα πλαίσια των ειδικών αρμοδιοτήτων και των ιδιαίτερων εξουσιών που διαθέτει στον τομέα του χάλυβα, η Κοινότητα έθεσε ως όρο για τη χορήγηση των κρατικών ενισχύσεων τη μείωση της παραγωγικής ικανότητας, επέβαλε διάφορα μέτρα έκτακτης ανάγκης (ελάχιστες τιμές, ποσοτώσεις παραγωγής, κ.λ.π.) και συμμετέσχε στη χρηματοδότηση των μέτρων κοινωνικού και περιφερειακού χαρακτήρα στο πλαίσιο των προσπαθειών για τον αναπροσανατολισμό της παραγωγής. Η αναδιάρθρωση προχώρησε ήδη αρκετά, ώστε να προετοιμάζεται η επιστροφή στους κανονικούς όρους ανταγωνισμού στην αγορά. Αυτό συνεπάγεται την κατάργηση των κρατικών ενισχύσεων που έχουν στόχο τους την κάλυψη των ζημιών των επιχειρήσεων ή τη χρηματοδότηση νέων επενδύσεων καθώς και τη σταδιακή άρση των μέτρων έκτακτης ανάγκης.

Η αναδιάρθρωση της βιομηχανίας, ιδιαίτερα στους παραδοσιακούς τομείς, είναι απαραίτητη για να προσαρμοστεί το παραγωγικό δυναμικό στις εξελίξεις της αγοράς. Η ανταγωνιστικότητα όμως της Κοινότητας υποφέρει και από τη καθυστέρηση με την οποία η βιομηχανία της εισάγει τις υψηλές τεχνολογίες στις μεθόδους παραγωγής. Έτσι, στον τομέα των τεχνολογιών της πληροφορικής, που θα καλύψουν τέσσερα περίπου εκατομμύρια θέσεις εργασίας στη δεκαετία αυτή και που θα επηρεάσουν μεσοπρόθεσμα τις συνθήκες εργασίας 30-50% του συνόλου των θέσεων εργασίας, η εξάρτηση της Ευρώπης από το εξωτερικό προσλαμβάνει τρομακτικές διαστάσεις. Πράγματι, η Κοινότητα εισάγει τους μισούς μικροελεξεργαστές που χρειάζεται, 75% των μαγνητοσκοπίων της και 80% των μικροϋπολογιστών της. Ηλθε λοιπόν η ώρα να περιληφθεί η

προαγωγή των νέων τεχνολογιών στους βασικούς στόχους της βιομηχανικής στρατηγικής της Κοινότητας.

Η ευρωπαϊκή συνεργασία απέδωσε ήδη αποτελέσματα σε μια σειρά τομέων όπου επιτεύχθηκε η παγίωση της ευρωπαϊκής παρουσίας: στον τομέα της αεροδιαστημικής για παράδειγμα με το Airbus και την Ariane -τα οποία δανειοδότησε η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων- ή της πυρηνικής τάξης με το JET, έναν τεράστιο πειραματικό αντιδραστήρα που κατασκεύασε και διαχειρίζεται η Κοινότητα. Αυτή τη στιγμή οι πρωτοβουλίες πολλαπλασιάζονται και επεκτείνονται στο πεδίο των κοινών προγραμμάτων. Βασική τους αρχή είναι η τόνωση της συνεργασίας μεταξύ των επιχειρήσεων, εργαστηρίων και πανεπιστημίων σε πανευρωπαϊκό επίπεδο για την εφεύρεση νέων τεχνικών και νέων προϊόντων που να ικανοποιούν την υπαρκτή ή προβλεπόμενη μελλοντική ζήτηση της αγοράς. ~~Δεν πρόκειται λοιπόν εδώ για βασικές έρευνες αλλά για~~ συντονισμένες ενέργειες στα πλαίσια της προανταγωνιστικής φάσης στη διαδικασία της τεχνολογικής εξέλιξης. Εναπόκειται κατόπιν στις επιχειρήσεις να επωμιστούν την ευθύνη της παραγωγής και της εμπορίας, επωφελούμενες από ένα ανταγωνιστικότερο και δυναμικότερο περιβάλλον το οποίο θα προκύψει μέσα από την υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς.

Προτάσεις μας για κοινοτικές αναδιρθρωτικές ενέργειες:

1) Πρέπει να αναπτυχθούν οι ανθρώπινοι πόροι και να χρησιμοποιούνται κατά τον αποτελεσματικότερο δυνατό τρόπο. Είναι ζωτική ανάγκη μια ηράκλεια προσπάθεια για τη βελτίωση του

επιπέδου κατάρτισης. Στα πλαίσια της προσπάθειας αυτής το Συμβούλιο των Υπουργών έχει εγκρίνει ένα πρόγραμμα δράσης για την τεχνολογική εκπαίδευση και κατάρτιση το COMMET. Κρίνουμε ότι πρέπει να γίνει η καλύτερη αξιοποίηση του συγκεκριμένου προγράμματος του οποίου στόχοι είναι: να προωθηθεί η συνεργασία πανεπιστημίων και βιομηχανίας όσον αφορά τα θέματα της κατάρτισης και της περαιτέρω επιμόρφωσης, τις διεθνείς ανταλλαγές σπουδαστών, εκπαιδευτικού προσωπικού και υπαλλήλων των επιχειρήσεων, τα κοινά προγράμματα εκπαίδευσης στις νέες τεχνολογίες στα οποία συμμετέχουν επιχειρήσεις περισσότερων κρατών μελών, καθώς και για τη χρησιμοποίηση των οπτικοακουστικών τεχνικών και της πληροφορικής για τη διδασκαλία κατ' οίκον.

2) Πρέπει να απελευθερωθούν οι επιχειρήσεις από τους διοικητικούς περιορισμούς που μειώνουν τόσο την ικανότητά τους να αναλάβουν νεωτεριστικές πρωτοβουλίες όσο και την ανταγωνιστικότητά τους. Επ' αυτού η περισσότερη δουλειά πρέπει να γίνει από τα κράτη μέλη της Κοινότητας, αλλά και η συμβολή της Κοινότητας μπορεί να είναι αξιόλογη, εάν: καθορίσει τις ευρύτερες κατευθυντήριες γραμμές, επιδιώξει την κατάργηση των εμποδίων στα ενδοκοινοτικά σύνορα, καταστήσει απλούστερες και διαυγέστερες τις διατάξεις της κοινοτικής νομοθεσίας και προσαρμόσει τους κανόνες της στα θέματα του ανταγωνισμού, έτσι ώστε να ευνοείται η συνεργασία των επιχειρήσεων στον τομέα της προανταγωνιστικής έρευνας.

3) Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, από τις οποίες θα εξαρτηθεί σε σημαντικό βαθμό η δημιουργία των μελλοντικών θέσεων

εργασίας, θα επωφεληθούν προφανώς ιδιαίτερα από αυτές τις ελαφρύνσεις. Ειδικά μέτρα πρέπει επίσης να ευνοήσουν τη διάδοση νέων τεχνολογιών στην περίπτωση των επιχειρήσεων αυτών. Τα συνολικά δάνεια που χορηγεί η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, τόσο από τους ίδιους πόρους της όσο και από τους πόρους του Νέου Κοινοτικού Μέσου, διαδραματίζουν όλο και μεγαλύτερο ρόλο στον εν λόγω τομέα.

4) Πρέπει να ενθαρρυνθούν οι επενδύσεις με τη μείωση του τμήματος που διοχετεύεται στο δημόσιο, την εφαρμογή της κατάλληλης πολιτικής και την τόνωση της προσφοράς κεφαλαίων υψηλού επιχειρηματικού κινδύνου. Η προσφορά τέτοιων κεφαλαίων πρέπει να προσλάβει ευρωπαϊκές διαστάσεις για να δώσει στη βιομηχανία τη δυνατότητα να επωφεληθεί ουσιαστικά από τις νέες δυνατότητες που της παρουσιάζονται. Πρέπει επίσης να σχεδιαστούν μεγάλα ευρωπαϊκά προγράμματα επενδύσεων σε ορισμένους τομείς, όπως οι μεταφορές και οι τηλεπικοινωνίες.

Σε συνδυασμό με την υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς και τον αναπροσανατολισμό της βιομηχανίας προς την κατεύθυνση των νέων τεχνολογιών, όλες αυτές οι ενέργειες συγκλίνουν προς έναν κεντρικό στόχο: την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας και, μέσω αυτής, τη βελτίωση της κατάστασης στον τομέα της απασχόλησης.

14.9. Μ.Ο.Π., Σ.Π.Α. και ΕΛΛ. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

Μ.Ο.Π.: 1) Βασικές επιδιώξεις και στόχοι:

α) Οι βασικές στρατηγικές επιδιώξεις:

1. Αύξηση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας για την αντιμετώπιση του αυξημένου ανταγωνισμού σε όλους τους τομείς.
2. Η αύξηση του εισοδήματος και η βελτίωση του επιπέδου απασχόλησης με τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης εκτός του γεωργικού τομέα.

β) Οι στόχοι των ελληνικών ΜΟΠ

1. Η ισόρροπη διατομεακή ανάπτυξη της οικονομίας, με την αρμονική κατανομή των δραστηριοτήτων στο χώρο, και τη δημιουργία προϋποθέσεων για την αξιοποίηση του ενδογενούς δυναμικού των περιφερειών (ανθρώπινου και φυσικού).
2. Η επίτευξη σχετικής πληθυσμιακής ισορροπίας, με τη βελτίωση των υποδομών και της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης των περιφερειών γενικότερα.
3. Η οικολογική προστασία και η αξιοποίηση των πολιτιστικών πόρων καθώς και η αρτιότερη οργάνωση του πολεοδομικού ιστού των αστικών και των αγροτικών κέντρων.

γ) Στον τομέα της βιομηχανίας και των υπηρεσιών, τα ΜΟΠ μπορεί να συμπεριλαμβάνουν, ιδίως, δράσεις με σκοπό:

- τη δημιουργία και την ανάπτυξη των μικρών και μεσάλων επιχειρήσεων, της βιοτεχνίας και των συνεταιρισμών με την εντατικοποίηση των μέτρων που έχουν ήδη προβλεφθεί για το σκοπό αυτό στα πλαίσια των ενισχύσεων για επενδύσεις υλικής υποδομής και την παροχή ενισχύσεων για τη βελτίωση της οργάνωσης της επιχείρησης,
- την ενθάρρυνση των καινοτομιών, και της εφαρμογής νέων τεχνολογιών σε μικρομεσαίες και βιοτεχνικές επιχειρήσεις, καθώς και συνεταιρισμούς,
- στην Ελλάδα, τη διευκόλυνση της εγκατάστασης νέων επιχειρήσεων και τη μεταφορά εκτός Αθηνών επιχειρήσεων εγκατεστημένων εκεί,
- την προαγωγή του τουρισμού, και την ενίσχυση των υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων και των μεταφορών, που σχετίζονται με τη δραστηριότητα αυτή,
- την προαγωγή άλλων δραστηριοτήτων στο επίπεδο μικρομεσαίων επιχειρήσεων, και ιδίως όσων η λειτουργία εντάσσεται σε στάδιο της παραγωγικής διαδικασίας προγενέστερο ή μεταγενέστερο της γεωργίας και της βιομηχανίας ειδών διατροφής, καθώς και δραστηριοτήτων συναφών με τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας,
- την ενίσχυση των απαραίτητων υποδομών για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων που δημιουργούν θέσεις εργασίας, και συγκεκριμένα:
 - i) τη διαμόρφωση μικρών βιομηχανικών ζωνών στις ζώνες προτεραιότητας,
 - ii) τις υποδομές των επικοινωνιών που συνδέουν τις ζώνες

αυτές με το κύριο δίκτυο (οδικές διασυνδέσεις, δίκτυο τηλεπικοινωνιών και πληροφοριών, ενεργειακό δίκτυο),

iii) τις υποδομές και τον εξοπλισμό που σχετίζονται άμεσα με την ανάπτυξη του τουρισμού,

iv) τον κτιριακό και λοιπό κύριο εξοπλισμό των κέντρων κατάρτισης, έρευνας και παροχής τεχνικής υποστήριξης στους τομείς της βιομηχανίας, των υπηρεσιών, της γεωργίας και της αλιείας,

v) στην Ελλάδα, τις εν γένει υποδομές· στην Γαλλία και Ιταλία την οικονομική υποδομή στους τομείς και ιδιαίτερα των μεταφορών και της ενέργειας.

2) Χρηματοδότηση από τα Μ.Ο.Π. στον δευτερογενή τομέα

(Βιομηχανία):

Διατίθενται το 26,6% του συνολικού Μ.Ο.Π., και αφορά τη δημιουργία μεγάλων παραγωγικών επενδύσεων του δημοσίου αλλά και την άμεση χρηματοδότηση ιδιωτικών επενδύσεων με στόχο την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της Ελλην. βιομηχανίας και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, εκτός του γεωργικού τομέα.

Στο παραπάνω ποσό δεν περιλαμβάνονται ποσά προγραμμάτων κατάρτισης-έρευνας-τεχνολογίας που αφορούν τον τομέα.

3) Η κατανομή των ΜΟΠ στους φορείς: Δημόσιο και Ιδιωτικό Τομέα

Γενικά Στοιχεία

* Σύμφωνα με μια πρώτη κατανομή προβλέπεται ένα 26,6% ή ποσό 126.813 δισ. δρχ. για τη βιομηχανία. Το ποσό αυτό 127 δισ.

περίπου προβλέπεται να κατανεμηθεί μεταξύ δημοσίου και ιδιωτών σε "ίση αναλογία".

* Οι προτάσεις για βιομηχανικές επενδύσεις στους δημόσιους φορείς σύμφωνα με μια πρώτη διαλογή, φθάνουν τα 56 δισ. δρχ.

* Οι προτάσεις για βιομηχανικές επενδύσεις από ιδιωτικούς φορείς που υπεβλήθησαν, φθάνουν τα 160 δισ. δρχ.

* Δηλαδή, έχουμε σύνολο προτάσεων για βιομηχανικές επενδύσεις, από δημόσιο και ιδιώτες, που φθάνουν τα 216 δισ. δρχ. με πρόβλεψη μόνο 127 δισ. δρχ. Αυτό σημαίνει ότι η κυβέρνηση θα επιδιώξει αύξηση του σχετικού κονδυλίου για τη βιομηχανία, για να ανταποκριθεί στις αυξημένες απαιτήσεις, ώστε το μερίδιο των ιδιωτών να προσεγγίσει τα 50 δισ. δρχ.

4. Τι έγινε τελικά με την υπαγωγή των ιδιωτικών επενδύσεων στα ΜΟΠ;

Παραθέτουμε συνοπτικά τα ακόλουθα πληροφοριακά στοιχεία:

1. Εγκρίθηκαν 102 επενδυτικές προτάσεις συνολικού ύψους 50 δισ. δρχ., οι οποίες κατανέμονται:

Κατά γεωγραφική περιοχή:

Αττική 21 μονάδες. Κ. Ελλάδα 25, Β. Ελλάδα 28, Δ.Στερεά - Πελοπόννησος - Ιόνια 25, Αιγαίο 2.

Κατά κλάδο:

Μεταλλεία: 15% στο σύνολο των επενδύσεων, 4 μονάδες (αφορά εκσυγχρονισμό).

Βιομηχανία τροφίμων: 20%, 22 μονάδες,

Υφαντουργικές: 33%, 17 μονάδες.

Νέες επενδύσεις ή εκσυγχρονισμός:

Νέες επενδύσεις: 6,6 δισ. δρχ., 25 μονάδες, (17%)

Επέκταση: 10 μονάδες

Εκσυγχρονισμός: 13 μονάδες

Επέκταση - εκσυγχρονισμός: 50 μονάδες

Κατά ύψος της επενδύσεως

από 0-20 εκατ.:	53	μονάδες
από 200-500 εκατ.:	24	"
από 500-1000 "	:11	"
από 1000-2000 "	:10	"
από 2000 "	: 5	"

2. Θα δημιουργήσουν 4.000 θέσεις εργασίας; η ωφέλεια της χώρας από εξαγωγές θα ανέρχεται σε 77,20 δισ. δρχ. και το συνολικό ποσό επιχορήγησης ανέρχεται σε 23,70 δισ. δρχ.

3. Ενώ στο ΜΟΠ Κρήτης ενσωματώθηκαν ουσιαστικά όσες αιτήσεις είχαν υποβληθεί στο Ν. 1262/82, δεν θα περιληφθούν στα ΜΟΠ οι υπόλοιπες αιτήσεις που είχαν γίνει στα πλαίσια του Ν. 1262/82 για βιομηχανικές επενδύσεις.

5. Επιπτώσεις στο εισόδημα

Οι επιπτώσεις στο εισόδημα της κάθε περιφέρειας από την εφαρμογή των ΜΟΠ εξαρτάται από:

α) το βαθμό παραγωγικότητας των προτεινόμενων επενδύσεων

β) τη διατομεακή και διαπεριφερειακή κατανομή των ποσών.

Ετσι αν λάβουμε υπ'όψη τη διαφορά παραγωγικότητας κάθε

τομέα - κλάδου θα προκύψει διαφορά στο αναμενόμενο εισόδημα κατά περιφέρεια.

Το ΥΠΕΘΟ, έκανε εκτίμηση του αναμενόμενου εισοδήματος από τα ΜΟΠ αφού στηρίχθηκε στις παρακάτω υποθέσεις:

- 1) Όλοι οι τομείς παρουσιάζουν την ίδια παραγωγικότητα σε όλες τις περιφέρειες.
- 2) Η παραγωγικότητα των νέων επενδύσεων από τα ΜΟΠ, είναι η ίδια με εκείνων των άλλων επενδυτικών προγραμμάτων που εκτελούνται (Δημοσίων και Ιδιωτών).
- 3) Εκτιμήθηκε ένας σταθμισμένος συντελεστής παραγωγικότητας (ανάλογα με τη ποσοστιαία συμμετοχή του κλάδου στο σύνολο του προγράμματος κάθε περιφέρειας) και με βάση εμπειρικά στοιχεία από εθνικολογιστικά μεγέθη.
- 4) Με βάση αυτούς τους εκτιμημένους συντελεστές ανά περιφέρεια και τα ποσά που προβλέπονται στα ΜΟΠ (5 περιφέρειες ΜΟΠ) εκτιμάται ότι το εισόδημα που θα δημιουργηθεί μετά την επταετία θα ανέρχεται σε 45,3 δισ. δρχ. ανά έτος και πιο ειδικά κατά περιφέρεια:
Αττική 6,7 δισ. δρχ., Ν. Αιγαίου 3,7 δισ. δρχ., Β. Ελλάδα 11,3 δισ.δρχ., Δ.Ε.Πελοπόννησος 7,6 δισ.δρχ., Α.Κ. Ελλάδα 8,4 δισ. δρχ., (κατά έτος μετά την επταετία).
Από δε τις ιδιωτικές επενδύσεις στη βιομηχανία και το τουρισμό εκτιμάται ότι το αναμενόμενο εισόδημα θα ανέρχεται σε 7,6 δισ.δρχ., κατά έτος, μετά την επταετία, στο σύνολο της χώρας.

Σ.Π.Α. Όπως είδαμε στα προηγούμενα κεφάλαια της μελέτης για τα Σ.Π.Α., προβλέπουν ένα πολύ μικρό ποσοστό για τον ιδιωτικό τομέα σε αντίθεση με το δημόσιο.

Μάλιστα πριν τη συμφωνία ο Σύνδεσμος Ελλήνων Βιομηχάνων (Σ.Ε.Β.) είχε διαμαρτυρηθεί γι' αυτό το γεγονός.

Τα Σ.Π.Α. λοιπόν θα επηρεάσουν την Ελληνική Βιομηχανία έμμεσα και όχι άμεσα. Αυτό θα γίνει κυρίως λόγω του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης για την Ελλάδα.

Γιατί όχι μόνο έχει ήδη εγκριθεί ένα ποσό ύψους 290 εκατομμυρίων ECU για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων (και την ανάπτυξη της τουριστικής βιομηχανίας), αλλά υπάρχουν σημαντικά κονδύλια εγγεγραμμένα για δαπάνες υποδομής, η οποία ενδιαφέρει άμεσα τη βιομηχανία και αφορούν βασικές οδικές και σιδηροδρομικές συνδέσεις, καθώς και την παροχή φυσικού αερίου.

Η ελληνική βιομηχανία πρέπει να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην υλοποίηση πολλών σχεδίων από αυτά που επιλέγησαν για κοινοτική χρηματοδότηση. Οι ελληνικές λοιπόν τεχνικές εταιρείες αλλά και γενικά όλη η βιομηχανία μας μπορεί να πάρει μέρος, είτε με την ανάληψη της εργολαβίας των έργων, είτε χορήγησης πρώτων υλών, είτε τεχνογνωσίας κλπ. Με αυτό το τρόπο η Ελληνική Βιομηχανία θα μπορέσει να καρπωθεί τεράστια ωφέλη.

Για να ωφεληθεί όμως η Ελληνική Βιομηχανία από τα Σ.Π.Α.-

και μπορεί να ωφεληθεί- απαιτούνται δύο προϋποθέσεις :

1. Να δημιουργήσει η ελληνική κυβέρνηση τις κατάλληλες συνθήκες.
2. Να εκμεταλλευθούν οι ίδιοι οι βιομήχανοι την ευκαιρία που τους δίνεται. Δηλαδή να είναι έτοιμοι να την εκμεταλλευθούν.

Να σημειώσουμε εδώ ότι το ελληνικό Σ.Π.Α. 1989-1993 έχει ήδη χάσει δύο ολόκληρα χρόνια (αφού το '89 και το '90 είναι παρελθόν) και ήδη βρισκόμαστε στα μέσα του πρώτου εξαμήνου του 1991. Παρ' όλα αυτά το ΥΠΕΘΟ επιμένει να δημοσιεύει πίνακες έργων στα πλαίσια των Σ.Π.Α. με την ένδειξη 1989-1993.

14.10. Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΕΛΛ. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

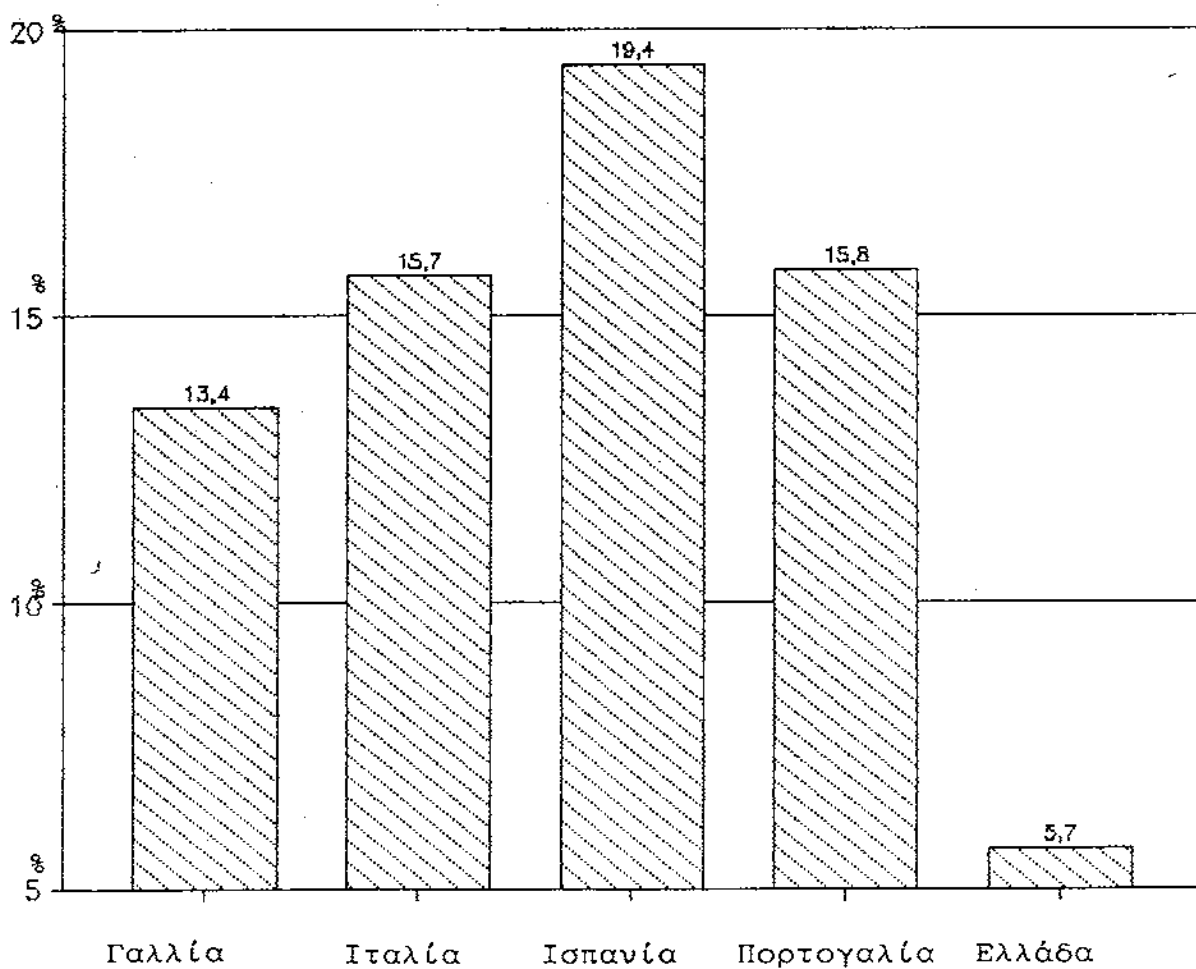
Μιά από τις σημαντικώτερες διαφορές ανάμεσα στις οικονομικές εξελίξεις στην Ελλάδα και στις χώρες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, είναι κατά τη σημερινή περίοδο ο αργός ρυθμός αύξησης της βιομηχανικής παραγωγής που χαρακτηρίζει την ελληνική οικονομία.

Πρόκειται κυριολεκτικά για τη μόνη χώρα όπου η βιομηχανία δεν παρουσιάζει κάποιο δυναμισμό τα τελευταία χρόνια. Μιά αντιστοιχη ελληνική ιδιομορφία υπάρχει και στον τομέα της παραγωγικότητας της βιομηχανίας, που επίσης ακολουθεί κατά μέσο όρο αργούς ρυθμούς. Οι διαφορές αυτές δεν σημαίνουν όμως ότι στον εκτός Ελλάδας ευρωπαϊκό χώρο τα οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα εξελίσσονται με βάση ιδανικά σενάρια. Στη νότια Ευρώπη κυρίως, ο δυναμισμός των οικονομιών και των βιομηχανιών έχει ένα πολύ υψηλό κοινωνικό κόστος. Επίσης δεν είναι σίγουρο ότι οι οικονομικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν εγγυώνται την ανενόχλητη πορεία προς την οικονομική ανάπτυξη. Από την άλλη μεριά, η ιδιαίτερη εξέλιξη της ελλ. οικονομίας δεν είναι μόνο το προϊόν των οικονομικών πολιτικών: Όπως είναι γνωστό δεν εφαρμόστηκαν ως τώρα στην Ελλάδα πολιτικές ριζικής αναδιάρθρωσης μέσω μαζικών απολύσεων. Υπάρχουν όμως και άλλες ιδιαιτερότητες στην παραγωγική δομή που ευθύνονται επίσης για την ιδιαίτερη

πορεία της βιομηχανίας.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5:

ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ 1985-1989

Πηγή: ΟΟΣΑ MAIN ECONOMIC INDICATORS, MARCH 1990

Το διάγραμμα που παρουσιάσαμε δείχνει τη διαφορά ρυθμού που χαρακτηρίζει την ελληνική βιομηχανία σε σύγκριση με τις τέσσερις μεσογειακές χώρες της ΕΟΚ. Κατά την τετραετία 1985-1989, το προϊόν της βιομηχανίας αυξήθηκε στην Ελλάδα μόνο κατά 5,7%, όταν παράλληλα αυξανόταν κατά 19,4% στην Ισπανία, 15,7% στην Ιταλία, 15,8% στην Πορτογαλία και 13,4% στη Γαλλία. Αυτά τα αποτελέσματα συνδέονται προφανώς με τη στασιμότητα της παραγωγικότητας, σε σύγκριση με τον υπόλοιπο ευρωπαϊκό χώρο. Για το χρονικό διάστημα της οκταετίας 1980-1988, η παραγωγή ανά απασχολούμενο στην ελληνική βιομηχανία αυξήθηκε μόνο κατά 5%, όταν οι αντίστοιχες αυξήσεις ήταν λ.χ. 30% στην Ισπανία και 42% στην Πορτογαλία. Τα στοιχεία αυτά περιγράφουν με τον καλύτερο τρόπο την στασιμότητα της ελληνικής βιομηχανίας, στην αδυναμία της να ακολουθήσει πιο γρήγορους ρυθμούς.

Παρά τις κακές της επιδόσεις, και σύμφωνα με ορισμένες εκτιμήσεις, εξαιτίας των κακών της επιδόσεων, η ελληνική βιομηχανία διατήρησε στη δεκαετία του '80 το ίδιο επίπεδο απασχόλησης. Αντίθετα, κατά την περίοδο 1980-1988 η βιομηχανική απασχόληση μειώθηκε στην Ισπανία και την Πορτογαλία κατά 12%, στην Ιταλία κατά 14% και στη Γαλλία κατά 17%. Αυτή η μείωση της απασχόλησης στην βιομηχανία δεν απορροφήθηκε παντού με τον ίδιο τρόπο. Στην Ισπανία, όπου εφαρμόστηκε ανοιχτά μία πολιτική μείωσης της απασχόλησης στη βιομηχανία, το συνολικό ποσοστό ανεργίας, αλλά και τα

επιμέρους ποσοστά έχουν ανέβει σημαντικά. Οι άνεροι αντιπροσώπευαν το 1989 το 18% του ενεργού πληθυσμού, αλλά το ποσοστό για τις γυναίκες ήταν (το 1988) 24,4%, για τις νέες γυναίκες (20 - 24 ετών) 46,8%, και τους νέους άνδρες 35,4%. Τα ελληνικά ποσοστά ανεργίας στους νέους είναι επίσης πολύ υψηλά (18,8% για τους άνδρες και 31,3% για τις γυναίκες). Πέρα όμως από το χαμηλότερο συνολικό ποσοστό ανεργίας (7,7% το 1989), το ελληνικό σύστημα απασχόλησης χαρακτηρίζεται από την μεγαλύτερη ασφάλεια για τις μεγαλύτερες ηλικίες, ιδιαίτερα για τους άνδρες όπως εξάλλου το Ιταλικό σύστημα.

Το παράδειγμα της Ισπανίας είναι η κατ' εξοχήν περίπτωση αναδιαρθρωτικής πολιτικής στη Νότια Ευρώπη, που φαίνεται όμως να φθάνει σε κάποια σοβαρά όρια. Είναι χαρακτηριστικό ότι το άνοιγμα των αγορών της Ανατολικής Ευρώπης, και η πιθανότητα στροφής ευρωπαϊκών (και κύριως γερμανικών) κεφαλαίων προς την περιοχή αυτή, έχει προκαλέσει έντονες ανησυχίες στη χώρα αυτή.

Η πολιτική που εφαρμόστηκε στην Ισπανία στηρίχτηκε στο εξής σχήμα: Κλείσιμο της προβληματικής βιομηχανίας, συγχρότηση των εργατικών αμοιβών, αύξηση της παραγωγικότητας και των κερδών, εισροή ιδιωτικών κεφαλαίων για επενδύσεις που αντισταθμίζουν προσωρινά τη διεύρυνση του εμπορικού ελλείμματος, και δημιουργούν τις βάσεις για την ανανέωση και διεθνοποίηση της βιομηχανικής δομής. Από οικονομική καθαρά άποψη, το σχήμα αυτό αποδείχθηκε αποτελεσματικό, ως τη

στιγμή κατά την οποία άρχισαν να εμφανίζονται αμφιβολίες σχετικά με τη μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη επιτυχία του.

Η σύγκριση, που γίνεται πολύ συχνά, μεταξύ Ελλάδας και Ισπανίας, στηρίζεται στην πεποίθηση ότι κατ' αρχάς η πολιτική που εφαρμόστηκε στην Ισπανία είναι επιθυμητή και αποτελεσματική, και στη συνέχεια στηρίζεται σε μιά συζητήσιμη συγκρισιμότητα των δύο οικονομιών. Από την άποψη της βιομηχανίας η Ισπανία διαφέρει σημαντικά από την Ελλάδα σε πολλά σημεία. Οι αμοιβές είναι διπλάσιες από τις ελληνικές, υπάρχει ένας τομέας μεγάλων βιομηχανικών επιχειρήσεων, στον τομέα των μηχανολογικών κατασκευών, ο τομέας των μικρών επιχειρήσεων και μονάδων παραγωγής είναι πιο περιορισμένος, και δεν υπήρχε έως πρόσφατα το διαρθρωτικό έλλειμμα βιομηχανικών συναλλαγών, που χαρακτηρίζει όλη τη μεταπολεμική περίοδο βιομηχανικής ανάπτυξης στην Ελλάδα. Επίσης, όταν εφαρμόστηκε μιά πολιτική μείωσης του δημόσιου ελλείμματος, τα μεγέθη ήταν σαφώς μικρότερα απ' ό,τι είναι σήμερα στην Ελλάδα, και πραγματοποιήθηκε μιά φορολογική μεταρρύθμιση που κατόρθωσε να αυξήσει πραγματικά τα δημόσια έσοδα.

Η ιδέα ότι υπάρχουν κάποιες συνταγές που ισχύουν για όλες τις χώρες, είναι ιδιαίτερα δημοφιλής στην Ελλάδα.

Όπως και η ιδέα ότι το βασικό πρόβλημα είναι η μη εφαρμογή τους. Δεν φαίνεται όμως εύκολο να αγνοηθούν κάποιες ιδιαιτερότητες της ελληνικής οικονομίας, και το γεγονός ότι η

περιθωριοποίησης της δεν είναι καινούργιο φαινόμενο.

Τα πλέον πρόσφατα στατιστικά στοιχεία μιλούν για μείωση της παραγωγής, των πιστώσεων και της εν γένει οικονομικής δραστηριότητας στην Ελλάδα το 1990. Η βιομηχανική παραγωγή (πληγείσα και από τις απεργίες), έχει υποχωρήσει 1% ως 2% έναντι του 1989 (αύξηση κατά 2,4%). Η αγροτική παραγωγή έπεσε κατά 4% (αύξηση 3,3% το 1989) και μόνον οι κατασκευές είναι ανεβασμένες (13% όγκος νέων αδειών οικοδομών), επηρεαζόμενες προφανώς από τις φορολογικές επιβαρύνσεις της ακινήτου περιουσίας. Οι υπηρεσίες έδειξαν το 1990 κάποια άνοδο αλλά κι αυτή αναιμική (γύρω στο 1%). Μόνο ο τουρισμός πήγε σχετικώς καλά. Η ύφεση συνελπώς της οικονομίας μας είναι πρό των πυλών.

Η άνοδος του κόστους ζωής (23%), η μείωση της χρηματοδότησης του ιδιωτικού τομέα κατά 14% και η υπέρμετρη αύξηση του κόστους του χρήματος (στο 34%) - 11 μονάδες πάνω από τον πληθωρισμό - ευθύνονται κυρίως για την εμφάνιση και την ένταση της ύφεσης 1990-1991. Η άνοδος της ανεργίας (+8,5% απολυθέντες μισθωτοί μόνο κατά το α' 7μηνο του 1990), αποτελεί την πρώτη εκδήλωση της ύφεσης. Αν δεν υπήρχε η παραοικονομία που όλοι κατακρίνουμε, η ανεργία ίσως να ήταν και διπλάσια της επίσημης.

Η μεγάλη άνοδος του κόστους του χρήματος (στο 34%) θα συνεχισθεί στο 1991 και θα αυξηθεί περαιτέρω εξαιτίας και της ήδη εξαγγελθείσης φορολογίας των καταθέσεων. Το

κυριότερο όμως πρόβλημα που αντιμετωπίζουν σήμερα οι ιδιωτικές επιχειρήσεις είναι η ανεπάρκεια των τραπεζικών πιστώσεων που τις απορροφά όλες το τεράστιο δημόσιο χρέος, το οποίο εκτοπίζει τον ιδιωτικό τομέα από το τραπεζικό χρήμα.

Η τραπεζική χρηματοδότηση του δημόσιου τομέα απερόφησε κατά το α' εξάμηνο του 1990 880 δισ. δρχ. έναντι 338 δισ. δρχ. του ιδιωτικού τομέα. Δηλ. ο ιδιωτικός τομέας έπεσε στο 34% του συνόλου έναντι του 36% του μέσου όρου της προηγούμενης 7ετίας και άνω του 45% της παρελθούσας δεκαετίας.

Η αναλογία αυτή πρέπει να αλλάξει και περισσότεροι πόροι να διατεθούν για τον ιδιωτικό τομέα, ο οποίος αν και ο μόνος παραγωγικός, στενάζει κάτω από το υψηλό κόστος του χρήματος και από τις σπάνιες πιστώσεις. Ιδίως οι Μ.Μ.Ε. υποφέρουν από την περιορισμένη πιστωτική επέκταση, λόγω της μείωσης των καταθέσεων που για πρώτη φορά έπεσαν το 1990 (-4% το α' εξάμηνο) και θα μειωθούν κι' άλλο το 1991, υπέρ των αφορολόγητων κρατικών ομολογιών για την χρηματοδότηση του τεράστιου δημόσιου χρέους.

Πολλές υγιείς εξαγωγικές επιχειρήσεις ασφαλώς θα προβληματικοποιηθούν στο μέλλον αν η δραχμή συνεχίσει να ανατιμάται συνεχώς έναντι του δολλαρίου, αν το κόστος του χρήματος που φθάνει το 34% αυξηθεί κι' άλλο κι αν η αγορά των ανατολικών χωρών δεν ανοίξει και εκδηλωθεί μεγάλη ύφεση

στις Η.Π.Α.

Η κατάργηση του Ειδικού Φόρου Τραπεζικών Εργασιών (ΕΦΤΕ) για τις εξαγωγές είναι προς τη σωστή κατεύθυνση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 42

ΤΟ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΙΟΝ ΤΟΥ 1991			
	Μεταβολή %		
	1989	1990	1991
1. Γεωργία (Agriculture)	3.3	-6.0	5.0
2. Βιομηχανία (Industry)	2.4	-0.8	-0.4
2.1. Ορυχεία (Mining)	0.3	-1.0	-1.0
2.2. Μεταποίηση (Manufacturing)	2.2	-2.0	-1.0
2.3. Επιχειρήσεις ηλ.φωτ. (Electricity)	4.7	4.5	1.9
2.4. Κατασκευές (Construction)	2.2	3.0	0.0
3. Υπηρεσίες (Services)	3.4	2.3	0.5
3.1. Μεταφορές-Επικοινωνίες (Transport)	4.0	2.5	1.7
3.2. Εμπόριο - Τράπεζες (Trade - Banks)	4.7	2.8	1.0
3.3. Κατοικίες (Houses)	2.9	2.8	2.0
3.4. Δημόσια Διοίκηση- Ασφάλιση- Υγεία - Εκπαίδευση (Public Goods)	2.7	0.7	-0.5
3.5. Διάφορες Υπηρεσίες (Misc)	2.9	3.0	-3.0
4. ΑΕΠ	3.1	0.3	0.8

ΠΗΓΗ: ΥΠΕΘΟ

Η βιομηχανία βρίσκεται το 1991, για δεύτερη χρονιά, σε ... ελεύθερη πτώση. Το δυσόλινο αυτό μήνυμα στέλνουν οι εκτιμήσεις του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας.

Τα μέτρα λιτότητας και οι προστάθειες για τη μείωση του πληθωρισμού, θα έχουν σαν αποτέλεσμα, σύμφωνα με τις προβλέψεις των αρμοδίων, να πέσει φέτος η βιομηχανική παραγωγή κατά 0,4%.

Το μεγαλύτερο "χτύπημα" θα το δεχθούν η μεταποιητική βιομηχανία και τα ορυχεία, των οποίων η παραγωγή θα μειωθεί σε ποσοστό 1%, ενώ οι κατασκευές ύστερα από την περσινή αύξηση κατά 3%, φέτος θα παραμείνουν στάσιμες, εξαιτίας κυρίως της εφαρμογής του "πόθεν έσχες" που "πάγωσε" την αγορά ακινήτων.

Άσχημα θα είναι τα αποτελέσματα και για τις επιχειρήσεις ηλεκτρισμού, παρά το γεγονός της αύξησης της παραγωγής σε ποσοστό 1,9% γιατί αν γίνει σύγκριση με πέρυσι βλέπουμε σημαντική υποχώρηση, αφού το 1990 η άνοδος της παραγωγής τους ήταν 4,5%.

Πάντως για τη μεταποιητική βιομηχανία θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι τα φετινά της αποτελέσματα θα είναι λιγότερο άσχημα από τα περσινά, γιατί το 1990 η πτώση είχε φτάσει στο 2%. Η ίδια παρατήρηση ισχύει και για την βιομηχανία συνολικά. Πέρυσι η βιομηχανική παραγωγή είχε μειωθεί κατά 0,8%.

Τον ίδιο μίζερο δρόμο θα ακολουθήσουν και η δημόσια διοίκηση και οι διάφορες υπηρεσίες.

Ειδικότερα, το Ακαθάριστο Προϊόν που θα παραχθεί το 1991 από τη δημόσια διοίκηση, την ασφάλιση, την υγεία και την εκπαίδευση θα είναι χαμηλότερο σε σύγκριση με το 1990 κατά 0,5%, ενώ οι διάφορες υπηρεσίες (εξαιρούνται οι μεταφορές, οι επικοινωνίες, το εμπόριο και οι τράπεζες, και η κατοικία) θα γνωρίσουν πραγματική καθίζηση, αφού το Ακαθάριστο Προϊόν που θα παραχθεί θα είναι μικρότερο σε σχέση με το περσινό κατά 3%.

Συνολικά, όμως, το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν της χώρας το 1991 δεν πρόκειται να μειωθεί. Αντιθέτως θα αυξηθεί, χάρης κυρίως στην πολύ καλή επίδοση της γεωργίας, αφού η γεωργική παραγωγή θα αυξηθεί σε ποσοστό 5%, ενώ πέρυσι είχε μειωθεί κατά 6%.

Εκτός από τη Γεωργία, θετικά θα είναι τα αποτελέσματα και των υπηρεσιών. Το Ακαθάριστο Προϊόν των υπηρεσιών θα αυξηθεί κατά 0,5%, έναντι 2,3% πέρυσι.

Τη μεγαλύτερη άνοδο θα έχουν οι κατοικίες με 2% και θα ακολουθήσουν οι μεταφορές και οι επικοινωνίες με 1,7%, ενώ την τρίτη θέση θα καταλάβουν το εμπόριο και οι τράπεζες με 1%.

Εδώ θα αναφέρουμε κάτι το οποίο πολλοί το αγνοούν. Μας το αποκάλυψε ο πρόεδρος του Σ.Ε.Β. κ. Στελ. Αργυρός. Μας επισήμανε λοιπόν ότι όλα είναι έτοιμα για τη δημιουργία

ειδικής εταιρείας που θ' αναλάβει για λογαριασμό του ιδιωτικού τομέα την επιλογή, ανάθεση και παρακολούθηση όλων των προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από τα κοινοτικά ταμεία.

Έτσι υπολογίζεται ότι στα χέρια των βιομηχάνων, εφοπλιστών και ξενοδόχων θα "περάσει" από φέτος η διαχείριση κοινοτικών πόρων ύψους 100 δισ, δρχ., περίπου το χρόνο. Η εταιρεία με την επωνυμία ELANET είχε αναγγελθεί από τον αρμόδιο υφυπουργό Εθνικής Οικονομίας κ. Αριστ. Τσιπλάκο - κατά τα Ιρλανδικά πρότυπα - αλλά μόλις τώρα άρχισαν να γίνονται γνωστές απ' την πλευρά του Σ.Ε.Β. ορισμένες ουσιώδεις λεπτομέρειες της λειτουργίας και του ρόλου της.

Συγκεκριμένα μέτοχοι θα είναι ο Σ.Ε.Β., η Ένωση Εφοπλιστών και η Ένωση Ξενοδόχων, αλλά στη διοίκηση θα κληθεί να συμμετέχει και εκπρόσωπος της Γ.Σ.Ε.Ε. Το Δ.Σ. θα συντάσσει κάθε χρόνο έκθεση που θα υποβάλεται στη Βουλή έτσι ώστε να εξασφαλίζεται πλήρης διαφάνεια σε ό,τι αφορά τις δραστηριότητες της.

Τα λειτουργικά έξοδα της εταιρείας υπολογίζεται ότι θα φτάνουν τα 250 εκατ.δρχ. το χρόνο και η δυνατότητά της για αξιολόγηση και προώθηση προγραμμάτων θα φτάνει τα 100 δισ. δρχ. το χρόνο.

14.11. ΓΕΝΙΚΕΣ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ Ε.Β.

Οι κατευθυντήριες γραμμές της μελλοντικής βιομηχανικής πολιτικής που πρέπει να ακολουθήσουμε για την ανόρθωση της βιομηχανίας μας κατά την γνώμη μας πρέπει να είναι και βραχυχρόνιες και μακροχρόνιες.

14.11 Α. ΒΡΑΧΥΧΡΟΝΙΕΣ:

Υπάρχουν κλάδοι με περισσότερα ή λιγότερα προβλήματα όπως είδαμε, όχι όμως κλάδοι χωρίς προβλήματα. Γι' αυτό πιστεύουμε ότι θα έπρεπε να προσανατολιστούμε προς μιá επιλογή επιχειρήσεων μάλλον και όχι κλάδων.

α. Προβληματικές

Είναι, ασφαλώς, σκληρή η απόφαση που θα οδηγούσε στο κλάδεμα της ελληνικής μεταποίησης που θα έκοβε, δηλαδή, από το δέντρο της, όλα τα άρρωστα κλαδιά, λειτουργώντας όπως η οικονομική κρίση, σε οικονομίες χωρίς αξιόλογο κρατικό παρεμβατισμό. Με τον τρόπο αυτό, θα υπήρχαν ελπίδες, αν όχι απόλυτη βεβαιότητα, ότι η μεταποίηση θα μπορούσε να επιβιώσει και ακόμη να επικρατήσει, στον ελληνικό χώρο. Δυστυχώς, δεν έχουμε να προτείνουμε κάποια άλλη λύση. Οι άρρωστες επιχειρήσεις, που δεν μπορούν να θεραπευθούν,

πρέπει να εξαφανισθούν. Η τεχνητή διατήρησή τους στη ζωή, βαρύνει το κοινωνικό σύνολο, χωρίς και να αναμένεται κάτι θετικό απ' αυτές. Τελικά, αν η βιομηχανική πολιτική, που ως τώρα ακολουθήθηκε ήταν πιο υγιής, οι επιχειρήσεις αυτές δε θα υπήρχαν.

Το πρόβλημα, βέβαια, είναι με ποιό τρόπο θα γίνει αυτό το ξεκαθάρισμα. Πρόβλημα δύσκολο, όχι τόσο στην εξεύρεση λύσης του, όσο στην εφαρμογή της.

Πιστεύουμε, πως θα έπρεπε το συντομότερο, να σχηματισθούν 20 επιτροπές όσοι και οι βιομηχανικοί κλάδοι. Η σύνθεση αυτών των επιτροπών θα έπρεπε να γίνει με τη μεγαλύτερη δυνατή προσοχή· να απομακρυνθεί από τα μέλη τους οποιαδήποτε σκιά υποψίας για την ύπαρξη άμεσου ή έμμεσου συμφέροντος· να δοθούν στα μέλη τους σαφείς οδηγίες και να υπάρχει συνεχής παρακολούθηση, κατά το χρόνο λειτουργίας τους.

Για κάθε επιχείρηση του κλάδου, επιβάλλεται ευσυνειδητος έλεγχος, που να αναφέρεται στην αποτελεσματικότητά της, τα δέκα τελευταία χρόνια (ή όσα υπάρχει).

Σε τρεις μήνες από τη δημοσίευση των αποτελεσμάτων κάθε επιχείρησης, στην τελευταία δεκαετία όλες οι διαδικασίες θα πρέπει να έχουν τελειώσει.

Θα υπάρχει τότε ένας κατάλογος, που θα χωρίζει τις επιχειρήσεις σε "ερίφια" και "πρόβατα". Οι πρώτες θα εγκαταλειφθούν την τύχη τους.

Οι άλλες θα βοηθηθούν από το κοινωνικό σύνολο.

Εξυπακούεται, φυσικά, πως για όσες επιχειρήσεις αναγκασθούν να κλείσουν, θα πρέπει να υπάρξει ειδική μέριμνα, για τους εκεί εργαζόμενους. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Υπ. Οικονομικών η μέριμνα των όσων απολυθούν, από τις προβληματικές επιχειρήσεις, που θα κλείσουν, θα στοιχίσει στο κοινωνικό σύνολο αισθητά λιγότερο από όσο η διατήρηση των ίδιων στη ζωή.

β. Οι ξένες επενδύσεις

Στο παρελθόν χρησιμοποιήσαμε όλα τα μέσα που είχαμε κατά καιρούς στη διάθεσή μας, για να προσελκύσουμε ξένες επενδύσεις. Δεν θα υποστηρίξουμε, γενικά και αφηρημένα, πως η πολιτική αυτή ήταν άστοχη. Όλες σχεδόν οι αναπτυσσόμενες οικονομίες, στο παρελθόν επιτάχυναν τον αναπτυξιακό τους ρυθμό χάρη στις ξένες επενδύσεις.

Όλες σχεδόν οι αναπτυγμένες οικονομίες σήμερα με ηγέτη το Βέλγιο, προσπαθούν να ενθαρρύνουν την εγκατάσταση ξένων βιομηχανιών. Φαινομενικά, και η Ελλάδα, φαίνεται ότι ακολούθησε παρόμοια στρατηγική. Όμως ο ρυθμός αύξησης των τόκων, μερισμάτων και κερδών, που επίσημα εξάγονται από τις επιχειρήσεις αυτές έφτασε σε επίπεδα ανησυχητικά. Η γνώμη μας είναι ότι σε ορισμένες εξαιρετικές περιπτώσεις, που οι ετήσιες εξαγωγές τόκων κλπ. υπερβαίνουν ένα υπερβολικό ποσοστό.

Θα άξιζε τον κόπο να αντιμετωπισθεί νέα συμφωνία, με

άλλους όρους.

Οποσδήποτε, χρειάζεται μεγάλη προσοχή στην αντιμετώπιση του όλου θέματος, εφόσον η Ελλάδα φαίνεται ότι έχει παύσει, την τελευταία δεκαετία, να ανήκει στην κατηγορία οικονομιών, τις οποίες προτιμά το ξένο κεφάλαιο για να εγκατασταθεί. Αυτό δεν έχει καμιά σχέση με τις πολιτικοκοινωνικές συνθήκες στην Ελλάδα, αλλά με μιá σειρά από συνέπειες, όπως:

- την αποτυχία των ξένων επενδύσεων, που εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα, να τη χρησιμοποιήσουν ως γέφυρα για την κατάκτηση ασιατικών και αφρικανικών αγορών.
- την αύξηση του κόστους εργασίας, στην Ελλάδα, που βασικά ήταν το αποτέλεσμα της αθρόας εξωτερικής μετανάστευσης της δεκαετίας 1962-72.
- της προετοιμασίας σοβαρών διεθνών οικονομικών ανακατατάξεων, που φαίνεται να μεταφέρει σημαντικό τμήμα της παραδοσιακής βιομηχανίας των ήδη αναπτυγμένων οικονομιών, σε γρήγορα αναπτυσσόμενες οικονομίες του τρίτου κόσμου και ανατολικές χώρες και αφήνοντας οικονομίες, όπως η Ελλάδα, ανάμεσα από δύο καρέκλες.

γ. Οι δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμοί

Δεν χρειάζεται και εμείς εδώ να επαναλάβουμε το μεγάλο πρόβλημα των δημόσιων επιχειρήσεων και οργανισμών, σχετικά με την αύξηση των δαπανών τους και την απελπιστικά χαμηλή

παραγωγικότητα. Δεν είμαστε καθόλου απόλυτοι στις πεποιθήσεις μας, αναφορικά με το ότι η παραγωγικότητα των δημοσίων επιχειρήσεων είναι, πάντοτε και αναγκαστικά, κατώτερη από την αντίστοιχη των ιδιωτικών. Η απογοητευτική, όμως, από την άποψη αυτή κατάσταση στην Ελλάδα, μας αναγκάζει να είμαστε εξαιρετικά προσεκτικοί σε ό,τι αφορά τη γνώμη μας για τη διενέργεια δημοσίων επενδύσεων, που να μην περιορίζονται σε έργα υποδομής, αλλά να καλύπτουν και άλλες δραστηριότητες. Θα μπορούσαν οι δημόσιες επενδύσεις να έδιναν κάποια απάντηση στην υλοτονικότητα των ιδιωτικών επενδύσεων και σε πολλές περιπτώσεις, να προετοιμάσουν το έδαφος γι' αυτές. Πριν όμως από τη λήψη μιάς τέτοιας απόφασης θα έπρεπε να ξεκαθαρίσουν ορισμένα προκαταρκτικά θέματα όπως, ανάμεσα σ' άλλα, ο αριθμός και η νοοτροπία των δημοσίων υπαλλήλων. Το δημόσιο, θεωρήθηκε μόνιμα από τις εκάστοτε κυβερνήσεις, ως η λύση της ανεργίας και της ανασφάλειας των πιστών οπαδών ισχυρών πολιτευομένων.

Οι αποδοχές των δημοσίων υπαλλήλων, τακτικών και εκτάκτων αυξήθηκαν, μεταξύ του 1977 και του 1981, κατά 150%, ενώ ο αριθμός τους, μέσα στο ίδιο αυτό χρονικό διάστημα κατά 12%. Το 1990 υπολογίστηκαν στις 630.000.

Η μείωση του αριθμού τους, οπωσδήποτε όμως η παρεμπόδιση της επιδιόρθωσης, θα έπρεπε να επιδιωχθεί.

Σχετικά τώρα, με τη νοοτροπία της δημόσιας διοίκησης, που αποτελεί πρόβλημα πολύ σοβαρότερο από τον αδικαιολόγητα

υψηλό αριθμό των δημοσίων υπαλλήλων, χρειάζεται τη λήψη μέτρων, που έστω στην αρχή από φόβο για τις συνέπειες, να αναγκάσει τους δημοσίους υπαλλήλους να συνειδητοποιήσουν ότι είναι υπηρέτες του λαού. Η γνώμη μας είναι πως το τεράστιο αυτό πρόβλημα θα μπορούσε να αντιμετωπισθεί με τη δημιουργία ενός ειδικού γραφείου παραπόνων με πολλές και ουσιαστικές αρμοδιότητες. Όλοι οι πολίτες, που έχουν δυσανεστήθει ή πιστεύουν πως έχουν αδικηθεί από τη δημόσια διοίκηση να έχουν το δικαίωμα να προσφύγουν στο γραφείο αυτό και να μπορούν να έχουν μιά γρήγορη απάντηση, ύστερα από άμεση και αντικειμενική έρευνα της υπόθεσής τους. Να παταχθεί, στη συνέχεια, με τρόπο παραδειγματικό και με συνέπεια την απόλυση, η αδιαφορία, η κωλυσιεργία, το ρουσφέτι και οι διακρίσεις, στο πρόσωπο ολιγάριθμων δημοσίων υπαλλήλων. Αν δεν μπορέσουμε να αλλάξουμε τη νοοτροπία της δημόσιας διοίκησης, είναι προτιμότερο να ξεχάσουμε τις δημόσιες επενδύσεις, ως λύση των προβλημάτων μας.

Θεωρώντας πως η χαμηλή παραγωγικότητα, στο δημόσιο τομέα, αποτελεί τον υπ' αριθμό 1 λόγο της δυσκολίας του να επεκταθεί περισσότερο προτείνουμε αύξηση μισθών των δημοσίων υπαλλήλων με την αύξηση της παραγωγικότητάς τους· για τη μέτρηση της τελευταίας υπάρχουν, όπως είναι γνωστό, δυσκολίες, που όμως μπορούν να αντιμετωπισθούν.

14.11 Β. ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΕΣ

α. Τραπεζική χρηματοδότηση

Η επιλογή των εμπορικών τραπεζών προκειμένου να διαχειριστούν και να δανείσουν τις οικονομίες του κοινωνικού συνόλου, πρέπει να περιλαμβάνει και έλεγχο των επιχειρήσεων, αλλά και των επιχειρηματιών.

Ακρογωνιαίος λίθος της επιτυχίας μιας αυστηρά επιλεκτικής τραπεζικής χρηματοδότησης είναι ο σαφής προσδιορισμός των κριτηρίων, που αναγκαστικά λαμβάνονται υπόψη, σε κάθε περίπτωση, όπως και ο βαθμός επίδρασης του καθένα απ' αυτά στη λήψη της τελικής απόφασης. Υπογραμμίζοντας, όμως, αυτήν την ανάγκη για την ύπαρξη σαφών κριτηρίων επιλογής, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι κάτι τέτοιο προϋποθέτει, απαραίτητα, την ύπαρξη ενός αναπτυξιακού προγράμματος, σε εθνικό και σε περιφερειακό επίπεδο, το οποίο να θέτει τα πλαίσια και τους γενικότερους στόχους της οικονομίας.

Με βάση την ύπαρξη ενός αναπτυξιακού προγράμματος, η κάθε αίτηση για χρηματοδότηση θα εξετάζει:

αα) Αν η προτεινόμενη επένδυση ανήκει στο είδος επενδύσεων, που η ενθάρρυνσή τους κρίνεται πρωταρχικής σημασίας από το πρόγραμμα, είτε ελειδή αναμένεται να καλύψει τομείς, που ως τότε δεν υπήρχαν στο εσωτερικό της οικονομίας, και να

υποκαταστήσει έτσι, τις αντίστοιχες εισαγωγές, είτε γιατί προβλέπεται ότι θα είναι σε θέση να δημιουργήσει αξιόλογα επεκτατικά οριζόντια ή κάθετα αποτελέσματα, είτε γιατί πρόκειται να εφαρμόσει σύγχρονες τεχνολογικές μεθόδους παραγωγής, είτε γιατί ένα σημαντικό τμήμα της παραγωγής του θα εξάγεται κ.ο.κ.

ββ) Αν ο επιχειρηματίας βιομήχανος είναι σε θέση να προσφέρει τα απαραίτητα εχέγγυα, για το ότι πραγματικά η πίστωση που ζητείται για επένδυση, θα διατεθεί ολόκληρη για επένδυση. Ο έλεγχος, στο σημείο αυτό, θα πρέπει να γίνεται με πολλή προσοχή και να συνεχίζεται και ύστερα από τη λήψη της πίστωσης και την έναρξη της επένδυσης. Χωρίς να μπορούν να διατυπωθούν, εδώ, γενικοί κανόνες, θα μπορούσε όμως να υποστηριχθεί ότι θα ήταν προτιμότερη, κατ' αρχήν, η προώθηση νέων επιχειρηματιών, που να διαθέτουν και στοιχεία νεωτεριστών. Ο έλεγχος αυτός βασικά θα αποβλέπει στο να εξασφαλίσει τις πιστώσεις υπέρ αυτών που είναι βιομήχανοι και έχουν επιχειρηματική συνείδηση και να απομακρύνει, στο μέτρο του δυνατού, τους κερδοσκόπους.

γγ) Αν η επένδυση, που πρόκειται να πραγματοποιηθεί αποφασίστηκε να γίνει, όχι στην περιοχή της πρωτεύουσας, ή και της Θεσσαλονίκης, αλλά αντίθετα στην περιφέρεια. Φυσικά, δεν πρόκειται να επεκταθούμε εδώ στις βασικές αρχές, που θα

έπρεπε να ακολουθήσει η περιφερειακή μας ανάπτυξη. Επειδή όμως περιφερειακή ανάπτυξη δεν μπορεί να σημαίνει την αναρχική απόφαση για διενέργεια οποιασδήποτε επένδυσης, οπουδήποτε, θα κρίναμε απαραίτητη, παράλληλα με την κατάρτιση προγράμματος σε εθνικό επίπεδο, και την κατάρτιση προγράμματος σε περιφερειακό, από όπου να φαίνεται ποιές είναι οι θεωρητικές επιλογές της στρατηγικής περιφερειακής ανάπτυξης στον τόπο μας. Οποιες όμως και αν είναι τελικά αυτές, οι προγραμματιστές θα πρέπει να λάβουν υπόψη ότι ο οικονομικός συγκεντρωτισμός στην περιοχή της πρωτεύουσας έχει τόσο πολύ προχωρήσει στην Ελλάδα, ώστε πιά η περιφερειακή ανάπτυξη να μη επιδιώκεται κύρια και πρωταρχικά, για τη βελτίωση του επιπέδου ζωής στην επαρχία, αλλά αντίθετα, για την επιτάχυνση του ρυθμού προόδου της εθνικής οικονομίας.

Ανάλογα με τα αποτελέσματα του ελέγχου, για τον τρόπο χρησιμοποίησης του τραπεζικού δανείου, θα εξακολουθήσει, θα αυξομειωθεί ή θα διακοπεί εντελώς η τραπεζική χρηματοδότηση.

Ο έλεγχος, που θα είναι χρονοβόρος και θα απαιτεί ειδικευμένες γνώσεις από όσους τον επωμισθούν, πρέπει να είναι συνεχής και να καταλήγει σε σαφή και αναμφισβήτητα συμπεράσματα.

Β. Παραγωγικότητα

Ασφαλώς θα μπορούσαμε με κάποιες προσπάθειες να ανεβάσουμε τη μέση παραγωγικότητα της εργασίας.

Ολες οι μέθοδοι, που θα χρησιμοποιούσαμε γι' αυτό, θα έπρεπε να βασίζονται στην εξάρτηση της αυξημένης αμοιβής, από προηγούμενη αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας. Σχετικά με τους παράγοντες που επηρεάζουν το ύψος της παραγωγικότητας αναφέρεται, συνήθως, και το ύψος της αμοιβής. Η μορφή όμως της συνάρτησης, που υπάρχει ανάμεσά τους, δεν είναι ούτε αρκετά γνωστή ούτε αρκετά ξεκάθαρη. Επειδή όμως απ'όσο τουλάχιστον μπορούμε να γνωρίζουμε, στην Ελλάδα δεν χρησιμοποιήσαμε σε γενικευμένη κλίμακα, όπως συχνά στο εξωτερικό αυτήν τη σχέση ως μοχλό για την αύξηση της παραγωγικότητας, θα άξιζε ίσως τον κόπο να κάνουμε μια δοκιμή.

Παράλληλα με το γενικότερο προβληματισμό, σχετικά με τη χαμηλή παραγωγικότητα της εργασίας στην Ελλάδα, αναφέρεται και το πρόβλημα των απεργιών. Θα έπρεπε, αρχικά, να τονίσουμε ότι δεν είναι δυνατό να χρησιμοποιούμε τις απεργίες, ως την αποφασιστική ερμηνευτική μεταβλητή της χαμηλής παραγωγικότητας στην Ελλάδα, εφόσον δεν έχουμε το προνόμιο σ' αυτές. Πέρα όμως, από την παρατήρηση αυτή, θα θέλαμε να προσθέσουμε ότι η κλασική αντιμετώπιση

τών απεργιών, με βάση την προσπάθεια περιορισμού της δύναμης των συνδικαλιστικών εργατικών οργανώσεων θεωρείται ξεπερασμένη. Αντίθετα, υπάρχει η τάση να αποβιδωνται οι απεργίες σε παρεξηγήσεις και, επομένως, κάθε συντονισμένη προσπάθεια περιορισμού τους θα πρέπει να αποβλέπει στο να εξαλειφθούν οι τυχόν παρεξηγήσεις, ανάμεσα στους εργαζόμενους και τη διοίκηση. Οι παρεξηγήσεις αυτές, μπορεί να δημιουργηθούν από μη αναμενόμενες μεταβολές στις τιμές, στην τεχνολογία, στο χρήμα ή στους μισθούς.

γ. Έρευνα - Τεχνολογία - Εκπαίδευση

Η Ελληνική βιομηχανία ασχολείται ελάχιστα ή καθόλου με την έρευνα, της οποίας τα γενικότερα αποτελέσματα, είναι ακόμη ανεξερεύνητα. Το ως τώρα ανύπαρκτο ενδιαφέρον της ελληνικής βιομηχανικής επιχείρησης για έρευνα μπορεί βασικά να εξηγηθεί από το, κατά κανόνα, μικρό μέσο μέγεθός της, που δεν ενθαρρύνει τέτοιου είδους προσπάθειες. Μιά βελτίωση, όμως, των γνώσεων και κάποια προσπάθεια εκσυγχρονισμού τους θα μπορούσε, πιστεύουμε, να επιδειχθεί με δυνατότητα αναμονής καλών αποτελεσμάτων, από τη συνεχή επιμόρφωση των εργαζομένων, στη βιομηχανία, όπως γίνεται εδώ και καιρό στο εξωτερικό.

Η εκπαίδευση αυτή, έχουμε τη γνώμη, ότι θα έπρεπε να αναληφθεί από το δημόσιο, χωρίς όμως να εμποδισθεί και ο

ιδιωτικός φορέας να ανταγωνισθεί, στον τομέα αυτό. Το κυριο βάρος της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης, θα πρέπει να πέσει στην παροχή των σύγχρονων τεχνικών γνώσεων, χωρίς να παραβλέπονται και οι σημαντικές συνέπειες της βελτίωσης του παράγοντα " διοίκηση και οργάνωση" της επιχείρησης. Τελικά, η προσπάθεια αυτή εφόσον πετύχει, θα καταλήξει στην επιτάχυνση εφαρμογής, στην ελληνική οικονομία, της μη ενσωματωμένης τεχνικής προόδου, που μπορεί να αυξήσει σημαντικά την παραγωγικότητα της εργασίας.

Οπωσδήποτε, θα έπρεπε στο προσεχές μέλλον, να δοθεί ευρύτερη σημασία στην έρευνα γενικότερα και στη βιομηχανική έρευνα, πιά συγκεκριμένα, από ό,τι στο παρελθόν.

δ. Άλλες σκέψεις

Εντελώς ενδεικτικά, θα μπορούσαμε να συμπληρώσουμε τις παραπάνω προτάσεις και με ορισμένες πιο λεπτομερειακές, που είναι ενδεχόμενο να καταλήξουν σε ευνοϊκά αποτελέσματα.

Θα μπορούσε να αυξηθεί η παραγωγικότητα της εργασίας αν αναγνωριζόταν το δικαίωμα της απόλυσης 5% των εργαζομένων στις επιχειρήσεις που έχει μειωθεί η παραγωγικότητα και που, φυσικά, η μείωση αυτή δεν οφειλόταν σε αίτια άσχετα με το συντελεστή "εργασία".

Θα ήταν μιά σκέψη να επιτραπούν οι υπερωρίες, με ωριαία αμοιβή διπλάσια της κανονικής, αλλά με μειωμένες κατά 70%

εισφορές στο Ι.Κ.Α.

Τέλος, η δυνατότητα δημιουργίας αφορολόγητων αποθεματικών, από τις επιχειρήσεις, δεν χρειάζεται να καταργηθεί. Θα ήταν, όμως, σκόπιμο να υποχρεωθούν οι επιχειρήσεις που τα έχουν, να τα επενδύσουν μέσα σε 24 μήνες.

Τα μέτρα και η γενικότερη στρατηγική, που προτάθηκαν σ' αυτό το κεφάλαιο, θα μπορούσαν να αποδειχθούν πολύ αποτελεσματικά. Γιατί αυτό, που συχνά αποτελεί παράγοντα αποφασιστικής σημασίας, στο εσωτερικό μιας διαρθρωτικά προβληματικής οικονομίας, είναι η κακή σύνδεση ανάμεσα στα βασικά οικονομικά μεγέθη, έτσι που να μη λειτουργούν οι σχέσεις αιτίου και αιτιατού, τα πολλαπλασιαστικά οριζόντια ή κάθετα αποτελέσματα κ.ά. Μικρές, σχετικά, μεταβολές προς τις κατευθύνσεις, που έχουν προηγουμένα επισημανθεί, μπορούν να έχουν αξιόλογα αποτελέσματα. Σχετικά με την οικονομία μας τώρα έχουμε επίσης ορισμένες συμπλερασματικές προτάσεις να διατυπώσουμε.

Η σημερινή κυβέρνηση έχει σοβαρά προβλήματα σταθεροποίησης της ελληνικής οικονομίας. Αντιμετώπισε επιτυχώς τις απεργίες, έκανε σοβαρά βήματα απελευθέρωσης της οικονομίας (ωράριο, ωρομισθιο, τρίτη βάρδια) και προσπάθησε να εκλογικεύσει το ασφαλιστικό σύστημα παρά την αντίδραση των συνδικαλιστών. Επίσης αντιμετωπίζει τροχοπέδη στα έργα της από την ανεπάρκεια του δημοσίου τομέα όταν προσπαθεί να τον ιδιωτικοποιήσει και να απαλλαγεί από τις προβληματικές επιχειρήσεις.

Αλλά οι ανεπάρκειες του δημοσίου δεν πρόκειται ποτέ να καλυφθούν από τις δραστηριότητες του ιδιωτικού (όπως ζήτησε και ο πρόεδρος της Δημοκρατίας κ.Κ.Κ.Καραμανλής αν ο συνδυασμός της συναλλαγματικής, πιστωτικής και φορολογικής

πολιτικής δεν συμβάλλει στην αντιμετώπιση των απροβλέπτων δυσμενών διεθνών συνθηκών (πετρέλαιο, ύφεση, πιστωτικό στένωμα, συνέπειες πολέμου στον κόλπο). Αν πάθουν "ασφυξία" οι ιδιωτικές επιχειρήσεις θα "αυτοκτονήσει" ο δημόσιος τομέας.

Για ν' αποφύγει λοιπόν η κυβέρνηση "να της μείνει η οικονομία στα χέρια" πρέπει να ενδιαφερθεί για την ιδιωτική οικονομία. Οι οικονομικές αρχές πρέπει να θέσουν στόχους (TARGETING) μακροπρόθεσμου ανόδου της παραγωγής, των εξαγωγών και της πραγματικής οικονομίας και όχι τη διεύρυνση των υπηρεσιών, την χαλιναγωγήση των τιμών με τεχνητά μέσα και την επέκταση της χρηματικής οικονομίας.

Οι φορολογικές αρχές πρέπει να μειώσουν τους φορολογικούς συντελεστές και να διευρύνουν την φορολογική βάση - όχι να βάζουν στο στόχαστρο τις γνωστές στην εφορία επιχειρήσεις.

Η εισοδηματική πολιτική πρέπει να προσέξει την παραγωγικότητα και όχι να δίνει αυξήσεις δίχως να λαμβάνει υπόψιν την κάμψη της παραγωγικότητας.

Τέλος η δημοσιονομική πολιτική πρέπει να εξετάσει τρόπους μείωσης των κρατικών δαπανών και όχι να αυξάνει τον κρατικό δανεισμό, ο οποίος εκτοπίζει τον παραγωγικό τομέα της οικονομίας από τους αποταμιευτικούς πόρους.

Μιά πρόσφατη μελέτη της παγκοσμίου Τραπέζης δείχνει το σωστό μονοπάτι της οικονομικής πολιτικής. Η μελέτη αυτή ανέλυσε κάθε πρόγραμμα σταθεροποίησης και ανάπτυξης που

ανελήφθη στις αναπτυσσόμενες χώρες τα τελευταία 40 χρόνια και κατέληξε ότι ο καλύτερος τρόπος είναι να ενθαρρύνει το εμπόριο, να ανοίξει την εγχώρια οικονομία στο ξένο ανταγωνισμό, να αποθαρρύνει τα κρατικά μονοπώλια και να προωθεί τις ιδιωτικές επιχειρήσεις.

Αντίθετα όπου εφαρμόστηκε προστατευτική, κρατική παρέμβαση (ακραία περίπτωση της οποίας είναι τα υψηλά επιτόκια και η ανατίμηση του εθνικού νομίσματος) εκεί ο ρυθμός ανάπτυξης επιβραδύνθηκε (Μεξικό, Βραζιλία, Αργεντινή) ενώ όπου υπήρξε απελευθέρωση της αγοράς (Χονγκ Κονγκ, Ταϊβάν, Νότιος Κορέα, Σιγκαπούρη), το εθνικό προϊόν ανέβηκε κάθετα.

Η ιδιότητα της χώρας μας ως μέλους της Ε.Ο.Κ. και η προοπτική της ευρωπαϊκής ενοποίησης διαγράφουν ένα θετικό μέλλον για την ελληνική οικονομία. Αρκεί φυσικά να αντέξει την παρούσα δοκιμασία.

Το αργότερο το 1994 η Ελλάδα θα έχει ενταχθεί στην Ευρωπαϊκή Νομισματική και Οικονομική Ένωση, η δραχμή θα είναι στο ERM και θα είναι μετατρέψιμος. Ο σύνδεσμος της Ελλάδας μετά την ευρωπαϊκή οικονομία θα είναι στενός και ουσιαστικός και η πατροπαράδοτη απομονωσή μας από τα σύγχρονα οικονομικά, τεχνολογικά και ιδεολογικά ρεύματα θα έχει διαρραγεί οριστικά. Η Ελλάδα θα είναι πιά Ευρώπη. Διατηρώντας όμως πάντα την πολιτιστική της ταυτότητα. Τότε μιιά περισσότερο ισορροπημένη, ελεύθερη και παραγωγική

οικονομία θα αρχίσει να λειτουργεί προς όφελος του ελληνικού λαού. Οι οίωνοι είναι άριστοι. Αρκεί να δείξουμε σαν έθνος και σαν λαός υπομονή και αυτοσυγκράτηση.

15. ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Θέλοντας να αποφύγουμε την επανάληψη συμπερασμάτων, που εμφανίστηκαν στα επί μέρους κεφάλαια ή μέρη αυτής της μελέτης και κρίνοντας, ακόμη, απαραίτητο να τονίσουμε τα σημεία, στα οποία πιστεύουμε ότι υπάρχει κάποια συμβολή, στην αντιμετώπιση του ελληνικού περιφερειακού προβλήματος όπως και στη διερεύνηση των πιθανών επιπτώσεων επάνω του της ένταξης της Ελλάδας στην Κοινότητα, θα επιχειρήσουμε να παρουσιάσουμε, εδώ, μόνο τις κατευθυντήριες γραμμές της μελέτης, που οι ίδιες ή κάποιος συνδυασμός τους με ορισμένες μεταβλητές, αποτελούν την πρωτοτυπία της.

Θα αρχίσουμε, έτσι, με την επισήμανση των διαφορών, ανάμεσα στην ελληνική οικονομία και στις υπόλοιπες 11 της Ε.Ο.Κ. αυτή, δεν έγινε κάτω απ' το καθιερωμένο πρίσμα, που οδηγεί απλά και μόνο στο συμπέρασμα ότι το στάδιο ανάπτυξης στο οποίο βρίσκεται η ελληνική οικονομία είναι λιγότερο προηγμένο από το αντίστοιχο της Ε.Ο.Κ. των 11 αντίθετα, τονίστηκε ιδιαίτερα το γεγονός ότι η διαχρονική πορεία της ελληνικής οικονομίας είναι πολύ διαφορετική απ' αυτήν, που ακολούθησαν οι ήδη αναπτυγμένες τώρα καπιταλιστικές οικονομίες. Η ιδιαιτερότητα, ακριβώς, αυτή της ελληνικής οικονομίας, που προέρχεται από τη διάρθρωση της απασχόλησης και τη διαχρονική της εξέλιξη, όπως και από τον τρόπο κατανομής του εθνικού εισοδήματος, που, διαχρονικά,

παραμένει αναλλοίωτος, θα έπρεπε να δημιουργεί ανησυχίες για τις επιπτώσεις της ένταξης. Οι επιπτώσεις αυτές θα έπρεπε να αναμένονται δυσμενείς, κυρίως από την άποψη ότι θα περιόριζαν τις ελπίδες της για ομαλότερες μελλοντικές εξελίξεις, αναφορικά με τις βασικές κοινωνικοοικονομικές της δομές. Κι αυτό, επειδή η καθιέρωση της ελευθερίας των συναλλαγών θα τόνιζε περισσότερο τις ιδιαίτερες τάσεις της ελληνικής οικονομίας, επιβάλλοντάς της, ταυτόχρονα, το σενάριο της παραπέρα ανάπτυξής της. Το μη ικανοποιητικό αναπτυξιακό υπόδειγμα, που ακολούθησε η Ελλάδα, σε εθνικό επίπεδο, είχε ως αποτέλεσμα να της δημιουργήσει ιδιαιτερότητες και σε περιφερειακό επίπεδο. Όπως πιστεύουμε ότι, ο υπερβολικός βαθμός οικονομικού συγκεντρωτισμού στην περιοχή της πρωτεύουσας, οι σοβαρές γενικότερες συνέπειές του, όπως και οι διαχρονικές τους εξελίξεις, δεν είναι δυνατόν να συγκριθούν με ανάλογες και φαινομενικά μόνο, παρόμοιες περιπτώσεις άλλων οικονομιών. Η έντονη και ολοένα πιο σαφής τάση της ελληνικής οικονομίας προς παρασιτισμό και κερδοσκοπία, όπως και η απομάκρυνσή της από τη διενέργεια παραγωγικών επενδύσεων θα πρέπει, πρωταρχικά, να αποδοθεί στον υπερβολικό περιορισμό των γεωγραφικών οριζόντων, κατά την αναπτυξιακή προσπάθειά της. Η εξακολούθηση διεύρυνσης της περιοχής της πρωτεύουσας και πέρα από το "κρίσιμο σημείο ανάπτυξης", όπως η αδυναμία εξασφάλισης διαδοχικών πόλων ανάπτυξης, δημιούργησε ένα φαύλο κύκλο, που οι νόμοι της

αγοράς δεν είναι σε θέση να διακόψουν. Βλέποντας λοιπόν το που έχει φτάσει το Ελληνικό αλλά και το κοινοτικό περιφερειακό πρόβλημα θα πρέπει η αντιμετώπιση του προβλήματος της περιφερειακής ανάπτυξης να γίνει βάση οικονομικών και όχι κοινωνικών κριτηρίων. Η λήψη υπόψη κοινωνικών κριτηρίων αναφορικά με το περιφερειακό πρόβλημα, αποδείχθηκε εντελώς εσφαλμένη γιατί, σε εθνικό επίπεδο δημιουργούσε αντίρροπες δυνάμεις, που ενθάρρυναν τα τοπικιστικά ενδιαφέροντα και προσπαθούσαν να αποσπάσουν ή να συγκρατήσουν το μεγαλύτερο τμήμα οικονομικής δραστηριότητας, ανεξάρτητα από την ένταση των περιφερειακών διαφορών, στις οποίες έτσι κατέληγαν και σε κοινοτικό επίπεδο τόνιζαν τις θυσίες, στις οποίες έπρεπε να υποβληθούν οι πλουσιώτερες περιοχές, χάρη στις φτωχότερες, χωρίς ταυτόχρονα να τις συνδέουν και με τα ευνοϊκά αποτελέσματα, που έτσι θα μπορούσαν να προκύψουν, για όλους.

Η παράλειψη της προβολής των οικονομικών κριτηρίων, με βάση τα οποία κρίνεται αναγκαία η αντιμετώπιση της περιφερειακής ανάπτυξης, όπως επίσης και η φυσική της συνέπεια, δηλαδή η έλλειψη συγκεκριμένων στόχων, οδήγησαν την πολιτική της περιφερειακής ανάπτυξης, και σε εθνικό και σε κοινοτικό επίπεδο, σε πλήρη αποτυχία. Υστερα από το 1970, οι περιφερειακές διαφορές, υπολογισμένες με διάφορες μεθόδους και τρόπους, εμφανίζουν τάση διεύρυνσης. Φυσικά, δεν είναι δυνατό να αποκλεισθεί το ενδεχόμενο, οι διαφορές

αυτές να ήταν μεγαλύτερες, χωρίς την εφαρμογή της κοινοτικής πολιτικής. Ωστόσο, είναι δύσκολη η υποστήριξη μίας τέτοιας άποψης, αν παράλληλα ληφθούν υπόψη δύο βασικά χαρακτηριστικά της κοινοτικής πολιτικής: δηλαδή, πρώτον, τα πολύ περιορισμένα μέσα, που θέλησαν να διαθέσουν γι' αυτό το στόχο τα κράτη - μέλη της και δεύτερον η απουσία οποιασδήποτε επιλεκτικής πολιτικής, η οποία αναγκαστικά καταλήγει στην εφαρμογή περιφερειακής κοινοτικής πολιτικής απ' την οποία δεν είναι λογικό ν' αναμένονται θετικά αποτελέσματα.

Η Κοινότητα δέχθηκε στους κόλπους της χώρες λιγότερο ανεπτυγμένες από τα έξι αρχικά και ιδρυτικά της μέλη, όπως την Ιρλανδία την Ελλάδα την Ισπανία και την Πορτογαλία απόφαση η οποία είναι σωστή, μόνο αν αυτές δεν παραμείνουν "φτωχοί συγγενείς" και δεν αποκτήσουν μία διευρυνόμενη, διαχρονικά, διαφορά ανάπτυξης, σε σύγκριση με τον αντίστοιχο μέσο όρο της Κοινότητας.

Όμως είμαστε υποχρεωμένοι να παραδεχθούμε πως ο απολογισμός της δράσης της είναι φτωχός, απογοητευτικός και τα αποτελέσματα, στα οποία καταλήγει, συχνά αντίστροφα αυτών που αρχικά επιδιώκονταν.

Μία πολιτική που δεν κατόρθωσε να πραγματοποιήσει τους στόχους της, που ήταν η μείωση των περιφερειακών διαφορών, στο κατά κεφαλή εισόδημα. 40 χρόνια ύστερα από την έναρξη εφαρμογής της πολιτικής περιφερειακής ανάπτυξης, δεν

δικαιολογείται αισιοδοξία, αναφορικά με την εξέλιξη των καθυστερημένων περιοχών της Ευρώπης, σε σύγκριση με τις προηγμένες και αν το χάσμα, ανάμεσά τους, δεν διευρύνεται παραμένει όμως αμετάβλητο και μας ενισχύει την κατηγορία ότι η Κοινότητα είναι και παραμένει "λέσχη πλουσίων".

Για να μπορέσει η περιφερειακή κοινοτική πολιτική να απομυλοκαρπιστεί από το αδιέξοδο στο οποίο έχει έρθει θα πρέπει να υιοθετήσει την πολιτική της "Ευρώπης των Ευρωπαίων" και να εγκαταλείψει την πολιτική της "Ευρώπης των κρατών ή των Εθνών".

Με μία τέτοια νέα θεώρηση, δεν θα είχαν φυσικά θέση συζητήσεις ή διαμφισβητήσεις, που θα εξαρτούσαν την κατανομή των κοινοτικών πόρων από κριτήρια καθαρά εθνικά και πιο συγκεκριμένα από το ύψος της συνδρομής του κάθε κράτους-μέλους, στη δημιουργία των κοινοτικών πόρων. Γιατί, τελικά, αν κάθε χώρα - μέλος της Κοινότητας απαιτεί στις δαπάνες περίπου ανάλογο με τη συνεισφορά της, διερωτάται κανείς σε τι ακριβώς χρησιμεύει η περιφερειακή κοινοτική πολιτική και τι εμποδίζει τα κράτη - μέλη να κρατήσουν τη συνεισφορά τους και να τη διαθέσουν, όπως νομίζουν, στο εσωτερικό της οικονομίας τους. Η παραδοχή της κοινοτικής πολιτικής βασίζεται αναγκαστικά, στην ύπαρξη διαφοροποίησης της από την εθνική πολιτική των κρατών-μελών και θα είναι αδύνατη η επιβίωσή της αν διαμφισβητείται, από τα μέλη της, η δυνατότητα περάσματος από την κατάσταση

μεγιστοποίησης της εθνικής ωφέλειας στην κατάσταση μεγιστοποίησης της κοινοτικής ωφέλειας.

Τα σημαντικότερα προγράμματα που έχει εγκρίνει η Ε.Ο.Κ. και τα οποία εξυπηρετούν την πολιτική, για οικονομική εξίσωση των περιφερειακών χωρών με τις αναπτυγμένες χώρες του "Βορρά", είναι τα Μ.Ο.Π. και πρόσφατα τα Σ.Π.Α. σαν μία συνέχεια των Μ.Ο.Π.

Τα Μ.Ο.Π. ήταν μία προσπάθεια της Ε.Ο.Κ. που είχε σαν στόχο την οικονομική αναβάθμιση μερικών περιφερειών χωρών - μελών της Ε.Ο.Κ. και ειδικότερα των μεσογειακών χωρών Ελλάδας, Ιταλίας, Γαλλίας. Η Ελλάδα στην προσπάθειά της να αποζητήσει μεγαλύτερη οικονομική βοήθεια χαρακτηρίστηκε σαν μία και μόνη περιφέρεια.

Ενώ όμως η κοινότητα είχε όλη την διάθεση να βοηθήσει, η ελληνική πραγματικότητα οδήγησε τα ΜΟΠ σε, αποτυχία. Κι αυτό γιατί ο τρόπος διοίκησης των ελληνικών ΜΟΠ στήθηκε πάνω σε λάθος βάσεις. Η Ελλάδα δεν ήταν έτοιμη να δεχθεί την ευθύνη της μελέτης και αξιοποίησης τόσο μεγάλων κονδυλίων με αποτέλεσμα να υπάρξουν τεράστια προβλήματα απορρόφησης.

Μέσα σ' όλα αυτά ήθρε και η ένταξη δύο ακόμη χωρών της Ισπανίας και Πορτογαλίας η οποία έκανε χειρότερη την κατάσταση λόγω του ότι οι δύο αυτές χώρες είχαν σχεδόν τις ίδιες ανάγκες και τα ίδια προβλήματα με την Ελλάδα.

Η αναδιάρθρωση των ταμείων της Ε.Ο.Κ. ήρθε να εντάξει και τις δύο νέες χώρες στην οικονομική βοήθεια σε μία

προσπάθεια να ισοσκελιστούν οι αντιθέσεις Βορρά - νότου μέσα στην Ε.Ο.Κ.

Τα Σ.Π.Α. είναι μιά χρυσή ευκαιρία για την Ελλάδα όμως απ' την μέχρι τώρα μικρή χρονικά προεία τους φαίνεται ότι δεν θα βοηθήσουν αποτελεσματικά την Ελλάδα πάλι λόγω του λανθασμένου τρόπου διοίκησής τους.

Ο ρυθμός απορρόφησης τους κυμαίνεται σε χαμηλά πλαίσια ενώ έχουν περιοριστεί μόνο στην χρηματοδότηση μεγάλων αναπτυξιακών έργων χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τους και την βιομηχανική ανάπτυξη. Εκφράζονται λοιπόν φόβοι ότι τα ΣΠΑ όπως και τα ΜΟΠ θα είναι μιά ακόμη χαμένη ευκαιρία και μάλιστα ενόψει της πρόκλησης του 1992.

Είναι καταφανές ότι αν αφήσουμε και αυτή την ευκαιρία που μας προσφέρει τώρα η ΕΟΚ, δεν θα μπορέσουμε ποτέ να αντιπαρέλθουμε την οικονομική ύφεση. Η Βιομηχανία μάλιστα θα είναι αυτή που θα έχει υποστεί το μεγαλύτερο πλήγμα και αυτό γιατί θα έχει χάσει την σημαντική και ίσως τελευταία ευκαιρία για βελτίωση και αναβάθμιση της υποδομής η οποία είναι απαραίτητη για την ανάπτυξή της. Όπως είδαμε τα Σ.Π.Α. αναφέρονται κυρίως στην υποδομή και τα ωφέλη που θα αποκομούσε από αυτά θα ήταν έμμεσα.

Πρέπει λοιπόν να πάρουν πρωτοβουλίες οι έλληνες επιχειρηματίες και να μην αφήσουν και αυτή την ευκαιρία ανεκμετάλλευτη. Βέβαια πρέπει η κυβέρνηση να δημιουργήσει το κατάλληλο πλαίσιο μέσα στο οποίο θα κινηθούν.

Όλες οι προσπάθειες και οι πρωτοβουλίες οι οποίες εκδηλώνονται στο χώρο της Ε.Β. πρέπει να έχουν σαν απότερο σκοπό το πέρασμα στο "μεταβιομηχανικό στάδιο".

Όπως είδαμε σε προηγούμενα τμήματα της μελέτης η Ελλάδα έχει χάσει την ευκαιρία για ταυτόχρονη εκβιομηχάνιση με τις υπόλοιπες χώρες της Κοινότητας και δεν θα πρέπει να χάσει κατά την γνώμη μας την ευκαιρία για πέρασμα στο μεταβιομηχανικό στάδιο ταυτόχρονα με αυτές.

Βέβαια αυτό αποτελεί ένα ρίσκο γιατί όλες οι διαπιστώσεις και οι κρίσεις που αφορούν τη θέση της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα χαρακτηρίζονται από ένα θλιβερό σημείο: ότι κινδυνεύουμε να παραμείνουμε στο περιθώριο της Ευρώπης (και όχι μόνο...) αφού όλα τα στοιχεία κατατάσσουν την Ελλάδα στην τελευταία θέση των μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Ας περιοριστούμε με ορισμένα μόνο αριθμητικά στοιχεία για να κατανοήσουμε την σοβαρότητα του προβλήματος: Ενώ σε όλη τη διάρκεια της δεκαετίας του 70 η ελληνική οικονομία αναπτυσσόταν με ρυθμό σχεδόν διπλάσιο του μέσου όρου των ευρωπαϊκών οικονομιών, (δηλαδή 5,4% αύξηση του Α.Ε.Π. έναντι 3,3% στην Ευρώπη) στη δεκαετία του 80 η εικόνα αυτή ανατράπηκε αφού ο ρυθμός ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας έπεσε στο 1% που ισοδυναμεί με το ήμισυ του ρυθμού ανάπτυξης των ευρωπαϊκών οικονομιών και το 1/3 του ρυθμού ανάπτυξης των οικονομιών της ΕΟΚ. Το κακό βέβαια, δε σταματάει εδώ. Γιατί, σύμφωνα με πρόσφατη έκθεση της

Κοινότητας, ο ρυθμός ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας που για το 90 είναι της τάξεως 1,2% προβλέπεται ότι θα πέσει στο 1% το 91 και στο 1,5% το 92 με αντίστοιχους ρυθμούς των 12 της ΕΟΚ 2,9%, 2,25% και 2,5% αντίστοιχα. Αξιοσημείωτο είναι επίσης ότι ο κυριότερος λόγος για την προαναφερόμενη κατάσταση της ελληνικής οικονομίας είναι η αποεπένδυση που παρατηρήθηκε στη χώρα μας κατά τη δεκαετία 1980-1990 με ιδιαίτερη έμφαση στο δευτερογενή τομέα. Σ' όλα αυτά ας προσθέσουμε ότι ο πληθωρισμός στη χώρα μας είναι περίπου τριπλάσιος του μέσου όρου της ΕΟΚ.

Δε χρειάζεται να επεκτείνουμε τις θλιβερές μας αναφορές στις αρνητικές επιδόσεις της χώρας μας. Θα πρέπει όμως, να προβληματιστούμε από την κατάσταση που διαμορφώνεται και να προσπαθήσουμε έντονα και με γρήγορους ρυθμούς να την ανατρέψουμε. Γιατί, δεν είναι απλώς θέμα οικονομικής ανάλυσης ή στατιστικών μόνο συγκρίσεων. Η ελληνική οικονομία κινδυνεύει να παραμείνει στο περιθώριο των ευρωπαϊκών και συγχρόνως των διεθνών εξελίξεων, κάτι που θα έχει οδυνηρότατες συνέπειες σε ολόκληρο τον κορμό της Ελλάδας. Επιβάλλεται λοιπόν άμεσος συναγερμός όλων των δυνάμεων του τόπου, με σκοπό όχι μόνο την αξιοποίηση των παραγωγικών μας δυνατοτήτων αλλά κυρίως την επιτάχυνση του ρυθμού ανάπτυξης της οικονομίας μας και του εκσυγχρονισμού της με προσανατολισμό την ενοποιούμενη Ευρώπη και την έντονα ανταγωνιστική διεθνή οικονομία.

16. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1. Διαδικασίες, προϋποθέσεις και όροι ένταξης επενδύσεων στα Μ.Ο.Π.
2. Π.Δ.Ε. 1991 Περιφέρειας Κυκλάδων.
3. Μ.Ο.Π. Κρήτης.
4. Π.Δ.Ε. Περιφέρειας Αττικής
5. Υποχρεώσεις φορέων Υλοποίησης έργων Μ.Ο.Π.
6. Κανονισμός Μ.Ο.Π.
7. Πίνακες
8. Διαπιστώσεις Ευρωπαϊκής ελιτροπής

Ταχ. Δ/ση: Ακαδημίας 42

Αθήνα, 31 Μαΐου 1988
Αριθ. Πρωτ. Γ/7457

Α Π Ο Φ Α Σ Η

Διαδικασίες, προϋποθέσεις και όροι ένταξης επενδύσεων στα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα (Μ.Ο.Π.).

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Εχοντας υπόψη:

1. Τον κανονισμό της ΕΟΚ 2088/1985,
2. Τον κανονισμό της ΕΟΚ 1787/1984,
3. Τον Ν.1262/82 "Για την παροχή κινήτρων ενίσχυσης της Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης της χώρας και τροποποίηση συναφών διατάξεων", όπως ισχύει,
4. Τον Ν.1682/87 και ειδικότερα το άρθρο 2 αυτού,
5. Το άρθρο 23 του Ν.1558/85 (ΦΕΚ Α 137/26.7.85) "Κυβέρνηση και Κυβερνητικά Όργανα",
6. Την Α9211/ΔΙΟΝΟΣΕ/737/3.12.87 (ΦΕΚ 702/Β/4.12.87) απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας "Ανάθεση αρμοδιοτήτων στους Υφυπουργούς Εθνικής Οικονομίας",
7. Την απόφαση ΙΕ/5531/13.5.87 "Περί καθορισμού Στοιχείων Αξιολόγησης Επενδύσεων Πρωτογενή Τομέα Παραγωγής, Κριτηρίων και Τρόπου Προσδιορισμού Επιχορήγησης Ν.1262/82" όπως τροποποιήθηκε,
8. Την απόφαση ΙΕ/5532/13.5.87 "Περί καθορισμού Στοιχείων Αξιολόγησης Επενδύσεων Δευτερογενή Τομέα Παραγωγής, Κριτηρίων και Τρόπου Προσδιορισμού Επιχορήγησης του Ν.1262/82", όπως τροποποιήθηκε,
9. Την απόφαση ΙΕ/5533/13.5.87 "Περί καθορισμού Στοιχείων Αξιολόγησης Τουριστικών Επενδύσεων, Κριτηρίων και Τρόπου Προσδιορισμού Επιχορήγησης του Ν.1262/82" όπως τροποποιήθηκε,

10. Τις ΙΕ/7503/16.6.87 και ΙΕ/4914/28-4-87 αποφάσεις του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας "Διαδικασίες, Προϋποθέσεις και όροι ένταξης επενδύσεων στα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα (ΜΟΠ),

Αποφασίζουμε

ΑΡΘΡΟ 1

Στα ΜΟΠ μπορούν να υπαχθούν:

- α. παραγωγικές επενδύσεις του μεταπολεμικού τομέα,
- β. παραγωγικές επενδύσεις σύγχρονης τεχνολογίας του πρωτογενή τομέα και
- γ. επενδύσεις σε ξενοδοχειακές μονάδες και ξενώνες.

ΑΡΘΡΟ 2

1. Αιτήσεις που υποβάλλονται από 1.6.1988 μέχρι 31.12.1988 για υπαγωγή επενδυτικών σχεδίων στις διατάξεις του Ν.1262/82 και έχουν τις προϋποθέσεις υπαγωγής στο Νόμο αυτό, είναι επιλέξιμες για υπαγωγή στα ΜΟΠ, εφ' όσον πληρούν τα αναφερόμενα στο άρθρο 4 της απόφασης αυτής κριτήρια και το ζητήσει με την αίτησή του ο επενδυτικός φορέας.

2. Επενδυτικές προτάσεις του τομέα μεταποίησης που έχουν υποβληθεί αλλά δεν έχει μέχρι την υπογραφή της απόφασης αυτής εκδοθεί απόφαση υπαγωγής στο Ν.1262/82 μπορούν να εξετασθούν, για υπαγωγή στα ΜΟΠ, ύστερα από αίτηση του επενδυτή, εφ' όσον πληρούν τα αναφερόμενα στο άρθρο 4 της απόφασης αυτής κριτήρια.

3. Αιτήσεις υπαγωγής επενδυτικών προτάσεων στα ΜΟΠ που έχουν υποβληθεί ή θα υποβληθούν μέχρι 31.5.1988 εξετάζονται εφόσον πληρούν είτε τα αναφερόμενα στη ΙΕ/7503/16.6.87 απόφαση μας κριτήρια είτε τα αναφερόμενα στην απόφαση αυτή κριτήρια.

4. Οι υποβαλλόμενες προτάσεις εξετάζονται από τις αρμόδιες Γνωμοδοτικές Επιτροπές του άρθρου 8 του Ν.1262/82, όπως ισχύει.

ΑΡΘΡΟ 3

1. Στις επιχειρήσεις, που πραγματοποιούν παραγωγικές επενδύσεις του άρθρου 1 της απόφασης αυτής και υπάγονται στα ΜΟΠ χορηγείται πρόσθετη επιχορήγηση, πέραν των παρεχομένων κινήτρων με βάση τα κριτήρια του Ν.1262/82, ως εξής:

<u>Περιοχή Ν.1262/82</u>	<u>Πρόσθετη επιχορήγηση</u> <u>(ποσοστιαίες μονάδες)</u>
Α'	10
Β'	10
Γ'	20
Δ'	20

Η παραπάνω επιχορήγηση παρέχεται στο κόστος της παραγωγικής επένδυσης ανεξάρτητα από το ύψος αυτής και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να υπερβαίνει συνολικά το όριο των 50 ποσοστιαίων μονάδων για τις περιοχές Α', Β' και το όριο των 60 ποσοστιαίων μονάδων για τις περιοχές Γ', Δ'. Το ποσοστό επιδότησης επιτοκίου υπολογίζεται με βάση τα κριτήρια του Ν.1262/82 (ΙΕ/5531/13.5.87, ΙΕ/5532/13.5.87 και ΙΕ/5533/13.5.87 αποφάσεις του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας) όπως τροποποιήθηκαν για το τραπεζικό δάνειο που απαιτείται για την πραγματοποίηση της επένδυσης ανεξάρτητα από το ύψος αυτής.

2. Η ελάχιστη ίδια συμμετοχή του φορέα στην επενδυτική δαπάνη ορίζεται σε ποσοστό 20%.

Διευκρινίζεται ότι για τον προσδιορισμό του ύψους της επιχορήγησης σύμφωνα με τις ΙΕ/5531/13.5.87, ΙΕ/5532/13.5.87 και ΙΕ/5533/13.5.87 αποφάσεις του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας όπως τροποποιήθηκαν, στη βαθμολόγηση του κριτηρίου "βαθμός ίδιας συμμετοχής" λαμβάνονται υπόψη τα προβλεπόμενα στο Ν.1262/82, όπως ισχύει, ελάχιστα όρια ίδιας συμμετοχής κατά περιοχή.

Η ίδια συμμετοχή θα καταβάλλεται σε μετρητά και θα αποτελεί μετοχικό κεφάλαιο της Εταιρείας. Στην ίδια συμμετοχή συμπεριλαμβάνεται και η αξία του απαραίτητου οικοπέδου. Για τις υφιστάμενες επιχειρήσεις, εκτός από την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου με νέα μετρητά κεφάλαια, μπορούν να θεωρηθούν ως ίδια συμμετοχή τα υφιστάμενα αποθεματικά πλην του τακτικού, χωρίς αυτά να αποτελέσουν αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου.

Στην περίπτωση αυτή θα πρέπει η επιχείρηση να έχει αποδεδειγμένα διαθέσιμα κεφάλαια και επάρκεια για τις ανάγκες της σε μόνιμο κεφάλαιο κίνησης και να εξασφαλίζεται ένα υγιές χρηματοδοτικό σχήμα μετά την ολοκλήρωση της επένδυσης.

Η δαπάνη της επένδυσης πέρα από την ίδια συμμετοχή και την

επιχορήγηση του Δημοσίου καλύπτεται με δάνειο από το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα ή Τράπεζες του εξωτερικού.

ΑΡΘΡΟ 4

1. Τα κριτήρια επιλογής των επενδυτικών προτάσεων για υπαγωγή στα ΜΟΠ αναφέρονται ιδίως:

- στην ενίσχυση μονάδων υψηλής τεχνολογίας και στην εφαρμογή μεθόδων υψηλής τεχνολογίας σε παραδοσιακούς κλάδους
- στη συμβολή της επένδυσης στην οικονομική ολοκλήρωση της περιοχής του τόπου εγκατάστασής της
- στη συμβολή της επένδυσης στην αντιμετώπιση των διαρθρωτικών αδυναμιών του κλάδου στον οποίο εντάσσεται
- στη δυνατότητα της επιχείρησης να είναι ανταγωνιστική σε διεθνές επίπεδο
- στην ισορροπη περιφερειακή ανάπτυξη
- στο μέγεθος και το είδος της επένδυσης
- στην προώθηση της κοινής επιχειρηματικής δράσης (σε κοινοτικό επίπεδο).

Ειδικότερα η πλήρωση ορισμένων από τα παραπάνω κριτήρια αποτελεί προϋπόθεση υπαγωγής στα ΜΟΠ, όπως αναφέρεται παρακάτω. Τα υπόλοιπα, που είναι κυρίως ποιοτικά κριτήρια, τίθενται στην κρίση της Γνωμοδοτικής Επιτροπής.

2. Οι ειδικές επενδύσεις του άρθρου 9 παραγρ. 1α, β, γ και δ είναι επιλέξιμες για υπαγωγή στα ΜΟΠ ανεξάρτητα από την περιοχή εγκατάστασης του Ν.1262/82.

Οι υπόλοιπες επενδύσεις του μεταποιητικού τομέα είναι επιλέξιμες για υπαγωγή στα ΜΟΠ εφ' όσον ικανοποιούν τα δύο (2) από τα ακόλουθα τρία (3) κριτήρια:

α. το ποσοστό της προστιθέμενης αξίας ως προς την ακαθάριστη αξία παραγωγής στον κλάδο που εντάσσεται η επένδυση, όπως αυτό αναφέρεται στην ΙΕ/5532/13.5.87 απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας, όπως ισχύει, θα πρέπει να είναι τουλάχιστον 25%.

β. ο προϋπολογισμός του επενδυτικού σχεδίου θα πρέπει να υπερβαίνει τα 300 εκατ. δρχ.

γ. η επένδυση να πραγματοποιείται σε ειδική ζώνη της παραγρ. 3 του άρθρου 3 του Ν.1262/82 ή σε οποιαδήποτε νησί της ελληνικής επικράτειας ή στην Θράκη ή στην ζώνη των 20 χλμ. από την μεθωριακή γραμμή.

3. Προκειμένου να επιλεγεί μία επένδυση του Πρωτογενή τομέα (εδάφιο β παρ. 1 άρθρο 2 του Ν.1262/82, όπως ισχύει) για υπαγωγή στα ΜΟΠ, θα πρέπει ο προϋπολογισμός του επενδυτικού σχεδίου να

υπερβαίνει τα 80 εκατ. δρχ.

4. Τέλος, προκειμένου να επιλεγεί επένδυση σε ξενοδοχειακή μονάδα ή ξενώνα για υπαγωγή στα ΜΟΠ, θα πρέπει να ικανοποιεί τουλάχιστον τρία από τα ακόλουθα κριτήρια, όπως αυτά περιγράφονται στην απόφαση ΙΕ/5533/13.5.87 του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας όπως ισχύει.

α. η επένδυση θα πρέπει να πραγματοποιείται σε οποιαδήποτε ζώνη όπως αναφέρεται στην παραπάνω απόφαση εκτός της ζώνης τουριστικής ανάπτυξης.

β. να αφορά μονάδα ΑΑ' ή Α' τάξης, σύμφωνα με την έγκριση του ΕΟΤ

γ. να αφορά μονάδες που διαθέτουν εγκαταστάσεις εξυπηρέτησης ειδικών μορφών τουρισμού (θεραπευτικού, χειμερινού, αθλητικού, συνεδριακού), και

δ. ο προϋπολογισμός του επενδυτικού σχεδίου θα πρέπει να υπερβαίνει τα 300 εκατ. δρχ.

ΑΡΘΡΟ 5

1. Με αποφάσεις του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού που δημοσιεύονται σε περίληψη στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, καθορίζονται οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα του Δημοσίου και των επενδυτών και ειδικότερα το ποσοστό της επιχορήγησης και επιδότησης επιτοκίου οι όροι εκτέλεσης της συγκεκριμένης επένδυσης, ο τρόπος χρηματοδότησης και οι κυρώσεις σε βάρος του επενδυτή σε περίπτωση παράβασης των υποχρεώσεων του.

2. Οι παραπάνω αποφάσεις είναι δυνατόν να τροποποιούνται με όμοια απόφαση που εκδίδεται ύστερα από γνώμη της προβλεπόμενης από το άρθρο 8 του Ν.1262/82, όπως ισχύει, Γνωμοδοτικής Επιτροπής μετά από αίτηση του επενδυτή.

3. Το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας μεριμνά για την πρόωση στην ΕΟΚ των επενδύσεων που έχουν εγκριθεί για ένταξη και συγχρηματοδότηση από τα ΜΟΠ.

ΑΡΘΡΟ 6

1. Ο έλεγχος της προόδου των επενδυτικών έργων και γενικότερα των επενδύσεων, ανεξάρτητα αν βρίσκονται σε εκτέλεση ή έχουν περατωθεί γίνεται από Όργανα Ελέγχου, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παράγραφο 2 του άρθρου 8 του Ν.1262/82, όπως ισχύει και τις ισχύουσες ή εκδοθησόμενες σχετικές αποφάσεις του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας.

2. Για την εκταμίευση και την καταβολή της επιχορήγησης καθώς και τα απαιτούμενα δικαιολογητικά έχουν ανάλογα εφαρμογή οι διατάξεις του Ν.1262/82, όπως ισχύει, και οι ισχύουσες ή εκδοθησόμενες σχετικές αποφάσεις του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας.

ΑΡΘΡΟ 7

Οι διατάξεις του Ν.1262/82, όπως ισχύει, έχουν εφαρμογή για τα λοιπά θέματα που δεν ρυθμίζονται στην απόφαση αυτή.

ΑΡΘΡΟ 8

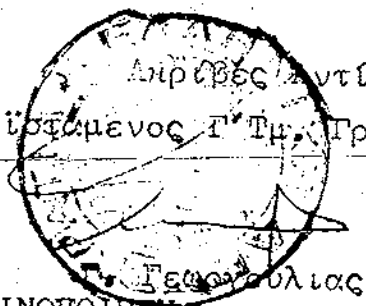
Η ισχύς της απόφασης αυτής αρχίζει από της υπογραφής της.

ΑΡΘΡΟ 9

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Απριλίου Αντίγραφο
Ο Προϊστάμενος Γ' Τμ. Γραμματείας

Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΑΡΑΤΖΑΣ

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ

Υπηρεσίες Περιφερειακής Ανάπτυξης

- Κεντρικής Μακεδονίας - Θεσσαλονίκη
- Ανατολικής Μακεδονίας - Καβάλα
- Θράκης - Κομοτηνή
- Ανατολικής Στερεάς Ελλάδος - Λαμία
- Ηπείρου - Ιωάννινα
- Πελοποννήσου & Δυτ. Στερεάς Ελλάδας - Πάτρα
- Δωδεκανήσου - Ρόδο
- Νήσων Ανατολικού Αιγαίου - Μυτιλήνη
- Κρήτης - Ηράκλειο
- Δυτικής Μακεδονίας - Κοζάνη
- Κυκλάδων - Σύρο
- Θεσσαλίας - Λάρισα

Γραφεία Νομαρχών

- Φθιώτιδας
- Θεσσαλονίκης
- Αχαΐας
- Λάρισας
- Καβάλας
- Ηρακλείου
- Ιωαννίνων
- Ροδόπης
- Λέσβου
- Δωδεκανήσου
- Κοζάνης
- Κυκλάδων

Εθνικό Τυπογραφείο

Τεύχος Β

(για δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως)

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ

Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας

- Γραφείο Υπουργού
 - Γραφείο Υφυπουργού κ. Θεόδωρου Καρατζά
 - Γραφείο Γεν. Γραμματέα κ. Λυκούργου Σακελλάρη (2)
 - Γραφείο Ειδικού Γραμματέα κ. Ανδρέα Βρανά
 - Ιδιωτικές Επενδύσεις
 - . Τομέα Αξιολόγησης Επενδύσεων.
 - . Τομέα Εγκρίσης Επενδύσεων
 - . Τομέα Παρακολούθησης & Ελέγχου Επενδύσεων
 - . Τομέα Οικονομικού Ελέγχου Επενδύσεων
 - Γραμματεία Γνωμοδοτικών Επιτροπών
 - Τμήμα Προσανατολισμού & Δημ. Σχέσεων
 - Γραφείο Προώθησης Ιδιωτ. Επενδύσεων
- σ.τ.κ.

ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΚΥΚΛΑΔΩΝ

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ 1η

ΘΕΜΑ 1ου

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ

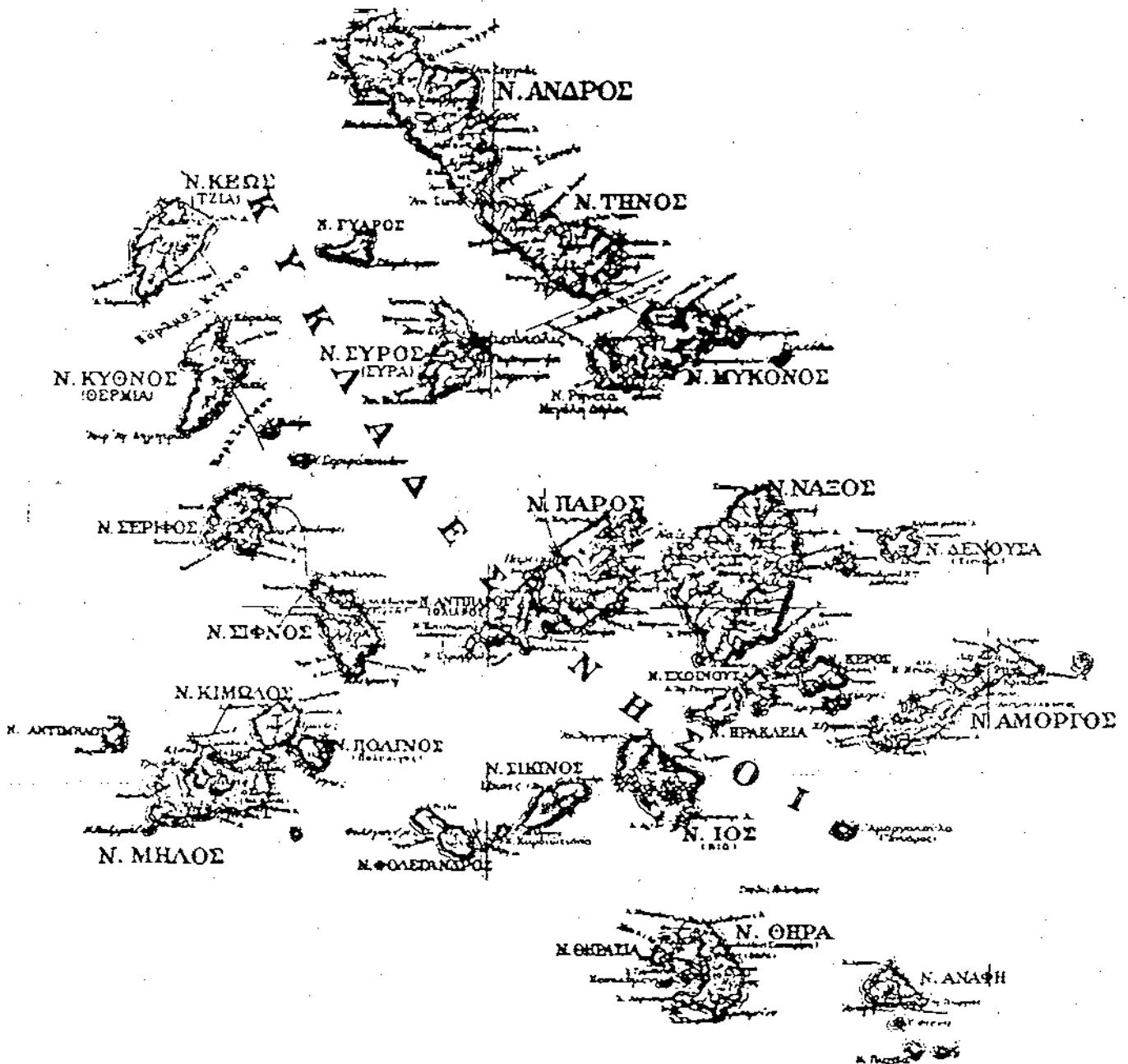
ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ 1991

20 Φεβρουαρίου 1991

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΚΥΚΛΑΔΩΝ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΝΟΜΟΥ ΚΥΚΛΑΔΩΝ

ΕΤΟΥΣ 1991

ΠΡΟΣ

ΤΟ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΚΥΚΛΑΔΩΝ

ΕΙΣΗΓΗΣΗ
ΓΙΑ ΤΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΟΥ Π.Δ.Ε 1991

Σχετικά με την κατάρτιση του Π.Δ.Ε 1991, εις
από την επιθυμία των ΥΠΕΘΟ και τα βήματα των Υπαρχείων
που μας έχουμε βρεί για να ενημερωθείτε, σας γνωρίζω
τα παρακάτω:

- Τα προγράμματα των Επαρχείων καταρτίσθηκαν με απόφαση
των Επαρχιακών Συμβουλίων, με βάση τις υποδείξεις που
δόθηκαν από την Υπηρεσία μας.
- Για τα υλικά εις Επαρχείων τα προγράμματα είναι
σε ευεργεσία της Υπ. Προγρ/σμού, του Νομ. Ταμείου,
της ΤΥΔΚ, της ΔΤΥΝΚ και του Λιμενικού Ταμείου.

Τα τεχνικά όρια πληρωμών 1991 των Νομαρχιακών μας
Προγραμμάτων είναι τα εξής:

$$\begin{aligned} \text{ΣΑΝΤ-9129/1} &= 190 \text{ Ευ.δρχ.} \\ \text{ΣΑΝΤ-9129/2 (ΜΟΠ+ΣΠΑ)} &= 3.010 \text{ Ευ.δρχ.} \\ \hline \text{Συνολικό όριο πληρωμών} &= 3.200 \text{ Ευ.δρχ.} \end{aligned}$$

Τα παραπάνω όρια πληρωμών είναι δεσμευτικά για όσους τους φορείς
του Προγρ/σμού. Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να προγραμμαστεί
η πραγματοποίηση πληρωμών πέρα από το συνολικό όριο πληρωμών
του κάθε φορέα. Για να εξασφαλιστεί η αναγκαία εφικτικότητα
και ευεξία στην εφαρμογή των Νομαρχιακών Προγραμμάτων
(ΣΑΝΤ-9129/1 & ΣΑΝΤ-9129/2) οι ενοχικές πιστώσεις που θα
κατανομηθούν στα επιμέρους έργα της κάθε δωροδοκίας απόφασης

μπορούν να υπερβαίνουν το αντίστοιχο όριο πληρωμών μέχρι 20%.

Επισημαίνεται ότι σύμφωνα με τον Γενικό Πρακτορικό του 1991 είναι αδύνατη η μεταφορά ορίων πληρωμών από το τμήμα του ΠΔΕ 1991 που δεσμεύεται για την υλοποίηση του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης και των Νέων Κοινοτικών Προγραμμάτων στο τμήμα Π.Δ.Ε.

Λόγω της παραπάνω δεσμεύσης και ανάλογα με την πορεία των διάφορων Κοινοτικών Προγραμμάτων θα επεξεργαστεί με ευθύνη του ΥΠΕΘΟ αναμεταφορές των ορίων πληρωμών των Σ.Α./2 και των πιστώσεων των έργων, ούτως ώστε προγράμματα που έχουν πρόβλεψη δυνατότητας απορρόφησης να έχουν αυξημένη χρηματοδότηση ενώ στα προγράμματα που φαίνεται ότι δεν θα προχωρήσουν σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα θα δοθεί μειωμένη χρηματοδότηση κατά το 1991. Κατά συνέπεια για να είναι δυνατή η απορρόφηση εξ' ορισμού των ορίων πληρωμών της Σ.Α.ΝΤ / 2, θα πρέπει ^{μετά} για έργα που έχουν ξεκινήσει ο ρυθμός εκτέλεσής τους να είναι ταχύτερος, για δε τα έργα που δεν έχουν ξεκινήσει ακόμη, να τελειώνουν οι διαδικασίες (ένταξη μελέτης, συμφωνηθείς κ.β.η) & να αρχίσουν να εκτελούνται άμεσα.

Ειδικότερα τα έργα που έχουν ήδη ενταχθεί σε προγράμματα που χρηματοδοτούνται από τα Κοινοτικά Ταμεία (ΕΤΠΑ, ΥΛΟΡΕΝ, ΜΟΠ, - ΣΠΑ) & από άλλους Διεθνείς Οργανισμούς, εντάχθηκαν κατ' ανάγκη προτεραιότητα για την απρόσκοπτη χρημ/σύ τους, ώστε να εξασφαλιστεί η απορρόφηση των προβλεπόμενων εναλλακτικών πόρων μέσα στις ετήσιμες προθεσμίες και το ταχύτερο δυνατό.

Γεώ όριο πληρωτήν της ΣΑΝΤ 9129/1 (190 εκ. δρχ.)
έχαμε υπολογίσει τα ποσά για τα Γενικά Έργα του Νομού
όπως π.χ ύδρευση ανδρών υδίων, εξυμειτριότης Ο.Τ.Α Ν. Κιργάδων,
Αποστρωφίς έργων και μετεκίν κ.λ.η καθώς και το Αποδεμα-
τιώ. Το συνολικό ποσό όλων των παραπάνω ανέρχεται σε
165.400.000 δρχ.

Τα υπόλοιπα ποσά πιστώσεων της ΣΑΝΤ 9129/1 μιλίαν για
έργα ΕΤΠΑ, VALOREN με τα απαιτούμενα ποσά για την
βιώσιμη ή αποπεράτωσή τους. Έτσι το συνολικό ποσό
των πιστώσεων της ΣΑΝΤ 9129/1 έφθασε στο ύψος 249 εκ.δρχ.
ήτοι ο συντελεστής εξοικονόμησης του προγράμματος είναι 31%.

Στη ΣΑΝΤ 9129/2 (ΜΟΠ + ΣΠΑ) με όριο πληρωτήν
3.010 εκ. δρχ, εντάχθηκαν τα Γενικά Έργα ΜΟΠ και ΣΠΑ
του Νομού, όπως π.χ Αφροσύνη οδοποιία Ν. Κιργάδων (ΜΟΠ),
Βελτίωση και βήμανση οδού Διπλά Ν. Κιργάδων (ΣΠΑ)
κ.λ.η, συνολικού ύψους 423 εκ. δρχ, το υπόλοιπο σε
ποσό των πιστώσεων ύψους 2981 εκ. δρχ καταμετρήθηκε
σε επίλυτα έργα ΜΟΠ β' ΣΠΑ, που ανήκουν σε μεγάλα έπαρχίαν
και σε μεγάλα εντός έπαρχίαν, για τη βιώσιμη ή την
αποπεράτωσή τους.

Έτσι το συνολικό ποσό των πιστώσεων της ΣΑΝΤ 9129/2
έφθασε στο ύψος των 3404 εκ. δρχ ήτοι ο συντελεστής
εξοικονόμησης του προγράμματος είναι 13,1 %.

Όσον αφορά τη ΣΑΤΑ το ποσό που θα εφιεθεί
για το Νομό μας, δεν μας έχει γίνει ακόμη γνωστό καθώς
δεν έχει ειδοωθεί η Κοινή Υπουργική Απόφαση για το
καθορισμό των ποσών που διανέμονται στους Νομούς.

Η κατανομή του ποσού της ΙΑΤΑ κάθε Νομού της ΟΤΑ θα γίνει από το Νομαρχιακό Συμβούλιο, σύμφωνα με τα κριτήρια της Κοινής Υπουργικής Απόφασης που θα εκδοθεί και θα περιλαμβάνει σε τίτλους της οποίας θα αναγράφεται η ονομασία κάθε Ο.Τ.Α και το ποσό που κατανέμεται β' αυτών.

Στόχος παραμένουμε τα μέλη του Νομαρχιακού Συμβουλίου, μέσα από διαμορφωμένη επιθυμία που θα γίνει στη συνεδρίαση αυτή πάνω στα Προγράμματα και στα επί μέρους έργα, να υμάνουν τις παρατηρήσεις τους ώστε να καταρτισθεί και εγερθεί το ΠΔΕ 1991, καθώς το Νομαρχιακό Συμβούλιο βάσει του Ν. 1235/82 είναι το ηθικό αρμόδιο όργανο προγραμματισμού στο Νομό μας.

ΥΠ. ΠΡΟΓΡ/ΣΜΟΥ
ΝΟΜΑΡΧΙΑΣ ΚΥΚΛΑΔΩΝ

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΠΙΣΤΩΣΕΩΝ ΠΔΕ 1991

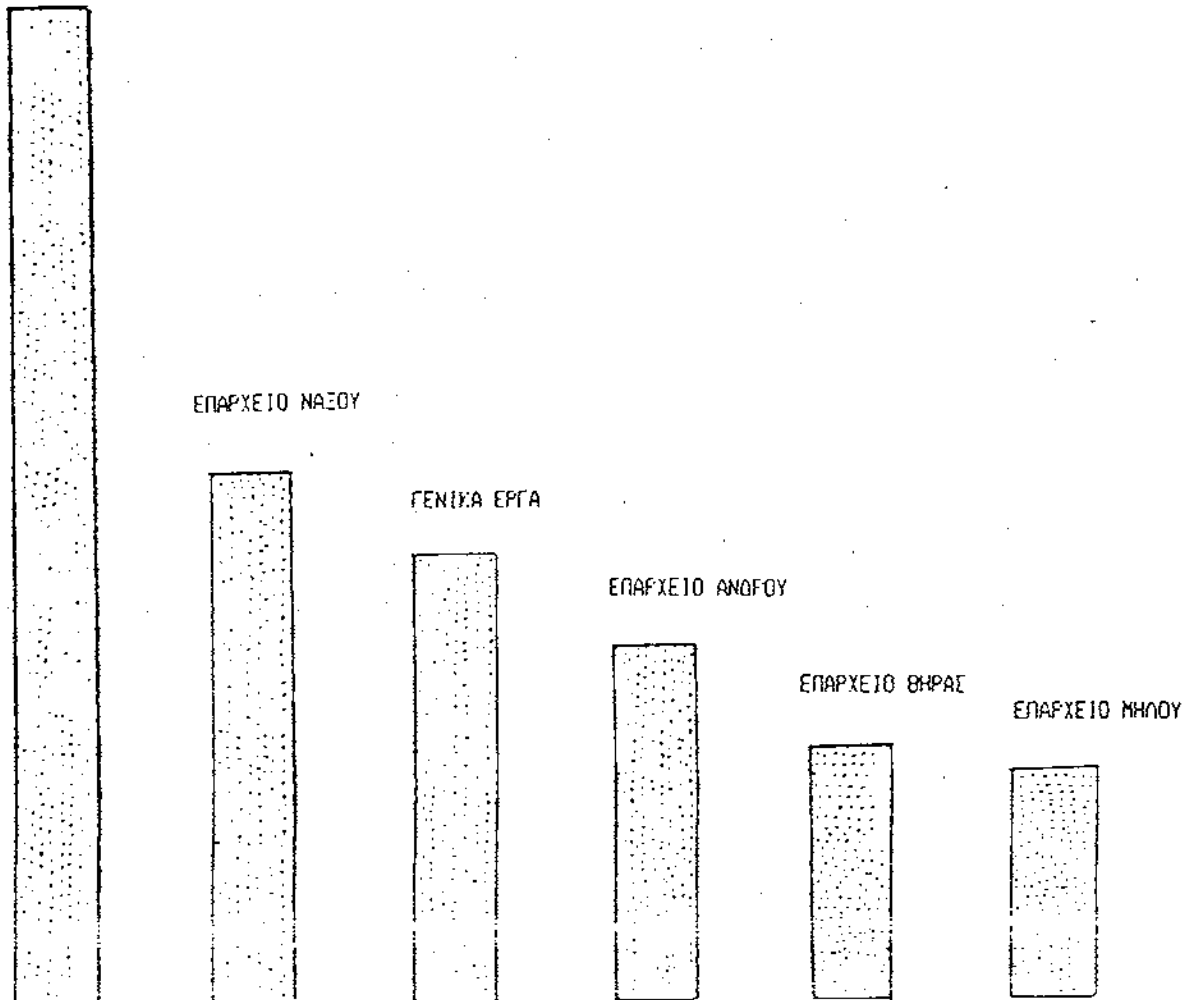
ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΣΥΝΟΛΟ
ΣΑΝΤ/2 ΣΑΝΤ/1

ΕΠΑΡΧΕΙΟ ΑΝΩΡΟΥ	448422	7000	455422
ΕΠΑΡΧΕΙΟ ΘΗΡΑΣ	319000	3000	322000
ΕΠΑΡΧΕΙΟ ΜΗΛΟΥ	288000	11000	299000
ΕΠΑΡΧΕΙΟ ΝΑΞΟΥ	653000	27600	680600
ΝΗΣΙΑ ΕΚΤΟΣ ΕΠΑΡΧΕΙΩΝ	1272588	35000	1307588
ΓΕΝΙΚΑ ΕΡΓΑ	423000	160500	583500

ΣΥΝΟΛΟ

3404010 244100 3648110

ΝΗΣΙΑ ΕΚΤΟΣ ΕΠΑΡΧΕΙΩΝ

ΕΠΑΡΧΕΙΟ ΝΑΞΟΥ

ΝΑΞΟΣ

Α/Α ΕΤΟΣ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΠΡΟΫΠ/ΜΟΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΥΠΟΛΟΙΠΟ		ΠΙΣΤΩΣΗ 1991	
		ΕΩΣ 31/12/90	ΜΕΤΑ ΤΗΝ 1/1/91		
***** ΣΑΝΤ 2 *****					
ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ					
1	1985 ΔΙΑΝΟΙΞΗ ΟΔΟΥ ΧΩΡΑΣ-ΠΟΤΑΜΙΑΣ-ΧΑΛΚΕΙΟΥ ΝΗΣΟΥ ΝΑΞΟΥ	200000	129960	70040	70000 ΜΟΠ
2	1987 ΑΕΡΟΦΟΡΜΙΟ ΝΗΣΟΥ ΝΑΞΟΥ (ΑΠΑΛΛΟΤΡΩΣΕΙΣ-ΕΡΓΟ)	38000	29214	8786	8000 ΣΠΑ
3	1987 ΕΠΙΣΚΕΥΗ-ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΟΡΟΜΟΥ ΑΠΕΡΑΘΟΥ-ΜΟΥΤΣΟΥΝΑΣ ΝΗΣΟΥ ΝΑΞΟΥ	50000		50000	30000 ΣΠΑ
4	1988 ΟΡΟΜΟΣ ΧΩΡΑΣ-ΑΕΡΟΦΟΡΜΙΟΥ ΝΗΣΟΥ ΝΑΞΟΥ	150000		150000	20000 ΣΠΑ
5	1988 ΕΠΑΡΧΕΙΑΚΗ ΟΔΟΣ ΝΑΞΟΥ-ΜΕΛΑΝΩΝ-ΚΥΝΙΔΑΡΟΥ Ν.ΝΑΞΟΥ	80000	8125	71875	40000 ΣΠΑ
6	1988 ΟΡΟΜΟΣ ΣΚΑΘΟΥ-ΜΕΣΗΣ-ΕΛΙΓΜΟΥ-ΑΠΟΛΛΩΝΑ ΝΗΣ.ΝΑΞΟΥ	80000	2426	77574	50000 ΣΠΑ
7	1988 ΣΥΝΤΑΞΗ ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ ΟΡΟΜΟΥ ΧΩΡΑΣ-ΓΑΛΑΝΑΔΟΥ ΝΗΣΟΥ ΝΑΞΟΥ	4500	1336	3164	3000 ΣΠΑ
8	1990 ΠΑΡ.ΟΔ.ΔΙΚΤΥΟΥ(ΑΕΡ/ΜΙΟ-ΑΓ.ΑΝΝΑ-ΠΡΟΚΟΠΙΔΙΣ-ΠΛΑΚΑ) ΜΕΛΕΤΗ-ΑΠ/ΣΕΙΣ-ΕΡΓΟ	100000	1991	98009	2000 ΣΠΑ
9	1990 ΟΡΟΜΟΣ ΝΑΞΟΥ-ΕΓΓΑΡΩΝ-ΑΠΟΛΛΩΝΑ ΝΗΣΟΥ ΝΑΞΟΥ	100000		100000	40000 ΣΠΑ
10	1991 ΟΡΟΜΟΣ ΧΩΡΑΣ ΓΑΛΑΝΑΔΟΥ (ΜΕΛΕΤΗ-ΑΠΑΛΛΟΤΡ.-ΕΡΓΟ)	100000		100000	5000 ΣΠΑ
11	1991 ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΚΥΜΑΤΟΘΡΑΥΣΤΗ ΑΙΜΑΝΙΟΥ ΝΑΞΟΥ	50000		50000	30000 ΜΟΠ
12	1991 ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΝΗΣΟΥ ΝΑΞΟΥ	100000		100000	50000 ΜΟΠ
13	1991 ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΠΑΡΑΛΙΑΣ ΧΩΡΑΣ ΝΑΞΟΥ ΑΠΟ ΕΤΕ ΩΣ ΜΕΤ.ΣΤΑΘΜΟ ΜΕ ΚΡΗΠΙΣΜΑΤΑ	60000		50000	20000 ΜΟΠ
***** ΥΦΡΕΥΣΗ-ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ *****					
14	1985 ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΚΟΙΝ.ΠΟΤΑΜΙΑΣ ΝΑΞΟΥ	20000	7587	12413	11000 ΣΠΑ
15	1988 ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ ΚΟΙΝ.ΦΙΛΟΤΙΟΥ ΝΗΣΟΥ ΝΑΞΟΥ	30000		30000	20000 ΣΠΑ
16	1990 ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ-ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ ΘΗΜΟΥ ΝΑΞΟΥ	150000	3500	146500	15000 ΣΠΑ
17	1990 ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ ΚΕΡΑΜΕΙΟΥ ΚΟΙΝ.ΧΑΛΚΕΙΟΥ ΝΗΣΟΥ ΝΑΞΟΥ	23000	15013	7987	7000 ΣΠΑ
***** ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ *****					
18	1988 ΤΕΛ ΦΙΛΟΤΙΟΥ ΝΗΣΟΥ ΝΑΞΟΥ	350000		350000	60000 ΣΠΑ
***** ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ2 1685500 199152 1486348 481000 *****					
ΣΑΝΤ 1 *****					
ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ					
19	1985 ΟΔΟΣ ΑΓ.ΑΡΣΕΝΙΟΥ-ΑΓ.ΑΝΝΑΣ-ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ(ΚΤΗΜ/ΓΙΟ-ΑΠΑ/ΣΕΙΣ-ΕΡΓΟ)	37000		37000	2000 ΕΤΠΑ86
20	1985 ΔΙΑΝΟΙΞΗ ΟΔΟΥ ΣΑΓΚΡΙΟΥ ΤΟΥΜΠΑΚΑΔΩΝ ΝΑΞΟΥ(ΑΠΑ/ΣΕΙΣ-ΕΡΓΟ)	40000		40000	5000 ΕΤΠΑ86
***** ΥΦΡΕΥΣΗ-ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ *****					
21	1983 ΥΦΡΕΥΣΗ-ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ ΑΠΟΛΛΩΝΑ ΚΟΙΝ.ΚΟΡΥΜΝΙΩΑΣ Ν.ΝΑΞΟΥ	25000	18795	6215	4000 ΕΤΠΑ84
22	1983 ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ ΚΟΙΝ.ΣΑΓΚΡΙΟΥ Ν.ΝΑΞΟΥ	18200	13187	5013	5000 ΕΤΠΑ84
23	1988 ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ ΚΟΙΝ.ΦΙΛΟΤΙΟΥ (Β'ΦΑΣΗ) ΝΗΣΟΥ ΝΑΞΟΥ	30000	18323	11677	2000 ΕΤΠΑ88
***** ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ1 150200 50295 99905 18000 *****					
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ1 και ΣΑΝΤ2 ΓΙΑ ΤΗΝ ΝΑΞΟ		1835700	249447	1586253	499000

ΑΜΟΡΓΟΣ

Α/Α ΕΤΟΣ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΠΡΟΥΠ/ΜΟΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΠΙΣΤΩΣΗ ΕΩΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ 1991			
31/12/90 1/1/91					
ΣΑΝΤ 2					
ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ					
1	1983 ΟΔΟΣ ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ-ΑΡΚΕΣΙΝΗ-ΒΡΟΥΤΣΗ-ΧΩΡΑ-ΑΓΙΑΛΗ Ν. ΑΜΟΡΓΟΥ	40000	10000	30000	30000 ΣΠΑ
ΣΑΝΤ 1					
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ					
2	1985 ΠΡΟΣΕΒΗΚΗ ΔΥΟ ΑΙΘΟΥΣΩΝ ΛΥΚΕΙΟΥ ΑΜΟΡΓΟΥ	30000		30000	5000 ΕΤΠΑ88
ΔΙΑΦΟΡΑ					
3	1984 ΜΕΛΕΤΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΒΑΛΑΣΣΙΩΝ ΚΥΜΑΤΩΝ ΚΟΙΝ. ΑΙΓΙΑΛΗΣ ΝΗΣ. ΑΜΟΡΓΟΥ	2200	425	1775	1600 ΒΑΛΟΡΕΝ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ1		32200	425	31775	6600
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ1 και ΣΑΝΤ2 ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΜΟΡΓΟ		72200	10425	61775	36600

ΚΟΥΦΟΝΗΣΙ

Α/Α ΕΤΟΣ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΠΡΟΥΠ/ΜΟΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΠΙΣΤΩΣΗ ΕΩΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ 1991			
31/12/90 1/1/91					
ΣΑΝΤ 2					
ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ					
1	1989 ΑΔΙΕΥΤΙΚΟ ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ ΟΡΜΟΥ ΠΑΡΙΑΝΟΥ ΝΗΣ. ΚΟΥΦΟΝΗΣΙΟΥ	82000		82000	82000 ΜΟΠ

ΗΡΑΚΛΕΙΑ

Α/Α ΕΤΟΣ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΠΡΟΥΠ/ΜΟΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΠΙΣΤΩΣΗ ΕΩΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ 1991			
31/12/90 1/1/91					
ΣΑΝΤ 2					
ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ					
1	1990 ΛΙΜΑΝΙ ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ	60000		60000	60000 ΜΟΠ
ΣΑΝΤ 1					
ΥΔΡΕΥΣΗ-ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ					
2	1984 ΥΔΡΕΥΣΗ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΑΓ. ΓΕΩΡΓΓΙΟΥ ΚΟΙΝ. ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ	17000	9331	7669	3000 ΕΤΠΑ84
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ1 και ΣΑΝΤ2 ΓΙΑ ΤΗΝ ΗΡΑΚΛΕΙΑ		77000	9331	67669	63000

ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΑΡΧΕΙΟΥ ΗΛΕΥΣΟΥ

2066900 289203 1797697 680600

ΕΠΑΡΧΕΙΟ ΑΝΔΡΟΥ

ΑΝΔΡΟΣ

 Α/Α ΕΤΟΣ ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ ΠΡΟΥΠ/ΜΟΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΠΙΣΤΩΣΗ
 ΕΝΤΑΣΗΣ ΕΩΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ 1991
 *****31/12/90 1/1/91 *****

ΣΑΝΤ 2

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ

1	1988 ΛΙΜΑΝΙ ΓΑΥΡΙΟΥ ΑΝΔΡΟΥ	150000	74185	75815	70000	ΜΟΠ
2	1989 ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΑΣΦ/ΣΗ ΕΠΑΡΧ.ΟΔ.ΔΙΚΤΥΟΥ ΑΝΔΡΟΥ (ΣΥΝΕΤΙ-ΣΤΡΑΜΠΟΥΡΓΙΕΣ ΚΛΠ)	20000	1781	18219	6540	ΣΠΑ
3	1991 ΟΔΟΚΛΗΡΩΣΗ ΑΔΙΕΥΤΙΚΟΥ ΚΑΤΑΦΥΓΙΟΥ ΟΡΜΟΥ ΚΟΡΘΙΟΥ Ν. ΑΝΔΡΟΥ	50000		50000	50000	ΣΠΑ
4	1991 ΒΕΛΤΙΩΣΕΙΣ-ΑΣΦΑΛΤΟΣΤΡΩΣΕΙΣ ΕΠΑΡΧ.ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΑΝΔΡΟΥ	240000		240000	50000	ΣΠΑ
5	1991 ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΒΑΤ.ΕΠΑΡ.ΟΔΟΥ ΑΠΟΚΟΙΩΝ-ΒΟΥΡΚΩΤΗΣ-ΑΡΜΗΣ-ΚΑΤΑΚΟΙΛΟΥ-ΜΠΑΤΣΙ	150000		150000	50000	ΜΟΠ
6	1991 ΒΕΛΤΙΩΣΕΙΣ ΔΙΜΕΝΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΧΩΡΑΣ ΑΝΔΡΟΥ	120000		120000	60000	ΜΟΠ

ΥΔΡΕΥΣΗ-ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ

7	1983 ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΓΑΥΡΙΟΥ ΑΝΔΡΟΥ (Β'ΦΑΣΗ)	65000		65000	20000	ΣΠΑ
8	1986 ΥΔΡΕΥΣΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΜΠΑΤΣΙΟΥ (Β'ΦΑΣΗ)	5000		5000	5000	ΣΠΑ
9	1988 ΥΔΡΕΥΣΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΠΑΛΑΙΟΚΑΣΤΡΟΥ ΑΝΔΡΟΥ	2000		2000	2000	ΣΠΑ
10	1989 ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΟΡΜΟΥ ΚΟΡΘΙΟΥ (Α'ΦΑΣΗ)	10000	4818	5182	5182	ΣΠΑ
11	1989 ΥΔΡΕΥΣΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΜΕΣΣΑΡΙΑΣ ΑΝΔΡΟΥ	3000		3000	3000	ΣΠΑ
12	1990 ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΚΤΥΟΥ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΔΗΜΟΥ ΑΝΔΡΟΥ	70000	5000	65000	30000	ΣΠΑ
13	1991 ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ ΔΗΜΟΥ ΑΝΔΡΟΥ	100000		100000	20000	ΣΠΑ
14	1991 ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΟΡΜΟΥ ΚΟΡΘΙΟΥ Ν.ΑΝΔΡΟΥ	50000		50000	10000	ΣΠΑ
15	1991 ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΥ ΚΟΙΝ.ΜΠΑΤΣΙΟΥ ΑΝΔΡΟΥ	30000		30000	10000	ΣΠΑ
16	1991 ΛΥΣΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΑΠΟ ΜΟΝΗ ΑΓΙΑΣ ΚΟΙΝ.ΜΠΑΤΣΙΟΥ ΑΝΔΡΟΥ	30000		30000	10000	ΣΠΑ
17	1991 ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΒΙΟΛΟΓ.ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΥ ΚΟΙΝ. ΓΑΥΡΙΟΥ ΑΝΔΡΟΥ	30000		30000	10000	ΣΠΑ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

18	1990 ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΑΠΟΙΚΙΩΝ ΝΗΣΟΥ ΑΝΔΡΟΥ ΓΙΑ ΣΧΟΛΗ ΚΕΡΑΜΙΚΗΣ	5000		5000	5000	ΣΠΑ
----	--	------	--	------	------	-----

ΔΙΑΦΟΡΑ

19	1990 ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΚΤΙΡΙΟΥ ΕΠΑΡΧΕΙΟΥ ΑΝΔΡΟΥ	20000		20000	19500	ΣΠΑ
20	1990 ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΘΕΑΤΡΟΥ ΑΝΔΡΟΥ	10000		10000	7800	ΣΠΑ
21	1990 ΟΔΟΚΛΗΡΩΣΗ ΓΗΠΕΔΟΥ ΜΠΑΣΚΕΤ ΜΕΣΣΑΡΙΑΣ ΑΝΔΡΟΥ	3000	1500	1500	1500	ΣΠΑ
22	1990 ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΝΑΣΚΑΦΕΣ ΠΑΛΑΙΟΠΟΛΗΣ ΑΝΔΡΟΥ	4000		4000	2900	ΣΠΑ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ2 1167000 87284 1079716 448422

ΣΑΝΤ 1

ΥΔΡΕΥΣΗ-ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ

23	1983 ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ ΚΟΙΝ.ΜΠΑΤΣΙΟΥ ΑΝΔΡΟΥ (Β'ΦΑΣΗ)	45000	40984	4016	2000	ΕΤΠΑ84
----	---	-------	-------	------	------	--------

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

24	1985 ΓΥΜΝΑΣΙΟ-ΛΥΚΕΙΟ ΔΗΜΟΥ ΑΝΔΡΟΥ (Α'ΦΑΣΗ)	80000		80000	5000	ΕΤΠΑ86
----	--	-------	--	-------	------	--------

ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ1 125000 40984 84016 7000

ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΑΡΧΕΙΟΥ ΑΝΔΡΟΥ

1292000 128268 1163732 455422

ΕΠΑΡΧΕΙΟ ΘΗΡΑΣ

ΘΗΡΑ

 Α/Α ΕΤΟΣ ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ ΠΡΟΥΠ/ΜΟΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΠΙΣΤΩΣΗ
 ΕΝΤΑΞΗΣ ΕΩΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ 1991
 *****31/12/90 1/1/91 *****

ΣΑΝΤ 2

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ

1	1986 ΛΙΜΕΝΙΚΑ ΕΡΓΑ ΝΗΣΟΥ ΘΗΡΑΣ	40000	29609	10391	10000 ΜΟΠ
2	1991 ΜΕΛΕΤΗ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΛΙΜΑΝΙΩΝ ΝΗΣΟΥ ΘΗΡΑΣ α) ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΚΑΤΑΦΥΓΙΟΥ ΨΑΡΑΔΩΝ ΣΤΟ ΑΚΡΩΤΗΡΙ β) ΒΕΛΤΙΩΣΗ-ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΛΙΜΑΝΙΟΥ ΣΤΟ ΑΜΜΟΥΔΙ	50000		50000	15000 ΣΠΑ

ΥΔΡΕΥΣΗ-ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ

3	1991 ΥΔΡΕΥΣΗ-ΑΦΑΛΑΤΩΣΗ ΚΟΙΝ/ΤΩΝ ΘΗΡΑΣ (μεσω αναπτυξ. συνδέσμου)	50000		50000	50000 ΣΠΑ
---	---	-------	--	-------	-----------

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

4	1988 ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΕΜΠΟΡΕΙΟΥ ΘΗΡΑΣ	55000	5000	50000	50000 ΣΠΑ
5	1989 ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΕΛ ΘΗΡΑΣ	40000	8000	32000	32000 ΣΠΑ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ2 235000 42609 192391 157000

ΣΑΝΤ 1

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ

6	1987 ΒΕΛΤΙΩΣΗ-ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΝΗΣΟΥ ΘΗΡΑΣ	200000	103617	96383	1000 ΕΤΠΑ88
---	--	--------	--------	-------	-------------

ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ1 και ΣΑΝΤ2 ΓΙΑ ΤΗΝ ΘΗΡΑ 435000 146226 288774 158000

ΘΗΡΑΣΙΑ

 Α/Α ΕΤΟΣ ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ ΠΡΟΥΠ/ΜΟΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΠΙΣΤΩΣΗ
 ΕΝΤΑΞΗΣ ΕΩΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ 1991
 *****31/12/90 1/1/91 *****

ΣΑΝΤ 2

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ

1	1990 ΛΙΜΑΝΙ ΘΗΡΑΣΙΑΣ	60000		60000	60000 ΜΟΠ
---	----------------------	-------	--	-------	-----------

ΙΟΣ

 Α/Α ΕΤΟΣ ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ ΠΡΟΥΠ/ΜΟΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΠΙΣΤΩΣΗ
 ΕΝΤΑΞΗΣ ΕΩΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ 1991
 *****31/12/90 1/1/91 *****

ΣΑΝΤ 2

ΥΔΡΕΥΣΗ-ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ

1	1990 ΥΔΡΕΥΣΗ ΝΗΣΟΥ ΙΟΥ	40000		40000	20000 ΣΠΑ
---	------------------------	-------	--	-------	-----------

ΦΟΛΕΓΑΝΔΡΟΣ

 Α/Α ΕΤΟΣ ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ ΠΡΟΥΠ/ΜΟΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΠΙΣΤΩΣΗ
 ΕΝΤΑΞΗΣ ΕΩΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ 1991
 *****31/12/90 1/1/91 *****

ΣΑΝΤ 2

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ

1	1989 ΕΠΑΡΧΙΑΚΟΣ ΟΡΘΜΟΣ ΦΟΛΕΓΑΝΔΡΟΥ	30000		30000	1000	ΕΠΑ
2	1990 ΤΕΧΝΙΚΑ ΕΡΓΑ ΟΡΘΜΟΥ ΠΡΟΣ ΑΓΚΑΛΗ ΝΗΣΟΥ ΦΟΛΕΓΑΝΔΡΟΥ	7000		7000	7000	ΕΠΑ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ2 37000 0 37000 8000

ΣΑΝΤ 1

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

3	1985 ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΦΟΛΕΓΑΝΔΡΟΥ	33000	25170	7830	2000	ΕΠΑ86
---	---------------------------	-------	-------	------	------	-------

ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ1 και ΣΑΝΤ2 ΓΙΑ ΤΗΝ ΦΟΛΕΓΑΝΔΡΟ 70000 25170 44830 10000

ΣΙΚΙΝΟΣ

 Α/Α ΕΤΟΣ ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ ΠΡΟΥΠ/ΜΟΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΠΙΣΤΩΣΗ
 ΕΝΤΑΞΗΣ ΕΩΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ 1991
 *****31/12/90 1/1/91 *****

ΣΑΝΤ 2

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ

1	1990 ΑΣΦΑΛΤΟΣΤΡΩΣΗ ΟΡΘΜΟΥ ΣΙΚΙΝΟΥ	45000	9458	35542	35000	ΕΠΑ
---	-----------------------------------	-------	------	-------	-------	-----

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

2	1990 ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΝΗΣΟΥ ΣΙΚΙΝΟΥ	20000		20000	1000	ΕΠΑ
---	-----------------------------	-------	--	-------	------	-----

ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ2 (ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΓΙΑ ΣΙΚΙΝΟ) 65000 9458 55542 36000

ΑΝΑΦΗ

 Α/Α ΕΤΟΣ ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ ΠΡΟΥΠ/ΜΟΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΠΙΣΤΩΣΗ
 ΕΝΤΑΞΗΣ ΕΩΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ 1991
 *****31/12/90 1/1/91 *****

ΣΑΝΤ 2

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ

1	1990 ΑΣΦΑΛΤΟΣΤΡΩΣΗ ΟΡΘΜΟΥ ΛΙΜΑΝΙΟΥ ΧΩΡΑΣ ΝΗΣΟΥ ΑΝΑΦΗΣ	45000	7607	37393	37000	ΕΠΑ
---	---	-------	------	-------	-------	-----

ΥΔΡΕΥΣΗ-ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ

2	1990 ΥΔΡΕΥΣΗ-ΘΕΣΑΜΕΝΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΑΝΑΦΗΣ	15000		15000	1000	ΕΠΑ
---	---	-------	--	-------	------	-----

ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ2 (ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΓΙΑ ΑΝΑΦΗ) 60000 7607 52393 38000

ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΑΡΧΕΙΟΥ ΘΗΡΑΣ 730000 188461 541539 322000

ΕΠΑΡΧΕΙΟ ΜΗΛΟΥ

ΜΗΛΟΣ

ΕΤΟΣ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΠΡΟΥΠ/ΜΟΣ	ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΥΠΟΛΟΙΠΟ	ΠΙΣΤΩΣΗ
		ΕΩΣ 31/12/90	ΜΕΤΑ ΤΗΝ 1/1/91	1991
ΣΑΝΤ 2				
ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ				
1	1985 ΕΠΕΚΤΑΣΗ-ΗΛΕΚΤΡΟΦΩΤΙΣΜΟΣ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟΥ ΝΗΣΟΥ ΜΗΛΟΥ	100000	100000	2000 ΣΠΑ
2	1989 ΔΙΑΠΛΑΤΥΣΗ ΠΑΡΑΛΙΚΗΣ ΟΔΟΥ ΑΔΑΜΑΝΤΑ ΜΗΛΟΥ - ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΚΡΗΠΙΔΩΜΑΤΟΣ	25000	25000	15000 ΣΠΑ
3	1990 ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΝΟΤΙΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΝΗΣΟΥ ΜΗΛΟΥ (ΧΑΛΑΚΑΣ)	70000	70000	61500 ΣΠΑ
4	1991 ΔΙΑΠΛΑΤΥΣΗ ΠΑΡΑΛΙΑΣ ΑΔΑΜΑΝΤΟΣ ΝΗΣΟΥ ΜΗΛΟΥ	60000	60000	60000 ΜΟΠ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ2		255000	0	255000 138500
ΣΑΝΤ 1				
ΥΦΡΕΥΣΗ-ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ				
5	1984 ΥΦΡΕΥΣΗ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΟΡΜΟΥ ΜΗΛΟΥ ΚΑΙ ΚΟΙΝ. ΑΔΑΜΑΝΤΑ ΜΗΛΟΥ (Γ' ΦΑΣΗ)	138000	134355	3645 3000 ΕΠΠΑ84
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ				
6	1985 ΑΝΕΓΕΡΣΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΑΔΑΜΑΝΤΑ ΜΗΛΟΥ	85000	73127	11873 3000 ΕΠΠΑ86
ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ1		223000	207482	15518 6000
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ1 και ΣΑΝΤ2 ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΗΛΟ		478000	207482	270518 144500

ΚΙΜΩΛΟΣ

ΕΤΟΣ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΠΡΟΥΠ/ΜΟΣ	ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΥΠΟΛΟΙΠΟ	ΠΙΣΤΩΣΗ
		ΕΩΣ 31/12/90	ΜΕΤΑ ΤΗΝ 1/1/91	1991
ΣΑΝΤ 2				
ΥΦΡΕΥΣΗ-ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ				
1	1990 ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΥΔΑΤΟΘΕΣΙΑΜΕΝΗΣ ΨΑΦΗΣ ΝΗΣΟΥ ΚΙΜΩΛΟΥ	20000	20000	11500 ΣΠΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ2		20000	0	20000 11500

Σ Ι Φ Ν Ο Σ

 Α/Α ΕΤΟΣ ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ ΠΡΟΥΠ/ΜΟΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΠΙΣΤΩΣΗ
 ΕΝΤΑΣΗΣ ΕΩΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ 1991
 *****31/12/90 1/1/91 *****

ΣΑΝΤ 2

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ

1	1984 ΔΙΑΝΟΙΞΗ ΟΡΟΜΟΥ ΠΡΟΣ ΧΕΡΩΝΗΣΟ ΝΗΣΟΥ ΣΙΦΝΟΥ	30000	9000	21000	5000 ΣΠΑ
2	1990 ΔΙΑΝΟΙΞΗ ΟΡΟΜΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΣ-ΒΑΒΥ ΝΗΣΟΥ ΣΙΦΝΟΥ	50000	10000	40000	8000 ΣΠΑ

ΥΦΡΕΥΣΗ-ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ

3	1988 ΑΠΟΠΕΡΑΤΩΣΗ ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΚΑΜΑΡΩΝ Ν. ΣΙΦΝΟΥ	50000		50000	50000 ΣΠΑ
4	1991 ΥΦΡΕΥΣΗ-ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΚΟΙΝ. ΣΙΦΝΟΥ	100000		100000	31000 ΜΟΠ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ2 230000 19000 211000 94000

ΣΑΝΤ 1

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

5	1985 ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΣ Ν. ΣΙΦΝΟΥ	40000	18500	21500	5000 ΕΤΠΑ86
---	--	-------	-------	-------	-------------

ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ1 40000 18500 21500 5000

ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ1 και ΣΑΝΤ2 ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΙΦΝΟ 270000 37500 232500 99000

Σ Ε Ρ Ι Φ Ο Σ

 Α/Α ΕΤΟΣ ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ ΠΡΟΥΠ/ΜΟΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΠΙΣΤΩΣΗ
 ΕΝΤΑΣΗΣ ΕΩΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ 1991
 *****31/12/90 1/1/91 *****

ΣΑΝΤ 2

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ

1	1989 ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΝΗΣΟΥ ΣΕΡΙΦΟΥ	36000		36000	36000 ΣΠΑ
---	--	-------	--	-------	-----------

ΥΦΡΕΥΣΗ-ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ

2	1990 ΔΙΚΤΥΑ ΑΠ/ΣΗΣ ΡΑΜΟΥ-ΛΕΙΒΑΔΙΟΥ, ΣΥΝΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΛΥΜΜΑΤΩΝ ΤΟΥΣ ΜΕ ΧΩΡΑ	10000		10000	8000 ΣΠΑ
---	--	-------	--	-------	----------

ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ2 46000 0 46000 44000

ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΑΡΧΕΙΟΥ ΚΗΦΟΥ

814000 244982 569018 209000

ΝΗΣΙΑ ΕΚΤΟΣ ΕΠΑΡΧΕΙΩΝ

ΣΥΡΟΣ

 Α/Α ΕΤΟΣ ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ ΠΡΟΥΠ/ΜΟΙΣ ΠΑΗΡΩΜΕΣ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΠΙΣΤΩΣΗ
 ΕΝΤΑΞΕΙΣ ΕΩΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ 1991
 *****31/12/90 1/1/91 *****

ΣΑΝΤ 2

ΕΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ

1	1989	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΕΠΑΡΧΙΑΚΩΝ ΟΔΩΝ Ν.ΣΥΡΟΥ	19000	1312	17688	17688	ΕΠΑ
2	1990	ΜΕΛΕΤΗ-ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΚΡΗΠΙΔΩΜΑΤΟΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΗΔΑΛΙ Δ.ΕΡΜΟΥΠΟΛΗΣ	110000		110000	5000	ΕΠΑ
3	1990	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΠΡΟΒΛΗΤΑΣ ΚΟΙΝ.ΦΘΙΝΙΚΑ ΝΗΣΟΥ ΣΥΡΟΥ	50000		50000	50000	ΕΠΑ
4	1991	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΠΡΟΒΛΗΤΑΣ ΚΟΙΝ.ΓΑΛΗΣΣΑ ΝΗΣΟΥ ΣΥΡΟΥ	10000		10000	10000	ΕΠΑ
5	1991	ΑΠΟΠΕΡΑΤΩΣΗ ΛΙΜΕΝΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ ΠΟΙΣΕΙΔΩΝΙΑΣ ΝΗΣΟΥ ΣΥΡΟΥ	10000		10000	10000	ΕΠΑ

ΥΦΡΕΥΣΗ-ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ

6	1988	ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ-ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΚΑΒΑΡΙΣΜΟΣ Δ.ΕΡΜΟΥΠΟΛΗΣ	300000	70500	229500	120000	ΜΟΠ
7	1990	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΜΟΝΑΔΟΣ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ ΑΦΑΛΑΤΩΣΗΣ ΔΗΜ.ΕΡΜΟΥΠΟΛΗΣ ΚΑΤΑ 800 ΚΜ	120000		120000	60000	ΕΠΑ
8	1991	ΜΕΛΕΤΗ-ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΑΦΑΛΑΤΩΣΗΣ ΥΦ.ΝΕΡΟΥ ΓΑΛΗΣΣΑ/ΦΘΙΝΙΚΑ/ΠΟΙΣΕΙΔΩΝΙΑΣ	60000		60000	10000	ΕΠΑ
9	1991	ΥΦΡΕΥΣΗ ΟΙΚΙΣΜ.ΚΙΝΙΟΥ ΚΑΙ Α.ΜΕΡΙΑΣ ΔΗΜΟΥ ΑΝΩ ΣΥΡΟΥ	50000		50000	50000	ΕΠΑ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

10	1989	ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΟΙΝ.ΜΑΝΝΑ ΝΗΣΟΥ ΣΥΡΟΥ	12000	4016	7984	500	ΕΠΑ
11	1989	ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΟΙΝ.ΒΑΡΗΣ ΝΗΣΟΥ ΣΥΡΟΥ	12000	6000	6000	6000	ΕΠΑ
12	1989	ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΟΙΝ.ΠΟΙΣΕΙΔΩΝΙΑΣ ΝΗΣΟΥ ΣΥΡΟΥ	160000		160000	70000	ΕΠΑ
13	1990	ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΕΓΗΣ 1ου ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΔΗΜ.ΕΡΜΟΥΠΟΛΗΣ Ν.ΣΥΡΟΥ	60000	1000	59000	5000	ΕΠΑ
14	1991	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΝΕΑΣ ΠΤΕΡΥΓΑΣ 6ου ΔΗΜ.ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΔΗΜ.ΕΡΜΟΥΠΟΛΗΣ Ν.ΣΥΡΟΥ	40000		40000	20000	ΕΠΑ

ΔΙΑΦΟΡΑ

15	1983	ΑΝΑΠΑΛΑΙΩΣΗ ΔΗΜ.ΚΤΙΡΙΩΝ ΝΗΣΟΥ ΣΥΡΟΥ	100000	38654	61346	60000	ΜΟΠ
16	1991	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΕΚΟΥΠΙΔΟΤΟΠΟΥ ΣΤΟ ΚΟΡΑΚΙ ΔΗΜΟΥ ΑΝΩ ΣΥΡΟΥ	40000		40000	40000	ΕΠΑ
17	1991	ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΔΗΜΟΥ ΕΡΜΟΥΠΟΛΗΣ ΝΗΣΟΥ ΣΥΡΟΥ	50000		50000	20000	ΕΠΑ
18	1991	ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΔΗΜ.ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ-ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΔΗΜ.Α.ΣΥΡΟΥ	50000		50000	20000	ΕΠΑ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ2 1253000 121482 1131518 574188

ΣΑΝΤ 1

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

19	1983	Β'ΓΥΜΝΑΣΙΟ-ΛΥΚΕΙΟ ΕΡΜΟΥΠΟΛΗΣ ΞΗΡΟΚΑΜΠΟΥ (Α'ΦΑΣΗ)	130000	25665	104335	10000	ΕΤΡΑ88
----	------	--	--------	-------	--------	-------	--------

ΥΦΡΕΥΣΗ-ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ

20	1985	ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ-ΕΓΚΑΤ.ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΛΥΜΜΑΤΩΝ Δ.ΕΡΜΟΥΠΟΛΗΣ (Α'ΦΑΣΗ)	150000	116609	33391	2000	
----	------	--	--------	--------	-------	------	--

ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ1 280000 142274 137726 12000

ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ1 και ΣΑΝΤ2 ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΡΟ

1533000 263756 1269244 586188

ΜΥΚΟΝΟΣ

 Α/Α ΕΤΟΣ ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ ΠΡΟΥΠ/ΜΟΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΠΙΣΤΩΣΗ
 ΕΝΤΑΞΗΣ ΕΩΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ 1991
 *****31/12/90 1/1/91 *****

ΣΑΝΤ 2

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ

1	1991 ΟΔΟΠΟΙΙΑ ΝΗΣΟΥ ΜΥΚΟΝΟΥ	60000	60000	60000 ΣΠΑ (πρ.)
---	-----------------------------	-------	-------	-----------------

ΥΦΡΕΥΣΗ-ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ

2	1991 ΥΦΡΕΥΣΗ- ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΘΕΣΑΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝ. ΑΝΩ ΜΕΡΑΣ ΜΥΚΟΝΟΥ	18000	18000	15000 ΣΠΑ (πρ.)
3	1991 ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ-ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΑΓΩΓΟΥ ΔΗΜΟΥ ΜΥΚΟΝΟΥ	50000	50000	50000 ΣΠΑ (πρ.)

ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ2 128000 0 128000 125000

ΣΑΝΤ 1

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ

4	1988 ΟΔΟΣ ΑΝΩ ΜΕΡΑΣ-ΚΑΛΑΦΑΤΗ ΜΕ ΔΙΑΚΛΑΔΩΣΗ ΕΛΙΑΣ ΝΗΣΟΥ ΜΥΚΟΝΟΥ	40000	18284	21716	20000 ΕΤΡΑ88
---	--	-------	-------	-------	--------------

ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ1 40000 18284 21716 20000

ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ1 και ΣΑΝΤ2 ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΥΚΟΝΟ 168000 18284 149716 145000

ΤΗΝΟΣ

 Α/Α ΕΤΟΣ ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ ΠΡΟΥΠ/ΜΟΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΠΙΣΤΩΣΗ
 ΕΝΤΑΞΗΣ ΕΩΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ 1991
 *****31/12/90 1/1/91 *****

ΣΑΝΤ 2

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ

1	1986 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΣ ΔΡΟΜΟΣ ΤΗΝΟΥ (εργα-απαλλοτριώσεις)	99000		99000	20000 ΣΠΑ
2	1989 ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΔΡΟΜΟΥ ΠΡΟΣ ΕΛΙΚΟΔΡΟΜΙΟ ΝΗΣΟΥ ΤΗΝΟΥ	20000	2656	17344	10900 ΣΠΑ
3	1989 ΔΙΑΝΟΙΞΗ-ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΔΡΟΜΟΥ ΚΑΚΙΑΣ ΣΚΑΛΑΣ-ΦΑΛΑΤΑΔΟΥ-ΑΓΑΘΗΣ Ν.ΤΗΝΟΥ	100000		100000	50000 ΣΠΑ

ΥΦΡΕΥΣΗ-ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ

4	1989 ΥΦΡΕΥΣΗ ΑΠΟ ΠΗΓΕΣ ΛΕΙΒΑΔΑΣ κλπ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ	110000		110000	20000 ΣΠΑ
5	1989 ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΖΗΜΙΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΥΦΡΕΥΣΗΣ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ	10000	5771	4229	4000 ΣΠΑ
6	1989 ΥΦΡΕΥΣΗ ΑΠΟ ΠΗΓΕΣ ΛΕΙΒΑΔΑΣ ΚΟΙΝ. ΣΤΕΝΗΣ ΝΗΣΟΥ ΤΗΝΟΥ	38000		38000	500 ΣΠΑ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

7	1989 ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΣΤΕΝΗΣ ΝΗΣΟΥ ΤΗΝΟΥ	17000		17000	5000 ΣΠΑ
8	1989 ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΧΩΡΑΣ ΝΗΣΟΥ ΤΗΝΟΥ	28000		28000	5000 ΣΠΑ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ2 422000 8427 413573 115400

ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΗΝΟ 422000 8427 413573 115400

ΚΥΘΝΟΣ

 Α/Α ΕΤΟΣ ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ ΠΡΟΫΠ/ΜΟΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΠΙΣΤΩΣΗ
 ΕΝΤΑΣΗΣ ΕΩΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ 1991
 *****31/12/90 1/1/91 *****

ΣΑΝΤ 2

ΥΔΡΕΥΣΗ-ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ

1	1990 ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΣΩΤΕΡ. ΔΙΚΤΥΟΥ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΟΙΚ. ΜΕΡΙΧΑ ΚΟΙΝ. ΟΡΥΘΩΠΙΔΑΣ	20000		20000	10000	ΣΠΑ
2	1990 ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ ΟΙΚ. ΜΕΡΙΧΑ ΚΟΙΝ. ΟΡΥΘΩΠΙΔΑΣ	40000		40000	20000	ΣΠΑ

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ

3	1991 ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΜΟΔΟΥ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΛΟΥΤΡΩΝ ΚΥΘΝΟΥ	40000		40000	40000	ΣΠΑ
---	--	-------	--	-------	-------	-----

ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ2 100000 0 100000 70000

ΣΑΝΤ 1

ΥΔΡΕΥΣΗ-ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ

4	1987 ΥΔΡΕΥΣΗ ΛΟΥΤΡΩΝ ΑΠΟ ΠΗΓΗ ΠΥΡΓΟΥ ΚΟΙΝ. ΚΥΘΝΟΥ	25000	16969	8031	1000	ΕΤΠΑ88
---	---	-------	-------	------	------	--------

ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ1 25000 16969 8031 1000

ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ1 κατ. ΣΑΝΤ2 ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΘΝΟ 125000 16969 108031 71000

ΚΕΑ

 Α/Α ΕΤΟΣ ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ ΠΡΟΫΠ/ΜΟΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΠΙΣΤΩΣΗ
 ΕΝΤΑΣΗΣ ΕΩΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ 1991
 *****31/12/90 1/1/91 *****

ΣΑΝΤ 2

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ

1	1988 ΛΙΜΑΝΙ ΚΕΑΣ	70000	56798	13202	13000	ΜΟΠ
2	1990 ΒΕΛΤΙΩΣΗ-ΑΣΦΑΛΤΩΣΗ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΟΔΟΥ ΙΟΥΔΙΔΑΣ ΠΡΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Ν. ΚΕΑΣ	70000	6034	63966	40000	ΣΠΑ

ΥΔΡΕΥΣΗ-ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ

3	1991 ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΚΟΡΦΗΣΙΑΣ ΣΤΟ ΒΟΥΡΚΑΡΙ	30000		30000	5000	ΣΠΑ
---	---	-------	--	-------	------	-----

ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ2 (ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΓΙΑ ΚΕΑ) 170000 62832 107168 58000

ΠΑΡΟΣ

 Α/Α ΕΤΟΣ ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ ΠΡΟΥΠ/ΜΟΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΠΙΣΤΩΣΗ
 ΕΝΤΑΞΗΣ ΕΩΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ 1991
 *****31/12/90 1/1/91 *****

ΣΑΝΤ 2

ΕΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ

1 1989 ΑΠΙΕΥΤΙΚΟ ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ ΝΑΟΥΣΑΣ Ν.ΠΑΡΟΥ 80000 80000 80000 ΜΟΠ

ΥΔΡΕΥΣΗ-ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ

2 1985 ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ ΔΗΜΟΥ ΠΑΡΟΥ (κεντρικοί συλλεκτήρες-εργα διάθεσης) 470000 297449 172551 50000 ΜΟΠ
 3 1985 ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ ΚΟΙΝ.ΝΑΟΥΣΑΣ ΠΑΡΟΥ(κεντρικοί συλλεκτήρες-εργα διάθεσης) 230000 154512 75488 50000 ΜΟΠ
 4 1990 ΥΔΡΕΥΣΗ ΚΟΙΝ.ΑΓΚΑΙΡΙΔΑΣ ΠΑΡΟΥ 36000 900 35100 35000 ΣΠΑ
 5 1991 ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ ΚΟΙΝ. ΝΑΟΥΣΑΣ Ν.ΠΑΡΟΥ (Β' ΦΑΣΗ) 140000 140000 30000 ΣΠΑ
 6 1991 ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ ΠΑΡΟΙΚΙΑΣ ΔΗΜΟΥ ΠΑΡΟΥ Ν.ΠΑΡΟΥ (Β' ΦΑΣΗ) 150000 150000 50000 ΣΠΑ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

7 1989 ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΝΑΟΥΣΑΣ ΝΗΣΟΥ ΠΑΡΟΥ 13000 4834 8166 5000 ΣΠΑ
 8 1991 ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΜΑΡΘΗΣΙΑΣ-ΑΡΧΙΛΟΧΟΥ ΝΗΣΟΥ ΠΑΡΟΥ 60000 60000 10000 ΣΠΑ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ2 1179000 457695 721305 310000

ΣΑΝΤ 1

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

9 1985 ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΠΑΡΟΙΚΙΑΣ ΝΗΣΟΥ ΠΑΡΟΥ 56000 47507 8493 2000 ΕΤΠΑ 86

ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ1 56000 47507 8493 2000

ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ1 και ΣΑΝΤ2 ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΟ

1235000 505202 729798 312000

ΑΝΤΙΠΑΡΟΣ

 Α/Α ΕΤΟΣ ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ ΠΡΟΥΠ/ΜΟΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΠΙΣΤΩΣΗ
 ΕΝΤΑΞΗΣ ΕΩΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ 1991
 *****31/12/90 1/1/91 *****

ΣΑΝΤ 2

ΕΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ

1 1983 ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΠΑΡΑΛΙΑΚΗΣ ΟΔΟΥ ΝΗΣΟΥ ΑΝΤΙΠΑΡΟΥ 54000 7841 46159 20000 ΣΠΑ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ2 (ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΓΙΑ ΑΝΤΙΠΑΡΟ) 54000 7841 46159 20000

ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΝΗΣΙΩΝ ΕΚΤΟΣ ΕΠΑΡΧΕΙΩΝ

3707000 883311 2823689 1307588

ΓΕΝΙΚΑ ΕΡΓΑ

Α/Α ΕΤΟΣ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΠΡΟΫΠ/ΜΟΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΠΙΣΤΩΣΗ ΕΩΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ 1991			
		31/12/90	1/1/91		
ΣΑΝΤ 2					
ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ					
1	1986 ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΔΟΠΟΙΙΑ ΝΟΜΟΥ ΚΥΚΛΑΔΩΝ (η αναλυση σε χωριστο φύλλο)	350000	185372	164628	140000 ΜΟΠ
2	1989 ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΚΑΙ ΣΗΜΑΝΣΗ ΟΔ.ΔΙΚΤΥΟΥ ΚΥΚΛΑΔΩΝ(αναλυση σε χωριστο φύλλο)	150000	25468	124532	120000 ΣΠΑ
3	1989 ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΛΙΜΕΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ Ν.ΚΥΚΛΑΔΩΝ- ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	153000	102259	50741	50000 ΣΠΑ
ΥΔΡΕΥΣΗ-ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ					
4	1984 ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΥΔΑΤ. ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ Ν.ΚΥΚΛΑΔΩΝ(γεωτρήσεις-γεωλογική έρευνα)	50000	12000	38000	28000 ΣΠΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ					
5	1989 ΕΠΙΣΚΕΥΕΣ-ΠΡΟΣΘΗΚΕΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ Ν. ΚΥΚΛΑΔΩΝ	120000	53566	66434	30000 ΣΠΑ
ΔΙΑΦΟΡΑ					
6	1991 ΑΝΘΙΒΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΚΑΙ ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΑ	35000		35000	30000
7	1990 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΑ ΑΠΟ Ε.Κ.Τ. (σεμινάρια πληροφορικής, εκπαίδευση σε παραδοσιακή μουσική)	20000		20000	15000 ΣΠΑ
ΓΕΩΡΓΙΑ					
8	1986 ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΕΞΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ Ν.ΚΥΚΛΑΔΩΝ	120000	78785	41215	10000 ΜΟΠ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ2		998000	457450	540550	423000
ΣΑΝΤ 1					
ΥΔΡΕΥΣΗ-ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ					
9	1986 ΥΔΡΕΥΣΗ ΑΝΥΔΡΩΝ ΝΗΣΩΝ Ν.ΚΥΚΛΑΔΩΝ	167000	136970	30030	30000
10	1987 ΥΔΡΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΣΕ ΝΗΣΙΑ ΤΟΥ Ν.ΚΥΚΛΑΔΩΝ	36000	28588	7412	5000
ΔΙΑΦΟΡΑ					
11	1987 ΔΑΠΑΝΕΣ ΓΙΑ ΠΡΟΒΟΛΗ Ν.ΚΥΚΛΑΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΚΒΕΣΗ "ΦΙΛΟΞΕΝΙΑ" ΒΕΣ/ΝΙΚΗΣ	9000	5905	3095	1000
12	1990 ΜΕΛΕΤΗ ΚΤΙΡΙΟΥ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΟΣ ΣΤ. ΠΡΩΤΟΥ Ν.ΣΥΡΟΥ	3000		3000	3000
13	1991 ΔΑΠΑΝΕΣ ΕΠΙΧΩΡΗΓΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ κατ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ	20000		20000	20000
14	1991 ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΚΤΙΡΙΟΥ ΓΙΑ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΣΤΕΓΑΣΗ ΓΡΑΦΕΙΩΝ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟΥ ΣΥΡΟΥ	4500		4500	4500
15	1991 ΑΠΟΛΗΡΩΜΕΣ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΩΝ	40000		40000	25000
16	1991 ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΝΟΜΟΥ ΚΥΚΛΑΔΩΝ	4000		4000	3000
17	1991 ΑΘΛΗΤΙΚΑ ΕΡΓΑ ΝΟΜΟΥ ΚΥΚΛΑΔΩΝ	15000		15000	10000
ΟΙΚΙΣΜΟΣ					
18	1989 ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΕΣ-ΚΤΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΧΩΡΙΩΝ ΚΥΚΛΑΔΩΝ	30000	15354	14646	10000
19	1990 ΜΕΛΕΤΕΣ Ε.Π.Α. (ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΧΩΡΙΩΝ)	17000		17000	10000
20	1991 ΕΞΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ Ο.Τ.Α. ΝΟΜΟΥ ΚΥΚΛΑΔΩΝ	30000		30000	20000
21	1991 ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟ	19000		19000	19000
ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ1		394500	186817	207683	160500
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΣΑΝΤ1 ΚΑΙ ΣΑΝΤ2 ΓΙΑ ΤΑ ΓΕΝΙΚΑ ΕΡΓΑ		1392500	644267	748233	583500

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΟΠ

ΜΟΠ Κρήτης

ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	1986-87 εκατ. ECU	1988-92 εκατ. ECU	ΣΥΝΟΛΟ	
			εκατ. ECU	%
1. Πρωτογενής τομέας	42,2	75,5	117,7	25,10
2. Τουρισμός	30,3	17,7	48,0	10,24
3. Βιομηχανία κλπ.	64,5	90,7	155,2	33,10
4. Εσωτερικές περιοχές	11,1	24,7	35,8	7,63
5. Υποδομή				
- επικοινωνία	18,0	18,4	36,4	7,76
- υγειονομικές και κοινωνικές υπηρεσίες	6,9	4,5	11,4	2,43
- Εκπαίδευση/ κατάρτιση	7,5	13,1	20,6	4,39
- Άλλα	17,7	21,9	39,6	8,45
6. Εφαρμογή	1,2	3,0	4,2	0,90
ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	199,4	269,5	468,9	100,00

ΜΟΠ Δυτ. Ελλάδας - Πελοποννήσου

ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	1986-88 εκατ. ECU	1989-92 εκατ. ECU	ΣΥΝΟΛΟ	
			εκατ. ECU	%
1. Γεωργικός τομέας	28,40	93,95	122,25	19,36
2. Εσωτερικές και νησιώτι- κες ζώνες	27,93	54,14	82,07	13,00
3. Αλιεία και υδατοκαλλιέρ- γεια	11,63	10,93	30,56	4,84
4. Τουρισμός	22,46	42,42	64,88	10,28
5. Βιομηχανία και ενέργεια	83,05	133,17	216,22	34,25
6. Υποδομή	53,50	56,82	110,32	17,47
7. Εφαρμογή	2,14	2,86	5,00	0,60
ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	229,12	402,20	631,32	100,00

ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	1986-88 εκατ. ECU	1989-92 εκατ. ECU	ΣΥΝΟΛΟ	
			εκατ. ECU	%
1. Βιολογικά	36,22	112,26	150,48	36,90
2. Τριτογενής τομέας	26,43	28,54	54,97	13,48
3. Υποδομή	70,02	105,74	175,76	43,09
4. Λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές	8,37	15,14	23,51	5,76
5. Εφαρμογή	1,35	1,80	3,15	0,77
ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	144,39	263,49	407,88	100,0

ΜΟΠ νησιών Αιγαίου

ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	1986-88 εκατ. ECU	1989-92 εκατ. ECU	ΣΥΝΟΛΟ	
			εκατ. ECU	%
1. Άρση της απομόνωσης των νησιών	62,96	70,61	133,57	41,08
2. Έλεγχος των σημείων συγκέντρωσης του τουρισμού	26,77	13,56	40,33	12,40
3. Προώθηση των λιγότερο τουριστικών περιοχών	23,92	59,68	83,40	25,65
4. Πρωτογενής τομέας	17,47	47,19	64,66	19,89
5. Εφαρμογή	1,35	1,85	3,20	0,98
ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	132,47	192,69	325,16	100,0

ΜΟΠ Βόρειας Ελλάδας

ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	1986-88 εκατ. ECU	1989-92 εκατ. ECU	ΣΥΝΟΛΟ	
			εκατ. ECU	%
1. Προσαρμογή στην αγορά της γεωργίας πεδινών περιοχών	31,93	60,84	92,77	13,33
2. Ολοκληρωμένη ανάπτυξη εσωτερικών περιοχών	61,12	85,13	146,25	21,02
3. Ενίσχυση των τομέων ζωικής παραγωγής	14,52	29,58	44,10	6,34
4. Βιομηχανία και ενέργεια	108,51	149,13	257,64	37,03
5. Ανάπτυξη του τουριστικού δυναμικού	17,45	41,22	58,67	8,43
6. Αποκατάσταση της υποδομής	53,11	38,29	91,40	13,13
7. Εφαρμογή του ΜΟΠ	2,14	2,86	5,00	0,72
ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	288,78	407,05	695,83	100,00

ΜΟΠ Κεντρικής Αιγαίου Ελλάδας

ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	1986-88 εκατ. ECU	1989-92 εκατ. ECU	ΣΥΝΟΛΟ	
			εκατ. ECU	%
1. Γεωργία πεδινών περιοχών	17,96	71,33	89,29	16,23
2. Εσωτερικές περιοχές και νησιά	21,93	60,90	82,83	15,06
3. Βιομηχανία και βιοτεχνία	46,78	94,98	141,76	25,77
4. Υποδομή	44,20	107,58	231,78	42,13
5. Εφαρμογή	2,45	2,00	4,45	0,81
ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	133,32	416,79	550,11	100,00

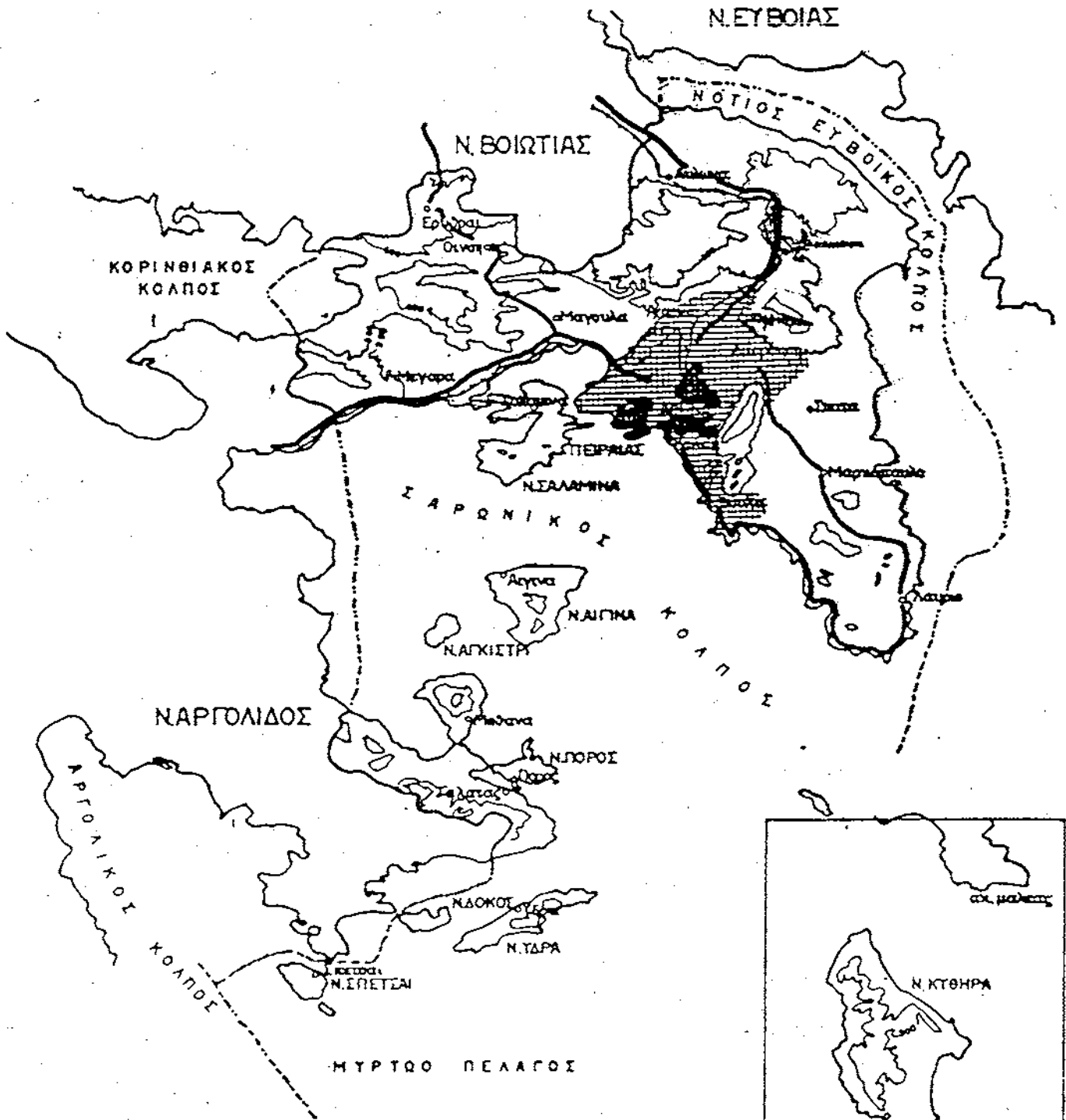
(εκατ. ECU)

ΜΟΠ	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ (1)	ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ						ΕΘΝΙΚΗ ΔΗΡΟΣΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ (8)	ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ (9)	ΕΤΕ (1) (10)
		ΣΥΝΟΛΟ (2)	ΚΟΙΝΩΝΙΑ 551 (3)	ΕΓΓΠΕ (4)	ΕΤΠΑ (5)	Κοινωνικό Ταμείο (6)	ΑΛΙΕΙΑ (7)			
Κρήτη	468,9	240,5	102,5	50,4	86,7	0,9	-	228,4	-	140,0
Δυτ. Ελλάδα και Πελοπόννησος	631,3	361,3	105,8	82,1	153,0	19,0	1,4	179,3	90,7	125,0
Βόρεια Ελλάδα	695,8	406,8	154,5	72,1	150,3	29,9	-	204,9	84,1	120,0
Κεντρική και Ανατ. Ελλάδα	550,1	315,6	86,5	58,4	159,8	10,3	0,6	174,0	60,5	117,4
Αττική	407,9	223,1	203,5	2,2	0,6	16,8	-	127,5	57,3	74,0
Νησιά του Αιγαίου	325,2	193,5	59,5	15,4	114,4	4,1	0,1	103,3	28,4	67,0
Τεχνολογία Πληροφοριών	134,2	88,8	52,2	-	26,6	9,4	-	45,4	-	12,0
ΣΥΝΟΛΟ	3213,4	1829,6	765,1	280,6	691,4	90,4	2,1	1062,8	321,0	655,4

δεν συμπεριλαμβάνεται στο σχέδιο χρηματοδότησης* προσωρινό στοιχείο που δεν αποτελεί ακόμα αντικείμενο επιστολής προθέσεων της ΕΤΕ

Πίνακας: Κοινοτικές συνεισφορές που εξυπηρετούνται
- Ελλάδα Μ.Ο.Π. 1986/92

ΠΕΡΙΟΧΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

1.1 Δημογραφική εξέλιξη - Απασχόληση

1.2 Τομεακή διάρθρωση παραγωγής

1.3 Εισόδημα - Επίπεδο ευημερίας

1.4 Υποδομές

1.5 Επενδύσεις

1.6 Δυνατότητες ανάπτυξης

2. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ - ΣΤΟΧΟΙ

2.1 Κατευθύνσεις πολιτικής

2.2 Προσωρινές εκτιμήσεις μακροοικονομικών μεγεθών

3. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΑΞΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ

3.1 Στρατηγικοί στόχοι στον Πρωτογενή τομέα - Αξονες δράσης

3.2 Στρατηγικοί στόχοι στον Δευτερογενή τομέα και αξονες δράσης

3.3 Στρατηγικοί στόχοι στον Τριτογενή τομέα και αξονες δράσης

3.4 Στρατηγικοί στόχοι στις Υποδομές και αξονες δράσης

3.5 Στρατηγικοί στόχοι στη Τοπική Ανάπτυξη

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Περιφέρεια Αττικής είναι η μεγαλύτερη σε πληθυσμό (εκτίμηση ΚΕΠΕ 1987: 3.500.000 κάτοικοι), αλλά από τις μικρότερες σε έκταση, Περιφέρεια της χώρας (380.610 εκταρ, δηλαδή μόλις 2,8% της συνολικής επιφάνειας της χώρας). Περιλαμβάνει 69 Δήμους και 81 Κοινότητες, και διαιρείται διοικητικά σε 4 Νομαρχίες (Αθηνών, Πειραιά, Ανατολικής Αττικής και Δυτικής Αττικής).

Η συγκέντρωση του 35% του συνολικού πληθυσμού της χώρας στην Περιφέρεια Αττικής, οφείλεται στην έλξη που άσκησε η Αθήνα, ως Πρωτεύουσα, ιδίως μετά το 1945 (τέλος του Β Πολέμου) τόσο στις αγροτικές περιοχές, όσο και στα μικρότερα αστικά κέντρα της χώρας. Για λόγους ασφαλείας, ευκαιριών απασχόλησης, καλύτερων συνθηκών διαβίωσης, καλύτερης κοινωνικής υποδομής, χαμηλού αγροτικού εισοδήματος, αλλά και εξ αιτίας της συγκεντρωτικής διοίκησης, μεγάλος αριθμός εσωτερικών μεταναστών συνέρρευσε και εγκαταστάθηκε στην περιοχή της Πρωτεύουσας, από το 1945 μέχρι και σήμερα. Έτσι, το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού της Περιφέρειας Αττικής, είναι εγκατεστημένο στο Πολεοδομικό Συγκρότημα της Πρωτεύουσας (εκτίμηση 1987: 3.140.000 κάτοικοι), ενώ το υπόλοιπο (360.000 κάτοικοι) είναι εγκατεστημένο στους μικρότερους Δήμους και τις Κοινότητες που βρίσκονται διάσπαρτοι σε όλη την λοιπή έκταση της Αττικής.

Το Πολεοδομικό Συγκρότημα της Πρωτεύουσας περιλαμβάνει τους δύο ιστορικούς Δήμους, Αθήνας και Πειραιά, και 60 μικρότερους Δήμους και Κοινότητες. Στην πραγματικότητα όμως, αποτελείται από ένα συνεχή, ενοποιημένο πολεοδομικό ιστό, με ελάχιστες σκαλυπτες εκτάσεις. Καλύπτει δε αδιάσπαστα ολόκληρη την έκταση των Νομαρχιών Αθηνών και Πειραιά (εκτός των νήσων) και μικρό μέρος της έκτασης των Νομαρχιών Ανατολικής και Δυτικής Αττικής. Οι κυριώτερες χρήσεις γης που σπανίζουν στο Πολ. Συγκρότημα είναι οι εξής:

Κατοικία, Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο, Διοίκηση, Υπηρεσίες του ιδιωτικού Τομέα, Βιομηχανία και Βιοτεχνία.

Οι ελεύθεροι χώροι (πράσινο - αθλητισμός - αναψυχή) είναι αφενός ανεπαρκείς, και αφετέρου ανισομερώς κατανομημένοι στις διάφορες περιοχές του Συγκροτήματος.

Οι χρήσεις αυτές σπανίζουν - διάσπαρτα όμως - και στις υπόλοιπες εκτός Συγκροτήματος, περιοχές της Περιφέρειας Αττικής, τόσο στις αστικές όσο στις αγροτικές, αλλά εκεί η μεγαλύτερη έκταση αποτελείται από γεωργική και δασική γη και ορεινούς όγκους.

Έτσι, από πληθυσμιακή, γεωγραφική, οικονομική και πολεοδομική σκοπία, η Αττική ανεξαρτήτως από τη διοικητική της διαίρεση, αποτελείται από τρία ουσιαστικά διαφορετικά τμήματα:

- α) το Πολεοδομικό Συγκρότημα της Πρωτεύουσας
- β) την υπόλοιπη ηπειρωτική περιοχή, και
- γ) τα νησιά (Σαλαμίνα, Αίγινα, Ύδρα, Κυθηρα, Πόρο) και τα Μεθана.

Υπάρχει όμως και μια τρίτη διάκριση που πρέπει να αναφερθεί: από κοινωνική και εισοδηματική άποψη, η Περιφέρεια Αττικής χωρίζεται σε δύο διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές: στην Δυτική Αττική, όπου κυριαρχούν τα χαμηλά εισοδήματα και οι υποβαθμισμένοι και προβληματικοί από κάθε άποψη οικισμοί (περιλαμβάνεται όλη η έκταση της Νομαρχίας Δυτικής Αττικής και σημαντικό μέρος της Νομαρχίας Πειραιά), και στην ανατολική Αττική, όπου κυριαρχούν τα μέσα και υψηλά εισοδήματα και οι συνθήκες ζωής είναι καλύτερες (περιλαμβάνεται όλη η έκταση της Νομαρχίας Αθηνών, μέρος της Νομαρχίας Πειραιά και ολόκληρη σχεδόν η έκταση της Νομαρχίας Ανατολικής Αττικής), μολονότι το πρόβλημα της ατμοσφαιρικής ρύπανσης είναι οξύ σε όλη γενικά την έκταση του Πολεοδομικού Συγκροτήματος, με έμφαση στις κεντρικές και τις βιομηχανικές περιοχές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Η Αττική είναι η πλέον ανεπτυγμένη Περιφέρεια, και συγκεντρώνει μεγάλο μέρος της οικονομικής δραστηριότητας της χώρας, κυρίως λόγω της σημασίας και του ρόλου του Πολεοδομικού Συγκροτήματος της Πρωτεύουσας στον Δευτερογενή και στον Τριτογενή τομέα της οικονομίας, σε εθνικό επίπεδο.

Από τα μέσα της δεκαετίας του '70 όμως, έχει παρατηρηθεί μια τάση μείωσης των ανισοτήτων, μεταξύ της Περιφέρειας Αττικής και πολλών άλλων Περιφερειών, που παρουσιάζουν υψηλότερους ρυθμούς αύξησης βασικών οικονομικών μεγεθών, ενώ η Αττική είναι από τις τελευταίες σε δυναμισμό.

Τα οικονομικά μεγέθη της Περιφέρειας Αττικής δείχνουν τάσεις κάμψης, υπάρχει σοβαρή ανεργία και ανεπιθύμητες διαρθρωτικές μεταβολές δηλαδή μείωση του δευτερογενή και υπερβολική ανάπτυξη του τριτογενή τομέα, εκτός του τουρισμού που παρουσιάζει στασιμότητα.

Αυξητική τάση παρουσιάζει ο πρωτογενής τομέας, ο οποίος όμως αποτελεί πολύ μικρό ποσοστό της συνολικής οικονομικής δραστηριότητας.

Παρατηρείται επίσης υποβάθμιση και δυσλειτουργία της τεχνικής υποδομής, ενώ η ρύπανση της ατμόσφαιρας και το κυκλοφοριακό πρόβλημα, ιδιαίτερα στην περιοχή του Πολεοδομικού Συγκροτήματος, έχουν δημιουργήσει δυσμενείς και ανθυγιεινές συνθήκες ζωής και εργασίας, καθώς και σοβαρή φθορά στα πολιτιστικά μνημεία (των οποίων η αξία είναι παγκοσμίως γνωστή).

Έτσι, η Περιφέρεια Αττικής έχει καταστεί από πολλές απόψεις προβληματική. Γι' αυτό, η αναπτυξιακή πολιτική που θα εφαρμοσθεί στα επόμενα χρόνια πρέπει να δώσει ιδιαίτερη σημασία στην αναδιάρθρωση της οικονομικής δραστηριότητας, στον εκσυγχρονισμό της βιομηχανίας, και στην απορρόφηση της ανεργίας, χωρίς όμως να επιδιώκει ιδιαίτερα γρήγορους ρυθμούς ανάπτυξης που θα προσείλκυαν νέο ρεύμα εσωτερικής ή εξωτερικής μεταναστεύσης (από άλλες χώρες-μέλη της ΕΟΚ και χώρες του τρίτου κόσμου). Κι αυτό, γιατί η σημαντική παροπέρα αύξηση του πληθυσμού και της οικονομικής δραστηριότητας της Αττικής θα οξύνει και θα δυσχεράνει την αντιμετώπιση των κοινωνικών, πολεοδομικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων, ανακόπτοντας ταυτόχρονα την αναπτυξιακή δυναμική των καθυστερημένων Περιφερειών.

Ειδικότερα, παρατηρούνται τα ακόλουθα:

1.1. Δημογραφική εξέλιξη - Απασχόληση

Στην περίοδο 1981-1987 παρατηρείται επιβράδυνση της αύξησης του πληθωρισμού, σε σχέση με τη δεκαετία 1971-1981 (μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής 1971-81:1,9%, 1981-87:0,7%), πράγμα που οφείλεται κυρίως στον περιορισμό της εσωτερικής μεταναστεύσης από τις υπόλοιπες Περιφέρειες προς την Αττική. Πάντως η Αττική έχει την υψηλότερη γεννησιμότητα στη χώρα, χάρις στη μακροχρόνια εισροή εσωτερικών μεταναστών σε αναπαραγωγικές ηλικίες, ενώ παλαιότερα υπερτερούσαν κατά πολύ οι αγροτικές περιοχές.

Η εσωτερική μεταναστεύση περιορίσθηκε για τους εξής κυρίως λόγους:

α) ο ρυθμός της εσωτερικής και εξωτερικής μεταναστεύσης μέχρι το 1981, ήταν τόσο υψηλός, ώστε να μειωθεί σημαντικά τόσο η γεννησιμότητα, όσο και το πλεονάζον εργατικό δυναμικό στις εκτός Αττικής Περιφέρειες,

β) από το 1981 επιταχύνθηκε ο ρυθμός ανάπτυξης των περισσότερων Περιφερειών σε σχέση με την Αττική,

γ) οι κακές συνθήκες ζωής στο Π.Σ. Πρωτεύουσας δεν προσελκύουν άτομα μέσης και τρίτης ηλικίας,

δ) η ίδρυση και ανάπτυξη νέων ιδρυμάτων Ανωτέρας και Ανωτάτης Παιδείας εκτός Αττικής, περιορίσθηκε την εισροή σπουδαστών από τις επαρχίες και

ε) η ύπαρξη υψηλότερης ανεργίας στην Αττική αποθάρρυνε την εισροή εργατικού δυναμικού από τις άλλες Περιφέρειες (άνεργοι στο Π.Σ. Πρωτεύουσας 1971:24.624, 1981:59.147, 1987:122.578). Το ποσοστό ανεργίας του εργατικού δυναμικού ήταν το 1987 10% στο Π.Σ. Πρωτεύουσας έναντι 6% στην υπόλοιπη, εκτός Πρωτεύουσας χώρα.

Κατά τα επόμενα 5 έτη εκτιμάται ότι θα προστεθούν στο εργατικό δυναμικό 175.000 νέοι (εκ των οποίων 82.000 γυναίκες), ενώ θα αποσυρθούν 50.000 περίπου υπερηλικές (65 ετών και άνω, εκ των οποίων 10.000 γυναίκες). Θα χρειασθούν επομένως 125.000 νέες θέσεις εργασίας, επιπλέον εκείνων που απαιτούνται για την απορρόφηση της σημερινής ανεργίας (1987:122.578, πηγή ΕΣΥΕ), δηλαδή συνολικά 247.000 περίπου, εκ των οποίων 149.000 περίπου θα διεκδικούνται από γυναίκες.

Εδώ, πρέπει να σημειωθεί ότι τα μεγάλα δημοσια έργα που θα εκτελεσθούν κατά την περίοδο 1988-1993, (μετρό, αεροδρομίο Σπάτων, οδός Σταυρού - Ελευσίνας, Έργο Ολυμπιακών Αγώνων, κλπ) θα δημιουργήσουν μεν πρόσθετες θέσεις εργασίας, αλλά μεγάλο ποσοστό αυτών των θέσεων που αφορά βαρειές χειρωνακτικές δουλειές θα καλυφθεί από εσωτερική ή εξωτερική μετανάστευση, διότι το πλεονάζον ενδογενές εργατικό δυναμικό της Περιφέρειας δεν προσφέρεται συνήθως για τέτοιες εργασίες. Δεν προσφέρεται επίσης και για εργασίες θεωρούμενες κοινωνικά χαμηλές, όπως π.χ. οικιακοί βοηθοί, και γιαυτό παρά την ανεργία, εργαζόνται στην Περιφέρεια Αττικής αρκετές χιλιάδες αλλοδαποί, σε βαρειές ή κοινωνικά χαμηλές δουλειές.

Η διασπορά της απασχόλησης κατά τομέα παρουσιάζεται στον ακόλουθο Πίνακα

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ,
ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1961, 1971, 1981.

ΤΟΜΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜ.						
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ						
	1961	%	1971	%	1981	%
Πρωτογενής	40.562	6,1	26.480	2,8	20.237	1,8
Δευτερογενής	224.372	34,0	413.491	44,2	439.251	39,5
Τριτογενής	393.343	59,9	495.857	53,0	652.965	58,7
Σ Υ Ν Ο Λ Ο	658.277	100,0	935.828	100,0	1.112.453	100,0

Παρατηρείται ότι η συμμετοχή του δευτερογενή τομέα στη συνολική απασχόληση μειώθηκε μεταξύ 1971 και 1981, ενώ στην ίδια περίοδο αυξήθηκε η συμμετοχή του τριτογενή. Έτσι ο αριθμός των απασχολουμένων στον δευτερογενή τομέα αυξήθηκε μόνο κατά 6,2%, ενώ στον τριτογενή κατά 31,7%.

Εξ άλλου, από την άποψη της απασχόλησης, ο πρωτογενής τομέας, παρουσίασε φθίνουσα εξέλιξη, και ήδη το 1981 αποτελούσε ασήμαντο ποσοστό της συνολικής απασχόλησης.

1.2. Τομεακή διάρθρωση παραγωγής

Από τα μέσα της δεκαετίας του '70, διαπιστώνεται μια τάση στασιμότητας στον δευτερογενή τομέα, με εμφανή σημεία αποβιομηχάνισης στην δεκαετία του '80.

Το κόστος των συντελεστών παραγωγής αυξήθηκε με γρήγορους ρυθμούς στη δεκαετία 1975-1985, χωρίς να συνοδεύεται η αύξηση αυτή από επαρκείς επενδύσεις εκσυγχρονισμού των υπάρχουσών μονάδων ή από σημαντικές νέες επενδύσεις σε ανταγωνιστικούς στο διεθνή χώρο κλάδους (έντασης κεφαλαίου και υψηλής τεχνολογίας). Αποτέλεσμα αυτών των δυσμενών εξελίξεων ήταν η μείωση των κερδών σε πολλούς κλάδους, η μετατροπή ορισμένων κλάδων σε ζημιογόνους, η σοβαρή αύξηση της ανεργίας και η στρόφη της οικονομικής δραστηριότητας προς τον τριτογενή τομέα.

Η πολιτική σταθεροποίησης που εφαρμόσθηκε κατά τη διετία 1986-1987, και η προσεκτική πολιτική ανάκαμψης της οικονομικής δραστηριότητας που εφαρμόστηκε το 1988, έχουν δημιουργήσει ευνοϊκές προϋποθέσεις για τη διάρθρωση των παραπάνω φαινομένων. Αλλά, ειδικά για την Περιφέρεια Αττικής, πέραν του γενικού πλαισίου της οικονομικής πολιτικής σε εθνικό επίπεδο, πρέπει να ληφθούν και άλλα μέτρα, ώστε να αντιμετωπισθούν τα ειδικά προβλήματα της οικονομικής ανάπτυξης, χωρίς να παραμελούνται ή να επιβαρύνονται τα χωροταξικά, πολεοδομικά και περιβαλλοντικά προβλήματα που χαρακτηρίζουν την περιοχή αυτή, και ιδιαίτερα το Πολεοδομικό Συγκρότημα της Πρωτεύουσας.

Ειδικότερα κατά τομείς παρατηρούνται τα ακόλουθα:

1.2.1. Πρωτογενής Τομέας

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 1, ο αριθμός των απασχολουμένων στον

πρωτογενή τομέα, μειώθηκε μεταξύ 1961 και 1981 κατά 52%. Αυτό οφείλεται στη μείωση της γεωργικής γης που προκάλεσε η αστική επέκταση, αλλά και η εγκατάσταση και συγκέντρωση της βιομηχανίας σε περιοχές που μέχρι το 1960 ήταν αγροτικές. Οφείλεται επίσης στη μείωση της απασχόλησης στη γεωργία - αλιεία στα νησιά, προς όφελος του τουρισμού, αλλά και λόγω μετανάστευσης. Σημειώθηκε έτσι σταδιακή εγκατάλειψη των δραστηριοτήτων του πρωτογενή τομέα και έντονη οικοπεδοποίηση της γεωργικής γης. Εξ άλλου απαλλοτριώθηκαν 17.000 στρέμματα παραγωγικής γεωργικής γης για την εγκατάσταση του Διεθνούς Αεροδρομίου των Σπάτων. Τέλος καταστράφηκαν (συχνά με πυρκαγιές) μεγάλες δασικές εκτάσεις, που στη συνέχεια οικοπεδοποιήθηκαν. Όλα αυτά είχαν ως αποτέλεσμα να περιορισθεί το γεωργικό εισόδημα, να παρατηρηθεί έντονη κερδοσκοπία από την οικοπεδοποίηση της γεωργικής γης, και να περιορισθούν οι παραγωγικές δραστηριότητες στον πρωτογενή τομέα.

Εν τούτοις, την τελευταία πενταετία, γίνεται μια σημαντική προσπάθεια να αναζωογονηθεί ο πρωτογενής τομέας. Παρουσιάζεται έτσι, τελευταία, μια τάση αύξησης της παραγωγής, ιδίως υψηλής αξίας ή ευπαθών προϊόντων (άνθη, κηπευτικά, αυγά, γάλα).

1.2.2. Δευτερογενής Τομέας

Από τα μέσα της δεκαετίας του '70, αυξήθηκε σημαντικά το κόστος ορισμένων συντελεστών της παραγωγής. Συγκεκριμένα, αυξήθηκε η αμοιβή εργασίας, οι τιμές γης, το κόστος του χρήματος, το κόστος μεταφοράς κλπ. Οι εξελίξεις αυτές είχαν δυσμενή επίδραση στην ανάπτυξη της μεταποίησης, γιατί δεν συνοδεύθηκαν από μια παράλληλη προσπάθεια εξουδετέρωσης της αύξησης του κόστους παραγωγής, μέσω του εκσυγχρονισμού εγκαταστάσεων και οργανωτικών μεθόδων, και της αύξησης της παραγωγής μέσω των εξαγωγών.

Ο Πίνακας 2 παρουσιάζει τον αρνητικό αντίκτυπο που είχαν οι εξελίξεις αυτές στην απασχόληση στον τομέα της μεταποίησης. Πάντως η ποσοστιαία συμμετοχή της Αττικής στο σύνολο της χώρας εξακολουθεί να είναι υψηλή (1984:42,7%).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΜΕΣΗ ΕΤΗΣΙΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΤΗ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ 1963, 1973, 1984

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΑΠΟΛΥΤΑ ΜΕΓΕΘΗ			ΠΟΣΟΣΤ. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ		
	1963	1973	1984	1963	1973	1984
ΠΕΡ. ΑΤΤΙΚΗΣ	235.562	312.638	298.247	49,95	51,76	42,70
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	471.564	604.043	698.646	100,00	100,00	100,00

Ο μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής της απασχόλησης στη μεταποίηση στην Περιφέρεια Αττικής ήταν 2,87% κατά την δεκαετία 1963-1973, και -0,43% στην περίοδο 1973-1984. Οι αντίστοιχοι ρυθμοί στο σύνολο χώρας ήταν 2,49% και 1,33%.

Μειώθηκε επίσης η συνολική επενδυτική δραστηριότητα στη μεταποίηση μεταξύ 1970-1980. Σ' αυτό συνετέλεσε και η εφαρμογή των κινήτρων

περιφερειακής ανάπτυξης του Ν.1262/82, που προσείλκυσαν ιδιωτικές επενδύσεις στις λοιπές, εκτός Αττικής, Περιφέρειες.

Αλλά και η ποσοστιαία συμμετοχή της Περιφέρειας Αττικής στο ΑΕΠ του συνόλου της χώρας, μειώθηκε στον δευτερογενή τομέα από 50,4% το 1970, σε 41,9% το 1980.

1.2.3. Τριτογενής Τομέας

Η απασχόληση στην Περιφέρεια Αττικής στον τριτογενή τομέα, κατά κλάδους, παρουσιάζεται στον Πίνακα 3.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ ΣΤΟΝ ΤΡΙΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ, ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟΥΣ, 1971 & 1981

Κλάδοι μεταβολή 1971-81	1971	%	1981	%	Ποσοστ.
Εμπόριο	135.781	27,4	151.419	23,2	11,5%
Εστιατόρ.-Ξενοδ.	34.024	6,9	35.896	5,5	5,5%
Μεταφ.-Επικοινων.	104.922	21,2	133.621	20,5	27,4%
Τράπεζες-Ασφάλ.	53.824	10,9	77.718	11,9	44,4%
Κυβερνητ. Υπηρ.	71.659	14,5	96.258	14,7	34,3%
Λοιπές Υπηρεσίες	95.647	19,1	158.053	24,2	65,2
Σ Υ Μ Ο Λ Ο	495.857	100,0	652.965	100,0	31,7%

Όπως φαίνεται από τον Πίνακα 3 στη δεκαετία 1971-1981, οι δυναμικότεροι κλάδοι, ως προς την αύξηση της απασχόλησης ήταν οι Τράπεζες - Ασφάλειες και οι Λοιπές Υπηρεσίες (Ελεύθεροι επαγγελματίες, προσωπικές εξυπηρετήσεις κλπ.).

Η συμμετοχή των κυβερνητικών Υπηρεσιών στην απασχόληση του τριτογενή τομέα παρέμεινε περίπου η ίδια, πράγμα που δείχνει ότι στη δεκαετία αυτή δεν έγινε ιδιαίτερη προσπάθεια διοικητικής αποκέντρωσης. Πράγματι δε, ως προς το γενικό σύνολο των απασχολούμενων στην Περιφέρεια Αττικής, η συμμετοχή των Κυβερνητικών Υπηρεσιών αυξήθηκε από 7,6% το 1971 σε 8,6% το 1981.

Τέλος μειώθηκε η συμμετοχή στην συνολική απασχόληση του τριτογενή τομέα, του Εμπορίου και των κλάδων που αφορούν τον Τουρισμό (Εστιατόρια-Ξενοδοχεία, Μεταφορές-Επικοινωνίες).

Η έλλειψη δυναμισμού που παρουσιάζει ο τουρισμός οφείλεται κυρίως στην τουριστική ανάπτυξη άλλων περιοχών και στον περιορισμό του ρόλου της Πρωτεύουσας ως σημείου άφιξης των τουριστών, χάρις στην άμεση - αεροπορική κυρίως - δισύνδεση και άλλων τουριστικών περιοχών της χώρας με τις χώρες προέλευσης του οργανωμένου τουρισμού (τσάρτερς).

Ανάλογα φαινόμενα παρατηρούνται και στις τουριστικές εγκαταστάσεις. Ο αριθμός των κλινών των Ξενοδοχείων που το 1983 ανέρχονταν σε 71.125 το 1987 αυξήθηκε ελάχιστα, και ανήλθε σε 71.312 (αύξηση 0,26%). Οι αντιστοιχοί αριθμοί στην υπόλοιπη χώρα (εκτός Αττικής) είναι 247.390 και 304.055.

δηλαδή παρουσιάζεται αύξηση 22,9% του αριθμού των κλινών μεταξύ 1983 και 1987. Έτσι, η ποσοστιαία συμμετοχή της Αττικής στο σύνολο των ξενοδοχειακών κλινών όλης της χώρας, μεταξύ 1983 και 1987, είναι φθίνουσα, και όπως φαίνεται η τάση αυτή θα συνεχισθεί.

1.3. Εισόδημα - Επίπεδο ευημερίας

Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΚΕΠΕ, η Αττική παρουσιάζει το υψηλότερο κατά κεφαλή διαθέσιμο ιδιωτικό εισόδημα, από όλες τις λοιπές Περιφέρειες κατά το 1981. Με βάση το 100 για το σύνολο της χώρας, η Αττική είχε 116,8. Αντίστοιχα όμως το 1971 η Αττική είχε 126,8. Η διαφορά από τον μέσον όρο της χώρας, σύμφωνα με πολλές ενδείξεις, έχει μειωθεί ακόμη περισσότερο από το 1981 μέχρι σήμερα.

Ωστόσο, η ρύπανση του περιβάλλοντος, το κυκλοφοριακό πρόβλημα, η κατάσταση της τεχνικής & κοινωνικής υποδομής, και άλλοι παράγοντες, προκαλούν σοβαρό κοινωνικό κόστος και υποβαθμίζουν την ποιότητα ζωής, καθιστώντας την Περιφέρεια, με ποιοτικά κριτήρια, μειονεκτική ως προς το επίπεδο ευημερίας.

Τα προβλήματα αυτά παρουσιάζονται οξυμένα στις δυτικές περιοχές, και είναι πολύ λιγότερο αισθητά στις ανατολικές περιοχές. Η διαφοροποίηση αυτή προκαλεί εσωτερικές ανακατατάξεις στην Περιφέρεια, και παρατηρείται μετεγκατάσταση πληθυσμού στην ανατολική Αττική (Νομαρχία Ανατολικής Αττικής και νοτιοανατολικό τμήμα της Νομαρχίας Πειραιά) καθώς και ταχύτερη ανάπτυξη, στις περιοχές αυτές, της οικονομικής δραστηριότητας (μη οχλούσα βιομηχανία, συγκροτήματα γραφείων και καταστημάτων).

Έτσι, η ανατολική Αττική παρουσιάζει αύξηση πληθυσμού καθώς αποτελεί τον ελκυστικότερο χώρο υποδοχής οικιστών.

1.4. Υποδομές - Βαθμός χρησιμοποίησης

Η ανάγκη συμπλήρωσης, ανανέωσης και εκσυγχρονισμού της τεχνικής υποδομής στην Περιφέρεια Αττικής είναι εμφανής σε όλους τους τομείς (Μεταφορές, τηλεπικοινωνίες, προστασία περιβάλλοντος, πολεοδομική ανάπτυξη κλπ.). Είναι επίσης αισθητή η ανάγκη συμπλήρωσης και επέκτασης της κοινωνικής υποδομής (αθλητισμός, πολιτιστικά, υγεία, παιδεία κλπ.). Δεν υπάρχει λοιπόν πρόβλημα βαθμού χρησιμοποίησης των υποδομών στην Περιφέρεια Αττικής, γιατί υπερβαίνει το 100%, αλλά πρόβλημα βαθμού εξυπηρέτησης του πληθυσμού και της οικονομικής δραστηριότητας, που είναι επίσημα χαμηλός.

Με άλλα λόγια, υπάρχει ανάγκη μεγάλων και μικρών έργων υποδομής, σε όλους τους τομείς. Πρέπει λοιπόν να διατεθούν, αυξανόμενες πιστώσεις κατά την 5ετία 1989-1993, τόσο για έργα που είναι έτοιμα για υλοποίηση, όσο και για μελέτες νέων έργων.

1.5. Επενδύσεις

Το ύψος των κατά κεφαλή συνολικών επενδύσεων παγίου κεφαλαίου, είναι χαμηλότερο από τον αντίστοιχο μέσο όρο της χώρας. Το ίδιο ισχύει και για τις ιδιωτικές επενδύσεις, ενώ το κατά κεφαλή ύψος των δημοσίων επενδύσεων είναι ίδιο με τον αντίστοιχο μέσο όρο της χώρας.

Ός προς το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, σημειώνεται ότι κατά την

περίοδο του 5ετούς 1983-1987, διατέθηκε το 48% των πιστώσεων που είχαν προβλεφθεί.

Το 1988, με την κατανομή των πιστώσεων, δόθηκε έμφαση, όπως και κατά την περίοδο 1983-87, στους τομείς: Μεταφορές - Τηλεπικοινωνίες, Υδρευση - Αποχέτευση, Υγεία, Παιδεία και Διοίκηση (κτιριακά).

Ο Τομέας "Περιβάλλον" χρηματοδοτήθηκε με μικρό ποσοστό των συνολικών πιστώσεων. Πρέπει όμως, να ληφθεί υπόψη, ότι μέρος των επενδύσεων των τομέων "Μεταφορές", "Υδρευση - Αποχέτευση" και άλλων, ενισχύουν την προστασία και υποβοηθούν την αναβάθμιση του περιβάλλοντος.

1.6. Δυνατότητες Ανάπτυξης

Η πρόσφατη διοικητική αναβάθμιση του πρώην Νομού Αττικής σε Περιφέρεια και η διαίρεση της σε 4 Νομαρχίες ευνοεί την διοικητική αποκέντρωση και την ενίσχυση των τοπικών πρωτοβουλιών.

Εξ' άλλου, όταν, σύντομα εκδοθούν τα προβλεπόμενα από το Νόμο 1622/86 Προεδρικά Διατάγματα, θα καταστεί δυνατό να εφαρμοσθούν πλήρως οι διαδικασίες προγραμματισμού σε περιφερειακό επίπεδο. Αυτό θα εξασφαλίσει ένα αποτελεσματικό θεσμικό και προγραμματικό πλαίσιο για την προώθηση σημαντικών στόχων, όπως π.χ. η δημιουργία υπερτοπικών κέντρων σε διάφορες περιοχές της Περιφέρειας εκτός του Πολεοδομικού Συγκροτήματος της Πρωτεύουσας, η αναδιάρθρωση της οικονομικής δραστηριότητας, η νέα χωροταξική κατανομή της βιομηχανίας κ.λ.π.

Κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας διαφαίνονται οι ακόλουθες δυνατότητες ανάπτυξης:

1.6.1. Πρωτογενής Τομέας

Η παραγωγικότητα του πρωτογενή τομέα μπορεί να αυξηθεί σημαντικά, με τον εκσυγχρονισμό και την βελτίωση των μεθόδων και των μέσων παραγωγής και με τη βελτίωση της γεωργικής και αλιευτικής υποδομής.

Έτσι, ο πρωτογενής τομέας θα μπορέσει να ανταποκριθεί στις σημαντικές δυνατότητες διάθεσης προϊόντων υψηλής αξίας (άνθη, φυστικία, κηπευτικά, κ.λ.π.) όπως και ευπαθών προϊόντων, τόσο στις εξωτερικές αγορές, όσο και στην μεγάλη γειτονική αγορά του Π.Σ. Αθήνας.

Υπάρχουν επίσης δυνατότητες ανάπτυξης συμπληρωματικών δραστηριοτήτων, όπως π.χ. συσκευαστηρίων.

Στην κτηνοτροφία, παρουσιάζονται δυνατότητες ανάπτυξης πτηνοτροφείων, χοιροτροφείων, κονικλοτροφείων, κ.λ.π.

Τέλος, δεν πρέπει να αγνοηθεί ο αγροτουρισμός που παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα νησιά της Περιφέρειας.

1.6.2. Δευτερογενής τομέας

Η λειτουργία ερευνητικών ιδρυμάτων στην Αττική σε συνδυασμό με την επαρκή προσφορά επιστημονικών στελεχών διαφόρων κλάδων ευνοούν την

δημιουργία μονάδων υψηλής τεχνολογίας, που δεν επιβαρύνουν τα περιβαλλοντικά προβλήματα, και που αξιοποιούν την εφαρμοσμένη έρευνα.

Εξ άλλου ο ρόλος της Αττικής και ιδιαίτερα του Π.Σ. Πρωτεύουσας ως διοικητικού και οικονομικού κέντρου της χώρας και η άριστη αεροπορική και θαλάσσια διασύνδεση της με το εξωτερικό, ευνοούν την προσέλκυση όχι μόνο Ελλήνων αλλά και ξένων επενδυτών. Με την ενοποίηση της Ευρωπαϊκής αγοράς, από το 1992, τα παραπάνω πλεονεκτήματα θα αποκτήσουν ακόμη μεγαλύτερη σημασία.

Ειδικότερα, κατά κλάδους:

α) υπάρχει μεγάλη ζήτηση για λατομικά προϊόντα (Πεντελικό μάρμαρο, οικοδομικά υλικά κ.λ.π.),

β) οι κατασκευές αναμένεται να δραστηριοποιηθούν έντονα με τα μεγάλα έργα υποδομής (Μετρό, Ολυμπιάδα, οδικά και συγκοινωνιακά έργα κ.λ.π.), με την ανάπτυξη εμπορικών κέντρων, και την προώθηση στεγαστικών προγραμμάτων,

γ) η ίδρυση και οργάνωση των βιοτεχνικών πάρκων και των βιομηχανικών περιοχών θα υποβοηθήσει τον εκσυγχρονισμό πολλών κλάδων της μεταποίησης, με την μετεγκατάσταση μονάδων σε χώρους κατάλληλους για την ορθολογική λειτουργία τους, τόσο από πλευράς επάρκειας γηπέδων, όσο και από πλευράς υποδομής και διασύνδεσης με τα κέντρα χονδρεμπορίου και τους μεγάλους οδικούς και λοιπούς μεταφορικούς αξόνες.

Εξ άλλου, είναι εύλογο να αναμένεται ότι με την ευκαιρία της μετεγκατάστασης, θα πραγματοποιηθούν και επενδύσεις σε νέα σύγχρονα μέσα παραγωγής.

Προς την κατεύθυνση του εκσυγχρονισμού θα συμβάλει και η ανάπλαση και οργάνωση των ήδη υπάρχουσών περιοχών βιομηχανικής συγκεντρώσεως.

Σημαντικό ρόλο για την μελλοντική εξέλιξη της μεταποίησης θα παίξει η βελτίωση της επαγγελματικής κατάρτισης και η μετεκπαίδευση του επιστημονικού και εργατικού δυναμικού στις νέες τεχνολογίες. Ήδη δε έχουν τεθεί σε εφαρμογή σημαντικά προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και μετεκπαίδευσης σε πολλούς κλάδους, από ιδιωτικούς, συλλογικούς και δημόσιους φορείς.

Μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης έχουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, χωρίς στην ευελιξία τους, εφόσον βελτιώσουν τις οργανωτικές μεθόδους των και υιοθετήσουν σύντομα τις νέες τεχνολογίες.

1.6.3. Τριτογενής τομέας

Η προοπτική της ενοποίησης της ευρωπαϊκής αγοράς, που χρονικά βρίσκεται πλέον πολύ κοντά, θα ευνοήσει την ανάπτυξη πολλών κλάδων του τριτογενή τομέα στην πενταετία 1989-1993, ιδιαίτερα δε εκείνων που έχουν διεθνή προσανατολισμό, λόγω του ρόλου της Πρωτεύουσας στις διεθνείς οικονομικές σχέσεις της χώρας.

Τέτοιοι κλάδοι, είναι ο τραπεζικός, ο ασφαλιστικός, οι διεθνείς μεταφορές, ο χρηματιστηριακός, ειδικές τουριστικές δραστηριότητες (οργάνωση διεθνών συνεδρίων) πολιτιστικές και επιμορφωτικές δραστηριότητες κ.λ.π.

Εξ άλλου, η χωροταξική ανακατανομή της βιομηχανικής δραστηριότητας, θα δημιουργήσει δυνατότητες αναδιοργάνωσης και εκσυγχρονισμού στον κλάδο του

χονδρεμπορίου. Οι δε σύγχρονες τάσεις στο λιανικό εμπόριο θα ευνοήσουν τη δημιουργία και άλλων υπεραγορών και αλυσίδων καταστημάτων. Αντίθετα, πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια για την απομάκρυνση από την Αττική ορισμένων δημοσίων υπηρεσιών, των οποίων η δραστηριότητα σχετίζεται περισσότερο με άλλες Περιφέρειες και όχι με την Αττική. Οποσδήποτε δε, δεν πρέπει να αυξηθεί ο αριθμός των δημοσίων υπαλλήλων στην Αττική, και για το σκοπό αυτό θα χρειασθούν ριζικά οργανωτικά μέτρα.

Η ανάπτυξη υγιών και διεθνώς ανταγωνιστικών κλάδων του τριτογενούς τομέα, θα συμβάλει στον περιορισμό ή τουλάχιστον τη συγκράτηση των παρασιτικών επαγγελματιών και δραστηριοτήτων, που αυξήθηκαν όπως φαίνεται σημαντικά κατά τη δεκαετία 1971-1981.

1.6.4. Υποδομή - Δημόσιες Επενδύσεις

Οι νέες διαδικασίες προγραμματισμού σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και ο συντονισμός του φυσικού σχεδιασμού και του προγραμματισμού που ήδη επιτυγχάνεται, και συνεχώς θα βελτιώνεται στην Περιφέρεια Αττικής, με βάση τους Ν. 1515/85 και 1622/86, θα οδηγήσουν σε περισσότερο αποδοτική και ικανοποιητική αξιοποίηση των διατιθεμένων πιστώσεων για τεχνική και κοινωνική υποδομή, και για παραγωγικές επενδύσεις.

Συγκεκριμένα, η κατάρτιση και παρακολούθηση του Ενιαίου Προγράμματος Γενικών Κατευθύνσεων και Προτεραιοτήτων (Ν.1515/85) από τον Οργανισμό Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος Αθήνας, και η στενή συνεργασία του παραπάνω Οργανισμού με την Περιφέρεια Αττικής ως προς την κατάρτιση του περιφερειακού Αναπτυξιακού Προγράμματος, και του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων, τόσο σε ετήσια όσο και σε μεσοχρόνια (5ετή) βάση, θα συμβάλουν όλο και περισσότερο στον συντονισμό των εθνικών και περιφερειακών φορέων για τον προγραμματισμό και την εκτέλεση των δημοσίων επενδύσεων και άλλων ενεργειών αναπτυξιακού χαρακτήρα.

Παράλληλα, η κατάρτιση νομαρχιακών και τοπικών προγραμμάτων, που εξειδικεύουν το περιφερειακό πρόγραμμα και εκτελούνται αντίστοιχα από τις Νομαρχίες και τους ΟΤΑ, εξασφαλίζουν τον συντονισμό των ενεργειών στο τοπικό επίπεδο.

Τέλος, η εφαρμογή των νέων κανονισμών των διαρθρωτικών Ταμείων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, θα οδηγήσει σε αύξηση των διατιθεμένων εθνικών και κοινοτικών πόρων και σε μεγαλύτερη απορρόφηση των πιστώσεων. Η δε παροχή τεχνικής βοήθειας από την Κοινότητα θα συμβάλει σε βελτίωση της τεχνογνωσίας των υπηρεσιών προγραμματισμού.

1.6.5. Θεσμικά κίνητρα και αντικίνητρα ανάπτυξης

Η Αττική εξαιρέθηκε από τα περισσότερα κίνητρα επενδύσεων που καθορίσαν οι διάφοροι αναπτυξιακοί Νόμοι.

Ο ισχύων Ν. 1262/82 κατατάσσει την Αττική στην περιοχή Α, στην οποία παρέχονται μεν επιχορηγήσεις επενδύσεων και επιδοτήσεις επιτοκίου υποφισμένους όρους και για συγκεκριμένες κατηγορίες επενδύσεων, αλλά δεν προβλέπονται αφορολόγητες εκπτώσεις επί της αξίας της επένδυσης και των ετήσιων κερδών, και τίθενται περιορισμοί στις αυξημένες αποσβέσεις.

Εξ άλλου το Π.Δ. 84/84 περιόρισε ασφικτικά τις δυνατότητες ανάπτυξης στον δευτερογενή τομέα, για λόγους προστασίας του ήδη βεβαρυμένου περιβάλλοντος.

Η αναμενόμενη τροποποίηση του Ν.1262, και η αναμόρφωση του Π.Δ. 84/84, θα διευκολύνουν μία σχετική αύξηση της βιομηχανικής δραστηριότητας, χωρίς να παραβλέπεται η προστασία του περιβάλλοντος. Έτσι, η Περιφέρεια Αττικής θα μπορέσει να αξιοποιήσει, καλύτερα από όσο επιτρέπει το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, τις υπάρχουσες δυνατότητες ανάπτυξης, καθώς και τις νέες ευκαιρίες που θα δημιουργηθούν στο πλαίσιο του Σχεδίου Περιφερειακής Ανάπτυξης και της γενικότερης κυβερνητικής πολιτικής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ - ΣΤΟΧΟΙ

2.1. Κατευθύνσεις πολιτικής

Οι βασικές κατευθύνσεις πολιτικής για την Περιφέρεια Αττικής έχουν καθοριστεί με τον Ν.1515/85, στον οποίο περιγράφεται σαφώς ο ρόλος που επιφυλάσσεται στην Περιφέρεια Αττικής και οι στόχοι που πρέπει να επιδιωχθούν. Εξ άλλου το Π.Δ. 84/84 προσδιορίζει πολύ συγκεκριμένα τα πλαίσια της βιομηχανικής - βιοτεχνικής ανάπτυξης.

Ειδικότερα, η αναπτυξιακή προσπάθεια πρέπει να αποβλέπει, όχι σε μια ταχεία και γενική οικονομική μεγέθυνση, αλλά στην αναδιάρθρωση των οικονομικών δραστηριοτήτων, στην εξυγίανση και ενίσχυση των παραγωγικών δραστηριοτήτων με έμφαση στις νέες τεχνολογίες και στις κοινοτομίες, και στην αντιμετώπιση των προβλημάτων της ανεργίας, της υποαπασχόλησης πόρων και της απαξίωσης και ανεπάρκειας της υποδομής.

Κατά τομεις πρέπει να επιδιωχθεί:

α) η ενίσχυση του πρωτογενούς τομέα ώστε να διατηρηθεί η γεωργική γη και το ανθρωπινό δυναμικό που σήμερα ζει από τον τομέα αυτόν.

β) ο εκσυγχρονισμός της μεταποίησης και η σχετική ενίσχυση της βιοτεχνίας και μη οχλούσας βιομηχανίας - πάντοτε με περιβαλλοντικά κριτήρια - ώστε να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας, και

γ) ο εκσυγχρονισμός και η ελεγχόμενη ανάπτυξη του τριτογενούς τομέα με παράλληλο περιορισμό των παρσιτικών δραστηριοτήτων.

Πάντως μεγάλο ποσοστό των νέων θέσεων εργασίας θα δημιουργηθεί στον τριτογενή τομέα.

Δεδομένου του ρόλου της Πρωτεύουσας σε εθνικό επίπεδο, πρέπει να παραμείνουν στην Περιφέρεια Αττικής οι επίλεκτικές λειτουργίες διακυβέρνησης, και να αποκεντρωθούν στις άλλες Περιφέρειες της χώρας οι υπηρεσίες που δεν έχουν επιτελικό χαρακτήρα ή δεν εξυπηρετούν την ίδια την Περιφέρεια.

Εξ άλλου πρέπει να ενισχυθεί ο διεθνής ρόλος της Πρωτεύουσας, με την ενθάρρυνση εγκατάστασης δραστηριοτήτων διεθνούς χαρακτήρα στον τομέα των υπηρεσιών, την ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού, την βελτίωση των

τηλεπικοινωνιών και της συγκοινωνιακής σύνδεσης της Περιφέρειας με το εξωτερικό κ.λ.π.

Για την εξισσορόπηση των τοπικών κοινωνικοοικονομικών ανισοτήτων, πρέπει να ενισχυθούν οι δυτικές και λοιπές υποβαθμισμένες περιοχές ως προς την κοινωνική και τεχνική υποδομή, και να επιδιωχθεί η ανακατανομή των χρήσεων και των λειτουργιών με στόχο τόσο την αναβάθμιση των περιοχών αυτών, όσο και τη δημιουργία πολυκεντρικής δομής στο Π.Σ. Πρωτεύουσας αλλά και στην υπόλοιπη Περιφέρεια.

Ο πολεοδομικός σχεδιασμός και η εφαρμογή κοινωνικής πολιτικής κατοικίας και γης, πρέπει να εξελιχθούν σε συνεχείς λειτουργίες που θα εξασφαλίσουν μακροπρόθεσμα την επίλυση ορισμένων συσσωρευμένων πολεοδομικών προβλημάτων και τουλάχιστον την αποφυγή επιδείνωσης των. Για τον σκοπό αυτό είναι απαραίτητη και η βελτίωση των μεταφορών καθώς και η οργάνωσή τους σε ένα ενιαίο σύστημα, με λειτουργική διασύνδεση όλων των μέσων μεταφοράς (οδικών, σιδηροδρομικών, θαλάσσιων και αεροπορικών).

Τέλος, πρόβλημα άμεσης προτεραιότητας είναι η προστασία του περιβάλλοντος και κυρίως η ρύπανση της ατμόσφαιρας, για την αντιμετώπιση του οποίου πρέπει να χαραχθεί μια ολοκληρωμένη πολιτική σε όλους τους τομείς που συνδέονται με το πρόβλημα αυτό. (Δημογραφική εξέλιξη, πολιτική απασχόλησης, βιομηχανική ανάπτυξη, πολιτική μεταφορών, τεχνική υποδομή κ.λ.π.).

2.2. Προσωρινές εκτιμήσεις μακροοικονομικών μεγεθών 1989 - 1993 για την Περιφέρεια Αττικής.

Τα κυριότερα μακροοικονομικά μεγέθη που θα προσδιορίσουν ποσοτικά την αναπτυξιακή στρατηγική της Περιφέρειας κατά την πενταετία 1989-1993 είναι οι δαπάνες του Π.Δ.Ε. και του Προγράμματος Επενδύσεων των ΔΕΚΟ, τα Έσοδα και Έξοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού και οι ιδιωτικές επενδύσεις.

α) Προσωρινές εκτιμήσεις δαπανών Π.Δ.Ε., 1989-1993.

Οι πληρωμές του Π.Δ.Ε. στο σύνολο της χώρας ανήλθαν το 1987 σε 320 δισ. δρχ. και το 1988 σε 370 δισ. δρχ. Αυξήθηκαν δηλαδή κατά το ποσοστό του πληθωρισμού συν 1,6% (14+1,6). Σύμφωνα με τις προβλέψεις του Προϋπ. Δημοσίων Επενδύσεων οι πληρωμές του Π.Δ.Ε. 1989 θα ανεθλουν σε 430,6 δισ. δρχ. σε τρέχουσες τιμές. Υπολογίζοντας ότι ο πληθωρισμός το 1989 θα κυμανθεί γύρω στο 12%, η αύξηση σε σταθερές τιμές 1988' θα είναι περίπου 4%.

Θεωρώντας ότι οι παραπάνω εξελίξεις στο σύνολο της χώρας, παρουσιάζονται αντίστοιχα και στην Περιφέρεια Αττικής, (βλ. κεφ. 1, παρ. 1.5) καταλήγουμε στις ακόλουθες προσωρινές εκτιμήσεις.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4
ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΠΛΗΡΩΜΩΝ Π.Δ.Ε. 1989-1993 ΓΙΑ ΤΗΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ
(σε δισ. δρχ. σε σταθερές τιμές 1988)

1989	=	59
1990	=	65
1991	=	72
1992	=	80
1993	=	89

Σ Υ Ν Ο Λ Ο

= 365 δισ. δρχ.

Τα παραπάνω ποσά αποτελούν εκτιμήσεις των δαπανών του Εθνικού Π.Δ.Ε. που αναφέρονται συγκεκριμένα στην Περιφέρεια Αττικής, και περιλαμβάνουν επίσης τη συμμετοχή των Εθνικών φορέων στα προγράμματα επενδύσεων των ΔΕΚΟ, καθώς επίσης και τα Νομαρχιακά Π.Δ.Ε.

Η εκτίμηση βασίστηκε στην παραδοχή ότι θα υπάρχει αύξηση των διατιθεμένων πιστώσεων και της απορρόφησης κατά 11% ετησίως μετά το 1989. (Αύξηση 1989 προς 1988, 4% σε σταθερές τιμές 1988).

Στα παραπάνω ποσά δεν συμπεριλαμβάνονται εκτιμήσεις πληρωμών για τα "μεγάλα έργα" (Μετρό, Αεροδρόμιο, Ολυμπιακοί Αγώνες).

β) Προσωρινή εκτίμηση επενδυτικών δαπανών ΔΕΚΟ, 1989-1993.

Με βάση προσωρινά στοιχεία που παρασχεθηκαν από 18 ΔΕΚΟ για την Περιφέρεια Αττικής, ο Πίνακας 5 παρουσιάζει το σύνολο των επενδυτικών δαπανών της πενταετίας 1989-1993 σε σταθερές τιμές 1988 των ακολούθων 18 ΔΕΚΟ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5
ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΔΕΚΟ
ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ 1989-1993
(σε εκατ. δρχ. σε σταθερές τιμές 1988)

ΔΕΗ	=	58.868
ΟΤΕ	=	218.470
ΟΣΕ	=	19.590
Ο.Α.	=	25.001
ΕΛΤΑ	=	7.851
ΕΑΣ	=	32.747
ΟΛΠ	=	13.900
ΚΑΕ	=	778
Ο. CATERING	=	1.175
ΕΛΛΕΠΕΧ	=	1.520
ΙΚΑ	=	4.324
Ε.Ο.Π.	=	20
ΟΑΣ	=	166
ΟΑΕΔ	=	4.023
ΔΕΦΑ	=	50.033
ΕΛΔΑ	=	17.360
ΗΛΠΑΠ	=	13.948
ΚΛΑ	=	200
Σ Υ Ν Ο Λ Ο	=	469.974

Τα μεγέθη του παραπάνω πίνακα αναφέρονται στο σύνολο των επενδυτικών δαπανών, περιλαμβάνουν δηλαδή και την χρηματοδότησή τους από το Π.Δ.Ε. Όμως το ποσοστό αυτής της χρηματοδότησης είναι μικρό. Έτσι, κατά προσέγγιση, οι επενδυτικές δαπάνες των 18 παραπάνω ΔΕΚΟ για τη πενταετία 1989-1993 εκτιμώνται προσωρινά σε 450 δισ. δρχ. σε σταθερές τιμές 1988. Στις επενδύσεις του ΟΣΕ δεν έχουν περιληφθεί οι επενδύσεις για το τμήμα γραμμής ΑΘΗΝΑ-ΚΟΡΙΝΘΟΣ που έχει ενταχθεί στα μεγάλα αναπτυξιακά έργα με εκτιμώμενο ύψος 42 δισ. δρχ.

γ) Τακτικός Προϋπολογισμός

Ο Πίνακας 6 παρουσιάζει τις πραγματοποιήσεις του Προϋπολογισμού 1987 και του δεκαμήνου Ιανουαρίου - Οκτωβρίου 1988, στην Περιφέρεια Αττικής (πρώην Νομός Αττικής).

ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ 1987 ΚΑΙ ΙΑΝ. - ΟΚΤ. 1988 ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Πραγματοποιήσεις
Προϋπολογισμού 1987 1988
(Ιαν.-Οκτ.) σε εκατ. δρχ.

ΤΑΚΤΙΚΑ ΕΣΟΔΑ			
Σύνολο Αττικής	1.101.781		1.781.326
εκ των οποίων		εκ των οποίων	
Περ. Πρωτεύουσας	1.084.995	Ν. Αθηνών	1.342.577
Υπολ. Ν. Αττικής	16.786	Ν. Πειραιά	372.803
Ν. Αν. Αττικής			36.802
Ν. Δυτ. Αττικής			29.143
Σύνολο Χώρας	1.723.934		
ΤΑΚΤΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ			
Σύνολο Αττικής	601.829*		501.778
εκ των οποίων			
Περ. Πρωτεύουσας	594.989		495.725
Υπολ. Ν. Αττικής	6.840		6.053
Σύνολο Χώρας	2.129.120*		

* Μετά την αφαίρεση των χρεωλυσιών.

Παρατηρείται ότι τα πραγματοποιηθέντα τακτικά εσοδα κατά το 1987 στην Περιφέρεια Αττικής ανήλθαν στο 63,91% των τακτικών εσοδών του συνόλου της Χώρας. Οι δε τακτικές δαπάνες στην Περ. Αττικής ανήλθαν στο 28,27% των τακτικών δαπανών που πραγματοποιήθηκαν στο σύνολο της Χώρας. Η σύγκριση εσόδων και δαπανών στην Περιφέρεια Αττικής δείχνει ότι μόνο το 54,62% των πραγματοποιηθέντων εσόδων, δαπανήθηκε στην ίδια περιφέρεια, ενώ το υπόλοιπο των δαπανήθηκε στην υπόλοιπη Χώρα.

Όπως φαίνεται από τα παραπάνω στην υπολοιπή χώρα, εκτός Αττικής δαπανήθηκαν κατά το 1987, εκτός από τα έσοδα που πραγματοποιήθηκαν εκεί (622.153 εκατ. δρχ.), το υπόλοιπο 45,38% των τακτικών εσοδών που πραγματοποιήθηκαν στην Αττική, αλλά και ολοκληρω το ελλείμμα του τακτικού Προϋπολογισμού (μετά την αφαίρεση των χρεωλυσιών) δηλαδή $622.153 + 499.952 + 405.186 = 1.527.291$ εκατ. δρχ. (ένα τρισεκατομμύριο πεντακόσια είκοσι επτά δισ. διακόσια ενενήντα ένα εκατ. δρχ.).

Παρατηρείται εξάλλου ότι στην Περ. Πρωτεύουσας (που αντιστοιχεί περίπου στο Π/Σ. Πρωτεύουσας) πραγματοποιήθηκε το 98,48% των τακτικών εσοδών και το 98,86% των τακτικών δαπανών του συνόλου της Αττικής.

Σημειώνεται ότι όλα τα παραπάνω ποσοστά επηρεάζονται από το γεγονός ότι στην Περιφ. Πρωτεύουσας βεβαιώνεται το μεγαλύτερο μέρος των τακτικών εσοδών που προκύπτουν από την φορολογία νομικών προσώπων στο σύνολο της χώρας. Αν υπήρχαν στοιχεία για τη σύγκριση εσοδών από την φορολογία μόνο φυσικών προσώπων, θα παρουσιαζόταν μια διαφορετική εικόνα, αλλά πάντως υπάρχει μεταφορά πόρων προς την υπόλοιπη χώρα ακόμη και από τα εσοδα της φορολογίας φυσικών προσώπων. Επηρεάζονται επίσης από τις δαπάνες που δεν κατανομούνται κατά Περιφέρεια (π.χ. πληρωμές προς ΕΟΚ).

Χαρακτηριστικό είναι πάντως το γεγονός, ότι και οι δαπάνες του Π.Δ.Ε. 1987 στην Περιφέρεια Αττικής, ανήλθαν μόνο σε 15,37% του συνόλου της χώρας (49,14 δισ. δρχ. σε σύνολο 319,78 δισ. δρχ.), ποσοστό που βρίσκεται σε μεγάλη δυσαναλογία - όπως και το αντίστοιχο 28,27% των τακτικών δαπανών - με τη σημασία της Περιφέρειας Αττικής σε εθνικό επίπεδο, τόσο με πληθυσμιακά όσο και με οικονομικά κριτήρια.

Από τα παραπάνω προκύπτει η εκτίμηση ότι οι δαπάνες του Τακτικού Προϋπολογισμού στην Περιφέρεια Αττικής είναι μάλλον ανελαστικές, σε σύγκριση με τις δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν στην υπόλοιπη χώρα. Επομένως, σε περίπτωση μείωσης του ελλείμματος του Τακτικού Προϋπολογισμού ως ποσοστού του ΑΕΠ κατά την περίοδο 1989-1993, ο ρυθμός αύξησης των τακτικών δαπανών στην Περιφέρεια Αττικής δεν θα επηρεασθεί στον ίδιο βαθμό, όσο στην υπόλοιπη χώρα. Εκτός εάν, κατά την περίοδο αυτή, ληφθούν ριζικά μέτρα απομάκρυνσης δημοσίων υπηρεσιών και οικονομικών δραστηριοτήτων από την Αττική που θα προκαλούσαν ανακατατάξεις τόσο του ενεργού όσο και του μη ενεργού πληθυσμού.

Εάν όμως δεν συμβούν σοβαρές αλλαγές, θα πρέπει να διατηρηθεί ένας κανονικός ρυθμός αύξησης των δαπανών του Τακτικού Προϋπολογισμού, που να αντιστοιχεί στις ανάγκες εξυγίανσης και βελτίωσης των σημερινών οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών της περιφέρειας Αττικής.

Ετσι για την περίοδο 1989-1993 θα πρέπει να διατηρηθεί στην Αττική ο προβλεπόμενος για το 1989 ρυθμός αύξησης των δαπανών του Τακτικού Προϋπολογισμού στο σύνολο της χώρας, ο οποίος αντιστοιχεί σε 5% ετησίως περίπου, σε σταθερές τιμές 1988.

δ) Προσωρινή εκτίμηση ιδιωτικών επενδύσεων 1989-1993.

Δεν υπάρχουν πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία για το ύψος των ιδιωτικών επενδύσεων στην Αττική. (Το 1980 ανήλθαν σε 88 δισ. δρχ. σε τρέχουσες τιμές).

Σύμφωνα με τα Προκαταρκτικά του 5ετούς 1988-1992, ο πιθανώτερος μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης των ιδιωτικών επενδύσεων στο σύνολο της χώρας θα είναι 6%.

Δεδομένου ότι στην Περιφέρεια Αττικής, α) υπάρχουν δρακόντιοι περιορισμοί για την ίδρυση νέων βιομηχανιών (Π.Δ. 84/84) και β) ο Ν.1262/82 εφαρμόζεται σε ελάχιστες περιπτώσεις, εκτιμάται ότι ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης των ιδιωτικών επενδύσεων δεν θα υπερβεί το 4%.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΑΞΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ.

Οι κατευθύνσεις πολιτικής που αναφέρθηκαν στο προηγούμενο Κεφάλαιο (παρ. 2.1) διακρίνονται στους ακόλουθους τομείς στρατηγικών στόχων :

- Α. Στρατηγικοί στόχοι στον Πρωτογενή Τομέα
- Β. Στρατηγικοί στόχοι στον Δευτερογενή Τομέα
- Γ. Στρατηγικοί στόχοι στον Τριτογενή Τομέα
- Δ. Στρατηγικοί στόχοι στις Υποδομές
- Ε. Στρατηγικοί στόχοι στην Τοπική Ανάπτυξη

Στις παραγράφους που ακολουθούν περιγράφονται συνοπτικά οι στόχοι αυτοί, και αναφέρονται οι αξόνες δράσης που αντιστοιχούν σε κάθε στόχο.

Παρατίθεται επίσης εκτίμηση για τις συνολικές δαπάνες της περιόδου 1989 - 1993 κατά στόχο και άξονα δράσης.

3.1. Στρατηγικοί στόχοι στον Πρωτογενή Τομέα. Άξονες δράσης.

Ο κύριος στόχος στον τομέα αυτόν είναι η διατήρηση της γεωργικής γης και του πληθυσμού που ζει σήμερα από τις αγροτικές δραστηριότητες.

Ο στόχος αυτός συσχετίζεται με τη συνολική προσπάθεια για τη σταθεροποίηση του πληθυσμού του Πολεοδομικού Συγκροτήματος της Αθήνας, και τη διατήρηση μιας ελάχιστης οικολογικής ισορροπίας στην Περιφέρεια Αττικής. Γιαυτό, μολονότι αφορά μικρό ποσοστό του συνολικού πληθυσμού και της οικονομίας της Περιφέρειας, είναι ιδιαίτερα σημαντικός και ιεραρχείται ως πρώτη προτεραιότητα.

Αν και έχει αμυντικό χαρακτήρα, η επίτευξή του απαιτεί μια επιθετική αναπτυξιακή πολιτική, ικανή να εξουδετερώσει τις έντονες πιέσεις οικοπεδοποίησης της γης, που προκαλεί η γειτνίαση του Πολεοδομικού Συγκροτήματος, και ιδιαίτερα η τάση των κατοίκων του για απόκτηση δεύτερης κατοικίας (εξοχικής) ή και για μετεγκατάσταση σε μια περιοχή που βρίσκεται κοντά στον τόπο εργασίας τους, αλλά έξω από τη μολυσμένη ατμόσφαιρα του Πολεοδομικού Συγκροτήματος. Οι τάσεις αυτές συνεπέρχονται και μια παράλληλη μείωση της γεωργικής γης και των αγροτικών εκμεταλλεύσεων, λόγω της εγκατάστασης νέων δραστηριοτήτων του δευτερογενή και του τριτογενή τομέα που παρακολουθούν την δημιουργία και την ανάπτυξη νέων οικισμών.

Κύρια προϋπόθεση για την αντιμετώπιση αυτών των τάσεων είναι η υψηλή εισοδηματική απόδοση των αγροτικών εκμεταλλεύσεων, έτσι ώστε αφενός το μέσο κατά κεφαλή αγροτικό εισόδημα να υπερβαίνει το μέσο κατά κεφαλή εισόδημα του δευτερογενή και του τριτογενή τομέα, της Περιφέρειας, και αφετέρου η αξία της γεωργικής γης να είναι συγκρίσιμη με την αντίστοιχη αξία της για αστικές ή άλλες παραγωγικές χρήσεις.

Οι σημαντικότεροι άξονες δράσης για την επίτευξη των παραπάνω είναι οι ακόλουθοι :

α. Επενδύσεις εκσυγχρονισμού των αγροτικών εκμεταλλεύσεων, με στόχο την αύξηση της παραγωγικότητας και της στρεμματικής απόδοσης (μηχανοποίηση της παραγωγής, άρδευση κ.λ.π.).

β. Αναδιάρθρωση καλλιεργειών με στροφή προς τις εντατικές καλλιέργειες.

γ. Ανάπτυξη νέων δραστηριοτήτων (θερμοκηπία, γεωργικές βιομηχανίες, συσκευαστήρια, εμπορία αγροτικών προϊόντων)

δ. Δημιουργία θέσεων εργασίας για τους νέους, μέσω της προώρης συνταξιοδότησης.

ε. Επαγγελματική κατάρτιση.

στ. Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (Δοση, Γεωργ. Προγράμματα.

Εγγειοβελτιωτικά, Αρδευτικά, Κτηνοτροφία, Αλιεία).

ζ. Εισοδηματικές ενισχύσεις και επιδοτήσεις.

Ο πίνακας 7 παρουσιάζει τις απαιτούμενες δαπάνες για την εφαρμογή των παραπάνω μέτρων και ενεργειών κατά την περίοδο 1989-1993, κατά εθνική πηγή χρηματοδότησης.

ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ -
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ 1989-1993 ΚΑΤΑ ΕΘΝΙΚΗ ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ (σε εκατ. έρχ.)

ΑΞΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΠΟΡΟΙ				ΣΥΝΟΛΟ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΠΟΡΩΝ	ΙΔΙΩΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ ΠΟΡΩΝ
	Τακτικός Προϋπ./σιμός	Π.Δ.Ε.		Άλλες Δημόσιες Πηγές			
		Εθνικό	Περιφ.				
Επενδύσεις εκσυγχρονισμού εκμεταλλεύσεων	1.679				1.679	720	2.399
Αναδιάρθρωση καλλιεργειών	1.647				1.647		1.647
Νέες δραστηριότητες	2.930				2.930	1.255	4.185
Θέσεις εργασίας νέων	5.300				5.300		5.300
Εισοδηματικές ενισχύσεις και επιδοτήσεις	3.873				3.873		3.873
Π.Δ.Ε.		7.630	505		8.135		8.135
Επαγγελματική κατάρτιση	217			51	268	265	533
ΣΥΝΟΛΟ	15.646	7.630	505	51	23.832	2.240	26.072

3.2. Στρατηγικοί στόχοι στον Δευτερογενή Τομέα, και Άξονες δράσης.

Οι κύριοι στόχοι στον τομέα αυτόν είναι :

Α. Στην Ενέργεια, ο εκσυγχρονισμός των εγκαταστάσεων, η χρησιμοποίηση νέων πηγών ενέργειας, και η αύξηση της παραγωγής με ρυθμο ανάλογο προς την διαρκώς αυξανόμενη ζήτηση, με παράλληλα μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος.

Β. Ο εκσυγχρονισμός των εγκαταστάσεων και του εξοπλισμού στην Μεταποίηση.

Γ. Η σχετική ενίσχυση της Βιοτεχνίας και της μη οχλούσας Βιομηχανίας, με στόχο την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, χωρίς επιβάρυνση του περιβάλλοντος.

Δ. Η διατήρηση μιας ικανοποιητικής δραστηριότητας στον κλάδο των κατασκευών.

Οι σημαντικότεροι άξονες δράσης για την επίτευξη των παραπάνω, είναι οι ακόλουθοι :

α. Επενδύσεις εκσυγχρονισμού των εγκαταστάσεων και του εξοπλισμού, με την εισαγωγή νέας τεχνολογίας, των επιχειρήσεων του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα. Ενίσχυση των επενδύσεων σε νέους κλάδους τόσο βιοτεχνικούς όσο και βιομηχανικούς, για την παραγωγή προϊόντων υψηλής τεχνολογίας και εξαγωγικού προσανατολισμού.

β. Ενίσχυση της Έρευνας, μέσω των ερευνητικών ιδρυμάτων και των Α.Ε.Ι.

γ. Χωροθέτηση των νέων μονάδων σε βιομηχανικά και βιοτεχνικά πάρκα, καθώς και μετεγκατάσταση σ' αυτά ενός μεγάλου αριθμού υπαρχόντων μοναδών.

δ. Επαγγελματική κατάρτιση και μετεκπαίδευση του επιστημονικού και εργατικού δυναμικού στις νέες τεχνολογίες.

ε. Εκπαίδευση στις ειδικότητες και επαγγέλματα του Δευτερογενούς Τομέα, στο επίπεδο της μέσης, ανώτερης και ανωτάτης εκπαίδευσης.

στ. Ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων για τη βελτίωση της οργάνωσης των και των μεθόδων παραγωγής και εμπορίας.

Ο Πίνακας 8 παρουσιάζει τις απαιτούμενες δαπάνες για την εφαρμογή των παραπάνω μέτρων και ενεργειών κατά την περίοδο 1989-1993, κατά εθνική πηγή χρηματοδότησης.

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 8

ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΓΕΝΟΥΣ ΤΟΜΕΑ - ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ 1989-1993
ΚΑΤΑ ΕΘΝΙΚΗ ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ. (σε εκατ. δρχ.)

ΑΞΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΠΟΡΟΙ				ΙΔΙΩΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ ΠΟΡΩΝ
	ΤΑΚΤ. ΠΡΟΫΠ. ΕΘΝ. ΠΕΡ.	Π.Δ.Ε. ΔΕΚΟ	ΑΛΛΕΣ ΔΗΜΟΣ. ΠΗΓΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΠΟΡΩΝ		
Επενδ. επιχειρ. δημοσ. και ιδιωτ. τομέα	18784	47678		66462	33394	99856
Ερευνα	24625			24625		24625
Βιομ. Βιοτ. Παρκα	3135			3135		3135
Επαγγ. κατάρτιση			5720	5720	12000	17720
Εκπαίδευση	12275			12275		12275
Ενίσχυση ΜΜΕ	6410	10635		17045		17045
ΣΥΝΟΛΟ	65229	58313	5720	129262	45394	174656

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ : α. Οι επενδύσεις στην Ενέργεια δεν συμπεριλαμβάνονται στον Πίνακα, γιατί θα περιληφθούν στο Εθνικό ΣΠΑ.

β. Μέτρα και ενέργειες που αφορούν τον κλάδο των κατασκευών περιλαμβάνονται κυρίως στον Πίνακα 10, που αφορά τις Υποδομές.

3.3. Στρατηγικοί στόχοι στον Τριτογενή Τομέα, και Αξονες Δράσης.

Οι κύριοι στόχοι στον τομέα αυτόν είναι:

Α. Ο εκσυγχρονισμός των μεθόδων και της οργάνωσης των επιχειρήσεων, με την εισαγωγή νέων τεχνολογιών, συστημάτων πληροφόρησης, και με την κατάρτιση των στελεχών.

Β. Η ανάπτυξη νέων κλάδων, και η αναβάθμιση του επιπέδου των υπηρεσιών των υπάρχοντων κλάδων.

Γ. Η υποστήριξη των κλάδων που έχουν διεθνή προσανατολισμό, όπως Τράπεζες, Ασφάλειες, Χρηματοπιστηριακές εργασίες, Διεθνείς μεταφορές, Συνεδριακός τουρισμός κ.λ.π.

Οι σημαντικότεροι αξονες δράσης για την επίτευξη των παραπάνω είναι οι ακόλουθοι :

α. Η τεχνική βοήθεια προς τις επιχειρήσεις (Σύμβουλοι οργάνωσης, μάρκετινγκ κ.λ.π.)

β. Η επαγγελματική κατάρτιση των στελεχών και του λοιπού προσωπικού των επιχειρήσεων, καθώς και των ελευθέρων επαγγελματιών.

γ. Εκπαίδευση στις ειδικότητες και επαγγέλματα του τριτογενούς τομέα, στο επίπεδο της μέσης, ανωτέρας και ανωτάτης εκπαίδευσης.

δ. Επενδύσεις υποστήριξης στον Τουρισμό, στις Μεταφορές στις Τηλεπικοινωνίες κ.λ.π.

Ο Πίνακας 9 παρουσιάζει τις απαιτούμενες δαπάνες για την εφαρμογή των παραπάνω μέτρων και ενεργειών κατά την περίοδο 1989-1993, κατά εθνική πηγή χρηματοδότησης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 9

ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΓΕΝΟΥΣ ΤΟΜΕΑ - ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ 1989-1993 ΚΑΤΑ ΕΘΝΙΚΗ ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ (σε εκατ. δρχ.)

ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΠΟΡΟΙ

ΑΞΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΤΑΚΤΙΚ. ΠΡΟΥΠΟ-ΛΟΓΙΣΜΟΣ	Π.Δ.Ε. Εθνικό Περιφέρ.	ΔΕΚΟ ΑΛΛΕΣ ΔΗΜΟΣ. ΠΗΓΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΠΟΡΩΝ	ΙΔΙΩΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ ΠΟΡΩΝ
Επαγγελ. Καταρτι. Εκπαί-δευση	2.946		11.473	14.419	34	14.453
Επενδύ-σεις υποστηρί-ξης του-ρισμού, Μεταφορών		5.700		5.700		5.700
Τηλεπι-κοινω-νιών κλπ.		62.807		62.807		62.807
			181.137	181.137		181.137
ΣΥΝΟΛΟ	2.946	68.507	192.610	264.063	34	264.097

3.4. Στρατηγικοί στόχοι στις Υποδομές - Αξονες δράσης

Οι κύριοι στρατηγικοί στόχοι στον τομέα αυτόν είναι η συμπλήρωση, ανανέωση και εκσυγχρονισμός της τεχνικής, κοινωνικής και διοικητικής υποδομής, ώστε να αντιμετωπισθούν τα προβλήματα που δημιουργεί η ανεπαρκής σήμερα εξυπηρέτηση του πληθυσμού και της οικονομικής δραστηριότητας, προβλήματα που υποβαθμίζουν την ποιότητα ζωής στην Περιφέρεια Αττικής.

Οι κύριοι αξονες δράσης για την επίτευξη αυτών των στόχων είναι:

α) Επενδύσεις διοικητικής υποδομής (αναδιοργάνωση και εκσυγχρονισμός οικονομικών υπηρεσιών κλπ.)

β) Επενδύσεις κοινωνικής υποδομής (παιδεία, δημ. υγεία, πρόνοια)

γ) Επενδύσεις τεχνικής υποδομής (έργα μείζονος περιοχής Πρωτεύουσας, λιμενικά έργα, οδικά έργα, δημόσια κτίρια, οικιστικά προγράμματα, ύδρευση-αποχέτευση, αεροδρόμια κλπ.)

ΠΙΝΑΚΑΣ 10

ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ - ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ 1989-1993 ΚΑΤΑ ΕΘΝΙΚΗ ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ (σε εκατ. δρχ.)

ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΠΟΡΟΙ

ΑΞΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΤΑΚΤΙΚ. ΠΡΟΥΠΟ-ΛΟΓΙΣΜΟΣ	Π.Δ.Ε. Εθνικό Περιφέρ.	ΔΕΚΟ ΑΛΛΕΣ ΔΗΜΟΣ. ΠΗΓΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΠΟΡΩΝ	ΙΔΙΩΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ ΠΟΡΩΝ
---------------	-------------------------	------------------------	-------------------------	-----------------------	-----------------	--------------

Επενδύσεις διοικητικής υποδομής	17.447		17.447	17.447
Επενδύσεις κοινωνικής υποδομής	46.290	4.536	50.826	50.826
Επενδύσεις τεχνικής υποδομής	133.815	11.040	144.855	144.855
ΣΥΝΟΛΟ	197.552	15.576	213.128	213.128

3.5. Στρατηγικοί στόχοι στην Τοπική Ανάπτυξη

Οι κύριοι στόχοι στον τομέα αυτόν είναι:

- α) Η εξισορρόπηση των τοπικών κοινωνικο-οικονομικών ανισοτήτων, με την ενίσχυση των δυτικών και λοιπών υποβαθμισμένων περιοχών.
- β) Η ανακατανομή των χρήσεων και των λειτουργιών με στόχο την αναβάθμιση των παραπάνω περιοχών, αλλά και τη δημιουργία πολυκεντρικής δομής, τόσο στο Π.Σ. Πρωτεύουσας, όσο και στο σύνολο της Περιφέρειας.
- γ) Η αναβάθμιση του περιβάλλοντος.

Οι σημαντικότεροι άξονες δράσης για την επίτευξη των στόχων αυτών είναι οι επενδύσεις τεχνικής και κοινωνικής υποδομής τοπικού επιπέδου και οι παραγωγικές επενδύσεις των ΟΤΑ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 11

ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ - ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ 1989-1993 ΚΑΤΑ ΕΘΝΙΚΗ ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ (σε εκατ. δρχ.)

ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΠΟΡΟΙ

ΑΞΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΤΑΚΤΙΚ. ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	Π.Δ.Ε. Εθνικό Περιφερ.	ΔΕΚΟ	ΆΛΛΕΣ ΔΗΜΟΣ. ΠΗΓΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΠΟΡΩΝ	ΙΔΙΩΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ ΠΟΡΩΝ
Επαγγελμ. Κατάρτιση				8.000	8.000		8.000
Επενδύσεις τεχνικής και κοινωνικής υποδομής και παραγωγικές επενδύσεις ΕΑΠΤΑ	5.741	31.343	80.000	2.400	117.084		117.084
		9.600			12.000		12.000
ΣΥΝΟΛΟ	5.741	40.943	90.400		137.084		137.084

Ο Πίνακας 12 παρουσιάζει τις συνολικές απαιτούμενες δαπάνες για την ανάπτυξη της Περιφέρειας Αττικής, στην περίοδο 1989-1993, κατά εθνική πηγή χρηματοδότησης και αποτελεί τη συνθετική εικόνα των προηγούμενων πινάκων του κεφαλαίου 3.

ΠΙΝΑΚΑΣ 12

ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
- ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ 1989-1993 ΚΑΤΑ ΕΘΝΙΚΗ ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ (σε εκατ. δρχ)

ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΠΟΡΟΙ

ΑΞΙΩΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΤΑΚΤΙΚ. ΠΡΟΥΠΟ-ΛΟΓΙΣΜΟΣ	Π.Δ.Ε. Εθνικό Περιφερ.	ΔΕΚΟ	ΆΛΛΕΣ ΔΗΜΟΣ. ΠΗΓΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΠΟΡΩΝ	ΙΔΙΩΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ ΠΟΡΩΝ
Πρωτογε- νής	15.647	7.630	505	51	23.833	2.240	26.073
Δευτερο- γενής		44.122		59.619	5.720	11.299	120.760
Τριτο- γενής	2.946	68.507		192.610		34	264.097
Υποδο- μές		197.552		15.576			213.128
Τοπική Ανάπτυξη		5.741	40.943		90.400		137.084
ΣΥΝΟΛΟ	18.593	323.552	41.448	267.805	96.171	13.573	761.142

Παρατηρήσεις

1) Το προτεινόμενο πρόγραμμα δημοσίων δαπανών για τον Πρωτογενή Τομέα είναι ανεπαρκές, σε σχέση με την κρισιμότητα που έχει στην Περιφέρεια Αττικής η ανάπτυξη του τομέα αυτού.

2) Το Πρόγραμμα Επενδύσεων των ΔΕΚΟ είναι μεγαλύτερο από το αναγραφόμενο στον Πίνακα, πράγμα που οφείλεται αφενός στην έλλειψη στοιχείων και αφετέρου στο γεγονός ότι η ΔΕΗ, ο ΟΤΕ, η ΔΕΠΑ, ο ΟΣΕ, η ΕΒΟ, η Ο.Α και ο ΕΛ.Ο.Τ θα συμπεριληφθούν στο Εθνικό ΣΠΑ και όχι στα Περιφερειακά.

Ο Πίνακας 13 που ακολουθεί, παρουσιάζει την ετήσια κατανομή των συνολικών δαπανών που περιέχει ο προηγούμενος Πίνακας 12.

ΠΙΝΑΚΑΣ 13

ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ, ΚΑΤΑ ΕΘΝΙΚΗ ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ (σε εκατ. δρχ.)

ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΠΟΡΟΙ

ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟ- ΔΟΤΗΣΗΣ	ΤΑΚΤΙΚ. ΠΡΟΥΠΟ-	Π.Δ.Ε.		ΔΕΚΟ	ΆΛΛΕΣ ΔΗΜΟΣ. ΠΗΓΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΠΟΡΩΝ	ΙΔΙΩΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ ΠΟΡΩΝ	
		Εθνικό	Περιφέρ.						
ΕΤΟΣ	α	β	γ	δ	ε	ζ	στ	η	θ
1989	2.629	61.900	7.100	55.850	25.600	153.079	2.240	155.319	
1990	3.391	52.600	6.850	36.900	10.600	110.341	11.299	121.640	
1991	3.829	59.069	7.700	43.000	16.300	129.898	34	129.932	
1992	4.351	66.117	9.200	59.200	15.670	154.538		154.538	
1993	4.393	83.866	10.598	72.855	28.001	199.713		199.713	
ΣΥΝΟΛΟ	18.593	323.552	41.448	267.805	96.171	747.569	13.573	761.142	

ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΑ, ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ 1989 - 1993, ΚΑΤΑ ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

ΕΚ. ΔΡΧ.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ/ΑΞΟΝΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΠΟΡΩΝ		ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ			ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ						
	ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	ΕΘΝΙΚΟΙ		ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ						
				ΔΗΜΟΣΙΟΙ	ΙΔΙΩΤΙΚΟΙ	ΕΤΠΑ	Ε.Κ.Τ.	ΦΕΟΓΚΑ	ΑΛΛΗ ΠΗΓΗ	Ε.Τ.Ε.	Ν.Κ.Μ.	
ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ												
ΕΠΕΝΔ. ΣΧΕΔΙΑ ΕΚΜΕΤ.	1308	1091	2399	588	720			1091				
ΑΝΑΔΙΑΡΘΡ. ΚΑΛΑΤΕΡΓ.	577	1070	1647	577				1070				
ΝΕΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	2281	1904	4185	1026	1255			1904				
ΘΕΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΝΕΩΝ	1855	3445	5300	1855				3445				
ΕΙΣΘΔ. ΕΝΥΣΚ. ΕΠΙΔ.	1356	2517	3873	1356				2517				
Π.Δ.Ε.	2847	5288	8135	2847				5288				
ΕΠΑΓΓΕΛ. ΚΑΤΑΡΤΗΣΗ	150	383	533	73	77		333			50		
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ												
ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΕΓΚΑΤ.												
ΕΞΟΦΑΙΣΜΟΥ Κ' ΕΝΙΣΧΥΣΗ												
Ν.Κ.Ε												
ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΔΕΚΟ												
ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΙΔ. ΤΟΜΕΑ												
(Ν. 1262)												
ΒΟΥΛΑ	8630	15995	24625	8630		15118				877		
ΕΠΙΧ. ΒΙΟΤ.	972	2163	3135	972		423		0		1740		
ΠΑΓΓ. ΚΑΤΑΡΤΗΣΗ	2478	7242	9720	1478	1000		6958			244		
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	4296	7979	12275	4296		7979						
ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ												
ΕΠΑΓΓ. ΚΑΤΑΡΤΗΣΗ	3614	10839	14453	3605	9		10834			5		
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	1995	3705	5700	1995		3705						
ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ Π.Δ.Ε.	21982	40825	62807	21982		40825						
ΕΥΑΠΛΗΡΩΣΗ ΑΝΑΝΕΩΣΗ Κ'												
ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ												
ΥΠΟΔΟΜΩΝ												
ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ												
Α) ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ	6080	11367	17447	6080		10993				374		
Β) ΚΟΙΝΩΝ. ΥΠΟΔΟΜΗΣ	16201	30089	46290	16201		30089						
Γ) ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ	36452	63406	99858	36452		56651				6755		
Δ) ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ												
ΕΠΑΓΓΕΛ. ΚΑΤΑΡΤΗΣΗ	2021	5979	8000	2021			5860			119		
ΕΠΕΝΔ. ΥΠΟΔ. Κ' ΠΑΡΑΓ.	40979	76105	117084	40979		76105						
ΣΥΝΟΛΟ	156074	291392	447466	153013	3061	241888	24025	15315	10164	0	0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 15 (iv)
 ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
 ΜΟΡΦΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΚΑΤΑ ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ 1989 - 1993

ΕΚ. ΔΡΧ.

ΜΟΡΦΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΠΟΡΟΙ					ΙΔΙΩΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ					ΣΥΝΟΛΟ ΠΟΡΩΝ		
	ΣΤΑΚΤΙΚΟΣ	Π.Δ.Ε.		Δ.Ε.Κ.Ο.	ΆΛΛΕΣ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΠΗΓΕΣ		ΣΥΝΟΛΟ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΠΟΡΩΝ	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ						
		ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ	ΠΕΡΙΦ.					Ε.Κ.Τ.	ΓΕΩΡ.ΤΑΜ.	ΆΛΛΗ ΠΗΓΗ	Ε.Τ.Ε.		Ν.Κ.Μ.	
														ΕΤΠΑ
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ														
ΠΡΩΤΟΓΕΝΟΥΣ ΤΟΜΕΑ	3097	2670	46	0	5813	1975	0	0	15315		0		23103	
ΔΕΥΤΕΡ. ΤΟΜ. Κ' ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	0	9893	0	0	9893	0	18372	0	0		0		28265	
ΤΡΙΤΟΓΕΝΟΥΣ ΤΟΜΕΑ	0	22279	0	0	22279	0	41376	0	0		0		63655	
ΥΠΟΔΟΜΩΝ	0	46451	0	0	46451	0	86267	0	0		0		132718	
ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	0	2009	10970	0	28000	40979	0	76105	0	0	0		117084	
ΕΡΑΓΓΕΛ. ΚΑΤΑΡΤΗΣΗΣ	0	0	0	0	6058	6058	1086	0	21432	0	0		28576	
ΚΕΑΔΤΑ	0	0	(4800)	0	(2400)	(7200)	0	(4800)	0	0	0		0	
ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ			500		500		500						1000	
Ε.Ο.Π.		21540			21540		19768	2593		10164			54065	
ΣΥΝΟΛΟ	3097	104842	11516	0	34058	153513	3061	242388	24025	15315	10164	0	0	448466

2. ΕΦΑΠΑΞ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

- 2.1. Τα ενδιαφερόμενα μέρη (ΥΠΕΘΟ - Επιτροπή Ε.Κ.) συμφωνούν να ορίσουν ένα ανεξάρτητο φορέα αξιολόγησης του Προγράμματος πριν από τις 30 Ιουνίου 1988, ο οποίος συμμετέχει στις συνεδριάσεις της Επιτροπής Παρακολούθησης.
- 2.2. Τον Ιούλιο του 1988 τα ενδιαφερόμενα μέρη (ΥΠΕΘΟ - Επιτροπή Ε.Κ.) επαληθεύουν την καλή λειτουργία του συστήματος συντονισμού, κινητοποίησης και παρακολούθησης των ΜΟΠ.
- 2.3. Έως τις 15 Οκτωβρίου 1988, οι Ελληνικές αρχές υποβάλλουν στην Επιτροπή Ε.Κ. αναλυτικό χρηματοδοτικό σχέδιο για το διάστημα 1989-92. Προτείνονται τυχόν τροποποιήσεις ή διευκρινήσεις που πρέπει να γίνουν στα τεχνικά δελτία που επισυνάπτονται στο πρόγραμμα. (Ειδικά για το ΜΟΠ Κρήτης οι αντίστοιχες ενέργειες έχουν ολοκληρωθεί). Στις προτάσεις συμπεριλαμβάνεται και το αδιάθετο ποσό (αποθεματικό) της Κοινοτικής συνδρομής.

Οι τροποποιήσεις αποφασίζονται:

- α) Από την Επιτροπή Παρακολούθησης όταν δεν επηρεάζονται καθόλου οι προϋπολογισμοί των μέτρων, καθώς και οι στόχοι τους.
- β) Από την Διυπουργική Επιτροπή όταν ο ετήσιος προϋπολογισμός των μέτρων μεταβάλλεται μέχρι $\pm 10\%$ (χωρίς να θίγεται ο συνολικός προϋπολογισμός του ΜΟΠ).
- γ) Από την Επιτροπή Ε.Κ.:
- ι) για μεταβολές προϋπολογισμού πέραν των ανωτέρω ορίων, για ουσιώδεις μεταβολές του περιεχομένου, των στόχων, των κοινοτικών χρηματοδοτικών πηγών που προβλέπονται για το μέτρο κ.α.
 - ιι) όταν δεν πραγματοποιείται ένα μέτρο ή πραγματοποιείται σε ποσοστό μικρότερο του 50% των προβλεπομένων δαπανών για δύο συνεχή έτη.
 - ιιι) όταν προστίθενται νέα μέτρα.

Στη συνέχεια η Επιτροπή Ε.Κ. καταρτίζει τον κατάλογο και το χρονοδιάγραμμα των εγκριμένων μέτρων πέραν του 1988, αναθεωρεί τα τεχνικά και χρηματοδοτικά δελτία που επισυνάπτονται στα ΜΟΠ και κοινοποιεί τα ΜΟΠ με τις τροποποιήσεις και αναθεωρήσεις στις Ελληνικές αρχές.

Απορρέουσα υποχρέωση φορέων υλοποίησης έργων ΜΟΠ:

Μέχρι τις αρχές Ιουλίου 1988 υποβάλλονται από κάθε φορέα στη Γραμματεία της Επιτροπής Παρακολούθησης, για τα έργα της αρμοδιότητάς του, (εκτός του ΜΟΠ Κρήτης) αναλυτικά χρηματοδοτικά σχέδια για το διάστημα 1989 - 92 και τυχόν τροποποιήσεις και διευκρινήσεις στα τεχνικά δελτία των έργων.

3. ΕΤΗΣΙΕΣ ΣΥΜΒΑΤΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

ΑΠΟΡΡΕΟΥΣΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΩΝ
ΦΟΡΕΩΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΡΓΩΝ ΜΟΠ

Μέχρι 25
Φεβρουαρίου

3.1. Μέχρι τις 25 Φεβρουαρίου κάθε έτους οι υπεύθυνοι υποπρογραμμάτων υποβάλλουν στην Επιτροπή Παρακολούθησης ετήσια έκθεση υλοποίησης των έργων για το προηγούμενο έτος.

Στην έκθεση αυτή αναφέρονται για κάθε μέτρο οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες κατά το προηγούμενο ημερολογιακό έτος και το φυσικό αντικείμενο. Στη συνέχεια η Επιτροπή Παρακολούθησης υποβάλλει την ετήσια έκθεση προόδου των έργων στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, Υπηρεσία ΜΟΠ και στην Επιτροπή Ε.Κ. έως το τέλος Μαρτίου, με κοινοποίηση στα αρμόδια Υπουργεία συντονισμού των Διαρθρωτικών Ταμείων (Υπουργείο Γεωργίας, ΥΠΕΘΟ - Τμήμα ΕΤΠΑ, Υπ. Εργασίας).

Τα ετήσια στοιχεία της Επιτροπής Παρακολούθησης προκύπτουν από τα τριμηνιαία στοιχεία (Α + Β + Γ + Δ Τρίμηνο) που αποστέλλουν οι φορείς.

(βλ. τριμηνιαίες υποχρεώσεις).

Τα στοιχεία φυσικού αντικείμενου προκύπτουν από τα αντίστοιχα εξαμηνιαία στοιχεία φυσικού αντικείμενου (Α+Β εξαμήνου) που αποστέλλουν οι φορείς

(βλ. εξαμηνιαίες υποχρεώσεις).

3.1.1. Διακοπή ή αναστολή της χρηματοδότησης έργου ΜΟΠ

Για κάθε έργο που το ποσοστό πραγματοποίησης των συνολικών δαπανών σε δύο διαδοχικές εξαμηνιαίες εκθέσεις είναι κάτω του 50% των προβλεπόμενων πιστώσεων, οι ελληνικές ή οι κοινοτικές αρχές μπορούν να αποφασίσουν την διακοπή ή την αναστολή της χρηματοδότησής του.

Οι προβλεπόμενες από κάθε φορέα πιστώσεις στα πλαίσια του ΜΟΠ θα πρέπει να κατοπτρίζουν τις πραγματικές προοπτικές απορρόφησης με βάση την πρόοδο του έργου και τις χρηματοδοτικές δυνατότητες.

3.1.2. Μεταφορά αδιάθετων πιστώσεων έργων ΜΟΠ

Το μέρος της ετήσιας πίστωσης που δεν θα καταστεί δυνατόν να απορροφηθεί εντός του έτους μεταφέρεται μία μόνο φορά στο αμέσως επόμενο έτος (και προστίθεται στις από το ΜΟΠ προβλεπόμενες πιστώσεις για το επόμενο έτος).

Εάν π.χ. οι δαπάνες κατά το 1988 είναι τόσο χαμηλές που δεν καλύπτουν ούτε το υπόλοιπο των πιστώσεων 1987 (που μεταφέρθηκαν στο 1988 λόγω μη απορρόφησης) τότε το υπόλοιπο των αδιάθετων 1987 δεν μεταφέρεται στο 1989 (και χάνεται).

Ελάχιστη υποχρέωση κάθε φορέα είναι ένα ύψος ετήσιας δαπάνης που να εξασφαλίζει την πλήρη απορρόφηση των αδιάθετων πόρων του προηγούμενου έτους π.χ.

	1986	1987	1988	1989
Πιστώσεις ΜΟΠ	10	10	15	20
Πραγμ. δαπάνες	5	5	10	15
Μεταφορά από προηγ. έτος	-	(5)	(10)	(15)

Τέλος 3.2. Πριν από την αρχή κάθε οικονο- Μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου κάθε έτους
Φεβρουαρίου μικού έτους καταρτίζεται από υποβάλλεται έκθεση από τους φορείς
την Γραμματεία της Επιτροπής με εξειδίκευση των έργων τους τα
Παρακολούθησης ο κατάλογος των οποία δεν έχουν ακόμη καθοριστεί
ενεργειών που έχουν περιληφθεί στα ΜΟΠ.
στα ΜΟΠ και δεν έχουν εξειδι-
κευτεί επακριβώς.

Μέχρι 31 3.3. Μέχρι τις 31 Μαρτίου κάθε Μέχρι τις 10 Φεβρουαρίου κάθε έτους
Μαρτίου έτους, η Γραμματεία της Επι- υποβάλλονται από κάθε φορέα στοι-
τροπής Παρακολούθησης συντάσ- χεία χρηματοδοτικών προβλέψεων
σει τις χρηματοδοτικές προ- δαπανών, κατανομημένων σε Α' και Β'
βλέψεις δαπανών για το τρέχον εξάμηνο, για τα έργα αρμοδιότητάς
έτος, μέτρο προς μέτρο. Στη του, στη Γραμματεία της Επιτροπής
συνέχεια, οι προβλέψεις αυτές Παρακολούθησης (σύμφωνα με τα
διαβιβάζονται στο Υπουργείο συνημμένα έντυπα Νο 4.).
Εθνικής Οικονομίας και στην Επιτροπή Ε.Κ.

Μέχρι 31 3.4. Μέχρι 31 Μαρτίου κάθε έτους, Οι φορείς υλοποίησης έργων παρέ-
Μαρτίου ο υπεύθυνος για την αξιολό- χουν στην Επιτροπή Παρακολούθησης
γηση του προγράμματος προε- τα στοιχεία που θα ζητηθούν προκει-
τοιμάζει για λογαριασμό της μένου να εξυπηρετηθούν οι ανάγκες
Επιτροπής Παρακολούθησης αξιολόγησης του προγράμματος.
εμπιστευτική έκθεση αξιολό-
γησης, για το προηγούμενο
οικον. έτος αφού πρώτα ζητή-
σει τη γνώμη του Προέδρου
της Επιτροπής Παρακολούθησης.
Η Επιτροπή Παρακολούθησης
διαβιβάζει τα πορίσματα της
στα ενδιαφερόμενα μέρη
(ΥΠΕΘΟ - Επιτροπή Ε.Κ.).

Αρχές 3.5. Ετησίως, κοινοποιούνται από Όσον αφορά τις παραγωγικές επεν-
Απριλίου τις Ελληνικές Αρχές στην Επι- δύσεις των οποίων το συνολικό
τροπή Ε.Κ., για προηγούμενη κόστος είναι μεγαλύτερο από 15
έγκριση παροχής Κοινοτικής εκατ. ECU, η αρμόδια Υπηρεσία

Συνδρομής, όλα τα σχέδια παραγωγικών επενδύσεων για τα οποία προτείνεται Κοινοτική Συνδρομή και των οποίων το συνολικό κόστος είναι μεγαλύτερο από 15 εκατ. ECU.

Ιδιωτικών Επενδύσεων του ΥΠΕΘΟ, πρέπει να υποβάλει μελέτη τεχνοοικονομικής σκοπιμότητας (κόστους ωφέλειας) σύμφωνα με τις τεχνικές διαδικασίες του Κανονισμού ΕΠΠΑ, στην Γραμματεία της Επιτροπής Παρακολούθησης για προώθηση στην Επιτροπή Ε.Κ.

31 Μαΐου 3.6. Τρεις μήνες μετά την λήξη του οικονομικού έτους καταρτίζεται από τη Γραμματεία της Επιτροπής Παρακολούθησης ο κατάλογος των ιδιωτικών επενδύσεων (N.1262/82) που χρηματοδοτούνται από τα ΜΟΠ. Τα στοιχεία αυτά διαβιβάζονται στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και στην Επιτροπή Ε.Κ.

Ο κατάλογος των επιχορηγούμενων επενδύσεων με τις ανάλογες σχετικές πληροφορίες προωθείται προς την Επιτροπή Παρακολούθησης από την Υπηρεσία Ιδιωτικών Επενδύσεων του ΥΠΕΘΟ : επωνυμία και κλάδος επιχείρησης, ύψος επένδυσης, ύψος δημόσιας επιχορήγησης, καταβληθέντα ποσά επιχορήγησης, Τράπεζα δανειοδότησης, θέσεις απασχόλησης .

Μέχρι 30 Ιουνίου 3.7. Πριν από την 1η Ιουλίου κάθε έτους, διαβιβάζονται στην Επιτροπή Ε.Κ. στοιχεία του προγράμματος γεωργικών υποδομών, αρδευτικών και δασικών έργων που πραγματοποιήθηκαν το προηγούμενο ημερολογιακό έτος, σύμφωνα με την απόφαση 85/22/ΕΟΚ, καθώς επίσης και με την απόφαση 83/387/ΕΟΚ της Επιτροπής μετά τη λήξη της ισχύος του Κανονισμού 1975/82.

Τα στοιχεία αυτά διαβιβάζονται από την αρμόδια Διεύθυνση του Υπουργείου Γεωργίας στην Γενική Δ/ση VI της Επιτροπής των Ε.Κ. (ΕΓΓΠΕ - Τμήμα Προσανατολισμού), με παράλληλη κοινοποίηση στη Γραμματεία της Επιτροπής Παρακολούθησης του αντίστοιχου ΜΟΠ.

3.8. Ετησίως οι υπεύθυνοι των υποπρογραμμάτων Γεωργία και Εσωτερικές ζώνες προετοιμάζουν και υποβάλλουν στην Επιτροπή Παρακολούθησης καταστάσεις χρήσεων γής στο εσωτερικό των περιμέτρων άρδευσης στις οποίες έχουν πραγματοποιηθεί αρδευτικά έργα.

Η αρμόδια Διεύθυνση του Υπουργείου Γεωργίας (Δ/νση Εγγείων Βελτιώσεων) παρέχει τα απαιτούμενα στοιχεία στους υπεύθυνους των σχετικών υποπρογραμμάτων και στην Υπηρεσία ΜΟΠ του ΥΠΕΘΟ.

4. ΕΞΑΜΗΝΙΑΙΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

4.1. Στο τέλος του Α' εξαμήνου (45 μέρες από τη λήξη του εξαμήνου), οι υπεύθυνοι των υποπρογραμμάτων υποβάλλουν εξαμηνιαίες εκθέσεις υλοποίησης. Στις εκθέσεις αυτές αναφέρονται για κάθε μέτρο οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες και το φυσικό αντικείμενο καθώς και οι μεταβολές που επήλθαν σε σχέση με τις προβλέψεις του ΜΟΠ για το Α' εξάμηνο. Επίσης αναφορά γίνεται στα μέτρα για τα οποία το ποσοστό πραγματοποίησης των συνολικών δαπανών σε δύο διαδοχικά εξάμηνα είναι κατά 50% μικρότερο από εκείνο το οποίο είχε προβλεφθεί από το χρονοδιάγραμμα του ΜΟΠ. Η Επιτροπή Παρακολούθησης επισυνάπτει τα σχόλια της στην βιμηνιαία έκθεση και τη διαβιβάζει στο Υπουργείο Εθν. Οικονομίας, στην Επιτροπή Ε.Κ.,

Τα οικονομικά στοιχεία για την βιμηνιαία έκθεση υλοποίησης των έργων προκύπτουν από τα τριμηνιαία στοιχεία του φορέα (στοιχεία Α + Β τριμήνου = Α' εξάμηνο). Για την εξαμηνιαία έκθεση προόδου φυσικού αντικειμένου τα στοιχεία υποβάλλονται από κάθε φορέα στη Γραμματεία της Επιτροπής Παρακολούθησης 30 μέρες από τη λήξη του Α' εξαμήνου, μέχρι 30 Ιουλίου, και 40 μέρες από τη λήξη του Β' εξαμήνου, μέχρι 10 Φεβρουαρίου. (έντυπο Νο 3).

Μέχρι 15
Αυγούστου

στην Διυπουργική Επιτροπή Καθοδήγησης για ενημέρωση καθώς και στα αρμόδια Υπουργεία (Γεωργίας, ΥΠΕΘΟ, ΕΠΙΑ, Εργασίας) συντονισμού των Διαρθρωτικών Ταμείων.

15 Αυγούστου
και 25
Φεβρουαρίου

4.2. Στο τέλος κάθε ημερολογιακού εξαμήνου οι Ελληνικές Αρχές υποβάλλουν στην Επιτροπή Ε.Κ. στοιχεία παραπομπής για τις δημοσιεύσεις προσκλήσεων εκδήλωσης ενδιαφέροντος στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρ. Κοινοτήτων και Έκθεση για την πορεία των διαδικασιών διαγωνισμού και τις αναθέσεις έργων σύμφωνα με τις οδηγίες 77/62/ΕΟΚ, 80/797/ΕΟΚ, 71/305/ΕΟΚ.

5. ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

5.1. Στο τέλος του Α΄ και Γ΄ ημερολογιακού τριμήνου (30 μέρες το αργότερο από τη λήξη του τριμήνου), οι υπεύθυνοι κάθε υποπρογράμματος υποβάλλουν στην Επ. Παρακολούθησης τριμηνιαίες εκθέσεις υλοποίησης (αναφορά γίνεται κυρίως σε πραγματοποιηθείσες δαπάνες). Η Επ. Παρακολούθησης επισυνάπτει τα σχόλιά της στις τριμηνιαίες εκθέσεις και τις διαβιβάζει στο Υπ. Εθνικής Οικονομίας (Υπηρεσία ΜΟΠ) στην Επιτροπή Ε.Κ., στη Διυπουργική Επιτροπή και στα αρμόδια Υπουργεία συντονισμού των Διαρθρωτικών Ταμείων.

Τα σχετικά στοιχεία των προκηρύξεων διαγωνισμών και ανάθεσης έργων διαβιβάζονται από τον αρμόδιο φορέα πριν τις 30 Ιουλίου για το Α΄ εξάμηνο και 10 Φεβρουαρίου για το β΄ εξάμηνο. Σημειώνεται ότι για τα έργα που απαιτείται διεθνής διαγωνισμός γίνεται ιδιαίτερη αναφορά.

Για το πρώτο και τρίτο τρίμηνο, σε 20 μέρες από τη λήξη του τριμήνου (δηλ. μέχρι 20 Απριλίου και μέχρι 20 Οκτωβρίου αντίστοιχα) υποβάλλονται από κάθε φορέα σχετικά στοιχεία δαπανών τριμήνου, για τα έργα αρμοδιότητάς του στη Γραμματεία της Επιτροπής Παρακολούθησης. Για το δεύτερο και τέταρτο τρίμηνο τηρούνται οι ίδιες προθεσμίες με την εξαμηνιαία έκθεση φυσικής προόδου (βλ. συνημμένα έντυπα τριμηνιαίων στοιχείων Νο 2).

Στις 30
Απριλίου
30 Οκτωβρίου
αντίστοιχα

6. ΕΙΔΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΚΑΘΕ ΜΟΠ
ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

6.1. Για την κατά το δυνατόν μεγαλύτερη δημοσιότητα των κοινοτικών παρεμβάσεων οι Ελληνικές Αρχές αναρτούν μόνιμες πινακίδες στους χώρους των έργων με προϋπολογισμό άνω των 500.000 ECU.

6.2. Στις περιπτώσεις έργων με περιβαλλοντικές επιπτώσεις οι Ελληνικές Αρχές θα πρέπει να εκπονήσουν προηγουμένως την κατάλληλη μελέτη επιπτώσεων, σύμφωνα με τις διατάξεις της κατευθυντήριας οδηγίας 85/33/ΕΟΚ του Συμβουλίου.
Συγκεκριμένα:

A. Στο ΜΟΠ Δυτικής Ελλάδας και
Πελοποννήσου για τα έργα:

α) Ιχθυοτροφεία και αλιευτικές εγκαταστάσεις στην περιοχή Αμβρακικού Κόλπου με φορείς υλοποίησης τις Νομαρχίες

Άρτας και Πρέβεζας και το Υπουργείο Γεωργίας.

β) Κατασκευή υδροηλεκτρικού σταθμού στον ποταμό Άραχθο (Πουρνάρι II) με φορέα υλοποίησης τη ΔΕΗ.

γ) Κατασκευαστικά έργα στο λιμάνι Μεσολογγίου με φορέα υλοποίησης τη Νομ. Αιτωλοακαρνανίας.

B. Στο ΜΟΠ Β. Ελλάδας για τα έργα:

α) Ολοκλήρωση του υδροηλεκτρικού έργου Αγ. Γερμανού στο Ν. Φλώρινας με φορέα υλοποίησης τη ΔΕΗ.

ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟ-
ΤΗΣΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΣΥΜΒΑΤΙΚΕΣ
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

Οι φορείς φροντίζουν για την ανάρτηση πινακίδων στα έργα αρμοδιότητάς τους, με τον τίτλο του έργου, τον συνολικό προϋπολογισμό και τις πηγές χρηματοδότησης, με την γενική ένδειξη ΜΟΠ.

Οι απαιτούμενες μελέτες πρέπει να καταρτισθούν από τους αρμόδιους φορείς εφαρμογής των έργων, σε συνεργασία με τη Δ/νση Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ και να υποβληθούν στην Υπηρεσία ΜΟΠ του ΥΠΕΘΟ εγκαίρως για να προωθηθούν στην Επιτροπή Ε.Κ. Τυχόν καθυστέρηση εκτέλεσης των αναγκαίων μελετών μπορεί να αναβάλει ή και να ματαιώσει την εκταμίευση κοινοτικών πόρων.

β) Έργα υδροκομικής ανάπτυξης σε υδροβιότοπους των νομών Έβρου, Ροδόπης και Ξάνθης με φορέα υλοποίησης τις αντίστοιχες Νομαρχίες.

γ) Αξιοποίηση της περιοχής Αγ. Βαρβάρας Δράμας, με φορέα υλοποίησης το ΥΠΕΧΩΔΕ.

Γ. Στο ΜΟΠ Ανατολικής Κεντρικής Ελλάδας

Όσον αφορά τη συμμετοχή του ΜΟΠ σε ορισμένα έργα του συγκροτήματος Αχελώου, οι Ελληνικές Αρχές δεσμεύονται να υποβάλουν στην Επιτροπή Ε.Κ. συμπληρωματικές μελέτες σχετικά με την αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, σύμφωνα με τις διατάξεις της κατευθυντήριας οδηγίας 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου. Η Επιτροπή θα έχει στην διάθεσή της ένα διάστημα δύο μηνών προκειμένου, ενδεχομένως να υποδείξει στις Ελληνικές Αρχές τα προβλεπόμενα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την κοινοτική χρηματοδότηση των έργων. Οι επιπλέον δαπάνες είναι επιλέξιμες στα πλαίσια του ΜΟΠ και στα πλαίσια του αδιάθετου τμήματος και της κοινοτικής συνδρομής στα Ελληνικά ΜΟΠ.

Δ. Στο ΜΟΠ Κρήτης

Απαιτούνται μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων για τα έργα των υποπρογραμμάτων μέσα στις ευαίσθητες περιβαλλοντικά περιοχές που αναφέρονται στο υπ' αριθ. 129/20.1.87 έγγραφο της Γεν. Δ/σης ΧΧΙΙ της Επιτροπής Ε.Κ.

Οι Νομαρχίες της Κρήτης πρέπει να τοποθετήσουν τα έργα πάνω στους ειδικούς χάρτες (που έχουν λάβει με το υπ' αριθ. πρωτ. 4671/ΜΟΠ 822/22.12.87 έγγραφο) ώστε στη συνέχεια να εκπονηθούν οι μελέτες με τη συνεργασία της Επιτροπής Παρακολούθησης και ΥΠΕΧΩΔΕ.

6.3. Υποχρεώσεις προς την Ευρ. Τράπεζα (ΕΤΕ)

Με την έναρξη υλοποίησης κάθε έργου που προβλέπεται δανειοδότηση από την ΕΤΕ (π.χ. αρδευτικά, αγροτικός εξηλεκτρισμός, δασικά έργα, αγροτική οδοποιΐα, οδικό δίκτυο, υδρεύσεις, αποχετεύσεις, λιμάνια, τηλεπικοινωνίες, βιομηχανίες, πληροφορικής, ανάπτυξη αποκεντρωμένων συστημάτων, κλπ) πρέπει να δίνεται ανάλογη πληροφόρηση προς την Ευρ. Τράπεζα σύμφωνα με τα ειδικά έντυπά της κατά περίπτωση.

Παροχή τεχνικών στοιχείων που ζητούνται στο κάθε έντυπο, από κάθε φορέα που υλοποιεί ανάλογο έργο (1 δελτίο κατά έργο για τα μεγάλα έργα και μια συνολική κατάσταση έργων για τα μικρότερα έργα). Η συμπλήρωση και υποβολή των εντύπων στην Ε. Παρακολούθησης πρέπει να γίνεται με την έναρξη της κατασκευής κάθε έργου που δανειοδοτείται από την ΕΤΕ. Τα σχετικά έντυπα προωθούνται από τις Ε.Π. στους ενδιαφερόμενους φορείς.

Ποσά που διατίθενται για τα ολοκληρωμένα μεσογειακά προγράμματα και τρόπος χρηματοδότησης (σε χιλιάδες Ecu)

	Σύνολο δαπανών	Συνεισφορά των εθνικών αρχών	Συνεισφορά του κοινοτικού προϋπολο- γισμού	Δάνεια της ΕΤΕ *
Ελλάδα (1986-1992)				
Κεντρική και ανατολική Ελλάδα	550 126	174 000	315 540	117 390
Βόρεια Ελλάδα	695 837	204 909	406 765	120 000
Δυτική Ελλάδα και Πελοπόννησος	631 325	179 290	361 343	125 000
Νησιά του Αιγαίου	325 173	103 339	193 538	67 000
Πληροφορική	134 150	45 398	88 751	—
Αττική	407 880	127 466	223 143	66 400
Κρήτη	468 900	228 400	240 500	80 000
Σύνολο	3 213 391	1 062 802	1 829 581	575 790
Γαλλία (1986-1988) **				
Aquitaine	214 340	89 510	69 180	30 000
Ardèche	50 120	17 010	12 060	7 500
Corse	109 150	45 990	39 950	10 000
Drôme	51 130	23 400	13 400	7 500
Languedoc-Roussillon	256 900	91 330	89 730	30 000
Midi-Pyrénées	247 220	83 260	66 200	40 000
Provence-Alpes-Côte d'Azur	303 890	169 800	70 080	55 000
Σύνολο	1 232 750	520 300	360 600	180 000
Ιταλία (1987-88/1992-93)				
Abruzzes	131 495	54 873	55 402	85 000
Aquaculture	125 707	73 084	35 577	35 000
Basilicate	156 877	67 618	66 486	35 000
Calabre	206 282	89 372	94 615	25 000
Campanie	172 460	79 859	80 233	52 000
Emilie-Romagne	153 701	54 001	46 668	15 000
Latium	103 763	48 497	40 443	40 000
Liguria	177 990	55 764	52 125	20 000
Marche	169 156	61 258	66 970	90 000
Molise	93 402	40 140	43 063	30 000
Pouilles	222 883	98 246	99 964	—
Sardaigne	192 053	97 405	87 323	80 000
Sicile	231 141	108 591	107 829	35 000
Toscane	226 578	84 876	69 886	70 000
Ombrie	204 547	85 567	62 972	40 000
Σύνολο	2 568 035	1 099 150	1 009 556	652 000

* Ενδεικτικά ποσά που δεν περιλαμβάνονται στο σύνολο των δαπανών.

** Μερικά ποσά, που καλύπτουν το πρώτο μέρος της περιόδου 1986-1992.

III. ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ Μ.Ο.Π

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΟΚ) αριθ. 2088/85 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
της 23ης Ιουλίου 1985
για τα Ολοκληρωμένα Μεσογειακά Προγράμματα

*Δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
την 27.7.85, Αριθμ. 197*

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και ιδίως τα άρθρα 43, 127 και 235,

την πρόταση της Επιτροπής,

τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου,¹

τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής,²

Εκτιμώντας:

ότι είναι αναγκαίο να τεθεί σε εφαρμογή ειδική κοινοτική δράση προς όφελος των νότιων περιοχών της Κοινότητας στη σημερινή της σύνθεση· ότι η δράση αυτή, η οποία θα έχει περιορισμένη διάρκεια οφείλει να έχει ως στόχο τη βελτίωση των κοινωνικοοικονομικών διαρθρώσεων αυτών των περιοχών, και όλως ιδιαιτέρως της Ελλάδας, ούτως ώστε να διευκολυνθεί η προσαρμογή τους στις νέες συνθήκες που δημιουργούνται από τη διεύρυνση με τους καλύτερους δυνατούς όρους·

ότι η ελληνική οικονομία αντιμετωπίζει σημαντικές διαρθρωτικές προσαρμογές·

ότι πρέπει να ληφθούν υπόψη τα αποτελέσματα και η σημασία των ήδη πραγματοποιούμενων παρεμβάσεων κατά τομείς· ότι είναι αναγκαίο, με βάση την πείρα που αποκτήθηκε μέχρι τώρα, να προβλεφθεί μια προγραμματισμένη και πολυετής προσέγγιση των εθνικών και κοινοτικών παρεμβάσεων στις περιοχές αυτές· ότι είναι χρήσιμο να καταρτιστούν πραγματικά ολοκληρωμένα αναπτυξιακά προγράμματα που θα σχεδιάζονται και θα υλοποιούνται στο κατάλληλο γεωγραφικό επίπεδο με στόχο να βελτιώσουν την κοινωνικοοικονομική κατάσταση των σχετικών περιοχών·

ότι αυτά τα προγράμματα, λαμβάνοντας υπόψη τα μειονεκτήματα και τις ιδιαίτερες δυνατότητες κάθε περιοχής πρέπει να παρέχουν μια συνολική απάντηση στην ποικιλία των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι εν λόγω περιοχές και να επιδιώκουν τρεις στόχους: την ανάπτυξη, την προσαρμογή, καθώς και τη στήριξη της απασχόλησης και των εισοδημάτων·

ότι οι αλληλένδετες και συμπληρωματικές δράσεις που προβλέπουν αυτά τα προγράμματα αφορούν το σύνολο των τομέων οικονομικής δραστηριότητας και ιδίως τη γεωργία και την αλιεία· ό-

1. ΕΕ αριθ. C 175 της 15.7.1985.

2. Γνώμη που δόθηκε στις 29 Μαΐου 1985 (δεν έχει ακόμα δημοσιευθεί στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*).

τι, ειδικότερα, οφείλουν να έχουν στόχο την ανάπτυξη των βιομηχανικών και εμπορικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων, την ενθάρρυνση νέων δραστηριοτήτων στον τομέα των υπηρεσιών, κατάλληλων να συμβάλουν στην επίλυση του προβλήματος της απασχόλησης· ότι πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τη συμβολή των νέων τεχνολογιών και να επιτρέπουν την ενίσχυση του εξοπλισμού στον ενεργειακό τομέα, των τηλεπικοινωνιών, της κατάρτισης της προστασίας του περιβάλλοντος καθώς και των υποδομών γενικά·

ότι οι δράσεις που προβλέπονται στα Ολοκληρωμένα Μεσογειακά Προγράμματα συνδέονται με τις δράσεις που ήδη υλοποιούνται στα πλαίσια των κοινωνικοδιαρθρωτικών πολιτικών, και ιδιαίτερα της κοινοτικής πολιτικής περιφερειακής ανάπτυξης στις ειδικές κλαδικές πολιτικές, που θα εξακολουθήσουν να εφαρμόζονται κανονικά στις εν λόγω περιοχές· ότι οι μελετώμενες δράσεις θα πρέπει να ενισχύουν ή να συμπληρώνουν τις δράσεις που ήδη καλύπτονται από τα υφιστάμενα διαρθρωτικά ταμεία·

ότι τα Ολοκληρωμένα Μεσογειακά Προγράμματα θα πρέπει να σχεδιάζονται ως ειδική κοινοτική δράση, για μια περίοδο μέγιστης διάρκειας επτά ετών και να παρέχουν τη δυνατότητα πρόοδου προς την κατεύθυνση του καλύτερου συντονισμού του συνόλου των χρηματοδοτικών μέσων διαρθρωτικού χαρακτήρα·

ότι είναι αναγκαίο, κατά την εφαρμογή των προγραμμάτων αυτών να συνδυασθεί η απαίτηση της ευελιξίας, προκειμένου να υπάρξει ανταπόκριση στις πραγματικές ανάγκες των σχετικών περιοχών, με την απαίτηση της αυστηρότητας, προκειμένου να εφαρμοστεί η τήρηση των όρων που πράγματι συνδέονται με την παροχή της κοινοτικής βοήθειας· ότι, συνεπώς, θα πρέπει να ανατεθούν στην Επιτροπή, μέσα σ' ένα πλαίσιο σαφώς οριοθετημένων κατευθύνσεων, διαχειριστικές και εκτελεστικές αρμοδιότητες και να διασφαλισθεί η εφαρμογή αυστηρών μεθόδων αξιολόγησης, ελέγχου και παρουσίασης των αποτελεσμάτων.

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΟΝ ΠΑΡΟΝΤΑ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ:

ΤΙΤΛΟΣ I

Ορισμός των Ολοκληρωμένων Μεσογειακών Προγραμμάτων

Άρθρο 1

1. Προβλέπεται ειδική κοινοτική δράση προς όφελος των νοτιών περιοχών της Κοινότητας στη σημερινή της σύνθεση. Η δράση αυτή θα έχει στόχο τη βελτίωση των κοινωνικοοικονομικών διαρθρώσεων των περιοχών αυτών, και όλως ιδιαιτέρως της Ελλάδας, ώστε να διευκολυνθεί η προσαρμογή τους στις νέες συνθήκες που δημιουργούνται από τη διεύρυνση με τους καλύτερους δυνατούς όρους. Η δράση αυτή υλοποιείται με τη συμβολή της Κοινότητας στην πραγματοποίηση των Ολοκληρωμένων Μεσογειακών Προγραμμάτων, (που στο εξής καλούνται ΟΜΠ), μέγιστης διάρκειας επτά ετών τα οποία υποβάλλονται στην Επιτροπή.

2. Οι περιφέρειες και οι ζώνες που καλύπτονται από τα ΟΜΠ αναφέρονται στο παράρτημα I.

Άρθρο 2

1. Τα ΟΜΠ αποτελούνται από πολυετείς δράσεις που παρουσιάζουν συνοχή τόσο μεταξύ τους όσο και με τις κοινές πολιτικές και συμβάλλουν στην υλοποίηση των στόχων που καθορίζονται στο άρθρο 1.

2. Τα ΟΜΠ αφορούν ιδίως τις παραγωγικές επενδύσεις, τα έργα υποδομής, και την αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού.

3. Οι δράσεις αφορούν τους διάφορους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας:

— τη γεωργία, την αλιεία και τις συναφείς δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένης και της βιομηχανίας γε-

- ωργικών προϊόντων και ειδών διατροφής,
- την ενέργεια,
- τη βιοτεχνία και τη βιομηχανία, συμπεριλαμβανομένων των οικοδομών και των δημοσίων έργων,
- τις υπηρεσίες περιλαμβανομένου και του τουρισμού.

4. Ένας κατάλογος τέτοιων δράσεων περιλαμβάνεται στο παράρτημα II.

Άρθρο 3

Για την πραγματοποίηση των ΟΜΠ μπορούν να χρησιμοποιηθούν τα ακόλουθα μέσα χρηματοδότησης:

- πρόσθετοι ειδικοί πόροι,
- το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και το τμήμα Προσανατολισμού του ΕΓΤΠΕ (που στο εξής καλούνται «τα Ταμεία»),
- τα δάνεια της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ) από τους ίδιους πόρους της και από τους πόρους του Νέου Κοινοτικού Μέσου (ΝΚΜ).

Η χρησιμοποίηση των πρόσθετων ειδικών πόρων θα πραγματοποιηθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος κανονισμού.

Η χρησιμοποίηση των Ταμείων θα πραγματοποιηθεί με τήρηση των κανόνων που διέπουν καθένα από αυτά τα μέσα χρηματοδότησης, κυρίως σε ό,τι αφορά τα κριτήρια επιλεξιμότητας και προτεραιότητας, καθώς και το ποσοστό χρηματοδοτικής συμμετοχής της Κοινότητας.

Άρθρο 4

1. Η επεξεργασία και η υλοποίηση των Ολοκληρωμένων Μεσογειακών Προγραμμάτων όπως και η επεξεργασία

και η υλοποίηση των κοινών πολιτικών και άλλων κοινοτικών δράσεων που εφαρμόζονται στις μεσογειακές περιοχές τις οποίες αφορούν, θα γίνει κατά τρόπο που θα εξασφαλίσει τη συνοχή τους. Ειδικότερα, οι δράσεις γεωργικού χαρακτήρα που θα διενεργούνται στα πλαίσια των ΟΜΠ θα είναι συμβιβαστές με τους γενικούς στόχους ελέγχου της παραγωγής που καθόρισε η Κοινή Γεωργική Πολιτική.

2. Οι δράσεις που περιλαμβάνονται στα ΟΜΠ πρέπει να είναι συμπληρωματικές μεταξύ τους και προσαρμοσμένες στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των διάφορων περιφερειών και ζωνών, έτσι ώστε το σύνολο των χρησιμοποιούμενων εθνικών και κοινοτικών μέσων να αποκτά ολοκληρωμένο χαρακτήρα.

3. Οι δράσεις που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο των ΟΜΠ δεν είναι δυνατό να αλλοιώνουν τους όρους ανταγωνισμού κατά παράβαση των αρχών που περιέχονται στις σχετικές διατάξεις της συνθήκης· πρέπει, επομένως, να συμβιβάζονται, ιδίως, με τις αρχές του συντονισμού των γενικών καθεστώτων ενισχύσεων περιφερειακής ανάπτυξης.

ΤΙΤΛΟΣ II

Θέσιση και εφαρμογή των ΟΜΠ

Άρθρο 5

1. Πριν από το τέλος του 1986, η Γαλλία, η Ελλάδα και η Ιταλία θα υποβάλουν στην Επιτροπή τα ΟΜΠ με σκοπό τη συγχρηματοδότησή τους από την Κοινότητα.

2. Τα ΟΜΠ καταρτίζονται στο κατάλληλο γεωγραφικό επίπεδο από τις περιφερειακές ή άλλες αρχές που ορίζονται από κάθε ενδιαφερόμενο κράτος μέλος. Το περιεχόμενό τους διευκρινίζεται στο παράρτημα III.

3. Τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη ενημερώνουν την Επιτροπή για την προετοιμασία των διαφόρων ΟΜΠ.

4. Η Επιτροπή θέτει στη διάθεση των κρατών μελών που το επιθυμούν και στο επίπεδο που κρίνεται χρήσιμο, την απαραίτητη τεχνική βοήθεια. Το είδος και οι λεπτομέρειες που αφορούν τη βοήθεια αυτή καθορίζονται με κοινή συμφωνία μεταξύ του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους και της Επιτροπής.

Άρθρο 6

1. Τα ΟΜΠ εξετάζονται από την Επιτροπή με στόχο να προσδιοριστεί:

- η συμφωνία τους με τον παρόντα κανονισμό,
- οι δράσεις που αποτελούν αντικείμενο χρηματοδοτικής συνδρομής της Κοινότητας.

2. Το ύψος της κοινοτικής συνδρομής στα ΟΜΠ λαμβάνει υπόψη, κατά κύριο λόγο, τις πραγματικές ανάγκες των διαφόρων περιφερειών και την κατάσταση της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξής τους. Οι προσπάθειες θα πρέπει να κατευθύνονται κατά προτεραιότητα προς τις μειονεκτούσες περιοχές και τις περιοχές που θίγονται περισσότερο από τις συνέπειες της διεύρυνσης.

Λαμβάνονται επίσης υπόψη:

- η ποιότητα των δράσεων σε σχέση με τα κριτήρια που χρησιμοποιούν συνήθως τα Ταμεία, ιδίως, όσον αφορά την παραγωγικότητα, την απασχόληση και τα εισοδήματα,
- η έκταση της προσπάθειας που καταβάλλεται από το οικείο κράτος μέλος στο πλαίσιο των ΟΜΠ λαμβάνοντας υπόψη τους δημοσιονομικούς του περιορισμούς και τον ανάκτοικο εθνικό του πλούτο,
- η συνοχή του μηχανισμού για το συντονισμό και την κινητοποίηση των πρωτοβουλιών στη ζώνη την οποία αφορά το ΟΜΠ,
- η καταλληλότητα των κοινοτικών μέσων, ενισχύσεων ή δανείων, σε

σχέση με τις προτεινόμενες δράσεις. Τα χρηματοδοτικά μέσα που θα χρησιμοποιηθούν θα πρέπει να είναι προσαρμοσμένα στους στόχους των δράσεων αυτών.

Άρθρο 7

1. Συνιστάται Συμβουλευτική Επιτροπή των Ολοκληρωμένων Μεσογειακών Προγραμμάτων η οποία στο εξής θα ονομάζεται «επιτροπή». Η επιτροπή θεσπίζει τον εσωτερικό της κανονισμό. Αποτελείται από αντιπροσώπους των κρατών μελών και προεδρεύεται από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Στα πλαίσια της επιτροπής εκπροσωπείται και η ΕΤΕΠ.

2. Το σχέδιο για κάθε ΟΜΠ υποβάλλεται στη Συμβουλευτική Επιτροπή η οποία γνωμοδοτεί με ειδική πλειοψηφία.

Η ψηφοφορία πραγματοποιείται δύο μήνες το αργότερο μετά την υποβολή του σχεδίου στη Συμβουλευτική Επιτροπή.

Το πρόγραμμα εγκρίνεται από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων μετά την παρέλευση της προθεσμίας αυτής.

Αν η γνώμη της Συμβουλευτικής Επιτροπής είναι αρνητική, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων τροποποιεί το αρχικό της σχέδιο λαμβάνοντας υπόψη τη γνώμη της Συμβουλευτικής Επιτροπής.

Η τροποποιημένη πρόταση υποβάλλεται στη Συμβουλευτική Επιτροπή. Εντός μηνός από της δευτέρας αυτής υποβολής η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων λαμβάνει την τελική απόφαση για την εφαρμογή του προγράμματος.

3. Κατά παρέκκλιση των διατάξεων που διέπουν τη σύνθεση, το ρόλο και τη λειτουργία των επιτροπών που θεσπίζονται στα πλαίσια του ΕΤΠΑ και ΕΓΤΠΕ, και για τους σκοπούς της υλοποίησης των ΟΜΠ, η Επιτροπή, αφού ζητήσει τη γνώμη της επιτροπής σύμ-

φωνα με τις παραγράφους 1 και 2, εγκρίνει κάθε ΟΜΠ και αποφασίζει τη χρηματοδοτική συνδρομή στα πλαίσια των εν λόγω Ταμείων.

4. Εάν πρόκειται για χρηματοδοτική συνδρομή του ΕΚΤ, η Επιτροπή συμβουλεύεται την επιτροπή που αναφέρεται στο άρθρο 124 της Συνθήκης, σύμφωνα με τις διατάξεις που διέπουν τις αρμοδιότητες και τη λειτουργία της. Η Επιτροπή αποφασίζει κατόπιν τη χρηματοδοτική συνδρομή του Ταμείου αυτού.

5. Η Συμβουλευτική Επιτροπή των ΟΜΠ τηρείται ενήμερη για την εκτέλεση των προγραμμάτων υπό τους όρους που προβλέπονται στο άρθρο 18.

6. Οι αποφάσεις της Επιτροπής για την έγκριση των προγραμμάτων δημοσιεύονται στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*.

Άρθρο 8

Με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεων που διέπουν τα δάνεια από τους ιδίους πόρους της ΕΤΕπ και τους πόρους του ΝΚΜ, η Επιτροπή και η ΕΤΕπ εξασφαλίζουν, καθ' όλη τη διάρκεια της προετοιμασίας και της υλοποίησης των ΟΜΠ, τον απαραίτητο συντονισμό για την εξασφάλιση συνοχής στην κοινοτική χρηματοδοτική συνδρομή προς τα ΟΜΠ.

Άρθρο 9

Η Επιτροπή και το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος συνιστούν με κοινή συμφωνία μία επιτροπή παρακολούθησης των σχετικών ενεργειών κάθε ΟΜΠ. Η Επιτροπή βοηθά το κράτος μέλος, την περιφερειακή αρχή ή κάθε άλλη αρχή που υποδεικνύει προαναφερόμενο κράτος μέλος, ώστε να εξασφαλιστεί η εκτέλεση του προγράμματος. Η ΕΤΕπ αντιπροσωπεύεται στα πλαίσια της επιτροπής παρακολούθησης.

Η εφαρμογή των ΟΜΠ αποτελεί το αντικείμενο συμβάσεων προγράμματος μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών (Ε-

πιτροπή, κράτη μέλη, περιφερειακές αρχές ή κάθε άλλη αρχή που ορίζει το κράτος μέλος) οι οποίες διευκρινίζουν τις αντίστοιχες υποχρεώσεις τους.

Το τυποποιημένο περιεχόμενο των συμβάσεων προγράμματος διευκρινίζεται στον παράρτημα IV.

Οι συμβάσεις των προγραμμάτων δημοσιεύονται στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*.

ΤΙΤΛΟΣ III

Δημοσιονομικές διατάξεις

Άρθρο 10

1. Η χρηματοδοτική συνδρομή της Κοινότητας για την υλοποίηση των ΟΜΠ εξασφαλίζεται:

- με συμμετοχή των Ταμείων που ανέρχεται σε 2,5 δισεκατομμύρια ECU,
- πρόσθετη επιβάρυνση του προϋπολογισμού που ανέρχεται σε 1,6 δισεκατομμύρια ECU.

Αυτά τα κρινόμενα ως αναγκαία ποσά εφαρμόζονται για το σύνολο των ΟΜΠ στα πλαίσια των ισχυουσών δημοσιονομικών διατάξεων, σύμφωνα με τις λεπτομέρειες που προβλέπονται στα άρθρα 11 και 12.

2. Οι δυνατότητες χορήγησης υπέρ των ΟΜΠ δανείων υπολογίζονται, για την περίοδο των 7 ετών, σε 2,5 δισεκατομμύρια ECU.

3. Για τα ΟΜΠ που υποβάλλει η Ελλάδα, χορηγείται, κατ' εφαρμογή της παραγράφου 1, συνδρομή 2 δισεκατομμυρίων ECU.

Άρθρο 11

1. Οι ετήσιες χορηγήσεις των Ταμείων από τον προϋπολογισμό εξασφαλίζονται από το 1986 έως και το 1992 τη χρημα-

τοδοτική συνδρομή των Ταμείων που αναφέρεται στο άρθρο 10 παράγραφος 1.

Στα πλαίσια των χρηματοδοτικών διατάξεων από τις οποίες διέπονται, και με την επιφύλαξη του άρθρου 7, τα Ταμεία θα συνεχίσουν να λειτουργούν κανονικά βάσει μιας περιφερειακής πολιτικής που θα εφαρμόζεται σε όλη την Κοινότητα σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία. Οι αυξήσεις σε πραγματικές τιμές που θα εφαρμόζονται στα Ταμεία κατά την περίοδο αυτή θα βοηθήσουν στη χρηματοδότηση των ΟΜΠ, αλλά χωρίς να επηρεάσουν αρνητικά τις μεταφορές από τα Ταμεία αυτά προς άλλες περιφέρειες που έχουν προτεραιότητα ή ευημερούν λιγότερο.

2. Μια ειδική γραμμή του προϋπολογισμού με τον τίτλο: «Ολοκληρωμένα Μεσογειακά Προγράμματα — πρόσθετη ενίσχυση» προορίζεται στο πλαίσιο της ετήσιας διαδικασίας του προϋπολογισμού, από διαχωριζόμενες πιστώσεις, που αντιστοιχούν στην πρόσθετη επιβάρυνση του προϋπολογισμού που αναφέρεται στο άρθρο 10 παράγραφος 1.

Άρθρο 12

1. Στο μέτρο που η χρηματική συνδρομή προς τα ΟΜΠ εξασφαλίζεται από τα Ταμεία, η συνδρομή αυτή χορηγείται σύμφωνα με τη μορφή που προβλέπεται από τις διατάξεις που διέπουν κάθε ένα από τα Ταμεία αυτά, υπό την επιφύλαξη του άρθρου 7 παράγραφος 2.

Οι συνδρομές του ΕΚΤ και του ΕΤΠΑ θα βασίζονται, κυρίως, σε προτεραιότητες που αναγνωρίζονται στα πλαίσια των ολοκληρωμένων δράσεων. Δυνάμει του παρόντος κανονισμού, με επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 7 παράγραφος 2 του παρόντος κανονισμού, στα πλαίσια των δημοσιονομικών πόρων του ΕΓΤΠΕ, τμήμα «Προσανατολισμός», τα γεωργικά μέτρα που επιλέγονται μετά από εξέταση των ΟΜΠ αποκτούν το χαρακτήρα κοινής δράσης κατά την έννοια του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 729/70¹ εφόσον ακολουθούν τους ίδιους όρους επιλεξιμότητας και χορήγησης της ενίσχυσης, εκτός από όσους αφορούν τα φυσικά όρια και το κατά μονάδα κόστος, με τα μέτρα της αυτής φύσεως που ισχύουν κατά την ημερομηνία έναρξης ισχύος του παρόντος κανονισμού.

2. Οι πόροι της ειδικής γραμμής του προϋπολογισμού που αναφέρεται στο άρθρο 11 παράγραφος 2 μπορούν να χρησιμοποιηθούν ιδίως για:

α) να επιτρέψουν κοινοτική χρηματοδότηση πέραν των ορίων που προβλέπονται από τις διατάξεις που διέπουν τα Ταμεία·

β) να παρέμβουν και εκτός του γεωγραφικού πεδίου παρέμβασης των Ταμείων, χωρίς να εφαρμόζονται οι ποιοτικοί και ποσοτικοί περιορισμοί που ισχύουν γι' αυτά·

γ) να χορηγηθούν επιστρεπτές ενισχύσεις για τη χρηματοδότηση παραγωγικών επενδύσεων.

3. Τα δάνεια από τους ίδιους πόρους της ΕΤΕπ και από τους πόρους του ΝΚΜ χορηγούνται σύμφωνα με τα ειδικά κριτήρια και τις ειδικές διαδικασίες που ισχύουν συνήθως για τις συνδρομές αυτές.

Άρθρο 13

Το ποσοστό κοινοτικής παρέμβασης στη χρηματοδότηση των δράσεων που έχουν επιλεγεί με βάση τα ΟΜΠ δεν μπορεί να υπερβεί το 70% του συνολικού κόστους του έργου ή της δράσης ανεξάρτητα από τη μορφή της χρηματοδοτικής συνδρομής. Ωστόσο, στην περίπτωση υποδομών που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον στο πλαίσιο ενός ΟΜΠ που υποβάλλει η Ελλάδα και που λαμβάνει μερική χρηματοδότηση μέσω δανείων, το συνολικό ποσοστό κοινοτικής παρέμβασης μπορεί να υπερβεί το 70%.

1. ΕΕ αριθ. L της 28.4.1970, σ. 13.

Στην περίπτωση της Γαλλίας και της Ιταλίας το ποσοστό κοινοτικής χρηματοδότησης που υπολογίζεται με βάση τις επιδοτήσεις από τον προϋπολογισμό δεν πρέπει να υπερβαίνει περισσότερο από 10 μονάδες το ανώτατο όριο που εφαρμόζεται στις χώρες αυτές δυνάμει των κανόνων των Ταμείων.

Όσον αφορά τις δραστηριότητες στην Ιταλία και τη Γαλλία που δεν καλύπτονται από έναν από τους κανονισμούς τους σχετικούς με τα διαρθρωτικά Ταμεία, η επιδότηση δυνάμει των ΟΜΠ δεν υπερβαίνει το ανώτατο όριο που ισχύει για τον κανονισμό του Περιφερειακού Ταμείου.

Στην περίπτωση που το ποσοστό της κοινοτικής χρηματοδότησης που υπολογίζεται με βάση τις επιδοτήσεις από τον προϋπολογισμό υπερβαίνει τα ανώτατα όρια που ισχύουν κατά τους υπάρχοντες κανονισμούς των Ταμείων, η υπέρβαση αυτή επιτυγχάνεται μόνο βάσει των δημοσιονομικών πόρων του άρθρου 11 παράγραφος 2.

Άρθρο 14

Όσον αφορά τις συνδρομές που προέρχονται από τα Ταμεία, οι αναλήψεις υποχρεώσεων στο πλαίσιο του προϋπολογισμού, οι προκαταβολές και οι πληρωμές πραγματοποιούνται για το τμήμα που τα αφορά σύμφωνα με τις λεπτομέρειες που ισχύουν για κάθε χρηματοδοτικό μέσο.

Άρθρο 15

1. Οι συνδρομές που προέρχονται αποκλειστικά από τη γραμμή του προϋπολογισμού η οποία αναφέρεται στο άρθρο 11 παράγραφος 2, μπορούν να χορηγούνται μόνο για τη χρηματοδότηση δαπανών που πραγματοποιήθηκαν μετά την υποβολή των ΟΜΠ.

2. Οι αναλήψεις υποχρεώσεων οι σχετικές με τη γραμμή του προϋπολογισμού που αναφέρεται στο άρθρο 11 παράγραφος 2 πραγματοποιούνται εντός των ορίων των διαθέσιμων ποσών του προϋπολογισμού, σε ετήσιες δόσεις. Η

ανάληψη υποχρέωσης για την πρώτη δόση πραγματοποιείται με την έκδοση της απόφασης για τη χορήγηση της συνδρομής της Επιτροπής. Η ανάληψη υποχρεώσεων για τις μεταγενέστερες ετήσιες δόσεις πραγματοποιείται ανάλογα με την πορεία του προγράμματος.

3. Με βάση τις αναλήψεις υποχρεώσεων μπορούν να καταβληθούν προκαταβολές ύψους μέχρι 50%.

Άρθρο 16

1. Οι αιτήσεις πληρωμών βάσει της γραμμής του προϋπολογισμού που αναφέρεται στο άρθρο 11 παράγραφος 2, υποβάλλονται στην Επιτροπή από το κράτος μέλος, την περιφερειακή αρχή ή κάθε άλλη αρχή που έχει ορίσει το κράτος μέλος, περιλαμβανομένων, ενδεχομένως, των φυσικών ή νομικών προσώπων που αναφέρονται ρητώς στις συμβάσεις προγράμματος του άρθρου 9 ως δικαιούχοι κοινοτικής συνδρομής. Οι αιτήσεις συνοδεύονται από πιστοποιητικό που βεβαιώνει την εκτέλεση των πράξεων και την ύπαρξη λεπτομερών δικαιολογητικών εγγράφων, και περιέχουν τις ακόλουθες ενδείξεις:

- χαρακτήρας των πράξεων που καλύπτει η αίτηση πληρωμής.
- βεβαίωση ότι οι πράξεις αυτές εκτελέστηκαν σύμφωνα με τα ΟΜΠ.
- χαρακτήρας και ύψος των δαπανών που έχουν πραγματοποιηθεί για τις εν λόγω πράξεις κατά το διάστημα που καλύπτει η αίτηση.

2. Οι πληρωμές που καταβάλλονται από την Επιτροπή στο κράτος μέλος ή στους δικαιούχους που αναφέρονται στην παράγραφο 1.

3. Το κράτος μέλος ή οι δικαιούχοι που αναφέρονται στην παράγραφο 1, θέτουν στη διάθεση της Επιτροπής το σύνολο των δικαιολογητικών εγγράφων για τις δαπάνες του ΟΜΠ ή επικυρώνει να αντίγραφα τους επί τρία συνεχή έτη μετά την τελευταία πληρωμή σχετικά με το ΟΜΠ.

Άρθρο 17

1. Η Επιτροπή ενημερώνεται συνεχώς σχετικά με την πορεία της εκτέλεσης των ΟΜΠ. Η ενημέρωση αυτή επιτυγχάνεται με τα έγγραφα που της διαβιβάζονται ή τίθενται στη διάθεσή της από τα κράτη μέλη, καθώς και με τους ελέγχους που πραγματοποιεί με δική της πρωτοβουλία. Το είδος των εγγράφων αυτών και οι λεπτομέρειες διεξαγωγής των ελέγχων, ιδιαίτερα οι προθεσμίες διαβίβασης ή εξακρίβωσης, διευκρινίζονται στις συμβάσεις που αναφέρονται στο άρθρο 9.

2. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα για να διευκολύνουν τους ελέγχους που πραγματοποιεί η Επιτροπή για τις πράξεις που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο των ΟΜΠ, ανεξάρτητα από τους ελέγχους που διεξάγονται από τα ίδια τα κράτη μέλη ή με βάση τα άρθρα 206α και 209 της Συνθήκης.

Οι έλεγχοι αυτοί μπορούν να λάβουν τη μορφή ερευνών ή επιτόπου εξακριβώσεων· πραγματοποιούνται από τις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους, οι οποίες συνοδεύονται από εκπροσώπους της Επιτροπής μετά από αίτηση της Επιτροπής και με τη συμφωνία του εν λόγω κράτους.

3. Αν από τις πληροφορίες που διαθέτει η επιτροπή προκύπτει κάποια ανωμαλία ή τροποποίηση σε σχέση με τις συμβάσεις που αναφέρονται στο άρθρο 9, και για την οποία έχει ζητηθεί η έγκρισή της, εφαρμόζονται οι διατάξεις που αφορούν τα Ταμεία για το τμήμα του ΟΜΠ που χρηματοδοτείται μέσω ενός από τα αυτά τα Ταμεία.

4. Υπό τις ίδιες συνθήκες, οι συνδρομές που παρέχονται από τη γραμμή του προϋπολογισμού που αναφέρεται στο άρθρο 11 παράγραφος 2 μπορεί να ανασταλούν, να μειωθούν ή να καταργηθούν μετά από απόφαση που λαμβάνει η Επιτροπή. Ειδικότερα θεωρούνται ότι δεν έχουν πραγματοποιηθεί οι πράξεις για τις οποίες δεν έχει γίνει καμία πληρωμή επί δύο έτη χωρίς αιτιολόγη-

ση από το κράτος μέλος ή τους δικαιούχους που αναφέρονται στο άρθρο 16 παράγραφος 1 μέσα στις προθεσμίες που καθόρισε η Επιτροπή.

5. Τα δάνεια από τους πόρους της ΕΤΕπ ή του ΝΚΜ, τα οποία χορηγούνται στα πλαίσια των ΟΜΠ υπόκεινται πάντοτε στις ειδικές διαδικασίες ελέγχου που ισχύουν συνήθως για τις συνδρομές αυτές.

ΤΙΤΛΟΣ IV

Τελικές διατάξεις

Άρθρο 18

1. Από το 1987, η Επιτροπή καταρτίζει κατ' έτος λεπτομερή έκθεση σχετικά με την εκτέλεση των ΟΜΠ. Η έκθεση αφορά τις χρηματοδοτικές πλευρές της εκτέλεσης, καθώς και την οικονομική και κοινωνική αξιολόγηση των επιτευχθέντων αποτελεσμάτων.

2. Από το ίδιο έτος, η Επιτροπή καταρτίζει επίσης κατ' έτος κατάσταση για το σύνολο των κοινοτικών χρηματοδοτικών παρεμβάσεων με διαρθρωτικό χαρακτήρα, στην οποία θα εμφανίζεται χωριστά το τμήμα των παρεμβάσεων που συμβάλλει στην υλοποίηση των ΟΜΠ.

3. Οι εν λόγω εκθέσεις και καταστάσεις υποβάλλονται προς γνωμοδότηση στη Συμβουλευτική Επιτροπή και διαβιβάζονται, στη συνέχεια, συνοδευόμενα από τη γνώμη της επιτροπής αυτής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο και στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Άρθρο 19

Ο παρών κανονισμός αρχίζει να ισχύει την 1η Αυγούστου 1985. Λήγει στις 31 Δεκεμβρίου 1993, ημερομηνία λήξης της ανάληψης δαπανών δυνάμει των ΟΜΠ.

Ο παρών κανονισμός είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος.

Βρυξέλλες, 23 Ιουλίου 1985.

Για το Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος
J. POOS

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΟΜΠ

ΓΑΛΛΙΑ

Οι περιοχές Languedoc-Roussillon, Corse, Provence-Alpes-Côte d'Azur, Aquitai-

ne και Midi-Pyrénées,¹ τα διαμερίσματα Drôme και Ardèche.

ΕΛΛΑΔΑ

Το σύνολο της ελληνικής επικράτειας,

ΙΤΑΛΙΑ

Το σύνολο του Mezzogiorno,² οι περιοχές της Liguria, Toscana, Umbrie και Marche,³ καθώς και η πλαγιά των Απεννίνων που υπάγεται στην Emilia-Romagna, οι λιμνοθάλασσές στο βόρειο τμήμα της Αδριατικής μεταξύ της κοιλάδας του Comacchio και του Marano Lagunara.⁴

1. Εξαιρούνται οι αστικές περιοχές της Μασσαλίας, του Μπορντώ και της Τουλούζης καθώς και της παράκτιας περιοχής με συνεχή οικιστική δόμηση και διαρκή τουριστική δραστηριότητα όπου είναι δυνατές παρεμβάσεις μόνο στον τομέα της αλιείας ή της υδατοκαλλιέργειας.

2. Εξαιρούνται οι αστικές περιοχές της Ρώμης, Νάπολης και Παλέρμου. Το Mezzogiorno περιλαμβάνει το σύνολο του Latium. Όσον αφορά την υποδομή, λαμβάνονται ω-

στόσο υπόψη οι περιοχές της Cassa del Mezzogiorno, PDR αριθ. 1523 της 30ής Ιουνίου 1967.

3. Εξαιρούνται οι αστικές περιοχές της Φλωρεντίας, Γένοβας και οι παράκτιες περιοχές με συνεχή οικιστική δόμηση και διαρκή τουριστική δραστηριότητα, όπου είναι δυνατές παρεμβάσεις μόνο στον τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας.

4. Όπου είναι δυνατές μόνο ορισμένες παρεμβάσεις στον τομέα της υδατοκαλλιέργειας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΜΕΤΡΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΩΝ ΟΜΠ

- α) Στον τομέα της γεωργίας, τα ΟΜΠ μπορούν να προβλέπουν, ανάλογα με την αρχική κατάσταση και τα χαρακτηριστικά των σχετικών περιφερειών και ζωνών, την υλοποίηση διάφορων δράσεων με στόχο:
- τη μετατροπή και την αναδιάρθρωση της παραγωγής προς εξειδικεύσεις και χρήσεις καλύτερα προσαρμοσμένες στις προοπτικές της αγοράς, στις οποίες συγκαταλέγονται η βιοενέργεια, οι δασοκομικές δραστηριότητες και οι δράσεις προστασίας και βελτίωσης του περιβάλλοντος.
 - τον εκσυγχρονισμό και την εντατικοποίηση της παραγωγής ορισμένων παραδοσιακών, κυρίως, προϊόντων στα πλαίσια των γενικών στόχων ελέγχου της παραγωγής, όπως καθορίζονται από την Κοινή Γεωργική Πολιτική,
 - την ενίσχυση των κοινωνικοδιαρθρωτικών μέτρων με σκοπό:
 - i) να εξασφαλιστεί η βελτίωση του γεωργικού εισοδήματος με την πλήρη χρησιμοποίηση και, ενδεχομένως, αύξηση των αντισταθμιστικών αποζημιώσεων,
 - ii) να διευκολυνθεί η πρόσβαση και η ένταξη των νέων γεωργών στο επάγγελμα,
 - iii) να επιταχυνθεί ο εκσυγχρονισμός και ο αναπροσανατολισμός των παραγωγικών διαρθρώσεων,
 - τον εκσυγχρονισμό των υποδομών της υπαίθρου, ώστε να βελτιωθούν οι συνθήκες ζωής και εργασίας,
 - την άρδευση,
 - την κτηνοτροφία,
 - την αναδάσωση και τη βελτίωση των εκτάσεων που προορίζονται για τη φύτευση δασών,
 - την έγγεια βελτίωση, συμπεριλαμβανομένης και της κατάλληλης υποδομής,
 - την επαγγελματική κατάρτιση (διάρθρωσή της) και την εκκλαίκευμένη ενημέρωση των αγροτικών πληθυσμών,
 - την ενίσχυση και τον εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων διαρθρώσεων εμπορίας και μεταποίησης γεωργικών και αλιευτικών προϊόντων και ιδιαίτερα των διαχειριζόμενων από τους γεωργικούς συνεταιρισμούς.
- β) στον τομέα της αλιείας, τα ΟΜΠ μπορούν να περιλάβουν μέτρα που αποβλέπουν:
- στην αναδιάρθρωση, μετατροπή και εκσυγχρονισμό ενός μέρους του αλιευτικού στόλου,
 - στη βελτίωση των λιμενικών υποδομών και εγκαταστάσεων, συμπεριλαμβανομένης της βιολογικής προστασίας των ενάλιων ζωνών και της δημιουργίας θαλάσσιων προστατευομένων ζωνών,
 - στην ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας, συμπεριλαμβανομένων και των εργασιών διεύθησης των λιμνοθαλασσών,
 - στην ενίσχυση των εγκαταστάσεων συντήρησης και μεταποίησης,
 - στην προώθηση της διάθεσης των αλιευτικών προϊόντων, ιδίως μέσω διαφημιστικών εκστρατειών,
 - στην εντατικοποίηση της έρευνας και της επαγγελματικής κατάρτισης, αλλά και στη δημιουργία βοηθητικού τεχνικού προσωπικού.
- γ) στον τομέα της βιομηχανίας και των υπηρεσιών, τα ΟΜΠ μπορεί να συμπεριλαμβάνουν, ιδίως, δράσεις με σκοπό:
- τη δημιουργία και την ανάπτυξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, της βιοτεχνίας και των συνεταιρισμών με την εντατικοποίηση των μέτρων που έχουν ήδη προβλεφθεί για το σκοπό αυτό στα πλαίσια των ενισχύσεων για επενδύσεις υλικής υποδομής και την παροχή ενισχύσεων για τη βελτίωση της οργάνωσης της επιχείρησης.

- την ενθάρρυνση των καινοτομιών και της εφαρμογής νέων τεχνολογιών σε μικρομεσαίες και βιοτεχνικές επιχειρήσεις, καθώς και συνεταιρισμούς,
 - στην Ελλάδα, τη διευκόλυνση της εγκατάστασης νέων επιχειρήσεων και τη μεταφορά εκτός Αθηνών επιχειρήσεων εγκατεστημένων εκεί,
 - την προαγωγή του τουρισμού και την ενίσχυση των υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων και των μεταφορών, που σχετίζονται με τη δραστηριότητα αυτή,
 - την προαγωγή άλλων δραστηριοτήτων στο επίπεδο μικρομεσαίων επιχειρήσεων, και ιδίως όσων η λειτουργία εντάσσεται σε στάδιο της παραγωγικής διαδικασίας προγενέστερο ή μεταγενέστερο της γεωργίας και της βιομηχανίας-ειδών διατροφής, καθώς και δραστηριοτήτων συναφών με τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.
 - την ενίσχυση των απαραίτητων υποδομών για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων που δημιουργούν θέσεις εργασίας και συγκεκριμένα:
 - i) τη διαμόρφωση μικρών βιομηχανικών ζωνών στις ζώνες προτεραιότητας,
 - ii) τις υποδομές των επικοινωνιών που συνδέουν τις ζώνες αυτές με το κύριο δίκτυο (οδικές διασυνδέσεις, δίκτυο τηλεπικοινωνιών και πληροφοριών, ενεργειακό δίκτυο),
 - iii) τις υποδομές και τον εξοπλισμό που σχετίζονται άμεσα με την ανάπτυξη του τουρισμού,
 - iv) τον κτιριακό και λοιπό εξοπλισμό των κέντρων κατάρτισης, έρευνας και παροχής τεχνικής υποστήριξης στους τομείς της βιομηχανίας, των υπηρεσιών, της γεωργίας και της αλιείας,
 - v) στην Ελλάδα, τις εν γένει υποδομές· στη Γαλλία και Ιταλία την οικονομική υποδομή στους τομείς ιδιαίτερα των μεταφορών και της ενέργειας,
 - την ενίσχυση των υποδομών που θα βελτιώσουν τους όρους βιωσιμότητας των αγροτικών ζωνών·
- δ) στα ΟΜΠ εντάσσονται επίσης και δράσεις που αποσκοπούν στην αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, ιδίως όσον αφορά τους νέους και τις γυναίκες:
- ενισχύοντας περαιτέρω τις κοινοτικές παρεμβάσεις όσον αφορά τις συμπληρωματικές δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης, που δύνανται να διευκολύνουν και συνοδεύουν τις δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στα ΟΜΠ (και ιδίως στους τομείς της κατάρτισης μεσαίων στελεχών, της κατάρτισης σε θέματα ανάπτυξης και της πολύπλευρης κατάρτισης),
 - ενθαρρύνοντας την προοδευτική ανάπτυξη δραστηριοτήτων με σκοπό την προετοιμασία και προώθηση τοπικών πρωτοβουλιών, στους διάφορους τομείς που καλύπτουν τα ΟΜΠ,
 - διαμορφώνοντας υπηρεσίες ασχολούμενες εξ ολοκλήρου με τα διάφορα στάδια των προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης (από τη διερεύνηση της τοπικής αγοράς εργασίας έως και την προώθηση της επαγγελματικής αποκατάστασης των ασκουμένων). Εν ανάγκη, η διαμόρφωση των υπηρεσιών αυτών θά μπορούσε να συμπληρωθεί με τη δημιουργία κέντρων παρακολούθησης της αγοράς εργασίας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΟΜΠ ΠΟΥ ΥΠΟΒΑΛΛΟΥΝ Η ΓΑΛΛΙΑ, Η ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ Η ΙΤΑΛΙΑ

Τα έγγραφα που υποβάλλουν τα κράτη μέλη για τη χορήγηση των οικονομικών συνδρομών που αναφέρονται στον κανονισμό περιγράφουν:

- τη γεωγραφική ζώνη που αφορούν,
- τους κοινωνικοοικονομικούς στόχους που επιδιώκουν να επιτύχουν τα προτει-

- νόμμενα μέτρα, όσον αφορά το εισόδημα, την απασχόληση, την παραγωγικότητα και τους όρους διαβίωσης του πληθυσμού της εν λόγω ζώνης,
- τη χρονική διάρκεια του ΟΜΠ, που είναι από τριετής έως επταετής,
 - τις δράσεις που πρέπει να αναληφθούν, λαμβάνοντας υπόψη την κατάσταση και τους υφιστάμενους πόρους κάθε περιοχής, καθώς και την πιθανή εξέλιξή τους,
 - τα μέτρα διοικητικού, νομοθετικού και οικονομικού χαρακτήρα που εγκρίθηκαν ή προκειται να ληφθούν για την εφαρμογή των υποβαλλόμενων ΟΜΠ,
 - τη συνοχή με τα προγράμματα περιφερειακής ανάπτυξης, που έχουν καθοριστεί από τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 1787/84¹ και με τις δράσεις που έχουν πραγματοποιηθεί στη σχετική γεωγραφική ζώνη με την οικονομική συνδρομή των κοινοτικών χρηματοδοτικών μέσων,
 - τις υπόλοιπες δράσεις περιφερειακού, διαπεριφερειακού και εθνικού χαρακτήρα που οι αρμόδιες αρχές κρίνουν σκόπιμο να λάβουν με δική τους πρωτοβουλία για να επιτύχουν τους αναπτυξιακούς στόχους που έχουν καθορίσει τα ΟΜΠ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

ΣΥΜΒΑΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Στη σύμβαση, που καταρτίζεται για κάθε ΟΜΠ έπειτα από την εξέτασή του από την Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 9 του κανονισμού, περιλαμβάνεται:

- α) ο καθορισμός από το κράτος μέλος της περιφερειακής αρχής ή κάθε άλλης αρχής που αυτό ορίζει για την εξασφάλιση της καλής εκτέλεσης του ΟΜΠ, καθώς και η σύνθεση της επιτροπής παρακολούθησης που θα βοηθήσει τις αρχές αυτές στο έργο τους·
- β) η συνεισφορά των ωφελουμένων μερών στο πλαίσιο των οργάνων συντονισμού και κινητοποίησης των πρωτοβουλιών, που αναφέρονται στο άρθρο 6·
- γ) ο πίνακας και το χρονοδιάγραμμα των δράσεων, που εγκρίθηκε να χρηματοδοτηθούν από κοινοτικούς πόρους, καθώς και οι όροι της χρηματοδότησης αυτής, ιδιαίτερα δε το χρονοδιάγραμμα με τις προβλέψεις των εισφορών από διάφορες κοινοτικές και εθνικές πηγές·
- δ) η περιγραφή των πράξεων εκτίμησης, αξιολόγησης και εν γένει ελέγχου των δράσεων στις οποίες παρέχεται οικονομική συνδρομή από την πλευρά της Κοινότητας, καθώς και του συνόλου του ΟΜΠ και των υποχρεώσεων που αυτό συνεπάγεται για το κράτος μέλος, την περιφερειακή αρχή ή κάθε άλλη αρχή που έχει ορίσει το εν λόγω κράτος.
Οι προαναφερόμενες πράξεις χρησιμεύουν σαν βάση για τη συνέχιση της χορήγησης των οικονομικών συνδρομών, αλλά και για τη σύνταξη της ετήσιας έκθεσης σχετικά με την εκτέλεση των ΟΜΠ·
- ε) η φύση των πληροφοριών που πρέπει να παρέχει το κράτος μέλος, η περιφερειακή αρχή ή κάθε άλλη αρχή που έχει καθορίσει το κράτος αυτό για την εκτέλεση των ΟΜΠ, για να επιτύχει την καταβολή των οικονομικών συνδρομών της Κοινότητας·
- στ) ο καθορισμός των περιφερειών ή των άλλων αρχών ή των φυσικών ή νομικών προσώπων που μπορούν να λάβουν τις πληρωμές στις οποίες θα προβεί η Επιτροπή για κάθε δράση στην οποία δίνεται οικονομική συνδρομή από την πλευρά της Κοινότητας·
- ζ) οι όροι, υπό τους οποίους τα ωφελούμενα μέρη μπορούν να επεξεργαστούν τυχόν προσθήκες που επέρχονται στις συμβάσεις.

1. ΕΕ αριθ. L. 169 της 28.6.1984, σ.1.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΣΤΗΡΙΞΗΣ 1989-1993
Ποσά σε χιλιάδες ECU

Συνολικά μεγέθη 89-93

Τίτλος Προγράμματος	Προϋπολ.	Κατανομή Εθνική	δαπάνης Κοινοτική	Υποβολή	Εγκριση	Πιθανή έγκριση
ΕΘΝΙΚΟ ΣΚΕΛΟΣ (Α)						
Μεγάλοι οδικοί άξονες	444.600	222.300	222.300	26.07.90		30.12.90
Επιχ. πρόγραμμα εκουγχρονισμού σιδ. γραμμής Αθήνα- Θεσ/νίκη-Ειδομ.	300.500	144.500	156.000	28.02.90	31.07.90	
Μετρό	830.000	652.000	178.000	Εκκρεμούν οι εγκρίσεις		
Λειτουργικό προγ. τηλεπικοινωνιών	292.031	154.624	137.407	30.04.90		30.09.90
Λειτουργικό προγ. ΔΕΗ	127.730	87.800	39.930	26.07.90		30.10.90
Φυσικό αέριο	551.000	361.000	190.000	26.07.90		31.12.90
Αχελώος	320.000	240.000	80.000	Εκκρεμούν οι εγκρίσεις		
Πολυταμειακό επιχειρ. πρόγραμμα έρευνα και τεχνολογία Περιβάλλον	101.552 34.285	34.552 10.285	67.000 24.000	27.04.90 10.08.90	31.07.90	30.12.90
Λειτουργ. πρόγραμμα ανάπτυξης και ενδυνάμωσης γεωργ. διαρθρώσεων	952.300	772.900	179.000	30.05.90		30.10.90
Λειτουργ. πρόγραμμα υποδομής για προσέλκυση παραγωγικών επενδύσ.	138.353	58.037	80.316	02.90	31.07.90	
Παραγωγικές επενδύ- σεις στη βιομηχανία	110.000	40.000	70.000	1991	1991	
Επενδύσεις για τουρισμό	65.000	25.000	40.000	1991	1991	
Λειτουργ. πρόγραμμα βελτίωσης των δομών κατάρτισης	106.854	33.329	73.525	28.05.90		30.09.90
Τεχνική βοήθεια	38.000	13.000	25.000	Πρόγραμμα που προχωρεί		
ΣΥΝΟΛΟ	4.412.205	2.847.327	1.562.878			

ΠΙΝΑΚΑΣ

ΜΟΠ: Ν.ΑΙΓΑΙΟΥ

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΗΣΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ

Υ Π Ο Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α	ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ
Α. Στήριξη και ενίσχυση του πρωτογενή και τουριστικού τομέα σε περιοχές με προοπτικές ισόρροπης ανάπτυξης	20.850,8
Β. Αξιοποίηση και αποκέντρωση περιοχών δυναμικού τουρισμού	5.576
Γ. Πραγμάτωση έργων μεταφοράς-επικοινωνιών για την άρση της απομόνωσης των νησιών μεταξύ τους και ως προς το κέντρο	5.317,9
Δ. Πραγμάτωση έργων βασικών υποδομών και υπηρεσιών για ελπίωση της επιτόπιας εξυπηρέτησης του πληθυσμού και του παραγωγικού δυναμικού	10,274,1
Σ Υ Ν Ο Λ Ο	42,018,8

ΜΟΠ:Ν.ΑΙΓΑΙΟΥ

ΠΙΝΑΚΑΣ

ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Στήριξη και ενίσχυση του πρωτογενή και τουριστικού τομέα σε περιοχές με προοπτικές ισόρροπης ανάπτυξης

Δραστηριότητες		Φορέας εκτέλεσης	Προϋπολογισμός
Πρωτογενής	- Αρδευτικά	Υπ.Γεωργίας - Νομαρχίες	1.650
	- Ανάπτυξη κτηνοτροφίας	Υπ.Γεωργίας	773,5
	- Αναδιάρθρωση καλλιεργειών	"	67,8
	- Δασικά μέτρα	"	636,2
	- Εφαρμογές	"	821,1
	- Υπάλληλοι Α.Ο.Ο.	"	68
	- Σφαγεία	Νομαρχίες	115
	- Γεωργικός εξηλεκτρισμός	"	413
	- Αγροτική οδοποιία	"	848
	- Αποθηκευτικοί χώροι	"	120
	- Υδατοκαλλιέργειες	Υπ.Γεωργίας	50
	- Τεχνική βοήθεια στους αλιείς	"	86
	- Προσαρμογή αλιευτικού δυναμικού	"	264
	- Αλιευτικά καταφύγια	Νομαρχίες	652
Σ Υ Ν Ο Λ Ο			6.564,6
Δευτερογενής	Παραγωγικές επενδύσεις		1.180
Σ Υ Ν Ο Λ Ο			1.180

Δραστηριότητες		Φορέας εκτέλεσης	Προϋπολογισμός
Τουρισμός	- Μαρτύρες	Ε.Ο.Τ.	1.410
	- Ιαματικές πηγές	ΕΤΒΑ	930
	- Αποκατάσταση κτιρίων και μνημείων	ΥΠ.ΠΟ, ΑΠΕ, ΝΟΜΑΡΧΙΑ	641
	- Μουσεία	ΥΠ.ΠΟ	350
	- Λοιπά έργα τουριστικής υποδομής	ΝΟΜΑΡΧΙΕΣ*-ΔΗΡΟΙ	181
	- Χώροι διάθεσης απορριμμάτων	ΥΠΕΧΩΔΕ	381
	- Υδρεύσεις-αποχετεύσεις	ΥΠ.ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ	3.180
	- Διαφήμιση - Προβολή	Ε.Ο.Τ.	92
	- Καταλύματα ιδιωτικού φορέα		3.410
Σ Υ Ν Ο Λ Ο			10.575
Συνδυαστική υποδομή	- Οδική υποδομή	ΝΟΜΑΡΧΙΕΣ	1.818
	- Εξυπηρέτηση κατοικίας	ΑΟΕΚ-ΥΠ.ΥΓΕΙΑΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ	55
Σ Υ Ν Ο Λ Ο			1.873
Εκπαίδευση - κατάρτιση	- Επαγγελμ.κατάρτιση πρωτογενή τομέα		133
	- " " " στη μεταποίηση		30
	- " " " στον αγροτουρισμό		8
	- " " " στον τομέα υπηρεσιών		476
Σ Υ Ν Ο Λ Ο			647
Περιβάλλον	- Μελέτες	ΥΠΕΧΩΔΕ	11,2
	Σ Υ Ν Ο Λ Ο		
ΣΥΝΟΛΟ			20.850

ΜΟΠ: Ν. ΑΙΓΑΙΟΥ

ΠΙΝΑΚΑΣ

ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Β': Αξιοποίηση και αποκέντρωση περιοχών δυναμικού Τουρισμού

	Δραστηριότητες	Φορέας εκτέλεσης	Προϋπολογισμός
Τουρισμός	- Μαρίνες	Ε.Ο.Τ.	2.150
	- Αποκαταστάσεις κτιρίων και μνημείων	ΥΠ.ΠΟ, ΝΟΜΑΡΧΙΑ	845
	- Λοιπά έργα τουριστικής υποδομής	ΝΟΜΑΡΧΙΑ	80
	- Χώροι διάθεσης απορριμάτων	ΥΠΕΧΩΔΕ	175
	- Αποχετεύσεις, βιολογικοί καθαρισμοί	ΥΠ.ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ-ΝΟΜΑΡΧΙΑ	1.396
	Σ Υ Ν Ο Λ Ο		4.646
Πρωτογενής	- Αλιευτικά καταρύγια	ΝΟΜΑΡΧΙΑ	100
	- Ιχθυαγορές	"	100
	- Δασικά έργα Ρόδου		60
	- Σφαγεία		100
	Σ Υ Ν Ο Λ Ο		360
Δευτερογενής	- Λατομείο Ρόδου	ΝΟΜΑΡΧΙΑ	70
	Σ Υ Ν Ο Λ Ο		70
Υποδομή	- Οδική υποδομή	ΝΟΜΑΡΧΙΕΣ	330
	- Υποδομή κατοικίας	ΥΠ.ΥΓΕΙΑΣ-ΠΡΟΝΟΙΑΣ	170
	Σ Υ Ν Ο Λ Ο		500
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ Β' ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ			5.576

ΝΟΠ: Ν.ΑΙΓΑΙΟΥ

ΠΙΝΑΚΑΣ

ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Γ': Προώθηση έργων μεταφορών-επικοινωνιών με στόχο την άρση της απομόνωσης των νησιών μεταξύ τους και ως προς το κέντρο

Δραστηριότητες		Φορέας εκτέλεσης	Προϋπολογισμός
Μεταφορές	- λιμάνια	ΝΟΜΑΡΧΙΑ	342
	- Αεροδρόμια	ΥΠΕΧΩΔΕ, ΕΚΟ, ΝΟΜΑΡΧΙΑ	2.160,9
	- ΑγONES γραμμές	ΥΕΝ	1.450
Επικοινωνίες	- ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ-ΕΛΤΑ	ΟΤΕ, ΕΛΤΑ	765
Σ Υ Ν Ο Λ Ο			5.317,9

ΜΟΠ: Ν. ΑΙΓΑΙΟΥ

ΠΙΝΑΚΑΣ

ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Δ': Προώθηση έργων βασικών υποδομών για βελτίωση της επιτόπιας εξυπηρέτησης του πληθυσμού.

Δραστηριότητες		Φορέας ευτέλεσης	
Ενέργεια	- Εναλλακτικές μορφές ενέργειας I	ΓΓΑ, ΕΛΚΕΠΑ, ΔΕΗ, ΕΤΒΑ	1.203
	- Υποδομές	Δ.Ε.Η.	5.667
	- Ηλιακή θέρμανση	Ο.Τ.Ε.	45
	- Κατάρτιση σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	ΕΛΚΕΠΑ	17
	ΣΥΝΟΛΟ		6.932
Εκπαίδευση - Ερευνα - Τεχνολογία	- ΚΙΤΕ	ΥΠ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΧΙΟΥ	630
	- ΚΕΤΕ ΡΟΔΟΥ	ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ	15
	- Παν/κή εκπαίδευση	ΥΠ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ	713,5
	- Ερευνα - Τεχνολογία	ΥΠ. ΕΡΕΥΝΑΣ-ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ	146,7
	- Σχολές εμπορικής ναυτιλίας		75,9
ΣΥΝΟΛΟ		1.581,1	
Περιβάλλον	- Εκπαιδευτικά σεμινάρια	ΥΠΕΧΩΔΕ	15
	- Μελέτη ορθολογικής διαχείρισης υδάτινου δυναμικού	ΥΠΕΧΩΔΕ	217
	ΣΥΝΟΛΟ		232
Υγεία	ΣΥΝΟΛΟ	ΥΠ. ΥΓΕΙΑΣ-ΠΡΟΝΟΙΑΣ	495
ΜΜΕ	- Ενίσχυση και στήριξη ΜΜΕ	ΕΟΜΜΕΧ	495
	- Κατάρτιση στη μεταποίηση		520
	ΣΥΝΟΛΟ		14
Τουρισμός	- Έργα εξυπηρέτησης & τουριστών	ΥΠ. ΠΟΛ. (Τ.Α.Π.Α.)	534
	ΣΥΝΟΛΟ		500
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ Δ' ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ			10.274,1

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ

(σε 000 ECU)

ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΣ	1986	1987	1988	1986-1988	1989	1990	1991	1992	1989-1992	TOTAL
Συνολική δαπάνη	26.453	36.418	59.776	122.647	88.190	123.852	119.801	92.156	424.009	546.656
Προϋπολογισμός ΕΟΚ (σε % της συνολικής δαπάνης)	14.998	23.352	32.799	71.149	47.015	71.945	69.073	54.193	242.226	313.375
FEDER (Περιφ. Ταμείο)	56,6	64,1	54,8	58,0	53,3	58,0	57,6	58,8	57,1	57,3
FEOGA Orientat (Γεωργ. Ταμείο)	9.238	12.596	19.222	41.056	21.953	36.230	34.017	30.768	122.968	164.024
Κοιν. Ταμείο	0	2.166	2.456	4.622	1.836	1.822	1.822	1.822	7.302	11.924
Άλλοια	0	0	0	0	112	141	148	159	560	560
Άρθρο 551	2.315	5.701	8.262	16.278	14.590	19.856	18.938	15.608	68.992	85.270
Εθνικές πηγές (σε % της συνολικής δαπάνης)	11.455	13.066	26.977	51.498	41.175	51.917	50.728	37.963	181.783	233.281
Δημόσια έργα	43,3	35,8	45,1	41,9	46,6	41,9	42,3	41,1	42,8	42,6
Ιδιωτικά έργα	11.439	12.978	17.017	41.434	23.551	39.448	38.435	31.220	132.654	174.088
Δάνεια από την ΕΟΚ (σε % της συνολικής δαπάνης)	16	88	9.960	10.064	17.624	12.469	12.293	6.743	49.129	59.193
	2.411	2.048	9.886	8.345	16.129	14.708	13.563	5.727	50.127	64.472
	9,1	5,6	16,5	11,6	18,2	11,8	11,3	6,2	11,8	11,7

ΝΗΣΙΑ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

(σε 000 ECU)

ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΣ	1986	1987	1988	1986-1988	1989	1990	1991	1992	1989-1992	TOTAL
Συνολική δαπάνη	19.508	26.470	35.833	81.911	74.221	63.899	72.014	37.736	247.870	329.781
Προϋπολογισμός ΕΟΚ (σε % της συνολικής δαπάνης)	11.836	17.057	23.555	52.448	44.560	36.590	41.182	21.566	143.898	196.346
FEDER (Περιφ. Ταμείο)	60,6	64,4	65,5	64,0	60,0	57,2	57,1	57,1	58,0	59,5
FEOGA Orientat (Γεωργ. Ταμείο)	8.545	11.993	15.833	36.371	25.514	20.627	24.933	9.813	80.887	117.258
Κοιν. Ταμείο	1.023	897	1.462	3.382	2.260	3.214	3.100	2.651	11.225	14.607
Άλλοια	0	165	473	638	856	859	859	946	3.520	4.158
Άρθρο 551	0	0	0	0	20	38	40	35	133	133
Εθνικές πηγές (σε % της συνολικής δαπάνης)	2.268	4.002	5.787	12.057	15.910	11.852	12.250	8.121	48.133	60.190
Δημόσια έργα	7.672	9.413	12.378	29.463	29.661	27.309	30.832	16.170	103.972	133.435
Ιδιωτικά έργα	39,3	35,5	34,4	35,9	39,9	42,7	42,8	42,8	41,9	40,4
Δάνεια από την ΕΟΚ (σε % της συνολικής δαπάνης)	7.669	9.392	12.331	29.392	23.080	18.404	22.214	10.537	74.335	103.727
	3	21	47	71	6.581	8.905	8.618	5.533	29.637	29.708
	3.237	4.870	6.340	14.447	10.737	9.743	13.357	6.319	40.156	54.603
	16,5	18,3	17,6	17,6	14,4	15,2	18,5	16,7	16,2	16,5

ΒΟΡΕΙΟΣ ΕΛΛΑΔΑ

(σε 000 ECU)

ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΣ	1986	1987	1988	1986-1988	1989	1990	1991	1992	1989-1992	TOTAL
Συνολική δαπάνη	41.741	48.172	97.385	187.405	161.832	148.777	126.251	84.193	525.993	713.398
Προϋπολογισμός ΕΟΚ (σε % της συνολικής δαπάνης)	24.471	31.614	56.481	112.635	93.182	86.786	71.196	49.779	304.401	417.036
FEDER (Περιφ. Ταμείο)	58,6	65,6	57,9	60,1	57,5	58,3	56,3	59,1	57,8	58,4
FEOGA Orientat (Γεωργ. Ταμείο)	9.415	10.631	23.627	43.673	36.578	30.395	27.348	13.282	107.640	151.313
Κοιν. Ταμείο	10.578	9.897	12.606	33.081	12.502	16.838	8.720	4.386	42.446	75.527
Άλλοια	0	1.273	2.985	4.258	7.948	7.284	7.546	8.006	30.784	35.042
Άρθρο 551	0	0	0	0	12	46	40	34	132	132
Εθνικές πηγές (σε % της συνολικής δαπάνης)	4.478	8.813	17.243	31.623	36.142	32.223	27.542	24.071	123.399	155.022
Δημόσια έργα	17.270	16.558	40.904	74.770	68.650	61.991	55.055	34.414	221.592	296.382
Ιδιωτικά έργα	41,3	34,3	42,0	39,8	42,4	41,6	43,6	40,8	42,1	41,5
Δάνεια από την ΕΟΚ (σε % της συνολικής δαπάνης)	11.730	16.322	29.507	63.097	44.126	42.680	35.075	23.246	146.611	209.708
	40	236	11.397	11.673	24.524	19.311	19.978	11.168	74.981	86.654
	0	0	7.675	7.675	14.980	11.450	12.300	6.457	45.187	52.862
	0,0	0,0	7,8	4,0	9,2	7,6	19,7	7,6	8,5	7,4

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ανδρέας Κούτρης
"Περιφερειακά προβλήματα και παρεμβάσεις στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα."
ΑΘΗΝΑ 1985 - ΠΑΠΑΖΗΣΗΣ
- Λαγός Αθανάσιος
"Τα ΜΟΠ και η περίπτωση της Ελλάδας".
ΠΗΓΗ : ΓΡΑΦΕΙΑ Ε.Ο.Κ. ΑΘΗΝΑ 1986.
- Νίκος Παπαδόδημας (Οικον. Επιμ. Ελλάδας).
"Οι επιπτώσεις από την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ στον Περιφερειακό τομέα.
ΠΗΓΗ : ΟΙΚΟΝ. ΕΠΙΜ. ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΘΗΝΑ 1986.
- Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
"ΟΔΗΓΟΣ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ"
" Η Ελλάδα στην Ε.Ο.Κ. (Τα πρώτα τρία χρόνια)"
"ΤΑ ΜΟΠ "
ΠΗΓΗ : ΓΡΑΦΕΙΑ Ε.Ο.Κ. ΑΘΗΝΑ 1986
- Νίκος Μούσης
"ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ"
ΑΘΗΝΑ 1981 - ΠΑΠΑΖΗΣΗΣ
- Επιτροπή Ενημέρωσης για την ΕΟΚ
"Είσαι στην ΕΟΚ - μάθε για την ΕΟΚ".
ΠΗΓΗ : ΓΡΑΦΕΙΑ Ε.Ο.Κ. - ΑΘΗΝΑ 1987

- Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

" Η αναμόρφωση των διαρθρωτικών ταμείων"

" Η περιφερειακή πολιτική της ευρωπαϊκής κοινότητας"

ΠΗΓΗ : ΓΡΑΦΕΙΑ Ε.Ο.Κ. - ΑΘΗΝΑ 1987

- 19η και 22η Γενική Έκθεση Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

- Ιωάννης Παναγόπουλος

"Ευρωπαϊκό Δίκαιο"

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ

- Μαρία Νεγρεπόντη - Δελιβάνη

"Η Προβληματική Ελλ. Βιομηχανία και κάποιες λύσεις της"

"Η Περιφερειακή ανάπτυξη στην Ελλάδα στα πλαίσια της Ε.Ο.Κ."

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1986 - ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ

- Δ.Π.Κ.

" Η ΕΟΚ και τα προβλήματα της Ελλ. Βιομηχανίας"

ΑΘΗΝΑ 1986 - Δ.Π.Κ.

- Νίκος Βερναρδάκης

"Εσωτερική αγορά 2 επιλογές βιομ.στρατηγικής"

ΑΘΗΝΑ 1986 - ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ

- Κ. Βαΐτσος

ΑΘΗΝΑ 1986 - ΠΑΠΑΖΗΣΗΣ

"Η ΕΟΚ των δύο ταχυτήτων".

- Κ. Καλόγρης

" Η Ελλ. επιχείρηση εις την Κ.Ε.Α."

ΑΘΗΝΑ 1983 - Ο.Ε.Δ.Β.

- ΥΠ.ΕΘ.Ο.

" Σχέδιο Μ.Ο.Π. "

" Εγκύκλιος Μ.Ο.Π. "

ΑΘΗΝΑ 1988 - ΥΠ.ΕΘ.Ο.

"Σχέδιο Σ.Π.Α."

"Κ.Π.Σ. 1989 - 1993"

ΑΘΗΝΑ 1989 - ΥΠ.ΕΘ.Ο.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ:

ΕΛΛΑΔΑ & ΕΟΚ: ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ '88

ΜΑΡΤΙΟΣ '90

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ '90

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ '91

ΑΓΟΡΑ: ΜΑΙΟΣ '89

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ '89

ΙΟΥΝΙΟΣ '90

ΔΕΛΤΙΟ ΣΕΒ: ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ '86

ΜΑΡΤΙΟΣ '86

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ '87

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ '88

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ '89

ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ: ΣΕΠΤΕΜΒΡΗΣ '90

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ : ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ '89 ΕΩΣ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ '90

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

- κ. Μπούς Μίλαν - Αρμόδιος Κοινοτικός Επίτροπος για Περιφερειακά προγράμματα
- κ. Στελ. Αργυρός - Πρόεδρος Σ.Ε.Β.
- κ. Πάρις Κυριακόπουλος - Πρόεδρος κεντρικής ένωσης επιμελητηρίων.
- κα. Παπαγεωργίου Δ., κ. Μαγγιώρος Ε. - ΥΠ.ΕΘ.Ο. (Υπεύθυνοι για τα Μ.Ο.Π.)
- κ. Κουκουλιάς Κ. - ΥΠ.ΕΘ.Ο. (Υπεύθυνος για Κ.Π.Σ.)

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Ημερησία

Νευτεμπορική

Κέρδος

Οικονομική καθημερινή

Βήμα

Εθνος

Ελευθεροτυπία

Ελεύθερος Τύπος

